

รายงานสืบเนื่อง จากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings)

การประชุมวิชาการระดับชาติทางนิติศาสตร์ ครั้งที่ 2
ภายใต้หัวข้อ “การบูรณาการศาสตร์ทางนิติ
ภายใต้ความท้าทายทางสังคม”

วันที่ 13 มกราคม 2566

ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผ่านระบบออนไลน์โปรแกรม Cisco Webex Meetings

สารบัญ

ลำดับที่		หน้า
ด้านนิติศาสตร์		
1	กฎหมายกับความเสมอภาคต่อการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ยุวดี มัญญาการกุล	1
2	ปัญหากฎหมายอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ทัตพงศ์ เตียสกุล และคณะ	17
3	ความเหมาะสมของการกำหนดสิทธิการตายของไทย ภายใต้ความแตกต่างของการดูแลแบบประคับประคอง และการุณยฆาต วรรณชนก เพชรรัตน์ และคณะ	27
4	สิทธิในเนื้อตัวร่างกาย: ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการใช้สิทธิ เสรีภาพของ Sex Creator ในประเทศไทย นันท์สินี ช่อผูก และคณะ	38
5	ขอบเขตการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา ศศิวิมล เสมอใจ	52
6	ความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงาน ศึกษากรณี การกระทำในรูปมติดังกล่าว ปิยะพร บัวแก้ว และคณะ	65
7	มาตรการทางกฎหมายในการระงับโทษจำคุกชั่วคราว ศึกษากรณี ผู้ต้องขังหญิง คลอดบุตร สุวัฒน์ ธรรมบำรุง และคณะ	77
8	ปัญหากฎหมายกรณีฉ้อโกงบริการในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย ฉ้อโกงบริการประเทศสิงคโปร์ ฐานน้ำสะอาด โพธิ์สุพรรณพงศ์	99
ด้านรัฐศาสตร์		
9	กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า วันเฉลิม ว่องสนั่นศิลป์ และคณะ	110

สารบัญ (ต่อ)

ลำดับที่		หน้า
10	การถอดบทเรียนกรณีการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ธนกร บุษพันธ์	132
11	การส่งเสริมพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมปริศนา คำทาย โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ อำเภอเบญจลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ สุดาภรณ์ น้ำใจดี และคณะ	146
12	แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครเกาะสมุย อนัญญา ลิ้มปิสุทธิ์ และคณะ	157
ด้านสังคมศาสตร์		
13	บัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นไว้ก่อนการประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 เตชวัน ปัญญาวุฒิชัยธรรม และคณะ	173
14	การส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะ ประดิษฐ์ ชฎาพร แสนสมัคร และคณะ	184
15	การศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมการเล่านิทาน คุณธรรมประกอบหุ่นมือ สกุลรัตน์ ยืนยงค์ และคณะ	191
16	การศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเล่านิทาน ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ณารากรณ์ ปาณาตี และคณะ	199
17	การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี ปาริฉัตร ทัพรัตน์ และคณะ	208

สารบัญ (ต่อ)

ลำดับที่		หน้า
18	การพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ เพื่อนำงานประจำสู่งานวิจัย ประชิด สุขอนันต์	219
19	ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมลูกปัด จุไรรัตน์ วิเศษ และคณะ	234
20	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง อำเภอผาขาว จังหวัดเลย พระมหาเริงชัย โนนนัน และวิลาสินี จินตลิขิตดี	242
21	การส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นทาน ประกอบหุ่นมือโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมือง ศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ยุพารัตน์ วงศรี และคณะ	259
22	การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จาก เศษวัสดุโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ กาญจนา เกมาหะยุง และคณะ	272
23	การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการ ทำเครื่องตีสมุนไพรร โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอ เมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ วิชุดา พงษ์ธนู และคณะ	284
24	การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเล่นทานประกอบภาพผ่าน กระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) รุ่งนภา ชมพู และคณะ	296
25	การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย อาทิตยา ชันติวงษ์ และคณะ	306

สารบัญ (ต่อ)

ลำดับที่		หน้า
26	กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยวังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บุษราคัม กลั่นน้ำทิพย์ และคณะ	318
ด้านบริหารธุรกิจ		
27	ทัศนคติของแฟนบอลตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ ในการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 กณิศ สงวนวงศ์	331
28	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ปนัดดา มะโนคำ และคณะ	340
29	คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย ชนมณีภา บัวนิล และคณะ	352
30	ปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ภาพิมล โทนไต้ะ และคณะ	363
31	การเตรียมความพร้อมเป็นผู้ประกอบการค้าออนไลน์ บนแอปพลิเคชัน TikTok กฤติกา รังกุล และคณะ	375
32	การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้ออำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อมลวรรณ ผลชาติ และคณะ	391
33	จากปี 2556 สู่ 2560 แห่งการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุรา นิตยา มณีจักร และคณะ	401
34	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโครงการการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ในโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ และภาระภาษี จุฑาทิพย์ เชื้อแก้ว และคณะ	414

สารบัญ (ต่อ)

ลำดับที่		หน้า
35	ยูทูปเบอร์ – อินฟลูเอนเซอร์: อาชีพของคนรุ่นใหม่ เสียภาษีอย่างไรให้ถูกต้อง ศรวิมล เอ็นสุข และคณะ	435
36	การวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าเสื่อมราคา ปิยะนุช แสนสวาท และคณะ	451
37	ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ตลาดน้ำยะกัง ขนมหม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส แวรอสนีย์ สะเมาะ และอัฟซา อาแว	467
38	ภาษีสำหรับผู้ขายของออนไลน์บนแพลตฟอร์มช้อปปิ้ง ชุติมา จันทะแสงใส และคณะ	475
39	สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรที่ควรรู้ ชลธิชา จงเหนี่ยวกลาง และคณะ	488
40	ประสิทธิภาพการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนสู่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสาน ปลอดภัยจากสารพิษ การีมา เส้นบัตร และคณะ	503
41	ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ ของพนักงานเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ภณสิทธิ์ อ้นยะ และณัฐมล หวังเป็น	515
42	พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นภายหลังสถานการณ์ โควิด 19 ภณสิทธิ์ อ้นยะ	526
ภาคผนวก		
	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินผลงานทางวิชาการและวิพากษ์ผลงาน ในการประชุมวิชาการระดับชาติทางนิติศาสตร์ ครั้งที่ 2 ภายใต้หัวข้อ “การบูรณาการศาสตร์ทางนิติภายใต้ความท้าทายทางสังคม”	535

กฎหมายกับความเสมอภาคต่อการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

Laws and equality for marriage registration among LGBTQIAN+

ยุวดี มัญติยาการกุล¹

YUWADEE MUNTIYAKANKUL¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ และเพื่อศึกษาการบังคับใช้กฎหมายของการใช้ชีวิตร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหากฎหมายเพื่อให้เข้ากับสังคมปัจจุบันของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า แม้จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ จนได้มีการผลักดันให้เกิดกฎหมายในการรับรองสถานะการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันให้แก่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ และได้มีการเสนอ “ร่างพระราชบัญญัติจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. ...” และได้ผ่านร่างกฎหมายดังกล่าวในวาระหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงมีอุปสรรคปัญหาที่สำคัญคือประชาชนในสังคมบางกลุ่มที่มองว่าร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิตขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและความรับรู้ของประชาชนในสังคมเป็นวงกว้าง ข้อเสนอแนะคือ สังคมต้องมีการเรียนรู้และยอมรับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศได้อย่างสนิทใจ เพื่อยอมรับเพศวิถีที่แตกต่างเพื่อให้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมชายจริงหญิงแท้ในสังคมไทย และประเทศไทยต้องบัญญัติกฎหมายในการรับรองสถานะจดทะเบียนสมรสแก่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศแยกออกมาอีกฉบับให้แตกต่างจากการรับรองสถานะสมรสของบุคคลต่างเพศที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว เพื่อเป็นการรับรองการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค

คำสำคัญ: การจดทะเบียนสมรส, กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ, ความเสมอภาค

Abstract

This academic article aims to study concepts and theories related to marriage registration among LGBTQIAN+. and to study the law enforcement of LGBTQIAN+ community life. To use the

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

¹ Lecturer from the Faculty Of Law Sisaket Rajabhat University, Sisaket Province, 33000

* Corresponding author: E-mail address: yuwadee_mom@hotmail.com

results of the study as a guideline for solving legal problems in order to be compatible with the current society of LGBTQIAN+. The study found that Despite the constitution of the Kingdom of Thailand prohibiting discrimination on the basis of sex Until the push for a law to recognize the status of living together as a partner for a group of sexually diverse people and has been proposed "The Marriage Registration Bill B.E. ..." and has already passed the aforementioned bill in one term, but there are still obstacles. The main problem is that some groups of people in society believe that the Marriage Registration Bill is contrary to public order and good morals. Has affected the feelings and perceptions of people in society in a wide area. The suggestion is Society must learn and accept LGBTQIAN+ intimately. To accept different genders so that LGBTQIAN+ have the same rights and opportunities as real men and real women in Thai society. And Thailand must enact a separate law for recognizing the marriage registration status for LGBTQIAN+, which is different from the recognizing the marriage status for heterosexual persons provided in the Civil and Commercial Code, Book 5 on Family. in order to guarantee a married life together for the people equally

Keywords: Marriage registration, LGBTQIAN+, Equality

บทนำ

ในปัจจุบันนี้สภาพทางสังคมของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน จากเดิมซึ่งเคยยอมรับกันว่าในสังคมมีเพียงเพศหญิงและเพศชาย แต่ในปัจจุบันมีการยอมรับให้มีการแสดงออกซึ่งบุคคลอีกประเภทหนึ่งคือบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQIAN+) ย่อมาจากคำเรียกเพศวิถีต่างๆ ที่มีความหลากหลายทางเพศ จากเดิมที่มีตัวอักษร "LGBT" แค่จำนวน 4 ตัว แต่ต่อมาได้เพิ่มเครื่องหมาย + บวกเข้าไป เพื่อสื่อถึงความหลากหลายที่เพิ่มเข้ามา จนกระทั่งเป็น LGBTQIAN+ ในปัจจุบัน ซึ่งย่อมาจากคำว่า Lesbian (เลสเบี้ยน) คือ เพศหญิงที่ชอบและสนใจเพศหญิงด้วยกัน Gay (เกย์) คือเพศชายที่ชอบและสนใจเพศชายด้วยกัน Bisexual (ไบเซ็กชวล) คือกลุ่มที่ชอบได้ทั้งเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม Transgender (ทรานส์เจนเดอร์) คือผู้ที่เพศกำเนิดไม่ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศ Queer (ควีร์) คือผู้ที่ไม่ได้จำกัดว่าเป็นเพศใดและต้องรักกับเพศใด Intersex (อินเตอร์เซ็กซ์) คือผู้ที่มีภาวะเพศกำกวม ระบุเพศไม่ได้ มีลักษณะทางกายภาพแตกต่าง Asexual (อะเซ็กชวล) คือผู้ที่ไม่มีแรงดึงดูดทางเพศ แต่มีรักโรแมนติกและเพศสัมพันธ์ได้ Non-Binary (นอน-ไบนารี) คือผู้ที่ไม่ต้องการระบุเพศของตัวเอง ไม่จำกัดอยู่ที่เพศชายหรือหญิง ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้หมายถึงกลุ่มคนที่มีความแตกต่างจากอัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่ตรงกับเพศที่แท้จริง เนื่องจากธรรมเนียมทางเพศที่เป็นอยู่ เช่น มีเพศสภาพเป็นชายแต่มีธรรมเนียมทางเพศชอบผู้ชายหรือหญิง หรือมี

เพศสภาพเป็นหญิงแต่มีรสนิยมทางเพศชอบผู้หญิง จึงทำให้การแสดงออกตรงข้ามกับเพศที่เป็นอยู่ [1] โดยบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนี้ก็เป็มนมนุษย์เหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไปจะแตกต่างกันเพียงแค้จิตใจและความชอบทางเพศเท่านั้น

เมื่อกล่าวถึงชายหรือหญิงที่แสดงความรักหรือความต้องการทางเพศที่แตกต่างจากเพศสภาพโดยแสดงความรักหรือความพึงพอใจต่อบุคคลที่มีเพศเดียวกัน การบัญญัติกฎหมายต้องมีการตระหนักถึงความเท่าเทียมกันเพื่อรับรองสิทธิอันชอบธรรมต่างๆ ให้แก่บุคคลทุกคน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางกฎหมายในสังคม ในปัจจุบันได้มีหลายประเทศที่มีการรับรองสถานะทางกฎหมายให้แก่ชายหรือหญิงที่มีรูปแบบของความรัก ตามความต้องการของตน โดยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญในเพศกำเนิดของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็ความรักในรูปแบบชายหญิง ชายชาย หรือ หญิงหญิง โดยรัฐในหลายประเทศได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของบุคคลเหล่านี้ เพื่อสร้างความเสมอภาคและตอบสนองความต้องการในการดำเนินชีวิตให้แก่บุคคลในทุกรูปแบบของความรัก ซึ่งโดยหลักของกฎหมายทั่วไปแล้วการรับรองสถานะการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันเป็นการรับรองเฉพาะในรูปแบบของความรักระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่มีความรักแตกต่างจากความรักของบุคคลทั่วไปที่สังคมให้การยอมรับ ถูกสังคมปฏิเสธและมองความรักของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศหรือคู่รักเพศเดียวกันนั้นเป็นการขัดต่อเพศกำเนิด เป็นสิ่งที่ผิดปกติและสังคม ไม่ควรให้การยอมรับ [2] ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตในสังคมของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านแนวคิดอย่างกว้างขวางต่อรูปแบบของการรับรองสถานะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน โดยหลายประเทศได้ให้การยอมรับการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของคู่รักเพศเดียวกันเช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ ด้วยการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร รูปแบบของกฎหมายที่ให้การรับรองสถานะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกัน โดยมีรูปแบบในการรับรองสถานะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันทั้งหมด 3 รูปแบบด้วยกัน รูปแบบที่ 1 การรับรองในรูปแบบของการจดทะเบียนสมรสในลักษณะเช่นเดียวกันกับที่รับรองการสมรสระหว่างคู่รักต่างเพศ และมีทะเบียนสมรสเหมือนกับคู่รักต่างเพศ รูปแบบที่ 2 การรับรองการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกันในลักษณะของการออกกฎหมายแยกต่างหากจากหลักในการสมรส กล่าวคือ รัฐให้สิทธิในการจดทะเบียนในลักษณะของหุ้นส่วนชีวิตโดยได้รับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแต่อาจจะยังไม่เท่าคู่รักต่างเพศที่จดทะเบียนสมรส หรือบางประเทศอาจเท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศที่ได้จดทะเบียนสมรส รูปแบบที่ 3 การรับรองการใช้ชีวิตคู่ของคู่รักเพศเดียวกันในลักษณะของการที่รัฐรับรองให้โดยปริยายจากการดำเนินชีวิตคู่ร่วมกันมาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือ Cohabitation [3]

สำหรับประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายในการรับรองสถานะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของคู่รักเพศเดียวกันนั้นตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา กลุ่มคนหลากหลายทางเพศได้พยายามต่อสู้เพื่อให้องค์กรภาครัฐให้การยอมรับและรับรองสิทธิเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในทางกฎหมาย จนในที่สุดก็สำเร็จและนำไปสู่กระแสสังคมที่ให้การยอมรับ จึงนำไปสู่การเรียกร้องให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน จนเกิด

แนวคิดในการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองชีวิตขึ้น เพื่อรับรองสถานะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของกลุ่มเพศทางเลือกเพื่อให้เกิดสิทธิในทางกฎหมายภายใต้หลักนิติรัฐ ภาครัฐในฐานะผู้ที่จะให้การรับรองสิทธิในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของคู่รักที่มีเพศวิถีแบบรักเพศเดียวกันนั้น ควรมาคิดทบทวนถึงรูปแบบและวิธีการในการรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ให้แก่คู่รักที่มีเพศเดียวกัน โดยรัฐจะต้องพิจารณาว่าจะรับรองในรูปแบบใดและมีลักษณะของกฎหมายที่ให้การรับรองอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบของกฎหมายที่จะใช้ในการรับรองจะมีรูปร่างอย่างไร โดยหลักอาจต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขหรือเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันโดยไม่จำกัดเพศ

2. แนวคิดทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรี คือการยอมรับของบุคคลในสังคมในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ที่ได้รับการยอมรับของสังคมมนุษย์ และเรื่องดังกล่าวต้องเป็นเรื่องดีงามเท่านั้นเรื่องไม่ดี ไม่ให้รวมเรื่องศักดิ์ศรี แม้ว่าพฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้น หรือต้องการกระทำนั้นๆ อาจจะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ก็ได้ถือว่าเป็นเรื่องดีงาม สมควรยกย่องและต้องถือปฏิบัติเพื่อเป็นมติขององค์การ การยอมรับขององค์กรต่างๆ นั้นด้วยก็ได้ สิทธิเสรีภาพหรืออำนาจและหน้าที่ก็ถือเป็นศักดิ์ศรีด้วยเช่นกัน

มนุษย์ คือ บุคคลทั่วไป ไม่เลือกว่าจะเป็นชนชาติใด เผ่า ศาสนา ผิวสี ภาษา และอื่นๆ ที่มีสภาพเป็นที่ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมตลอดจนองค์กร/องค์การ ที่อาศัยมติเป็นข้อปฏิบัติไปตามประสงค์ขององค์การ องค์กรก็ให้ถือเป็นมนุษย์ด้วยเช่นกัน แนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีรากฐานทางความคิดมาจากทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (Natural Rights) และหลักปัจเจกชนนิยม (Individualism) โดย John Locke ได้ อธิบายว่าภายใต้ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ มนุษย์มีธรรมชาติที่ดี กล่าวคือ สภาวะตามธรรมชาติของมนุษย์เป็นสภาวะที่มนุษย์มีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ประกอบกับการที่มนุษย์เป็นคนที่มิมีเหตุผล สิ่งเหล่านี้จึงทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจกฎหมายธรรมชาติและสามารถกำหนดการกระทำของตนเองภายในขอบเขตของกฎหมายธรรมชาติได้ ภายใต้กฎหมายธรรมชาติมนุษย์จึงมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน [4] ซึ่งอิสระหรือเสรีภาพดังกล่าวถือเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายธรรมชาติที่เรียกว่า “สิทธิตามธรรมชาติ” หมายถึงสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นความชอบธรรมที่มนุษย์จะพึงมีและเป็นสิทธิที่ตั้งอยู่บนความต้องการของมนุษย์ [5] สิทธิตามธรรมชาติจึงมีสาระสำคัญอยู่ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกันและมีสิทธิบางประการที่ติดตัวอยู่กับตัวมาตั้งแต่กำเนิดจนกระทั่งถึงแก่ความตาย ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพในร่างกายและความเสมอภาค โดยสิ่งเหล่านี้ไม่อาจโอนให้แก่กันและผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้เพราะหากมีการล่วงละเมิดสิทธิต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบกระเทือนหรือทำให้เสื่อมเสียต่อสภาพของความเป็นมนุษย์ [6] ในขณะที่หลักปัจเจกชนนิยมมีรากฐานมาจากความคิดของสำนักสโตอิก (Stoic) เชื่อว่าการได้อยู่ในสภาวะธรรมชาติที่สมบูรณ์ที่สุดคือ อุดมคติสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์จะ

บรรลุถึงสภาวะดังกล่าวได้มนุษย์ต้องมีความเป็นตัวเองและความมีเหตุผล และการที่มนุษย์จะมีความเป็นตัวเองได้ มนุษย์ต้องมีอำนาจหรือความสามารถในการกำหนดตนเองหรือที่เรียกว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ซึ่งเป็นสิทธิ ตามธรรมชาติในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ รัฐจึงไม่สามารถตรากฎหมายที่เป็นการขัดหรือแย้งกับสิทธิตามธรรมชาติ ของมนุษย์ได้ สรุปได้ว่า หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ การศึกษาเกี่ยวกับรากฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ สิทธิในชีวิต ร่างกายและสิทธิในความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญไทยเป็น การกล่าวถึงคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นคุณค่าที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเวลาสถานที่ และจะต้องทำให้คุณค่า ดังกล่าวนั้นมีผลในทางกฎหมาย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมนิยามว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าหรือวัตถุ ในทางกฎหมายอย่างหนึ่งซึ่งต้องให้การรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญไทย [7]

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาค

สิทธิ หมายถึง ความรู้สึกที่รับรู้ได้ในตัวมนุษย์ มาตั้งแต่เกิดหรือเกิดขึ้นโดยกฎหมาย เพื่อให้มนุษย์ได้รับ ประโยชน์ และมนุษย์จะเป็นผู้เลือกใช้สิ่งนั้นเอง โดยไม่มีผู้ใดบังคับได้ [8] เช่น สิทธิในการ กิน การนอน แต่สิทธิ บางอย่างมนุษย์ได้รับโดยกฎหมายกำหนดให้ มี เช่น สิทธิในการมี การใช้ทรัพย์สิน สิทธิในการร้องทุกข์ เมื่อตนถูก กระทำละเมิดกฎหมาย เป็นต้น

ความเสมอภาค (Equality) ความหมายตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนทุกคนใน ประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน [9] ในที่นี้สิ่งที่จำเป็นขั้นพื้นฐานต่อ การอยู่รอดและพัฒนาตัวเองตามหลักสิทธิมนุษยชน คือ ปัจจัยสี่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การนับ ถูศาสนา การศึกษาและการรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงบริการสาธารณะและสวัสดิการสังคม การประกอบอาชีพ การ มีส่วนร่วมทางการเมือง และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมาย

สิทธิทางกฎหมาย (สิทธิพลเมือง) คือสิทธิที่ถ่ายทอดมาจากระบบการปกครองเฉพาะอย่าง และถูกกำหนด ลงในบทบัญญัติบางรูปแบบ เช่น กฎหมาย จารีตประเพณี หรือความเชื่อ ขณะที่สิทธิทางกฎหมายนั้นสัมพันธ์กับ การเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งบุคคลจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ได้แก่ (1) สิทธิในการทำงาน (2) สิทธิในการ มีที่อยู่อาศัย (3) สิทธิทางการศึกษา (4) สิทธิด้านสุขภาพ (5) สิทธิด้านวัฒนธรรม ดังนั้น สิทธิทางวัฒนธรรมคือสิทธิ ที่ทุกคนจะสามารถมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบของวัฒนธรรมของแต่ละคน ตราบเท่าที่การปฏิบัติ ตามสิทธิเหล่านี้ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว

แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว (developmental family theory) มีจุดเริ่มต้นราวทศวรรษที่ 1930 ฮิลล์แอนด์ แฮนสัน (Hill & Hanson) กล่าวว่า ระบบครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ใช่สิ่งที่ตายตัว มี

ขอบข่ายมุมมองที่กว้างขวาง รวมทั้งมีลักษณะที่เป็นพลวัต (dynamic) กล่าวคือ ชีวิตครอบครัวมักเริ่มต้นที่การแต่งงานของหญิงชายและสิ้นสุดลงเมื่อคู่แต่งงานสิ้นชีวิต ในช่วงของการดำเนินชีวิตครอบครัว ลักษณะของสมาชิกในครอบครัวจะกำหนดกิจกรรมต่างๆ เป็นระยะๆ ซึ่งครอบครัวส่วนใหญ่จะผ่านระยะต่างๆ และกิจกรรมหลักที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันถ้าลักษณะโครงสร้างของสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน ระยะต่างๆ ของครอบครัวตั้งแต่หญิงชายเริ่มแต่งงานกันจนกระทั่งคู่แต่งงานสิ้นชีวิตลงไปนี้ เรียกว่า วงจรชีวิตครอบครัว (family life cycle) กล่าวอีกนัยหนึ่งชีวิตเป็นสิ่งมีชีวิตจรรย และการได้มีชีวิตเป็นมนุษย์เป็นสิ่งละเอียดอ่อนสลับซับซ้อน ชีวิตมนุษย์จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับระบบครอบครัวที่กำเนิดชีวิตนั้น หากในครอบครัวมีธรรมชาติที่อบอุ่นอ่อนโยน ชีวิตที่ถูกบ่มเพาะในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเช่นนั้นก็ย่อมซึมซับธรรมชาติที่อบอุ่นอ่อนโยนเช่นเดียวกัน [10]

2.5 ทฤษฎีเรื่องเพศตามแนวคิดแบบควีรี่ (Queer Theory)

มนุษย์สามารถแสดงออกในบทบาททางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศได้หลายแบบ แต่เนื่องด้วยสังคมถูกควบคุมด้วยบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศและความรู้แบบวิทยาศาสตร์จึงทำให้การแสดงออกทางเพศจำกัดอยู่แค่เพียง “เพศ” ทางชีววิทยา ซึ่งแบ่งแยกเพศเป็นสองแบบเท่านั้น คือ เพศชายและเพศหญิง และบุคคลก็ต้องแสดงออกให้ตรงตามเพศสรีระ ถ้าบุคคลแสดงบทบาททางเพศตรงข้ามกับเพศสรีระก็จะถูกมองว่า “ผิดปกติ”

การเกิดขึ้นของทฤษฎีควีรี่ มาจากช่วงทศวรรษ 1990 ซึ่งนักวิชาการสายสตรีนิยมในคลื่นลูกที่สามพยายามตั้งคำถามเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ที่เกิดจากทฤษฎี Gender และ Sexuality รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ขบวนการเคลื่อนไหวของเกย์ในฐานะเป็นการเมืองเชิงอัตลักษณ์ และผลพวงของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในทศวรรษ 1980 คำว่า “ควีรี่” จึงมีความหมายกว้าง และอยู่ภายใต้กระแสความคิดแบบโพสต์มอเดิร์นนิสต์ แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม และการรื้อสร้าง (Deconstructionism) หรืออาจอธิบายได้ว่าแนวคิดควีรี่สนใจที่จะท้าทายทฤษฎีกระแสหลักที่อธิบายเรื่องเพศแบบเหตุผลและวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการตั้งคำถามต่อวิธีคิดในการจัดประเภท Gender และ Sexuality ซึ่งมีรากเหง้ามาจากความรู้ทางการแพทย์และเพศศึกษาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งทำให้เรื่องเพศถูกจัดระเบียบกฎเกณฑ์ราวกับเป็นวัตถุสิ่งของการตั้งคำถามเหล่านี้อาศัยความคิดแบบหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralist) มาใช้เพื่อชี้ให้เห็นว่าการสร้างความจริง ต่อเรื่องเพศที่ผ่านมาพยายามแบ่งแยก กีดกันจนทำให้เกิดคู่ตรงข้ามระหว่าง “เพศปกติ” (Normative) และ “เพศผิดปกติ” (Deviance) จากทฤษฎีเรื่องเพศตามแนวคิดแบบควีรี่ จะเห็นได้ว่า เพศของมนุษย์ไม่ได้จำกัดเพียงเพศกำเนิด คือเพศชายและหญิงเท่านั้น แต่มนุษย์ยังมีความแตกต่างหลากหลายทางเพศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า อัตลักษณ์ทางเพศและรสนิยมทางเพศ ไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดหรือมาตรฐานของสังคม หรือจะกล่าวได้ว่าไม่จำเป็นที่บุคคลที่มีเพศกำเนิดเป็นชายจะต้องคู่กับบุคคลที่มีเพศกำเนิดเป็นหญิง และเพศของมนุษย์นั้น ไม่สามารถจัดได้แค่เพศหญิงหรือเพศชายเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาทฤษฎีเรื่องเพศตามแนวคิดแบบควีรี่ จึงศึกษาไปถึงการให้การสนับสนุนสิทธิการสมรสของบุคคลที่มี

ความหลากหลายทางเพศซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยทางเพศและบุคคลเหล่านั้นไม่ควรถูกละเมิดเลือกปฏิบัติเหมือนบุคคลชายขอบของสังคม และกฎหมายจะต้องให้ความคุ้มครองบุคคลเหล่านั้นโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ [11]

2.6 การจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

2.6.1 ความหมายของการจดทะเบียนสมรส

การจดทะเบียนสมรส คือ การที่คู่แต่งงานสามีภรรยาใช้เอกสารทางราชการเป็นหลักฐานยืนยันความสัมพันธ์และเป็นหลักฐานที่ใช้สำหรับการยืนยันสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภรรยา [12] เช่น การรับรองบุตร การแบ่งสินสมรส การรักษาพยาบาล การลดหย่อนภาษี และการฟ้องหย่าในกรณีสามีหรือภรรยาเสียชีวิต ซึ่งเป็นสิทธิที่ทางกฎหมายกำหนดไว้สำหรับสามีภรรยาที่มีการจดทะเบียนสมรส

2.6.2 ความหมายของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ (LGBTQIAN+) หมายถึง กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งซึ่งที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ หรือรสนิยมทางเพศที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม สามารถจำแนกได้ คือ กลุ่มที่มีความหลากหลายด้านอัตลักษณ์ทางเพศ คนที่มีเพศที่ปรากฏทางร่างกายกับจิตใจไม่ตรงกัน เช่น ร่างกายเกิดมาเป็นผู้ชาย แต่จิตใจรู้สึกว่าเป็นตนเองเป็นผู้หญิง เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มคนรักร่วมเพศยังมีบุคลิกภาพโดยทั่วไปแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคมอย่างเห็นได้ชัด ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และกลุ่มคนรักร่วมเพศนี้มักพบได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยกลุ่มคนรักร่วมเพศในเพศชายมีชื่อ เรียกว่า Homosexual หรือถ้าเป็นชายกับชาย เรียกว่า เกย์ (Gay) ถ้าเป็นหญิงกับหญิง เรียกว่า เลสเบียน (Lesbian) แต่บางรายอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศได้กับคนทั้งสองเพศ เรียกว่า ไบเซ็กซ์ชวล (Bisexual) เป็นต้น [13]

2.6.3 การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานแก่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

สำหรับความหมายของคำว่า “เพศ” ที่แสดงออกต่อสังคมไทยเรานั้นก็ถูกเปลี่ยนไปเช่นเดียวกันไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แค่เพียงเพศกำเนิดเท่านั้น ประเด็นของความเท่าเทียมกันระหว่างเพศของประเทศไทยจะต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และจะต้องจัดการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานความแตกต่างทางเพศเพื่อส่งเสริมการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศบนพื้นฐานของหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทิศทางเดียวกันกับบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องอื่นๆ [14] การรับรองสิทธิของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศนั้นได้รับความสำคัญและตระหนักในระดับสากลเพิ่มมากขึ้นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดกระแสแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและแนวคิดแบบเสรีนิยมที่พัฒนาไปสู่แนวคิดที่ต้องการต่อสู้กับโครงสร้างอำนาจในระบบอนุรักษนิยมแบบเก่า อย่างไรก็ตาม การเรียกร้องสิทธิที่พึงจะ

ได้รับของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศทำให้สังคมเริ่มตระหนักว่า การที่บุคคลเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้น ไม่ใช่สิ่งที่ผิดแปลกแตกต่างจากบุคคลโดยส่วนใหญ่ แต่เขาเหล่านี้ยังเป็นสมาชิกของสังคมที่สังคมต้องให้การยอมรับอย่างเข้าใจและรับรองคุ้มครองสิทธิอย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมกับบุคคลในสังคม ในฐานะสมาชิกของสังคมเช่นเดียวกัน

3. ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

บทความนี้จะนำเสนอทั้งปัญหาด้านกฎหมายและปัญหาการยอมรับในสังคม ดังต่อไปนี้

3.1 ปัญหาด้านกฎหมาย

3.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1533 ได้กำหนดวิธีแบ่งทรัพย์สินที่เป็นสินสมรสเอาไว้ และสำหรับกรณีชายและหญิงที่ใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสนั้น ทรัพย์สินที่ชายหญิงคู่กันได้ลงทุนร่วมแรงทำมาหาได้ร่วมกันระหว่างที่อยู่กินกันนั้น ถือว่าเป็นเจ้าของร่วมกันและมีส่วนในทรัพย์สินนั้นคนละครึ่ง และสำหรับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้น ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างการใช้ชีวิตร่วมกันไม่ใช่สินสมรสตามกฎหมาย แต่ถือว่าทรัพย์สินที่บุคคลทั้งสองทำมาหาได้ด้วยกันในระหว่างอยู่ด้วยกันถือว่ามีส่วนเป็นเจ้าของร่วมกัน เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 3725/2532 ซึ่งศาลได้วางแนววินิจฉัยไว้ว่า “แม้โจทก์จะเป็นหญิงแต่ก็มีนิสัยและทำตัวอย่างผู้ชาย คนทั่วไปเข้าใจว่าโจทก์เป็นชาย โจทก์มีความรักใคร่จำเลยฉันคู่สาวจึงพาจำเลยมาอยู่กับโจทก์ในฐานะเป็นแม่บ้านของจำเลยเป็นเวลาเกือบ 20 ปี โดยโจทก์จำเลยได้ร่วมกันทำมาหากินแสวงหาทรัพย์สิน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นด้วยแรงหรือเงินของฝ่ายใดก็ตามถือว่าทรัพย์สินที่ได้มานั้นเป็นทรัพย์สินที่ทั้งโจทก์จำเลยมีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของร่วมกัน โจทก์และจำเลยจึงมีส่วนในทรัพย์สินที่พิพาททั้งหมดคนละกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1357” แสดงให้เห็นว่า การจัดการทรัพย์สินระหว่างชายหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่ใช้ชีวิตร่วมกันไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้นำหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ร่วมมาใช้บังคับ โดยหลักการดังกล่าวเป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายเท่านั้นว่าผู้เป็นเจ้าของร่วมกันมีส่วนเท่ากัน แต่ยังคงมีความแตกต่างระหว่างคู่ที่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและไม่สามารถจดทะเบียนได้ตามกฎหมายรวมถึงหลักกรรมสิทธิ์ร่วมดังกล่าวไม่สามารถตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้เหมือนหลักเกณฑ์ในการจัดการทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส เช่น ในกรณีตัวอย่างเมื่อบุคคลทั้งสองสิ้นสุดความสัมพันธ์และต้องแบ่งแยกทรัพย์สิน เนื่องจากจะมีปัญหาในการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินที่มีอยู่นั้นต่างฝ่ายต่างทำมาหาได้หรือเกิดจากการทำมาหากินร่วมกัน

3.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว และบรรพ 6 ว่าด้วยมรดก เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างสามีภริยาเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ต่างๆ นับตั้งแต่ก่อตั้งความสัมพันธ์จนกระทั่งสิ้นสุดความสัมพันธ์ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาตามวัตถุประสงค์แห่งการสมรสเพื่อให้ชายและหญิงได้อยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา กฎหมายจึงบัญญัติถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ (มาตรา 1461) แต่หากการอยู่ร่วมกันจะก่อให้เกิดอันตรายต่อกายหรือจิตใจก็สามารถร้องขอต่อศาลเพื่อแยกกันอยู่ได้ (มาตรา 1462) ดังนั้น เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้คู่สมรสต้องอยู่กินกันฉันสามีภริยาไม่มีผลบังคับต่อการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองจึงเป็นไปตามความสมัครใจเท่านั้น

(2) การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน ตามกฎหมายชายและหญิงที่สมรสกันต่างมีหน้าที่ช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายตามความสามารถและฐานะของตน (มาตรา 1461 วรรคสอง) หากฝ่ายใดไม่ทำหน้าที่ อีกฝ่ายก็สามารถฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ (มาตรา 1598/38) ในขณะที่คู่รักในกลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่อยู่ร่วมกันไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ดูแลอีกฝ่ายก็ไม่สามารถฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้

(3) การเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ ในกรณีปกติเมื่อศาลมีคำสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ บุคคลที่ศาลจะสั่งให้เป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ได้แก่คู่สมรส (มาตรา 1463) ในขณะที่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศไม่สามารถใช้สถานะในการเป็นคู่ชีวิต เพื่อขอตั้งตนเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ได้

(4) การห้ามทำการสมรสซ้อน กฎหมายกำหนดว่าชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้ (มาตรา 1452) และถือว่าการสมรสที่เกิดขึ้นภายหลังไม่มีผลทางกฎหมาย (มาตรา 1495) และกรณีที่ฝ่ายใดมีความสัมพันธ์ซ้อนอีกฝ่ายมีสิทธิในการฟ้องหย่า (มาตรา 1516(1)) และฟ้องเรียกค่าทดแทนได้ (มาตรา 1523) แต่ในการใช้ชีวิตคู่ของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความสัมพันธ์ซ้อน ก็ไม่มีกฎหมายห้ามหรือคุ้มครองความสัมพันธ์แต่อย่างใด ทำให้ไม่มีความมั่นคงในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน

(5) สิทธิในการเรียกค่าเลี้ยงชีพ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงโดยการหย่า เพราะความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และส่งผลให้อีกฝ่ายต้องยากจนฝ่ายนั้นสามารถฟ้องเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ (มาตรา 1526) เมื่อไม่สามารถทำการสมรสได้ตามกฎหมาย หลักเกณฑ์ในเรื่องของการสิ้นสุดการสมรสจึงไม่อาจนำมาใช้ได้ ดังนั้น หากสิ้นสุดความสัมพันธ์เพราะความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คู่ชีวิตอีกฝ่ายก็ไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเลี้ยงชีพจากฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบได้

(6) สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดจะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นในขณะเดียวกันไม่ได้ ยกเว้นเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรส (มาตรา 1598/26 วรรคแรก) ดังนั้น กลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่สามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ เนื่องจากกฎหมายอนุญาตให้กระทำไต่ระหว่างคู่

สมรสตามกฎหมายเท่านั้น ประกอบกับหลักในการพิจารณาผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก็คำนึงถึงคุณสมบัติทางสังคม ที่ต้องเป็นสามีภริยาที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

(7) สิทธิในการรับมรดก คู่สมรสมีสิทธิในการรับมรดกของคู่สมรสฝ่ายที่เสียชีวิต โดยกฎหมายกำหนดว่า คู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตมีฐานะเป็นทายาทโดยธรรม (มาตรา 1629 วรรคสอง) ดังนั้น เมื่อกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่มีกฎหมายรับรองความสัมพันธ์และรับรองว่ามีฐานะทายาทโดยธรรมในการรับมรดก จึงมีเพียงสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทตามพินัยกรรมเท่านั้น

3.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการทำประกันชีวิต

เนื่องจากกลุ่มคนหลากหลายทางเพศไม่สามารถทำประกันชีวิตโดยยกประโยชน์ให้แก่คู่ชีวิตได้ ทั้งนี้ในการทำสัญญาประกันชีวิตนั้นกลุ่มคนหลากหลายทางเพศมักประสบปัญหาในการระบุให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายเป็นผู้รับประโยชน์ เนื่องจากบริษัทประกันบางแห่งยังไม่อนุญาตให้ระบุคู่ชีวิตที่เป็นเพศเดียวกันเป็นผู้รับประโยชน์ได้ แม้กฎหมายจะกำหนดว่าผู้รับผลประโยชน์นั้นจะเป็นผู้ใดก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติบริษัทประกันชีวิตจะกำหนดให้ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์จะต้องมีความผูกพันซึ่งจะเน้นไปที่การเกี่ยวข้องตามสายโลหิตหรือเป็นครอบครัว [15] เช่น บิดามารดา คู่สมรส และบุตรเป็นหลักสำคัญ หากเป็นบุคคลอื่นนอกจากที่กล่าวไว้ จะต้องแสดงหลักฐานหรือแจ้งสาระของความผูกพันให้บริษัทพิจารณา นอกจากนี้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ ยังไม่สามารถเอาประกันในชีวิตของคู่ชีวิตอีกฝ่ายได้ เพราะการเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่นนั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียกันในทางกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 ประกันภัย หมวด 3 ประกันชีวิต โดยวางหลักไว้ในเรื่องของการทำประกันชีวิตซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในเรื่องของการทำประกันชีวิตตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็คือ บุคคลผู้เอาประกันจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นผู้ประกันหรือตามกฎหมายใช้คำว่าต้องมีส่วนได้เสีย ซึ่งโดยทั่วไปในกรณีการทำประกันชีวิตนั้น บุคคลที่มีส่วนได้เสียกับบุคคลที่ถูกเอาประกันอาจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในทางใดทางหนึ่ง เช่น ญาติพี่น้องตามสายโลหิต สามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือคู่หมั้นก็อาจเอาประกันชีวิตระหว่าง กันได้เพราะมีความผูกพันในทางกฎหมายต่อกัน

3.1.4 กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการตัดสินใจรักษาพยาบาล

โดยปกติหากจะต้องทำการรักษาด้วยวิธีการผ่าตัดหรือใช้เครื่องมือใดๆ แพทย์หรือพยาบาลต้องขอความยินยอมจากผู้ป่วยหรือญาติที่มีอำนาจตัดสินใจแทนทุกครั้ง หากกรณีผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 บุคคลที่สามารถให้ความยินยอมและถือว่าเป็นญาติ ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาล คู่สมรสซึ่งถือเป็นทายาทโดยธรรม ก็สามารถให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล ในกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถให้ความยินยอมได้และในกรณีผู้ป่วยมีอาการป่วยทางจิต ซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง การรักษาพยาบาลก็ต้องได้รับความยินยอมจากญาติ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551 ซึ่งคู่สมรสก็เป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถให้ความยินยอม ใน

การเข้ารับการรักษาพยาบาล กรณีที่บุคคลนั้นเจ็บป่วยทางจิตและไม่สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง ดังนั้นถือได้ว่ากลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่มีอำนาจ ให้ความยินยอมได้

3.1.5 กฎหมายเกี่ยวกับการลดหย่อนภาษี

เนื่องด้วยประมวลกฎหมายรัชฎากร มาตรา 47 การจะหักค่าลดหย่อนในกรณีของคู่สมรสของผู้มีเงินได้นั้นจะต้องเป็นสามีหรือภริยาชอบด้วยกฎหมาย แต่ในกรณีของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและอยู่กินฉันสามีภริยาและเกิดมีค่าใช้จ่ายขึ้นก็ไม่สามารถที่จะนำค่าใช้จ่ายดังกล่าวมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้เพราะมิใช่สามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย

3.2 ปัญหาการยอมรับภายในสังคม

สำหรับปัญหาการยอมรับภายในสังคมต่อกลุ่มคนหลากหลายทางเพศนั้น จะเห็นได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบัน กลุ่มคนหลากหลายทางเพศได้ปรากฏตัวในทุกระดับชั้นของสังคม และมีพื้นที่มากขึ้นในปัจจุบันไม่ได้มีแค่คำว่า “กะเทย” เหมือนในอดีต แต่มีคำว่า เกย์ ทอม ดี สาวประเภทสอง หญิงรักหญิง ชายรักชาย ผู้หญิงข้ามเพศ ผู้ชายข้ามเพศ ฯลฯ เพิ่มขึ้นมาอีกด้วย ซึ่งล้วนเป็นคำที่ถูกผนวกเข้าไปในชีวิตประจำวันของสังคมไทย การปรากฏขึ้นของคำเรียกขาน ตัวตน คำนิยาม หรืออัตลักษณ์ทางเพศแบบใหม่ๆ แสดงให้เห็นความหลากหลาย การเปิดเผยตัวตน และความชัดเจนในอัตลักษณ์แบบต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เปิดเผยตัวตนของตนเอง หรือรสนิยมทางเพศอันเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น เหล่านี้เป็นผลพวงจากพลวัตทางสังคมวัฒนธรรมที่ปรับตัวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลก การสื่อสารในสื่อต่างๆ อีกทั้งยังทำให้เกิดการรวมกลุ่มหรือเกิดชุมชน (Community) เกิดการรวมกลุ่มของภาคประชาสังคมความหลากหลายทางเพศ เพื่อเคลื่อนไหวเรียกร้อง การเปลี่ยนแปลง การยอมรับและความชอบธรรมทางกฎหมายของเพศหลากหลาย

4. การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ

4.1 การวิเคราะห์ปัญหาด้านกฎหมาย

สิทธิในการทำสัญญา เช่น สัญญาประกันชีวิต สัญญาค้ำประกัน สัญญากู้เงินร่วมกัน เป็นต้น กล่าวคือกฎหมายไม่ได้เขียนไว้โดยตรงว่าการทำสัญญาเหล่านี้ต้องเป็นสามีภริยาตามกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติบริษัทประกันชีวิตมักจะไม่นิยมให้ทำประกันโดยยกทรัพย์สินให้คนอื่นที่ไม่ใช่ญาติหรือคู่สมรสหรือในกรณีธนาคาร ก็เชื่อถือการค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือการกู้เงินร่วมกันของบุคคลที่เป็นญาติกันมากกว่าบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กันตามกฎหมาย ด้านสิทธิที่เกี่ยวกับเรื่องการรักษาพยาบาลและการได้รับสวัสดิการ ตัวอย่าง เช่นสิทธิในค่ารักษาพยาบาล กล่าวคือ ข้าราชการและพนักงานบริษัทเอกชนบางแห่งมีสวัสดิการรักษาพยาบาลให้คู่สมรสรวมถึงสิทธิประโยชน์ทางประกันสังคมด้วยโดยสิทธิดังกล่าวสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลให้แก่คู่สมรสของตัวเองได้

สิทธิในการตัดสินใจเรื่องการรักษาพยาบาล กล่าวคือ กรณีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งป่วยหนักไม่ได้สติแพทย์ย่อมต้องขอความเห็นจากญาติสนิทไม่ว่าจะเป็นการผ่าตัด การให้ยาหรือการหยุดทำการรักษา รวมถึงในกรณีเร่งด่วนที่บางครั้งก็อาจต้องการการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เนื่องจากอาจมีผลกระทบต่อความเป็นความตาย ซึ่งคู่รักที่มีได้จดทะเบียนสมรสจะไม่มีอำนาจตัดสินใจแทนกันได้ แพทย์จึงต้องรอฟังความเห็นจากญาติคนอื่นซึ่งอาจสนิทน้อยกว่า สิทธิในการรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล กล่าวคือ แพทย์ย่อมต้องปรึกษาหารือให้ญาติสนิทร่วมตัดสินใจ แต่หากเป็นคู่รักที่มีได้จดทะเบียนสมรสแพทย์อาจจะมองว่าเป็นบุคคลภายนอก และไม่สามารถให้ข้อมูลในรายละเอียดของผู้ป่วยได้ สิทธิในการจัดการศพ กล่าวคือ คู่สมรสตามกฎหมายย่อม มีสิทธิในการจัดการศพ เช่น การรับศพออกจากโรงพยาบาล การรับเงินสงเคราะห์ค่าทำศพ การขอออกใบมรณะบัตร เป็นต้น ซึ่งคู่รักที่มีได้จดทะเบียนสมรส จะมีฐานะเป็นแค่บุคคลภายนอกจึงไม่มีสิทธินี้ อาจต้องรอให้ญาติที่อาจสนิทน้อยกว่าเป็นผู้จัดการศพแทน

สิทธิในการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู กล่าวคือ คู่สมรสมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน หากฝ่ายใดไม่เลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งจนได้รับความเดือดร้อนก็สามารถฟ้องหย่าได้และฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายได้

สิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม กล่าวคือ ตามกฎหมายลักษณะมรดกคู่สมรสถือเป็นทายาทโดยธรรมลำดับแรก หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิรับมรดกก่อนทายาทลำดับอื่น

สิทธิในการเป็นผู้อนุบาลในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ไร้ความสามารถ กล่าวคือ ตามกฎหมายเรื่องความสามารถของบุคคลนั้น บุคคลบางประเภทที่เป็นผู้ไร้ความสามารถในบางครั้งไม่ได้มีอำนาจโดยนิตินัยในการจัดการทรัพย์สินด้วยตนเองคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งตนเองเป็นผู้อนุบาลของผู้ไร้ความสามารถเพื่อจัดการทรัพย์สินแทนได้ตามกฎหมาย

สิทธิในการลดหย่อนภาษี กล่าวคือ สำหรับผู้ที่มีรายได้และต้องเสียภาษี หากมีคู่สมรสแล้ว กฎหมายถือเป็นเหตุให้ลดหย่อนภาษีได้ เพราะถือว่ามีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นต้องดูแลคนอื่นหนึ่งคน

ตามที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพียงตัวอย่างของสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทางกฎหมายบางประการที่คู่สมรสตามกฎหมายพึงได้รับ ซึ่งในกรณีของคู่รักต่างเพศที่มีได้จดทะเบียนสมรสหรือคู่รักในกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยาจะไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์เหล่านี้ได้เลย โดยเฉพาะในกรณีของคู่ชีวิตของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ การที่ไม่มีทางเลือกอื่นใดหรือไม่มีกฎหมายฉบับใดมารับรองและคุ้มครองสิทธิที่พึงมีพึงได้จึงก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันอันมีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางเพศ ซึ่งทำให้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศไม่มีสถานะใดๆ ทางกฎหมายและไม่ได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมายด้วย

4.2 วิเคราะห์ปัญหาด้านการยอมรับภายในสังคม

เนื่องจากพื้นฐานทางสังคมของไทยได้ถูกยึดโยงกับศาสนาและในอดีตพฤติกรรมรักเพศเดียวกันถูกมองเป็นเรื่องวิปริตผิดเพศ การยอมรับภายในสังคมนั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมากสำหรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ แต่ในปัจจุบันสังคมไทยได้เริ่มเปิดกว้างกับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศมากขึ้น ทักษะคิดต่าง ๆ ที่เคยถูกต่อต้านได้รับการยอมรับขึ้นมาในระดับหนึ่ง องค์กรต่างๆ หลายองค์กรได้มีความพยายามในการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศที่ประสงค์จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ซึ่งกฎหมายนี้ใช้ชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ....” จัดทำขึ้นโดยกระทรวงยุติธรรม มีวัตถุประสงค์ในการรองรับความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวระหว่างบุคคลที่มีเพศเดียวกันโดยกำเนิด โดยมีการอุปการะเลี้ยงดูและมีความสัมพันธ์ในด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างไปจากคู่สมรส ซึ่งสาระสำคัญของร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นการกำหนดบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการจดทะเบียนคู่ชีวิตและการเลิกการเป็นคู่ชีวิต สิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่ชีวิต การจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ประกอบกับเพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อีกทั้งได้กำหนดเงื่อนไขให้กลุ่มคนหลากหลายทางเพศหรือคู่รักที่มีเพศเดียวกันจดทะเบียนความสัมพันธ์แบบการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันได้ และให้นำเอาสิทธิและหน้าที่ระหว่างสามีภริยาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ในการรับมรดกใน บรรพ 6 มาใช้บังคับกับคู่ชีวิตตามร่างกฎหมายนี้โดยอนุโลม โดยคำนึงถึงสิทธิและความเท่าเทียมระหว่างเพศตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งแม้สังคมบางส่วนจะให้การยอมรับต่อกลุ่มคนหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่ก็ยังมีบางส่วนที่มองกลุ่มคนหลากหลายทางเพศอย่างดูถูกเหยียดหยาม ดังนั้นหากต้องการให้สังคมไทยยอมรับในสถานะของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศคงจะต้องทำความเข้าใจในจุดที่ละเอียดอ่อนทางทัศนคติของบุคคลในสังคม ให้ได้เสียก่อน เพื่อหาแนวทางต่างๆ เพื่อปรับทัศนคติของประชาชนในสังคมโดยรวม

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ปัจจุบันมิได้มีเพียงเพศชายหรือหญิงเท่านั้น แต่มีกลุ่มคนหลากหลายทางเพศอยู่ด้วย โดยกลุ่มบุคคลเหล่านี้มิได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ เท่าเทียมกับกลุ่มบุคคลต่างเพศที่ทำการจดทะเบียนสมรส การจดทะเบียนสมรสกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 ซึ่งบัญญัติ ไว้ให้สำหรับเพศชายและเพศหญิงเท่านั้นที่จะสามารถทำการสมรสกันได้ โดยผลจากการสมรสที่กฎหมายให้การรับรองทำให้ผู้ที่จดทะเบียนสมรสเกิดสิทธิและหน้าที่ต่างๆ หลายประการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบันมิได้มีเพียงชายจริงหญิงแท้เท่านั้นแต่มีกลุ่มคนหลากหลายทางเพศอยู่ด้วย ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้มิได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ เท่าเทียมกับกลุ่มบุคคลต่างเพศที่ทำการจดทะเบียนสมรส เนื่องด้วยประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายในการให้การรับรองสถานะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของกลุ่มบุคคลที่มีเพศเดียวกัน แม้จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติเรื่องการรับรอง

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ สิทธิความเสมอภาคของบุคคลที่แสดงให้เห็นว่ากฎหมายไทยมีความประสงค์ที่จะให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันตามกฎหมายแล้วก็ตาม จึงได้มีการพยายามผลักดันให้เกิดกฎหมายในการรับรองสถานะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันให้แก่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศขึ้นมา จนในที่สุดความพยายามก็ประสบความสำเร็จเมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีการประชุมหารือและได้มีการเสนอร่างกฎหมายที่มีชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติจดทะเบียนคู่ชีวิต พ.ศ. ...” และได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ขั้นตอนรับหลักการร่างกฎหมายดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565

หลักการความสำคัญและเหตุผลที่จำเป็นต้องมีกฎหมายรับรองสถานะจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศจะมีน้ำหนักและมีความสมเหตุสมผลเพียงใด แต่ก็ยังคงมีอุปสรรคปัญหาที่สำคัญ คือ “ประชาชน” เนื่องด้วยร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิตได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและความรับรู้ของประชาชนในสังคมเป็นวงกว้าง แม้สังคมไทยปัจจุบันจะเป็นสังคมที่เปิดกว้างให้กับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศอย่างกว้างขวางก็ตาม แต่ก็ยังคงมีประชาชนบางกลุ่มที่มองว่าร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิตขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า รัฐควรมีการสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อกลุ่มคนหลากหลายทางเพศเพื่อให้เกิดการยอมรับในสิทธิต่างๆ ของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศภายในสังคมไทยอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา “กฎหมายกับความเสมอภาคต่อการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ” ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข ดังนี้

(1) รัฐควรออกกฎหมายในการรับรองสถานะการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ เช่นเดียวกับการออกกฎหมายรับรองสถานะสมรสของบุคคลต่างเพศ เนื่องด้วยการรับรองสถานะการจดทะเบียนสมรสนั้นเป็นหน้าที่ของรัฐที่รัฐจะต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิของประชาชน

(2) รัฐต้องบัญญัติกฎหมายในการรับรองสถานะการจดทะเบียนสมรสแก่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศ แยกออกมาอีกฉบับ แตกต่างจากการรับรองสถานะสมรสของบุคคลต่างเพศที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว เพื่อเป็นการรับรองการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแก่ประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

6. เอกสารอ้างอิง

[1] นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ. (2560). *เพศในขาววงกต แนวคิดทฤษฎีเพศในวัฒนธรรมปรัโภค*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

- [2] วิมลศิริ ชำนาญเวช. (2555). สิทธิในการสมรสของคนรักเพศเดียวกัน. *วารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- [3] ณัฐวุฒิ ชัยสายัณห์. (2558). *กฎหมายรับรองสถานะในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีเพศวิถีแบบ รัก เพศ เดียวกัน*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.
- [4] สมยศ เชื้อไทย. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] อุดมศักดิ์ สิทธิพงษ์. (2561). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- [6] วีระ โลจายะ. (2525). *กฎหมายสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [7] ชูชีพ ปินทะสีริ (2526). *“การละเมิดสิทธิส่วนตัว”*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.
- [8] สรณ บุญใบชัยพฤกษ์. (ม.ป.ป.). *สิทธิมนุษยชนกับความเท่าเทียมทางเพศ*. หลักสูตรหลักนิติธรรม เพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 5 วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- [9] บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2552). *คำอธิบายกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] ยุทธนา ไชยจุลพรรณณี และคณะ. (2552). *การวิจัยและพัฒนาครอบครัวเข้มแข็งโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้นำองค์กรบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [11] จันทร์จิรา บุญประเสริฐ. (2554). *ชีวิตที่ถูกละเมิด: เรื่องเล่ากะเทย ทอม ดี หญิงรักหญิงชายรักชายและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธีรนาถ กาญจนอักษร, สมาคม ฟ้า สี รุ่ง แห่งประเทศไทย.
- [12] ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2556). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [13] บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- [14] ขวินโรจน์ ธีรพัชรพร และคณะ. (2560). *สิทธิความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: วารสารสมาคมนักวิจัย.

[15] คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2550). *สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ*.
กรุงเทพมหานคร : ศรีเมืองการพิมพ์.

ปัญหากฎหมายอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์

Criminal law issues in the offense of fraud of call center gangs

ทัตพงศ์ เตียสกุล,¹ สุรยุทธ์ เกษรินทร์,¹ อิศรา ดาตุมมา,¹ นิสมา ราชประดิษฐ์,¹
และจินตนา อุณหะไวทยะ²
Thattapong Teasakul¹, Surayut Ketsarin¹, Issara Datumma¹,
Nisama Ratpradit¹, Jintana Unhavaithaya²

บทคัดย่อ

สืบเนื่องจากปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในความผิดที่กระทำโดยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ซึ่งเป็นลักษณะความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายและปัญหาทางกฎหมายเรื่องอัตราโทษ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐในปัจจุบัน บทความวิชาการเรื่องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของความผิดฐานฉ้อโกง การฉ้อโกงโดยแสดงเป็นผู้อื่นหรือการฉ้อโกงประชาชนให้มีความผิดฐานฉ้อโกงในรูปแบบของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยกำหนดให้เป็นความผิดที่มีโทษสูง และเพิ่มเติมนิยามศัพท์ในประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของรูปแบบหรือลักษณะการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถป้องปรามการกระทำความผิดของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้

คำสำคัญ: กฎหมาย, ความผิดฐานฉ้อโกง, แก๊งคอลเซ็นเตอร์

Abstract

This article aims to study legal issues on 1. Study of criminal law problems related to fraud by international call center gangs. 2. Amendments to the Criminal Code on the offense of fraud and fraud by identifying others or defrauding the public to be guilty of fraud in the

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช 80160

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา อุณหะไวทยะ สาขานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช 80160

¹ Undergraduate of Law, Faculty of Law, Walailak University, Nakhon Si Thammarat Province, 80160

² Assistant Professor Jintana Unhavaithaya, Faculty of Law, Walailak University, Nakhon Si Thammarat Province, 80160

form of call center gangs, with high penalties. 3. Add definitions of terminology in the Criminal Code on the form or nature of the offense causing damage.

Keywords: Call center gangs, Fraud offenses, Law

บทนำ

ภัยการหลอกลวงทางโทรศัพท์ มีฉ้อโกงคอลเซ็นเตอร์ หรือแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call Center) เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่งในยุคดิจิทัล ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจต่อเหยื่อจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสารที่การติดต่อในรูปแบบดิจิทัลมีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามรายงานจากศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เผยแพร่ว่า ประเทศไทยพบการใช้โทรศัพท์เพื่อหลอกลวงมากกว่า 6.4 ล้านครั้ง โดยเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 270 จากปี 2563 และในไทยพบการส่งข้อความขนาดสั้นหรือเอสเอ็มเอส (SMS) หลอกลวงเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 57 และในปี 2564 ที่ผ่านมามีผู้เสียหายเข้าแจ้งความกับกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) กว่า 1,600 คน มูลค่าความเสียหายสูงกว่า 1,000 ล้านบาท นับแต่เดือนมกราคมถึง 15 กุมภาพันธ์ 2565 เข้าแจ้งความแล้ว 129 คดี สถิติทางคดีดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแก๊งคอลเซ็นเตอร์ยังคงระบาดอย่างต่อเนื่อง สำหรับมูลเหตุจูงใจจากการกระทำผิด คือ รายได้ที่ได้รับจากการก่อเหตุมีมูลค่าเป็นจำนวนมหาศาล ในขณะที่บทลงโทษตามกฎหมายไม่มีความรุนแรง

จากการศึกษาพบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในความผิดที่กระทำโดยแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ซึ่งเป็นลักษณะความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติกฎหมายและปัญหาทางกฎหมายเรื่องอัตราโทษ ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐในปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะว่าจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสามารถป้องปรามการทำความผิดของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรมได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายอาญาในความผิดฐานฉ้อโกงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ข้ามชาติ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของความผิดฐานฉ้อโกง การฉ้อโกงโดยแสดงเป็นผู้อื่น หรือการฉ้อโกงประชาชนให้มีความผิดฐานฉ้อโกงในรูปแบบของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยกำหนดให้เป็นความผิดที่มีโทษสูง

นิยาม ความหมาย รูปแบบและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมของแก๊งคอลเซ็นเตอร์

1. นิยามศัพท์เฉพาะ และความหมายของอาชญากรรม

Call center หมายถึง ศูนย์บริการตอบรับข้อมูลทางโทรศัพท์แก่ลูกค้า

แก๊งคอลเซ็นเตอร์ (Call center gang) หมายถึง กลุ่มมิจฉาชีพผู้ไม่ประสงค์ดี หรือกลุ่มขบวนการ หลอกโอนเงินที่โทรศัพท์มาหลอกลวงให้เหยื่อทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ (ฐิติมา อินกล้า, 2558) ผ่าน เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติ (Automatic teller machine)

เหยื่อ หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการหลอกลวงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ (ฐิติมา อินกล้า, 2558) พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย อธิบายว่า อาชญากรรม เป็นการกระทำ หรืองดเว้นการกระทำซึ่งฝ่าฝืน กฎหมายอาญาและเป็นการกระทำผิดต่อรัฐ

เกี่ยวกับประเด็นการนิยามความหมายของอาชญากรรมนี้ ประธาน วัฒนาวณิชย์ เสนอว่า เป็นการ ยากที่จะให้คำนิยามได้โดยง่ายหรือเป็นที่เข้าใจของบุคคลโดยทั่วไป เพราะสามารถนิยาม “อาชญากรรม” ได้ทั้ง นิยามตามธรรมชาติ และการนิยามตามบัญญัติของกฎหมาย

นอกจากนี้อาชญากรรมแต่ละประเภทมีความรุนแรง (Seriousness) แตกต่างกันอย่างชัดเจนตั้งแต่ ความผิด เล็กน้อย เช่น ลักเล็กขโมยน้อย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกายไปจนถึงการฆาตกรรม โดยความรุนแรงหรือความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นขึ้นอยู่กับ บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งอาจแตกต่างกันโดย อาจขึ้นอยู่กับจารีตวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรวมทั้งความร้ายแรงของอาชญากรรมยังอาจมาจากความถี่ในการ ก่ออาชญากรรมสถานที่เกิดเหตุรวมถึงเหยื่อความร้ายแรงของอาชญากรรมยังวัดได้จากความเสียหายผู้เสียหาย หรือเหยื่อที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมรวมทั้งพิจารณาจากศีลธรรมและความไม่ถูกต้องของ อาชญากรรมนั้น ซึ่งความเสียหายและความไม่ถูกต้องของอาชญากรรมถือเป็นสาระสำคัญสำหรับอาชญากรรม บางประเภท

2. รูปแบบองค์กรอาชญากรรม

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือองค์กรอาชญากรรมที่มีการพัฒนาตามเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมทั้งโลกาภิวัตน์ มีหลายรูปแบบ เช่น การหลอกลวง การพนันออนไลน์ ซึ่งแน่จะ ไม่ได้เป็นอาชญากรรม ร้ายแรงแต่ก็กระทบกับสภาพทางเศรษฐกิจอย่างมาก ตัวอย่างของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดอื่นดังเช่น การพนันฟุตบอล โดยปัจจุบันวงการพนันฟุตบอลในไทยข้ามผ่านยุคออนไลน์เข้าสู่ยุค ดิจิตอลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยเป็นที่ทราบดีว่า จากเดิมที่เหล่านักพนันต้องโทรศัพท์ทาง จดทะเบียนใส่กระดาษ ณ วันนี้ โลกเสมือนจริงอย่างโลกอินเทอร์เน็ต นั้นได้กลายเป็น “แดนสวรรค์” ของบรรดาเจ้ามือและนักพนัน เนื่องจากวิธีนี้โต๊ะพนันไม่มีสถาน ประกอบการที่ชัดเจนและไม่มีการตั้งหลักฐานสำคัญอย่าง “โพยบอล” หรือ “เงินสด” ไว้ให้กับตำรวจเวลาเข้าจับกุม ที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วกันในหมู่นักเล่นเมืองไทย

แก๊งคอลเซ็นเตอร์เป็นกลุ่มมิจฉาชีพที่มีรูปแบบการทำงานเป็นขบวนการ มีการแบ่งหน้าที่ชัดเจนโดย การใช้ช่องทางความตื่นกลัว ความโลภ และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเหยื่อหรือผู้เสียหาย โดยมีรูปแบบที่ ใช้ในการหลอกลวงผู้เสียหายหรือเหยื่อใน 2 ลักษณะ คือ การหลอกลวงด้วยความโลภ เช่น การหลอกลวง ผู้เสียหายว่าได้รับคืนภาษี ได้รับเงินจากการถูกรางวัล หรือได้รับเช็คคืนภาษี โดยอ้างว่าต้องจ่ายค่าบริการ เบื้องต้นเพื่อเป็นค่าบริการและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อเพราะความโลภอยากได้เงินหรือ ทรัพย์สิน ก็จะโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของคนร้ายที่ได้เตรียมเปิดรองรับไว้ อีกรูปแบบ คือ การหลอกลวงด้วย

ความกลัว โดยหลอกลวงผู้เสียหายว่าเป็นหนี้ค่าโทรศัพท์ หนี้บัตรธนาคาร มีบัญชีธนาคารพัวพันกับยาเสพติด บัญชีธนาคารจะต้องถูกอายัดและถูกตรวจสอบโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อจะทำธุรกรรมทางการเงินตามที่กลุ่มคนร้ายแจ้ง ซึ่งในปัจจุบันส่วนใหญ่ลักษณะการหลอกลวงจะใช้วิธีทำให้ผู้เสียหายเกิดความกลัว

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาของแก๊งคอลเซ็นเตอร์

แนวความคิดในการกำหนดความผิดทางอาญาที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญาอาจพิจารณาได้จากแนวคิดในการกำหนดความรับผิดชอบในทางอาญา (วิสาร์ พันธนะ, 2543) ดังนี้

1. ทฤษฎีความรับผิดชอบที่ต้องอาศัยการกระทำและความผิดของจิต โดยในการกำหนดความรับผิดชอบในทางอาญาจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดในจิตใจของผู้กระทำเป็นสำคัญ โดยมีปัจจัยอยู่ 2 ประการ

(1.1) พิจารณาจากความเป็นภัยต่อสังคม

(1.2) พิจารณาจากสภาวะของจิตใจเป็นหลัก หรือที่เรียกว่า “เจตนา” โดยรู้สำนึกในการกระทำของตนและประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลของการกระทำ และมีข้อยกเว้นในการกระทำโดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดจากการกระทำของตน หรือที่เรียกการกระทำนั้นว่า “ประมาท”

2. ทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด ทฤษฎีนี้ถือเอาการกระทำเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาโดยไม่ต้องคำนึงถึงสภาวะแห่งจิตใจ กล่าวคือ ถึงแม้กระทำโดยไม่เจตนาก็ต้องรับผิดชอบทางอาญา

3. ทฤษฎีความรับผิดชอบในการทำของบุคคลอื่น ทฤษฎีนี้กำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบในการทำของบุคคลอื่น โดยไม่ต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นจะได้กระทำความผิดหรือไม่ หรือสภาวะแห่งจิตใจเป็นเช่นไร

ความผิดด้านอาชญากรรมตามกฎหมายอาญาของประเทศไทย

1. องค์ประกอบและโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาตามกฎหมายอาญาของประเทศไทย กฎหมายอาญาประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วนด้วยกัน ดังนี้

1. ความผิดอาญา

2. ผลทางกฎหมายจากความผิดทางอาญา หรือที่เรียกว่ามาตรการบังคับทางอาญา

การลงโทษเป็นสิ่งสำคัญในทางกฎหมายอาญา โดยการลงโทษจะเป็นการกระทำต่อผู้กระทำความผิดอย่างมีวัตถุประสงค์หลายประการ เช่น มีวัตถุประสงค์ลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน วัตถุประสงค์ลงโทษเพื่อเป็นการการข่มขู่ยับยั้ง วัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด วัตถุประสงค์เพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม วัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและมีวัตถุประสงค์เพื่อกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งการลงโทษจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ (ณรงค์ ใจหาญ, 2543) ดังนี้

1. โทษต้องมีความแน่นอนไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ

2. การลงโทษต้องมีความรุนแรงพอที่จะยับยั้งไม่ให้คนกล้าที่จะกระทำความผิด

3. การลงโทษต้องมีความรวดเร็ว

4. การลงโทษต้องมีการเปิดเผยต่อสาธารณะชนเพื่อให้ทราบถึงผลของการกระทำความผิด ซึ่งจะมีผลเป็นการข่มขู่ไปในคราวเดียวกัน

อาชญากรรมแต่ละประเภทมีความรุนแรง (Seriousness) แตกต่างกันอย่างชัดเจน ตั้งแต่ความผิดเล็กน้อย เช่น ลักเล็กขโมยน้อย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ไปจนถึงการฆาตกรรม โดยความรุนแรงหรือความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งอาจแตกต่างกัน โดยอาจขึ้นอยู่กับจารีต วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด รวมทั้งความร้ายแรงของอาชญากรรมยังอาจมาจากความถี่ในการก่ออาชญากรรม สถานที่เกิดเหตุ รวมถึงเหยื่อ

ความร้ายแรงของอาชญากรรมยังวัดได้จากความเสียหาย (Harmfulness) ผู้เสียหายหรือเหยื่อ (Victim) ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม รวมทั้งพิจารณาจากศีลธรรมและความไม่ถูกต้อง (Wrongfulness) ของอาชญากรรมนั้น ๆ ซึ่งความเสียหายและความไม่ถูกต้องของอาชญากรรมถือเป็นสาระสำคัญสำหรับอาชญากรรมบางประเภท (วันชัย รุจนวงศ์ และวีระศักดิ์ แสงสาระพันธ์, 2549) ความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นส่งผลต่อการกระทำของผู้คนในสังคม ซึ่งการจะตัดสินว่าอาชญากรรมใดร้ายแรงหรือไม่นั้นเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของมนุษย์ กระบวนการพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษของศาลว่า อาชญากรรมนั้นเป็นอาชญากรรมร้ายแรงหรือไม่

ดังนั้น ความร้ายแรงของอาชญากรรมจึงเป็นคุณลักษณะกับ “สภาพของการกระทำความผิด” กล่าวคือ ความร้ายแรงขึ้นอยู่กับโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ส่วนสภาพของการกระทำความผิด หมายถึง กรณีที่เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษ หรือเหตุฉกรรจ์ จากความผิดที่ได้ก่อให้เกิดขึ้น (เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์, 2546 อ้างถึงใน วันชัย รุจนวงศ์ และวีระศักดิ์ แสงสาระพันธ์, 2549)

ความผิดอาญาร้ายแรงตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมิได้บัญญัตินิยามของคำว่าอาชญากรรมร้ายแรงเอาไว้ว่าจะต้องเป็นความผิดลักษณะอย่างไร แต่มีการกำหนดลักษณะความผิดร้ายแรงเอาไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานจากฝ่ายโจทก์จนเชื่อแน่ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จึงเป็นความเข้าใจโดยนัยว่าความผิดร้ายแรงตามกฎหมายไทย คือความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ 5 ปี ขึ้นไป ซึ่งจำเป็นที่ศาลจะต้องรับฟังพยานหลักฐานจากโจทก์ หรือ ต้องสืบพยานหลักฐานจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จึงจะพิพากษาลงโทษได้ แม้ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพก็ต้องห้ามมิให้ศาลลงโทษโดยอาศัยคำให้การอย่างเดียว (วันชัย รุจนวงศ์ และวีระศักดิ์ แสงสาระพันธ์, 2549)

ความผิดต่อทรัพย์สินโดยการหลอกลวงในความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341

ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดต่อทรัพย์สินโดยมีลักษณะสำคัญคือการใช้กลอุบาย หลอกลวง และได้ทรัพย์สินไปจากการหลอกลวงนั้น ซึ่งอาจจะเป็นทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง โดยตรงหรือของบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอนหรือทำลาย เอกสารสิทธิ และผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษ

คือ กระทำโดยเจตนาทุจริต โดยความผิดฐานฉ้อโกง ได้บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 341 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดั่งว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สามหรือ ทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสาร สิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ปรับไม่เกินหกพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

โดยความผิดฐานฉ้อโกง (Offences of cheating and fraud) มีองค์ประกอบ ภายนอก ของความผิด ในส่วนของการกระทำ และองค์ประกอบภายในที่เกี่ยวกับจิตใจของผู้กระทำความผิด

1. ต้องมีการหลอกลวง การหลอกลวง หมายความว่า การทำให้เกิดการเข้าใจผิดไปจากความจริง แต่ไม่รวมถึงการถือเอาประโยชน์จากความสำคัญผิดของผู้อื่น ซึ่งการหลอกลวงจะต้องเกิดจากการกระทำของผู้หลอกลวงโดยอาจเป็นการแสดงข้อความเท็จ หรือ ปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง โดยมีลักษณะ ดังนี้

(1) ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หมายความว่า ข้อความที่แสดงต่อผู้อื่น ในการหลอกลวงเป็นการกล่าวอ้างถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งต้องเป็นเท็จ

(2) ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง หมายความว่า การที่มีข้อความจริงอยู่อย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วปกปิดเอาไว้หรือไม่เปิดเผยบอกให้ทราบความจริง

การหลอกลวงจนทำให้เกิดความเสียหายในทางทรัพย์สินของผู้อื่น ความผิดฐานฉ้อโกงจึงจะสำเร็จ

2. การหลอกลวงนั้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดที่ต้องการผล หากผู้ถูกหลอกลวงไม่หลงเชื่อตามคำ หลอกลวงอาจเป็นเพียงความผิดฐานพยายามฉ้อโกง

3. ทำให้เกิดการโอนทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง การโอนทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงเกิดขึ้นได้หลายกรณี ไม่ว่าจะเป็นการได้ไปซึ่ง ทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำเอกสารสิทธิ หรือถอนเอกสารสิทธิ หรือถอน เอกสารสิทธิ

4. การหลอกลวงนั้นทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง

ความผิดฐานฉ้อโกงจะสำเร็จก็ต่อเมื่อได้ไปซึ่งทรัพย์สิน เพียงแต่โอนกรรมสิทธิยังไม่ ว่าความผิดฐานฉ้อโกงสำเร็จ จะต้องมีการส่งมอบหรือได้ไปซึ่งสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินด้วย

5. องค์ประกอบภายในของความผิดฐานฉ้อโกง

5.1. เจตนาธรรมดา หมายถึงผู้กระทำความผิดฐานฉ้อโกงมีเจตนาที่จะทำให้เกิดการเข้าใจผิด และความเสียหายต่อทรัพย์สิน

5.2 เจตนาพิเศษ สาเหตุหรือมูลเหตุชักจูงในการหลอกลวงหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้จากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือเพื่อให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ

ดังนั้น เจตนาพิเศษโดยประโยชน์ที่มีควรได้นั้นไม่จำเป็นต้องถึงกับได้กรรมสิทธิไปก็เข้าข่ายเป็นความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว ลักษณะของการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงที่สำคัญมีดังนี้

1. กระทบความผิดฐานฉ้อโกงต้องมีการหลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง อาจกระทำด้วยทางวาจา กิริยาท่าทาง ลายลักษณ์อักษร หรือวิธีการอื่น ๆ ก็ได้ไม่จำกัดเฉพาะทางวาจาเท่านั้น
2. ข้อความนั้นต้องเป็นเท็จเป็นได้ทั้งเหตุการณ์ในอดีตหรือปัจจุบันไม่ใช่เหตุการณ์ในอนาคต หากเป็นเหตุการณ์ในอนาคตต้องเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ในปัจจุบันรวมอยู่ด้วย
3. ผู้กระทบความผิดฐานฉ้อโกงต้องรู้ว่าข้อความนั้นเป็นเท็จ และต้องเป็นการกล่าวยืนยันข้อความนั้น มิใช่เป็นการแสดงความคิดเห็น หรือการคาดคะเน หรือเพียงให้คำมั่นสัญญา
4. การแสดงข้อความอันเป็นเท็จนั้น อาจเป็นความเท็จแต่เพียงบางส่วนก็เป็นความผิดฐานฉ้อโกง
5. การแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือการหลอกลวงนั้น ต้องกระทำก่อนที่จะได้ทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม
6. ผู้ที่หลอกลวงหยิบเอาทรัพย์สินนั้นไปเองหรือหลอกลวงเพื่อให้ทำการลักทรัพย์ได้สะดวกขึ้นเท่านั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ไม่ใช่ฉ้อโกง
7. การปกปิดความจริงที่ควรบอกให้แจ้ง คือ จะต้องรู้ความจริงแล้วนิ่งเสียไม่ยอมบอกให้เขาทราบเพื่อจะให้ได้ทรัพย์สิน ๆ อาจกระทำโดยกิริยา ท่าทาง หรืออย่างอื่น ๆ ก็ได้
8. การหลอกลวงนั้นต้องทำให้เขาหลงเชื่อและได้ไปซึ่งทรัพย์สิน หรือทำให้เขาทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว หากให้เพราะความสงสาร หรือเพื่อจะเอาเป็นพยานหลักฐานในการฟ้องคดี หรือไม่เชื่อจึงไม่ให้ทรัพย์สินหรือเชื่อแต่ไม่ให้ทรัพย์สินหรือไม่มีทรัพย์สินจะให้ ดังนี้ เป็นเพียงความผิดฐานพยายามฉ้อโกง
9. การได้ทรัพย์สินหรือให้ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธินั้น ไม่จำกัดว่าจะต้องได้ไปจากผู้ถูกหลอกลวง แต่รวมถึงบุคคลที่สามด้วย
10. ความผิดฐานฉ้อโกง การได้ทรัพย์สินนั้น ไม่จำกัดเฉพาะทรัพย์แต่อย่างเดียว แต่ รวมถึงทรัพย์สิน สิทธิบาง อย่างและให้ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิด้วย
11. ในกรณีที่ให้ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารนั้น ต้องเป็นเอกสารสิทธิ ถ้าไม่ใช่เอกสารสิทธิเป็นเอกสารธรรมดา ไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง
12. ความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำต้องมีเจตนาทุจริตมาก่อนหรือในขณะที่หลอกลวงอันเป็นเหตุให้ได้ทรัพย์สินนั้น ถ้าผู้กระทำมีเจตนาทุจริตขึ้นในภายหลังไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง แต่ผิดฐานยกยอก
13. ความผิดฐานฉ้อโกงนั้น ต้องหลอกลวงเอาทรัพย์สินของผู้อื่น การหลอกลวงเอาทรัพย์สินของตนเองไปจากผู้อื่นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง
14. ความผิดฐานฉ้อโกง ต้องเป็นการหลอกลวงให้เขาส่งทรัพย์สินให้ แต่การหลอกลวงเพื่อเอาทรัพย์สินไปส่งคืน แม้เป็นเท็จก็ไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

โดยตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยบัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 341 ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือ ด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกิน ห้าปี หรือ ปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวใน มาตรา 342 อนุมาตราหนึ่ง อนุมาตราใด ด้วยผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 7 ปี และ ปรับตั้งแต่ 1,000 บาท ถึง 10,000 บาท”

ความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนนั้น มิได้ถือเอาจำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงว่ามีจำนวนมากหรือน้อย เป็นหลัก แต่ถือเอาเจตนาแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชนเป็นสำคัญ และต้องกระทำการดังกล่าวด้วยตนเองมาแต่ต้นทุกครั้ง เช่น หลอกลวงผู้เสียหายจำนวนหลายคน รวมทั้งบุคคลอื่นตามสถานที่ต่าง ๆ โดยไม่จำกัดบุคคล การโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป โดยจะพิจารณาจากวิธีการในการหลอกลวง จำนวนผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงประกอบ โดยต้องเป็นการหลอกลวงบุคคลต่าง ๆ ตามวาระและสถานที่โดยไม่จำกัดบุคคล แม้แสดงต่อผู้เสียหายบางคน แต่ทำให้ประชาชนทั่วไปหลงเชื่อตามคำหลอกลวง แล้วได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวง ก็เป็นการฉ้อโกงประชาชนแล้ว

สรุป

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์หนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษ ฉะนั้นความประพฤติของบุคคลใด ๆ ก็ตามจะเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับความค่านึงของสมาชิกในสังคมนั้น เป็นสำคัญ สิ่งที่เราเรียกว่าดีหรือเลว ถูกกำหนดด้วยความคิดค่านึงของคนในสังคมเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงสามารถพิจารณาได้ว่าการกระทำใดเป็นอาชญากรรมหรือไม่นั้น มีแนวทางพิจารณา ดังนี้ 1. แนวทางการนิยามโดยให้ความสำคัญกับการให้ความหมายแก่การกระทำโดยกลุ่มคนในสังคม แนวทางการใช้บรรทัดฐานที่ผู้คนร่วมกันสร้างขึ้นเป็นมาตรฐานในการตัดสินว่าการกระทำใดเป็นความผิดหรือไม่ 2. การนิยามโดยใช้บทบัญญัติในกฎหมายมาวินิจฉัยตัดสินว่าการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ของบุคคลเป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งการนิยามตามแนวทางนี้อาจในการนิยามความหมายของคำว่า อาชญากรรม จะเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐ

อาชญากรรมจะเกิดขึ้นเมื่อบรรทัดฐานทางสังคมไม่สามารถใช้ควบคุมการกระทำของบุคคลในสังคม หรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของบุคคลได้ ก็จะเป็นเหตุให้บุคคลล่วงละเมิดและฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคมและนำไปสู่การกระทำความผิด โดยความรุนแรงหรือความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งอาจแตกต่างกัน โดยอาจขึ้นอยู่กับจารีต วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด รวมทั้งความร้ายแรงของอาชญากรรมยังอาจมาจากความถี่ในการก่ออาชญากรรม สถานที่เกิดเหตุ รวมถึงเหยื่อ ความร้ายแรงของอาชญากรรมยังวัดได้จากความเสียหาย (Harmfulness) ผู้เสียหายหรือเหยื่อ (Victim) ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม รวมทั้งพิจารณาจากศีลธรรมและความไม่ถูกต้อง (Wrongfulness) ของ

อาชญากรรมนั้น ๆ ซึ่งความเสียหายและความไม่ถูกต้องของอาชญากรรมถือเป็นสาระสำคัญสำหรับอาชญากรรมบางประเภท ซึ่งความร้ายแรงของอาชญากรรมส่งผลต่อการกระทำของผู้คนในสังคม

ดังนั้น ความร้ายแรงของอาชญากรรมจึงเป็นคุณลักษณะกับ “สภาพของการกระทำความผิด” กล่าวคือ ความร้ายแรงขึ้นอยู่กับโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ส่วนสภาพของการกระทำความผิด หมายถึง กรณีที่ เกี่ยวกับเหตุบรรเทาโทษหรือเหตุฉกรรจ์จากความผิดที่ได้ก่อให้เกิดขึ้น เมื่อการกระทำความผิดของแก๊งคอลเซ็นเตอร์เป็นภัยต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศแต่ความผิดที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดได้ ก็แต่โดยอาศัยความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งและโดยการหลอกลวงดั่งว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือ บุคคลที่สามหรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ”

องค์ความรู้ใหม่

ผู้ศึกษาเห็นว่า ฐานความผิดที่ใช้ในการลงโทษแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับลักษณะความร้ายแรงของอาชญากรรมซึ่งประกอบไปด้วยความถี่ในการก่ออาชญากรรม สถานที่เกิดเหตุ รวมถึงเหยื่อนอกจากนี้ ความร้ายแรงของอาชญากรรมซึ่งจะต้องวัดจากความเสียหาย (Harmfulness) ผู้เสียหายหรือเหยื่อ (Victim) ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม รวมทั้งพิจารณาจากศีลธรรม และความไม่ถูกต้อง (Wrongfulness) ของอาชญากรรมนั้น ๆ การวินิจฉัยไปตามความผิดฐานฉ้อโกงที่ระวางโทษจำคุกเพียงไม่เกิน 3 ปี จึงมีอัตราโทษต่ำเมื่อเทียบกับความรุนแรงของอาชญากรรมหรือมูลค่าของทรัพย์สินที่แก๊งคอลเซ็นเตอร์ได้ไปจากการหลอกลวงเหยื่อ จึงเห็นว่รัฐควรเร่งแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของความผิดฐานฉ้อโกง การฉ้อโกงโดยแสดงเป็นผู้อื่น หรือการฉ้อโกงประชาชนให้มีความผิดฐานฉ้อโกงในรูปแบบของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ โดยเป็นความผิดที่มีระวางโทษที่สูงให้เหมาะสมกับลักษณะการกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานและเพื่อความสงบสุขในสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2546). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพฯ: จีระชัยการพิมพ์.
- [2] ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- [3] ฐิติมา อินกล้า. (2558). “วาทกรรมทางการสื่อสารเพื่อการหลอกลวงทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ผ่านเครื่องอิเล็กทรอนิกส์”. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*.
- [4] วิสาร พันธุ์. (2543). *สาระสำคัญของประมวลกฎหมายอาญา: เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป หน่วยที่ 8*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- [5] วันชัย รุจนวงศ์ และวีระศักดิ์ แสงสาระพันธ์. (2549). *การใช้ถ้อยคำในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารแนบท้าย*. ม.ป.ท.

ความเหมาะสมของการกำหนดสิทธิการตายของไทย ภายใต้ความแตกต่างของการ
ดูแลแบบประคับประคอง และการุณยฆาต

Rights of Death in Thailand, Case Study of: The difference between
palliative care and euthanasia

วรรณชนก เพชรรัตน์¹ อัมพิกา เกื้อช่วย¹ และอมรรัตน์ อำนวยเสนา²
WatchanokPetrat¹, AmpikaKueachuai¹, AmonratAmmartsena²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำการุณยฆาตและสิทธิในการตาย ศึกษาความเหมาะสมและความแตกต่างของการดูแลแบบประคับประคองและการการุณยฆาต และเปรียบเทียบกฎหมายที่กำหนดสิทธิการตายของกฎหมายไทยและกฎหมายการดูแลแบบประคับประคองนั้นมีความแตกต่างจากการการุณยฆาตโดยสิ้นเชิง โดยการการุณยฆาตนั้น เป็นการให้สิทธิผู้ป่วยในการตายได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิที่ผู้ป่วยพึงมี ซึ่งการการุณยฆาต เป็นการยุติชีวิตโดยเจตนาเพื่อให้พ้นจากความเจ็บปวดทรมาน แต่การดูแลแบบประคับประคอง เป็นการยืดชีวิตผู้ป่วยให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ ซึ่งภายใต้กฎหมายของไทยนั้น ยังมิได้มีการอนุญาต การใช้กฎหมายการุณยฆาต ดังนั้น การการุณยฆาตในไทยจึงยังไม่เป็นที่แพร่หลายและรู้จักมากนัก ซึ่งการรักษาที่เหมาะสมกับผู้ป่วยในไทยนั้น คงเป็นเพียงการรักษาแบบประคองโรคไว้เพียงเท่านั้น

คำสำคัญ: สิทธิการตาย, การุณยฆาต, ดูแลแบบประคับประคอง

Abstract

This academic article is intended to study theoretical concepts of euthanasia and the right to death. Study the suitability and nuances of palliative care and Execution. And compare laws that determine the right of death of Thai law and palliative care laws. There is

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 80160

²อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 80160

¹Undergraduate student in School of Law, Walailak University, Nakhon Srithammarat 80160

²Undergraduate student in School of Law, Walailak University, Nakhon Srithammarat 80160

³Lecturer in School of Law, Walailak University, Nakhon Srithammarat 80160

* Corresponding author: E-mail address : amonrat.am@wu.ac.th

a complete difference from euthanasia. By mortice, it is the right to give the patient to death, which is the right that the patient should have. Which threction Is the end of life that is intended To get out of the pain But palliative care is to sustain the lives of patients to be able to continue living. Which under Thai law There is no authorisation to use the euthanasia law. Therefore, euthanasia in Thailand is not very widespread and known. Which the treatment that is suitable for patients in Thailand Probably just a palliative treatment

Keywords: Rights of Death, euthanasia, palliative care

บทนำ

ปัจจุบันมีผู้ป่วยที่ต้องทนทุกข์กับความเจ็บปวดของโรคต่างๆในระยะสุดท้ายหรือความเจ็บปวดจากการ ประสบอุบัติเหตุที่รุนแรงอยู่ไม่น้อย ที่แม้แต่การรักษาทางการแพทย์ก็ไม่ช่วยทุเลาอาการลงได้ ซึ่งการยื้อชีวิตผู้ป่วยเหล่านี้ด้วยเครื่องมือทางการแพทย์ในปัจจุบันนั้นก็เป็นเพียงการยื้อเวลาตายเท่านั้น ซึ่งนอกจากผู้ป่วยจะต้องได้รับความทุกข์ทรมานจากอาการเจ็บป่วยแล้วยังคงต้องรับภาระใช้ค่าใช้จ่ายในการรักษาจำนวนมากเพื่อยื้อชีวิตของผู้ป่วยไว้ การใช้สิทธิในการตายที่สามารถเลือกได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นสิทธิในเนื้อตัวร่างกายตามรัฐธรรมนูญที่มนุษย์ทุกคนพึงมี จึงควรเป็นตัวเลือกที่ผู้ป่วยสามารถเลือกที่จะจบชีวิตตัวเองอย่างสงบอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นประเทศแรกของโลกที่มีกฎหมายรองรับการุณยฆาตโดยออกกฎหมายรองรับการการุณยฆาต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 และรัฐสภาผ่านกฎหมายช่วยเหลือการฆ่าตัวตายและปลิดชีพตามคำร้องขอ เมื่อปี พ.ศ. 2544 คำร้องขอสิทธิที่จะตายอย่างสงบจะต้องเป็นแบบแสดงเจตจำนงและผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบของแพทย์ โดยมีขอบเขตของผู้ป่วยที่จะร้องขอให้จบชีวิตตนเองจะต้องทนทุกข์ทรมานจากอาการของโรคร้ายอย่างแสนสาหัส ซึ่งแพทย์ได้หมดหนทางที่จะรักษาและต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย ซึ่งในแต่ละปีมีผู้เลือกที่จะจบชีวิตด้วยการทำการุณยฆาตนับหมื่นคน ขณะที่ประเทศไทยนั้นก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งสามารถให้บุคคลมีสิทธิทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตตน หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้ ถือเป็นกฎหมายหนึ่งที่ รับรองสิทธิของผู้ป่วยที่ต้องการจะถูกยื้อชีวิตเอาไว้ด้วยอุปกรณ์ทางการแพทย์โดยผู้ป่วยสามารถเลือกที่จะจากไปอย่างสงบได้ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิตามพระราชบัญญัตินี้มิใช่เป็นการให้สิทธิในการกระทำการการุณยฆาต ซึ่งในสังคมไทยปัจจุบันยังคงมีการถกเถียงถึงความเหมาะสมในการจะให้การตายเป็นสิทธิที่เลือกได้ตามกฎหมายโดยมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและฝ่ายที่คัดค้านถึงการจัดการชีวิตผู้ป่วยที่หมดทางเยียวยาให้ได้รับคุณภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยมีความคิดเห็นจากหลายแง่มุมทั้งทางการแพทย์ สังคม ศาสนา และความชอบธรรมทางกฎหมายและปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันนั้นมุมมองทางพระพุทธศาสนายังคงมีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชนคนไทยอยู่ไม่น้อย การจบชีวิต

ตนเองจึงเป็นการขัดกับหลักศาสนาจริยธรรมและศีลธรรมอันดีที่สังคมไทยยึดถือ[7] การ “การุณยฆาต” จึงยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมากพอสมควร เมื่อเทียบกับบางประเทศในฝั่งตะวันตก ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยก็ ยังคงไม่มีกฎหมายโดยตรงออกมารองรับสิทธิในการเลือกตายของผู้ป่วยแต่จะมุ่งเน้นไปที่ การดูแลแบบประคับประคอง[3] ซึ่งจะทำให้การดูแลผู้ป่วยกลุ่มนี้โดยเฉพาะในช่วงใกล้เสียชีวิต เพื่อให้ผู้ป่วยและครอบครัวไม่ตื่นตระหนก เข้าใจและรับมือกับอาการที่เกิดขึ้นได้ การดูแลแบบประคับประคอง จึงมุ่งเน้นการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว โดยลดความทุกข์ทรมานทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เป็นการดูแลควบคู่กับการรักษาหลักที่มุ่งหวังกำจัดตัวโรค การดูแลแบบประคับประคองจะคำนึงถึงความต้องการและความปรารถนาของผู้ป่วย และครอบครัวร่วมด้วยเสมอ ซึ่งการดูแลแบบประคับประคองมิได้เป็นเพียงการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายเท่านั้น หากแต่เป็นแนวทางการดูแลในภาพกว้าง ตั้งแต่เริ่มเผชิญภาวะความเจ็บป่วยที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ครอบคลุมจนถึงการดูแลในช่วงที่ผู้ป่วยใกล้เสียชีวิต เป็นการดูแลแบบองค์รวมตั้งแต่ต้นตราบจนวาระสุดท้าย

แต่อย่างไรก็ตามไม่ใช่ผู้ป่วยทุกคนที่ต้องการการประคับประคองดูแลอีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และ มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย จะเห็นได้ว่าตามหลักกฎหมายแล้วมนุษย์ ทุกคนย่อมมีสิทธิในชีวิตและร่างกายของตนเองตั้งแต่กำเนิด ซึ่งเป็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในตัวของมันเอง ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานทางด้านกฎหมายที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ การุณยฆาต จึงถือเป็นสิทธิมนุษยชนแบบหนึ่ง ที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับ และไม่ให้ผู้อื่นเข้ามาละเมิดได้ จากข้อกฎหมายนี้ทำให้เห็นว่าการที่บุคคลสามารถตัดสินใจตายถือเป็นสิทธิที่สามารถทำได้[1]

การการุณยฆาต (Euthanasia)

การตาย หมายถึง การที่บุคคลนั้นสิ้นสภาพความเป็นบุคคลด้วยหัวใจหยุดเต้น เมื่อสภาพความเป็นบุคคล สิ้นสุดแล้ว สิทธิเสรีภาพของบุคคลก็สิ้นตามไปด้วย อนึ่ง ความตายเป็นสิ่งที่เราไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่การจะตายอย่างมีศักดิ์ศรีนั้น ควรเป็นสิ่งที่เราสามารถจะเลือกได้เองหรือไม่ ถ้าตัดสินใจแล้วว่าชีวิตอันปราศจากอิสรภาพหาใช้ชีวิตที่ควรค่าแก่การดำรงอยู่ จากคำถามทำนองนี้เองซึ่งได้นำไปสู่การทวงถามถึงสิทธิในการตายของบุคคลขึ้นมา กลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดลักษณะนี้ ได้ทำการเรียกร้องสิทธิจำพวกใหม่ในนามสิทธิที่เรียกว่า สิทธิในการตาย (Right to Die) พร้อมมีความเชื่อว่าสิทธิในการตายเป็นองค์ประกอบสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) บนแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Right) ในส่วนของเสรีภาพ (Freedom/Liberty) ในการที่จะกำหนดวาระสุดท้ายของชีวิตตนเองให้จากไปอย่างสงบ บุคคลควรมีสิทธิที่จะเลือกตายในบ้านของตัวเอง อันล้อมรอบไปด้วยคนในครอบครัว แทนที่จะต้องไปตายที่โรงพยาบาลซึ่งห้อมล้อมไปด้วยคนอื่น ด้วยเหตุนี้ผู้ป่วยย่อมมีสิทธิที่จะปฏิเสธการรังชีวิตด้วยวิธีการรักษาทางการแพทย์

ต่างๆ หรือแม้กระทั่งการที่ผู้ป่วยนั้นจะร้องขอให้แพทย์จบชีวิตของตน เพราะทนต่อความเจ็บปวดต่อไปไม่ได้ ก็ได้ นั่นก็คือการทำให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงทำให้เชื่อได้ว่า มนุษย์ควรมีอิสระในการตัดสินใจของตนเองแม้ในการตายก็ตาม และควรมีกฎหมายรับรองถึงสิทธิการตาย[6]

ประเภทของสิทธิในการตายแบ่งออกอย่างกว้างได้ 3 ประเภท

1. สิทธิในการปฏิเสธการรักษา (Right to refuse medical treatment) บุคคลมีสิทธิแสดงความจำนงเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลหรือปฏิเสธการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้ายของชีวิตตนเองได้ โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาความ ต้องการในการยุติชีวิตผู้ป่วยได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ก็เนื่องมาจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ ในปัจจุบันที่เข้ามามีบทบาทสูงใน การยื้อชีวิตผู้ป่วยออกไปในสภาพฝืนธรรมชาติ ทั้ง ๆ ที่ผู้ป่วยคนนั้นไม่สามารถที่จะได้รับการบำบัดให้หายจากโรค หรืออาจกลับมาใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติได้ ในบางครั้งผู้ป่วยต้องถูกพันธนาการไปด้วยเครื่องมือทางการแพทย์ เช่น เครื่องช่วยหายใจ หรือการให้อาหารและน้ำผ่านทางสายยาง ผู้คนจำนวนหนึ่งคิดว่าการตายภายใต้เครื่องมือเหล่านี้ คือการตายโดยปราศจากศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์ จึงได้มีการเรียกร้องให้ผู้ป่วย สามารถที่จะแสดงเจตนาให้แพทย์ถอดเครื่องมือเหล่านี้ออกจากตัวผู้ป่วยได้

2. การทำให้ผู้ป่วยตายอย่างสงบ หรือ การุณยฆาต ที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Mercy Killing” หรือ “Euthanaia” ในภาษากรีกและอาจรวมถึงการฆ่าตัวตายด้วยความช่วยเหลือทางการแพทย์ด้วย หรือ “Assisted Suicide” (แพทย์ช่วยแต่ผู้ป่วยตายเอง) ในที่นี้ การุณยฆาต จึงหมายถึง การช่วยทำให้ผู้อื่นตายด้วยความเมตตาสงสาร เพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทรมานจากการเจ็บป่วย ต่างๆ ที่หมดหวังจะหาย วิธีการก็เช่น ฉีดยาให้ผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งตาย ให้พ้นจากความเจ็บปวด ปลดสายออกซิเจนให้ผู้ป่วยที่เป็นอัมพาตไม่รู้สึกรู้สึกรมานานเพื่อให้ตายพ้นความทรมาน อย่างไรก็ดี ผู้ป่วยบางรายถึงแม้ไม่ได้อยู่ภายใต้เครื่องมือทางการแพทย์ แต่กลับต้องตกอยู่ภายใต้สภาวะที่ทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยเกินเยียวยา ในบางครั้งผู้ป่วยเหล่านี้มีความต้องการที่จะฆ่าตัวตาย แต่กลับไม่สามารถที่จะกระทำได้ด้วยตนเอง อันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยหรือพิการ จึงมีการเรียกร้องให้แพทย์ทำการยุติชีวิตผู้ป่วยหรือให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยเหล่านั้นในการฆ่าตัวตายได้ จะเห็นได้ว่าสิทธิเช่นนี้เป็นสิทธิในทางเรียกร้อง (Positive Right)[4] ดังนั้น การกระทำต่างๆ ดังกล่าวอาจเกิดจากความคิดของผู้กระทำเอง หรืออาจเกิดจากการร้องขอของผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมานให้ผู้อื่นช่วยทำให้ตนตายก็เป็นได้

3. หนังสือแสดงเจตนาในการรับบริการ หรือปฏิเสธการรับบริการทางการแพทย์ (Living Will) หมายถึง การแสดง เจตนาธรรมณ์ หรือความประสงค์ของผู้ป่วยที่ได้เขียนแสดงเจตจำนง ไว้ว่าจะให้มีการรักษาพยาบาลตนในเวลาที่จะเจ็บหนัก ใกล้ตาย หรือไม่ให้มีการรักษาพยาบาลตนไม่ให้มีการรักษาพยาบาลตนด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นการสูญเสียทรัพยากรโดยไม่เกิดประโยชน์ หรือไม่สามารถฟื้นกลับคืนเป็นปกติ ทั้งกายใจได้ซึ่งได้แก่การที่บุคคลมีสิทธิกำหนดวิธีการรักษาพยาบาลและปฏิเสธการรักษาพยาบาล เพื่อเอาไว้

สำหรับเหตุการณ์อันไม่แน่นอนในอนาคตได้เพื่อที่จะทำให้วาระสุดท้ายในชีวิตของตนเป็นไปอย่างสงบและมีศักดิ์ศรีนั่นเอง การแสดงความจำนงต่างๆ เช่นว่านี่สามารถทำได้ ด้วยหนังสือแสดงเจตจำนงล่วงหน้าตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดสภาขุนนางได้ให้การนิยาม การรณุญาตไว้ว่า เป็น “การเข้าแทรกแซงโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยมีเจตนาอย่าง ชัดแจ้งเป็นการยุติชีวิตชีวิตหนึ่ง เพื่อระงับความทรมานที่ไม่อาจเยียวยาได้” ซึ่งในประเทศเนเธอร์แลนด์และเบลเยียม การการรณุญาตเป็นที่เข้าใจว่าหมายถึง “การที่แพทย์ยุติชีวิตของผู้ป่วยตามคำร้องขอของผู้ป่วย” แต่ในกฎหมายเอง ไม่ปรากฏการใช้คำว่า “การรณุญาต” หากแต่รับแนวคิดเรื่องนี้ไว้ภายใต้นิยามอย่างกว้าง ๆ ว่า หมายถึง “การสงเคราะห์ให้ฆ่าตัวตาย และการยุติชีวิตตามคำร้องขอ”

แนวคิด การรณุญาต หรือ Euthanasia มีข้อพิจารณา 3 ประการคือ

1. เมื่ออยู่ในภาวะเจ็บปวดทรมานอย่างแสนสาหัส โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในสภาพที่มีชีวิตอยู่ด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อให้มีลมหายใจ หรือไม่รับรู้ความเจ็บป่วยด้วยการใช้ยาระงับความเจ็บปวดทรมาน

2. สิทธิส่วนบุคคลที่จะยุติชีวิตลง แต่ต้องเป็นสิทธิที่ผู้เป็นเจ้าของชีวิตร้องขอภายใต้สภาวะที่พร้อมและสมัครใจ สิทธินี้จะต้องไม่ถูกหยิบยื่นจากผู้อื่น

3. บุคคลไม่ควรจะถูกบังคับให้ยึดชีวิตออกไปในสภาพที่ช่วยตนเองไม่ได้และไร้การรับรู้ทางสมอง การยึดชีวิตนี้ถือว่าการละเมิดสิทธิของผู้ป่วยที่อยู่ในสภาวะ “ฟื้นไม่ได้ ตายไม่ลง” หรือไม่ การการรณุญาตมีรากฐานความคิดที่จะช่วยทำให้ผู้ป่วยหมดความรู้สึกอย่างรวดเร็วและเสียชีวิตโดยปราศจากความทุกข์ทรมาน แต่ต้องยอมรับว่าการการรณุญาตถือเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนต่อจรรยาบรรณทาง การแพทย์และด้านกฎหมายมานานหลายทศวรรษในประเทศที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก นิกายออร์ทอดอกซ์และศาสนาอิสลามต่างพากันออกมาต่อต้านอย่างชัดเจน แต่ในบางประเทศก็มีกฎหมายรับรองให้ทำได้ถูกต้อง โดยมีการแจกแจงรายละเอียดเกี่ยวกับการการรณุญาต ในบริบทที่แตกต่างกัน ดังนี้

การจำแนกตามเจตนา

1. บุคคลนั้นเกิดอาการเจ็บป่วยอย่างสาหัสหรืออาจได้รับทุกขเวทนาจากความเจ็บป่วย เป็นเหตุให้สามารถแสดงเจตนาให้บุคคลอื่นกระทำการการรณุญาตแก่ตนได้ซึ่งในการนี้จะเรียกว่า การรณุญาตด้วยสมัครใจ (Voluntary Euthanasia)

2. หากเป็นกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่อยู่ในฐานะที่จะแสดงเจตนาได้ เช่น มีผู้แทนโดยชอบธรรม ซึ่งหมายถึง ทายาทโดย ธรรม ผู้ใช้อำนาจปกครอง ผู้พิทักษ์ หรือผู้อภิบาล ตามกฎหมายไปจนถึงศาลก็อาจพิจารณาใช้อำนาจตัดสินใจให้ กระทำการรณุญาตแก่บุคคลนั้นแทนได้ ซึ่งจะเรียกว่า การรณุญาตโดยไม่เจตนา หรือ การการรณุญาตโดยไม่สมัครใจ (Involuntary Euthanasia)

การจำแนกตามวิธีการปฏิบัติ

1. การุณยฆาตเชิงรับ (Passive Euthanasia) คือ การกระทำโดยการตัดการรักษาของผู้ป่วย ซึ่งวิธีนี้ได้การยอมรับ มากที่สุดและเป็นวิธีที่ปฏิบัติกันในสถานพยาบาลหลายแห่ง

2. การุณยฆาตเชิงรุก (Active Euthanasia) คือ การกระทำโดยการกระทำโดยการให้สารหรือวัตถุใดๆ ที่เป็นการเร่งให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย เช่น การประหารชีวิตนักโทษ

3. การุณยฆาตเชิงสงบ (Non-aggressive Euthanasia) คือ การกระทำโดยการหยุดให้ปัจจัยในการดำรงชีวิตแก่ผู้ป่วย

ซึ่งจากข้อมูลในพจนานุกรมกฎหมายของ เฮนรี แคมป์เบล แบล็ก (Henry Campbell Black's Law Dictionary) ยังได้จำแนกการการุณยฆาตไว้คล้ายคลึงกับสองประเภทที่ได้ กล่าวแล้วข้างต้น คือ

1. การุณยฆาตโดยตัดการรักษา (Negative Euthanasia) คือการปล่อยให้ผู้ป่วยเสียชีวิตเองซึ่งเป็นวิธีที่ปฏิบัติกันทั่วไปในสถานบริการสาธารณสุขบันทึกลงในข้อมูลการรักษาว่า ผู้ป่วยรายนี้ไม่ต้องให้การรักษาอีกต่อไปและไม่ต้องช่วยยืดชีวิตในวาระสุดท้ายอีก

2. การุณยฆาตโดยเร่งให้ตาย (Positive Euthanasia) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ การุณยฆาตโดยเจตจำนงและโดยตรง (Voluntary and Direct Euthanasia) คือ การที่ผู้ป่วยเลือกที่จะปลงชีวิตตนเอง อาทิ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขจัดยาในปริมาณที่เกินขนาดจนทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต หรือวางยาที่เป็นพิษไว้มากเกินไปแก่ผู้ป่วย เพื่อให้ตัดสินใจหยิบกินเอง การการุณยฆาตโดยเจตจำนงและโดยอ้อม (Voluntary and Indirect Euthanasia) คือ การที่ผู้ป่วยตัดสินใจเอาไว้ล่วงหน้าแล้วว่า หากหมดหนทางการรักษาก็ขอให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขกระทำการการุณยฆาตแก่ตน โดยอาจจะแสดงความจำนงเป็นหนังสือหรือเป็นพินัยกรรมชีวิตเอาไว้ก็ได้ การุณยฆาตโดยไร้เจตจำนงและโดยอ้อม (Involuntary and Indirect Euthanasia) คือ การที่ผู้ป่วยไม่ได้ร้องขอความตาย แต่ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขสังเคราะห์ให้เพราะความสงสารในวงการแพทย์ การการุณยฆาตถือเป็นเรื่องที่ยืดหยุ่นต่อความชอบธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ จิตสำนึก และกฎหมาย เหตุเพราะยังเป็นการยากที่จะทำให้ทุกฝ่ายมั่นใจได้ว่า ผู้ป่วยต้องการให้กระทำการการุณยฆาตแก่ตนเอง จริงๆ โดยไม่มีประโยชน์อื่นใดแอบแฝง เช่นมรดก หรือเงินประกันชีวิตทางแพทย์สมาคมโลกจึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติเรื่องนี้ในชื่อ ปฏิญญาแพทยสมาคมว่าด้วยการการุณยฆาต(World Medical Association Declaration on Euthanasia) โดยที่ความตอนหนึ่งระบุว่า การกระทำโดยตั้งใจที่จะทำลายชีวิตของผู้ป่วยถึงแม้การกระทำนั้นจะเป็นการทำตามคำร้องของผู้ป่วยหรือญาติสนิทก็ตาม ถือว่าผิดหลักจริยธรรม ยกเว้นเป็นการดูแลของแพทย์ที่เคารพต่อความปรารถนาของผู้ป่วยในวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งประสงค์ที่จะเสียชีวิตตามธรรมชาติ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับเรื่อง การการการุณยฆาต มีเพียงมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งอนุญาตให้ผู้ป่วยระยะสุดท้ายปฏิเสธการรักษาที่ไม่ได้ประโยชน์

เท่านั้น การกระทำที่ถือเป็นการเร่งความตาย และเข้าข่ายมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ที่บัญญัติว่า ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก ตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี และหากเป็นการกระทำที่มีการไตร่ตรองไว้ก่อน ก็จะได้รับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 289 ดังนั้น หากแพทย์ทำให้ผู้ป่วยถึงแก่ชีวิตโดยเจตนา อาทิเช่น การฉีดยา การให้กินยา เพื่อต้องการให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบ แม้ว่าจะทำลงไปเพราะความสงสาร ก็ยังถือว่ามี ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ซึ่งในทางตะวันตกนั้น ได้ให้แนวคิดสำหรับการการุณยฆาต[5] มีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ

1. เมื่ออยู่ในภาวะเจ็บปวดทรมานอย่างแสนสาหัส
2. สิทธิส่วนบุคคลที่จะยุติชีวิตลง
3. บุคคลไม่ควรจะถูกบังคับให้ยืดชีวิตออกไปในสภาพที่ช่วยตนเองไม่ได้ และไร้การรับรู้ทางสมอง

หากพิจารณาจากเงื่อนไขดังกล่าว โดยแยกพิจารณาแต่ละกรณี ความคิดเห็นในกรณีแรกนั้น กรณีที่บุคคลอยู่ในภาวะที่เจ็บปวดทรมานอย่างแสนสาหัส โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในสภาพที่มีชีวิตอยู่ด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อให้มีลมหายใจ หรือไม่สามารถรับรู้ความเจ็บปวดด้วยการใช้ยาระงับความเจ็บปวดทรมาน ข้อโต้แย้งก็คือ เราจะใช้เทคโนโลยีเอาชนะความเจ็บปวดทรมานได้มากน้อยเพียงไรและนานเพียงใด ภายใต้เงื่อนไขอะไรบ้าง เราจะแยกแยะระหว่างความเจ็บปวดทรมานที่บุคคลหนึ่งกำลังเผชิญอยู่และต้องการหลุดพ้น โดยที่ไม่กีดกันทางอารมณ์ หรือ อยู่ในภาวะซึมเศร้า ทุกครั้งที่ล้มตาคืนขึ้นมาพบสภาพที่เจ็บปวดทรมานและเลือกที่จะตายในแต่ละวันกับความเห็นทางการแพทย์ที่วินิจฉัยว่าบุคคลนั้นๆ ยังมีโอกาสที่จะเยียวยาและมีชีวิตต่อไปได้อีกระยะหนึ่งได้อย่างไร

ความคิดเห็นในกรณีที่สองนั้น กรณีบุคคลควรมีสิทธิที่จะยุติชีวิตในสภาพที่พร้อมและสมัครใจ ต่อกรณีนี้ “สิทธิที่จะตาย” ต้องไม่ถูกหยิบยื่นให้กับผู้อื่น นอกจากผู้ที่เป็นเจ้าของชีวิตจะร้องขอเท่านั้น เงื่อนไขนี้จะมี ช่องว่าง ทันทีหากผู้ที่ยิบยื่นความตายให้บุคคลอื่นใช้ดุลยพินิจส่วนตัวตัดสินว่า บุคคลนั้นๆ หมดหนทางที่จะ เยียวยาได้จาก สภาพทนทุกข์ทรมาน เพราะเป็นการล่อแหลมต่อการใช้ “การุณยฆาต” ฟุ่มเฟือยเกินไป

ในความคิดเห็นกรณีที่สาม ผู้ป่วยไม่ควรจะถูกบังคับให้ยืดชีวิตออกไปในสภาพที่ช่วยตนเองไม่ได้ และไร้การรับรู้ทางสมอง การยืดชีวิตไว้ถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ป่วยหรือไม่ เราจะมีทางเลือกอย่างไรบ้าง สำหรับผู้ป่วย ที่อยู่ในภาวะ “ฟื้นไม่ได้ ตายไม่ลง” จะถือว่าการยืดชีวิตโดยที่ผู้ป่วยไม่ปรารถนา จะทนกับภาวะทรมานนั้นอีก ต่อไปหรือไม่ (ทั้งที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน และไร้การรับรู้) ทางออกที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ การให้สิทธิผู้ป่วยวาระ สุดท้าย อยู่ในสภาพที่พร้อมตายอย่างมีศักดิ์ศรี สงบ และมีสติ โดยมีคนรัก รอบข้าง ที่ยอมรับการจากไปอย่างมีสติและ เห็นความตายเป็นธรรมชาติ แนวคิดในซีกวัฒนธรรมตะวันตกเช่นนี้ เป็นที่มาของการจัดหาสถานพยาบาลผู้ป่วยระยะ สุดท้าย (hospice หรือ in-home hospice) ให้เตรียมตัวตายอย่างมีศักดิ์ศรี และตายอย่างมีสติ ปราศจากการยืดชีวิต ไว้ด้วยเทคโนโลยีต่างๆ[6]

การดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care)

[8]เมื่อกล่าวถึงการดูแลแบบประคับประคอง หลายคน อาจจะคิดว่าเป็นการดูแลที่เหมาะสมกับผู้ป่วยในระยะสุดท้ายเพียงเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วนั้น การดูแลแบบประคับประคอง มิได้หมายถึงเพียงแคผู้ป่วยระยะสุดท้ายเท่านั้น การดูแลแบบประคับประคองสามารถใช้ช่วยเหลือผู้ป่วยที่มีความเจ็บป่วยได้หลายหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถใช้การดูแลแบบประคับประคองได้กับผู้ป่วยตั้งแต่ป่วยระยะแรกๆของการเจ็บป่วยที่ร้ายแรงได้ การดูแลแบบประคับประคองนั้น มีจำนวนคนบางส่วนเห็นว่า เหมาะกับผู้ป่วยมะเร็งเท่านั้นแต่ความจริงแล้ว ทั้งผู้ป่วยมะเร็ง และผู้ป่วยโรคที่เจ็บป่วยเรื้อรังด้วยโรคอื่นๆ ที่อาจคุกคามถึงชีวิต ก็ควรได้รับการดูแลแบบประคับประคอง เช่น ผู้ป่วยไตวายเรื้อรัง ผู้ป่วยสมองเสื่อม ผู้ป่วยโรคหัวใจวายเรื้อรัง ผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง เป็นต้น ซึ่งการดูแลแบบประคับประคอง คือ เป็นการดูแลผู้ป่วยที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย และ ครอบครัวของผู้ป่วย โดยเน้นการดูแลรักษาที่สามารถลดความทรมานของผู้ป่วยลงได้ ทั้งทางด้านร่างกายของผู้ป่วยเอง ด้านจิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ แบบองค์รวม ซึ่งสามารถให้การดูแลควบคู่กับการรักษาหลักที่มุ่งหวังกำจัดตัวโรค โดยจะคำนึงถึงความต้องการและความปรารถนาของผู้ป่วยและครอบครัวร่วมด้วยเสมอ ซึ่งตามที่ได้กล่าวมา ข้างต้นนั้น การดูแลแบบประคับประคอง จึงสามารถดูแลผู้ป่วยในหลายหลายระดับความเจ็บป่วย

ดังนั้น ความแตกต่างของการดูแลแบบประคับประคองและการุณยฆาต คือ การการุณยฆาตเป็นการทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งถึงแก่ความตาย ด้วยความกรุณา ปรารถนาดี เพื่อให้รอดพ้น จากความทุกข์ทรมาน โดยเกิดจากการร้องขอจากบุคคลดังกล่าว ซึ่งต้องไม่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น โดยมุ่งให้บุคคลนั้นยอมสามารถร้องขอความตายได้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยอมมีสิทธิอันสูงสุดต่อร่างกายของตนเอง เพื่อให้หลุดพ้นจากความทรมานนั้นได้ การุณยฆาต จึงถือเป็นสิทธิมนุษยชนแบบหนึ่ง ที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับ และไม่ให้ผู้อื่นเข้ามาละเมิดได้ โดยสามารถอธิบายได้จากมนุษย์ยอมมีสิทธิในร่างกายของตนเอง ดังนั้น จึงมีสิทธิอย่างสมบูรณ์ที่จะสามารถตัดสินใจการดำเนินชีวิตของตนเองได้เสมอ ในทุกกรณีไม่ว่าผลจะเป็นไปในทิศทางบวกหรือลบก็ตาม [9]ในขณะที่การดูแลแบบประคับประคองนั้น เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จนถึงวาระสุดท้ายที่ต้องเผชิญกับความตาย ซึ่งแน่นอนว่าการดูแลแบบประคับประคองและการุณยฆาตนั้นมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งมีทั้ง ฝ่ายที่เห็นว่า การดูแลแบบประคับประคองนั้นมีความเหมาะสมกับผู้ป่วยมากกว่า อีกทั้งมองว่าการการุณยฆาตไม่ใช่วิธีการรักษาพยาบาลผู้ป่วย และยังทำให้ทัศนคติของคนที่มีต่อแพทย์เปลี่ยนแปลงไป จาก “แพทย์ผู้รักษา” กลายเป็น “แพทย์ประหารชีวิต” ไปโดยปริยาย และอีกฝ่ายหนึ่ง ที่สนับสนุนให้ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะเลือกได้ด้วยตนเองว่า ยังอยากมีชีวิตต่อไปอีกหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นไปในแนวทางที่สองกล่าวคือ ผู้ป่วยยอมมีสิทธิในการตัดสินใจด้วย ตัวเองว่าต้องการมีชีวิตอยู่ต่อไปหรือไม่ เมื่อตนเองเกิดความทุกข์ทรมานจากภาวะโรคเรื้อรัง และภาวะไม่สุขสบาย หากเมื่อใดก็ตามที่ได้รับการรักษาอย่างสุดความสามารถแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องฝืนความเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ การตั้งรังชีวิตไว้ ทำให้เกิดผล

กระทบด้านลบกับผู้ป่วยโดยตรง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น การให้ผู้ป่วยได้มีสิทธิในการเลือกที่จะตายนั้น นอกจากจะตอบสนองต่อความต้องการผู้ป่วยโดยตรงแล้ว ยังทำให้ผู้ป่วยสามารถวางแผนชีวิตได้ถึงแม้จะเป็นเพียงเวลาอันสั้นก็ตาม อีกทั้ง รายจ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็จะลดน้อยลงไป บุคคลใน ครอบครัวย่อมสามารถนำค่าใช้จ่ายส่วนนี้มาดำเนินชีวิตต่อไป ในขณะที่สังคมและบุคคลอื่นก็สามารถได้ประโยชน์ร่วมกันในแง่ของโอกาสในการใช้อุปกรณ์การแพทย์เพื่อช่วยเหลือชีวิตที่มีโอกาสรอดมากกว่าตามความจำเป็น ลดการสิ้นเปลืองทรัพยากรทางการแพทย์ ทั้งในแง่ค่าใช้จ่าย เวลา ต้นทุนที่มองไม่เห็นลดน้อยลงไป

บทสรุป

ผู้เขียนคิดว่า สิทธิในการตายย่อมเป็นสิทธิและทางเลือกของตนเอง หากผู้ป่วยเป็นโรคร้ายที่ยากในการรักษา ก็ย่อมถือเป็นสิทธิของผู้ป่วยเองที่จะเลือก การุณยฆาตตนเองได้ แต่เมื่อพูดถึงการุณยฆาตในสังคมไทยนั้น ย่อมยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก จึงมักจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป หากผู้ป่วยมีความประสงค์ที่จะการุณยฆาตตนเองแล้วนั้น ควรที่จะได้รับความยินยอมจากแพทย์ ผู้รักษาดูแล รวมถึงครอบครัวของผู้ป่วยเองด้วยเช่นกัน การทำการุณยฆาตไม่ได้ให้สิทธิเพียงแก่ผู้ป่วยในการตัดสินใจเท่านั้น ซึ่งจากที่อธิบายมาข้างต้นนั้นการการุณยฆาตย่อมถือเป็นสิทธิในการตายของผู้ป่วยที่มีสิทธิเลือก ดังนั้น ผู้เขียน จึงมีความคิดเห็นที่ว่า หากผู้ป่วยต้องการที่จะทำการุณยฆาตตนเองนั้น ก็ย่อมได้ หากแต่ต้องได้รับความยินยอมจากแพทย์และญาติๆ ของผู้ป่วยเอง ซึ่งนอกจากกรณี que ผู้ป่วยได้มีสิทธิในการตัดสินใจแล้วนั้น ยังมีกรณีที่ผู้ป่วยตาย ในทางการการแพทย์ ซึ่งเป็นการตายของสมอง ผู้ป่วยไม่สามารถตัดสินใจที่จะมีชีวิตอยู่หรือตายไปเองได้ ดังนั้น จึงมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับสิทธิในการทำการุณยฆาตของผู้ป่วยกรณีที่ผู้ป่วยไม่สามารถแสดงความยินยอมการมีชีวิตรอดต่อไปได้ กรณีนี้ ทางผู้เขียนมีความคิดเห็นที่ว่า สิทธิการมีชีวิตรอดนั้น สมควรเป็นตัวผู้ป่วยเองที่จะตัดสินใจ หากผู้ป่วยไม่สามารถแสดงความยินยอมในการมีชีวิตรอดแพทย์ผู้รักษา และครอบครัวย่อมต้องคิดว่าความต้องการของผู้ป่วยเป็นความต้องการที่จะมีชีวิตรอดต่อไป เนื่องจากมนุษย์ทุกคนย่อมต้องการดำเนินชีวิตตามปกติ ดังนั้น สิทธิที่แท้จริงย่อมตกเป็นของผู้ป่วยเอง แพทย์ผู้รักษามีหน้าที่เพียงทำการรักษาผู้ป่วยให้ดีที่สุด ในความสามารถที่ตนมี และ ครอบครัวย่อมต้องยอมรับในการมีชีวิตรอดของผู้ป่วยต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

กรณีที่ทางผู้เขียนต้องการจะยกประเด็นพิจารณา คือในกรณีที่ผู้ป่วยมิได้ป่วยเป็นโรคร้ายแรง ซึ่งอาจจะป่วยทางจิตใจ และต้องการที่จะทำการการุณยฆาตตนเอง จากกรณีนี้ ตามที่ผู้เขียนได้อธิบายไปตั้งแต่ต้น ว่าสิทธิการตายนั้นเป็นของตนเอง ซึ่งหากในกรณีนี้ ผู้ป่วยย่อมมีสิทธิที่จะทำการการุณยฆาตได้ เนื่องจากผู้ป่วยไม่ต้องการที่จะดำรงชีวิตต่อไปได้ แต่อย่างไรก็ตาม การการุณยฆาตนั้นก็ควรอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ป่วยนั้นไม่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างปกติสุข หากเป็นกรณีที่มิได้ส่งผลกระทบร้ายแรงทางสภาวะจิตใจ หรือยังมีหนทาง

รักษาให้หายได้ ผู้เขียนก็ไม่เห็นด้วย อีกทั้งหากผู้ป่วยต้องการที่จะการุณยฆาตตนเองในกรณีนี้ นอกจากความยินยอมจากผู้ป่วยเองแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความยินยอมจากแพทย์ และครอบครัวหรือญาติๆด้วย เพราะว่าการป่วยทางจิตใจนั้น ไม่ได้ถือเป็นโรคร้ายแรงมากนักในปัจจุบัน อาจจะมีหนทางการรักษาที่สามารถทำให้ผู้ป่วยกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ซึ่งโรคที่ป่วยทางจิตใจนั้น ผู้เขียนเห็นว่าหากผู้ป่วยอยู่สภาพแวดล้อมที่ดี และคนรอบข้างที่ดี ก็ย่อมทำให้มีโอกาสที่จะหายจากอาการป่วยทางจิตใจได้ ดังนั้น การที่ผู้ป่วยทางจิตใจ ต้องการที่จะการุณยฆาตตนเอง ผู้เขียนเห็นว่าย่อมทำได้ แต่ต้องเป็นกรณีที่มีความร้ายแรงเกินกว่าจะใช้ชีวิตอยู่ต่อไปได้และจำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากแพทย์และครอบครัวเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

- [1] ญัฐกร วิทิตานนท์. (2548). “สิทธิในการตาย บนความเคลื่อนไหว”. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, น. 124-125.
- [2] ธพิพัฒน์ วรพิพัฒนการกิจ. (2563). “การุณยฆาต : สิทธิมนุษยชนที่ควรมีเพื่อคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” *วารสารพัฒนศาสตร์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2, (29 ธันวาคม 2563), 169.*
- [3] นวพงษ์ บุญสิทธิ์. (2553). “สิทธิการปฏิเสธการรักษาของผู้ป่วยในวาระสุดท้าย” รายงานส่วนบุคคล หลักสูตร ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 8. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, น. 5-6.
- [4] นิษฐา เอื้ออารีมิตร. (2564). “การดูแลแบบประคับประคอง Palliative Care.” *อารุณแพทย์โรคระบบทางเดินหายใจ และเวชบำบัดวิกฤต โรงพยาบาลเอกชัย.*
- [5] นิติ เนื่องจำนงค์ และสุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2564). “กฎหมายต่างประเทศสำหรับการรับรองสิทธิและอนุญาตให้บุคคลใช้สิทธิในการขอตายด้วยความกรุณา.” *วารสารสหวิทยาการจัดการ, ปีที่ 5. ฉบับที่ 2, (29 ธันวาคม 2564), 119.*
- [6] วราทิพย์ ทองเดช, บุษบา คล้ายมุข, พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล. (2563). *วิสัยทัศน์กับการการุณยฆาต: ความเหมือนที่แตกต่าง, งานการพยาบาลผ่าตัดและเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อ ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก คณะ*

แพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย. (น.181-185). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- [7] รายงานสรุปผลโครงการสัมมนา “สิทธิในการตาย (Living Will)”. เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2557 ณ
โรงพยาบาลสงฆ์ กรุงเทพมหานคร จัดโดยสถาบันเวชศาสตร์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, น. 9.
- [8] อนุรักษ์ พูลนิตพร. (2558). “หลักสิทธิมนุษยชนกับสิทธิการตายในสังคมไทย”. วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ
สถาบัน รัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ.
- [9] อิศรางค์ นุชประยูร และอุกฤษฏ์ มิลินทางกูร. (2562). “การดูแลแบบประคับประคอง : ทางเลือกที่ดีกว่ากา
รุณยฆาต”. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช), น. 2

สิทธิในเนื้อตัวร่างกาย: ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการใช้สิทธิ เสรีภาพของ Sex Creator ในประเทศไทย

Rights of the body: a study of the condition, problems and guidelines for exercising rights. Freedom of Sex Creator in Thailand

นันท์สินี ช่อผูก¹ สวิตตา ชูเมือง² และอมรรัตน์ อำมาตเสนา³
Nansinee Chophuk¹, Switta Choomuang² and Amonrat Ammartsena^{3*}

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการคุ้มครองสิทธิ สภาพปัญหาของอาชีพ Sex Creator ในประเทศไทย และผลักดัน แก้ไข ส่งเสริม ให้มีการคุ้มครองสิทธิต่างๆในประเทศไทยของอาชีพ Sex Creator โดยมีข้อค้นพบ คือเมื่อโลกได้การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประชากรบนโลกย่อมมีการกระตือรือร้นในการที่จะเอาตัวรอดบนสังคม โดยทุกคน ไม่ว่าจะ เพศชาย เพศหญิง หรือเพศทางเลือกนั้นย่อมมีการเรียนรู้เพื่อเอาตัวรอด มีการตั้งตัว มีอาชีพเป็นของตัวเอง โดยอาชีพที่เป็นที่นิยมมากในปัจจุบันคืออาชีพ Sex Creator ที่เป็นที่นิยมกันอย่างมากโลกออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้รับการยอมรับ ดังนั้นเขียนเห็นว่าควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิอาชีพ Sex Creator และบทลงโทษของผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวในกรณีที่มีการกระทำความผิดหรือมีการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนร่วม

คำสำคัญ: ผู้สร้างเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ, สิทธิมนุษยชน, เสรีภาพในการแสดงออก

Abstract

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 80160

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 80160

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 80160

¹ Undergraduate student in School of Law, Walailak University, Nakhon Srithammarat 80160

² Undergraduate student in School of Law, Walailak University, Nakhon Srithammarat 80160

³ Lecturer in School of Law, Walailak University, Nakhon Srithammarat 80160

* Corresponding author: E-mail address: amonrat.am@wu.ac.th

This academic article aims to study the protection of rights. The problem of sex creator in Thailand and pushing, correcting, promoting the protection of various rights in Thailand of the sex creator. The world's population is eager to survive in society, and everyone, whether male, female or queer, learns to survive. The most popular occupation today is the sex creator that is very popular in online. Therefore, it is contended that legal measures should be taken against the protection of the rights of the sex creator profession and the penalties of such professionals in the event of an offence or act that affects the society.

Keywords: Sex Creator, Human Rights, Freedom of Expression

บทนำ

ปัจจุบันสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นกับผู้คนบนโลกและได้รับความสนใจจากทุกส่วนบนโลก ไม่ว่าจะเป็น เด็ก ผู้ใหญ่ หรือแม้กระทั่งการศึกษา และการประกอบอาชีพ มักจะนำสื่อออนไลน์เข้ามาเป็นส่วนในการประกอบการทำงาน เมื่อสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทมาก การประกอบอาชีพที่ต้องใช้สื่อออนไลน์เป็นตัวกลางในการสร้างรายได้ก็ย่อมมีมากเป็นเรื่องปกติในปัจจุบันนี้ ดังนั้นเมื่อก้าวถึงอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการนั้น อาชีพที่ได้รับความนิยมจากการสร้างรายได้บนโลกออนไลน์ คืออาชีพ Sex Creator หรือที่เรียกอีกอย่างว่าอาชีพที่สร้าง Content เกี่ยวกับเพศ ไม่ว่าจะเป็น การสร้างคลิปวิดีโอ ภาพ เคลื่อนไหว การร่วมเพศ การถ่ายภาพรูปแบบ Sexy เพื่อเชิญชวนให้ผู้คนเข้ามาสนใจและแลกเปลี่ยนระหว่างคลิปวิดีโอ และภาพเหล่านั้นโดยผ่านตัวกลางอย่างเช่น เงิน หรือเงินดิจิทัล เป็นต้น

เมื่อก้าวถึงอาชีพดังกล่าวซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศอีกหนึ่งประเทศที่ได้มีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับเพศเพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องด้วยสภาพความเป็นอยู่ตั้งแต่สมัยก่อนไม่ได้มีการยอมรับในอาชีพที่เกี่ยวกับการค้าประเวณีหรืออาชีพที่เกี่ยวเพศ เนื่องจากประเทศไทยสมัยก่อนมีการเคร่งครัดในทางเรื่องศาสนา ศีลธรรมอันดี และวัฒนธรรมประเพณี ประเทศไทยจึงขาดการยอมรับและยังไม่สามารถปรับตัวกับโลกปัจจุบันได้ จึงส่งผลทำให้ประเทศมีปัญหาในเรื่องการใช้สิทธิต่าง ๆ ของบุคคลที่ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับเพศ อาทิเช่น อาชีพ Sex Creator และ Sex Worker ที่มีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเพศ และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐตรงกันข้ามกับต่างประเทศที่มีการเปิดกว้าง เปิดเสรีให้มีการประกอบอาชีพดังกล่าวได้ และเมื่อ Sex Creator ยังไม่ได้มีการยอมรับจากภายในประเทศไทยเมื่อมีผู้ที่ประกอบอาชีพดังกล่าวจะถือเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287, มาตรา 281 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14(4)

[14] เมื่อพิจารณาในประเทศไทย มีครีเอเตอร์บน OnlyFans หรือสื่อออนไลน์อื่น อยู่ประมาณ 1,200 คน ซึ่งมีทั้งเพศหญิง เพศชาย และเพศทางเลือก โดยคอนเทนต์เกือบทั้งหมดเป็นการนำเสนอเนื้อหาทางเพศอย่างชัดเจน ทั้งการแสดงเรือนร่างโปเปลือยและบันทึกกิจกรรมทางเพศในรูปแบบภาพนิ่งและคลิปวิดีโอ มีทั้งการเปิดเผยใบหน้าและการปกปิดใบหน้า โดยมีการกำหนดค่าธรรมเนียมสมาชิกรายเดือนตั้งแต่ 180 จนถึง 1,500 บาท ทำให้ OnlyFans เป็นช่องทางหารายได้ของคนรุ่นใหม่บางกลุ่ม

สภาพปัญหาของอาชีพ Sex Creator

อาชีพ Sex Creator คือ ผู้ที่สร้างเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ โดยการถ่ายภาพตัวเองใส่ชุดโชว์สัดส่วน โชว์แนว sexy หรือคลิปวิดีโอการร่วมเพศ เพื่อเชิญชวนผู้ที่อยากเห็น อยากดู ยอมเสียเงินเพื่อเข้ามาดู และใช้ประโยชน์ส่วนตนจากภาพเหล่านี้ โดยลักษณะของการให้บริการคือ ผู้ติดตามจะต้องสมัครสมาชิกรายเดือนหรือรายปีแล้วแต่ความพึงพอใจ เพื่อไปติดตามผลงานและเป็นสนับสนุนเจ้าของผลงานโดยตรงจากผู้ผลิตคอนเทนต์ [1] ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีการประกอบอาชีพนี้เป็นจำนวนมากเนื่องจากสภาพการเป็นอยู่ในสังคมประกอบกับการเผชิญเหตุการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ประชาชนในประเทศประสบภาวะขาดสภาพคล่องทางการเงิน ผู้คนเริ่มที่จะตกงาน ทำให้ผู้คนต้องดิ้นรนหารายได้เพื่อเลี้ยงดูแลครอบครัวและตัวเอง อาชีพ Sex Creator จึงเป็นทางเลือกอีกหนึ่งทางเลือกที่ผู้คนในประเทศนิยม เนื่องจากเป็นอาชีพที่ไม่ต้องลงทุนในการผลิตหรือสร้างที่ต้องใช้ต้นทุนเยอะแต่ใช้ความคิดในการคิด Content จึงทำให้คนในประเทศสนใจที่จะประกอบอาชีพนี้โดยส่วนใหญ่มักจะนิยมในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป เมื่อกลุ่มคนที่เข้ามาประกอบอาชีพดังกล่าวมีจำนวนมากจึงเกิดประเด็นข้อถกเถียงกันของคนในประเทศ [2] โดยทางที่ไม่เห็นด้วยกับอาชีพนี้ให้เหตุผลว่าเนื่องด้วยประเทศไทยมีการเคร่งครัดในเรื่องของศาสนา ศีลธรรมและวัฒนธรรม โดยอาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่มีเรื่องเพศเป็นเนื้อหาหลักในอาชีพนี้ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศยังมีการยึดหลักคิดตามสมัยก่อนที่มีมุมมองในเรื่องอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเพศโดยเรื่อง “ศีลธรรม” มักจะถูกหยิบยกมาเป็นเหตุผลในการจับกุม ห้ามปราม และปิดกั้นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “เรื่องเพศ” ในสังคมไทยเสมอ อาทิกรณีของบุคคลที่ใช้ชื่อแฝงว่า ไข่น้ำ Sex Creator ที่ได้มีการทำ Content ขายในทวิตเตอร์และ Onlyfan ได้มีกระแสตอบรับจาก 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยยกเหตุผลว่าไม่สมควร โดยถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ยอมรับไม่ได้ผิดศีลธรรมอันดีในสังคม และอีกหนึ่งเหตุผลของการไม่ยอมรับคือการที่คนไทยหลายส่วนมองว่า [3] [4] ประเทศไทยเป็น “เมืองพุทธ” โดยยึดหลักทางศาสนาเป็นเหตุผลในการไม่ยอมรับอาชีพ Sex Creator พระพุทธศาสนาถือว่า การมีเซ็กส์หรือเพศสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีการสำเร็จความใคร่ หรือทั้งสองฝ่ายต่างสำเร็จความใคร่ด้วยกัน ซึ่งอาการที่แสดงให้เห็นทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายคือการหลั่งน้ำกาม ที่เรียกว่า “จุดสุดยอดของเซ็กส์” จึงถือว่า จุดนี้คือเป้าหมายของเซ็กส์หรือเพศสัมพันธ์ และความสุขที่ได้นี้

พระพุทธศาสนาเรียกว่า “กามสุข” โดยมีข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่งจากความหมายในพระคัมภีร์เป็นความหมายเชิงตำหนิว่า “เมถุน” เป็นของชั่วและเป็นของหยาบ (ทฎฐจุลล์) เป็นมารยาทของคนชั้นต่ำ หรือผู้เลวทราม (วสลธมม) เป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นท่าทีของพระภิกษุที่มีต่อเมถุนธรรม สำหรับบรรพชิต (นักบวช) ทั้งหลายแล้ว “เพศสัมพันธ์” ถือว่าเป็นของต่ำ ของเลวทราม ในทางพระพุทธศาสนาจึงถือว่า เพศบรรพชิตเป็น “อุดมเพศ” เพศที่ประเสริฐ สูงสุด และเรียกเพศฆราวาส ผู้ครองเรือน ว่า “หีนเพศ” เพศที่ต่ำ เลวทราม ดังในภาษาบาลีเมื่อพระภิกษุจะลาสิกขา หรือสละสมณเพศไปเป็นคฤหัสถ์ ที่คนไทยเรียกสั้น ๆ ว่า “สึก” นั้น ท่านจะใช้คำว่า “หีนายาวตติสสามิ” แปลว่า “จักเวียนมาเพื่อความเป็นคนเลว” นอกจากนี้ ยังแสดงถึงมุมมองและท่าทีในระดับปุถุชนผู้ครองเรือน เป็นต้นว่า “เป็นประเวณีของชาวบ้าน” (คามธมม) คือ เป็นเรื่องของชาวบ้าน เป็นธรรมดาของพวกชนชาวบ้าน หรือที่ว่า “เป็นกิจที่จะต้องทำในที่ลับ” (รหสส) คือ เมถุนเป็นการกระทำที่ไม่ต้องกระทำในที่ลับ ในที่ที่ต้องปิดบัง ไม่อาจที่จะเปิดเผย หรือ ให้บุคคลอื่นเห็นได้ เพราะเป็นการกระทำที่น่าเกลียด หรือที่ว่า “ต้องทำกันสองต่อสอง” (ทวยทวยสมาปตติ) คือ เมถุนเป็นการกระทำของคนสองคนที่พึงประพุดิตรวมกัน กระทำด้วยกัน แสดงให้เห็นว่า เมถุนธรรม หรือ เพศสัมพันธ์ นั้นพระพุทธศาสนาก็มองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นธรรมดาของชาวบ้าน หรือเป็นธรรมเนียมของผู้ครองเรือน ซึ่งการที่อาชีพ Sex Creator ไม่ได้ถูกยอมรับจากคนในประเทศเนื่องจาก อาชีพดังกล่าวเป็นการสร้าง Content เกี่ยวกับเพศโดยมีการเปิดเผยสู่สังคมออนไลน์ถึงแม้จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการเข้ารับชมคลิปวิดีโอ ก็ต้องเป็นบุคคลที่มีการบรรลุนิติภาวะ คือ อายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป อย่างไรก็ตามด้วยบริบทของศาสนาจึงมีมุมมองว่า อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่ชั้นต่ำที่มีการเผยแพร่การมีเพศสัมพันธ์สู่โลกออนไลน์ จึงถือเป็นการที่กระทำผิดศีลธรรมและผิดตามหลักศาสนา ทำให้คนไทยหลายส่วนยังไม่ยอมรับอาชีพ Sex Creator [7]

Sex Creator กับหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพในการแสดงออก

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความเชื่อ ปรัชญา คำสอนทางศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ใน โลกที่เชื่อว่ามนุษย์ที่เกิดมาทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ เช่น ทุกศาสนามีบัญญัติห้าม การทำลายชีวิตมนุษย์ นอกจากนั้นยังมีปรัชญาความเชื่อในวัฒนธรรมตะวันตกที่ว่า มนุษย์มีสิทธิโดยธรรมชาติในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ โดยมนุษย์มีความชอบธรรมในด้าน จริยธรรมที่จะรักษาชีวิตของตนเอง มีอิสระทางความคิด และเชื่อว่าไม่ว่าแต่ละคนจะมี ความแตกต่างกันในด้านใด ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระ และเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ”

สิทธิมนุษยชนได้มีการระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสามารถจำแนกกว้าง ๆ ได้เป็น 2 ส่วนคือ สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล อิศรภาพจากความเป็นทาสและการถูกทรมาน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมือง เสรีภาพในทาง ความคิด การนับถือศาสนา การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ส่วนอีกด้านหนึ่งคือสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงสิทธิในการทำงาน สิทธิทางการศึกษา สิทธิทางอาหาร และสิทธิที่จะได้รับการทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น โดยสามารถอธิบายเกี่ยวกับสิทธิได้ดังนี้

1. เป็นสิทธิที่ติดตัวมากับความเป็นมนุษย์ (inherent) หมายถึงเมื่อคนเกิดมาก็มี สิทธิมนุษยชนติดตัวมาด้วย ดังนั้นสิทธิเหล่านี้จะไม่มีใครให้ หรือซื้อ หรือสืบทอดมา

2. เป็นสิทธิที่เป็นสากล (universal) คือเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนเหมือนกันไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ หรือนับถือศาสนาใด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มาจากพื้นฐานสังคมหรือการเมือง อย่างไรก็ดี มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระเสรี มีความเท่าเทียมกันในสิทธิและศักดิ์ศรี

3. เป็นสิทธิที่ไม่สามารถถูกพรากไป หรือยกให้แก่กันได้ (inalienable) คือไม่มีใครจะ มาพรากเอา สิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายของประเทศ จะไม่ยอมรับรองสิทธิมนุษยชน หรือแม้จะละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม ประชาชนของประเทศนั้นก็ยังมีสิทธิมนุษยชนอยู่

4. เป็นสิทธิที่ไม่ถูกแยกออกจากกัน (indivisible) กล่าวคือ สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการ รับรองภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งประกอบด้วยสิทธิสองส่วนคือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น จะต้องไม่ถูกแยกออกจากกัน สิทธิทั้งสองส่วนนี้จะต้องได้รับการเคารพ ปกป้อง และ เติบโต (ทำให้เกิดขึ้น) เพื่อที่จะให้บุคคลทุกคนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

[6] เมื่อพูดถึงหลักสิทธิมนุษยชนจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพ Sex Creator นั้นเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีสิทธิต่าง ๆ ทางสังคมซึ่งติดตัวมากับความเป็นมนุษย์ของเขาตั้งแต่เกิด ดังนั้นเมื่อกกล่าวถึง Sex Creator กับหลักสิทธิมนุษยชนนั้นจะเห็นได้ว่า บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิดังนี้

1. สิทธิเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายและชีวิต คือ ทุกคนล้วนมีสิทธิเกี่ยวกับร่างกายตัวเอง รักษาร่างกายชีวิตและสามารถตัดสินใจในการกระทำต่อร่างกายตัวเอง เมื่อเกิดกรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไปประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับเพศ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงในเรื่องที่บุคคลนั้นได้กระทำต่อร่างกายตัวเองจากบุคคลภายนอก แต่เมื่อมองกลับมาจะเห็นได้ว่า ร่างกายเป็นของคนใดคนหนึ่ง หรือ My Body My Choice ดังนั้นการที่บุคคลเหล่านั้นมีการเลือกที่จะทำงานในด้านการขาย Content เกี่ยวกับเพศโดยใช้ร่างกายของเขาเป็นตัวกลาง ดังนั้นไม่ได้ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดเนื่องจากร่างกายเป็นของเขาทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกสิ่งที่ดีที่คิดว่ามันดีและไม่ได้เดือดร้อนต่อชีวิตและร่างกายของตัวเองได้ ถึงแม้ในความคิดของสังคมไทยปัจจุบันจะมองว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรมอันดีอย่างมาก แต่ในมุมมองของผู้เขียนมีความคิดเห็นดังนี้ “ ร่างกายเป็นของเรา ชีวิตเป็นของเรา เรามีสิทธิเลือก” ดังนั้นกฎหมายจึงควรที่จะปรับให้อาชีพ Sex Creator ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากอาชีพดังกล่าวไม่ได้มีการทำความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น และเป็นอาชีพที่สุจริต ซึ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์อย่างชัดเจน และผู้ที่ประกอบอาชีพดังกล่าวยินยอมที่จะประกอบอาชีพนี้ กฎหมายจึงควรที่จะเข้ามาปรับแก้ส่วนตรงนี้

2. สิทธิเกี่ยวกับการทำงาน คือ ทุกคนล้วนมีสิทธิในการเลือกงานที่ตนเองสามารถกระทำได้และสามารถที่จะทำการเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ โดยสิทธินี้ย่อมควรเป็นอิสระในการที่จะเลือกงานที่

เหมาะสมกับตนเองได้ ซึ่ง Sex Creator ก็ย่อมเป็นงานที่ทุกคนสามารถเลือกทำได้ แต่เมื่อกฎหมายไม่ได้รับรองให้ถูกกฎหมายจึงทำให้บุคคลที่ประกอบอาชีพนี้กลายเป็นผู้ที่เลือกทำงานที่ผิดกฎหมาย แต่เมื่อทุกคนมีสิทธิในการเลือกทำงานที่คิดว่าเหมาะสมกับตัวเอง กฎหมายก็ควรมีการให้สิทธิให้บุคคลเหล่านั้นได้รับสิทธิในการทำงานนั้น อย่างเช่นในต่างประเทศมีการเปิดกว้าง เปิดเสรีให้ประชากรในประเทศสามารถเลือกทำงานที่ตนเองสนใจได้ และ อาชีพ Sex Creator ก็เป็นอาชีพที่ต่างประเทศบางประเทศเปิดกว้างสามารถทำได้ อาทิ ประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

3. สิทธิที่จะได้รับการบริการทางสาธารณสุข คือ สิทธิที่ทุกคนจะสามารถมีสุขภาพกายสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ และการเข้าถึงปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย นอกจากนี้สิทธิ ด้านสุขภาพยังรวมถึงการที่ทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับร่างกายและ สุขภาพของตนเองโดยที่รัฐบาลมีพันธะที่จะต้องดูแลในประเด็นต่อไปนี้

- จัดให้มีสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีสภาพความพร้อมที่ จะให้บริการ รวมทั้งมีผู้ให้บริการทางการแพทย์ที่ผ่านการอบรมตามมาตรฐาน และมีเวชภัณฑ์ที่จำเป็นในการรักษา

- จัดให้ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงความสะดวกในการคมนาคมและปัจจัยด้าน เศรษฐกิจของผู้รับบริการ เช่น สถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขควรตั้งอยู่ ใกล้ชุมชน และทุกคนควรได้รับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ดีที่สุดโดยไม่ คำนึงถึงรายได้หรือความสามารถในการจ่ายค่าบริการ นอกจากนี้ทุกคนมีสิทธิที่จะ เข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้อง

ดังนั้นกฎหมายควรที่จะเข้ามาดูแลในเรื่องสาธารณสุขของผู้ที่ประกอบอาชีพดังกล่าว อาทิ การรักษาโรค การตรวจสุขภาพ เนื่องจากอาชีพนี้ต้องใช้ร่างกายในการทำงานเรื่องสาธารณสุขถือเป็นเรื่องจำเป็นอย่างมาก หากประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงประโยชน์และปฏิบัติกับผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ให้เหมือนกับผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นจะเป็นเรื่องที่ดีเป็นอย่างมาก เพราะต่างประเทศได้มีการขับเคลื่อนการให้อาชีพ Sex Creator สามารถตรวจสุขภาพฟรี โดยภาครัฐเป็นผู้ดูแลด้านนี้ เนื่องจากบริการทางสาธารณสุขเป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่ประชากรในประเทศทุกคนพึงจะได้รับ

Sex Creator กับสิทธิมนุษยชนย่อมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันเนื่องจากทุกคนล้วนแล้วมีสิทธิเป็นของตัวเอง ดังนั้นกฎหมายไทยที่ยังมีการมองว่าการประกอบอาชีพ Sex Creator เป็นเรื่องผิด โดยได้มีแนวความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวจาก อ.ดร.พัชร์ นิยมศิลปะ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ว่า “อยากจะเห็นคนไทยมีสุขภาวะทางเพศที่ดี มีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้นในการเลือกและแสดงออกในรสนิยมทางเพศของตัวเองได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยกฎหมายตราบิตที่ใช้สิทธิเสรีภาพตรงนี้ไม่ได้ ก่อสิ่งที่เป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น ประเทศไทยควรเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถนำเสนอเรื่องเพศอย่างตรงไปตรงมาและถูกสุขลักษณะ มีการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเท่าเทียม ทั้งผู้ผลิตอย่าง Sex Creator และผู้ใช้บริการ” [9]

เสรีภาพการแสดงออก (Freedom of Expression) หรือเสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) เป็นสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หมายถึง สิทธิที่เราสามารถที่จะแสดงออกหรือสื่อสารความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือความเห็น ทั้งด้วยการพูด การแสดงท่าทาง หรือการสื่อสารด้วยตัวหนังสือ ไม่ว่าจะบนหน้ากระดาษหรือในโลกออนไลน์ ตลอดจนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น เสียงเพลง ภาพถ่าย ภาพกราฟิกหรือภาพเคลื่อนไหว ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมถึงสิทธิในการค้นคว้า หา เข้าถึงหรือได้รับข้อมูลความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความเห็นที่มีการสื่อสารและเผยแพร่ด้วย เสรีภาพในการพูดและการแสดงออกทำให้คนแต่ละคนสามารถแสดงตัวตน แม้เป็นไปด้วยความแตกต่างจากคนอื่นและปทัสถานของสังคมนั้น ไม่ว่าจะผ่านการแต่งตัว การเขียนสแตตัสบนเฟซบุ๊ก หรือ การแสดงออกในรูปแบบอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเผชิญความไม่เป็นธรรมและกระบวนการยุติธรรมในประเทศไม่สามารถนำผู้กระทำผิดมารับผิดชอบได้ เช่น เมื่อถูกเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นเรียกรับสินบนหรือข่มขู่ เสรีภาพการแสดงออกที่จะโพสต์เรื่องราวนั้นลงสื่อสังคมออนไลน์เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมย่อมเป็นสิ่งจำเป็นและควรได้รับความคุ้มครอง

เมื่อทุกคนมีสิทธิในการแสดงออกเท่าเทียมกัน อาชีพ Sex Creator เป็นอาชีพที่ต้องมีการแสดงออกในเรื่องเพศ โดยจะแสดงออกมาในรูปแบบการใช้เรือนร่างในการคิด สร้างสรรค์ การร่วมเพศ ส่งผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Onlyfans ทวิตเตอร์ หรือแม้กระทั่ง เว็บไซต์ออนไลน์ แต่เนื่องด้วยการแสดงออกเหล่านั้นเป็นการแสดงออกในรูปแบบเกี่ยวกับเพศซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในสังคมไทยปัจจุบัน จึงเกิดปัญหาในเรื่องของการเรียกร้องสิทธิของบุคคลที่ประกอบอาชีพดังกล่าว ว่า “ การแสดงออกในเรื่องนั้นมันเป็นสิทธิที่ทุกคนมี ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพในการแสดงออก สามารถแสดงความคิด หรือ แสดงตัวตนของตนเองได้ ไม่ว่าจะผ่านรูปแบบใด และสิทธิมันอยู่ที่ตัวเรา การแสดงออกทางเพศคือสิ่งที่ต้องการหารายได้โดยการแสดงออกโดยไม่ได้ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดมากจนเกินจะรับไม่ได้ เพราะร่างกายเป็นของเรา เรายินยอมในการทำเรื่องดังกล่าว ดังนั้นกฎหมายควรที่จะผลักดัน และนึกถึงสิทธิของผู้ที่กระทำอาชีพนี้ให้มากขึ้น” ความคิดเห็นจาก Sex Creator ท่านหนึ่ง โดยในเรื่องการแสดงออกในเรื่องนี้มีความเห็นจากอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ ดร.พัชร์ นิยมศิลป์ กล่าวไว้ว่า “กรณีของ Sex Creator คนส่วนใหญ่น่าจะเห็นตรงกันว่ามันเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่ง แต่ปัญหาคือ การแสดงออกในเรื่องเพศจะได้คุ้มครองภายใต้เสรีภาพในการแสดงออกหรือไม่ ก็อยู่ที่ว่า เราตีความคำว่า "ศีลธรรมของประชาชน" อย่างไร ใครเป็นผู้ตัดสิน และใช้เกณฑ์อะไรในการตัดสิน เพราะแต่ละประเทศ แต่ละสังคมมีมาตรฐานและระดับการยอมรับที่ไม่เองเท่ากัน เช่น เกณฑ์ในการนำเสนอสื่อโป๊เปลือยของอเมริกาก็ไม่เท่าของอังกฤษ และของอังกฤษเองก็ไม่เท่ากับเกณฑ์ของญี่ปุ่น ภายใต้กฎหมายไทยนั้น พบว่ามีความผิดเรื่องสื่อลามกอยู่ 2 ที่ คือ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 กับ พ.ร.บ. การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 14(4) แต่กฎหมายทั้งสองฉบับ ไม่ได้

ให้คำนิยามหรือคำอธิบายคำว่า "สื่อลามก" เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องมาพิจารณาแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งสามารถสรุปลักษณะแนวฎีกาได้ 2 ประการ คือ

1. มีลักษณะเปิดเผยทางเพศเปลือยมีการโชว์อวัยวะเพศ หัวนม

2. นำไปสู่ความใคร่ทางกามารมณ์ นำเกลียดดูจากบดสี ยั่วชวนให้เกิดอารมณ์ทางเพศ” ดังนั้น เสรีภาพในการแสดงออกในเรื่องเพศผ่านการประกอบอาชีพ Sex Creator นั้นถือเป็นเรื่องปกติที่ทุกคนสามารถกระทำได้แต่ควรอยู่ในขอบเขต กฎหมายไทยควรที่จะมองเห็นถึงเสรีภาพของบุคคลเหล่านั้น ควรสร้างความเข้าใจให้แก่คนในประเทศว่าอาชีพนี้มันเป็นเรื่องปกติที่เราทุกคนอยู่และต้องกระทำแต่แค่ไม่ยอมรับเพราะ อ่อนไหวในเรื่องเพศจนเกินไป ยึดติดกับศีลธรรมอันดีจนไม่นึกถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของผู้คนที่ประกอบอาชีพนั้น

ดังนั้น Sex Creator กับสิทธิมนุษยชน เสรีภาพในการแสดงออก ถือเป็นเรื่องปกติ เป็นสิ่งที่ทุกคนมีในตัวเอง ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคเท่ากัน การแสดงในเรื่องเกี่ยวกับเพศไม่ถือเป็นเรื่องที่ผิดแปลกไปมาก หากยึดติดแค่เพียงคำว่า ศาสนา ศีลธรรมอันดี สังคมก็จะไม่สามารถก้าวหน้าหรือพัฒนาเช่นเดียวกับต่างประเทศที่มองเห็นถึงสิทธิ เสรีภาพ และให้ความสำคัญกับสิทธิของคนในประเทศ เปิดกว้างและยอมรับเพราะมันเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอำนาจในการใช้ มีอำนาจในการแสดงออกต่างประเทศจึงมีการยึดความถูกต้องเคารพสิทธิ เสรีภาพของคนในประเทศเป็นอันดับแรก

บทลงโทษตามกฎหมายไทยกับ Sex Creator ในประเทศ

เมื่อกล่าวถึง Sex Creator ในประเทศไทย ก็จะนึกถึงกฎหมายไทยไม่ได้รับรองว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย กฎหมายไทยยังถือว่าเรื่องดังกล่าวยังผิดกฎหมายอยู่ สังคมไทยยังมองไปถึงเรื่องศีลธรรมและยังมีการเปรียบเทียบกับอดีตที่สังคมไม่มีการยอมรับบุคคลที่ใช้ร่างกายในการทำมาหากิน โดยกฎหมายไทยมีมุมมองว่า Sex Creator ถูกกฎหมายไม่ได้เพราะขัดต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชน อยู่โดยมีการให้คำนิยาม "ศีลธรรมอันดีของประชาชน" ไว้ว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเหมาะสมทางเพศมากกว่า เช่น เรื่องโสเภณี ความฝักใฝ่เพศเดียวกัน ความเหมาะสมในการแต่งกาย ความโป้เปลือยหรือเรื่องเร้ากามารมณ์ การทอ้งก่อนแต่ง และการปกป้องเด็ก เป็นต้น ถือว่าเป็นเหตุผลหลักสำหรับการควบคุมพฤติกรรมในสังคม

หากพิจารณาอีกมุม จะเห็นได้ว่า Sex Creator เป็นการประกอบอาชีพบนหลักพื้นฐานการไม่เบียดเบียนหรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น แต่กฎหมายก็ยังคงยึดติดกับศีลธรรม ไม่เปิดกว้าง และยังมีกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้ โดย พ.ต.อ.ศิริวัฒน์ ดีพอ รองโฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบุว่า “ตามที่มีบุคคลที่เรียกตัวเองว่า Sex Creator หรือพอร์นฮับเบอร์ (Porn Hubber) นำภาพหรือคลิปของตนเอง

ในลักษณะลามกอนาจาร เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น OnlyFans หรือเว็บไซต์อื่นที่มีลักษณะเดียวกัน รวมถึงกลุ่มลับต่าง ๆ ที่เปิดรับสมาชิกและมีการเรียกเก็บค่าเข้ากลุ่ม เพื่อรับชมคลิป หรือภาพลามกอนาจาร โดยผู้ที่ปรากฏในคลิป ผู้ผลิต หรือผู้นำคลิปไปเผยแพร่ ได้รับประโยชน์ใด ๆ จากผู้อื่นเป็นค่าตอบแทนจากการกระทำความผิดดังกล่าว นั้น ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย”

บทลงโทษหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีการประกอบอาชีพ Sex Creator มีดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 281

ที่ว่า ผู้ใด

(1) เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้า เพื่อการแจกจ่ายหรือเพื่อการแสดงอวดแก่ประชาชน ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้าหรือยังให้นำเข้าในราชอาณาจักร ส่งออกหรือยังให้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พาไปหรือยังให้พาไปหรือทำให้แพร่หลายโดยประการใด ๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพหรือสิ่งอื่นใดอันลามก

(2) ประกอบการค้า หรือมีส่วนหรือเข้าเกี่ยวข้องในการค้าเกี่ยวกับวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้ว แจกจ่ายหรือแสดงอวดแก่ประชาชน หรือให้เช่าวัตถุหรือสิ่งของเช่นว่านั้น

(3) เพื่อจะช่วยการทำให้แพร่หลาย หรือการค้าวัตถุหรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้ว โฆษณาหรือโฆษณาโดยประการใด ๆ ว่ามีบุคคลกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา นี้ หรือโฆษณาหรือโฆษณาว่าวัตถุ หรือสิ่งของลามกดังกล่าวแล้วจะหาได้จากบุคคลใด หรือโดยวิธีใดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 “ร่วมกัน ทำ ผลิต มีไว้ นำเข้าหรือยังให้นำเข้าในราชอาณาจักร พาไปหรือยังให้พาไป หรือทำให้แพร่หลาย โดยประการใด ๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพหรือสิ่งใดอันลามก เพื่อความประสงค์แห่งการค้า หรือโดยการค้า เพื่อการแจกจ่ายหรือเพื่อการแสดงอวดแก่ประชาชน ” โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14(4) ที่ว่า นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 100,000บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทวิเคราะห์ที่ตั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นเห็นได้ว่าประเทศไทยยังมีมุมมองในเรื่องการเผยแพร่หรือประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับเพศล้าหลังอยู่มาก เนื่องจากยังมองว่า การกระทำความผิดดังกล่าว มีการกระทำที่ผิดศีลธรรมอันดี จึงไม่ได้เปิดกว้างเหมือนกับต่างประเทศ เมื่อมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศที่เปิดกว้างเกี่ยวกับ [15] Sex Creator อย่างประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่าประเทศเนเธอร์แลนด์รับรองให้เซ็กส์ระหว่างเพศเดียวกันเป็นเรื่องถูกต้องตามกฎหมายตั้งแต่ปี 1811 ถ้านับเวลาก็ราว 200 กว่าปี ซึ่งเป็นประเทศที่เปิดกว้างมากในเรื่อง

เซ็กส์ ทั้งยังอนุญาตให้ภาครัฐมีนโยบายออกเงินสนับสนุนการซื้อบริการทางเพศให้แก่ผู้พิการ เนื่องจาก ภาครัฐบาลเล็งเห็นว่า การที่ได้มีเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งธรรมดาสามัญ และดีต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจการไป เปลือยในที่สาธารณะเป็นสิ่งไม่ผิด ถ้าการกระทำนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่น [4] เราจึง เห็น Sex Worker หรือผู้ที่ทำงานด้านเซ็กส์ อพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่พื้นที่ประเทศดังกล่าว แม้การจากบ้านเกิด จะทำให้บุคคลเหล่านั้นต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก แต่การอยู่อย่างสบายใจในประเทศที่มองเห็นประชาชนในทุก มิติ พยายามสนับสนุนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชากรในหลายอาชีพ อาจเป็นหนทางที่ดีสำหรับบุคคลใน อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการทำงานด้านเซ็กส์ที่มีถูกจารีตประเพณีและค่านิยมทางสังคมชีวิต และมุมมองของคน ไทยที่เข้ามาขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่าง อ.ดร. พัชร นิยมศิลป์ ได้อธิบายว่า “เรื่องนี้ก็ต้องดูที่บริบทว่าพิจารณาภายใต้ กฎหมายอะไร ยกตัวอย่างเช่น ภายใต้ [9] กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี Sex Creator บน แพลตฟอร์มดังกล่าวอาจไม่ใช่ทุกคนที่เข้าข่ายเป็นโสเภณี หรือมีพฤติกรรมขายบริการทางเพศ หรือ ใช้ platform เป็นที่หาลูกค้าแล้วไปให้บริการในสถานที่ต่างๆ” [1] ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการ คำประเวณี ให้นิยามคำว่า ‘การค้าประเวณี’ ว่าหมายถึงการยอมรับการกระทำชำเรา หรือการยอมรับการ กระทำอื่นใด หรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการส่ำสอนเพื่อสินจ้าง หรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำ และผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ และ ใน [10] มาตรา 7 ของ พ.ร.บ. ดังกล่าว วางหลักเกี่ยวกับการโฆษณาขายบริการว่าผู้ใดโฆษณาหรือรับโฆษณา ชักชวน หรือแนะนำด้วยเอกสารสิ่งพิมพ์ หรือกระทำให้แพร่หลายด้วยวิธีใดไปยังสาธารณะที่เห็นได้ว่าเป็นการ เรียกร้องหรือการติดต่อเพื่อการค้าประเวณีของตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ “กรณี Sex Creator บน Onlyfans ผิดกฎหมาย ใหม่ ต้องพิจารณาพฤติกรรมเป็นกรณี ๆ ไปว่าเจ้าของประกอบความผิดฐานค้าประเวณีหรือไม่ มีการชักชวน หรือนัดกันไปค้าประเวณีหรือไม่ว่า รวมทั้งต้องพิจารณาว่าลักษณะการกระทำเพื่อสำเร็จความใคร่ เป็นการส่ำ สอนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใดหรือไม่ ถ้ามีคุณอนคนเดียว ถ่ายคลิปกับแฟน ก็ไม่น่าจะเรียกได้ว่าส่ำสอน ตามกฎหมายนี้ ทั้งนี้ Onlyfans เป็นหนึ่งในหลายๆ แพลตฟอร์มที่ให้บริการในลักษณะที่มีการปิดกั้นการเข้าถึง เนื้อหาสำหรับผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และต้องเสียค่าบริการเพื่อเข้าดูเนื้อหาที่ถูกปิดเอาไว้”

จึงจะเห็นได้ว่า Sex Creator ไม่สมควรที่จะเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ควรมีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย หนึ่งในข้อดีของการถูกต้องตามกฎหมายคือ จะมีช่องทาง ให้รัฐควบคุมความปลอดภัยและมาตรฐานของอาชีพ ต่าง ๆ ได้ ซึ่งก็ดีกับทั้งรัฐและผู้ประกอบอาชีพด้วยกันทั้งคู่ ดังนั้น Content ที่ใช้ร่างกายตัวเองเพื่อเลี้ยงชีพ แต่ กฎหมายไทยยังไม่มีการรับรองแต่ยึดตามสังคมที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง หรือไม่ตามทันโลก โดยเฉพาะกับการอ้างว่า ทำไปเพื่อรักษาศีลธรรมอันดี ซึ่งมันล้าสมัยไปแล้ว กฎหมายควรเข้ามาควบคุมเพื่อที่จะให้พวกเขาเหล่านั้นใช้ สิทธิ เสรีภาพอย่างเต็มที่ ในเรื่องที่ถูกกฎหมายอ้างถึงการชักชวนผู้คนเข้ามารับชม หรือชกจู๋เด็ก ถือเป็นเรื่องที่ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจาก Sex Creator มีการกำหนดช่วงอายุ ไม่มีการชักชวนเพราะมีเรื่องเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ใหญ่ที่ต้องการรับชม การชกจู๋เด็กก็ยิ่งเป็นการคิดผิดอย่างยิ่ง หากกฎหมายมองว่า Sex Creator เป็นสื่อลามกที่กฎหมายต้องปกป้องคุ้มครองเด็ก ดังนั้น บทความนี้จะสื่อว่า Sex Creator คลิปต่าง ๆ เป็นสื่อลามกผู้ใหญ่ ไม่เกี่ยวกับสื่อลามกเด็ก ตระการการคุ้มครองแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ส่วนเรื่องอาชญากรรม

ทางเพศ การที่มีคลิปวิดีโอทางเพศ การผลิตคลิป ผู้เขียนเห็นว่ามันจะเป็นการลดปริมาณการก่ออาชญากรรมในเรื่องนั้นได้ หรือถึงแม้ไม่สามารถลดได้ ก็มันไม่ได้มีส่วนเกี่ยวกับการที่คนๆหนึ่งทำคลิปร่วมเพศขึ้นมา แต่ผู้คนที่เข้าไปดู เกิดอารมณ์ทางเพศแล้วไปก่อการกระทำความผิด ผู้เขียนมีความเห็นในเรื่องนี้ว่า “เป็นเรื่องจิตสำนึกของแต่ละบุคคลมากกว่า มีการกระทำความผิดแต่คาดโทษและตำหนิถูกผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเพศ” ในส่วนบทลงโทษทางอาญา ความคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่านเห็นว่า “เป็นการลงโทษที่ออกไปในรูปแบบที่ไร้ประโยชน์และไม่เห็นถึงประโยชน์ของการลงโทษเหล่านั้น เนื่องจากการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผู้คนเหล่านั้นนับว่าจะมีสิทธิ เสรีภาพทางกฎหมายแต่กลับกลายเป็นว่าสังคมเห็นต่างว่า ผิดกฎหมาย ซึ่งมีความย้อนแย้งทางหลักความเป็นจริง จึงสมควรที่จะมีการควบคุมโทษให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมมากกว่านี้ ทำให้อาชีพนี้ถูกกฎหมายดีกว่าปล่อยให้ผิดกฎหมาย” กฎหมายไทยแทบจะไม่เปิดพื้นที่ให้สื่อโป๊เปลือยเลย เหลือไว้เพียงสื่อที่ปกปิดจุกนม ไม่เห็นอวัยวะเพศและไม่มีลักษณะยั่วยุทางกามารมณ์อย่างชัดเจนเท่านั้นที่ขึ้นมาอยู่บนดินได้ ประกอบกับบรรทัดฐานเรื่องลามก อนาจาร ซึ่งเปลี่ยนไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกหลังยุคอินเทอร์เน็ต ที่มีทวิตเตอร์ มี Onlyfans ประเทศไทยก็มี พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 ที่ตามไปปิดกันอีก” ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประเทศไทยควรมีรายการของสื่อโป๊เปลือยที่ได้รับอนุญาตหรือรายการที่จะถูกดำเนินคดีอย่างเป็นทางการเหมือนประเทศอื่น ๆ

บทสรุป

Sex Creator ยังคงเป็นอาชีพที่คนในประเทศไทยมองว่าเป็นอาชีพที่ขายเรือนร่าง ใช้เรือนร่างทำมาหากิน เนื่องจากในอดีตอาชีพที่เกี่ยวกับเพศ ไม่ว่าจะเป็น โสเภณี การค้าประเวณี เป็นที่ไม่ยอมรับในสังคมมาตลอด เนื่องจากคนในประเทศส่วนใหญ่มองว่าผิดศีลธรรม ศาสนา วัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนมากสำหรับคนไทย คนไทยจึงไม่ยอมที่จะเปิดกว้างในเรื่องดังกล่าว ซึ่งแตกต่างกับต่างประเทศที่หลายประเทศเปิดกว้างและยอมรับในเรื่องการประกอบอาชีพที่มีเรื่องเพศเป็นสาระสำคัญ และเมื่อมองในมุมสิทธิ เสรีภาพของ Sex Creator กลับกลายเป็นว่าพวกเขาไม่ได้ใช้สิทธิที่พวกเขามีมาตั้งแต่เกิดได้อย่างเต็มที่ ไม่ได้แสดงออกในเรื่องที่สามารถกระทำได้ โดยไม่เดือดร้อนหรือทำให้คนอื่นเสียหาย แต่สังคมกลับไม่ให้โอกาสให้พวกเขาใช้สิทธิของตัวเอง เมื่อพวกเขาเริ่มที่จะฝ่าฝืนกฎข้อบังคับทางสังคมกฎหมายไทยก็ยังไม่ได้มีการคุ้มครองพวกเขาซึ่งยังมีการกำหนดโทษที่อยู่ในรูปแบบการละเว้น สิทธิมนุษยชนของพวกเขาในระดับหนึ่ง แตกต่างกับต่างประเทศที่มีกฎหมายคุ้มครองคนเหล่านี้ ให้พวกเขามีอาชีพ ให้ประกอบอาชีพอย่างเสรี และ รัฐของต่างประเทศยังเล็งเห็นถึงการเคารพสิทธิ เสรีภาพของพวกเขาเหล่านั้นแต่ประเทศไทยกลับมองข้าม หากมองย้อนกลับไป สื่อลามกอนาจารหรือสื่อโป๊ ไม่ใช่ของใหม่ มีมาตั้งแต่เกิดอารยธรรมมนุษย์แล้ว ทั้งโสเภณีหรือนางบำเรอ ก็น่าจะเป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดอาชีพหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดก็เท่าที่มีการบันทึกเอาไว้ และด้วยเทคโนโลยีปัจจุบัน การเข้าสู่การแสดงออกทางเพศหรือการให้บริการทางเพศมันสามารถเข้าถึงได้ง่ายบนโลกออนไลน์ การไล่ปิดหรือปราบปรามสื่อลามก อาจจะไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันอีกต่อไป ดังนั้น สังคมไทยควรที่จะปรับปรุงหรือ

แก้ไขให้อาชีพ Sex Creator ถูกกฎหมายได้แล้ว และยอมรับ เปิดกว้าง การประกอบอาชีพนี้ คຸ້ມครองสิทธิ เสรีภาพ ถ้ามองกลับกันจะเห็นได้ว่าการค้าประเวณีในแหล่งที่คนทั่วไปก็รู้ว่าคือสถานที่ในการค้าประเวณีอย่างไม่ ชอบด้วยกฎหมายสามารถทำได้อย่างเปิดเผย ไม่มีใครไปจับ แต่กับ Sex Creators บน Onlyfans กลับถูกเลือก ดำเนินคดี ซึ่งเป็นการย้อนแย้งเป็นอย่างมาก [23] ดังนั้น การปราบปรามหรือจับกุมดำเนินคดีกับ Sex Creator หรือกระทั่งแรงงานทางเพศ (Sex Worker) อาจจะไม่ใช่วิธีทางที่ดีหรือเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เพราะ ยิ่งเป็นการผลักให้กลุ่มเหล่านี้ให้ถอยห่างออกจากสังคมไทยมากยิ่งขึ้น บางครั้งคนเหล่านี้ อาจถูกกระทำหรือถูก เอาเปรียบโดยไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บทบาทของรัฐที่ควรจะเป็นคือการเข้ามากำกับดูแล กำหนด พื้นที่และกิจกรรมที่คนสามารถแสดงออกในเรื่องเพศได้อย่างชัดเจน เพื่อสุขอนามัยทางเพศที่ดีของ ประชาชน และผลประโยชน์ของประเทศ [14]

องค์ความรู้ใหม่

ผู้เขียนมีความเห็นในเรื่องนี้ว่า “ประเทศไทยควรมีการเคารพสิทธิ เสรีภาพ ยอมรับและเปิดกว้างให้ Sex Creator มีการใช้สิทธิ เสรีภาพอย่างเต็มที่ ให้รัฐเข้ามากำกับดูแลควบคุมการประกอบอาชีพเหล่านี้ ไม่ว่าจะ เป็น การทำให้ถูกกฎหมาย การให้สิทธิในการรักษาตรวจโรค การคุ้มครองสิทธิในการทำคลิป ผลักดันให้คน ในประเทศเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพเหล่านี้มากยิ่งขึ้น ปรับบทลงโทษที่ไม่ให้เป็นการละเมิดสิทธิจนเกินไป ไม่ควรที่ จะลู่ล้าเข้าไปในสิทธิของพวกเขามากจนกลายเป็นการละเมิดสิทธิ หากรัฐสามารถทำได้ก็จะถือเป็นเรื่องดีทั้ง ต่อรัฐในเรื่องเศรษฐกิจ และผู้ประกอบการที่จะได้มีอาชีพที่พวกเขาเลือก การให้สิทธิพวกเขาถือเป็นเรื่องที่ดี แต่จะต้องมีการควบคุมอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกัน หากรัฐสามารถผลักแก้ไขสิ่งเหล่านี้ก็จะถือเป็นสิ่งที่ดีสำหรับ ทั้งสองฝ่าย”

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชาตีสยาม หม่อมแก้ว. (2565). *Sex Creator อาชีพชายขอบในช่องทางใหม่ที่ต้องทำความเข้าใจไม่ใช่ บ๊อง ปราบ*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.chula.ac.th/highlight/>
- [2] พระไพศาล วิสาโล. (ม.ป.ป). *OCTOBER 11 Sex issue*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.visalo.org/article/>
- [3] พล.อ.ท. ณรงค์ เหล่าธำระเชาวน์. (ม.ป.ป). *สิทธิมนุษยชน*. สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.constitutionalcourt.or.th/>

- [4] พลอยจันทร์ สุขคง. (2565). เนเธอร์แลนด์ ประเทศที่ Sex Worker ถูกกฎหมายตั้งแต่ปี 2000. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://thestandard.co/netherlands-legalise-sex-worker-since-2000/>
- [5] รัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง และกษมา เดชรักษา. (2564). สิทธิมนุษยชนกับมาตรการทางกฎหมายในการแสดงออกซึ่งลักษณะการเหยียดเชื้อชาติและสีผิวในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก https://so04.tcithaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/
- [6] วัส ดิงสมิตร. (ม.ป.ป). สิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญ 2560. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/
- [7] อำนาจ ยอดทอง. (ม.ป.ป). พุทธศาสนาเถรวาทกับมุมมองจริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์. 2 สิงหาคม 2565 , file:///C:/Users/User/Downloads/journaljam.pdf/
- [8] Sutthipath Kanittakul. (2563). ‘เพราะร่างกายเป็นของเรา’ ชวนดูโมเดลกฎหมายสำหรับ SEX WORKER ใน 7 ประเทศ. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2565, จาก <https://thematter.co/social/sexworker-law-in-other-country/>
- [9] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2565). Sex Creator อาชีพสร้างรายได้จากเรื่อนร่าง การปราบปรามอาจไม่ใช่ทางออก. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/>>
- [10] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2564). เปิดโทษทางกฎหมายที่ Sex Creator ต้องระวัง ตำรวจ ชี้ค่าตอบแทนที่ได้ เป็นเพียงยาพิษเคลือบน้ำตาล. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.brighttv.co.th/news/sex-creator-porn-hubber-beware/>
- [11] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2564). My Body, My Choice พุดง่าย แต่ไม่ใช่ทุกคนจะโชคดีพอให้เลือกได้ขนาดนั้น. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/health-and-beauty/>>
- [12] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2564). เซ็กซ์เรื่อนน่าอับอาย บัดลีบัดเถลิงจริงหรือ ทำไมหนังโป๊ในไทย ไม่ถูกกฎหมาย. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/>
- [13] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2564). สรุปรายละเอียด จับ ‘ไข่เน่า’ OnlyFans และแฟนหนุ่ม. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://workpointtoday.com/onlyfans-egg/>

- [14] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2564). เจาะธุรกิจ “Sex Creator” “ดาบสองคม” ในยุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://tja.or.th/view/news/>
- [15] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2565). "Sex Creator" อาชีพลับรายได้งาม จาก "น้องไข่น้ำ" สู่อี "เดียร์ลอง" คลิปต้องห้ามคนทำติดคุก คนครอบครองเสี่ยงคุก!. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.pptvhd36.com/news/>
- [16] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2654). Sex Creator อาชีพสร้างเงินยุคใหม่ คุยกับลูกอย่างไรดี. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.thaipbspodcast.com/article/48/Sex+Creator/>>
- [17] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2565). เซ็กซ์ครีเอเตอร์: เมื่อการเปลือยกายสิ้นกลิ่นนวลใจในสังคม. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.thepeople.co/read/44876?fbclid/>
- [18] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (26 กันยายน 2564). อาชีพ SEX CREATOR ผิดกฎหมายไทย ทั้งยังขัดต่อศีลธรรมและความเหมาะสมจริงหรือ ?. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, <https://btimes.biz/hashtag/sex-creator-onlyfans/>
- [19] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (ม.ป.ป). ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.setsustainability.com/page/business-and-human-rights/>
- [20] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (ม.ป.ป). เสรีภาพในการแสดงออก. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.amnesty.or.th/our-work/freedom-expression/>
- [21] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (ม.ป.ป). อาชีพเกิดใหม่สุดฮิต ที่คนยังติดภาพจำสุดยี้. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.jeban.com/topic/334351?fbclid/>
- [22] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (ม.ป.ป). สิทธิมนุษยชน...ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.amnesty.or.th/files/>
- [23] ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (ม.ป.ป). sex creator กับคนสมัยนี้ 2021 : ชายตัวออนไลน์: ชายคลิปออนไลน์ คืออะไร. 25 สิงหาคม 2565, จาก <https://pantip.com/topic/40951620?fbclid/>

ขอบเขตการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา

Scope of parental authority between a father or mother

ศศิวิมล เสมอใจ¹

Sasiwimon Samoechai¹

บทคัดย่อ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติให้บิดาและมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีอำนาจปกครองบุตร ซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะร่วมกัน ซึ่งอำนาจปกครองบุตรหรือการดูแลนั้น หมายถึงสิทธิในการจัดการควบคุมดูแลบุตร ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และไม่เข้าข้อยกเว้นเรื่องการบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส โดยทั่วไปแล้ว บิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายมีอำนาจเท่าเทียมกันในการจัดการและตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุตร ทั้งในเรื่องทั่วไป เช่น การกำหนดที่อยู่ การเลือกสถานศึกษา เป็นต้น หรือการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุตร อย่างไรก็ตาม บิดาและมารดาในสังคมไทยปัจจุบัน อาจไม่ได้อยู่ร่วมกัน ซึ่งส่งผลบิดาและมารดาไม่สามารถตัดสินใจร่วมกันในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบุตรได้ทุกเรื่อง

ในกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนี ได้วางบทบัญญัติของกฎหมายในการจัดการดูแลบุตรร่วมกันเมื่อบิดามารดาแยกกันอยู่ โดนในกรณีที่ตัดสินใจในการจัดการสิ่งต่างๆที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับบุตร บิดามารดาต้องมีการตัดสินใจร่วมกัน ส่วนบิดาหรือมารดาที่อยู่อาศัยกับบุตรอาจได้รับความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองอีกฝ่าย หรือโดยคำตัดสินของศาล ให้มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆในชีวิตประจำวันได้โดยลำพัง ซึ่งการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันนั้น ต้องเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ และไม่ มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงต่อพัฒนาการของเด็กมากเกินไป

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วพบว่า กฎหมายของไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา ทำให้เกิดคำถามว่าบิดาและมารดาจะใช้อำนาจปกครองร่วมกันอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะในกรณีที่บิดาและมารดาไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งความไม่ชัดเจนนี้ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและอาจเกิดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับขอบเขตการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาในที่สุด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

¹ Graduate student in the Doctor of Laws Program, Faculty of Law, Thammasat University, Bangkok, 10900, Thailand.

* Corresponding author: E-mail address: ubuandb@gmail.com.

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงเรื่องดังกล่าวโดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายในเรื่องการจัดการดูแลบุตรผู้เยาว์โดยบิดามารดาในสหพันธรัฐเยอรมนีและฝรั่งเศส โดยผู้เขียนมุ่งศึกษาประเด็นปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ การตีความการใช้อำนาจร่วมกันระหว่างบิดาและมารดาอย่างไร และสองคือจะกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจปกครองร่วมกันอย่างไร เพื่อให้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ของกฎหมายในเรื่องหลักการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาให้มีความชัดเจนมากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการร่วมกัน, การใช้อำนาจปกครอง, บิดามารดา

Abstract

Thai Civil and Commercial Code specifies that legal parents have parental authority over their minor child. Child Custody or Parental Power is the right to manage, control or take care of children whose age are lower than 20 years old or not majority by legal marriage. Generally, both legal Parents have the equal authority to organize and make decisions about the child, including general management (such as child residence, child's school medical treatments, religion.) and child's property management. However, fathers and mothers in Thai society may not live together nowadays, this situation affects the joints decisions relating to their minor children.

In foreign countries (particularly in France and Germany), enacted laws exercising of joint parental custody when the parents live apart. In the case of decisions in matters the arrangement of which is of substantial significance for the child their mutual agreement is necessary. The parent with whom the child, with the consent of the other parent or on the basis of a court decision, customarily resides has the authority to decide alone in matters of everyday life. Decisions in matters of everyday life are as a rule such as frequently occur and that have no effects that are difficult to alter on the development of the child.

In comparison with the foreign countries, it was found that there is no specific provisions or regulation in handling the joint custody issues under the Thai laws. This consequently becomes the question for the parents in exercising their authorities especially when both father and mother have equal authority over the child but they do not stay together in reality. In effect, this results in the practical issues and conflict between the parents on the scope of parental authority between a father or mother in the end.

This article was therefore aimed to analyze and compare to the laws of Federal Republic of Germany and France on the minor in the subject of management by the parental authority.

This studies mainly focuses on the studying of two major problems which are as follows: (1) To what extend should the joint custody used between father and mother? And (2) How to scope of parental authority between a father or mother?

It is therefore to proper to improve the legal principles of the parental power to bring clarity.

Keywords: Joint custody, Parental Power, Parent

บทนำ

เด็กถือเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าในสังคม เพราะเด็กเหล่านี้ย่อมมีวันที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ยังเยาว์วัยจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในครอบครัว โดยผู้ที่มีหน้าที่เลี้ยงดูเด็กได้แก่บิดาและมารดา เว้นแต่เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาไม่สามารถทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กได้จึงจะอยู่ในดูแลของบุคคลอื่น ซึ่งภายหลังรัฐมีหน้าที่เข้ามาดูแลโดยเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้ปกครองและกำหนดอำนาจหน้าที่ของการเป็นผู้ปกครองบุตรด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรและบิดามารดาจึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและเกิดขึ้นโดยอำนาจของรัฐ ที่มุ่งไปในทางคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ และเพื่อให้เด็กมีหลักประกันที่จะได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการวางหลักสิทธิขั้นพื้นฐานในการคุ้มครองเด็กอันเป็นหลักสากลที่นานาประเทศรับมาปรับใช้กับกฎหมายในประเทศ กฎหมายใดที่เกี่ยวกับเด็กจึงต้องพิจารณาหลักการคุ้มครองประโยชน์ของเด็กเป็นอันดับแรกเสมอ เช่นเดียวกับในกฎหมายครอบครัวที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรที่จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบุคคลผู้มีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตร รวมถึงการเพิกถอนอำนาจปกครองบุตรด้วย อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนอย่างมาก ดังนั้นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดูแลบุตรจึงถูกกำหนดไว้เป็นกรอบกว้างๆ และไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความขัดแย้งเมื่อใช้อำนาจปกครองระหว่างบิดามารดาไว้อย่างชัดเจน โดยให้เป็นหน้าที่ของศาลในการวินิจฉัยคดีโดยพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณีๆ ไป

ในเรื่องอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการดูแลบุตรผู้เยาว์นั้น บัญญัติอยู่ในบรรพ 5 กฎหมายครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญได้แก่ การกำหนดบุคคลที่มีหน้าที่ในการดูแลบุตรตามกฎหมาย ซึ่งทำให้บิดาของบุตรนั้นต้องมีสถานะที่ชอบด้วยกฎหมายด้วยจึงจะสามารถมีอำนาจปกครองบุตรได้ รวมถึงบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดาจะมีอำนาจปกครองบุตรได้ก็ต่อเมื่อศาลอนุญาตเท่านั้น การเป็นผู้ปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรผู้เยาว์มีความสำคัญเนื่องจาก บุคคลเหล่านี้กฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เหนือตัวบุตรและทรัพย์สินของบุตร ซึ่งการใช้อำนาจเหนือตัวบุตรนี้มีขอบเขตค่อนข้างกว้างและไม่มี การตรวจสอบการใช้อำนาจนี้อย่างจริงจัง เว้นแต่จะเกี่ยวข้องกับกิจการสำคัญๆซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้ขออนุญาตจากศาล (มาตรา 1574) หรือเมื่อกิจการที่ใช้อำนาจปกครองทำนั้นมีความขัดแย้งกับประโยชน์ของผู้เยาว์ จึงจะสามารถนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาอนุญาต (มาตรา 1575) ดังนั้นในส่วนที่

เกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตรนั้น จึงแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การมีสิทธิหน้าที่เหนือตัวบุตร ซึ่งหมายถึง การอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา อบรมสั่งสอนและการกำหนดที่อยู่ของบุตร กับการมีสิทธิหน้าที่เหนือทรัพย์สินของบุตร ซึ่งหากพิจารณาเฉพาะบรรพ 5 จะพบว่า อำนาจของบิดามารดาเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุตรจะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ หนึ่ง อำนาจจัดการทรัพย์สินของบุตร ตามมาตรา 1571 และ สอง สิทธิการใช้เงินได้ของบุตรตามมาตรา 1573 อย่างไรก็ตามหากศึกษาภาพรวมของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ผู้ใช้อำนาจปกครองยังมีอีกสถานะหนึ่ง ตามกฎหมายลักษณะนิติกรรมสัญญา นั่นคือการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ในการทำนิติกรรมสัญญาต่างๆ ซึ่งขอบเขตของการเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมนี้ จะรวมทั้งการเป็นผู้แทนเพื่อกระทำการต่างๆแทนผู้เยาว์โดยไม่ต้องบอกกล่าวแก่ผู้เยาว์ในฐานะเจ้าของทรัพย์สิน และการเป็นผู้ให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการทำนิติกรรมต่างๆ ตามมาตรา 21, 26 และ 27

การมีผู้ใช้อำนาจปกครองสองคนก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้เมื่อผู้ใช้อำนาจปกครองมีความเห็นที่ขัดแย้งกัน และบทบัญญัติของกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติรายละเอียดในหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองร่วมกันว่ามีกิจการใดบ้างที่ต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน หรือมีกิจการใดบ้างที่สามารถใช้อำนาจปกครองได้โดยลำพัง ทำให้เกิดปัญหาเมื่อนำไปบังคับใช้กับข้อเท็จจริง เช่น ในกรณีที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน และต้องจัดการทรัพย์สินของบุตร เช่นนี้จะต้องใช้ความยินยอมร่วมกันของทั้งบิดาและมารดาในทุกกรณีหรือไม่ หรือในกรณีที่บุตรมีทรัพย์สินเป็นรถจักรยานยนต์ หากมารดาได้ขายจักรยานยนต์ของบุตรไป โดยบิดาไม่ยินยอม ผลของนิติกรรมจะเป็นอย่างไร บิดาจะสามารถเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้หรือไม่ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

การใช้อำนาจปกครองบุตรทั้งในด้านการดูแลเหนือตัวบุตรและส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของบุตรนี้^[1] เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ซึ่งโดยหลักแล้วเป็นเรื่องภายในครอบครัว หากมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นมักจะได้รับการแก้ไขด้วยความปรองดองเป็นการภายใน แต่หากเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น บางครั้งก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงที่จะต้องให้บุคคลภายนอกช่วยไกล่เกลี่ย ดังนั้นจึงควรมีหลักกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการใช้อำนาจปกครองนี้ให้ชัดเจนและรัดกุม ซึ่งกฎหมายของไทยในปัจจุบันอาจยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แบ่งแยกอำนาจปกครองไว้ชัดเจนนัก เพียงแต่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจนี้ไว้กว้างๆ เช่น มาตรา 1571 บัญญัติให้ บิดามารดาจัดการทรัพย์สินของบุตรด้วยความระมัดระวังเช่นวิญญูชนพึงกระทำ และจะถูกจำกัดอำนาจการจัดการทรัพย์สินไว้เฉพาะเรื่องที่สำคัญๆ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากศาล ตามมาตรา 1574, 1575 และ 1576 เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่มีบัญญัติไว้ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาความไม่ชัดเจนในการตีความหลักกฎหมายเกี่ยวกับผู้ใช้อำนาจปกครองและขอบเขตของการใช้อำนาจปกครองได้ รวมถึงการใช้อำนาจร่วมกันในกรณีที่มิผู้ใช้อำนาจปกครองสองคนคือระหว่างบิดาและมารดานั้น รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อขัดแย้งระหว่างผู้ใช้อำนาจปกครองสองคนคือระหว่างบิดาและมารดา รวมถึงข้อขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตรไว้ในกฎหมายไทยเลย ดังนั้นบทความวิจัยนี้จึงวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเรื่องอำนาจปกครองของบิดามารดาตามหลักกฎหมายสากล
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางและเงื่อนไขการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาต่อบุตรผู้เยาว์ในกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาในเรื่องขอบเขตการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดาต่อบุตรผู้เยาว์ของกฎหมายไทย เพื่อพัฒนาหลักกฎหมายให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบันมากขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัย รายงาน วิทยานิพนธ์ ตำรับกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา ในประเด็นที่เกี่ยวกับการแบ่งประเภทเรื่องที่ต้องจัดการร่วมกันหรือการจัดการได้โดยลำพังของบิดามารดา

ผลการวิจัย

หลักเกณฑ์การใช้อำนาจปกครองบุตรของบิดามารดาตามกฎหมายไทยนั้น ได้มีการแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 30) เมื่อปีพ.ศ.2533 โดยวางหลักการที่สำคัญคือ ให้บิดาและมารดาใช้อำนาจปกครองบุตรร่วมกันอย่างเท่าเทียม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1566 ซึ่งได้บัญญัติให้บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา เว้นแต่มีเหตุอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจปกครองเป็นของบิดาหรือมารดาฝ่ายเดียว เช่น บิดาหรือมารดาตาย หรือ ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหากมีบิดาและมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว การใช้อำนาจปกครองบุตรจะต้องเป็นการใช้ร่วมกันทั้งบิดาและมารดา ซึ่งอำนาจปกครองบุตรนี้กฎหมายไทยได้แบ่งออกเป็นอำนาจปกครองเหนือตัวบุตร และอำนาจปกครองเหนือทรัพย์สินของบุตร โดยอำนาจเหนือตัวบุตรนั้นจะมีลักษณะเป็นสิทธิในการกำหนดที่อยู่อาศัยของบุตร, การสั่งสอนและลงโทษบุตรตามสมควร, การมอบหมายให้บุตรทำการงานตามสมควรแก่ความสามารถและฐานะานุรูป รวมถึงการเรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 1567 และบิดามารดายังมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษิตามสมควรแก่บุตรผู้เยาว์ ตามมาตรา 1564 ด้วย ในส่วนอำนาจปกครองเหนือทรัพย์สินของบุตร บัญญัติไว้ในมาตรา 1569 ซึ่งบัญญัติให้ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร และในมาตรา 1571 บัญญัติถึงการจัดการทรัพย์สินของบุตรทั่ว ๆ ไป ซึ่งผู้ใช้อำนาจปกครองสามารถตัดสินใจและจัดการทรัพย์สินของบุตรร่วมกันโดยระมัดระวังตามหลักวิญญูชน และหากผู้เยาว์มีเงินได้ บิดามารดาสามารถนำเงินได้นั้นมาใช้ได้ตามสมควรเพื่อการอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาของผู้อยู่ในปกครอง ตามมาตรา 1598/4 ดังนั้นการที่บิดามารดาของผู้เยาว์จะจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ หรือนำเงินได้ของผู้เยาว์ไปจัดซื้อสิ่งต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่การเลี้ยงดูและให้

การศึกษาแก่บุตรก็สามารถดำเนินการได้ โดยกฎหมายไม่ได้กำหนดว่าต้องขอความยินยอมจากบุตรด้วย เว้นแต่เป็นกรณีที่บุตรจะต้องทำเอง ตามมาตรา 1572 ดังกล่าวนี้นี้คือภาพรวมของการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา ซึ่งจะสังเกตได้ว่ากฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติรายละเอียดที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจปกครองบุตรระหว่างบิดาและมารดาในกรณีที่มีความเห็นขัดแย้งกัน ต่างจากกฎหมายของต่างประเทศที่ได้บัญญัติกรณีที่บิดาและมารดาเป็นใช้อำนาจปกครองร่วมกันแต่ได้แยกกันอยู่ ไม่ว่าจะยังจดทะเบียนสมรสกันอยู่หรือไม่ก็ตาม

แนวคิดเกี่ยวกับใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดาตามกฎหมายไทย

ในการใช้อำนาจปกครองร่วมกันหรือการให้ความยินยอมในอีกฝ่ายจัดการของบิดาและมารดา กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นการกระทำของทั้งสองฝ่ายพร้อมกันหรือไม่ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำได้โดยลำพัง จึงทำให้มีประเด็นน่าพิจารณาเพิ่มขึ้นว่า การใช้อำนาจปกครองและการให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการทำนิติกรรม จะสามารถใช้อำนาจฝ่ายเดียวได้หรือไม่ หรือต้องขอความยินยอมจากบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายเสมอ ในความเห็นของนักกฎหมายไทย ยังไม่ค่อยมีผู้ตีความหลักการนี้เท่าใดนัก แต่ในสมัยก่อนที่จะแก้ไขกฎหมายให้อำนาจบิดาและมารดาเท่าเทียมกัน ศาสตราจารย์ (พิเศษ) หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช^[2] ได้อธิบายว่า ต้องถือเอาความยินยอมหรือไม่ยินยอมของบิดาเป็นใหญ่ เพราะแม้แต่มารดาเองจะทำนิติกรรมผูกพันสินบริภัณฑ์ยังต้องขออนุญาตบิดา สามีย่อมมีอำนาจอิสระยิ่งใหญ่เหนือภริยาตามกฎหมายผู้เขียนเดิม แต่ภายหลังเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้อำนาจบิดาและมารดาเท่าเทียมกันนั้น ทำให้มาตรา 1566 วรรคแรกกำหนดให้อำนาจการปกครองบุตรของบิดามารดามีความเท่าเทียมกัน เว้นแต่ในกรณีที่บิดามารดาไม่อาจใช้อำนาจปกครองร่วมกันได้ กฎหมายจะกำหนดไว้เป็นกรณีพิเศษให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาเพียงฝ่ายเดียวตามมาตรา 1566 วรรคสอง และมาตรา 1568 อย่างไรก็ดี การใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาที่เท่าเทียมกันนี้ จำเป็นต้องเป็นการจัดการร่วมกันของบิดาและมารดา หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถจัดการได้แต่ฝ่ายเดียวนั้นก็ยังเป็นที่น่าสงสัย เพราะโดยทั่วไปแล้วการมีอำนาจจัดการที่เท่าเทียมกันของบิดามารดาก็ควรถูกตีความว่า ทั้งบิดาและมารดาต้องทำร่วมกัน หรือต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งด้วย ดังนั้นหลักการจัดการร่วมกันหรือให้ความยินยอมจึงมีความเห็นไปในสองทาง โดยทางหนึ่งนักกฎหมาย เช่น ศาสตราจารย์พิเศษ ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล^[3] ได้ให้ความเห็นว่า กฎหมายกำหนดให้ผู้แทนโดยชอบธรรมคือบิดามารดาเป็นผู้ให้ความยินยอม ฉะนั้นตามกฎหมายบิดาหรือมารดาให้ความยินยอมเพียงฝ่ายเดียวไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้การใช้อำนาจปกครองไม่ว่าโดยลำพัง อาจก่อให้เกิดความแจกร้าวในครอบครัวได้ เว้นแต่กรณีที่สภาพไม่เปิดช่องให้กระทำร่วมกัน เช่น การทำโทษบุตรตามสมควร^[4] ในอีกทางหนึ่งก็มีนักกฎหมายเห็นว่า ความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมในกรณีที่มีผู้แทนโดยชอบธรรมมากกว่า 1 คนนั้น ความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมเพียงคนเดียวก็นับว่าเพียงพอแล้ว ตามความเห็นของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร เช่นเดียวกับศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช^[5] ที่เห็นว่าอำนาจปกครองนี้บิดาหรือมารดาสามารถใช้ได้โดยลำพังโดยไม่ต้องใช้ร่วมกับอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะหากต้องใช้ร่วมกัน

ทั้งสองคนแล้วคงอาจเกิดข้อยุ่งยากขึ้นได้^[6] ซึ่งหากตีความตามแนวคิดนี้ก็จะมียึดในด้านความสะดวกรวดเร็วของการจัดการทรัพย์สินของบุตรผู้เยาว์ และในสายตาของบุคคลทั่วไปก็มักจะมองว่าสามีภริยาเป็นบุคคลเดียวกัน การใช้อำนาจจัดการทรัพย์สินแทนกันย่อมสามารถเป็นไปได้

หลักการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดาในกฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมัน

ด้วยเหตุที่กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์เรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากกฎหมายของประเทศเยอรมันและฝรั่งเศสที่บัญญัติถึงการใช้อำนาจปกครองของบิดาและมารดาในกรณีที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันเอาไว้ในประมวลกฎหมายแพ่ง ทำให้มีหลักเกณฑ์ที่สามารถพิจารณาได้ว่าเรื่องใดบ้างที่บิดามารดาต้องตัดสินใจร่วมกัน และเรื่องใดที่บิดาหรือมารดาสามารถตัดสินใจได้โดยลำพัง เช่น ในประเทศฝรั่งเศส ได้บัญญัติหลักการใช้อำนาจปกครองร่วมกันหมายความว่า ผู้ปกครองจะตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อผู้เยาว์ร่วมกัน ตามแนวคิดของ 'การดูแลร่วมกัน' (garde conjointe) ในกฎหมายฝรั่งเศสอาจตีความได้ว่า การใช้อำนาจปกครองร่วมกัน ไม่จำเป็นที่ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องอยู่ร่วมกัน ดังนั้นแม้บิดามารดาจะแยกทางหรือไม่ได้อยู่ด้วยกัน การใช้อำนาจปกครองก็ยังคงต้องใช้ร่วมกันอยู่นั่นเอง โดยบทบัญญัติไว้ในมาตรา 382 “ให้บิดามารดาใช้อำนาจปกครองร่วมกันและต่างฝ่ายต่างมีอำนาจจัดการเท่าเทียมกัน” มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ให้ผู้ปกครองแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันทั้งในด้านชีวิตและการศึกษาของผู้เยาว์ และให้การดูแลที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ดังนั้นสิ่งที่บิดามารดาต้องร่วมกันจัดการ ได้แก่ การศึกษาแก่บุตร, การกำหนดที่อยู่อาศัยของบุตร, เข้ารับการผ่าตัดในโรงพยาบาล, การสมรสของบุตร, การให้พ้นจากการเป็นผู้เยาว์ หรือเรื่องอื่นที่มีข้อตกลงกำหนดไว้เป็นพิเศษ ระหว่างบิดามารดา ให้ต้องได้รับความยินยอมร่วมกัน หรือต้องขออนุญาตจากผู้จัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์คนอื่น ส่วนอำนาจการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์นั้น เป็นต้น^[7] โดยทั่วไปแล้วการจัดการดูแลเรื่องต่างๆของบุตรยังควรได้รับความยินยอมร่วมกัน โดยเฉพาะในส่วนของนิติกรรมที่ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการครอบครัว (the family council) มาตรา 387-1 ถือเป็นนิติกรรมที่มีความเสี่ยงที่อาจเกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อทรัพย์สินของผู้เยาว์ เช่น การขายบ้านหรือที่ดินของผู้เยาว์ หรือ การกู้ยืมเงินในนามของผู้เยาว์ เป็นต้น ซึ่งแม้กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจน ก็ควรได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองร่วมคนอื่นๆ ก่อนที่จะขอความยินยอมจากคณะกรรมการครอบครัว ส่วนการจัดการเรื่องอื่น ๆ นอกจากเรื่องสำคัญตามที่บัญญัติไว้แล้ว บิดาและมารดาต่างฝ่ายต่างได้รับอำนาจจากอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อดำเนินการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้โดยลำพัง ตามการตีความในมาตรา 382-1 ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติเดิม มาตรา 389-4 ที่บัญญัติว่า หากได้ทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอกซึ่งเชื่อโดยสุจริตว่าผู้จัดการตามกฎหมายได้ทำนิติกรรมโดยได้รับมอบอำนาจจากผู้จัดการโดยกฎหมายอีกคนหนึ่งแล้ว นิติกรรมที่ทำไปโดยลำพังก็มีผลบังคับใช้ได้ และนิติกรรมอื่นนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 389-6 ซึ่งเป็นนิติกรรมที่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลผู้ปกครอง (the judge of tutorships) บิดาหรือมารดาหรือผู้จัดการโดยกฎหมายคนใดคนหนึ่งสามารถทำนิติกรรมได้โดยลำพัง

สำหรับประเทศเยอรมันนั้นได้กล่าวถึงการใช้อำนาจปกครอง ในลักษณะที่เป็นสิทธิและหน้าที่ในการดูแลบุตรมากกว่าการใช้อำนาจปกครองเหนือตัวบุตรของบิดาและมารดา อันเนื่องมาจากแนวคิดในการคุ้มครองประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ ในการจัดการดูแลบุตรโดยทั่วไป บิดามารดามีอำนาจจัดการร่วมกันตามมาตรา 1626 โดยบัญญัติให้บิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้ปกครองบุตร ไม่ว่าบิดาและมารดาจะอยู่ร่วมกัน แยกกันอยู่ หรือหย่าร้าง ต่างมีสิทธิในการดูแลและปกครองบุตรร่วมกันโดยเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน กฎหมายจะให้สิทธิแก่บิดาหรือมารดาที่อยู่ร่วมกับเด็กมากกว่าเพื่อให้สามารถตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็กได้ หรือหากมีความเป็นเร่งด่วนก็อาจตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆเกี่ยวกับเด็กได้ เช่น การย้ายที่อยู่ชั่วคราวเมื่อเกิดภัยพิบัติ หรือ การผ่าตัดเพื่อรักษาชีวิต เป็นต้น ข้อสังเกตที่น่าสนใจของกฎหมายเยอรมันคือ ในกรณีที่บิดาและมารดาต่างมีอำนาจปกครองบุตร ซึ่งโดยหลักแล้วบิดาและมารดาจะต้องมีมติตัดสินใจร่วมกัน แต่หากบิดาและมารดาไม่ได้อยู่ร่วมกันหรือแยกกันอยู่ เช่น บิดาไปทำงานต่างจังหวัด ในขณะที่มารดากับบุตรอาศัยอยู่อีกจังหวัดหนึ่ง เช่นนี้กฎหมายแพ่งเยอรมันบัญญัติไว้ในมาตรา 1687 ให้บิดาหรือมารดาที่อาศัยอยู่กับบุตรสามารถใช้อำนาจปกครองได้โดยลำพังในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวันของบุตร ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ และไม่มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงต่อพัฒนาการของเด็กมากเกินไป และในกรณีที่มีอันตรายอันใกล้จะถึง บิดาหรือมารดาเพียงฝ่ายเดียวก็สามารถให้ความยินยอมหรือกระทำการแทนบุตรได้ บิดาหรือมารดาสามารถกระทำการใดๆที่จำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ของเด็กได้ และต้องแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยเร็ว^[8]

ตัวอย่างของการจัดการดูแลบุตรโดยแบ่งเป็นเรื่องในชีวิตประจำวันและเรื่องที่มีความสำคัญ

เรื่องที่มีความสำคัญ ได้แก่

- (1) สถานะของบุตร ได้แก่ การเปลี่ยนสัญชาติ, การลงทะเบียนบัตรประจำตัวบุคคล
- (2) ที่อยู่อาศัยและการเดินทาง ได้แก่ การกำหนดที่อยู่, การเปลี่ยนถิ่นที่อยู่โดยเฉพาะในต่างประเทศ, การกำหนดให้บุตรติดต่อกับพ่อแม่อีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลที่สาม (เช่น เพื่อน ปู่ย่าตายาย), การเดินทางออกนอกประเทศ
- (3) การศึกษาและศาสนา ได้แก่ การเลือกทิศทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการนับถือศาสนา, การเลือกโรงเรียนหรือเปลี่ยนโรงเรียน, การเลือกวิชาเลือกและรายวิชาชั้นสูง แต่ไม่ใช้การเรียนเสริมหรือกวดวิชา
การเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน, การเลือกให้บุตรพักอาศัยที่บ้านหรือพักในโรงเรียนประจำ
- (4) ด้านสุขภาพ ได้แก่ การผ่าตัดหรือศัลยกรรมที่ร้ายแรง การทำแท้ง การฉีดยาวัคซีน การรักษาทางทันตกรรม
จัดฟันเป็นเวลานาน หรือการรักษาทางจิตบำบัด
- (5) การยื่นเรื่องในศาล ได้แก่ การขอค่าเลี้ยงดูหรือผลประโยชน์ทางสังคม, การเป็นตัวแทนในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล, การตัดสินใจใช้สิทธิปฏิเสธการให้การเป็นพยาน
- (6) เรื่องเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ได้แก่ การให้บุตรเล่นกีฬาผาดโผน เช่น วิ่งมาราธอน ปีนเขาสูง กระโดดร่ม

(7) การจัดการทรัพย์สินของบุตร ได้แก่ การยอมรับและการสละมรดก, การลงทุนและการใช้ทรัพย์สินของบุตรโดยเฉพาะการเปิดบัญชี

เรื่องอื่น ๆ ที่ถือเป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน ได้แก่

- (1) สถานะของบุตร ได้แก่ การสมัครเป็นสมาชิกสมาคมหรือชมรมของเด็กและเยาวชน
- (2) ที่อยู่อาศัยและการเดินทาง ได้แก่ การเปลี่ยนที่อยู่อาศัยชั่วคราว หรือที่อยู่อาศัยที่ไม่กระทบต่อการติดต่อของผู้ปกครองอีกฝ่าย, การเข้าร่วมค่ายพักแรม, การเดินทางปกติไปต่างประเทศไม่เกินหนึ่งเดือน (พิจารณาจากอายุและสุขภาพของเด็กเป็นสำคัญ), การเยี่ยมปู่ย่าตายาย เยี่ยมญาติ เพื่อนฝูง การท่องเที่ยววันหยุดในประเทศ ฯลฯ
- (3) การศึกษาและศาสนา ได้แก่ การเข้าร่วมพิธีทางศาสนา, การลาในกรณีเจ็บป่วย การลงชื่อใบรับรองการเข้าร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์ของผู้ปกครอง การนัดพบเพื่อปรึกษากับผู้ดูแลบุตร ครูหรืออาจารย์ของบุตร, การเข้าร่วมฝึกอบรมระยะสั้นหรือรายวัน หรือการทำศนศึกษา การมีส่วนร่วมของเด็กในกิจกรรมพิเศษ เช่น ทริปปิ้งเข้าเย็นกลับ ความจำเป็นในการสอนพิเศษ ทางเลือกเล็กน้อยภายในกรอบของหลักสูตรที่เลือก (เช่น วิชาเลือก การประสานเสียงของโรงเรียน ฯลฯ), การเรียนเสริมหรือกวดวิชา, การเรียนเสริมหรือกวดวิชา
- (4) ด้านสุขภาพ ได้แก่ การตรวจสุขภาพ, การไปพบทันตแพทย์เป็นประจำ, การรักษาอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ที่มีลักษณะทั่วไป เช่น โรคหวัด รวมถึงการให้ยาปฏิชีวนะบางชนิด
- (5) การยื่นเรื่องในศาล ได้แก่ การเป็นตัวแทนฟ้องคดีเพื่อปกป้องสิทธิของบุตร
- (6) เรื่องเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ได้แก่ การเลือกอาหารประจำวัน เสื้อผ้า, กิจกรรมยามว่างหรือกิจกรรมสันทนาการ เช่น การสังสรรค์กับเพื่อนและเพื่อนบ้าน ไปเที่ยวนอกบ้าน การเป็นสมาชิกชมรม (ยกเว้นกีฬาผาดโผน), การบริโภคสื่อ การเลือกรายการทีวีใด เกมคอมพิวเตอร์ใดเล่นนานเท่าใด
- (7) การจัดการทรัพย์สินของบุตร ได้แก่ การเลือกเปิดบัญชีกับธนาคารใด การจัดการของกำนัลที่เป็นตัวเงิน การจัดการเงินส่วนตัว (Pocket money) ของบุตร

การแบ่งแยกการจัดการดูแลบุตรเป็นเรื่องในชีวิตประจำวันและเรื่องที่มีความสำคัญนั้น^[6] มีที่มาจากกรรบรวมแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมัน ซึ่งเป็นผู้ชี้ขาดประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตร แม้โดยปกติแล้วการจัดการความขัดแย้งในครอบครัวนั้น กฎหมายเยอรมันพยายามที่จะให้บิดาและมารดาได้พยายามตกลงหาทางออกร่วมกันโดยสันติ จนกว่าจะหาข้อยุติร่วมกันไม่ได้แล้วจึงจะนำคดีขึ้นสู่ศาลครอบครัวเพื่อให้ศาลตัดสินชี้ขาด โดยแนวทางการตัดสินของศาลก็จะยึดหลักประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ และหากเรื่องใดเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของเด็กก็จะต้องพิจารณาความต้องการของเด็กด้วย ซึ่งน่าจะนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขหลักกฎหมายของไทยได้

สรุปผลการศึกษาการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดาและมารดาในกฎหมายไทย

เนื่องจากกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในเรื่องขอบเขตของการใช้อำนาจปกครองบุตรของบิดามารดา จึงไม่มีการแบ่งแยกกิจการที่ต้องจัดการร่วมกันหรือสามารถจัดการได้โดยลำพังระหว่างบิดาและมารดา ซึ่งต่างจากหลักกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและเยอรมันที่มีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะ เนื่องจากบริบทของสังคมปัจจุบันทำให้บิดาและมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรอาจไม่ได้อยู่ร่วมกันทั้งที่ได้จดทะเบียนสมรสกัน และไม่จดทะเบียนสมรสหรือหย่าร้างกันแล้ว การจัดการดูแลบุตรผู้เยาว์จึงต้องมีการแบ่งอำนาจเป็นเรื่องการจัดการทั่วไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งให้อำนาจแก่บิดาหรือมารดาที่อาศัยร่วมกับบุตรสามารถตัดสินใจได้โดยลำพัง แต่หากเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตัวบุตรผู้เยาว์ก็จะต้องได้รับความเห็นชอบจากทั้งบิดาและมารดาด้วย

ดังนั้นประเด็นในเรื่องของการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดาและมารดาโดยศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมันนี้ จึงอาจสรุปได้เป็น 2 ประเด็น คือ การใช้อำนาจร่วมกันของบิดามารดา และขอบเขตของการใช้อำนาจปกครองที่ต้องจัดการร่วมกันของบิดามารดา ดังนี้

1. การใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา ยังคงเป็นหลักที่สำคัญตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1566 ซึ่งเป็นกรณีที่บิดาและมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรยังคงมีชีวิตอยู่และมีความสามารถตามกฎหมาย การใช้อำนาจปกครองของบิดาและมารดาจึงถือว่ามีอำนาจปกครองที่เท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย แต่การใช้อำนาจปกครองนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการพร้อมกันทั้งบิดาและมารดา เพราะในสภาพสังคมปัจจุบันบิดาและมารดาอาจมีอาชีพการงานที่ต่างกันหรือไม่ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนั้นการใช้อำนาจปกครองร่วมกัน จึงน่าจะหมายถึงบิดาและมารดาได้สอบถามความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และตัดสินใจโดยพิจารณาอย่างรอบคอบร่วมกันแล้ว จากนั้นจึงมอบหมายเป็นความยินยอมให้อีกฝ่ายดำเนินการจัดการเรื่องต่างๆของบุตรก็ได้ ในส่วนภาวะและความรับผิดชอบในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้กระทำไปเกินอำนาจหน้าที่ ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะสามารปรับใช้หลักเรื่องความรับผิดชอบของตัวการตัวแทนได้ เช่น การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ดำเนินการไปโดยลำพังหรือไม่ได้รับความยินยอม อาจเทียบได้กับการกระทำที่เกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ในฐานะตัวแทน ส่งผลให้ไม่ผูกมัดบิดาหรือมารดาที่ไม่ให้ความยินยอม และย่อมไม่ผูกพันตัวผู้เยาว์ด้วย บิดาหรือมารดาที่กระทำการไปโดยไม่ได้รับความยินยอมจากอีกฝ่าย และอาจมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอกด้วย ดังนั้นหลักการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดาและมารดา จึงเป็นเรื่องที่บิดามารดาต้องร่วมกันจัดการ หรือให้ความยินยอมแก่อีกฝ่ายหนึ่ง การกระทำนั้นจึงจะสมบูรณ์ ทั้งนี้ภายใต้หลักการจัดการร่วมกัน ผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นต้องกำหนดหลักข้อยกเว้นที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถจัดการได้โดยลำพังด้วย โดยอาจกำหนดไว้ในขอบเขตของการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดาในประเด็นถัดไป

2. ขอบเขตของการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา จากที่ได้ศึกษาการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาในกฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมันนั้น ทำให้ผู้เขียนสามารถแบ่งประเภทของการจัดการเรื่องเกี่ยวกับบุตรได้เป็น เรื่องที่มีความสำคัญต่อบุตร และเรื่องในชีวิตประจำวันของบุตร ดังนี้

2.1 เรื่องที่มีความสำคัญต่อบุตร จะเกี่ยวข้องกับสิทธิและเรื่องในชีวิตที่ถาวรยาวนาน ได้แก่

ก. เรื่องที่เกี่ยวกับเสรีภาพด้านที่อยู่ของบุตร ได้แก่ การกำหนดที่อยู่อาศัยหลักของบุตร ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 44 ให้เป็นอำนาจของบิดามารดาาร่วมกัน เนื่องจากการกำหนดที่อยู่อาศัยหลักของบุตรจะมีเพียงแห่งเดียว จึงเป็นหน้าที่ที่บิดามารดาต้องตกลงร่วมกัน และบันทึกไว้ในทะเบียนบ้าน อันเป็นหลักฐานของรัฐ การเปลี่ยนแปลงที่อยู่หลักของบุตรจึงต้องได้รับความยินยอมของบิดาหรือมารดาอีกฝ่ายหนึ่งด้วย เช่นเดียวกับการออกนอกราชอาณาจักรของบุตร ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องระหว่างประเทศ และมีผลต่อการติดตามเอาคืนของบิดาหรือมารดาด้วย

ข. เรื่องที่เกี่ยวกับสถานะของบุตร เนื่องจากสถานะของบุคคลเป็นสิ่งที่แสดงตัวตนหรือสภาพภาพ ที่จะติดตัวบุคคลเป็นระยะเวลานาน ได้แก่ ชื่อและนามสกุล, สัญชาติ, การนับถือศาสนา, การสมรส, การศึกษาภาคบังคับ เป็นต้น จะสังเกตได้ว่าสถานะเหล่านี้จะต้องมีการบันทึกไว้ในทะเบียนของรัฐ เช่น พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 18 ให้บิดาหรือมารดาเป็นผู้แจ้งการเกิดของบุตร โดยในการแจ้งเกิดนั้นต้องระบุชื่อและนามสกุลของบุตรด้วย ดังนั้นการกำหนดสถานะของบุตรจึงมีความสำคัญมาก การเปลี่ยนแปลงแก้ไขใดๆ จึงควรได้รับความยินยอมจากทั้งบิดาและมารดาด้วย

ค. การจัดการทรัพย์สินของบุตร การจัดการทรัพย์สินของบุตรซึ่งมีมูลค่าหรือเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือมีภาระผูกพันในทรัพย์ ซึ่งมีบทบัญญัติที่ให้ศาลเข้ามาแทรกแซงเมื่อบิดามารดาได้จัดการทรัพย์สินของบุตร โดยให้ยื่นขออนุญาตจากศาลก่อนเสมอ โดยมีหลักพิจารณาว่าเป็นเรื่องนี้อาจส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของผู้เยาว์ เช่นที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1574 และมาตรา 1575 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสามารถแก้ไขให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่มีอยู่ได้ เพียงแต่เพิ่มเติมให้มาตรา 1574 และมาตรา 1575 จะต้องมีความยินยอมจากบิดาและมารดา ก่อนที่จะขออนุญาตจากศาลด้วย เพื่อให้มีหลักการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการร่วมกันของทั้งบิดาและมารดา

2.2 เรื่องในชีวิตประจำวันของบุตร คือเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นประจำในทุกวัน เช่น เรื่องอาหาร การเรียนเสริมหรือทำกิจกรรมสันทนาการต่างๆ การเดินทางท่องเที่ยว การตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาลทั่วไป, การมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกชุมนุมต่างๆ หรือการสมัครสื่อออนไลน์เพื่อการแสดงความคิดเห็น ฯลฯ ซึ่งเรื่องบิดาหรือมารดาสามารถดำเนินการไปได้โดยลำพังนั้นอาจมีมากเกินกว่าจะระบุรายละเอียดได้ อันเป็นเรื่องเกินจำเป็นและอาจก่อให้เกิดประเด็นถกเถียงกัน ดังนั้นจึงอาจระบุไว้

เป็นเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้เรื่องสำคัญที่ต้องจัดการร่วมกันก็ได้ โดยอาจบัญญัติไว้ให้เป็น
ข้อยกเว้นของการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดาและมารดา

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดาและมารดา เป็นการใช้อำนาจปกครองบุตรร่วมกันอย่างเท่าเทียม โดยบิดาและมารดาต้องมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และร่วมกันจัดการเรื่องต่างๆเกี่ยวกับบุตร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวบุตรหรือทรัพย์สินของบุตร อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจปกครองร่วมกันนี้อาจมีการแก้ไขบทบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 1566 วรรคท้ายว่า บิดามารดาต้องใช้อำนาจปกครองร่วมกันในเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อบุตร ยกเว้นแต่ว่าเป็นเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันของบุตรซึ่งบิดาหรือมารดาสามารถตัดสินใจได้โดยลำพัง การศึกษาและแก้ไขหลักกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา นี้ เป็นการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายไทยให้มีความชัดเจนและครอบคลุมกรณีที่บิดาหรือมารดาต้องใช้อำนาจจัดการโดยลำพัง เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบัน บิดาและมารดาต่างมีภาระหน้าที่ที่ต้องทำของตนเอง และเรื่องต่างๆที่อยู่ในกิจวัตรประจำวันของบุตรในสังคมออนไลน์ก็อาจมีมากเกินไปที่บิดาและมารดาจะร่วมกันดูแลจัดการได้ ดังนั้นหากบิดาและมารดาสามารถตกลงกันเพื่อแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบต่อบุตรให้ชัดเจน หรือมีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่แบ่งขอบเขตการจัดการเรื่องสำคัญต่างๆที่อาจส่งผลกระทบต่อบุตรไว้อย่างชัดเจน ก็จะทำให้การจัดการเกี่ยวกับบุตรมีความราบรื่นและสะดวกมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นรับรองการกระทำของบิดาหรือมารดาที่ได้จัดการดูแลเรื่องต่างๆของบุตรต่อบุคคลภายนอก และช่วยลดประเด็นความขัดแย้งในครอบครัวที่ศาลต้องพิจารณาด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2563). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ครอบครัว. (น. 365).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [2] เสนีย์ ปราโมช. (2561). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2). (น. 147). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- [3] ประสิทธิ์ โหมวิไลกุล. (2562). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล. (น. 122). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- [4] ชาติชาย อัครวิบูลย์. (2552). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. (น. 553). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

-
- [5] ประสพสุข บุญเดช. (2562). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. (น. 460). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- [6] เจษฎา ทองขาว. (2563). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล. (น. 149). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- [7] Colin P.A. Jones (2016). In the Best Interests of the Court: What American Lawyers Need to Know About Child Custody and Visitation in Japan. (p. 203-204). 8 *Asian-Pacific Law and Policy Journal*. 166.
- [8] Hans Schleicher, Susanne Nothhafft (2016). *Elterliche Sorge - Teil 2: Was bedeutet und umfasst elterliche Sorge eigentlich? München: Das Online-Familienhandbuch wird herausgegeben vom Staatsinstitut für Frühpädagogik und Medienkompetenz (IFP)*.
- [9] Sigrid Andersen, Julia Preidel and Swenja Gerhard (2020). *Alleinerziehend Tipps und Informationen VAMV, 24. überarbeitete Auflage*. (p.35) Berlin: Verband alleinerziehender Mütter und Väter, Bundesverband.

ความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงาน ศึกษารณิ การกระทำในรูปมติคณะกรรมการ Criminal Liability of Officials: A Study of Resolutions of The Board

ปิยะพร บัวแก้ว¹ จิตรดารมย์ รัตน์วุฒิ² และอัครกร ไชยพงษ์²
Piyaporn Buakaew¹, Jitdarom Rattanawut² and Akkakorn Chaiyapong²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการของไทยและของต่างประเทศ และ 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการ วิธีดำเนินการวิจัย เอกสาร (Document Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติกรรมการ

ผลการวิจัยพบว่า การกระทำในรูปมติกรรมการในต่างประเทศถือเป็นการกระทำทางปกครอง การโต้แย้งมติกรรมการเกี่ยวกับความชอบทางกฎหมายจึงต้องใช้นิติวิธีทางกฎหมายปกครอง ในขณะที่ประเทศไทยการตรวจสอบมติกรรมการเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายยังไม่มี ความชัดเจน จึงสามารถดำเนินการได้ทางปกครองและทางอาญา ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะโดยการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 เพิ่มเติมข้อความดังต่อไปนี้เป็นวรรคสอง “การกระทำในรูปมติกรรมการให้ดำเนินการทางปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง” เพื่อให้การกระทำของรัฐในรูปของมติกรรมการถูกตรวจสอบโดยนิติวิธีทางปกครองก่อน หากปรากฏว่าการกระทำของคณะกรรมการหรือกรรมการผู้หนึ่งผู้ใดเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้เสียหายจึงจะใช้สิทธิทางอาญาต่อไป

คำสำคัญ: ความรับผิดทางอาญา, เจ้าพนักงาน, มติคณะกรรมการ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี 84100

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี 84100

¹ Graduate student in the Master of Laws, Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University, Suratthani, 84100

² Assoc. Prof. Dr., Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University, Suratthani, 84100

* Corresponding author: E-mail address: piyapornbuakaew@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the background, concepts, theory, and importance of law enforcement regarding the criminal liability of Officials in Board Resolutions 2) to compare legal measures relating to concerning the criminal liability of officials in the form of resolutions of the board of directors of Thailand and foreign countries and 3) to analyze and suggest the legal scope of criminal liability of relevant officials in the form of resolutions of the Board to obtain appropriate guidelines on the enforcement of the criminal liability law of the officers from actions in the form of committee resolutions.

The study found that it could be seen that actions in the form of committees in foreign countries are considered administrative acts. Arguments against the committee's resolutions regarding legal legitimacy must be governed by legal jurisdiction. While in Thailand, the examination of committee resolutions on legitimacy is still being determined. Thus, administrative and criminal action can be taken. Therefore, the researchers propose to amend Article 157 of the Criminal Law and add the following content to the second paragraph. "Conduct in the implementation of administrative procedures and decisions of the Committee on Administrative Procedures" to make the Board of Directors or any director's conduct dishonest or illegal, the injured person shall exercise criminal rights.

Keywords: Criminal Liability, Officials, Resolutions of The Board

บทนำ

ภารกิจของรัฐส่วนใหญ่จะมีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของประชาชนการมอบอำนาจให้องค์กรเดี่ยวที่เป็นบุคคลคนเดียว (Individual responsibility) สุ่มเสี่ยงต่อการใช้ดุลพินิจไม่รอบคอบเพราะเป็นการตัดสินใจคนเดียว เพื่อให้การทำงานมีความรอบคอบและมีการคานอำนาจการใช้ดุลพินิจ หรือจำเป็นต้องมีการระดมความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจทำให้มีการจัดตั้งองค์กรกลุ่ม (Collective body) เรียกว่า “คณะกรรมการ” [1] เป็นกลุ่มบุคคลที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ดำเนินการด้านบริหารหรือ กระทำการบางอย่างโดยมีเป้าหมายร่วมกัน มีความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง มีความเป็นอิสระในการแลกเปลี่ยนแนวความคิดระหว่างกรรมการด้วยกัน คณะกรรมการเป็นกลุ่มที่เกิดจากการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ มีอำนาจหน้าที่หรือภาระที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน [2]

ปัจจุบันพบว่ามีกรณีนำข้อพิพาทที่เกิดจากมติคณะกรรมการไปดำเนินการนำคดีเข้าสู่ศาลยุติธรรมโดยมีการฟ้องคดีต่อศาลเป็นความผิดการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเกี่ยวกับการใช้อำนาจโดยมิชอบและการละเว้นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานรัฐตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ซึ่งวัตถุประสงค์หรือคุณธรรมทางกฎหมาย

ของความผิดมาตรานี้ คือ การคุ้มครองความบริสุทธิ์แห่งอำนาจรัฐหรือตำแหน่งแห่งรัฐ เจ้าพนักงานเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ จึงมีหน้าที่ต้องรักษาอำนาจรัฐที่ตนใช้ให้บริสุทธิ์สะอาดหรือต้องไม่ทำให้ตำแหน่งราชการของตนเศร้าหมองในสายตาประชาชน [3] ผลกระทบจากมติคณะกรรมการมีการนำข้อพิพาทที่มาจากมติคณะกรรมการมาฟ้องคณะกรรมการต่อศาลยุติธรรมว่ากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 นั้น ทำให้เกิดประเด็นซึ่งเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ว่า ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานในฐานะคณะกรรมการเป็นอย่างไร เนื่องจากยังคงไม่มีความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับมติของคณะกรรมการ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากมายในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะเหตุคณะกรรมการไม่อาจทราบว่าการกระทำในลักษณะใดบ้างที่เข้าข่ายเป็นความผิดอาญาตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งความไม่ชัดเจนที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลเสียต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการของไทยและของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเสนอแนะขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการ

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น บทความทางวิชาการ เอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปและเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการ

การใช้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ภายใต้หลักนิติรัฐ หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ย่อมไม่สามารถกระทำการได้ การศึกษาการกระทำในรูปมติคณะกรรมการภายใต้หลักนิติรัฐจึงเป็นการศึกษาเพื่อเข้าใจว่าคณะกรรมการซึ่งถือเป็นบุคคลที่ทำแทนรัฐต้องกระทำการภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ของกฎหมายเท่านั้น หากทำนอกเหนือตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ย่อมไม่สามารถกระทำได้

จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการเป็นกลุ่มที่เกิดจากการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ มีอำนาจหน้าที่หรือภาระที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน อาจได้รับการแต่งตั้งเป็นการถาวรหรือเป็นหน่วยเฉพาะกิจก็ได้ [4] การใช้อำนาจของคณะกรรมการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง คณะกรรมการเป็นคณะบุคคลที่เข้ามาทำแทนองค์การฝ่ายปกครองอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เป็นคณะบุคคลที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางปกครอง ซึ่งกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎหรือคำสั่งใด ๆ หรือ การออกกฎระเบียบต่างๆ การบริหารหน่วยงานซึ่งอาจมีทั้งการสั่งการ การอนุมัติ อนุญาต สั่งให้ปฏิบัติการ หรือเป็นผู้ปฏิบัติการเองตามที่กฎหมายกำหนด มติคณะกรรมการมีลักษณะเป็นการกระทำทางปกครอง โดยถือเป็นรูปแบบการกระทำรูปแบบหนึ่งขององค์การเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เป็นผลิตผลของกระบวนการพิจารณาเรื่องทางปกครอง เมื่อเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การพิจารณาในเรื่องนั้นก็ย่อมยุติลง บุคคลที่ไม่พอใจคำสั่งทางปกครองดังกล่าวย่อมมีสิทธิอุทธรณ์โต้แย้งต่อไปได้ การอุทธรณ์โต้แย้งย่อมมีผลเป็นการเปิดกระบวนการพิจารณาเรื่องทางปกครองในชั้นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เมื่อเจ้าหน้าที่มีคำสั่งอย่างไรแล้ว หากผู้รับคำสั่งไม่พอใจอีก ผู้นั้นย่อมจะต้องนำคดีไปสู่ศาลปกครอง [5]

2. ผลการศึกษาเชิงเปรียบเทียบมาตรฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการของไทยและของต่างประเทศ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของคณะกรรมการในต่างประเทศพบว่ามีการใช้คณะกรรมการเพื่อดำเนินภารกิจแทนรัฐ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีการจัดตั้งองค์กรในรูปทั้งคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายหรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร [6] เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นมีระบบคณะกรรมการซึ่งอาจทำหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดกฎหมายงบประมาณ สนธิสัญญา และคำร้อง คณะกรรมการยังมีอำนาจตรวจสอบเรื่องอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตอำนาจ บางครั้งคณะกรรมการตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงาน [7]

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการในต่างประเทศพบว่า คณะกรรมการมีความรับผิดชอบทางอาญาต่อเมื่อคณะกรรมการได้กระทำความผิดตามที่ประมวลกฎหมายอาญาระบุไว้ในเป็นการเฉพาะเจาะจงเท่านั้น เช่น ประเทศญี่ปุ่นคณะกรรมการจะมีความผิดทางอาญาต่อเมื่อกระทำผิดเกี่ยวกับการทุจริต (crimes of corruption) ความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงาน หรือกรณีความรับผิดชอบของคณะกรรมการในสหรัฐอเมริกา เป็นความผิดทางอาญาต่อเมื่อมีการเรียกรับสินบน หรือการรับทรัพย์สินเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติการกระทำที่เป็นการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์หรือการ กระทำที่เป็นการทุจริต (public corruption) [8]

ความรับผิดชอบทางอาญาของคณะกรรมการในประเทศไทยพบว่า หากปรากฏว่าบุคคลใดได้รับการแต่งตั้งโดยอำนาจของกฎหมายและกฎหมายได้กำหนดอำนาจและวิธีปฏิบัติในการพิจารณาไว้ หากการปฏิบัติหน้าที่หรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ แม้จะไม่มีเจตนาพิเศษที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดก็ตามอาจต้องรับผิดชอบทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2294/2526)

3. ผลการศึกษาขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของเจ้าพนักงานจากการกระทำในรูปมติคณะกรรมการ

ประเด็นเกี่ยวกับการกระทำอันจะถือเป็นความรับผิดทางอาญาของคณะกรรมการ

กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายในการปฏิบัติงานและต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย เพื่อคุ้มครองและควบคุมบุคคลผู้เป็นคณะกรรมการในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างไรก็ตามหากคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้จะต้องรับผิด ทั้งนี้การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองย่อมผูกพันกับความรับผิด โดยความรับผิดดังกล่าวถือเป็นความผิดของฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นความรับผิดของฝ่ายปกครอง เป็นหลักความรับผิดที่อยู่ภายใต้ความผิดจากการกระทำของฝ่ายปกครอง อาจเป็นผลมาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการกระทำทางปกครอง ไม่ว่าจะความผิดกฎหมายนั้นจะเป็นความผิดกฎหมายในลำดับใดก็ตาม ซึ่งอาจเป็นกฎหมายแม่บทหรือกฎหมายลำดับรองก็ได้ อนึ่ง จากการศึกษาพบว่าในต่างประเทศความรับผิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ อาจเทียบเคียงกับการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงาน บทบัญญัติที่กำหนดความผิดทางอาญากับเจ้าพนักงานที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ได้มีการบัญญัติพฤติการณ์ที่เป็นความผิดไว้เป็นการเฉพาะเจาะจงในแต่ละมาตราปรากฏในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส French Penal Code of 1791

ประเทศญี่ปุ่น ความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงาน ประมวลกฎหมายอาญาหมวดว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการทุจริต (crimes of corruption) ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 193 ถึง มาตรา 198 ทั้งนี้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ให้เป็นหลักประกันแก่ความเที่ยงธรรมในระบบงานของรัฐ หรือการสร้างหลักประกันให้สาธารณชนในความเชื่อถือว่าไว้วางใจได้ สำหรับการกระบวนกรทุจริตธรรมทางปกครองมีการกำหนดประเภทของคดีปกครองออกเป็น 6 ลักษณะใหญ่ ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐคือ 1) การฟ้องขอให้พิกถอนการกระทำทางปกครอง 2) การฟ้องขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยทางปกครอง 3) การฟ้องขอให้ยืนยันว่าการดำเนินการทางปกครองเป็นโมฆะ 4) การฟ้องขอให้ยืนยันว่าการดำเนินการทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย 5) การฟ้องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครอง และ 6) การฟ้องขอให้ยกเลิกการกระทำทางปกครอง

สหรัฐอเมริกา หลักกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความรับผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ของสหรัฐอเมริกานั้น มิได้กำหนดบททั่วไปไว้ทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ของประเทศไทย แต่มีลักษณะเป็นการกำหนดความรับผิดเฉพาะเรื่องเป็นกรณีๆ ไป โดยเป็นบทบัญญัติตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่จัดทำขึ้นใช้บังคับทั้งในระดับมลรัฐและระดับสหพันธรัฐ สำหรับความรับผิดทางปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน พบว่าหลักความรับผิดของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อเอกชนนั้น เป็นไปตามกฎหมายละเมิดปกติ

โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในผลที่ตนทำละเมิด แต่รัฐหรือองค์กรของรัฐหากถูกฟ้องจะต้องรับผิดชอบแทนในบางกรณีและฟ้องไล่เบี้ย (Take recourse) เอาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในภายหลัง

สาธารณรัฐสิงคโปร์ ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือการฟ้องร้องบนฐานการใช้อำนาจในทางมิชอบ สามารถยื่นให้ศาลชั้นต้นหรือศาลสูงพิจารณาได้ อย่างไรก็ตาม ศาลซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการมักจะไม่พิจารณาว่าฝ่ายบริหาร เช่น รัฐมนตรีหรือเจ้าหน้าที่รัฐนั้นมีการใช้ดุลยพินิจและอำนาจทางบริหารอย่างไร ตรีบใดที่การใช้ดุลยพินิจและอำนาจนั้นอยู่ในขอบเขตของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากอำนาจหน้าที่หลักของศาล คือ การพิจารณาคดีตามบทบัญญัติในกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้น หากมีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแล้ว ศาลสิงคโปร์มักจะพิจารณาเพียงแค่ว่าเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐนั้นได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้ในเรื่องดังกล่าวหรือไม่เช่น ใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจตามที่กฎหมายกำหนดหรือมีการปรึกษาสำนักงานอัยการสูงสุดก่อนประกาศใช้นโยบายดังกล่าวหรือไม่

ข้อสรุปจากการศึกษาข้อมูลในต่างประเทศพบว่าการกระทำของคณะกรรมการไม่เป็นความผิดทางอาญา เนื่องจากการจะเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ต้องมีกฎหมายอาญาบัญญัติความรับผิดของเจ้าหน้าที่นั้นไว้ โดยเฉพาะเช่น สหรัฐอเมริกาการกำหนดความรับผิดเฉพาะเรื่องเป็นกรณีไป มาตรา 201 บัญญัติรวมความถึงการกระทำที่มีลักษณะเป็นการให้สินบน และการรับสินบนที่ผิดกฎหมายโดยมีการกำหนดนิยาม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” (Public official) ในมาตรา 201 (a) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกแต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Public official) หรือ พยาน (Witness) องค์ประกอบของการกระทำที่เป็น “การให้และการรับสินบน” กำหนดไว้ในมาตรา 201 (b) ทั้งนี้จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า (1) มีการให้ทรัพย์สินที่มีราคา มีการเสนอให้หรือ สัญญาว่าจะให้ (2) เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต (3) สำหรับการกระทำตามอำนาจหน้าที่ และ (4) โดยเจตนาทุจริต หรือเจตนาให้เกิดอิทธิพลเหนือบุคคล ดังนั้นคณะกรรมการจะมีความผิดก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นมีลักษณะเป็นรับสินบน

ประเทศไทยความรับผิดจากการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของคณะกรรมการต้องพิจารณาถึงอำนาจของฝ่ายปกครองว่ามีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างไรบ้าง ข้อพิจารณาประการสำคัญคือคณะกรรมการมีอำนาจตามกฎหมายอย่างไรบ้าง ทั้งนี้จากคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพบว่า ศาลพิจารณาว่าการกระทำของคณะกรรมการเป็นการกระทำที่ “มิชอบ” ด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 เป็นการกระทำ มิชอบด้วยหน้าที่ ซึ่งเจ้าพนักงานมีอยู่ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง คณะรัฐมนตรี คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ซึ่งออกได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

คำว่า “โดยมิชอบ” นั้น มิได้บัญญัติว่าหมายถึงการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะใด จึงเป็นกรณีที่กฎหมายให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการตีความว่าอย่างไรจึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งนอกจากศาลจะตีความคำว่า “โดยมิชอบ” ว่าหมายถึงการไม่ทำตามกฎหมายแล้ว ยังตีความถึงการใช้อดุลยพินิจโดยมิชอบด้วย โดยได้ให้เหตุผลไว้ในคำพิพากษาของศาลว่าการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิ

ขอบนอกจากหมายถึงการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นการกระทำนอกขอบเขตแห่งอำนาจหรือโดยปราศจากอำนาจประการหนึ่งที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว ยังหมายถึงการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบอีกด้วย

ข้อสรุปเกี่ยวกับความรับผิดของคณะกรรมการของประเทศไทย เนื่องจากคณะกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญาซึ่งอาจถูกบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากมติคณะกรรมการนำคดีมาฟ้องต่อศาลยุติธรรมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้ เมื่อมีประเด็นดังกล่าวสิ่งที่จะต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาว่าคณะกรรมการมีความผิดตามกฎหมายอาญาหรือมีเกณฑ์ในการพิจารณาสรุปได้ดังนี้

1. คณะกรรมการเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่
2. การกระทำของคณะกรรมการมีเจตนาพิเศษหรือไม่
3. การกระทำของคณะกรรมการเป็นการกระทำโดยมิชอบหรือไม่

ทั้งนี้หากเข้าหลักในการพิจารณาทั้ง 3 ประการนี้คณะกรรมการอาจต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157

ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบการกระทำของคณะกรรมการ

จากการศึกษาพบว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศส ใช้นิติวิธีทางปกครองกรณีความรับผิดทางปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน คณะกรรมการเป็นองค์กรอิสระทางปกครองมีหน้าที่ควบคุมกำกับกิจการต่าง ๆ การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการเป็นการกระบวนกรออกกฎหรือคำสั่งทางปกครอง โดยกำหนดให้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทสามารถอุทธรณ์โต้แย้งหรือคัดค้านคำวินิจฉัยนั้นในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายต่อสภาแห่งรัฐได้หรืออาจร้องขอให้สภาแห่งรัฐวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายในประเด็นที่ว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทดังกล่าวนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ประเทศญี่ปุ่น ใช้นิติวิธีพิจารณาพิพากษาคดีปกครองซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมแห่งประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นศาลเดียวที่ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีทุกประเภท โดยลักษณะและประเภทของคดีปกครองออกเป็น 6 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ 1) การฟ้องขอให้เพิกถอนการกระทำทางปกครอง 2) การฟ้องขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยทางปกครอง 3) การฟ้องขอให้ยืนยันว่าการดำเนินการทางปกครองเป็นโมฆะ 4) การฟ้องขอให้ยืนยันว่าการดำเนินการทางปกครองนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย 5) การฟ้องเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครอง และ 6) การฟ้องขอให้ยกเลิกการกระทำทางปกครอง

สหรัฐอเมริกา ใช้นิติวิธีทางปกครองกรณีความรับผิดทางปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน กรณีคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทของสหรัฐอเมริกา หรือ administrative agency เมื่อได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นนิติกรรมทางตุลาการ (acte Juridictionnel) กรณียอมเกิดผลเป็นที่สุด (res judicata) โดยองค์กรศาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ทบทวนคำวินิจฉัยดังกล่าว

สาธารณรัฐสิงคโปร์ ใช้นิติวิธีทางปกครองกรณีความรับผิดชอบทางปกครองเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือการฟ้องร้องบนฐานการใช้อำนาจในทางมิชอบ สามารถยื่นให้ศาลชั้นต้นหรือศาลสูงพิจารณาได้ อย่างไรก็ตาม ศาลซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการมักจะไม่พิจารณาว่าฝ่ายบริหาร เช่น คณะกรรมการ (เจ้าหน้าที่รัฐ) นั้นมีการใช้ดุลยพินิจและอำนาจทางบริหารอย่างไร トラบไคที่ใช้ดุลยพินิจและอำนาจนั้นอยู่ในขอบเขตของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้น หากมีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องแล้ว ศาลสิงคโปร์มักจะพิจารณาเพียงแค่ว่า เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐนั้นได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่บังคับใช้ในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ เช่น ใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

ประเทศไทยคณะกรรมการถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งอยู่ในองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง ซึ่งอาจเป็นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ตัดสินหรือชี้ขาดข้อพิพาท หรือคณะกรรมการซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออก ฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล อนึ่ง คณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาทอาจมีบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ด้านอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้ อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการมีการใช้อำนาจกระทำการในรูปแบบการบริหารงานองค์กรด้วย เช่น คณะกรรมการ ก.อ. สามารถให้ความเห็นชอบกรอบอัตราค่าจ้าง และกำหนดตำแหน่งข้าราชการฝ่ายอัยการ หรือออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ การสงเคราะห์อื่น เงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราว และเงินค่าตอบแทนพิเศษอื่นแก่ข้าราชการฝ่ายอัยการ หรือกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับอาวุโสของข้าราชการอัยการ หรือในกรณีอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ช. สามารถจัดแบ่งส่วนงานภายในของสำนักงาน และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงาน หรือการบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สิน การงบประมาณ และการพัสดุของสำนักงาน การกระทำของคณะกรรมการส่วนหนึ่งเป็นการบริหารงานด้านปกครองเป็นอำนาจการบังคับบัญชาของบุคคลที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ทั้งนี้ เหตุผลของการที่ใช้ระบบคณะกรรมการในการบริหารก็เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเพราะกรรมการแต่ละคนมีประสบการณ์ ในการทำงานสูงโดยการตัดสินใจซึ่งจะออกมาในรูปมติคณะกรรมการ

จากการศึกษาพบว่า การกระทำของคณะกรรมการเป็น “การกระทำทางปกครอง” และ “มติคณะกรรมการเป็นคำสั่งทางปกครอง” โดยการพิจารณาทางปกครองจะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับกระบวนการออกคำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการที่จะมีผลให้คำสั่งทางปกครองชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครอง เงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนของการออกคำสั่งทางปกครอง และเงื่อนไขเกี่ยวกับรูปแบบของคำสั่งทางปกครอง โดยเงื่อนไขเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองที่เป็นคณะกรรมการนั้น มีสาระสำคัญที่จะต้องพิจารณา 2 ประการคือ (1) ต้องเป็นคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น ทั้งนี้ ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หรือเป็นคณะกรรมการที่ได้รับมอบอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดให้ออกคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้นแทนได้ และ (2) ต้องเป็นคณะกรรมการที่มี

ความดำรงอยู่ในทางกฎหมาย ในขณะที่ออกคำสั่งทางปกครองและดำเนินการออกคำสั่งทางปกครองตามที่กฎหมายกำหนด

อนึ่ง คณะกรรมการซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล เป็นรูปแบบขององค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐ (อำนาจฝ่ายเดียว) ที่เป็นองค์กรกลุ่ม โดยมีกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในส่วนราชการเป็นกรรมการ (ยกเว้นหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินกิจการทางปกครอง) และกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งรวมทั้งการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคลคณะกรรมการซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคลนี้ จะมีความหมายกว้างรวมทั้งคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจหน้าที่ออกกฎ คำสั่งทางปกครองขั้นต้นไปจนถึงคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งทางปกครองขั้นต้น ดังนั้น คณะกรรมการซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล จึงรวมถึงคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทด้วย เนื่องจากคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเป็นคณะกรรมการที่มีกฎหมายให้อำนาจในการออก กฎ คำสั่ง หรือมติใดๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคลด้วยเช่นกัน และรวมไปถึงคณะกรรมการต่าง ๆ ที่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำการดังกล่าว เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น กรณีที่มติคณะกรรมการไม่เข้าหลักเกณฑ์ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 แต่เป็นการกระทำทางปกครอง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากมติดังกล่าวควรดำเนินการด้วยกระบวนการทางปกครอง

การตรวจสอบการกระทำของคณะกรรมการของต่างประเทศกับของประเทศไทยมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีต่างประเทศจะใช้นิติวิธีทางปกครองแต่เพียงอย่างเดียวในการตรวจสอบการกระทำของคณะกรรมการ หากไม่ปรากฏว่าการกระทำของคณะกรรมการเป็นความผิดอาญาที่บัญญัติไว้เฉพาะเช่นความผิดฐานรับสินบน ในขณะที่ประเทศไทยจะใช้นิติวิธีทางอาญาเป็นหลักกรณีมีผู้ได้รับผลกระทบจากมติกรรมการ

สรุปและอภิปรายผล

แนวคิดพื้นฐานอันเป็นที่มาของการจำกัดการใช้อำนาจของรัฐของประเทศไทยมาจากแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่อง “หลักนิติธรรม” (The Rule Law) โดยฝ่ายปกครองเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองจะกระทำการใดจะต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น ถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ฝ่ายปกครองจะกระทำการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเอกชนไม่ได้ ทั้งนี้ การใช้อำนาจรัฐกระทำผ่านเจ้าพนักงานของรัฐตามที่กฎหมายมอบอำนาจไว้ให้ดำเนินการตามกรอบกฎหมาย หากไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้จึงเป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานกระทำโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานในการควบคุมเจ้าหน้าที่รัฐในฐานะตัวแทนของฝ่ายปกครอง ในการจำกัดความอำเภอใจให้ออกไปจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง โดยกำหนดอำนาจและการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองไว้อย่างชัดเจนในตัวบทกฎหมายและตีความหลักการแบ่งแยกอำนาจว่า ฝ่ายปกครองจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยอยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบของศาล เกิดหลักกฎหมายปกครองว่าการกระทำของฝ่ายปกครองจะต้องชอบด้วยกฎหมายพร้อมกันกับหลักการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของประชาชน แม้กฎหมายจะให้ฝ่ายปกครองมี

ดุลพินิจฝ่ายปกครองก็ไม่อาจใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจ การกระทำของฝ่ายปกครองต้องชอบด้วยกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติทางปกครอง ฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติหน้าที่บริหารงานของตนตามที่กฎหมายให้อำนาจและต้องระมัดระวังให้อยู่ภายในขอบเขตของกฎหมาย

สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการจัดตั้งองค์กรในรูปคณะกรรมการเพื่อดำเนินการเรื่องต่างๆ ทั้งคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายหรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร ในฝรั่งเศสการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับองค์กรอิสระทางปกครองเท่านั้นซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำกับกิจการต่าง ๆ การทำงานในรูปแบบคณะกรรมการเป็นการกระบวนกรออกกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง อนึ่ง “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง เจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากหน่วยงานให้ปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติหน้าที่นั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งในระบบกฎหมายฝรั่งเศสหากเกิดความผิดเป็นส่วนตัวขึ้นเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบส่วนตัวต่อผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายแพ่ง ไม่มีความจำเป็นต้องพิจารณาความหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดของรัฐแยกต่างหากจากเจ้าหน้าที่ของรัฐตามความหมายของกฎหมายอื่น สำหรับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดของรัฐ ข้อพิจารณาขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นได้กระทำการโดยใช้อำนาจมหาชนหรือไม่ ส่วนความรับผิดทางอาญาจะมีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะไม่มีฐานความผิดแบบบททั่วไปเหมือนกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ของประเทศไทย

ประเทศญี่ปุ่น คณะกรรมการถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากคณะกรรมการเป็นผู้ที่ถูกแต่งตั้งหรือเป็นบุคคลของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่น หรือลูกจ้างที่ปฏิบัติงานอันเป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้การใช้อำนาจของคณะกรรมการจะเป็นลักษณะการตรวจสอบรายละเอียดกฎหมายงบประมาณ สนธิสัญญา และคำร้อง นอกจากนี้ยังตรวจสอบเรื่องอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตอำนาจของตนได้ด้วย แต่คณะกรรมการไม่มีอำนาจตัดสิน ทั้งนี้ความรับผิดทางอาญาสำหรับเจ้าหน้าที่ของประเทศญี่ปุ่นในส่วนของความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าพนักงานจะเป็นความผิดเกี่ยวกับการทุจริต จะมีการบัญญัติไว้เฉพาะโดยมีการกำหนดรายละเอียดในกฎจริยธรรมของข้าราชการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ

สหรัฐอเมริกาคณะกรรมการถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทของสหรัฐอเมริกา หรือ administrative agency เมื่อได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว คำวินิจฉัยดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นนิติกรรมทางตุลาการ (acte Juridictionnel) กรณีย่อมเกิดผลเป็นที่สุด (res judicata) โดยองค์กรศาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ทบทวนคำวินิจฉัยดังกล่าว ส่วนความรับผิดทางอาญาของเจ้าหน้าที่รัฐของสหรัฐอเมริกาสามารถสรุปได้ว่า การประพฤติมิชอบในหน้าที่ของเจ้าพนักงานหมายถึง พฤติกรรมคิดร้ายของเจ้าพนักงานในขณะที่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือในพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่ามีอำนาจ

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีการนำรูปแบบคณะกรรมการมาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยกฎหมายจะกำหนดองค์ประกอบขององค์กรกลุ่มเพียงคร่าว ๆ ว่าเป็นประกอบด้วยประธานและจำนวนสมาชิก โดยผู้แต่งตั้งสมาชิกหรือกรรมการนั้นจะเป็นรัฐมนตรี กิจกรรมของคณะกรรมการมีทั้งในรูปแบบเป็นผู้กำหนดนโยบาย ผู้ให้

คำแนะนำและผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้คณะกรรมการถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะตามที่กฎหมายอาญามาตรา 12 ระบุไว้เท่านั้น ส่วนความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบจะมีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่าการกระทำแบบใดถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ประเทศไทยคณะกรรมการถือเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามคำนิยามตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายความว่า... คณะกรรมการหรือบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจในการออกกฎ คำสั่ง หรือมติใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อบุคคล และบุคคลที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กล่าวมาในตอนต้น” ทั้งนี้ การกำหนดให้มีคณะกรรมการอาจเป็นไปด้วยความมุ่งหมายหลายประการเช่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการบริหารจัดการ อำนาจในการตัดสินใจ เป็นต้น ทั้งนี้การกระทำของคณะกรรมการในบางกรณีเกี่ยวข้องกับการบริหารงานองค์กรเช่น คณะกรรมการอัยการ (กอ.) มีอำนาจและหน้าที่บริหารงานบุคคลงานกรอบ อัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง งานบรรจุและแต่งตั้ง งานเงินเดือน ประโยชน์ตอบแทนและสวัสดิการของข้าราชการอัยการ งานกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดลำดับอาวุโสของข้าราชการอัยการ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป อำนาจที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าคณะกรรมการเป็นผู้มีหน้าที่ตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามภารกิจของหน่วยงาน เพื่อให้การบริหารงานต่าง ๆ เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานโดยตรง

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการแม้เป็นกรณีที่การกระทำทางปกครองของคณะกรรมการเนื่องจากไม่มีบัญญัติทางกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของคณะกรรมการไว้เป็นการเฉพาะจึงต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ซึ่งเป็นบททั่วไป อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำมาตราดังกล่าวมาใช้กับการกระทำของคณะกรรมการคือการพิจารณาหรือการตีความเจตนาพิเศษตามมาตรา 157 ยังไม่มีความชัดเจนเนื่องจากการตีความมาตรา 157 ถูกขยายความออกไปอย่างกว้างขวางโดยแนวทางปัจจุบันกลับไปตีความว่าการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นทุกกรณีคณะกรรมการจะมีความผิดตามมาตรา 157 แม้บางกรณีคณะกรรมการใช้อำนาจทางการบริหาร ซึ่งเป็นการกระทำทางปกครองโดยมิได้มีเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดก็อาจถูกปรับบทให้เป็นความผิดตามมาตรา 157 โดยผลของการตีความในปัจจุบันได้

ความรับผิดชอบทางอาญาของคณะกรรมการตามมาตรา 157 ย่อมก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากมาในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะเหตุคณะกรรมการไม่อาจทราบว่าการกระทำในลักษณะใดบ้างที่เข้าข่ายเป็นความผิดอาญาตามบทบัญญัตินี้ซึ่งความไม่ชัดเจนที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลเสียต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ

ข้อเสนอแนะ

การกระทำของคณะกรรมการยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายมาโดยตลอด อันเนื่องมาจากการตรวจสอบมติคณะกรรมการเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายยังไม่มี ความชัดเจน สามารถดำเนินการตรวจสอบได้ทั้งทางปกครองและทางอาญา ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะโดยการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 โดยเพิ่มเติมข้อความประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 วรรคสอง บัญญัติว่า “การกระทำในรูปมติกรรมการให้ดำเนินการทางปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง”

การแก้ไขดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้การกระทำของรัฐในรูปของมติกรรมถูกตรวจสอบโดยนิติวิธีทางปกครองก่อน หากปรากฏว่าการกระทำของคณะกรรมการหรือกรรมการผู้หนึ่งผู้ใดเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้เสียหายจึงจะใช้สิทธิทางอาญาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] ภรณ์ สีนุตพงษ์. (ม.ป.ป.). *ผลกระทบระบบนิติรัฐและหลักนิติธรรมกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของ* ไทย. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2565, จาก https://office.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1170.
- [2] กองหลักนิติบัญญัติ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). *หลักเกณฑ์การใช้ระบบคณะกรรมการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, จุลินิติ, 14(6), 30.*
- [3] คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายอาญาภาคผิด.*(พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [4] ธรรมนิตย์ สุมันตกุล. (ม.ป.ป.). *แบบกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการ.* สืบค้น 16 พฤษภาคม 2565, จาก http://web.krisdika.go.th/activityDetail.jsp?actType=I&actCode=38&head=4&item=n5#_ftn1
- [5] วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2554). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองสำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *การใช้ระบบคณะกรรมการในกฎหมาย.* เอกสารประกอบการพิจารณาคณะทำงานศึกษาและยกร่างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำระบบคณะกรรมการมาใช้ในกฎหมาย.
- [7] The House of Representatives Japan. (n.d.). *Committees,* Retrieved May 10, 2022. from https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_english.nsf/html/statics/guide/committee.htm.
- [8] อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2555). *โครงการศึกษาความเหมาะสมในการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มาตรการทางกฎหมายในการระงับโทษจำคุกชั่วคราว

ศึกษากรณี ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร

Legal Measures for a Suspended Temporary Sentence in case of Pregnant Inmates

สุวัฒน์ ธรรมบำรุง¹ อัครกร ไชยพงษ์² และจิตรารมย์ รัตนวุฒิ³

Suwat Thambamrung¹, Akkakorn Chaiyapong² and Jitdarom Rattanawut³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการระงับโทษจำคุกชั่วคราวให้ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร และ เพื่อเสนอมาตรการทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรในประเทศไทย ทั้งนี้ โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยไม่มีมาตรการระงับโทษจำคุกชั่วคราวใช้บังคับทั้งที่ข้อกำหนดกรุงเทพ ข้อ 2 2. รับรองให้นำการระงับโทษจำคุกชั่วคราวมาใช้กับผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรได้ โดยปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร เกิดจากความแออัดไม่พร้อมทั้งสถานที่และกำลังคนในงานราชทัณฑ์ ซึ่งมีมาตรการปฏิบัติอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานที่ในการคลอดบุตร พบว่า เรือนจำต้องให้ผู้ต้องขังหญิงได้คลอดบุตรในโรงพยาบาล นอกเรือนจำ 2) ด้านการผดุงครรภ์ พบว่า เรือนจำต้องจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ได้รับคำแนะนำด้านสุขภาพ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

² รองศาสตราจารย์ ดร.อัครกร ไชยพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

³ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรารมย์ รัตนวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

¹ Graduate student in the Master of Laws for the Degree of Master of Law Field in Law Faculty of Law Suratthani Rajabhat University Suratthani Province 84100.

² Assoc.Prof. Dr.Akkakorn Chaiyapong Advisor Faculty of Law Suratthani Rajabhat University Suratthani Province 84100.

³ Assoc.Prof.Dr.Jitdarom Rattanawut Co-advisor Advisor Faculty of Law Suratthani Rajabhat University Suratthani Province 84100.

* Corresponding author: E-mail address 61052538112@student.sru.ac.th.

และโภชนาการจากแพทย์ และ (3) ด้านการเลี้ยงดูทารก พบว่า ดำเนินไปในระบบปิด คือ ให้สิทธิอุปการะทารกในเรือนจำ ซึ่งเป็นมาตรการเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ แต่ทว่ากรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษนั้น ได้มีการจัดตั้งศูนย์อนุบาลทารกไว้เป็นการเฉพาะภายในเรือนจำ เรียกว่า “Prisoner Mother Facilities” และ “Mother and Baby Units (MBUs)” ตามลำดับ แต่กรณีของประเทศไทย ไม่ปรากฏการจัดตั้งศูนย์อนุบาลทารกขึ้นภายในเรือนจำแต่อย่างใด ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะจากการศึกษา ดังนี้ ก. ให้มีมาตรการระงับโทษจำคุกลงชั่วคราวแก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร โดยให้สิทธิระงับโทษจำคุกได้ 1 ปี เพื่ออุปการะบุตรแรกคลอดภายนอกเรือนจำ ข. ให้มีการจัดตั้งศูนย์อนุบาลทารกขึ้นเป็นการเฉพาะภายในเรือนจำในลักษณะเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ

คำสำคัญ: โทษจำคุก, ผู้ต้องขังหญิง, ข้อกำหนดกรุงเทพ

Abstract

This research aimed to study problems and obstacles to certify legal rights towards temporarily suspended imprisonment for women during childbirth and to develop and promote to ensure legal rights towards restraint from temporary imprisonment for women during childbirth in Thailand. The method of qualitative research. From the study, it was found that Thailand does not have a provisional suspension of imprisonment in force despite the Bangkok Rule Art. 2 2. Problems with the quality of life of maternity inmates and infant caused by congestion and unavailability of the correctional system. It appears measures into three main subject areas, namely (1) A childbirth site were found that the prison had to make arrangements for imprisoned pregnant women to give birth in a hospital outside the located prison. (2) In terms of medical profession, it was found that the Corrections Act ensured the right for pregnant women in prisons received health and nutrition advice from a doctor, and (3) Regarding nursed newborn infants, it was found The closed-system management was operated in the same manner as those of the United States and England. However, in the case of the United States “Prisoner Mother Facilities” was established in the prison. In the case of England “Mother and Baby Units (MBUs)” as well. On the other hand, the context of Thailand, there was no establishment of a nursing home for imprisoned women’s infants and children. Recommendations from the study A. Measures to temporarily suspend the enforcement of imprisonment for maternity inmates, that is, to have the right to suspend the enforcement of imprisonment for maternity inmates for 1 year to perform childcare duties outside the prison. B. establishing of specialized care centers for infants and

children with female inmates in closed systems in the same manner as the United States and England.

Keywords: imprisonment, female prisoner, Bangkok rule

บทนำ

ในกระแสปัจจุบัน การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้มีกฎหมายระหว่างประเทศเรียกร้องให้กระทำบนหลักการสิทธิมนุษยชน ซึ่งในมิติของผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรหรือคลอดบุตรนั้น ได้ปรากฏความคุ้มครองภายใต้กฎหมายสากลใน 2 ฉบับสำคัญ ได้แก่ 1) ข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules) ได้ให้การรับรองต่อสิทธิของผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรไว้ อาทิ เรือนจำหญิงจะต้องจัดที่อยู่และดูแลเฉพาะสำหรับหญิงมีครรภ์ทั้งก่อนคลอดและหลังคลอด ให้เด็กได้คลอดนอกเรือนจำ แต่ถ้าหากเด็กต้องคลอดในเรือนจำ ก็จะต้องไม่ระบุในสูติบัตรว่าเกิดในเรือนจำ (ข้อ 28) หรือการตัดสินใจอนุญาตให้เด็กพักอาศัยในเรือนจำกับพ่อหรือแม่ของตน ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้ง (ข้อ 29) [1] เป็นต้น และ 2) ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ถือเป็นข้อกำหนดที่สะท้อนบทบาทในเชิงรุกที่สำคัญในทางส่งเสริมให้เกิดมาตรการเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระบบความยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องขังหญิงและบุตรติดผู้ต้องขังหญิงทั่วโลก ซึ่งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในหลากหลายบริบท อาทิ การจำแนกลักษณะและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะพิเศษในแต่ละประเภท หรือการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพที่เป็นความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิง หรือการใช้มาตรการที่มีใช้การคุมขังหรือการสร้างมาตรการเพื่อการดูแลผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรที่ในเรือนจำ เป็นต้น ทั้งนี้ บนพื้นฐานหลักการสำคัญที่ว่าเด็กที่คลอดจากผู้ต้องขังหญิง ถือเป็นผู้บริสุทธิ์หาได้มีส่วนร่วมกับการกระทำความผิดของมารดาด้วยแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่จะต้องดูแลสุขภาพทารกแรกคลอด จึงต้องให้ความสำคัญยิ่ง หาใช่เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องขังหญิงแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่นั่นก็เพื่อคุณภาพชีวิตและประโยชน์ของทารกแรกคลอดเป็นสำคัญ ซึ่งหลักการแนวคิดที่กล่าวนี้ ได้รับการรับรองไว้โดยข้อกำหนดกรุงเทพ ข้อที่ 49 ความว่า “การตัดสินใจว่าจะอนุญาตให้เด็กอยู่กับมารดาในเรือนจำหรือไม่ ต้องอยู่บนพื้นฐานเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก เด็กที่อยู่ในเรือนจำกับมารดาต้องไม่ได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นผู้ต้องขัง” และในข้อที่ 50 ความว่า “ผู้ต้องขังหญิงซึ่งมีบุตรอยู่รวมในเรือนจำด้วยจะต้องได้รับโอกาสในการใช้เวลาอยู่ร่วมกันกับบุตรให้มากที่สุด” [2] โดยมาตรการในทางเป็นคุณสูงสุดเพื่อการสนับสนุนให้ทารกแรกคลอดของผู้ต้องขังหญิงที่คุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมและดีทีสุดนั้น ได้รับการรับรองไว้ในข้อกำหนดกรุงเทพข้อที่ 2.2. นั่นคือ สามารถจัดให้มีมาตรการระงับการคุมขังชั่วคราวเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับเด็กเมื่อใดก็ตามหากเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักการสำคัญ

สำหรับประเทศไทย ในปีพุทธศักราช 2560 ได้เกิดการปฏิรูปกฎหมายในส่วนของงานบังคับโทษ (Punishment) อย่างกว้างขวาง หนึ่งในนั้นก็คือการตราพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ฉบับใหม่ขึ้นใช้บังคับบนพื้นฐานหลักการสากลสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในมิติของการรับรองสิทธิให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรนั้น กรมราชทัณฑ์ได้สร้างมาตรการในทางสนองตอบต่อข้อกำหนดกรุงเทพไว้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ “ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ.2561”

ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาของจำนวนความหนาแน่นของผู้ต้องขังหญิงนี้ ยังคงดำรงอยู่ โดยในปี พ.ศ. 2564 ถึงปี พ.ศ.2565 มีจำนวนสถิติของผู้ต้องขังหญิงซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดสูงถึง 26,090 ราย และผู้ต้องขังหญิงในระหว่างพิจารณาคดี จำนวน 6,402 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2565) [3] ด้วยปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังหญิงดังกล่าว ประกอบกับปัญหาด้านการบริหารจัดการเรือนจำและทัณฑสถาน ทำให้บรรดาสภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของทารกที่เกิดจากผู้ต้องขังหญิงซึ่งต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรในที่เรือนจำหรือทัณฑสถาน ไม่อาจดำรงอยู่ในความเหมาะสมต่อการเจริญวัยและการเรียนรู้ของเด็ก แม้กรมราชทัณฑ์จะได้ตราระเบียบกรมราชทัณฑ์ ขึ้นใช้บังคับในทางปฏิบัติไว้แล้วก็ตาม โดยในหมวดที่ 2 ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ และ หมวดที่ 3 ว่าด้วยผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตร ได้กำหนดให้มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในทางส่งเสริมและสนับสนุนด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นส่วนตัวไว้เป็นการเฉพาะ อาทิ การให้เรือนจำจัดหานม อาหารเสริม (ข้อ 7) การให้เรือนจำจัดให้มีกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำ (ข้อ 8) การกำหนดให้เรือนจำจัดให้มีพยาบาลหรือสูตินารีแพทย์เข้ามาตรวจสุขภาพ (ข้อ 9) การกำหนดให้เรือนจำที่มีความพร้อม สามารถจัดให้มีห้องนอนและที่อาบน้ำแยกเป็นการเฉพาะให้แก่ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรออกจากผู้ต้องขังอื่น (ข้อ 6) เป็นต้น แต่ด้วยปัญหาอุปสรรคในเรื่องของความพร้อมของสถานที่ การจัดสรรงบประมาณ กำลังคน และรวมถึงความปลอดภัยไม่ว่าจะโดยผู้ต้องขังด้วยกันหรือด้านสุขอนามัยโดยเฉพาะโรคระบาดก็ตาม จึงยังคงทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร ไม่อาจสนองตอบได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึงเพียงพอ นอกจากนี้แล้วประเทศไทยก็ยังไม่มีการทางกฎหมายเพื่อการระงับการจำคุกเป็นการชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรไว้แต่ประการใด

จากสภาพปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรเช่นที่กล่าวไว้ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) โดย ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ได้แสดงถึงข้อกังวลไว้ ความว่า “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบเรือนจำได้เผชิญกับความท้าทายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้เห็นปัญหาที่ฝังรากลึกในกระบวนการยุติธรรมที่มีมาหลายทศวรรษ และยังไม่ได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื้อรังด้านความหนาแน่นของผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบาง ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุ ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ และผู้หญิง” ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการสนับสนุนแนวคิดที่ว่าด้วยการนำ “มาตรการที่มีใช้การคุมขังที่ตอบสนองต่อเพศภาวะ (Gender-responsive Non-Custodial Measures)” มาใช้บังคับกับผู้ต้องขังหญิงที่กระทำความผิดไม่รุนแรง ซึ่งรวมไปถึงผู้ต้องขังหญิงที่คลอดบุตรในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา สภาพปัญหาต่อการรับรองสิทธิโดยกฎหมายในการระงับการจำคุกชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องขังหญิง การลงโทษผู้กระทำความผิดและการระงับการบังคับโทษจำคุกทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร
3. เพื่อเสนอมาตรการทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากทศวรรษ อาทิตย คัดสรรแมนเดลลา คัดสรรกรุงเทพมหานคร เป็นต้น และรวมไปถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตลอดบุตรทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาความ ประกอบด้วยวิธีการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคทางกฎหมายรวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการระงับการบังคับโทษจำคุกของผู้ต้องขังหญิงที่คลอดและต้องอุปการะดูแลบุตร โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากตำราหนังสือวิชาการ บทความวิชาการ กฎหมายภายในประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

ส่วนที่ 2 นำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์และอภิปรายผล สรุปผล และเสนอแนะแนวทางเพื่อการพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการระงับการจำคุกเป็นการชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่คลอดและต้องอุปการะดูแลบุตรในประเทศไทย

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษา ปรากฏผลการศึกษาประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกับสิทธิของผู้ต้องขังหญิง มาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตลอดบุตรโดยกฎหมายระหว่างประเทศ มาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตลอดบุตรโดยกฎหมายของต่างประเทศ และมาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตลอดบุตรโดยกฎหมายของประเทศไทย มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

(1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกับสิทธิของผู้ต้องขังหญิง

ประกอบด้วย รายละเอียด ดังนี้

(1.1) ความหมายของผู้ต้องขังหญิง

กรณีความหมายของ “ผู้ต้องขังหญิง” นั้น จากงานศึกษาของ “รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ” ในชื่อเรื่อง “ผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย” ในงานศึกษาดังกล่าว ได้อธิบายถึงความหมายของผู้ต้องขังหญิงไว้ในทางขยายรายละเอียด ซึ่งอธิบายไว้ว่า “ผู้ต้องขังหญิง (Female Offenders) ในที่นี้หมายความว่ารวมตลอดถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังและคนฝากขังที่เป็นหญิง ซึ่งถูกคุมขังหรือควบคุมไว้ภายในทัณฑสถาน ซึ่งเป็นที่คุมขังผู้ต้องขังหญิง หรือเรือนจำ (ชาย) ที่มีเรือนจำหญิง [4]”

(1.2) ความหมายของสิทธิผู้ต้องขัง

การอธิบายความหมายของ “สิทธิผู้ต้องขัง (Prisoner Right)” นั้น หากพิจารณาไปที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 มิได้อธิบายความหมายของคำว่า สิทธิผู้ต้องขัง ไว้เป็นการเฉพาะโดยตรง คงมีเพียงการอธิบายนิยามของคำว่า “ผู้ต้องขัง” ไว้ในมาตรา 4 เท่านั้น กล่าวคือ “ผู้ต้องขัง” หมายความว่ารวมถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก” ดังนั้น เมื่อนำเอาข้อพิจารณาความหมายของคำว่า “สิทธิ (Rights)” ซึ่งหมายความถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ มาประกอบเข้าด้วยกันกับสิทธิผู้ต้องขังหญิงแล้ว จึงพออธิบายความหมายของ “สิทธิผู้ต้องขัง” ได้ว่า บรรดาประโยชน์อย่างใดๆ ที่กฎหมายให้การรับรองไว้ให้แก่ นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝากขัง โดยผู้ต้องขังเหล่านั้น ย่อมได้รับการปฏิบัติตามสิทธิที่ตนพึงมีพึงได้นั้น

(1.3) หลักการสิทธิมนุษยชน

หลักการสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ถือเป็นหลักการสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่สังคมโลกให้การยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนเพื่อการเคารพต่อสิทธิความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนเช่นที่กล่าวนี้ ภายใต้แนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) เป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนบนโลกที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดและเป็นสากล ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชาติ ประเทศ เพศ ผิวพรรณ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม สติ ปัญญา ความสามารถ ฐานะทางเศรษฐกิจ ที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีอิสระ เสรีภาพ เสมอภาค มีชีวิตที่ดี มีสิทธิแสวงหาวัตถุประสงค์ดำรงชีพ ได้รับการยอมรับจากสังคมและการปฏิบัติจากรัฐอย่างเหมาะสม

“สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า สิทธิที่มีตามธรรมชาติซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากล และมีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือ กติกาอนุสัญญา ข้อตกลงต่างๆ ระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน ที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้การรับรอง

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ได้กำหนดหลักการของสิทธิมนุษยชนไว้ 6 หลักการสำคัญ⁴ ได้แก่ 1) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิโดยธรรมชาติ ติดตัวมนุษย์มาแต่เกิด (Natural Rights) 2) หลักสิทธิมนุษยชนเป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ (Universality and Inalienability) 3) หลักการสิทธิมนุษยชนนี้ จะไม่สามารถแยกส่วนสิทธิได้ 4) หลักการสิทธิมนุษยชนจะต้องดำรงอยู่บนความเสมอภาคและการห้ามเลือกปฏิบัติ (Equality and Non-Discrimination) 5) หลักการมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น (Participation and Inclusion) และ 6) หลักการตรวจสอบได้และหลักนิติ

⁴ พิระศักดิ์ พอจิต. (2559). หลักสิทธิมนุษยชน เรื่อง สิทธิมนุษยชนในหลายมิติ. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล, หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4, วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. หน้า 6-8.

ธรรม (Accountability and The Rule of Law) ดังนั้น หลักการสิทธิมนุษยชน จึงดำรงอยู่ในสถานภาพของ หลักการภาพใหญ่และเป็นหลักการที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่การถือกำเนิดเป็นสภาพบุคคล โดยยึดถือหลักการสำคัญ ที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย อย่างเสมอภาคกันเป็นสำคัญ

(1.4) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งของ หลักสิทธิมนุษยชน (Human Rights) และเป็นคำอธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชนในแง่ของการให้คุณค่าแก่ ความเป็นมนุษย์ว่ามนุษย์ทุกคนย่อมมีคุณค่าเท่าเทียมกัน เป็นสิทธิมาตั้งแต่กำเนิด บุคคลใดจะละเมิดไม่ได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ ซึ่งหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้รวมไปถึงสิทธิในการมีชีวิต สิทธิในร่างกายและความ มั่นคงในการมีชีวิตอยู่ ทั้งนี้ ด้วยพื้นฐานทางความคิดความเชื่อที่ว่าคนทุกคนที่เกิดมาบนโลกย่อมมีศักดิ์ศรีของการเป็น มนุษย์ ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกายหรือทรมานอย่าง โหดร้าย ตลอดจนการกระทำใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์จะกระทำมิได้

ความเข้าใจของคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ทั้งในแง่ของนักปรัชญาและในแง่ของนักกฎหมายนั้น มีความเข้าใจว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มุ่งหมายถึง คุณค่าในตัวของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจาก ความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น [6] เช่น เงื่อนไขทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือเงื่อนไขทางคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคล ทุกคนย่อมมีอิสระในการตัดสินใจ ของตนเองในอันที่จะกำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นคุณค่าที่ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้

สำหรับหลักการอันเป็นสาระสำคัญของหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น จะประกอบด้วยรากฐานอันเป็น สาระสำคัญ 2 ประการ คือ สิทธิในชีวิตร่างกายและสิทธิในการที่จะได้รับความเสมอภาค ซึ่งรากฐานที่เป็น สาระสำคัญดังกล่าวนี้ไม่อาจแยกออกจากกันได้ และล้วนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของ ความเป็นมนุษย์ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง การพิจารณาหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นี้ สามารถพิจารณาในแง่ ของคุณค่า ได้อีกมิติหนึ่งด้วย อธิบายได้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ โดย การให้คุณค่าของมนุษย์เช่นที่กล่าวไว้นี้ สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทสำคัญ ได้แก่ (1) คุณค่าของมนุษย์ในฐานะการ ดำรงตำแหน่งทางสังคม คุณค่าในบริบทนี้จะทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกัน โดยการกำหนดคุณค่าโดยพิจารณาไป ที่ฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคม จะขึ้นอยู่กับการมีอำนาจหรือการยึดครองทรัพยากรของสังคม และ (2) คุณค่า ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งมีความเท่าเทียมกัน การพิจารณาคุณค่าของมนุษย์ในบริบทนี้จะไม่อาจแบ่งแยก

กล่าวได้ว่าเป็นความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามสิทธิมนุษยชนที่ธรรมชาติสรรค์สร้างไว้ให้แก่มนุษย์ทุกผู้นาม [7] นั้นเอง ดังนั้น หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงดำรงฐานะเป็นหลักการคำชูเพื่อการเคารพต่อความเป็นมนุษย์ของบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะอยู่ในสถานภาพใดในสังคมและไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ ศาสนา แหล่งกำเนิด เพศ อาชีพ หรือสีผิวใดก็ตาม บุคคลทุกคนล้วนถือเป็นมนุษย์ด้วยกันอย่างเท่าเทียม

(2) มาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรโดยกฎหมายระหว่างประเทศ

(2.1) ข้อกำหนดแมนเดลลา

ข้อกำหนดแมนเดลลา ได้รับรองหลักการสำคัญในเชิงหลักการพื้นฐานของผู้ต้องขังไว้ในข้อ 1 กล่าวคือ ผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีอันมีติดตัวมาแต่เกิดและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ต้องไม่มีผู้ต้องขังคนใดที่จะถูกการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันจากการกระทำเช่นนั้น โดยจะต้องไม่มีการอ้างเงื่อนไขใดๆ ที่จะกระทำการดังกล่าว ความปลอดภัยและความมั่นคงของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการด้านต่างๆ ในเรือนจำและผู้เข้าเยี่ยมต้องได้รับการประกันตลอดเวลา นอกจากนี้ยังได้รับรองถึงสิทธิของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรไว้อย่างกว้างขวางด้วย โดยรับรองไว้ในข้อ 28 และข้อ 29 ได้แก่ 1) ในเรือนจำหญิงจะต้องจัดที่อยู่และดูแลเฉพาะสำหรับหญิงมีครรภ์ทั้งก่อนคลอดและหลังคลอด ตลอดทั้งจัดให้เท่าที่จะทำได้เด็กได้คลอดนอกเรือนจำ แต่ถ้าหากเด็กต้องคลอดในเรือนจำ ก็จะต้องไม่ระบุในสูติบัตรว่าเกิดในเรือนจำ (ข้อ 28) และ 2) การตัดสินใจอนุญาตให้เด็กพักอาศัยในเรือนจำกับพ่อหรือแม่ของตน ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นที่ตั้ง กรณีที่อนุญาตให้เด็กพักอาศัยในเรือนจำกับพ่อหรือแม่ ทางเรือนจำต้องกำหนดให้มี (ก) สถานที่ให้การดูแลเด็กทั้งภายในหรือภายนอก โดยมีบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลกรณีที่พ่อหรือแม่ไม่ได้เป็นผู้ดูแลในขณะนั้น (ข) บริการดูแลสุขภาพเฉพาะทางสำหรับเด็ก รวมทั้งการตรวจสุขภาพในตอนรับตัวเข้ามาอยู่ในเรือนจำ และให้มีผู้ชำนาญการเป็นผู้เฝ้าดูแลพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เด็กที่อยู่ในเรือนจำกับพ่อหรือแม่ ต้องไม่ได้รับการปฏิบัติเหมือนเป็นผู้ต้องขัง (ข้อ 29) [8] เป็นต้น

(1.2) ข้อกำหนดกรุงเทพ

ข้อกำหนดกรุงเทพ ได้รับรองหลักการเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขังไว้ ได้แก่ 1) ประเด็นด้านสุขภาพของแม่และเด็ก กล่าวคือ เรือนจำและห้องขังของผู้ต้องขังหญิงต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งของซึ่งตรงต่อความต้องการด้านสุขอนามัยของหญิงโดยเฉพาะ โดยอย่างน้อยรวมถึงผ้าเช็ดตัวที่สะอาด และการจัดส่งน้ำดื่มอย่างสม่ำเสมอเพียงพอสำหรับการดูแลเด็กและหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงซึ่งทำอาหาร ตั้งครรภ์ ให้นม

บุตร หรือมีประจำเดือน (ข้อที่ 5) ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติดมาด้วย ต้องให้เด็กได้ตรวจสุขภาพ เพื่อดูแลรักษาโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพของเด็ก ซึ่งต้องให้บริการด้านสุขอนามัยเทียบเท่ากับในชุมชน (ข้อที่ 9) ผู้ต้องขังหญิงต้องได้รับการป้องกันโรคที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงโดยเฉพาะ เช่น การตรวจมะเร็งปากมดลูก (Papanicolaou Smears) การทดสอบมะเร็งเต้านม และมะเร็งทางนรีเวช (ข้อ 18) และผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ หรือให้นมบุตร ต้องได้รับการแนะนำทั้งด้านสุขภาพและโภชนาการ รวมถึงการดูแลด้านความต้องการอย่างเหมาะสม ซึ่งการให้นมบุตรเป็นเรื่องที่ต้องทำ ยกเว้นกรณีที่มีปัญหาสุขภาพ โดยที่บุตรของผู้ต้องขังหญิงนั้นไม่ได้อยู่ในเรือนจำด้วย (ข้อที่ 48) 2) ประเด็นด้านสิทธิของผู้ต้องขังแม่และเด็ก กล่าวคือ “การให้เด็กอยู่กับแม่ในเรือนจำจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นหลักและต้องไม่ปฏิบัติเหมือนเด็กเป็นผู้ต้องขัง” (ข้อที่ 49) และ “ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรได้รับโอกาสในการอยู่ร่วมกับบุตรของตนให้มากที่สุด” (ข้อที่ 50) 3) ประเด็นด้านการดูแลเด็ก รับรองหลักการไว้ กล่าวคือ “เด็กที่อาศัยอยู่กับมารดาในเรือนจำ ต้องได้รับการดูแลทางด้านสุขภาพและพัฒนาการ จากผู้เชี่ยวชาญ อีกทั้งต้องได้รับสภาพแวดล้อมที่เหมือนกับเด็กที่อยู่นอกเรือนจำมากที่สุด” (ข้อที่ 51) และ “ในการแยกเด็กออกจากมารดา ต้องมีการประเมิน และคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กมากที่สุดโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ด้านการย้ายเด็กจะต้องมี การเตรียมทางเลือกอื่นๆและทำด้วยความละเอียดรอบคอบ ซึ่งเมื่อแยกเด็กออกจากมารดาแล้วให้อาศัยอยู่กับครอบครัวหรือญาติ ดังนั้น การเตรียมทางเลือกให้ผู้ต้องขังหญิงต้องมีการอำนวยความสะดวกและ เปิดโอกาสให้พบบุตรโดยยึดถือความปลอดภัยไว้” (ข้อที่ 52) [9] และ 4) ประเด็นด้านการระงับการคุมขัง รับรองหลักการไว้ กล่าวคือ “ก่อนที่จะมีการรับตัวหญิงซึ่งมีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตรจะต้องได้รับอนุญาตให้ได้รับการระงับการคุมขังชั่วคราวเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับเด็กเมื่อใดก็ตามหากเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ” (ข้อ 2 2.)

(3) มาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรโดยกฎหมายของต่างประเทศ

จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงของต่างประเทศ ประกอบด้วย 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น

(3.1) สหรัฐอเมริกา

ภายใต้กฎหมาย California Penal Code ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้กำหนดมาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร ไว้ดังนี้ 1) การดูแลผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ เมื่อได้เข้ามาสู่เรือนจำจะต้องมีการดูแลสุขภาพตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำและปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ได้แก่ (1) ได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ (2) ได้รับ

ข้อมูลในการดูแลสุขภาพทั้งก่อนการคลอดและหลังคลอด (3) ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคลอดและการอบรมดูแลเด็ก และ (4) ได้รับบริการทางการแพทย์ด้านทันตกรรม (มาตรา 3424) 2) การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังหญิงที่จะคลอดบุตร เป็นไปตามมาตรา 3423 กล่าวคือ ผู้ต้องขังหญิงคนใดที่จะคลอดบุตรในระหว่างที่ต้องโทษจำคุกสามารถถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลนอกเรือนจำชั่วคราวเพื่อการคลอดบุตร ซึ่งคำรักษาพยาบาลและค่าเวชภัณฑ์อย่างใด ๆ รัฐบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยในช่วงเวลานี้ห้ามมิให้ผู้ต้องขังพันธุนาการด้วยข้อมือ ข้อเท้า หรือทั้งสองอย่างขณะคลอด รวมทั้งระหว่างการขนส่งไปยังโรงพยาบาล ระหว่างการคลอด และขณะพักฟื้นหลังคลอด พร้อมทั้งต้องจัดให้มีการดูแลเด็กที่เกิดมาและต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูจนกว่าจะได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม 3) การดูแลผู้ต้องขังหญิงภายหลังคลอดบุตร จะมีการจัดตั้ง “Prisoner Mother Facilities” กล่าวคือ เป็นศูนย์ดำเนินการรับผิดชอบเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงตั้งครุภ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง โดยโครงการนี้ได้วางรูปแบบให้มารดาได้อาศัยอยู่กับบุตร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมารดากับบุตรและอนาคตที่ดี ภายใต้โครงการดังกล่าวได้มีโปรแกรมที่สร้างขึ้นเพื่อการดำเนินการต่อผู้ต้องขังหญิงตั้งครุภและมีบุตรเป็นการเฉพาะ เรียกว่า “Innovation Family Program” ที่สนับสนุนการเลี้ยงดูบุตรแรกเกิดจนถึงอายุ 18 เดือน โดยให้เด็กสามารถอาศัยอยู่กับมารดาในเรือนจำได้ และมีการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กภายในเรือนจำ [10] นอกจากนี้ Prisoner Mother Facilities ยังมีโครงการ (Program) ที่มุ่งเน้นการให้ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรสามารถไปใช้ชีวิตในชุมชนนอกเรือนจำได้อีกด้วย เรียกว่า “โปรแกรมชุมชนผู้ต้องขังหญิงมีบุตร (Community Prisoner Mother Program)” โครงการดังกล่าวนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปและมีอายุไม่เกิน 6 ปี มีโอกาสได้อยู่ร่วมกับผู้ต้องขังหญิงในสถานดูแลซึ่งอยู่ห่างจากเรือนจำ โดย California Penal Code มาตรา 3410 ได้กำหนดนิยาม คำว่า “ชุมชน (community)” ไว้โดยเฉพาะ ความว่า “ชุมชน” ตามวัตถุประสงค์ของบทนี้ หมายถึงสภาพแวดล้อมที่ห่างไกลจากสถานที่คุมขังซึ่งอยู่ในเขตเมืองหรือชานเมือง ซึ่งจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย และเหมาะสมแก่การเรียนรู้ของเด็ก โปรแกรมชุมชนผู้ต้องขังหญิงมีบุตร (Community Prisoner Mother Program) นี้ จะต้องจัดให้มีการปล่อยแม่และเด็กไปยังสถานที่ของรัฐหรือสถานที่ของเอกชน (ที่เข้าร่วมโครงการ) ในชุมชนที่เหมาะสมกับความต้องการของแม่และเด็กและจะให้การดูแลแม่และเด็กที่ดีที่สุด

ทั้งนี้ ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรสามารถสมัครเข้าสู่โครงการดังกล่าวนี้ได้ ซึ่ง California Penal Code มาตรา 3416 (a) กำหนดไว้ว่า ถ้าผู้ต้องขังหญิงคนใดมีบุตรอายุต่ำกว่า 6 ปี หรือคลอดบุตรในขณะที่ผู้ต้องขังอยู่ในเขตอำนาจของกรมราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังหญิงรายนั้น มีสิทธิร้องขอที่จะเข้าร่วม “โปรแกรมชุมชนผู้ต้องขังหญิงมีบุตร (Community Prisoner Mother Program)” แต่จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของฐานความผิดตามที่บัญญัติไว้โดยมาตรา 3417 (b) ด้วย กล่าวคือ จะต้องเป็นบุคคลที่กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยหรืออัตราโทษไม่สูง หรือ

ความผิดที่เกิดจากความประมาทที่มีอัตราโทษไม่สูงเท่านั้น แต่หากผู้ต้องขังหญิงรายนั้นกระทำความผิดที่ไม่เข้าเงื่อนไขดังกล่าวนี้ ก็ยังคงสามารถได้รับสิทธิ “Prisoner Mother Facilities” กล่าวคือ เป็นศูนย์ดำเนินการรับผิดชอบเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ในเรือนจำได้

(3.2) สหราชอาณาจักร

ภายใต้ข้อบังคับเรือนจำ ค.ศ.1999 (The Prison Rule 1999) ข้อ 12 ได้รับรองสิทธิให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร สามารถนำบุตรมาเลี้ยงในเรือนจำได้ โดยจัดให้มีหน่วยงานที่เรียกว่า “Mother and Baby Units (MBUs)” เป็นผู้ดูแล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและมีมาตรฐานเดียวกันกับเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูภายนอกเรือนจำเป็นสำคัญ สำหรับหลักการที่กำหนดขึ้นเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรนั้น เป็นไปตาม “Prison Service Order (PSO) 4801 The Management of Mother and Baby Units” ข้อ 2.1.1 กล่าวคือ ผู้ต้องขังคลอดบุตร มีสิทธิได้รับการเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้จนกระทั่งเด็กอายุไม่เกิน 18 เดือน โดยมีการสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ 1) หลักการส่งเสริมให้บุตรได้รับนมแม่ 2) หลักการส่งเสริมด้านโภชนาการให้แก่ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ 3) หลักการจัดเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ กล่าวคือ ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์จะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำจนใกล้ถึงกำหนดคลอด โดยจัดให้อยู่ในสถานที่พิเศษภายในเรือนจำ และจะต้องมีการพาผู้ต้องขังหญิงไปฝากครรภ์และตรวจครรภ์ตามกำหนดที่แพทย์นัดในโรงพยาบาลของท้องถิ่นหรือที่คลินิกสูตินารีเวช และจะต้องทำการจัดเตรียมอาหารเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์ 4) หลักการนำผู้ต้องขังหญิงออกไปคลอดนอกเรือนจำ กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องขังหญิงใกล้ถึงกำหนดระยะเวลาการคลอด จะต้องนำตัวผู้ต้องขังหญิงไปยังโรงพยาบาลท้องถิ่นที่เรือนจำตั้งอยู่เพื่อให้คลอด ณ สถานพยาบาล โดยมีบริการดูแลหลังการคลอดโดยโรงพยาบาลของท้องถิ่น ทั้งนี้ ความดูแลภายใต้ “Mother and Baby Units (MBUs)” นั้น จะเป็นไปตาม Prison Service Order (PSO) 4801 The Management of Mother and Baby Units” ข้อ 3.1.1 [11] กล่าวคือ เป็นหน่วยงานที่แยกพื้นที่ผู้ต้องขังหญิงและบุตรให้อยู่อาศัยในเรือนจำเป็นการเฉพาะ โดยจะต้องมีการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องรวมถึงผู้ต้องขังหญิง ซึ่งในหน่วยงานดังกล่าวนี้จะมีเจ้าหน้าที่มีความรู้ด้านการบริหารปฐมวัย มาให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูเด็กกับผู้ต้องขังหญิง

(3.3) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือมีบุตรติด ภายใต้กฎหมาย “Prison Act 1976” ได้มีการบัญญัติไว้ในบทที่ 10 ว่าด้วย บทบัญญัติพิเศษสำหรับผู้ต้องขังหญิง โดยในมาตรา 76 ได้รับรองสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตรไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ ในระหว่างตั้งครรภ์และในระหว่างการคุมขัง และ

หลังการคุมขัง ผู้ต้องขังหญิงมีสิทธิได้รับการดูแลทางการแพทย์และการผดุงครรภ์ในเรือนจำ การดูแลทางการแพทย์ในระหว่างตั้งครรภ์ต้องรวมถึงการตรวจวินิจฉัยการตั้งครรภ์และการตรวจป้องกันเป็นพิเศษ รวมทั้งการตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ และเมื่อผู้ต้องขังหญิงมีอายุครรภ์ครบกำหนดคลอด โดยหลักจะต้องนำไปคลอดยังสถานพยาบาลนอกเรือนจำ เว้นแต่ มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจนำส่งตัวได้ทัน ก็จะต้องนำตัวไปคลอดยังสถานพยาบาลของเรือนจำที่รับผิดชอบด้านสูตินารีเวชเป็นการเฉพาะ ซึ่งเมื่อเด็กเกิดมาแล้ว จะไม่มีการระบุในสูติบัตรว่าเด็กคลอดในเรือนจำ (มาตรา 79) สำหรับสิทธิของผู้ต้องขังหญิงต่อความสามารถในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรทารกนั้น สามารถกระทำได้ในเรือนจำเฉพาะที่จัดตั้งขึ้นสำหรับแม่และเด็กจนกระทั่งบุตรอายุครบ 3 ขวบ ซึ่งเรือนจำเฉพาะสำหรับแม่และเด็กนี้ จะแยกออกจากเรือนจำทั่วไป โดยมีอยู่ทั้งสิ้น 8 แห่ง นอกจากนี้แล้วยังมีระบบเรือนจำที่ยินยอมให้ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร สามารถออกมาใช้ชีวิตนอกเรือนจำได้อยู่ด้วย โดยกรณีนี้จะให้สิทธิผู้ต้องขังหญิงอยู่ใกล้ชิดกับบุตรได้ถึงอายุ 6 ขวบ[12] ทั้งนี้ ในส่วนของสิทธิประโยชน์ด้านการผดุงครรภ์ของผู้ต้องขังหญิงนั้น กฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์ ค.ศ.1976 ให้นำเอาสิทธิประโยชน์ตามที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองมารดาที่ทำงาน (The Maternity Protection Act (Mutterschutzgesetz – MuSchG) มาบังคับใช้โดยอนุโลม

(3.4) ญี่ปุ่น

กฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น ได้รับการปรับปรุงขึ้นใหม่ในปี ค.ศ.2005 โดยกฎหมาย “Act on Penal Detention Facilities and Treatment of Inmates and Detainees 2005” หรือ “พระราชบัญญัติสถานกักขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและนักโทษ ค.ศ. 2005” สำหรับประเด็นในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์รวมถึงเด็กติดมารดานั้น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น จะปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและจะถือประโยชน์ของตัวเด็กและมารดาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์จะต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพในระดับเดียวกับผู้ต้องขังทุพพลภาพหรือมีความเปราะบางด้านสุขภาพ และเมื่อผู้ต้องขังหญิงจะคลอดบุตร ราชทัณฑ์จะต้องส่งตัวให้ไปสถานพยาบาล หรือคลินิก หรือที่มิใช่สถานพยาบาลของเรือนจำ เว้นแต่จะมีเหตุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น ซึ่งการแจ้งเกิดของเด็กให้บันทึกในสูติบัตรว่าเกิดสถานที่อื่นที่มิใช่เรือนจำ (มาตรา 65) สำหรับการดูแลบุตรแรกคลอดของผู้ต้องขังหญิงนั้น มาตรา 66 กำหนดให้ผู้ต้องขังหญิงมีสิทธิร้องขอต่อผู้บัญชาการเรือนจำ เพื่อนำบุตรแรกคลอดมาเลี้ยงดูในเรือนจำได้ โดยสามารถเลี้ยงดูได้จนกระทั่งอายุครบ 1 ปี แต่หากผู้ต้องขังหญิงมีความประสงค์จะเลี้ยงดูบุตรของตนต่อไป ก็สามารถร้องขอต่อผู้บัญชาการเรือนจำได้อีกเช่นกัน โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณาถึงความใกล้ชิดระหว่างแม่กับบุตร สภาพจิตใจ และสุขภาพของทั้งแม่และเด็ก หากเห็นว่ามีความจำเป็นก็สามารถอนุญาตให้ผู้ต้องขังหญิงได้เลี้ยงดูบุตรของตนต่อไปได้อีก 6 เดือน[13] โดยราชทัณฑ์มีหน้าที่ที่จะต้องสนับสนุนด้านสิ่งของที่จำเป็นเพื่อการเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงสถานที่ใน

การเลี้ยงดูที่เหมาะสมมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก โดยให้เด็กและผู้ต้องขังหญิงได้รับการตรวจสุขภาพอย่างเพียงพอ

(4) มาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรโดยกฎหมายของประเทศไทย

(4.1) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 บัญญัติรับรองบรรดาสวัสดิการประโยชน์ของผู้ต้องขังไว้ ได้แก่ 1) ด้านสุขอนามัยของผู้ต้องขัง โดยการจัดให้มีสถานพยาบาลในเรือนจำ และจัดให้มีแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำที่สถานพยาบาลนั้นด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน โดยให้ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย การดูแลสุขอนามัย การสุขภาพจิต และการตรวจสุขภาพตามความจำเป็น รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการออกกำลังกายตามสมควร และจัดให้ผู้ต้องขังได้รับอุปกรณ์ช่วยเกี่ยวกับสายตาและการได้ยิน การบริการทันตกรรม รวมถึงอุปกรณ์สำหรับผู้มีกายพิการตามความจำเป็นและเหมาะสม (มาตรา 54) ซึ่งหากเกิดกรณีกับผู้ต้องขังป่วย หรือมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต หรือเป็นโรคติดต่อ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำดำเนินการให้ผู้ต้องขังได้รับการตรวจจากแพทย์โดยเร็ว และหากผู้ต้องขังรายนั้นต้องได้รับการบำบัดรักษาเฉพาะด้านหรือถ้าคงรักษาพยาบาลอยู่ในเรือนจำจะไม่ทุเลาดีขึ้น จะต้องส่งตัวผู้ต้องขังดังกล่าวไปยังสถานบำบัดรักษาสำหรับโรคชนิดนั้นโดยเฉพาะ (มาตรา 55) สำหรับสิทธิด้านสุขอนามัยของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรนี้ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 รับรองสิทธิในการดังกล่าวไว้ 2 ความคุ้มครองสำคัญ ได้แก่ (1) ความคุ้มครองด้านการได้รับคำแนะนำจากแพทย์ เรือนจำจะต้องจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตรได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลและต้องจัดอาหารที่เพียงพอและในเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ทารก เด็กและมารดาที่ให้นมบุตร และต้องไม่ขัดขวางผู้ต้องขังหญิงในการให้นมบุตรและการดูแลบุตร เว้นแต่มีปัญหาด้านสุขภาพ (มาตรา 57) (2) ความคุ้มครองด้านการคลอดบุตร เรือนจำต้องจัดเตรียมให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนอกเรือนจำ ณ ห้องที่ที่เรือนจำนั้นตั้งอยู่ หากเด็กคลอดในเรือนจำ ห้ามมิให้บันทึกว่าเด็กเกิดในเรือนจำ ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรแล้ว ให้ผู้ต้องขังหญิงนั้นอยู่พักรักษาตัวต่อไปภายหลังจากคลอดได้ไม่เกิน 7 วันนับแต่วันคลอด และหากในกรณีที่ต้องพักรักษาตัวนานกว่านี้ ให้เสนอความเห็นของแพทย์ผู้ทำการคลอดเพื่อขออนุญาตต่อผู้บัญชาการเรือนจำให้เด็กที่อยู่ร่วมกับมารดาในเรือนจำได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพเด็ก เพื่อวินิจฉัยและให้การรักษาตามความจำเป็น รวมทั้งการตรวจป้องกันโรคและการบริการด้านสุขอนามัย (มาตรา 58)

(4.2) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

การรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรไว้โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ประกอบด้วย 1) สิทธิทางการแพทย์ กล่าวคือ กฎหมายบัญญัติให้ผู้ต้องกักขังหญิงที่ตั้งครรภ์ต้องได้รับการช่วยเหลือและการดูแลทางการแพทย์ที่เหมาะสมและต้องได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ โดยให้นำผู้ต้องกักขังหญิงที่ตั้งครรภ์ออกไปทำการฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลในท้องที่ที่สถานที่กักขังนั้นตั้งอยู่ พร้อมกับพิจารณาอนุญาตให้ออกไปคลอดบุตรได้ตามความจำเป็น ซึ่งเมื่อคลอดบุตรแล้วให้ผู้ต้องกักขังหญิงผู้คลอดบุตรอยู่พักรักษาตัวต่อไปภายหลังการคลอดบุตรได้ไม่เกิน 7 วัน นับแต่วันคลอด และในกรณีที่น่าจำเป็นต้องพักรักษาตัวนานกว่านี้ ให้เสนอความเห็นของแพทย์ผู้ทำการคลอดเพื่อขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาสถานที่กักขัง (มาตรา 8/1) 2) สิทธิด้านสุขภาพและโภชนาการ กล่าวคือ กฎหมายบัญญัติให้สถานที่กักขังต้องจัดให้ผู้ต้องกักขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตรได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการ โดยต้องจัดอาหารที่เพียงพอและในเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องกักขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ทารก เด็ก และมารดาที่ให้นมบุตร ทั้งนี้ จะต้องไม่เป็นการขัดขวางผู้ต้องกักขังหญิงจากการให้นมบุตรและการดูแลบุตร เว้นแต่มีเหตุผลทางด้านสุขภาพ (มาตรา 8/2)

(4.3) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในประเด็นของมาตรการระงับโทษจำคุกให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้มีบทบัญญัติรับรองไว้ คงมีเพียงบทบัญญัติมาตรา 247 วรรคสอง ที่ผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 ว่าด้วยเรื่องของการประหารชีวิตผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในขณะตั้งครรภ์ ที่กฎหมายได้รับรองสิทธิให้แก่ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์เป็นการเฉพาะ นั่นคือ การลดโทษจากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิตให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์นั้น และจัดให้ผู้ต้องขังหญิงอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงดูบุตรของตน ซึ่งบัญญัติว่า “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตร แล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่ เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ในระหว่างสามปีนับแต่คลอดบุตร ให้หญิงนั้นเลี้ยงดูบุตรตามความเหมาะสมในสถานที่ที่สมควรแก่การเลี้ยงดูบุตรภายในเรือนจำ”

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรจากทั้งแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องขัง กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายของต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทย สามารถทำการอภิปรายรายละเอียดเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิผู้ต้องขังกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการรับรองสิทธิให้แก่ผู้ต้องขัง

จากการศึกษา พบว่า หลักการสิทธิมนุษยชนและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับอย่างสากล โดยมีการนำหลักการทั้งสองนี้มาอนุวัติการไว้ในมาตรการทางกฎหมายทั้งในระดับกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายของต่างประเทศ และกฎหมายภายในของประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ ข้อกำหนดแมนเดลา ได้รับรองหลักการสำคัญไว้ในข้อ 1 กล่าวคือ ผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพต่อศักดิ์ศรีอันมีติดตัวมาแต่เกิดและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ต้องไม่มีผู้ต้องขังคนใดที่จะถูกการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันจากการกระทำเช่นนั้น โดยจะต้องไม่มีการอ้างเงื่อนไขใด ๆ ที่จะกระทำการดังกล่าว ความปลอดภัยและความมั่นคงของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ ผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ ในเรือนจำและผู้เข้าเยี่ยมต้องได้รับการประกันตลอดเวลา หรือข้อกำหนดกรุงเทพ ได้รับรองหลักการเกี่ยวกับผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขังไว้ในลักษณะของการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เช่น ประเด็นด้านสุขภาพของแม่และเด็ก กล่าวคือ เรือนจำและห้องขังของผู้ต้องขังหญิงต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งของซึ่งตรงต่อความต้องการด้านสุขอนามัยของหญิงโดยเฉพาะ โดยอย่างน้อยรวมถึงผ้าเช็ดตัวที่สะอาด และการจัดส่งน้ำดื่มอย่างสม่ำเสมอเพียงพอสำหรับการดูแลเด็กและหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงซึ่งทำอาหาร ตั้งครรภ์ ให้นมบุตร หรือมีประจำเดือน (ข้อที่ 5) เป็นต้น นอกจากนี้แม้กระทั่งมาตรการทางกฎหมายภายในของประเทศไทยเอง ก็ยอมรับต่อการให้ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขังและผู้ต้องขังหญิงเช่นเดียวกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 อาทิ การบัญญัติรับรองบรรดาสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขังไว้ ได้แก่ 1) ด้านสุขอนามัยของผู้ต้องขัง โดยการให้มีสถานพยาบาลในเรือนจำ และจัดให้มีแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำที่สถานพยาบาลนั้นด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน โดยให้ดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย การดูแลสุขภาพอนามัย การสุขาภิบาล และการตรวจสุขภาพตามความจำเป็น รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการออกกำลังกายตามสมควร และจัดให้ผู้ต้องขังได้รับอุปกรณ์ช่วยเกี่ยวกับสายตาและการได้ยิน การบริการทันตกรรม รวมถึงอุปกรณ์สำหรับผู้มีกายพิการตามความจำเป็นและเหมาะสม (มาตรา 54) หรือการบัญญัติรับรองสิทธิด้านสุขอนามัยของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตร ได้แก่ (1) ความคุ้มครองด้านการได้รับคำแนะนำจากแพทย์ เรือนจำจะต้องจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตรได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลและต้องจัดอาหารที่เพียงพอและในเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ ทารก เด็กและมารดาที่ให้นมบุตร และต้อง

ไม่ขัดขวางผู้ต้องขังหญิงในการให้นมบุตรและการดูแลบุตร เว้นแต่มีปัญหาด้านสุขภาพ (มาตรา 57) (2) ความคุ้มครองด้านการคลอดบุตร เรือนจำต้องจัดเตรียมให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนอกเรือนจำ ณ ห้องที่ที่เรือนจำนั้นตั้งอยู่ หากเด็กคลอดในเรือนจำ ห้ามมิให้บันทึกว่าเด็กเกิดในเรือนจำ ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรแล้ว ให้ผู้ต้องขังหญิงนั้นอยู่พักรักษาตัวต่อไปภายหลังการคลอดได้ไม่เกิน 7 วันนับแต่วันคลอด และหากในกรณีที่จำเป็นต้องพักรักษาตัวนานกว่านี้ ให้เสนอความเห็นของแพทย์ผู้ทำการคลอดเพื่อขออนุญาตต่อผู้บัญชาการเรือนจำให้เด็กที่อยู่ร่วมกับมารดาในเรือนจำได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพเด็ก เพื่อวินิจฉัยและให้การรักษาตามความจำเป็น รวมทั้งการตรวจป้องกันโรคและการบริการด้านสุขอนามัย (มาตรา 58) เป็นต้น โดยการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเช่นที่กล่าวนี้ แม้กระทั่งกรณีผู้ต้องขังหญิงต้องโทษประหารชีวิต ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย มาตรา 247 วรรคสอง ที่ผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมโดย มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 ว่าด้วยเรื่องของการประหารชีวิตผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในขณะตั้งครรภ์ ก็ได้รับรองสิทธิให้แก่ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์เป็นการเฉพาะ นั่นคือ การลดโทษจากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิตให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์นั้นและจัดให้ผู้ต้องขังหญิงอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงดูบุตรของตน ซึ่งบัญญัติว่า “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตร แล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่ เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ในระหว่างสามปีนับแต่คลอดบุตร ให้หญิงนั้นเลี้ยงดูบุตรตามความเหมาะสมในสถานที่ที่สมควรแก่การเลี้ยงดูบุตรภายในเรือนจำ” เป็นต้น ดังนั้น จากมาตรการทางกฎหมายที่ยกแสดงไว้เป็นตัวอย่างเหล่านี้ จึงสะท้อนความสัมพันธ์และการให้คุณค่าจนนำมาสู่การอนุรักษ์ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังและผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรอย่างกว้างขวางและเป็นรูปธรรม ซึ่งนั้นแสดงให้เห็นว่า หลักการสิทธิมนุษยชนและหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเสาหลักที่สำคัญต่อการกำหนดเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังอย่างสากล

(2) ความเหมาะสมด้านมาตรการทางกฎหมายต่อการอนุรักษ์ความคุ้มครองด้านสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรในประเทศไทย

จากการศึกษา พบว่า มาตรการทางกฎหมายที่สะท้อนความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร ที่กำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านการแพทย์และการบำรุงครรภ์ และด้านการเลี้ยงดูทารกแรกคลอดและเด็กติดผู้ต้องขังหญิง โดยการพิจารณาความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายทั้งสามด้านดังกล่าวนี้ จะเทียบเคียงกับ ระดับการรับรองสิทธิของกฎหมายระหว่างประเทศและระดับการรับรองสิทธิของกฎหมายของประเทศเป็นสำคัญ ดังนี้

(ก) ด้านสถานที่ในการคลอดและดูแลบุตร

จากการศึกษา พบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 48 วรรคหนึ่ง ได้สร้างหลักประกันต่อสิทธิของมารดาไว้โดยเฉพาะ ความว่า “สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ” โดยสิทธิของมารดาในที่นี้ ย่อมหมายความรวมไปถึง สิทธิของมารดาที่เป็นผู้ต้องขังหญิงด้วย ซึ่งในบริบทของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ได้รับรองเกี่ยวกับความคุ้มครองด้านการคลอดบุตรไว้ให้แก่ผู้ต้องขังหญิง คือ ให้เรือนจำต้องจัดเตรียมให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ได้คลอดบุตรในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนอกเรือนจำ ณ ห้องที่ที่เรือนจำนั้นตั้งอยู่ หากเด็กคลอดในเรือนจำ ห้ามมิให้บันทึกว่าเด็กเกิดในเรือนจำ และให้เด็กที่อยู่ร่วมกับมารดาในเรือนจำได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพเด็ก เพื่อวินิจฉัยและให้การรักษาตามความจำเป็น รวมทั้งการตรวจป้องกันโรคและการบริการด้านสุขอนามัย (มาตรา 58) มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวนี้ของประเทศไทย ได้แสดงถึงความสอดคล้องกับหลักการสากลในข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules) เป็นอย่างมาก สำหรับด้านการดูแลบุตรหรือเด็กติดผู้ต้องขังหญิง ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ.2561 กำหนดให้จัดให้มีที่นอนและสถานที่อาบน้ำแยกเฉพาะจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะปลอดภัย อากาศถ่ายเทสะดวก ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ หากเรือนจำใดไม่สามารถจัดแยกห้องนอนได้ ให้จัดที่นอนให้เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตร โดยให้คำนึงถึงสุขภาพ ของผู้ต้องขังและบุตรเป็นสำคัญ ซึ่งหากไม่สามารถจัดแยกสถานที่อาบน้ำได้ ให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือ ผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตรอาบน้ำก่อนผู้ต้องขังอื่น (ข้อ 6) และยังกำหนดให้เรือนจำส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเลี้ยงเด็กด้วยน้ำนมมารดา เว้นแต่มีเหตุผลความจำเป็นทางด้านสุขภาพอนามัยของมารดาหรือเด็กแล้วแต่กรณี ให้เรือนจำจัดนม หรืออาหารเสริมอื่นๆ สำหรับเด็กนั้นได้ตามความเหมาะสม ดังนี้แล้ว ในบริบทของการรับรองสิทธิประโยชน์ในการดูแลบุตรหรือเด็กติดผู้ต้องขังหญิงภายหลังคลอดของประเทศไทย จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการสากลเช่นเดียวกัน แต่ทว่า ด้วยที่ระเบียบกรมราชทัณฑ์ฯ ข้อ 6 ได้กำหนดหลักการในเชิงยอมรับต่อข้อจำกัดด้านสถานที่ของเรือนจำ กล่าวคือ หากเรือนจำใดไม่สามารถจัดแยกห้องนอนได้ ให้จัดที่นอนให้เหมาะสมแก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตร โดยให้คำนึงถึงสุขภาพ ของผู้ต้องขังและบุตรเป็นสำคัญ ซึ่งหากไม่สามารถจัดแยกสถานที่อาบน้ำได้ ให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือ ผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตรอาบน้ำก่อนผู้ต้องขังอื่น จึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาในด้านสถานที่ภายในเรือนจำหรือทัณฑสถานให้เกิดความสอดคล้องกับตัวกฎหมายและระเบียบกรมราชทัณฑ์ต่อไป

ข. ด้านการแพทย์และการผดุงครรภ์

จากการศึกษา พบว่า พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ส่วนที่ 4 ว่าด้วยสุขอนามัยของผู้ต้องขังได้รับรองกรณีไว้ กล่าวคือ กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเรือนจำทุกแห่ง จะต้องจัดให้มีสถานพยาบาลเพื่อเป็นที่ทำการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังที่ป่วย และจัดให้มีแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่เป็นประจำที่สถานพยาบาลนั้นด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน (มาตรา 54) สำหรับสิทธิด้านสุขอนามัยของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตร พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ได้รับรองสิทธิความคุ้มครองด้านการได้รับคำแนะนำจากแพทย์ไว้ประกอบด้วย กล่าวคือ เรือนจำจะต้องจัดให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตรได้รับคำแนะนำทางด้านสุขภาพและโภชนาการจากแพทย์ พยาบาล หรือเจ้าพนักงานเรือนจำที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลและต้องจัดอาหารที่เพียงพอและในเวลาที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ (มาตรา 57) ซึ่งมาตรการทางสิทธิประโยชน์ดังกล่าวเหล่านี้ นับเป็นความพยายามในการยกระดับมาตรฐานด้านการแพทย์และการผดุงครรภ์ของระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย ให้ขึ้นไปอยู่ในระดับสากลเทียบเท่ากับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เป็นจุดเด่นของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560

เมื่อพิจารณาลงไปที่ ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ. 2561 แล้ว พบว่า ได้กำหนดให้เรือนจำมีหน้าที่ 3 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) ให้เรือนจำจัดหาสิ่งของที่จำเป็นสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ เช่น นม อาหารเสริม เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นสวัสดิการแก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ (ข้อ 7) 2) ให้เรือนจำจัดให้มีกิจกรรมกลุ่มให้คำปรึกษาแนะนำผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ (ข้อ 8) และ 3) ให้เรือนจำจัดให้มีพยาบาลหรือสูตินรีแพทย์เข้ามาตรวจครรภ์ ตรวจสุขภาพ รวมทั้งฉีดวัคซีนแก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ตามกำหนด หรือนำผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ออกไปรับบริการทางการแพทย์ดังกล่าว และให้มีการออกกำลังกายและกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ (ข้อ 9) กระบวนการเหล่านี้ นับเป็นมาตรฐานในระดับสากลทั้งสิ้น เพียงแต่บริบทของประเทศไทย ยังมุ่งกระทำการรับรองสิทธิประโยชน์ด้านการแพทย์และการผดุงครรภ์ให้มีขึ้นในเรือนจำหรือทัณฑสถานเป็นสำคัญ แต่มิได้กระทำไปถึงระดับการให้ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์ไปรับบริการด้านการแพทย์และการผดุงครรภ์ในสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลโดยตรงจากภายนอก นอกจากนี้แล้ว การรับรองสิทธิประโยชน์โดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 นี้ ในกรณีของการระงับการลงโทษจำคุกเป็นการชั่วคราวของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรนั้น ก็ยังไม่ปรากฏการรับรองกรณีดังกล่าวนี้ไว้แต่อย่างใด คงมีเพียงบทการลดโทษจำคุก การลดวันจำคุกและการพักโทษจำคุกไว้เท่านั้น แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 247 วรรคสอง ว่าด้วยเรื่องของการประหารชีวิตผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ในขณะตั้งครรภ์ จะได้รับรองสิทธิให้แก่

ผู้ต้องขังหญิงในระดับสูงเช่นกัน นั่นคือ การลดโทษจากประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิตให้แก่ผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์นั้นและจัดให้ผู้ต้องขังหญิงอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงดูบุตรของ แต่ก็มิใช่การระงับโทษจำคุกชั่วคราว

ค. ด้านการเลี้ยงดูทารกแรกคลอด

จากการศึกษา พบว่า ปรากฏผลอยู่ทั้งสิ้น 2 กรณี ได้แก่ 1) การจัดให้มีสถานการเลี้ยงดูทารกแรกคลอดและเด็กติดผู้ต้องขังหญิงในระบบความดูแลของเรือนจำขึ้นเป็นการเฉพาะกิจ (ผู้ต้องขังหญิงและเด็กยังคงใช้ชีวิตในเรือนจำ) กรณีดังกล่าวนี้ ปรากฏอยู่ในมาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่น และ 2) การจัดให้มีสถานการเลี้ยงดูทารกแรกคลอดและเด็กติดผู้ต้องขังหญิงในระบบผสม (ผู้ต้องขังหญิงและเด็กยังคงสามารถใช้ชีวิตในเรือนจำหรือนอกเรือนจำได้) กรณีดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในบริบทของประเทศไทยนั้น มาตรการทางกฎหมายต่างรับรองสิทธิประโยชน์ในการดูแลอุปการะทารกหรือเด็กติดผู้ต้องขังหญิงในระบบปิดเป็นสำคัญ กล่าวคือให้ผู้ต้องขังหญิงอุปการะดูแลทารกหรือเด็กติดผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการดูแลผู้ต้องขังหญิงให้นมบุตรไว้ด้วย กล่าวคือ ให้เรือนจำส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเลี้ยงเด็กด้วยน้ำนมมารดา เว้นแต่มีเหตุผลความจำเป็นทางด้านสุขภาพอนามัยของมารดาหรือเด็กแล้วแต่กรณี ให้เรือนจำจัดนม หรืออาหารเสริมอื่น ๆ สำหรับเด็กนั้นได้ตามความเหมาะสม และให้เรือนจำจัดให้มีกิจกรรมกลุ่มให้คำปรึกษาแนะนำผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรหรือทารก ให้เรือนจำจัดให้มีพยาบาลหรือสูตินรีแพทย์เข้ามาตรวจสุขภาพ รวมทั้งฉีดวัคซีนให้แก่ทารกหรือเด็กติดผู้ต้องขังหญิงและให้มีการออกกำลังกายและกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรตามความเหมาะสม โดยระดับของกระบวนการที่กล่าวนี้มีความสอดคล้องกับหลักการสากลในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่อาจเทียบเท่ากับรูปแบบของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีการจัดตั้ง “Prisoner Mother Facilities” และประเทศสหราชอาณาจักร ที่มีการจัดตั้ง “Mother and Baby Units (MBUs)” ขึ้นเป็นการเฉพาะในการดูแลผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร ซึ่งกรณีของประเทศไทย ยังมีได้กระทำไปถึงการจัดตั้งศูนย์หรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะขึ้นเป็นทางการ คงมีเพียงมาตรการที่กำหนดให้เรือนจำต่างๆ ได้นำไปปฏิบัติตามบริบทความสามารถของแต่ละเรือนจำเป็นสำคัญเท่านั้น แม้ในปัจจุบันระบบเรือนจำต้นแบบของประเทศไทย จะได้มีการจัดตั้ง “ห้องเปลี่ยนชีวิต (happy center)” ขึ้น แต่โปรแกรมดังกล่าวนี้ ก็เป็นกรณีเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตและปัญหาชีวิตโดยนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นสำคัญเท่านั้น ตัวอย่างเช่น กรณีเรือนจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นหนึ่งในเรือนจำต้นแบบ ที่ได้จัดทำ “ห้องเปลี่ยนชีวิต (happy center)” เพื่อให้บริการแก่ผู้ต้องขังหญิงเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตและปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ โดยนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยา ในส่วนของ

ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรนั้น ได้จัดสร้างห้องเลี้ยงเด็กที่กว้างขวาง ปลอดภัย พร้อมไปด้วยสื่อการเรียนรู้ โดยจะอนุญาตให้บุตรอยู่กับแม่ได้ถึงอายุ 3 ขวบ ก่อนจะส่งให้ญาตินำไปเลี้ยงต่อไป เป็นต้น แต่กระนั้นแล้ว กระบวนการดังกล่าวนี้ ก็อยู่ในระดับการจัดการภายในของเรือนจำแต่ละแห่งเท่านั้นและล้วนจะต้องเป็นเรือนจำต้นแบบ นั่นคือ มิใช่มีอยู่ในเรือนจำทุกที่ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ นับเป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาต่อไป นอกจากนี้แล้ว กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตร ณ ปัจจุบัน ก็มีได้รับรองไว้ถึงระดับการระงับการบังคับโทษจำคุกของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรหรือให้นมบุตรแต่อย่างใดเช่นกัน ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดกรุงเทพที่ให้การรับรองไว้ใน ข้อ 2.2. ซึ่งรับรองสิทธิไว้ อย่างหนักแน่นว่า “ก่อนที่จะมีการรับตัวหญิงซึ่งมีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตรจะต้องได้รับอนุญาตให้ได้รับการระงับการคุมขังชั่วคราวเพื่อเตรียมการเกี่ยวกับเด็กเมื่อใดก็ตามหากเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก”

จึงกล่าวสรุปภาพรวมจากการศึกษาได้ว่า มาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรของประเทศไทยภายใต้กฎหมาย ณ ปัจจุบันนั้น ในทางหลักการโครงสร้างแล้ว นับว่ามีความสอดคล้องกับหลักการสากล กล่าวคือ ข้อกำหนดแมนเดลลา และ ข้อกำหนดกรุงเทพ [14] และกล่าวได้ว่ามีความใกล้เคียงกับกฎหมายของประเทศที่ได้ชื่อว่ามีพัฒนาเกี่ยวกับระบบกฎหมายราชทัณฑ์มาโดยต่อเนื่องและยาวนาน อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศญี่ปุ่น แต่กระนั้น ในทางรายละเอียดวิธีการ ก็ต้องยอมรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรของประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัด ทั้งในส่วนของจำนวนผู้ต้องขังที่มีปริมาณมาก ความตระหนักรู้และเข้าใจในมาตรการของบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณแผ่นดิน ความพร้อมทางด้านพื้นที่และอุปกรณ์ของเรือนจำหรือทัณฑสถาน และที่สำคัญยังไม่มี การจัดตั้งศูนย์อนุบาลให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรขึ้นเป็นการเฉพาะในทำนองเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีการจัดตั้ง “Prisoner Mother Facilities” และประเทศสหราชอาณาจักร ที่มีการจัดตั้ง “Mother and Baby Units (MBUs)” ขึ้นเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้แล้วมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย ก็ยังไม่ปรากฏมาตรการการระงับโทษจำคุกชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร ตามที่ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rule) ได้รับรองไว้ในข้อ 2.2. อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากประเด็นที่ได้ค้นพบจากการศึกษาข้างต้นนี้ สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรของประเทศไทย ในจำนวน 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

(1) การจัดตั้งศูนย์อนุบาลทารกและเด็กติดผู้ต้องขัง กล่าวคือ นำแนวทางในการจัดตั้ง “Prisoner Mother Facilities” ของประเทศสหรัฐอเมริกา และ “Mother and Baby Units (MBUs)” ของประเทศสหราชอาณาจักร

อาณาจักร มาปรับใช้บังคับในบริบทของประเทศไทย โดยจัดตั้งเป็นศูนย์อนุบาลทารกและเด็กติดผู้ต้องขังหญิงของกรมราชทัณฑ์ขึ้นเป็นการเฉพาะภายในเรือนจำในระบบปิดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมราชทัณฑ์ กล่าวคือ เป็นศูนย์ดำเนินการรับผิดชอบเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ผ่านโปรแกรมที่สร้างขึ้นเพื่อการดำเนินการต่อผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์และมีบุตรเป็นการเฉพาะ ซึ่งในรายละเอียดของโปรแกรมนั้น ย่อมสามารถนำเอาโปรแกรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เรียกว่า “Innovation Family Program” ที่สนับสนุนการเลี้ยงดูบุตรแรกเกิดมาประยุกต์ปรับใช้ได้ โดยสามารถขยายระยะเวลาการอุปการะดูแลไปถึงอายุ 3 ปี เพื่อให้สอดคล้องตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเด็กในความดูแลของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561 ข้อ 4 โดยสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กสามารถอาศัยอยู่กับมารดาในสิ่งแวดล้อมที่ดีและอย่างมีความพร้อมอย่างมากที่สุด

(2) การระงับการบังคับโทษจำคุกเป็นการชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรกล่าวคือ ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และรวมไปถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรหรือมีบุตรติดผู้ต้องขังหญิง ให้มีมาตรการระงับการบังคับโทษจำคุกกลางชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรหรือมีเด็กติดผู้ต้องขังหญิง ตามแนวทางที่ข้อกำหนดกรุงเทพ ให้การรับรองไว้ในข้อ 2.2. กล่าวคือ กรณีของผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตร ให้ระงับการบังคับโทษจำคุกกลางเป็นการชั่วคราวได้ 1 ปี เนื่องจากในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้นในทางการแพทย์นับเป็นช่วงระยะเวลาที่สำคัญในการก่อกำเนิดผูกพันระหว่างมารดาและบุตรเป็นอย่างมาก ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักร ก็ได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรในการดูแลบุตรของตนในช่วงระยะเวลา 18 เดือนนับแต่คลอดบุตร ซึ่งก็นับรวมเอาช่วงระยะเวลา 1 ปีแรกเป็นช่วงระยะเวลาที่สำคัญระหว่างมารดาและบุตรเช่นเดียวกัน และเพื่อให้มาตรการในระงับโทษจำคุกชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องขังหญิงคลอดบุตรสามารถใช้สิทธิดูแลทารกในตามระยะเวลาสูงสุดที่ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเด็กในความดูแลของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561 ข้อ 4 รับรองไว้ให้ คือ 3 ปี และ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการระงับโทษจำคุกชั่วคราว 1 ปี นี้แล้ว จึงให้นำเด็กและผู้ต้องขังหญิงเข้าสู่ศูนย์อนุบาลทารกและเด็กติดผู้ต้องขังหญิงในระบบปิดจนกระทั่งเด็กมีอายุครบ 3 ปี จึงนำเด็กนั้นไปอุปการะเลี้ยงดูนอกเรือนจำโดยญาติของผู้ต้องขังหญิงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1, 8] กรมราชทัณฑ์. (2559). *คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ ภาคผนวก ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลลา - Mandela Rules) พ.ศ. 2558.* กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.

- [2, 9] กรมราชทัณฑ์. (2559). *คำแปลข้อกำหนดกรุงเทพ*. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- [3] กรมราชทัณฑ์. (ม.ป.พ.). *รายงานสถิติผู้ต้องขังหญิง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2565. สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565, จาก <http://www.correct.go.th>.
- [4] พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2538). *ผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [5, 7] พีระศักดิ์ พอจิต. (2559). *หลักสิทธิมนุษยชน เรื่อง สิทธิมนุษยชนในหลายมิติ*. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล. หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4, วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- [6] พัชรินทร์ วิทยาเอนกนันท์ และ บรรเจิด สิงคะเนติ. (ม.ป.พ.). *การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. . สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.tci-thaijo.org> > article > download.
- [10] พีระพัฒน์ สาสนัส. (2559). *กฎหมายบังคับโทษ ศึกษาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงตามข้อกำหนดของสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ)*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [11] Prison Service Order 4801
- [12] ยศธร นครพัฒน์. (2559). *มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมสุขภาพของผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทยตามข้อกำหนดกรุงเทพ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [13] Act on Penal Detention Facilities and Treatment of Inmates and Detainees 2005.
- [14] ดนัยกานต์ จงเฟื่องปริญญา. (2563). *การขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพด้านแม่และเด็กติดผู้ต้องขังในประเทศไทย*. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ 28, ฉ.1.

ปัญหากฎหมายกรณีฉ้อโกงบริการในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายฉ้อโกง บริการประเทศสิงคโปร์

The Legal Problems in the Case of Service Fraud in Thailand: A Comparative Study to Service Fraud Law in Singapore

ธรรมน้ำสะอาด โพธิ์สุพรรณพงษ์¹

Thannamsaard Podhisupanapongse¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาปัญหากฎหมายอาญาซึ่งไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดกรณีฉ้อโกงบริการในประเทศไทย และศึกษาเปรียบเทียบกับความรับผิดทางอาญาฐานฉ้อโกงบริการของประเทศสิงคโปร์ จากการศึกษาพบว่า บุคคลจะมีความผิดฐานฉ้อโกงเมื่อผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อ และผู้กระทำได้ไปซึ่ง “ทรัพย์สิน” หรือมีการทำถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิอันเป็นผลมาจากการถูกหลอกลวง ทั้งนี้ บริบททางสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไป การค้ามิได้มีเพียงการค้าหรือแลกเปลี่ยนสินค้าเท่านั้น หากแต่ยังมีการค้าหรือการแลกเปลี่ยนบริการด้วย อีกทั้งเกิดรูปแบบการฉ้อโกงรูปแบบอื่น ดังกรณีที่ปรากฏตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1733/2516 และ 7264/2543 เมื่อผู้กระทำมีการหลอกลวงผู้อื่นโดยทุจริต แต่สิ่งที่ผู้กระทำได้ไปคือ “บริการ” แม้ความผิดจะได้กระทำลงสำเร็จ อีกทั้งเกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกหลอกลวงแล้ว แต่ผู้กระทำกลับไม่มีความรับผิดในทางอาญาแต่อย่างใด เพราะไม่มีตัวบทกฎหมายใดบัญญัติให้การฉ้อโกงและได้ไปซึ่งบริการเป็นความผิด ผู้กระทำจึงไม่มีความผิดตามหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” สะท้อนให้เห็นถึงปัญหากฎหมายอาญาไม่ครอบคลุมถึงรูปแบบการกระทำความผิด เพื่อเป็นการคุ้มครองบุคคลผู้ได้รับความเสียหายในทางการบริการอันเกิดจากการหลอกลวง อีกทั้งเป็นการป้องกันปัญหาทางเศรษฐกิจและความไม่สงบเรียบร้อยทางสังคมในอนาคต ผู้เขียนจึงได้เสนอให้มีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมถึงกรณีความผิดเกี่ยวกับฉ้อโกงบริการ โดยนำกฎหมายของประเทศสิงคโปร์มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้กฎหมายมีความทันสมัย และครอบคลุมถึงรูปแบบการกระทำความผิด

คำสำคัญ: ฉ้อโกง, ฉ้อโกงบริการ, ประมวลกฎหมายอาญา

¹ นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110

¹ Student, Bachelor of Laws Program, Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110

Abstract

The purpose of this article is to study the issue of criminal law which it does not cover the offense of service fraud in Thailand. It is also compared with criminal liability for service fraud charge in Singapore, it was found that a person becomes guilty of fraud when the deceived person believes. And the doer has acquired "property" or made, withdrawn, or destroyed the right document as a result of being deceived. However, the current social context has changed. The trade is not only trade of goods but also trade of services. Other forms of fraud emerged, as demonstrated in Supreme Court Judgments No. 1733/2516 and No. 7264/2543. When the offender has deceived others, what the offender has acquired is "service," even though the offense has occurred and the deceived have suffered. But the offender will not be punished because there is no law that makes fraud or obtaining services an offense. According to the principle "No crime or punishment without law," the perpetrator is not guilty. The problem reflects the fact that criminal law does not cover the form of the offense. to protect people who have been harmed by service fraud and also prevent economic problems and social unrest in the future. The author suggests that the criminal law should be amended. by using Singapore law as a guideline to modernize the law.

Keyword: Fraud, Service fraud, Criminal law

บทนำ

เมื่อพิจารณาถึงความรับผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญานั้น พบว่า ผู้กระทำจะมีความผิดสำเร็จตามความผิดฐานฉ้อโกงเมื่อได้ไปซึ่ง “ทรัพย์สิน” จากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ อย่างไรก็ตาม การเกิดประเด็นข้อเท็จจริงให้ต้องพิจารณาว่า ผู้กระทำจะมีความรับผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่ ดังนี้ นายดำหลอกลวงนายขาว ว่ารถยนต์ที่ตนใช้บรรทุกนักร้องนักดนตรีอยู่ประจำเกิดขัดข้อง จำต้องให้ช่างแก้ไข นายดำจึงได้ว่าจ้างนายขาวให้นำรถยนต์ไปส่งนักร้องนักดนตรีที่ต่างจังหวัด และจะให้ค่าขนส่งเป็นจำนวนเงิน 1,000 บาท นายขาวหลงเชื่อและนำรถยนต์ไปส่งนักร้องนักดนตรีเสร็จเรียบร้อย แต่ นายดำกลับหลบหนีไป โดยการหลอกลวงดังกล่าว นายดำได้ไปซึ่งค่าขนส่ง 1,000 บาท จึงมีประเด็นให้ต้องวินิจฉัยว่า การที่นายดำได้ไปซึ่งค่าขนส่ง หรือ “ค่าบริการ” ที่นายขาวควรได้รับนั้น นายดำจะมีความรับผิดตามมาตรา 341 ว่าด้วยความรับผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

เพื่อหาคำตอบของประเด็นดังกล่าว ผู้เขียนจะใคร่ขออธิบายไล่เรียงมาตั้งแต่พัฒนาการกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงตั้งแต่ยุคกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 อันเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทยที่เดินตามแนวทางของชาติตะวันตก และเป็นแม่บทของประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้กันในปัจจุบันว่าการได้ไปซึ่ง “บริการ” นั้น ผู้กระทำจะมีความรับผิดชอบฉ้อโกงหรือไม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเป็นมากฎหมายฉ้อโกงในประเทศไทย

ประเทศไทยมีบทบัญญัติว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงมาตั้งแต่สมัยแห่งการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวง, ประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119, กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เรื่อยมาจนถึงการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาที่บังคับใช้ในปัจจุบัน แต่เนื่องจากความผิดฐานฉ้อโกงในยุคสมัยที่มีการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวงนั้น จะฟ้องคดีในทางอาญาได้ ก็ต่อเมื่อกระทำความผิดฐานฉ้อโกงต่อรัฐเท่านั้น หากเป็นกรณีที่ประชาชนฉ้อโกงด้วยตนเอง กฎหมายไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญา เพียงแต่ผิดสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น [1] ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดการตรา ประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 ขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่สำคัญ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงความผิดฐานฉ้อโกงในทางแพ่งให้เป็นความรับผิดในทางอาญา อย่งไรก็ดี ประกาศลักษณะฉ้อ ร.ศ. 119 นี้ เป็นอันถูกยกเลิกไปและบังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 แทน ในบทความนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการกฎหมายฉ้อโกงตั้งแต่ยุคกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ถือได้ว่าเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย และเป็นแม่บทของประมวลกฎหมายอาญาลำดับถัดมา ผู้เขียนจักได้อธิบายถึงความผิดฐานฉ้อโกงที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาที่บังคับใช้กันในปัจจุบันตามลำดับ

2. พัฒนาการกฎหมายฉ้อโกงในประเทศไทย

2.1 ความผิดฐานฉ้อโกงยุคกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 กันยายน ร.ศ. 127 แม้จะไม่มีคำเรียกว่าประมวลกฎหมาย แต่กฎหมายฉบับนี้นับว่าเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย เนื่องจากมีการรวบรวมตัวบทกฎหมายประเภทเดียวกันมารวมไว้ด้วยกัน [2] โดยได้บัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้ในส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ หมวด 4 ความผิดฐานฉ้อโกง ดังความตามมาตรา 304 บัญญัติว่า [3]

“ผู้ใดใช้อุบายหลอกลวงด้วยประการใดใด อันต้องประกอบด้วยเอาความเท็จมากล่าว หรือแก้งปกปิด เหตุการณ์อย่างใดใด ที่มันควรต้องบอกให้แจ้งนั้น โดยมันมีเจตนาทุจริตคิดหลอกลวงให้ผู้หนึ่งผู้ใดส่งทรัพย์อย่าง

หนึ่งอย่างใดให้แก่ตัวมันเอง หรือแก่ผู้อื่นก็ดี หรือให้เขาทำหนังสือสำคัญ หรือให้เขาถอน หรือทำลายหนังสือสำคัญ ใดใดก็ดี ท่านว่ามันผู้หลอกลวงเช่นว่ามานี้กระทำการฉ้อโกง...”

เมื่อพิจารณาตามความในมาตรา 304 ว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงแห่งกฎหมายลักษณะอาญา พบว่า เป็นกรณีที่มีความผิดสำเร็จผลเมื่อผู้กระทำความผิดได้ไปซึ่งวัตถุแห่งการกระทำคือ “ทรัพย์สิน” หรือมีการทำ ถอน ทำลาย หนังสือสำคัญโดยเป็นผลมาจากการหลอกลวงอันมาจากเจตนาทุจริต ทั้งนี้ความตามมาตรา 6(10) แห่งตัวบทกฎหมายดังกล่าวได้ให้นิยามความหมายของคำว่าทรัพย์สินไว้ ความว่า “ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความว่า บรรดาสิ่งของ อันบุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่าเงินตราและบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนที่ได้ก็ดี และเคลื่อนจากที่มิได้ก็ดี ท่านก็นับว่าเป็นทรัพย์สินอันที่กล่าวมาในข้อนี้”[4] เช่นนั้น เมื่อพิจารณาจากประเด็น ปัญหาในความตอนต้น หากเกิดกรณีหลอกลวงผู้อื่นโดยมีเจตนาทุจริต เป็นเหตุให้ได้ไปซึ่ง “บริการ” ในยุคสมัยที่ บังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญานี้ ย่อมไม่มีความรับผิดฐานฉ้อโกง เพราะบริการ ไม่ใช่บรรดาสิ่งของอันบุคคล สามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ อีกทั้งกฎหมายลักษณะอาญาต้องบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ตามหลักที่ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 2 ว่าด้วยการใช้กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 7

“บุคคลควรรับอาญา ต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติว่าเป็น ความผิด และกำหนดโทษไว้

และอาญาที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำผิดนั้น ก็ไม่ควรใช้อาญาอย่างอื่นนอกจากอาญาที่ได้บัญญัติไว้ใน กฎหมาย”[5] เมื่อความตามที่บัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญาไม่มีตัวบทกฎหมายใดบัญญัติให้การฉ้อโกงและได้ ไปซึ่งบริการเป็นความผิด ผู้กระทำก็ไม่มี ความรับผิดตามหลักการและเหตุผลดังกล่าว

กฎหมายลักษณะอาญามีการบังคับใช้เรื่อยมา กว่า 50 ปีและมีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่หลายแห่ง ภายหลังจึง ได้มีการชำระสะสาง จัดหมวดหมู่ พร้อมทั้งปรับปรุงหลักการและวิธีการลงโทษบางประการให้เหมาะสมกับ กาลเวลาและแนวโน้มของนานาอารยประเทศ นำไปสู่การประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาเมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 และยกเลิกการบังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญานี้ [6]

2.2 ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดฐานฉ้อโกงถูกบัญญัติไว้ในลักษณะ 12 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ดังความตามมาตรา 341 บัญญัติว่า [7]

“ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้ แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวง หรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง...”

จากความตามมาตรา 341 ดังกล่าว สามารถแยกองค์ประกอบความรับผิดได้ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย

(1) **ผู้กระทำ** ตามความที่กล่าวในมาตรา 341 ผู้ใดจะเป็นผู้กระทำก็ได้ โดยอาจเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้

(2) **การกระทำ** การกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา 341 นี้ คือ “การหลอกลวง” ซึ่งหมายถึง ทำให้เข้าใจผิด หรือทำให้เชื่อว่าเป็นความจริง [8] ซึ่งความตามมาตรา 341 ได้ระบุวิธีการหลอกลวงอันจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง 2 วิธี ได้แก่ (2.1) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หมายถึง สื่อข้อความให้ผู้รับสารทราบโดยที่ข้อความนั้นไม่เป็นความจริง [9] โดยอาจกระทำโดยทางวาจา เอกสาร หรือวิธีการอื่นใดก็ได้ [10] (2.2) ปกปิดความจริงอันควรบอกให้แจ้ง หมายถึง การที่ผู้กระทำรู้ว่าความจริงเป็นอย่างไร แต่ปิดบังมิให้ผู้อื่นทราบถึงความจริงนั้น ทั้ง ๆ ที่มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ทราบ [11] ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ต้องจักต้องทำเพื่อป้องกันผล ตามมาตรา 59 วรรคท้าย โดย ศ.ดร. หยุด แสงอุทัย ได้จำแนกหน้าที่การบอกความจริงไว้ทั้งสิ้น 4 ประการ [12] ได้แก่ (ก)หน้าที่ตามกฎหมาย (ข) หน้าที่ตามสัญญา (ค) หน้าที่ที่เกิดจากความสุจริตและความไว้วางใจต่อกัน และ(ง) หน้าที่ซึ่งเกิดจากการกระทำก่อนๆของตน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นสำคัญผิด

(3) **กรรมของการกระทำ** กฎหมายกำหนดว่าต้องเป็น “ผู้อื่น”

(4) **ผลของการกระทำ** คือ ผู้ถูกหลอกลวงหลงเชื่อจนมีการโอนทรัพย์สิน โดยผู้กระทำได้ไปซึ่งวัตถุแห่งการกระทำ คือ “ทรัพย์สิน” ของผู้อื่นหรือบุคคลที่สาม หรือมีการทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิอันเป็นผลมาจากการถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อ [13] คำว่า ทรัพย์สินนั้นหมายความรวมถึงทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ ซึ่งถือเอาความหมายของทรัพย์สินตาม มาตรา 138 แห่ง ป.พ.พ. ตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างประมวลกฎหมายอาญา [14] ส่วนคำว่า เอกสารสิทธิ มีบทนิยามความหมาย ปรากฏในมาตรา 1(9) ความว่า “เอกสารสิทธิ หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ”[15]

องค์ประกอบภายใน ความผิดตามมาตรา 341 นี้ ผู้กระทำต้องมีเจตนาหลอกลวงมาตั้งแต่แรก และต้องมีเจตนาพิเศษ หรือมูลเหตุซึ่งใจกระทำผิดโดยทุจริต กล่าวคือ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือบุคคลอื่น

เช่นนั้น เมื่อเกิดกรณีปัญหาตามความในตอนต้นในยุคสมัยที่ใช้ประมวลกฎหมายอาญาหรือในยุคปัจจุบันนี้ ผู้กระทำย่อมไม่มีความรับผิดฐานฉ้อโกง เพราะ การบริการนั้นไม่ใช่ “ทรัพย์สิน” กล่าวคือ เมื่อพิจารณาความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน “บริการ (กริยา) หมายความว่า ปฏิบัติรับใช้ ให้ความสะดวกต่างๆ” [16] “บริการ (นาม) หมายความว่า การปฏิบัติรับใช้, การให้ความสะดวกต่างๆ”[17] หรือเมื่อพิจารณาความหมายของบริการตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ซึ่งบัญญัติว่า

“บริการ หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใดๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน” หรือเมื่อพิจารณาความหมายของบริการตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติว่า “บริการ หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใดๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น”

แม้บริการจะเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง มีราคาซึ่งสามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ แต่การบริการไม่อาจถือเอาได้ [18] จึงไม่อาจเป็นทรัพย์สิน หรือเป็นวัตถุแห่งการกระทำตามฐานความผิดฐานฉ้อโกงได้ ประกอบกับกฎหมายอาญาต้องใช้และตีความอย่างเคร่งครัด ตามหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” ตามที่ปรากฏในหมวด 2 ว่าด้วยการใช้กฎหมายอาญามาตรา 2 ความว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย...” [19] เมื่อไม่มีตัวบทกฎหมายใดบัญญัติให้การฉ้อโกง ได้ไปซึ่งบริการเป็นความผิด ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงบริการก็ไม่มีควมรับผิดในทางอาญาแต่อย่างใด ตามหลักการและเหตุผลดังกล่าว

จากตัวอย่างประเด็นที่ได้ยกขึ้นกล่าวในตอนต้นสอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1733/2516 [20] และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7264/2543 [21] ที่มีแนววินิจฉัยไปในทางเดียวกันว่า การฉ้อโกงที่ได้ไปซึ่งบริการนั้นไม่มีความรับผิดในทางอาญา แต่อาจเพียงผิดสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่าหลักกฎหมายอาญาที่ประเทศไทยใช้มาตั้งแต่อดีต ไม่ครอบคลุมถึงรูปแบบการกระทำความผิดกรณีฉ้อโกง ได้ไปซึ่งบริการในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี ด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบัน มิได้มีเพียงการค้าหรือตกลงแลกเปลี่ยนสินค้าเท่านั้น หากแต่ยังมีการค้าหรือตกลงแลกเปลี่ยนบริการด้วย อีกทั้ง “การบริการ” ยังมีบริบทสำคัญในสังคม หากไม่มีการบัญญัติตัวบทกฎหมายให้การฉ้อโกงได้ไปซึ่งบริการเป็นความผิด ผู้กระทำความผิดก็ยังคงมีต้องรับโทษอยู่ร่ำไป จนอาจนำมาสู่ปัญหาทางเศรษฐกิจและความไม่สงบเรียบร้อยในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมถึงรูปแบบการกระทำความผิดกรณีฉ้อโกงได้ไปซึ่งบริการ เพื่อให้ความเสียหายในทางการบริการของบุคคลอันเกิดจากการหลอกลวงได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย

ในบทความนี้ ผู้เขียนจึงได้มุ่งศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับผิดฐานฉ้อโกงบริการในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นประเทศสมาชิกเพื่อนบ้านที่มีสัมพันธ์ไมตรีอันใกล้ชิดกับประเทศไทย อีกทั้งสิงคโปร์นั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศตัวอย่างในศตวรรษ 20 ที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในด้านการพัฒนา [22] กฎหมายของประเทศสิงคโปร์นั้นมีความเจริญ มีความครอบคลุมและทันต่อสถานการณ์ จึงอาจนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงบริการในประเทศไทยต่อไป

3. ความผิดฐานฉ้อโกงบริการในประเทศสิงคโปร์

3.1 ความเป็นมาของความผิดฐานฉ้อโกงบริการ

ประเทศสิงคโปร์ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยการสืบทอดกฎหมายจารีตประเพณีมาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งรากฐานทางกฎหมายยังคงไม่เสื่อมคลายจวบจนปัจจุบัน กล่าวคือ ปัจจุบัน ศาลของประเทศสิงคโปร์ยังคงอ้างอิงถึงคดีที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษมาเป็นแนวทางในการวินิจฉัยและตัดสินคดี ด้วยเหตุนี้ กฎหมายของประเทศสิงคโปร์จึงมีความมั่นคง แน่นนอน และได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศ [23]

ประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐสิงคโปร์ 1871 (The statutes of the republic of Singapore penal code 1871) ที่บังคับใช้ในปัจจุบันนั้นมีการรวบรวมการปรับปรุงแก้ไข และบังคับใช้เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 [24] โดยมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาดังกล่าวมีการดัดแปลงเนื้อหาจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อโกงของสหราชอาณาจักร (Fraud Act 2006) [25]

สำหรับความผิดฐานฉ้อโกงบริการนั้น ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อปิดช่องว่างทางกฎหมายมิให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความรับผิดเพราะผลประโยชน์ที่ผู้กระทำได้ไปมิใช่ “ทรัพย์สิน” หรือกรณีที่ไม่สามารถระบุความเสียหายได้อย่างชัดเจน [26] จึงเกิดการตรากฎหมายว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงบริการขึ้นบัญญัติความตามที่ปรากฏในมาตรา 420A ดังจะได้อธิบายในส่วนถัดไป นอกจากนี้ความผิดฐานฉ้อโกงบริการดังกล่าว ถูกบัญญัติในตารางท้ายประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐสิงคโปร์ 1871 ให้เป็นความผิดเฉพาะ ถือว่ากระทำลงในประเทศสิงคโปร์ เป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษภายใต้ประมวลกฎหมายนี้ [27]

3.2 ความผิดฐานฉ้อโกงบริการ

ความผิดฐานฉ้อโกงบริการ ปรากฏความตามมาตรา 420A แห่งประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐสิงคโปร์ 1871 บัญญัติว่า [28]

“(1) บุคคลจะมีความผิดในทางอาญา หากได้รับบริการโดยทุจริตหรือโดยการหลอกลวง และ

(a) การบริการนั้นมีขึ้นเมื่อมีการชำระเงินแล้ว หรือกำลังชำระเงิน หรือจะชำระเงินสำหรับการบริการนั้น

(b) ผู้นั้นได้รับการบริการโดยยังมีได้ชำระเงิน หรือมิได้ชำระเงินเต็มจำนวนเพื่อการบริการดังกล่าว

(c) เมื่อผู้นั้นได้รับการบริการ

(i) โดยที่ผู้ยื่นทราบว่าการบริการดังกล่าวมีขึ้นตามที่ได้กล่าวไว้ใน (a) หรือ การบริการดังกล่าวอาจมีขึ้น

(ii) บุคคลนั้นเจตนาว่าจะไม่ชำระเงินหรือจะชำระเงินไม่ครบให้ตรงตามจำนวน

(2) บุคคลที่กระทำตามความที่ปรากฏใน (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ”
 ทั้งนี้ ความในมาตรา 24 และ 25 แห่งประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐสิงคโปร์ 1871 ได้นิยามความหมายของคำว่า “โดยทุจริต”(Dishonestly) และ “โดยการหลอกลวง” (Fraudulently) ความว่า[29]

มาตรา 24 “บุคคลจะถูกกล่าวหาว่ากระทำการที่ไม่สุจริต ถ้า —

(a) บุคคลนั้นกระทำการโดยมีเจตนาให้ตนเองหรือบุคคลอื่นได้รับประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นที่เสียหายแก่บุคคลอื่น ไม่ว่าจะผลได้หรือเสียนั้นจะเกิดขึ้นชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม หรือ

(b) การกระทำของบุคคลนั้นไม่สุจริตตามมาตรฐานของวิญญูชนทั่วไป และบุคคลนั้นรู้ว่าการกระทำของตนไม่สุจริตตามมาตรฐานดังกล่าว”

มาตรา 25 “ บุคคลจะถูกกล่าวหาว่ากระทำการโดยการฉ้อโกง หากการกระทำนั้นโดยมีเจตนาที่จะหลอกลวงบุคคลอื่น และการหลอกลวงเช่นว่านั้น เป็นทางได้เปรียบแก่ตนหรือบุคคลที่สาม หรือเป็นทางที่ความเสียหายตกแก่บุคคลที่ถูกหลอกลวงนั้น ไม่ว่าจะทางได้เสียนั้นจะเกิดขึ้นชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม”

ความรับผิดตามมาตรา 420A เป็นความรับผิดที่ว่าด้วยการได้รับบริการโดยทุจริต หรือโดยการหลอกลวง ให้ได้รับมาซึ่งบริการโดยเจตนาจะไม่ชำระราคา หรือเจตนาจะไม่ชำระให้เต็มจำนวนตั้งแต่แรก นอกจากนี้ ความตอนท้ายมาตรา 420Aยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงการบริการว่า การบริการที่ได้รับนั้นจะไม่ถูกแยกออกจากความรับผิดตามมาตรานี้ เพียงเพราะบริการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการจัดหาสินค้าหรือสิ่งอื่นๆ เช่น A ได้รับบริการในรูปแบบการขนส่งทางอากาศโดยสายการบินจากสิงคโปร์ไปยังจุดหมายปลายทางในต่างประเทศ และ ยังได้รับการบริการอาหารและเครื่องดื่มบนสายการบิน ดังนั้นจึงถือว่า A ได้รับบริการจากสายการบิน ความผิดสำเร็จผลต้องรับผิดตามมาตรา 420A แล้ว แม้ว่า A จะได้รับบริการอาหารและเครื่องดื่มด้วยก็ตาม [30]

3.2 ตัวอย่างกรณีฉ้อโกงบริการในประเทศสิงคโปร์

คดี Public Prosecutor v Ng Hui Yi (SGDC 279) ข้อเท็จจริงปรากฏว่าในระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 ผู้กระทำได้เข้ารับบริการทางทันตกรรม อาทิเช่น ได้รับการฟอกสีฟัน อุดฟัน ชุดหินปูน และรับบริการจัดฟัน จากคลินิกต่างๆ หลายแห่งอย่างไม่สุจริต กล่าวคือ มีเจตนาที่จะไม่ชำระเงิน

ตั้งแต่แรก จึงมีความรับผิดชอบในทางอาญาฐานได้รับบริการโดยไม่สุจริต ตามมาตรา 420A แห่งประมวลกฎหมายอาญา [31]

ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับประเด็นข้อโกงบริการ ประเทศสิงคโปร์มีตัวบทกฎหมายรองรับการกระทำความผิดในกรณีดังกล่าว แต่ในประเทศไทยกลับไม่มีตัวบทกฎหมายใดลงโทษผู้กระทำความผิด จึงถือเป็นกรณีที่ต้องให้ความสำคัญและเร่งแก้ไข ผู้เขียนจึงขอเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานข้อโกงให้มีความทันสมัย และครอบคลุมถึงรูปแบบการกระทำความผิดกรณีข้อโกงบริการ โดยนำกฎหมายของประเทศสิงคโปร์มาเป็นแนวทาง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาข้อเท็จจริงดังที่ได้กล่าวไปในตอนต้น เมื่อผู้กระทำความผิด กระทำโดยการหลอกลวงและได้ไปซึ่ง “บริการ” ย่อมไม่มีความรับผิดชอบข้อโกงในทางอาญา แม้ความผิดได้กระทำลง อีกทั้งผู้เสียหายได้รับความเสียหายอันเกิดจากการหลอกลวงนั้นแล้วด้วย หากแต่ผู้กระทำกลับไม่มีความรับผิดชอบในทางอาญาแต่อย่างใด เพราะไม่มีตัวบทกฎหมายใดบัญญัติให้กรณีข้อโกงได้ไปซึ่งบริการเป็นความผิด ผู้กระทำจึงไม่มีความผิด และไม่ต้องรับโทษ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหากฎหมายอาญาไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดกรณีข้อโกงบริการ ซึ่งเป็นกรณีที่ต้องให้ความสำคัญ และเร่งปรับปรุงแก้ไข ผู้เขียนจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับผิดชอบข้อโกงบริการในประเทศสิงคโปร์ เพราะประเทศสิงคโปร์นั้นเป็นประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน ที่ถือได้ว่ากฎหมายมีความเจริญแล้ว อาจนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานข้อโกงบริการในประเทศไทยได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการอุดช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าว ผู้เขียนขอเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานข้อโกง โดย บัญญัติเพิ่มเติมความผิดฐานข้อโกงบริการมาตรา 341/1 ให้บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นทำให้ตนได้ไปซึ่งบริการอย่างใดๆจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม และการหลอกลวงดังว่านั้น ตนมีเจตนาว่าจะไม่ชำระเงินก็ดี หรือจะชำระเงินไม่ครบให้ตรงตามจำนวนก็ดีต้องระวางโทษ...” เพื่อเป็นการอุดช่องว่างทางกฎหมาย และดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม

เอกสารอ้างอิง

[1,8,9,11] คณพล จันทรหอม. (2565). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

[2] เอกลักษณ์ สิริวัฒนาวงศ์. (2548). การเอาการบริการจากผู้อื่นไปใช้โดยมิชอบ. (สารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <https://digital.library.tu.ac.th/>

- [3-5] เสถียร วิชัยลักษณ์. (บ.ก.). (2498). *กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พร้อมด้วย พ.ร.บ. และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ กับประเทศที่เกี่ยวกับกฎหมายนี้*. [ม.ป.ท.]: นิติเวชช์.
- [6,18] ภาวิณี นครพัฒน์. (2560). *ความผิดฐานฉ้อโกงบริการ*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <https://digital.library.tu.ac.th/>
- [7,15,19] พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (15 พฤศจิกายน 2499). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 73 ตอนที่ 95, หน้า 155
- [10] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2555). *กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด.
- [12] หยุต แสงอุทัย. (2556). *กฎหมายอาญาภาค 2-3* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [13] ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2557). *การศึกษาเปรียบเทียบการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยกับความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศต่างๆในสมาคมอาเซียน (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานอัยการสูงสุด.
- [14] คณะกรรมการกฤษฎีกา. (2482). *รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 86-92*. [ม.ป.ท.]: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- [16-17] สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 สืบค้นคำว่า บริการ*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- [20] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1733/2516.
- [21] คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7264/2543.
- [22] ปรีดี บุญซื่อ. (2560). *เรื่องราวความสำเร็จของสิงคโปร์ จากประเทศ “โลกที่ 3 สู่โลกที่1”*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://thaipublica.org/2017/06/pridi51/>
- [23] Singapore law watch. (n.d.). *Singapore Jurisdiction & Law*. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.singaporelawwatch.sg/About-Singapore-Law/Singapore-Legal-System>

[24,27-30] The statutes of the republic of Singapore penal code 1871. (2021, 31 December.

Retrieved from <https://sso.agc.gov.sg/Act/PC1871>

[25-26] Allen & Gledhill. (2565). *Amendments to Penal Code introduced by Criminal Law Reform*

Act in force from 1 January 2020. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2565, จาก

<https://www.allenandgledhill.com>

[31] คำพิพากษาศาลคดี Public Prosecutor v Ng Hui Yi [2022] SGDC 27. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2565

จาก, <https://www.lawnet.sg/>

กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า

POLICY FORMULATION PROCESS IN THE PROGRESSIVE LIQUOR BILL

วันเฉลิม ว่องสนั่นศิลป์¹ สุทธิชัย รักจันทร์² กชกร แก้วพิมล³ และไลอาล่า ฮีมละ³

Wanchlearn Wongsanansin¹, Suttichai Rakjan², Kochchakorn kaewpimol³ and Laiarla Heemlah³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระแสปัญหาของนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ศึกษากระแสนโยบายที่เป็นแนวคิดของร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า และศึกษาบทบาทของกลุ่มต่างๆต่อการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษานโยบายโดยยกร่างกฎหมายสุราก้าวหน้าเป็นกรณีศึกษา การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลออนไลน์ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสำรวจจากกลุ่มเป้าหมาย จากผลวิจัยพบว่า 1) กระแสปัญหาคือต้องการลดการผูกขาดจากนายทุน ยกเว้นข้อจำกัดมาตรการทางภาษีและการส่งเสริมความหลากหลายของสุรา 2) กระแสนโยบายเป็นแนวคิดที่ของร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า คือแนวคิดที่ต้องการลดเศรษฐกิจผูกขาด เปิดโอกาสชุมชนแข่งขันและเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร 3) บทบาทของกลุ่มผลักดัน พบว่าเป็นบทบาทของพรรคก้าวไกล และพบการอภิปรายสนับสนุนในกระบวนการนิติบัญญัติในรัฐสภาแต่ไม่ผ่านการพิจารณา นอกจากนี้ผลกระทบการจัดเก็บภาษีสุราที่ลดลง การควบคุมคุณภาพและปริมาณในการผลิตที่ไม่สามารถจะควบคุมได้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นโดยตรงกับผู้ผลิตสุรารายใหญ่ทำให้มีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้นจนอาจล้มตลาด ประชาชนเข้าถึงสุราได้ง่ายขึ้นซึ่งเกิดผลกระทบต่อสังคม

คำสำคัญ: กระบวนการกำหนดนโยบาย, ร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า, ผลกระทบนโยบาย

¹ อาจารย์ประจำสาขานิติศาสตร์, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110

² อาจารย์ประจำสาขาการเมืองการปกครอง, สาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110

³ นักศึกษา, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา 90110

1 Lecturer, Department of Law, Faculty of Law, Hatyai University, Songkhla, 90110, Thailand

2 Lecturer, Department of Politics and Government, Faculty of Political Science, Hatyai University, Songkhla, 90110, Thailand

3 Student, Faculty of Political Science, Hatyai University, Songkhla, 90110, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: wanchlearn@hu.ac.th

Abstract

This research aims to study the policy formulation process in the Progressive Liquor bill. The purpose of this study was to study the current problems of the policy in the Progressive Liquor bill and to study the current policy concepts of the Progressive Liquor bill. The research also included the study of the various group roles in attempt to push the progressive liquor bill. The researchers used a policy study approach by drawing up a progressive liquor law as a case study. The research method is qualitative deriving from documentary research, online information, semi-structured interview, and target group survey. From the research findings, it was found that 1) The current problem is to reduce the monopoly from capitalists in order to exempt from tax measures 2) The policy trend is the concept of the Progressive Liquor Bill which is the concept that wants to reduce the monopoly economy and open up opportunities for communities to compete and to increase the value of agricultural products. 3) The role of the advocacy group found that the Progressive Party plays a big supportive role during the debate of the legislative process in the parliament. Nevertheless the issue has never been considered. In addition, the effect of the reduction of liquor tax collection quality and quantity control in production cannot be controlled. The impact that will occur directly on large liquor producers will increase the number of competitors in the market which may cause the market to be overwhelmed. People have easier access to alcohol which will be an impact on society.

Keywords: policy formulation process, the progressive liquor bill, policy impact

บทนำ

วิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในสังคมทุกคนล้วนได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม นโยบายสาธารณะจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการทั้งทางการเมืองและสังคม อย่างกว้างขวาง เพราะนโยบายสาธารณะมีรากฐานมาจาก สภาพปัญหาต่าง ๆ ของสังคมและเป็นปัญหาที่ประชาชนคาดหวังว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบในการแก้ไข ทำให้ปัญหาเหล่านี้ต้องเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างประชาชน (Public) พรรคการเมือง (Political parties) รัฐสภา (Congress) ตุลาการ (Courts) ระบบราชการ (Bureaucracy) ระบบบริหาร (Executive) และราชการส่วนท้องถิ่น (Local governments) เป็นต้น สิ่งที่จะต้องพิจารณาก็คือ บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวมีบทบาท หรือมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไรและมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของระบบ

การเมือง และนโยบายสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อทางใดทางหนึ่งต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน เช่น สิ่งที่รัฐบาลกระทำ หรือไม่กระทำเกี่ยวกับปัญหามลพิษ ปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว ปัญหาการจราจร หรือปัญหาความปลอดภัยของสาธารณสุข จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นหรือเลวลง สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน อีกประการหนึ่งก็คือ นโยบายสาธารณะไม่ได้ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบเหมือนกันหมดทุกกรณี (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2556)

สุรา หรือเหล้าขึ้นอยู่กับสังคมคนไทยมายาวนาน แม้ไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนว่าคนไทยรู้จักเหล้าตั้งแต่ตอนไหน แต่ในประวัติศาสตร์นั้นได้กล่าวถึงเหล้าไว้ว่า พระมหากษัตริย์ และนักรบไทยในอดีตนิยมดื่มเหล้าเพื่อเป็นการเรียกกำลังใจก่อนออกศึก และเมื่อการออกศึกเสร็จสิ้น เหล้าก็ยังคงได้รับความนิยมอยู่ ส่วนการผลิตเหล้าของไทยเรานั้นไม่มีหลักฐานว่าเริ่มเมื่อไหร่ แต่มีพูดถึงในหลักศิลาจารึกสมัยลพบุรี เมื่อทศวรรษที่ 16 ใช้ในการประกอบพิธีบวงสรวงเทพเจ้าด้วยเหล้าและอาหาร ที่นิยมผลิตไว้ดื่มภายในครอบครัว ไม่ได้มีไว้สำหรับขาย เหล้าไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องดื่มที่มีไว้เพื่อปลุกใจหรือเพื่อการเฉลิมฉลองเท่านั้น แต่ชาวบ้านมีความเชื่อว่าถ้านำเหล้ามาผสมกับสมุนไพรต่าง ๆ จะช่วยในการรักษาโรค และเป็นยาชูกำลัง

นอกจากนี้เหล้าไทยยังแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น โดยชาวบ้านจะนำเอาวัตถุดิบที่มีในภูมิภาคของตัวเองมาใช้ ส่วนการดื่มเหล้าของคนไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยที่กลุ่มชาวจีนอพยพมาอยู่เมืองไทย คนไทยเริ่มรู้จักดื่มสุราจากโรงต้มกลั่นที่เรียกว่า “เหล้าโรง” ตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน การผลิต สุรา หรือ เหล้าไม่สามารถที่จะผลิตได้ตามอำเภอใจอีกต่อไปเหมือนในอดีตเพราะการผลิตสุรา หรือ เหล้า นั้นมีข้อจำกัดอยู่มากต้องอาศัยความเข้าใจทางด้านกฎหมายในมาตรา 5 และมาตรา 153 แห่ง พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ซึ่งสรุปได้ว่า หากใครต้องการผลิตเหล้าต้องมีการขออนุญาต และมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด การสำรวจเพื่อนำมากำหนดนโยบายของพรรคก้าวไกลและลงพื้นที่พบว่า มีผู้ประกอบการรายย่อยได้รับผลกระทบจากกฎหมายที่ไม่เท่าเทียม ถึงเวลาที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพราะ การที่เราจะผลิตเบียร์รายย่อย เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการดื่ม เกิดอุตสาหกรรมใหม่ในการเปลี่ยนแปลงผลผลิตที่เหลือ และส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อย ทำให้ระบบเศรษฐกิจเข้มแข็งขึ้น รัฐไม่ต้องพึ่งพารายได้จากบริษัทใหญ่เพียงอย่างเดียว เป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลง ทลายความคิดอย่างสิ้นเชิง

จาก พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 ในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม จนมาถึง พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 สมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป แต่สิ่งที่ยังเหมือนเดิม คือการกีดกันผู้ประกอบการรายย่อยให้ไม่สามารถทำธุรกิจสุราเข้ามาแข่งขันได้ เปิดโอกาสให้กับรายใหญ่เท่านั้นในการผูกขาดธุรกิจสุราได้อย่างเสรีและถูกกฎหมาย เนื่องจากเดิมกฎหมายระบุว่า ผู้ประกอบการต้องมีกำลังการผลิตเบียร์ขั้นต่ำต่อ 10 ล้านลิตรต่อปี หรือ 43,000 ขวดต่อวัน สุราขั้นต่ำ 3 หมิ้นลิตรต่อวัน (สี่หมิ้นสองพันกลมต่อวัน) ดังนั้น การผลิตเบียร์ต้องมีเงินลงทุนไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท ทั้งนี้ หากจะเป็นผู้ประกอบการรายเล็ก ต้องไปขออนุญาต สุราชุมชน แต่ต้องมีกฎเกณฑ์ว่า ต้องมีเครื่องจักรน้อยกว่า 5 แรงม้า หรือคนงานน้อยกว่า 7 คน ทำให้ผู้ประกอบการ

รายย่อยไม่มีโอกาสเติบโต แข่งขัน เป็นที่ไม่ว่าทำไมเราถึงต้องการเสนอร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า (เท่าพิภพ ลឹ้มจิตรกร และวรภพ วิริยะโรจน์, 2563)

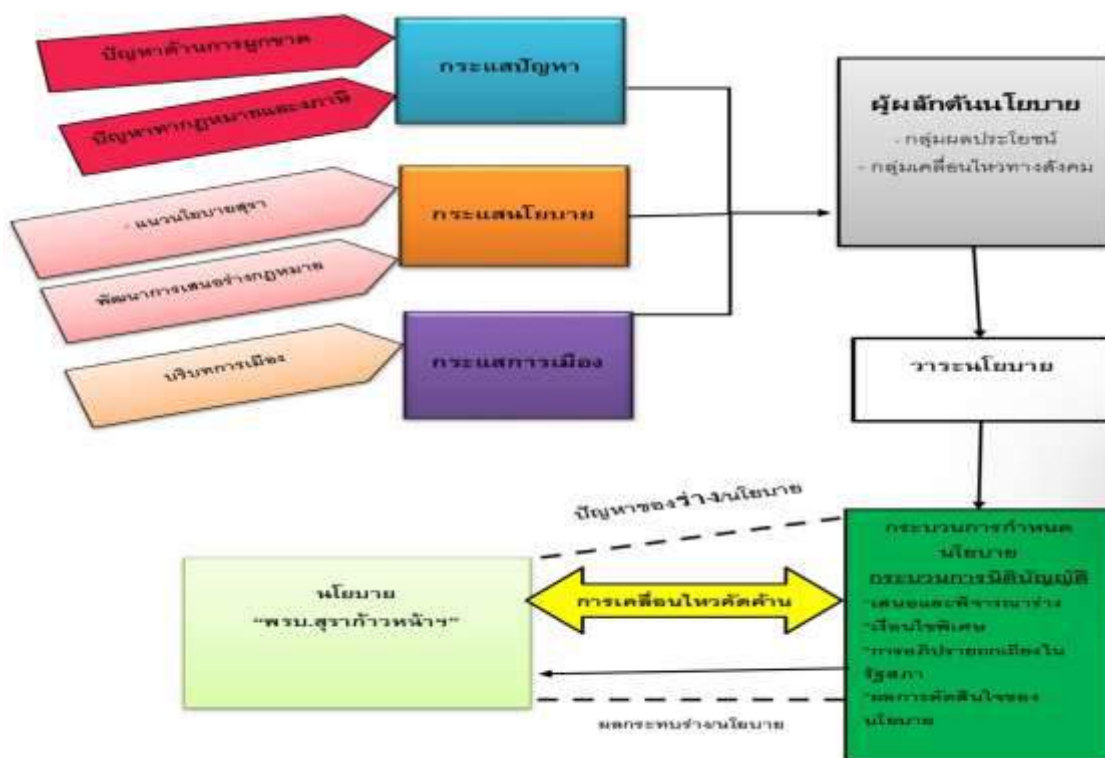
ปัจจุบัน “สุรา” หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ภายใต้มาตรการของพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 กำหนดให้เพียงผู้ที่มีกำลังการผลิตปริมาณมากเท่านั้นที่จะสามารถขออนุญาตผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ โดยเมื่อวันที่ 8 มิ.ย. 2565 ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติผ่านวาระแรกของ “ร่าง พ.ร.บ.สุราก้าวหน้า” ที่นำเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคุณเท่าพิภพ ลឹ้มจิตรกร ซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่พยายามเปิดช่องให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถขออนุญาตผลิตและจำหน่ายสุราได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระแสปัญหาของนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า
2. เพื่อศึกษากระแสนโยบายที่เป็นแนวคิดของร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า
3. เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มต่างๆต่อการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า

กรอบการวิเคราะห์

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบของการวิเคราะห์ตามแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและกำหนดการศึกษาเป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาปรับใช้ ดังนั้น เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านทางแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสำรวจจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยหรือ กระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) เพื่อทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดนโยบาย ในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าและการผลักดันพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ให้ผู้ประกอบการรายย่อย หรือ ประชาชนทั่วไปสามารถที่จะผลิตสุราโดยที่ไม่ต้องจำกัดในการผลิตสุราและสามารถจำหน่ายสุราได้โดยไม่ผิดกฎหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย ดำเนินการดังนี้

(1) **ประชากร** การวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9

(2) **การเลือกกลุ่มตัวอย่าง** ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษา กระบวนการกำหนด นโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า เพื่อนำไปสู่การผลักดันพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ให้ผู้ประกอบการ รายย่อยหรือประชาชนทั่วไปสามารถที่จะผลิตสุราโดยที่ไม่ต้องจำกัดในการผลิตสุราและสามารถจำหน่ายสุราได้โดย ไม่ผิดกฎหมาย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive random) ซึ่งเป็นการเลือก ตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังกล่าวมาดำเนินการประมวลผลข้อมูลเพื่อจะนำไปสู่ข้อค้นพบต่อไป โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ใน กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการ คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกีดกันทาง กฎหมายไม่ให้นำมาผลิตสุราหรือจำหน่ายได้ เช่น ผู้ประกอบการรายย่อย และประชาชนทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยได้ กำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. นิติกรประจำสำนักงานสรรพสามิต ภาคที่ 9
2. เจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิต ภาคที่ 9
3. ผู้ประกอบการรายย่อย

การดำเนินการศึกษา

ทบทวนงานวิจัยและข้อมูลด้านกระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า เพื่อนำไปสู่การผลักดันพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ให้ผู้ประกอบการรายย่อยหรือประชาชนทั่วไปสามารถที่จะผลิตสุราโดยที่ไม่ต้องจำกัดในการผลิตสุราและสามารถจำหน่ายสุราได้โดยไม่ผิดกฎหมาย จากหน่วยงานในประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายอำนวยการ สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ภายในสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9 และเอกสารทางวิชาการจากเว็บไซต์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ และซึ่งจะประกอบไปด้วยข้อมูลทางวิชาการ โดยมีสาระสำคัญ คือ

1. พระราชบัญญัติ ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560
2. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมผลิตและจำหน่ายสุราในประเทศไทย
3. ปัญหาของผู้ได้รับผลจากการกีดกันทางกฎหมายในการผลิตสุรา
4. การผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า
5. กระบวนการของนโยบายสาธารณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้สำหรับระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลแนวทางหนึ่ง โดยการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการของสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ ตลอดจนผลงานวิจัยประเภทต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากการค้นคว้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลที่ได้มาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการสร้างพื้นฐานขององค์ความรู้อย่างบูรณาการในทางวิชาการโดยเบื้องต้นก่อนเพื่อเป็นแนวทางประการสำคัญในการนำไปสู่การสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านทางแบบสอบถาม (Questionnaires) และลงพื้นที่สอบถามจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบ และบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกออกได้ดังนี้

(1) บุคคลที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่

- 1.1. ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป จำนวน 16 คน

(2) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ได้แก่

- 2.1. นิติกรประจำสำนักงานสรรพสามิต ภาคที่ 9 จำนวน 2 คน

- 2.2. เจ้าหน้าที่ประจำสำนักสรรพสามิต ภาคที่ 9 จำนวน 7 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและลงพื้นที่ สอบถามจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการบวนการ วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก เอกสาร ซึ่งกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์เพื่อจะได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดย นำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และสร้าง ข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็น ต่าง ๆ รวมทั้งในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำโดยการพรรณนาข้อมูลตาม ปรัชญาการณรวมด้วยเพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาข้อค้นพบสำคัญที่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะของ กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกีดกันทางกฎหมาย ไม่ให้สามารถผลิตสุราหรือจำหน่ายได้ เพื่อนำไปสู่การผลักดันพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ให้ผู้ประกอบการราย ย่อย หรือประชาชนทั่วไปสามารถที่จะผลิตสุราโดยที่ไม่ต้องจำกัดในการผลิตสุราและสามารถจำหน่ายสุราได้โดยไม่ ผิดกฎหมาย

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์วัตถุประสงค์วิจัยกับการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์การวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อศึกษากระแสปัญหาของนโยบายในร่าง พระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า	วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากข้อมูลที่ค้นคว้ามาจาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น วรรณกรรม อินเทอร์เน็ต แบบสอบถาม (Questionnaires) และจากการ สัมภาษณ์ (Interview) จากปัญหาที่เกิดขึ้นจาก การกีดกันทางกฎหมายไม่ให้นำสามารถผลิตสุราหรือ จำหน่ายได้ ของผู้ประกอบการรายย่อย หรือ ประชาชนทั่วไป และเพื่อปลดล็อกผู้ประกอบการ รายย่อยเข้าสู่ธุรกิจสุรา เปิดโอกาส ให้มีศักยภาพ ทางการแข่งขันได้อย่างเท่าเทียมกัน
เพื่อศึกษากระแสนโยบายที่เป็นแนวคิดของร่าง พระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า	
เพื่อศึกษาบทบาทของเครือข่ายพันธมิตรในการ ผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า	

ผลการวิจัย

1. กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ...

งานวิจัยในตอนต้นนี้ใช้กรอบแนวคิดวิเคราะห์ กระแสทั้ง 3 กระแส ตามตัวแบบแนววิเคราะห์ โดยใช้ตัวแบบพหุกระแสของ (Multiple Strea Model) ของจอห์น คิงดอน (John W. Kingdon) ถือเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ทำให้เห็นกระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะแนวคิดนี้ช่วยให้เห็นความเป็นมาของนโยบาย ตลอดจนตัวแสดงที่มีความสำคัญต่อการกำหนดร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า... (ประสงค์ชัย เศรษฐสุวิชัย, 2558) ได้แก่ กระแสปัญหา (Problem Stream) กระแสนโยบาย (Policy Stream) และกระแสการเมือง (Political Stream) ให้มาบรรจบกัน ซึ่งหากกระแสทั้งสามยังไม่มาบรรจบกัน การตัดสินใจหรือการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายก็จะยังไม่เกิดขึ้นตราบจนกระทั่งกระแสทั้งสามนั้น มาบรรจบกันเสียก่อนการตัดสินใจเชิงนโยบายจึงจะเกิดขึ้นได้

1.1 กระแสการเมืองในการร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ...

รัฐประหารเกิดขึ้นในประเทศไทย พ.ศ. 2557 เกิดเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16:30 น. โดยกองทัพ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งภายหลังได้จัดตั้งเป็นคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหารโค่นรัฐบาลยิ่งลักษณ์ซึ่งมี นិวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รักษาการซึ่งการรัฐประหารดังกล่าวเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์การเมืองซึ่งเริ่มเมื่อเดือนตุลาคม 2556 เพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ และอิทธิพลของทักษิณ ชินวัตร ในการเมืองไทย หลังรัฐประหาร พ.ศ. 2549 มีประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด 2 คณะรัฐมนตรีรักษาการหมดอำนาจ ตลอดจนให้ยุบวุฒิสภา จนเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนรัฐสภา วันที่ 21 สิงหาคม 2557 สภาฯ มีมติเลือกพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี หลายประเทศประณามรัฐประหารครั้งนี้ ส่วนในประเทศไทยมีการตอบสนองทั้งยินดีและต่อต้าน ซึ่งผลของรัฐประหารทำให้สิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองถูกระงับ กองทัพมีอำนาจในการเมืองไทยมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำและการผูกขาดเศรษฐกิจโดยกลุ่มธุรกิจใหญ่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำเนิดขึ้นในช่วงนี้ ซึ่งมีการวางระบบอย่างจริงจังทำให้พรรคการเมืองครองเสียงข้างมากได้ยาก และมีการวางระบบการเมืองแม้จะเป็นประชาธิปไตย แต่กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนต่ำ ซึ่งเท่ากับทำให้ประเทศเข้าสู่ยุคที่กองทัพขึ้นนำประชาธิปไตย กล่าวโดยสรุปบริบททางการเมืองในช่วงนี้ได้ผ่านการใช้อำนาจที่เข้มแข็ง และมาสู่การให้เสรีภาพแก่ประชาชนได้มากกว่าเดิม แต่คงเป็นการกุมอำนาจของเครือข่ายเดิม

1.2 กระแสปัญหาการร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ....

กระแสปัญหากลไกกฎหมายของระบบราชการ “ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติสรรพสามิตฯ”

พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต ปี 2560 เป็นปัญหาด้านกลไกของกฎหมายของระบบราชการ กล่าวคือ กฎหมายหลายๆ ฉบับของระบบราชการจะมีรายละเอียดปลีกย่อยมากมาย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเงื่อนไขในการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตของผู้ประกอบการรายเล็กใน พ.ร.บ. ฉบับนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตสุราคือ มาตรา 153 ที่ระบุว่า “ผู้ใดประสงค์จะผลิตสุราหรือมีเครื่องกลั่นสำหรับผลิตสุราไว้ในครอบครองให้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดี และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด การขออนุญาต และการออกไปอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ตารางที่ 2 เงื่อนไขที่เป็นปัญหา

เงื่อนไขที่เป็นปัญหา

- “ผู้ใดประสงค์จะผลิตสุราหรือมีเครื่องกลั่นสำหรับผลิตสุราไว้ในครอบครองให้ยื่นคำขออนุญาต...” หมายความว่า หากประชาชนต้มเหล้าหรือผลิตเบียร์เองโดยไม่ได้รับอนุญาต (ต่อให้เป็นการต้มบริโภค) ก็มีความผิดตามกฎหมายตามมาตรา 5 ที่ระบุว่า ห้ามมิให้ผู้ใดทำสุรา หรือมีภาชนะ หรือเครื่องกลั่นสำหรับทำสุราไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีฯ เพราะในเนื้อกฎหมายไม่ได้ระบุไว้ว่า ‘เพื่อการค้า’ หรือ ‘เพื่อบริโภค’
- โรงผลิตเหล้าขาว ต้องใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมต่ำกว่า 5 แรงม้า หรือใช้คนงานน้อยกว่า 7 คน
- โรงผลิตเหล้ากลั่นชนิดอื่น ที่ไม่ใช่กลั่นชนิดพิเศษ (วิสกี, บรันดี ฯลฯ) และกลั่นชนิดเอทานอล ต้องมีขนาดกำลังผลิต 9 หมื่นลิตรต่อวัน สำหรับ 28 ดีกรี
- โรงผลิตเบียร์ ต้องมีขนาดกำลังการผลิตไม่ต่ำกว่า 10 ล้านลิตรต่อปี
- ตั้งบริษัทเบียร์ บริษัทต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท และมีผู้ถือหุ้นสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด โดยมีเงินค่าหุ้นหรือเงินลงทุนที่ชำระแล้วไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท
- หากต้องการผลิตเบียร์เพื่อขายในร้าน ต้องมีขนาดกำลังการผลิต ไม่ต่ำกว่า 1 แสนลิตรต่อปี และไม่เกิน 1 ล้านลิตรต่อปี

จากการพิจารณาถึงสภาพปัญหา เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการผูกขาดของนายทุนอย่างมาก เพราะจากการดูจากมาตรา 153 ข้างต้น ผู้ประกอบการต้องอาศัยต้นทุนจำนวนมากย่อมเป็นกลุ่มทุนขนาดใหญ่เท่านั้น เช่นนี้ กลไก

ของระบบราชการที่เป็นกฎหมายไม่ได้เปิดทางให้ผู้ประกอบการตัวเล็กตัวน้อยมีโอกาสได้แสดงฝีมือและพัฒนาเครื่องตีแม่เหล็กของตัวเองขึ้นมา ทำให้ต้องสูญเสียธุรการชาติที่เต็มไปด้วยเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น และขาดความหลากหลายของการการเลือกตีแม่เหล็กของตัวประกอบกับผู้วิจัยได้สำรวจด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเชิงปริมาณเบื้องต้น เพื่อชี้ชัดถึงความพึงพอใจในกระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ได้ผลข้อมูลมาวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าโดยเก็บข้อมูลจาก 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นิติกรประจำสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9 เจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9 และ ผู้ประกอบการรายย่อยหรือประชาชนทั่วไป พบว่า

- 1) ด้านการคาดหวังที่มีพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ในระดับมาก
- 2) ด้านการร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ในระดับมาก
- 3) ด้านพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าจะเป็นตัวช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยให้ได้รับความเท่าเทียม ทางกฎหมายเหมือนผู้ประกอบการรายใหญ่ ในระดับมาก
- 4) ด้านการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าเพื่อปลดล็อกผู้ประกอบการรายย่อยเข้าสู่ธุรกิจสุราได้อย่างเสรี ในระดับมาก
- 5) ด้านทางเลือกและโอกาสในการครอบครองและผลิตสุรารภายในครัวเรือนได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ในระดับปานกลาง

จากการสัมภาษณ์ได้ผลข้อมูลมาวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า โดยเก็บข้อมูลจาก 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นิติกรประจำสำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9 เจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9 และ ผู้ประกอบการรายย่อยหรือประชาชนทั่วไป ซึ่งแต่ละกลุ่มประชากรที่ให้ข้อมูลมีทั้งความเห็นในด้านที่ตรงและความเห็นต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการสนับสนุนภูมิปัญญาไทยไทยตามท้องตลาดในรูปแบบสุราเสรี ด้านการเปิดโอกาสทางการแข่งขันในตลาดสุราเสรี ทั้งยังรวมถึงด้านการปลดล็อกพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า

ด้านการสนับสนุนภูมิปัญญาไทยไทยตามท้องตลาดในรูปแบบสุราเสรี

“การสนับสนุนภูมิปัญญาไทยเพื่อนำมาแปรรูปในรูปแบบสุราถือเป็นสิ่งที่ดี ความคิดที่ดี เป็นเรื่องที่จะเข้ามาสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและทำให้ภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดกันมาอย่างช้านานเกิดความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นซึ่งอาจจะมี ความก้าวหน้าไปเป็นสุราส่งออกต่างประเทศที่เกิดจากภูมิปัญญาไทย ซึ่ง พรบ. สุราก้าวหน้าจะเข้าเป็นตัวช่วยผลักดันและเปิดกว้างในการผลักดันสุราที่เปิดจากภูมิปัญญาไทยให้เข้าสู่ท้องตลาด และแข่งขันได้อย่างเสรี” (ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2565)

ด้านการเปิดโอกาสทางการแข่งขันในตลาดสุราเสรี

“การเปิดโอกาสทางการแข่งขันในตลาดสุราเสรีประชาชนส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วย เนื่องจากสุราเป็นของมีนเมา ถ้าเปิดการแข่งขันในตลาดสุราเสรีอาจจะทำให้สุราล้นตลาด ราคาของสุราจะควบคุมราคาขายไม่ได้ คู่แข่งทางการ

แข่งขันจะมากจนล้นตลาดเกินกว่าที่จะควบคุมได้ การจัดเก็บภาษีลดลง ราคาสุราจะลดต่ำลงทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการมั่วสุมได้หากไม่มีการควบคุมดูแลที่ดี” (ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2565)

ด้านการปลดล็อกพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า

“ไม่เห็นด้วยที่จะมีการปลดล็อกพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า สุราเป็นของมีนเมา หากปลดล็อกพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าคิดว่าจะมีโทษมากกว่าประโยชน์เพราะถ้าผลิต จำหน่ายสุราได้อย่างเสรี ประชาชนอาจจะบริโภคสุรามากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาได้ เช่น การรวมตัวมั่วสุม ปัญหาการทะเลาะวิวาท เมาแล้วขับ อาชญากรรม เป็นต้น” (ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2565)

แต่อย่างไรก็ดีความเห็นเกี่ยวกับการร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าฉบับนี้ด้านหนึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตรายเล็กและลดการผูกขาด ตลอดจนจนถึงทำตามกระบวนการกฎหมายให้ถูกต้องดังที่ ปกป้อง ศรีสนิท (2565, ออนไลน์)

“จริง ๆ แล้วไม่ใช่ร่างกฎหมายสุราเสรี แต่เป็นร่างกฎหมายที่เปิดให้ผู้ผลิตรายเล็กสามารถขออนุญาตผลิตขายสุราและเสียภาษีอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้ เพราะในปัจจุบัน พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ได้เปิดช่องให้เพียงผู้ประกอบการรายใหญ่ ที่มีปริมาณผลิตจำนวนมากเท่านั้น ที่จะสามารถขออนุญาตในการผลิตจำหน่ายสุราและเสียภาษีได้ “ร่าง พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า” ที่พิจารณาในสภานี้จึงเป็นการพูดถึงการแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560”

2. พัฒนาการยกร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ....

การพัฒนาการยกร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า เริ่มต้นมาจากนโยบายของพรรคก้าวไกลที่เสนอโดย **คุณเท่าพิภพ ลิ้มจิตรกร** สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ได้เริ่มต้นมาจากความต้องการมีเป้าหมายเพื่อยกระดับวิสาหกิจชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแปรรูปพืชผลทางการเกษตรเพื่อผลิตสุรา และยกเลิกเงื่อนไขที่กีดกันผู้ประกอบการรายเล็กในการขอใบอนุญาตผลิตสุราเพื่อการค้า รวมถึงเปิดทางให้ผู้ผลิตสุราเพื่อการบริโภคในครัวเรือนสามารถทำได้โดยไม่มีความผิด ซึ่งคุณเท่าพิภพ ลิ้มจิตรกร ได้นำร่างเสนอในระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ไปให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาก่อน 60 วัน ก่อนจะส่งกลับมาให้สภาพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งต่อมาผลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565 มีมติให้คณะรัฐมนตรีนำกลับไปพิจารณาทบทวนอีก 60 วัน โดยมี ส.ส. เห็นด้วย 207 คน ไม่เห็นด้วย 195 คน งดออกเสียง 2 คน ไม่ลงคะแนนเสียง 3 คน จากจำนวนองค์ประชุมทั้งหมด 407 คน ส่งผลให้ความหวังในการผลักดันร่าง พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า ริบหรี่ลง เนื่องจากการเตะถ่วงเวลา และอาจถูกเลื่อนการพิจารณาออกไปในการประชุมสมัยหน้า ซึ่งผลการลงมติดังกล่าวสร้างความผิดหวังให้แก่ผู้ผลิตสุราชุมชนและคราฟท์เบียร์ไทย ที่พยายามส่งเสียงให้สังคมได้รับรู้ถึงความไม่เป็นธรรมของกฎหมายฉบับเดิมที่มีอยู่ เหตุเพราะเป็นกฎหมายเอื้อให้นายทุนใหญ่ผูกขาดกีดกันผู้ผลิตรายย่อย กดทับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการดื่มของประชาชน และทั้งหมดนี้คือเหตุผลที่ต้องปฏิรูปกฎหมายฉบับนี้

3. การเสนอร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ...ของพรรคการเมือง ผู้วิจัยวิเคราะห์พบว่า

(1) ความเห็นจากนักการเมือง

กรณีนายเท่าพิภพ ลิ้มจิตรกร ส.ส. พรรคก้าวไกล ในฐานะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ได้ออกมาแถลงข่าวเนื่องในโอกาสที่ร่าง พ.ร.บ. ได้พิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว เป็นเวลากว่าสามเดือนและเป็นวันที่ร่าง พ.ร.บ. สุราก้าวหน้าผ่านส่วแรก

“รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ก้าวไกลความฝันได้อีกก้าวหนึ่ง และผลงานของพ.ร.บ.ฉบับนี้เป็นผลงานของทุกพรรคการเมืองและสภาแห่งนี้ที่ช่วยผลักดันในชั้นกรรมาธิการให้ร่างกฎหมายออกมามีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น และคิดว่าจะรอบจ้อยข้อกังวลในหลายๆเรื่องของสมาชิกสภาที่ได้อภิปรายไว้ในวาระที่ 1 และคาดหวังว่า พ.ร.บ. จะเป็นตัวกำหนดให้ผู้ที่ผลิตสุราเพื่อการบริโภคไม่ต้องขอใบอนุญาตและไม่มีควมผิด ไม่กำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติการขอใบอนุญาต เช่น ทุนขั้นต่ำในการจดทะเบียน เปิดทางผู้ประกอบการรายย่อย ไม่กำหนดหลักเกณฑ์กำลังการผลิต กำลังแรงม้า รวมถึงเปิดทางแก่ผู้ประกอบการรายย่อย”

(2) ความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมาย

กรณีนายคริส โปตระนันท์ ได้กล่าวในส่วนข้อกฎหมายที่ผ่านการแก้ไขว่า ในส่วนของการให้ผู้ผลิตรายย่อยได้เข้าสู่ตลาดได้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องกำลังการผลิต แรงม้า กำลังคนและทุนจดทะเบียนทางกรรมาธิการเห็นตรงกันว่าต้องปลดล็อกและเปิดโอกาสให้รายย่อยได้เข้าสู่ตลาด จึงให้คงไว้เพียงแต่มีการปรับข้อความให้รัดกุมและชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันกรรมาธิการเข้าใจถึงความกังวลของสังคมในเรื่องการผลิตที่มีใช้การค้าของประชาชนในครัวเรือนและตามประเพณี ซึ่งร่างกฎหมายนี้ปลดล็อกให้ทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ซึ่งหากไม่มีการกำกับของรัฐเลย ก็อาจจะทำให้รัฐเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษี กรรมาธิการจึงเห็นตรงกันว่า การผลิตในครัวเรือนต้องมีการจัดแจ้งกับกรมสรรพสามิตในเรื่องของชนิดและปริมาณของสุราที่ผลิต

(3) สรุปการเสนอร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ...

สาระสำคัญของการร่างกฎหมายฉบับนี้คือ การแก้ไขมาตรา 153 ของ พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต โดยให้เพิ่มเติมส่วนที่อธิบายถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่ผู้ขอใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติตาม โดยระบุว่าเงื่อนไขเหล่านั้นต้องไม่กำหนดคุณสมบัติผู้ขออนุญาต ไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติด้านกำลังการผลิต กำลังแรงม้าของเครื่องจักร จำนวนพนักงาน หรือประเภทบุคคลที่มีสิทธิขออนุญาต ทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อให้รายย่อยมีโอกาสที่จะเข้าถึงใบอนุญาตได้โดยไม่ถูกกีดกัน และทำให้ตลาดสุรามีผู้เล่นจำนวนมากยิ่งขึ้นนอกเหนือไปจากการผูกขาดใบอนุญาตจากรายใหญ่เพียงไม่กี่เจ้าตามกฎหมายฉบับปัจจุบัน

4. เหตุผลในการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ...

พรรคก้าวไกลผลักดันร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า โดย 3 ประเด็น คือ “ปลดล็อก” ด้วยเหตุผลมุ่งทำลายเศรษฐกิจผูกขาด เปิดโอกาสชุมชนแข่งขัน เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ซึ่งไม่ได้มองแค่น้ำเมา แต่เน้นมิติวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกษตรวิทยา ผลลัพธ์เศรษฐกิจ ทรัพย์สินทางปัญญา และภาษี การจัดการข้อมูลรัฐกำจัดทุจริต ยึดหลักความหลากหลาย เท่าเทียม สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ทั้งนี้ การเสนอร่างกฎหมายสุราในครั้งนี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำลายเศรษฐกิจผูกขาดล้างระบบเส้นสาย หยุตทุนใหญ่ จะเห็นได้ว่าเป็นการสะท้อนไปยังแก่นแกนสำคัญของนโยบายพรรคอย่างตรงไปตรงมา

5. บทบาทของพรรคการเมืองต่อการริเริ่มและเสนอพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ...

พรรคก้าวไกลสะท้อนปัญหาของทุนผูกขาดในประเทศไทย ซึ่งต้องการให้ทุกคนเห็นถึงโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่เอื้อกับกลุ่มทุนผูกขาด และบทบาทของกลุ่มทุนใหญ่ โดยพรรคได้ร่วมกันร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า ซึ่งพรรคอนาคตใหม่ไม่ได้เห็นสิ่งนี้เป็นเรื่องของน้ำเมา แต่คือเรื่องของวัฒนธรรม เรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ สูตรและความลับทางการค้า คุณค่าทางวิทยาศาสตร์ และมากกว่านั้นคือเรื่องเศรษฐกิจ ที่จะแก้ปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำในประเทศไทยได้ และเรื่องของเครื่องหมายทางการค้ารวมถึงภาษีที่ประเทศไทยจะได้รับ การร่างกฎหมายฉบับนี้จะมีสาระสำคัญ 3 ประการ ประกอบไปด้วย

1. การแก้ไขมาตรา 153 ของ พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต ห้ามกำหนดเงื่อนไขที่เป็นการกีดกันไม่ให้ผู้ประกอบการรายเล็กเข้ามาผลิตสุรา ห้ามจำกัดกำลังการผลิต กำลังการผลิตของเครื่องจักร และจำนวนของแรงงาน
2. การจัดทำโครงสร้างภาษีขั้นบันไดตามขนาดกำลังการผลิต เพื่อให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กทำธุรกิจแข่งขันภายใต้โครงสร้างต้นทุนที่แข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่และต่างประเทศได้
3. ปลดล็อกการปรุงแต่งสุรา จากการแต่งกลิ่นแต่งสี และหมักผสมไพรต่างๆ อันเป็นโอกาสที่จะเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าทางการเกษตรในประเทศไทย ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติแรกของพรรคก้าวไกลที่จะเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตราเป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญเพื่อปลดล็อกทุนผูกขาด ปลดปล่อยสุราคนไทยเพื่อให้ผู้ผลิตรายย่อยเข้ามาทำได้ในกลุ่มธุรกิจสุราร่างนโยบายที่จะทำลายทุนผูกขาดแอลกอฮอล์ขนาดใหญ่ และเป็นการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อประชาชนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

6. กระบวนการเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า พ.ศ....

- ร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ... เสนอโดยคุณเท่าพิภพ ลิ้มจิตรกร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) พรรคก้าวไกล การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า โดยมีสาระสำคัญของร่างกฎหมายคือ การกำหนดให้การขอใบอนุญาตผลิตสุราให้ทำเฉพาะการผลิตสุราเพื่อการค้าและยกเว้นหลักเกณฑ์การขอ

ใบอนุญาตที่ต้องมีการจดทะเบียนและมีทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนรายละเอียดการลงมติร่างกฎหมาย ดังนี้

- ร่าง พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต หรือ ร่าง พ.ร.บ.สุราก้าวหน้า ได้มีการเสนอแก้ไขในมาตรา 153 โดยแก้ไขข้อความในวรรคหนึ่ง จากที่กำหนดว่า "ผู้ใดประสงค์จะผลิตสุรา หรือมีเครื่องกลั่นสำหรับผลิตสุราไว้ในครอบครองให้ยื่นคำขออนุญาต" เป็น "ผู้ใดประสงค์จะผลิตสุราเพื่อการค้า ให้ยื่นคำขออนุญาต" ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวทำให้ผู้ที่ประสงค์จะผลิตสุราที่ไม่ใช่สำหรับการค้า เช่น การต้มสุราเพื่อบริโภคเองในครัวเรือน (home brewing) หรือการทดลองต้มสุราเพื่อคิดค้นสูตรใหม่ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาต รวมถึงไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายที่กำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 193 ตาม พ.ร.บ. สรรพสามิต พ.ศ. 2560

- ร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต หรือร่าง พ.ร.บ.สุราก้าวหน้า เมื่อ 4 พฤศจิกายน 2563 ร่างกฎหมายฉบับนี้ถูกบรรจุในระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จึงได้เข้าสู่การพิจารณาวาระหนึ่ง ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ได้ลงมติรับหลักการในวาระหนึ่ง เนื่องจากครม. ขอรับร่างไปศึกษาก่อน 60 วัน แต่ยังไม่ทันที่สภาผู้แทนราษฎรจะลงมติอนุมัติว่าจะให้ครม. นำร่างไปศึกษาก่อน 60 วัน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรก็อนุมัติให้ครม. นำร่างกฎหมายดังกล่าวไปศึกษาก่อน 60 วัน เนื่องจากเสียงข้างมากของสภาผู้แทนราษฎรมีมติ **207 ต่อ 196** ให้ส่งร่าง พ.ร.บ.สุราก้าวหน้า ให้ ครม. พิจารณา ก่อน 60 วัน นับตั้งแต่ร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต หรือ ร่าง พ.ร.บ.สุราก้าวหน้า ได้เข้าสู่การพิจารณาวาระหนึ่ง สภานิติบัญญัติได้ถ่วงเวลาการพิจารณามาแล้วไม่ต่ำกว่า 463 วัน และจะมีการนำมาพิจารณาอีกครั้งในการประชุมสภาในครั้งถัดไป

- ร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า เมื่อ 2 พฤศจิกายน 2565 สภาผู้แทนราษฎรมีวาระการประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต หรือร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ซึ่งเป็นการพิจารณารายมาตราในวาระสองและวาระสาม โดยการพิจารณาร่างกฎหมายนี้ ใช้เวลานานถึงช่วงเย็น เนื่องจากมีการลงมติวาระสามถึงสองรอบ โดยรอบแรก เป็นการเสียบัตรตามปกติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ลงมติในวาระสาม มีมติ **“ไม่เห็นด้วย”** กับร่างพ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต ด้วยคะแนนเสียงเห็นด้วย **174 เสียง ไม่ด้วย 177 เสียง งดออกเสียง 11 เสียง ไม่ลงคะแนนเสียง 4 เสียง** แต่เนื่องจากคะแนนเห็นด้วยกับคะแนนไม่เห็นด้วย แตกต่างกันไม่เกิน **25 คะแนน** จึงมีส.ส. ขอใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อนับคะแนนใหม่ ซึ่งตามข้อ 83 และ ข้อ 85 ระบุว่าถ้าการขอให้นับคะแนนใหม่ ให้ใช้วิธีการขานชื่อรายบุคคล หลังลงมติใหม่ ด้วยวิธีการขานชื่อส.ส. รายบุคคล ผลการลงมติที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร มีมติ **“ไม่เห็นด้วย”** กับร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต หรือร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าในวาระสาม ด้วยคะแนนเสียงเห็นด้วย **194 เสียง ไม่เห็นด้วย 196 เสียง งดออกเสียง 15 เสียง** ร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า เป็นอัน **“ตกไป”** ในวาระสาม ถือว่าร่างกฎหมายสุราก้าวหน้าใช้เวลาประมาณ 582 วัน ถึงจะเข้าสู่สภาได้ยุติลงไปแล้ว อย่างไรก็ตามก็ตีการร่างกฎหมายแม้ตกไป ในเวลาภายหน้าอาจมีการผลักดันและหยิบยกเข้าพิจารณาในกระบวนการนิติบัญญัติได้อีก

ตารางที่ 3 การอภิปรายในวาระที่สอง

ผู้อภิปราย	การอภิปรายในสภาวาระที่สอง
จุลพันธ์ อมรวิวัฒน์	“ต้องการให้กฎหมายที่พิจารณาวาระสองนี้เพื่อให้สุดท้ายเป้าประสงค์ของสภาที่จะให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม เกิดขึ้นได้จริง”
สาทิศย์ วงศ์หนองเตย	<p>“วาระแรกอุตสาหกรรมสุรานั้นผูกขาดและมีมูลค่าสูง ขณะที่ชาวบ้านและทุนเล็กไม่สามารถเข้าถึงอุตสาหกรรมนี้ได้เพราะมีกฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจ พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต”</p> <p>“กฎหมายเดิมผูกขาดอยู่กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ในกฎหมายกำหนดให้ออกกฎกระทรวงโดยที่ไม่ได้เขียนเงื่อนไขอะไรเอาไว้ ในร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า”</p> <p>“อย่าไปคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องการเมือง ที่จะได้ประโยชน์กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเลยนะครับ ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่จะได้ประโยชน์กับประชาชนทั่วไป แล้วก็จะเป็นประโยชน์ในการออกกฎหมายในอนาคตด้วย ขอขอบคุณครับ”</p>
พิธา ลิ้มเจริญรัตน์	“สำหรับทุกท่านที่อยู่ในที่นี้เป็นการโหวตหนึ่งครั้งในพันครั้ง บางท่านอาจจะโหวตเป็นหมื่นๆ ครั้งที่เคยผ่านมา ไม่ได้มีความหมายอะไรกับพวกท่านมากมายขนาดนั้น แต่สำหรับผู้ประกอบการ สำหรับเกษตรกร สำหรับคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในวงการนี้ นี่คือการฝันของเขา และนี่คือความหวังของเขา...”
เกียรติ สิทธิอมร	“การที่ไม่ผ่านพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ฝ่ายบริหารเปลี่ยนใจได้ แก้ใหม่ได้ คิดว่ากฎหมายนี้ที่ทำอย่างยากเย็น ถึงเวลาที่สภาต้องตัดสินใจและควรสนับสนุนกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตรายเล็กรายน้อย”
ชาดา ไทยเศรษฐ์	<p>“สิ่งที่ตนเป็นห่วง คือการใช้สุรา มันมีทั้งบวกและลบ ตนห่วงกังวลว่าตัวเลขผู้เสียชีวิตช่วงเทศกาลปีใหม่หรือสงกรานต์จะเพิ่มขึ้นหรือเปล่า รวมถึงการใช้สุราในเยาวชนซึ่งต้องมีการควบคุมในระดับหนึ่ง”</p> <p>“ไม่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะรับหลักการร่างกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ ไม่ต้องนำกฎกระทรวงมาพิจารณา เพราะสิ่งที่สภากำลังพิจารณาอยู่คือกฎหมายซึ่ง</p>

	ใหญ่กว่ากฎกระทรวง”
<p>คมเดช ไชยศิริมงคล</p>	<p>“กฎกระทรวงที่เพิ่งออกมามันย้อนแย้ง การคุมคุณภาพ เครื่องผลิต ฯลฯ เป็น การคุมกำเนิดในการพัฒนาการทำสุราพื้นบ้าน ช่วงพรรคไทยรักไทย ดำเนินการเกี่ยวกับสุราชุมชน ตนเป็นหนึ่งในคนที่ขยายผลให้ชาวบ้านทำ ราคา เหล้าขาวที่ชาวบ้านใช้กัน มีต้นทุนแค่ประมาณ 10 บาท พวกเขาไปประมาณ 50 บาท บวกผู้ค้าคนกลางไป 10 บาท ต้นทุนแค่ 10 บาท มันขึ้นไปได้ถึง 120 บาท ทั้งที่ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ใช้กับวิถีชีวิตชาวบ้าน ตามงานประเพณีต่างๆ”</p> <p>“ธุรกิจประเภทนี้ยึดครองประเทศและผูกขาด การที่ฝ่ายบริหารออก กฎกระทรวงเป็นการหวังดีประสงค์ร้าย ไปควบคุมไม่ให้เกิดการจำหน่าย การ พัฒนา ที่จะเข้าไปมีส่วนแบ่งการตลาดสุราได้ ตนไม่เห็นด้วยกับการออก กฎกระทรวง และสนับสนุนร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า”</p>
<p>สรูประเด็น</p>	<p>ผู้วิจัยเห็นว่า การออกกฎกระทรวง แม้มีข้อดีของกฎกระทรวงใหม่นี้ ทำให้ สามารถขอใบอนุญาตผลิตสุราที่ไม่ใช่เพื่อการค้าได้ ผ่อนคลายหลักเกณฑ์และ เงื่อนไข ทำให้ผู้ผลิตสุรารายใหม่สามารถเข้าสู่ธุรกิจสุราได้ง่ายขึ้น โดยยกเลิกทุน จดทะเบียนและกำลังการผลิตสำหรับผู้ขออนุญาตผลิตเปียร์ ขณะที่ผู้ผลิตสุรา ขนาดเล็กรายเดิมสามารถเติบโตได้ภายใต้การกำกับดูแลเรื่องคุณภาพสุราและ สิ่งแวดล้อมแต่กฎกระทรวงเป็นกฎหมายลำดับรองก็อาจจะถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลง ได้หรือเปลี่ยนเนื้อหากลับไปเป็นเหมือนเดิมก็ได้ ไม่เหมือนพระราชบัญญัติที่ผ่าน สภาซึ่งมีศักดิ์สูงกว่ากฎกระทรวง</p>

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า กับ กฎกระทรวงการผลิตสุรา พ.ศ. 2565

การเปรียบเทียบร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า กับ กฎกระทรวงการผลิตสุรา พ.ศ. 2565	
ร่างพ.ร.บ.สุราก้าวหน้า	กฎกระทรวงการผลิตสุรา พ.ศ. 2565
ทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ : ห้ามกำหนด	ไม่กำหนด
กำลังผลิตขั้นต่ำ: ห้ามกำหนดและกีดกันใด ๆ	ไม่มีกำหนด แต่มีเงื่อนไขว่าเครื่องจักรต้องได้มาตรฐาน

	และต้องปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม และมีเงื่อนไขที่ว่าต้องมีสายการผลิตที่ติดตั้งระบบพิมพ์เครื่องหมายการเสียภาษี และผ่านเครื่องหมาย EIA
สุรากลั่นชุมชน: ห้ามกำหนดแรงม้า จำนวนคนงานและการกีดกันใด ๆ	สุราชุมชนประเภทไม่เกิน 50 แรงม้า ต้องผ่านการประเมิน EIA และผลผลิตได้แต่สุราขาวเท่านั้น
โรงงานผลิตสุราขาว: ห้ามกำหนดกำลังผลิตขั้นต่ำ	ต้องมีการผลิตขั้นต่ำ 90,000 ลิตร ต่อวัน
การผลิตสุราเพื่อบริโภคเอง: ขออนุญาตต่ออธิบดีตามปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง	ขออนุญาตต่ออธิบดี แต่อนุญาตเพียงไม่เกิน 200 ลิตร ต่อปี ทั้งสุราแช่และสุรากลั่น

ที่มา: สำนักข่าว BBC NEWS ไทย, 2565 (ออนไลน์)

7. บทวิเคราะห์ผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติสุรากลั่น พ.ศ...

ผลกระทบที่เกิดจากการมีพระราชบัญญัติสุรากลั่น พ.ศ... มีผลกระทบในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมอาจทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายมากขึ้น การจัดเก็บภาษีสุราที่ลดลง การควบคุมคุณภาพและปริมาณในการผลิตที่ไม่สามารถจะควบคุมได้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นโดยตรงกับผู้ผลิตสุรารายใหญ่ทำให้มีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้นจนล้นตลาด ประชาชนเข้าถึงสุราได้ง่ายขึ้นซึ่งเกิดผลกระทบต่อสังคมตามมาในระยะยาว เช่น ปัญหาสุขภาพ การทะเลาะวิวาท การเมาแล้วขับ เป็นต้น

“หากพระราชบัญญัติสุรากลั่นออกมาคนอาจจะหันมาดื่มสุรากลั่นมากขึ้น เพราะหาซื้อได้ง่ายมีหลากหลายแถมราคาถูก ทำให้ส่งผลต่อความไม่สงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งอันตรายต่อคนในสังคม เด็กและเยาวชนมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์ 1, 10 ตุลาคม 2565)

“ผลกระทบหากพระราชบัญญัติสุรากลั่นประกาศใช้ จะทำให้การตรวจสอบของภาครัฐยุ่งยากมากขึ้น ป้องกันการทำผิดกฎหมายได้ยาก และจะนำมาสู่การรวมกลุ่มกันในผลิตสุราและผลิตภัณฑ์มากขึ้น ภาครัฐแต่ละฝ่ายจะมีปัญหาในการควบคุมคุณภาพและมาตรการสุราชุมชนจึงเห็นว่าสมควรให้มีภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและแนวทางในการผลิตต่อไป” (ผู้ให้สัมภาษณ์ 2, 10 ตุลาคม 2565)

“ส่งผลกระทบโดยตรงแก่ผู้ประกอบการธุรกิจสุรารายใหญ่ ทำให้รายได้ลดลง ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีของรัฐลดลงด้วย ประชาชนเข้าถึงสินค้าสุราได้ง่ายขึ้นซึ่งหมายความว่ารวมทั้งเด็กและเยาวชนด้วย อาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา เช่น ปัญหาสุขภาพ การทะเลาะวิวาท เป็นต้น” (ผู้ให้สัมภาษณ์ 3, 10 ตุลาคม 2565)

“การผลิตสุรากลั่นจะมากขึ้น ราคาขายจะมีความแตกต่างกัน เพราะต้นทุนการผลิตในแต่ละช่วงเวลาไม่ได้ใช้มาตรการข้อกำหนดที่เหมือนกันตลอดทำให้ขาดการควบคุมคุณภาพ ความสะอาด ไม่เป็นไปตาม

พรบ. จนเกิดช่องว่างของกฎหมายที่มีรูรั่วมากขึ้น และจะมีปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา” (ผู้ให้สัมภาษณ์ 4, 10 ตุลาคม 2565)

สรุปและอภิปรายผล

1. กระแสปัญหาและกระแสนโยบาย

กระแสการกำหนด นโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าเพื่อสะท้อนถึงกระแสของปัญหาของการร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าให้ผู้ประกอบการรายย่อยหรือประชาชนทั่วไปสามารถที่จะผลิตสุราโดย ไม่มีข้อจำกัดในการผลิตและสามารถจำหน่ายได้โดยไม่ผิดกฎหมายเนื่องจากภาครัฐมีการควบคุมในการผลิตสุรา ส่งผลให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสุราในประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมสุราที่ผูกขาด ผู้ประกอบการรายย่อยในประเทศไทยไม่สามารถผลิตสุราได้ หากต้องผลิตสุราเพื่อจำหน่ายในหรือครอบครองในประเทศไทย จะต้องยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีกรมสรรพสามิตและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 153 ซึ่งสรุปได้ว่า หากผู้ใดต้องการผลิตเหล้าต้องมีการขออนุญาต และมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นหากมีการผลิตเหล้าเองในครัวเรือน หรือในชุมชน โดยไม่มีการขออนุญาตหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย อาจได้รับโทษทั้งจำคุก และปรับเงิน อีกทั้งร่างกายอาจได้รับอันตรายจากส่วนผสมของเหล้าที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงการปนเปื้อนจากวัสดุอุปกรณ์หรือภาชนะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ

กระบวนการกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ทำให้เห็นถึงปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่เอื้อกับกลุ่มทุนผูกขาด และเอื้อประโยชน์ต่อนายทุนกลุ่มใหญ่ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยรายเล็กๆถูกกีดกันทางการผลิตสุรา กีดไม่ให้เข้าสู่อุตสาหกรรมสุราเพราะมีเงินทุนไม่ถึงตามที่พระราชบัญญัติสรรพสามิตกำหนดจากปัญหาการกีดกันและการผูกขาดทางเศรษฐกิจ จากปัญหาดังกล่าวทำให้เป็นตัวกำหนดนโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า เพื่อแก้ไขการผูกขาดของสังคมไทย และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยมีโอกาสมาแข่งขันในตลาดกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้อย่างเท่าเทียมซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศไทยได้

2. กระแสการเมือง

จากการประชุมคณะรัฐมนตรีและแกนนำพรรคร่วมรัฐบาลโดยเสนอร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่) พ.ศ 2565 หรือพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาเสร็จสิ้นจากการประชุมทำให้ได้ข้อสรุปตรงกัน คือ รัฐบาลไม่ยอมให้ร่างกฎหมายฉบับนี้ผ่านเพราะหวังถึงเรื่องการผลิตสุราที่ไม่ได้คุณภาพ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยด้านสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่งมองมุมใน

มุมมองของฝ่ายผลักดันพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้ากลับมองว่าที่รัฐบาลไม่ยอมให้ร่างกฎหมายฉบับนี้ผ่านเพราะห่วงถึงผลประโยชน์นายทุนกลุ่มมากกว่าเหตุผลที่ห่วงเรื่องการผลิตสุราเถื่อนไม่ได้คุณภาพ

3. การผลักดัน

จากการที่กลุ่มผลักดันคือพรรคก้าวไกล พยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า โดยมี 3 ประเด็นหลัก คือ ปลดล็อกมุ้งหลายเศรษฐกิจผูกขาดเปิดโอกาสชุมชนแข่งขันและพยายามผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการผลิตสุรา เบียร์ ได้อย่างเสรีและถูกกฎหมาย โดยภาครัฐควรที่จะยกเลิกข้อจำกัดในเรื่อง 5 แร่งม้า 7 แร่งคน รวมทั้งเงื่อนไขเรื่องทุนจดทะเบียนและกำลังการผลิตต่อปี เพื่อกระตุ้นให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้คนที่มีทุนน้อยได้มีช่องทางการประกอบอาชีพ และรัฐจะเก็บภาษีได้มากขึ้นตลาดสุรา เบียร์ประเทศไทย ถือว่ามีมูลค่าใหญ่มาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงไม่กี่ยี่ห้อที่มีการผูกขาดทางการค้า ส่วนรายย่อยหรือสุราชุมชน รวมกันทั่วประเทศน่าจะมีประมาณ 4,000 ราย จึงเป็นเหตุผลในการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการค้าสุราเสรี

แต่อย่างไรก็ดีผู้วิจัยพบว่า เมื่อมีการผลักดันจากพรรคก้าวไกลสู่รัฐสภาแล้ว มีการประกาศจากเว็บไซต์ในราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยการผลิตสุรา พ.ศ. 2565 เพียงไม่ถึงวัน ก่อนที่ พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า จะเข้าสู่การพิจารณาในวันนี้ เป็นวางกลยุทธ์เพื่อคว่ำหวอดร่างกฎหมายสุราก้าวหน้าอย่างชัดเจน

4. ผลกระทบ

ผลกระทบที่เกิดจากการมีพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า มีผลกระทบในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมอาจทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายมากขึ้น การจัดเก็บภาษีสุราที่ลดลง การควบคุมคุณภาพและปริมาณในการผลิตที่ไม่สามารถจะควบคุมได้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นโดยตรงกับผู้ผลิตสุรารายใหญ่ทำให้มีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้นจนล้นตลาด ประชาชนเข้าถึงสุราได้ง่ายขึ้น ซึ่งเกิดผลกระทบต่อสังคมตามมาในระยะยาว เช่น ปัญหาสุขภาพ การทะเลาะวิวาท การเมาแล้วขับ เป็นต้น ซึ่งหากพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าประกาศใช้ จะทำให้การตรวจสอบของภาครัฐยุ่งยากมากขึ้น ป้องกันการทำผิดกฎหมายได้ยาก และจะนำมาสู่การรวมกลุ่มกันในการผลิตสุรามากขึ้น ราคาขายจะมีความแตกต่าง เพราะต้นทุนการผลิตในแต่ละช่วงเวลาไม่ได้ใช้มาตรการข้อกำหนดที่เหมือนกัน ตลอดทำให้ขาดการควบคุมคุณภาพ ความสะอาด ไม่เป็นไปตามกฎหมาย จนเกิดช่องว่างของกฎหมายที่มีรูรั่วมากขึ้น และจะมีปัญหาสังคมต่างๆตามมา ภาครัฐแต่ละฝ่ายจะมีปัญหาในการควบคุมคุณภาพและมาตรการสุรา ทำให้ส่งผลต่อความไม่สงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งอันตรายต่อคนในสังคม เด็กและเยาวชนมาก

ทั้งนี้จากปัจจัยกระแสปัญหา กระแสนโยบาย กระแสการเมือง รวมถึงการผลักดัน และผลกระทบส่งผลให้นโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าถือว่าการผลักดันออกมาเป็นพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าไม่สำเร็จเพราะไม่ผ่านที่ประชุมสภา ทำให้มีการปิดตกไป จึงถือว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าที่ไม่สำเร็จ แต่อย่างไรก็ดีประเด็นการกำหนดนโยบายผ่านร่างกฎหมายสุราเสรี ก็มีเค้าโครงสาระสำคัญสำหรับการผลักดันเมื่อเงื่อนไขโอกาสวาระทางนโยบายเอื้อ และมีกลุ่มอื่นได้ผลักดันมาใหม่อาจมีโอกาสำเร็จในภายหน้า

อภิปรายผล

การร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตหรือร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าเนื่องจากพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงการอนุญาตผลิตสุรา พ.ศ. 2560 เป็นข้อจำกัดของผู้ประกอบการรายย่อย โดยกำหนดให้ผู้ประสงค์ขอใบอนุญาตผลิตสุราต้องเป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่าสิบล้านบาท ซึ่งต้องมีเงินค่าหุ้นหรือเงินลงทุนที่ชำระแล้วไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท ผู้ผลิตสุราต้องมีศักยภาพผลิตขั้นต่ำ ก็คือโรงผลิตเบียร์ประเภทผลิตเพื่อขาย ณ สถานที่ผลิต (brewpub) ต้องมีขนาดกำลังการผลิต 100,000 ถึง 1,000,000 ลิตรต่อปี และต้องมีขนาดกำลังการผลิตตั้งแต่ 10,000,000 ลิตรต่อปีขึ้นไป รวมถึงโรงผลิตสุราชนิดอื่นๆ ต้องมีขนาดกำลังการผลิตคิดเทียบเป็นน้ำสุราที่มีแรงแอลกอฮอล์ยีสึบแปดดีกรีไม่น้อยกว่า 90,000 ลิตรต่อวัน เช่น สุราขาว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าแทบจะไม่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยได้เข้ามามีส่วนร่วมในมูลค่าตลาดทางการค้าดังกล่าว ตั้งแต่ทุนจดทะเบียนที่สูงเกินกำลัง และการเรียกเก็บภาษีขั้นต่ำ (กรณีเบียร์) ที่เรียกเก็บที่ 100,000 ลิตร/ปี กล่าวคือ หากผู้ผลิตรายย่อยมีกำลังการผลิต 10,000 ลิตร/ปี ก็ต้องแบกรับการจ่ายภาษีที่เกินกว่ากำลังการผลิต อันทำให้ต้นทุนการขายนั้นอาจสูงถึงขวดละ 330 บาท ในขณะที่บริษัทที่มีกำลังการผลิตสูงอาจมีต้นทุนอยู่ที่ 60 บาทเท่านั้น

ร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้า หรือร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต (แก้ไขเพิ่มเติม) จึงเป็นการเสนอแก้ไขข้อจำกัดที่ก่อให้เกิดการผูกขาดทางการค้าจากการเก็บภาษีสรรพสามิต โดยคำนึงถึงข้อดีที่มีมากกว่าข้อเสีย คือเปิดโอกาสในการบริโภคสินค้าที่หลากหลายและราคาไม่สูงเกินสมควร ทั้งยังเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรได้ โดยสามารถนำข้าวหรือผลไม้ประจำฤดูกาลมาแปรรูปเป็นสุราเพิ่มมูลค่าทางการตลาด ทั้งยังเป็นการเปิดช่องทางการส่งออก โดยใช้ประโยชน์จากรสชาติจากวัตถุดิบในประเทศที่สามารถสร้างอัตลักษณ์แห่งสินค้าได้มากขึ้น รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสร้างอาชีพและส่งเสริมอุตสาหกรรมแห่งชุมชนอีกด้วย การมีกฎหมายที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายย่อยได้เข้ามาในตลาดจะก่อให้เกิดผลดีในการลดการผูกขาด และช่วยกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีมูลค่ามหาศาลในแต่ละปีให้เกิดแก่สังคมโดยรวม (ว่องวิช ขวัญพัทลุง, 2565) ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขมาตรการสุรานี้เป็นการแก้ปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำในประเทศไทยได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าฉบับนี้จะเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์ที่จะช่วยกระจายรายได้ให้ครอบคลุมไปถึงผู้ประกอบการขนาดย่อยทุกราย และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการผูกขาดรายได้แก่กลุ่มนายทุนใหญ่เพียงกลุ่มเดียว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษานโยบายในร่างพระราชบัญญัติสุราก้าวหน้าหรือร่างพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต โดยใช้พื้นที่การวิจัยที่กว้างขึ้น และผสมผสานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อยืนยันแนวคิดของการผลักดันกฎหมายฉบับนี้
2. ควรทำการศึกษาของปรับตัวและข้อเรียกร้องในการผลิตสุราของผู้ประกอบการรายย่อยและประชาชนทั่วไป
3. ควรศึกษารูปแบบและแนวทางเปรียบเทียบเศรษฐกิจของตลาดการผลิตสุราระหว่างผู้ประกอบการรายใหญ่กับ ผู้ประกอบการรายย่อย

เอกสารอ้างอิง

- [1] กฎกระทรวงการผลิตสุรา พ.ศ. 2565. (1 พฤศจิกายน 2556). ลงใน *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139. ตอนที่ 68 ก. หน้า 1-10.
- [2] กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *ก้าวไกลหลายทุนผูกขาดประชาชนเปียร์ตัน กม.สุราก้าวหน้า*. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/987368>
- [3] กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *เปิดร่างกฎหมายสุราก้าวหน้าหวังหลายทุนผูกขาด*. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/862164>
- [4] คมชัดลึก. (2563). *อนาคตใหม่เปิดร่าง พ.ร.บ.สุราก้าวหน้าปลดล็อกผูกขาดกินรวบ*. จาก <https://www.komchadluek.net/news/410475>
- [5] นพดล อุทมิศกุล. (2560). *การเข้าสู่วาระนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ.
- [6] ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิษญ์. (2558). การศึกษาการเข้าสู่วาระนโยบาย: วิเคราะห์ตัวแบบพหุกระแสและการนำไปใช้. *วารสารเมือง การบริหารและกฎหมาย*. 7(3). หน้า 301-331.
- [7] ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิษญ์. (2557). *การเข้าสู่วาระนโยบายระบบขนส่งทางรางในประเทศไทย: กรณีศึกษาโครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูงโดยใช้ตัวแบบคิงค้อน*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการจัดการปกครอง. ภาควิชาปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- [8] ปกป้อง ศรีสนิท. (2565). *ส่องกฎหมาย ‘สุราก้าวหน้า’ ปลดล็อกตรงไหน ใครจะได้ประโยชน์*. จาก: <https://tu.ac.th/thammasat-060965-draft-progressive-liquor-act>
- [9] ว่องวิช ขวัญพัทลุง. (2565). *ร่างพ.ร.บ.สุราก้าวหน้าตลาดผูกขาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์*. จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/988911>
- [10] สำนักข่าว BBC NEWS ไทย. (2565). *สุราก้าวหน้า: สภาผู้แทนราษฎรโหวตคว่ำร่าง พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า ด้วยคะแนน 196 ต่อ 194 เสียง*. จาก: <https://www.bbc.com/thai/articles/c97j3pd38y7o>
- [11] สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2556). *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [12] องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2563). *อนาคตใหม่เปิดตัวร่าง พ.ร.บ. สุราก้าวหน้าหวังปลดล็อกอุตสาหกรรมสุรา*. จาก: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/287968>
- [13] John W. Kingdon. (2001). A Model of Agenda-Setting. *Law Review L. REV. M.S.U.-D.C. L*
- [14] Ilaw. (2565). *พิจารณากฎหมายนำสนใจหลายฉบับ*. จาก: <https://ilaw.or.th/node/6078>
- [15] Ilaw. (2565). *ร่างกฎหมายสุราก้าวหน้า ตกไป! สภาคว่ำในวาระสาม 194:196 เสียง*. จาก: <https://www.ilaw.or.th/node/6302>

การถอดบทเรียนกรณีการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

Lessons Learned from the Land Dispute Resolution of Hang Dong
Damrongtham Center, Chiang Mai Province

ธนกร บุษพันธ์¹

ThanakornBussaphan¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนกรณีพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาปัจจัย เงื่อนไข และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อการแก้ไขปัญหา และนำไปสู่การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนดังกล่าว จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การถือครองที่ดิน การบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์การจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ การใช้มาตรการทางกฎหมายแก้ไขปัญหการบุกรุก และการใช้มาตรการภายในฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท โดยจากการถอดบทเรียนกรณีศึกษาในพื้นที่ตำบลสันผักหวาน ตำบลบ้านแหวน และตำบลหนองแก้ว พบปัจจัยความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมาตรการภายในฝ่ายปกครองที่มีอยู่อย่างเคร่งครัดแล้ว ยังมีปัจจัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และประชาชนในการบูรณาการทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกลไกการจัดประชาคม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายโดยกำหนดขั้นตอน วิธีการ และกระบวนการในการตรวจสอบข้อเท็จจริง และกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อให้มีความชัดเจน และรองรับผลตามกฎหมาย

คำสำคัญ: ข้อร้องเรียน, ข้อพิพาท, ที่ดินสาธารณประโยชน์, การบูรณาการ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50000

¹ Graduate student in the Master of Public Administration.,Faculty of Political Science and Public Administration, Chiangmai University, Chiangmai,50000, Thailand

* Corresponding author: E- mail: thanakorn.buss@gmail.com.

Abstract

The objective of research was to extract lessons learned from solving complaints in the case of public land disputes of Hang Dong Damrongtham Center, Chiang Mai Province. By studying the factors, conditions and relevant laws that affect the resolution of the problem and lead to the proposal of solutions for solving such complaints. From the research, problem and obstacles that affect the resolution of public land disputes are as follows: land ownership in Thailand, invasion of public land, public land registration, taking legal measures to solve the problem of intrusion and taking internal administrative measures to resolve disputes. From the lessons learned of San Phak Wan Subdistrict, Ban Waen Subdistrict and Nong Kaew Subdistrict, Success factors were found apart from the officer, they have strictly complied with the relevant laws and regulations in accordance with the existing processes or measures within the administrative department. There are also factors of cooperation between government sectors and people in the integration of working together. The researcher has suggested that legal regulations should be amended by defining procedures, methods for investigation of facts and the process of proving facts by reading, translating, interpreting aerial photographs to be clear and support the legal effect.

Keywords: complaints, disputes, public land, the integration

บทนำ

ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นปัญหาที่มีความหลากหลายและสั่งสมเป็นเวลานาน สาเหตุสำคัญของปัญหาเกิดจากโครงสร้างทางสังคมที่มีช่องว่างความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันสูงมาก ประกอบกับเมื่อประเทศมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การแข่งขัน การเอาัดเอาเปรียบ เป็นเหตุให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ประสบปัญหาหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงมีการร้องเรียนร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนจึงถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ทราบว่าการบริหารราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ซึ่งรัฐบาลทุกยุคสมัยและหน่วยงานของรัฐได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนตลอดมา โดยเปิดรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ผ่านช่องทางต่าง ๆ มีการรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เห็นได้ชัดเจนจากการประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ฉบับที่ 96/2557 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 ให้จังหวัดทุกจังหวัดจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมขึ้นในจังหวัดเพื่อทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน การให้บริการข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษาแก้ปัญหา

ความต้องการ และข้อเสนอแนะของประชาชน และทำหน้าที่ตามศูนย์บริการร่วมโดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่กำกับดูแลและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานของศูนย์ดำรงธรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน (ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวง มหาดไทย, 2559)

ที่สาธารณประโยชน์เป็นสมบัติส่วนรวมที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และกฎหมายให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษยิ่งกว่าทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ ของรัฐ (กรมที่ดิน, 2550) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์เพิ่มสูงขึ้น อันเนื่องมาจากจำนวนประชากรที่มากขึ้นทำให้เกิดความต้องการที่ดินเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตเกี่ยวกับที่ดินตามมา อาทิ ที่ดินที่มีราคาสูงขึ้น ประชาชนผู้มีรายได้น้อยไม่อาจซื้อที่ดินมาเป็นของตนเองได้ ประชาชนขาดแคลนที่ดินอยู่อาศัยและทำกิน ส่งผลให้มีการบุกรุกพื้นที่สงวนหวงห้ามต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย โดยสาเหตุสำคัญนอกเหนือเกิดจากตัวประชาชนซึ่งเป็นผู้บุกรุกแล้ว ยังมีสาเหตุสำคัญที่มีส่วนสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์เกิดจากการปล่อยปละละเลยของภาครัฐ การไม่มีกฎหมายกำหนดสิทธิในการถือครองที่ดิน ความเป็นอิสระในการตั้งบ้านเรือนหรือเลือกที่อยู่ และการขาดวินัยของประชาชน (บุญแสง พลเสี, 2529) ทั้งนี้ เมื่อมีการใช้มาตรการทางกฎหมายผลักดันให้ประชาชนผู้บุกรุกออกจากที่ดินสาธารณประโยชน์ของรัฐแล้ว ประชาชนบางรายที่ได้รับผลกระทบมีความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงเกิดการนำไปสู่การร้องเรียนร้องทุกข์ต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด/อำเภอในพื้นที่ ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐและเป็นที่ยังของประชาชนในการช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน

ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในศูนย์ดำรงธรรมระดับอำเภอซึ่งได้ดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในกรณีพิพาทต่าง ๆ และมุ่งแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เพื่อให้ได้ข้อยุติที่มีความเป็นธรรมและยุติธรรมเรื่อยมา โดยเฉพาะปัญหากรณีพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อำเภอหาดง พบว่าส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจ ด้านระเบียบกฎหมายว่าสิ่งใดสามารถทำได้หรือสิ่งใดไม่สามารถทำได้ นำไปสู่การบุกรุกหรือการครอบครองที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือที่ดินสาธารณประโยชน์ ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง จึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษาการถอดบทเรียนกรณีการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหากรณีพิพาทด้านที่ดินสาธารณประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาคือร้องเรียนกรณีพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง
2. เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไข และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคือร้องเรียนกรณีพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคือร้องเรียนกรณีพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

ปัจจุบันได้ถูกนำมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี มีจุดเน้นที่เป็นการบริหารงานที่เน้นวัตถุประสงค์หรือผลสัมฤทธิ์ ทั้งในแง่ของผลผลิต ความคุ้มค่าของเงิน รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาใช้ และยังมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการของประชาชนด้วย (สุรศักดิ์ ชะมารัมย์, 2559) จะเห็นได้จากการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและอำเภอได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดนี้อย่างชัดเจน เห็นได้จากการประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 ให้จังหวัดจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมขึ้นในจังหวัด และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนในระดับรองต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนร่วม” โดยตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรม

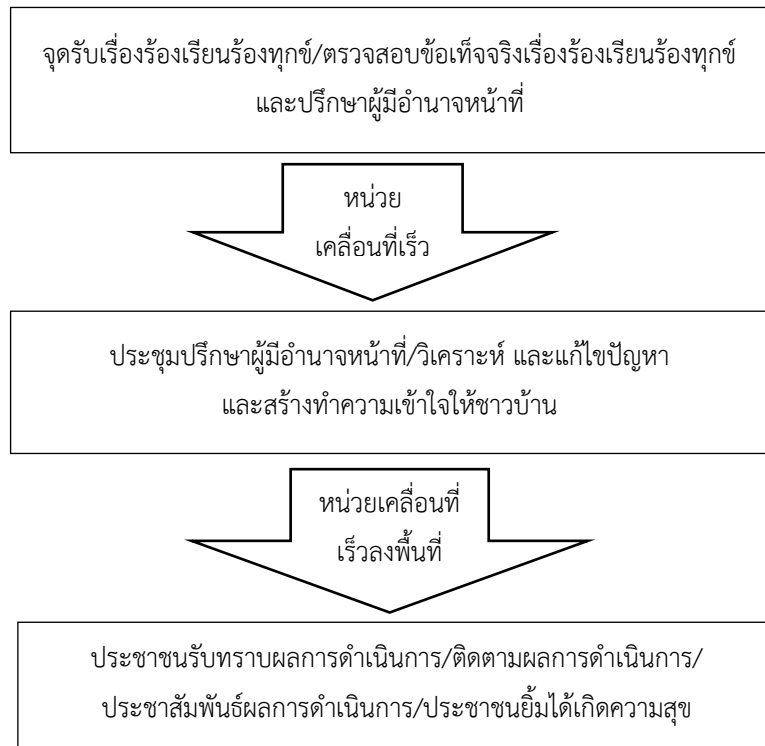
2. แนวคิดเกี่ยวกับการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียน (Lesson Learned) เป็นการทบทวน สรุปประสบการณ์ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากมุมมองและทัศนคติที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงงานให้ก้าวหน้าสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร กลุ่ม องค์กร และสภาพแวดล้อม ด้วยวิธีการถอดบทเรียนจากบทเรียนที่ดี (Good Practice) โดยการพิจารณาจากคุณสมบัติของกรณีศึกษาที่สามารถกำหนดขอบเขตได้อย่างชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

3. แนวคิดเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะประโยชน์

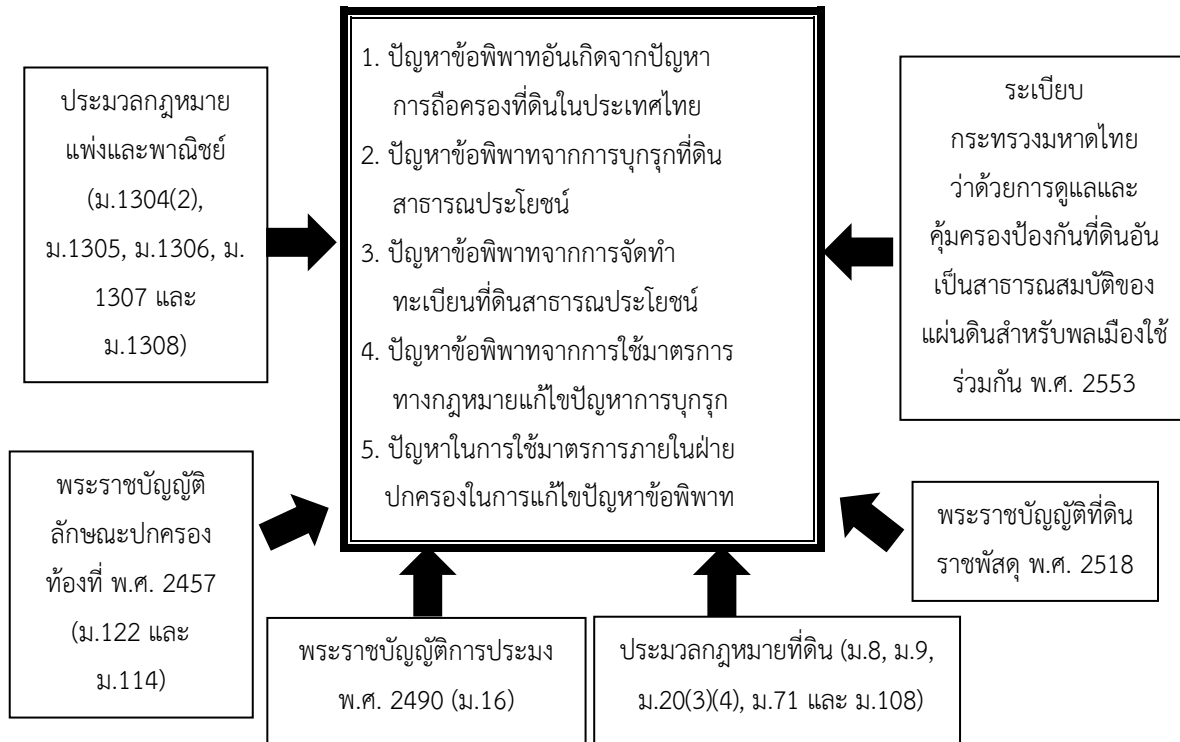
ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือที่ดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันนั้น เป็นสมบัติส่วนรวมที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพราะประชาชนทุกคนมิใช่ว่าจะมีที่ดินเป็นของตนเองทุกคน เช่น ในท้องที่ตามต่างจังหวัด ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่ แต่อาจไม่มีที่ให้สัตว์กินหญ้า รัฐก็ต้องสงวนหวงห้ามที่ดินแปลงใดแปลงหนึ่งให้เห็นว่าเหมาะสมไว้ให้ราษฎรสำหรับเป็นที่เลี้ยงสัตว์ หรือสงวนที่ดินไว้ให้ราษฎรใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ (ป่าช้าสาธารณะ) หรือแม้แต่ในกรุงเทพมหานครก็มีการสงวนที่ดินไว้เป็นสวนสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนลุมพินีสวนจตุจักร เป็นต้น ทรัพย์สินเหล่านี้ถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนกลาง และเป็นทรัพย์สินของรัฐที่มีไว้เพื่อให้ประชาชนใช้ร่วมกัน (กรมที่ดิน, 2550)

4. กระบวนการแก้ไขปัญหารื้อรียงเรียนรื้อทุกซ์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด/อำเภอ สรุปได้ดังนี้

5. กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

“การถอดบทเรียนกรณีการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่”

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล ดังนี้ (สุภางค์ จันทวนิช, 2548)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytical Induction)

ใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดงของผู้วิจัย รวมทั้งกรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อำเภอหาดง

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ใช้วิธีวิจัยจากเอกสารเป็นหลัก โดยรวบรวมและประมวลผลแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ดินสาธารณประโยชน์ ทั้งกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง เอกสารทางวิชาการ บทความ ข้อมูลของกรมที่ดิน และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เมื่อมีการประมวลผลแล้วจึงจัดจำแนกประเภทของข้อมูลที่จะนำเสนออย่างเป็นระบบ

3. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่ามาพิจารณาตรวจสอบเปรียบเทียบกันเพื่อให้มั่นใจว่า แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล เปลี่ยนไปข้อมูลยังเหมือนเดิมหรือไม่ และวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยนอกจากการศึกษาวิจัยที่ได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารเป็นหลักแล้ว ยังใช้ข้อมูลจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอของผู้วิจัยเองด้วย ทำให้ได้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่มา ข้อมูลสำหรับการวิจัยจึงมีความครบถ้วน สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิธีการศึกษาเอกสาร ข้อกฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรณีศึกษาการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง โดยสามารถสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยนี้ได้ดังนี้

1. การถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนกรณีพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ และการถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง ณ ท้องที่ตำบลสันผักหวาน ตำบลบ้านแหวน และตำบลหนองแก้ว สรุปได้ดังนี้

1.1 การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทอันเกิดจากปัญหาการถือครองที่ดินในประเทศไทย

การถือครองที่ดินของเอกชนในปัจจุบัน เอกชนอาจถือครองที่ดินโดยมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองก็ได้ ซึ่งหากเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว กฎหมายย่อมให้ความคุ้มครองจึงไม่ค่อยพบประเด็นปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินระหว่างประชาชนกับรัฐในกลุ่มบุคคลประเภทนี้ แต่บุคคลผู้ถือครองที่ดินโดยไม่มีเป็นผู้มีสิทธิในที่ดิน เช่น บุคคลผู้ซึ่งครอบครองที่ดินก่อนประมวลกฎหมายที่ดินแต่ไม่ได้แจ้งการครอบครองที่ดินตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน และผู้ครอบครองที่ดินโดยพลการเมื่อประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับแล้ว บุคคลประเภทนี้มักจะมีปัญหาข้อพิพาทกับรัฐเกี่ยวกับการขอให้หน่วยงานของรัฐรับรองกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้ซึ่งบุกรุกที่ดินของรัฐ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทบุคคลผู้ถือครองที่ดิน โดยไม่มีเป็นผู้มีสิทธิในที่ดิน และรัฐไม่อาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ได้ จะมีปัญหาข้อพิพาทกับรัฐมากที่สุด

1.2 การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทจากการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์

ปัญหาของการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ นอกจากปัจจัยในเรื่องของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และจำนวนพื้นที่ดินที่มีอย่างจำกัด อันเป็นมูลเหตุเบื้องต้นที่ส่งผลให้ประชาชนต้องเข้ายึดถือครอบครองที่ดินสาธารณประโยชน์เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินแล้ว ยังมีมูลเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐ ที่ส่งผลให้มีการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ กล่าวคือ ในอดีตที่ผ่านมา การสงวนหวงห้ามและการนำขึ้นทะเบียนเป็นที่สาธารณประโยชน์ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องมักจะปล่อยปละละเลยไม่เคร่งครัดต่อกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของทางราชการที่วางไว้ ทำให้การสงวนหวงห้ามที่ดินบางแปลงไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ/หรือไม่มีอาณาเขตที่แน่นอน โดยมีที่สาธารณประโยชน์จำนวนไม่น้อยที่ทางเจ้าหน้าที่รัฐไม่อาจพิสูจน์หรือยืนยันแนวเขตได้ ทำให้การดูแลรักษาเป็นไปด้วยความยากลำบาก และก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ของรัฐ

1.3 การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทจากการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์

การจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นมาตรการในการควบคุมและคุ้มครองป้องกันเกี่ยวกับที่ของรัฐอย่างหนึ่งสามารถใช้ทะเบียนที่สาธารณประโยชน์เป็นหลักฐานในการตรวจสอบข้อเท็จจริงได้แต่ในทางปฏิบัติมักจะมีปัญหาให้ต้องวินิจฉัยว่า ที่ดินที่ระบุไว้ในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์จะเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันทั้งหมดหรือไม่ ในเรื่องนี้มีคำพิพากษาฎีกา ที่ 492/2502 คำพิพากษาฎีกา ที่ 952/2508 และคำพิพากษาฎีกา ที่ 281/2506 รวมถึงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.229/2551 ตัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว สรุปได้ว่าความสมบูรณ์ของการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น ขึ้นอยู่กับว่าที่ดินแปลงนั้นได้มีการสงวนหวงห้ามไว้ โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือเกิดจากการใช้ร่วมกันของราษฎรหรือไม่ หรือเป็นที่สาธารณประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยสภาพธรรมชาติหรือไม่ มิได้ขึ้นอยู่กับทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์แต่อย่างใด การจัดทำทะเบียนที่ดิน

สาธารณสุขประโยชน์เป็นเพียงมาตรการในการควบคุมดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่เจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อ บันทึกรายการเกี่ยวกับที่ดิน สาธารณประโยชน์เอาไว้ให้ทราบทั่ว ในจังหวัดหนึ่ง ๆ หรืออำเภอหนึ่ง ๆ หรือตำบลหนึ่ง ๆ มีที่ดินสาธารณสุขประโยชน์เป็นจำนวนเท่าใด อยู่ที่ใด มีเนื้อที่มากน้อยเท่าใด ใช้เพื่อประโยชน์อย่างไร เช่น ที่ดินที่ได้ หวงห้ามไว้เป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีการนำขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณสุขประโยชน์ การนำขึ้นทะเบียนที่ดิน สาธารณประโยชน์เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งแสดงว่าที่ดินนั้นมีอยู่จริง แต่การที่หวงห้ามไว้เป็นที่เลี้ยงสัตว์จะสมบูรณ์ ใช้ได้หรือไม่ จะต้องพิจารณาจากหลักฐานการหวงห้ามนั้น ๆ ฉะนั้น แม้จะมีชื่อเป็นที่ดินที่สงวนไว้สำหรับประชาชน ใช้ร่วมกัน อยู่ในทะเบียนที่ดินสาธารณสุขประโยชน์ แต่ถ้าปรากฏว่าได้สงวนหวงห้ามไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ไม่ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ในระหว่างที่มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า พ.ศ. 2498 ใช้ บังคับ ก็ไม่ทำให้ที่ดินมีชื่ออยู่ในทะเบียนที่ดินสาธารณสุขประโยชน์เป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันไปได้ กรณี ดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดปัญหาข้อพิพาทระหว่างประชาชนผู้ครอบครองและทำประโยชน์อยู่ในที่ดินที่หน่วยงานของ รัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันได้นำขึ้นทะเบียนไว้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ เช่นกัน

1.4 การแก้ไขปัญหาคือพิพาทจากการใช้มาตรการทางกฎหมายแก้ไขปัญหาการบุกรุก

ปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณสุขประโยชน์นับวันจะมีความรุนแรงมากขึ้นการแก้ไขปัญหานั้นผ่านมารัฐจะใช้ มาตรการทางกฎหมายผลักดันให้ผู้บุกรุกออกจากที่ดินของรัฐ โดยจะมีการแจ้งและมีคำสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนออกจากที่ดิน ของรัฐ และในกรณีที่ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งก็จะดำเนินการตามกฎหมาย จากการวิจัยพบว่า การแก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณสุขประโยชน์โดยการใช้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าวนี้ นอกจากจะไม่ช่วยคลี่คลาย ปัญหาให้เบาบางลงแล้ว กลับกลายเป็นการสร้างปัญหาให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่าง ประชาชนด้วยกันเอง ประกอบกับการดำเนินคดีกับประชาชนผู้บุกรุก เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งเจ้าพนักงานฝ่าย ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างเคร่งครัด เนื่องจากเกรงว่าอาจเกิดปัญหากับมวลชนใน พื้นที่ หรือจะมีผลกระทบต่อการปกครอง หรืออาจมีผลกระทบต่อคะแนนเสียงและฐานเสียงในการเลือกตั้งของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเหตุให้ผู้บุกรุกไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและมีความต้องการครอบครองใช้ที่ดิน ตลอดจนถึงต้องการได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ๆ ทำให้การแก้ไขปัญหานั้นโดยใช้มาตรการทางกฎหมายจึงไม่ประสบ ผลสำเร็จเท่าที่ควร

1.5 การแก้ไขปัญหาในการใช้มาตรการภายในฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหาคือพิพาท

มาตรการภายในของฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทระหว่างประชาชนกับรัฐเกี่ยวกับที่ดิน สาธารณประโยชน์ ที่หน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาคุ้มครองป้องกัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำมาใช้มีทั้ง มาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และมาตรการเชิงนโยบาย ของรัฐจากการวิจัยพบว่า การแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณสุขประโยชน์โดยใช้มาตรการภายในของฝ่าย

ปกครองที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดขึ้น เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการสอบสวนเกี่ยวกับการบุกรุกที่ หรือทางสาธารณประโยชน์ พ.ศ. 2539 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2539 สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้เพียงบางส่วน หรือ แก้ไขปัญหาข้อพิพาทได้เพียงบางประเด็นเท่านั้น มีประเด็นปัญหาบางกรณีไม่อาจแก้ไขได้ เช่น ปัญหาเกิดจากการ สงวนหวงห้ามไม่ชอบด้วยกฎหมาย การขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง การ กำหนดขอบเขตที่ดินของรัฐทับซ้อนกับที่ดินของหน่วยงานรัฐด้วยตัวเอง หรือทับซ้อนกับการถือครองที่ดินของ ราษฎร แต่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมรับความไม่ถูกต้องดังกล่าว จึงเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงาน ของรัฐอันเป็นประเด็นนำไปสู่การร้องเรียนขอความเป็นธรรมเป็นการเฉพาะรายหรือกลุ่มมวลชน ตลอดจนการนำ ข้อพิพาทขึ้นสู่การพิจารณาของศาล

1.6 กรณีศึกษาการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง ณ ท้องที่ ตำบลสันผักหวาน ตำบลบ้านแหวน และตำบลหนองแก้ว

จากลักษณะการแก้ไขปัญหที่ดินสาธารณประโยชน์เชื่อมโยงกับกรณีศึกษาของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ หาดง ณ ท้องที่ตำบลสันผักหวาน ตำบลบ้านแหวน และตำบลหนองแก้ว จำนวน 3 กรณี พบว่ามีลักษณะปัญหา ข้อพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์เหมือนกัน คือ “ปัญหาข้อพิพาทจากการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์” กล่าว โดยสรุป คือ

1.6.1 การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทจากการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ ณ ท้องที่ตำบลสันผักหวาน

นางสาว ก. ได้นำรถไถนาต้นสันเหมืองตามแนวโฉนดในที่ดินของตน ทำให้ลำเหมืองสาธารณะ ไม่มีสันเหมือง ประชาชนที่เคยสัญจรไปมาได้รับความเดือดร้อน ไม่สามารถสัญจรไปมาได้ ซึ่งนางสาว ก. ทราบดีว่า ลำเหมืองดังกล่าวเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่รัฐได้บอกกล่าวตักเตือนและตรวจสอบ ข้อเท็จจริง รวมทั้งมีการประชุมประชาคมหมู่บ้านร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหานางสาว ก. ก็พร้อมรับที่ จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐจนสามารถแก้ไขข้อพิพาทดังกล่าวได้

1.6.2 การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทจากการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ ณ ท้องที่ตำบลบ้านแหวน

นาย ก. และนาง ข. ได้ครอบครองที่ดินซึ่งอ้างว่าเป็นของลุงนาย ก. มาตั้งแต่ปี 2549 แต่ไม่มี หลักฐานใดที่แสดงสิทธิในการครอบครองที่ดินดังกล่าว จนกระทั่งมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากพนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งประชุมประชาคมหมู่บ้านในการหาพยานหลักฐาน ปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดิน สาธารณะประโยชน์ จึงไม่สามารถครอบครองได้ ซึ่งนาย ก. และนาง ข. ได้ยอมรับมติดังกล่าวและรื้อถอน สิ่งก่อสร้างออกจากพื้นที่

1.6.3 การแก้ไขปัญหาคือพิพาทจากการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ ณ ท้องที่ตำบลหนองแก้ว

นางสาว ก. อ้างว่าได้ครอบครองที่ดินอยู่แต่ไม่มีโฉนด จึงได้ให้มารดาไปติดต่อขอรังวัดที่ดินเพื่อออกโฉนด แต่ผลปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ จึงได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งประชุมประชาคมหมู่บ้านในการหาพยานหลักฐาน ปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นหนองน้ำ/บ่อน้ำที่ประชาชนเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันและปัจจุบันยังคงใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ นางสาว ก. จึงได้ยอมรับและไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ

จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 กรณีศึกษา เป็นปัญหาคือพิพาทจากการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ โดยผู้บุกรุกทราบว่าเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์อย่างลำเอียงในตำบลสันผักหวาน และไม่ทราบว่าที่ดินตนเองครอบครองอยู่นั้นเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ในตำบลบ้านแหวนและตำบลหนองแก้ว แต่เมื่อทางราชการได้เข้ามาตรวจสอบข้อเท็จจริง หาพยานหลักฐานในการพิสูจน์ จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคือพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าว ผู้บุกรุกที่ดินทั้ง 3 กรณี ก็พร้อมที่จะยินยอมออกจากที่ดินที่ตนบุกรุก กรณีศึกษาดังกล่าวมีปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก สามารถแก้ไขปัญหาคือพิพาทได้โดยง่าย โดยอาศัยการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกัน และหน่วยงานรัฐกับประชาชน การลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงสืบหาพยานหลักฐาน ทั้งข้อมูลจากทางเอกสารและทางวาจา การดำเนินการรังวัดที่ดิน และการประชุมประชาคมร่วมกันจนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคือพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวได้

2. ปัจจัย เจื่อนใจ และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคือร้องเรียนกรณีพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง

จากการศึกษาลักษณะการแก้ไขปัญหาคือพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ และการถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาคือร้องเรียนกรณีพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง พบปัจจัย เจื่อนใจ และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคือพิพาทในพื้นที่ ดังนี้

2.1 กระบวนการแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์

การแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์โดยใช้ทั้งหลักนิติศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์ และหลักวิทยาศาสตร์ ผสมผสานร่วมกันในการแก้ไขปัญหา **หลักนิติศาสตร์** โดยการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. 2553 เมื่อเกิดข้อพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อำเภอหาดง นายอำเภอหาดงร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการทันทีในการพิสูจน์และตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์โดยการใช้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าวนี้ ต้องเป็นไปอย่างรอบคอบ ระมัดระวังไม่เข้มงวดหรือไม่หย่อนเกินไปในการบังคับใช้กฎหมาย จึงถือเป็นปัจจัยความสำเร็จหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อำเภอหาดง

ดง **หลักรัฐศาสตร์** ในการประนีประนอมการพูดคุย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ โดยมีการจัดประชุมประชาคมราษฎรในหมู่บ้านควบคู่ไปกับการสอบสวนตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่อย่างกว้างขวาง และช่วยลดปัญหา ข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันเองในพื้นที่อีกด้วย การได้รับความร่วมมือจากประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ จึงถือเป็นปัจจัยความสำเร็จหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อำเภอหางดง และ**หลักวิทยาศาสตร์** ในการปฏิบัติงาน โดยมีวิธีการพิสูจน์ตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวด้วยการรังวัดที่ดิน การอ่าน แปล ตีความ และภาพถ่ายทางอากาศจากดาวเทียม เพื่อให้ได้หลักฐานเชิงประจักษ์และข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในอดีตได้ และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานและประชาชนที่เกี่ยวข้อง กระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงถือเป็นปัจจัยความสำเร็จหนึ่งที่สนับสนุน การตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อำเภอหางดง

2.2 การประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนในพื้นที่

การประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันในพื้นที่ ประกอบด้วย นายอำเภอ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลสันผักหวาน ตำบลบ้านแหวน และตำบลหนองแก้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาหางดง และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเป็น การแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์จะไม่สามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น โดยศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหางดงเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานและบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐและทำหนังสือเร่งรัดติดตามเรื่องดังกล่าว สำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาหางดงดำเนินการรังวัดที่ดินและตรวจสอบภาพถ่ายจากดาวเทียมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ อำเภอหางดงร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่เกิดข้อพิพาทลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง ดำเนินการประสานงาน และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผ่านกลไกการจัดประชาคมราษฎรในพื้นที่ ดังนั้น การประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชนในพื้นที่อำเภอหางดง จึงถือเป็นปัจจัยความสำเร็จหนึ่งในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่ดินสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อำเภอหางดง

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาคือร้องเรียนกรณีพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหางดง

ผู้ศึกษาวิจัยขอเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาคือร้องเรียนกรณีพิพาทในที่ดินสาธารณประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหางดง ดังนี้

3.1 มาตรการภายในของกระทรวงมหาดไทยซึ่งถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาคือพิพาทระหว่างประชาชนกับรัฐเกี่ยวกับที่ดินสาธารณประโยชน์ แต่ยังคงมีการดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง มิได้มีขั้นตอน วิธีการ หรือกระบวนการใด ๆ รองรับ รวมทั้งยังมิได้มีข้อกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องนำไปใช้ใน

การดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเช่นกัน จึงมีผลเท่ากับว่ามาตรการที่มีอยู่ฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยงาน ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หรือรวมระเบียบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยกำหนดให้มีมาตรการเชิงบังคับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติ และ/หรือกำหนดเงื่อนไขในการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงให้ชัดเจน เพื่อให้การสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์เป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และมีมาตรฐานเดียว

3.2 ปัจจัยความสำเร็จที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง คือ การได้รับความร่วมมือจากประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ โดยวิธีการจัดทำประชาคมราษฎรในพื้นที่อำเภอทางดงควบคู่ไปกับการสอบสวน และการนำกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยการ อ่าน แพล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในอดีตได้ และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อกระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรที่จะปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว ก็ควรที่จะนำกระบวนการดังกล่าวไปกำหนดไว้ในระเบียบ เพื่อให้กระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเป็นที่ยอมรับ มีการรับฟังความเห็นของประชาชนอย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันเองในพื้นที่อีกทางหนึ่งด้วย

3.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับรัฐเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งพบว่าการสงวนหวงห้ามและการนำขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเห็นที่แตกต่างกันภายใต้ข้อเท็จจริงเดียวกัน ที่เห็นพ้องต้องกันว่าการสงวนหวงห้ามและการนำขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้น เมื่อกระทรวงมหาดไทยเห็นสมควรที่จะปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว ควรที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหลักการกระบวนการ และ/หรือวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน และการจำหน่ายทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ ให้ชัดเจน

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่ดินสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ การถือครองที่ดินในประเทศไทย การบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ การจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ การใช้มาตรการทางกฎหมายแก้ไขปัญหาการบุกรุก และการใช้มาตรการภายในฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท และเชื่อมโยงไปสู่การถอดบทเรียนกรณีศึกษาการแก้ไขข้อพิพาทที่ดินของศูนย์ดำรงธรรม อำเภอทางดง ท้องที่ตำบลสันผักหวาน ตำบลบ้านแหวน และตำบลหนองแก้ว ซึ่งพบว่ามีลักษณะปัญหาเป็นการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ทั้ง 3 กรณี โดยผู้บุกรุกพร้อมที่จะยินยอมออกจากที่ดินที่ตนบุกรุกเมื่อมีการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งกรณีศึกษาดังกล่าวมีปัญหาข้อพิพาทที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก สามารถ

แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยง่าย ทั้งนี้ มีปัจจัย เงื่อนไข และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคือ ขอร้องเรียนกรณีพิพาทในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดง ได้แก่ กระบวนการแก้ไขปัญหาคือพิพาทในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ที่ใช้หลักนิติศาสตร์ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่พื้นที่อำเภอหาดงปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามกระบวนการหรือมาตรการภายในฝ่ายปกครองที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด หลักรัฐศาสตร์ โดยการจัดประชุมประชาคมราษฎรเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็น และหลักวิทยาศาสตร์ โดยมีวิธีการพิสูจน์ตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ดินตามหลักทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการบูรณาการทำงานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคือพิพาทในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอหาดงได้ประสบผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะ

กระทรวงมหาดไทยควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายเพิ่มเติม หรือรวมระเบียบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยกำหนดมาตรการเชิงบังคับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องถือปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการ และกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริง และหลักการจัดทำประชาคม และกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ตลอดจนการขึ้นทะเบียนและจำหน่ายที่ทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้มีความชัดเจนรองรับผลตามระเบียบกฎหมาย ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาคือพิพาทในที่ดินสาธารณะประโยชน์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ความรู้ตลอดจนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมที่ดิน. (2550). *คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: กรมที่ดิน.
- [2] ชาย โพธิ์สิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- [3] ชูเกียรติ ลีสวรรณ์. (2554). *การวางแผนและบริหารโครงการ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [4] บุญแสง พลเสีจ. (2529). *การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: กรมที่ดิน.
- [5] ประพนธ์ ผาสุกยิต. (2547). *การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ*. กรุงเทพฯ: ไยไหม.

- [6] ประภาพรธรณ อุ่นอบ. (2552). *แนวคิดและวิธีวิทยาการถอดบทเรียน*. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [7] เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). *การจัดการภาครัฐรูปแบบใหม่*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- [8] วิจารย์ พานิช. (2548). *การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- [9] วิจารย์ พานิช. (2557). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- [10] วีระ นิจไตรรัตน์. (2551). *คู่มือถอดความรู้ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพฯ: รวมทวีผลการพิมพ์.
- [11] ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย. (2559). *คู่มือการดำเนินการแก้ไขปัญหาการร้องทุกข์/ร้องเรียน*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- [12] สุภางค์ จันทวานิช. (2548). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [13] สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2559). *แนวทางการศึกษา กรอบแนวคิด และทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์*. ร้อยเอ็ด: คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- [14] อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2549). *กระบวนการเรียนรู้ในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงจากยุคชุมชนถึงยุคพัฒนาความทันสมัย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรม
ปริศนาคำทาย โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ

Promoting the development of listening and speaking in
Early childhood by using Challenging puzzle activity

Anubanbenjalak School

สุดาภรณ์ น้ำใจดี¹ อรพร ทับทิมศรี (อาจารย์ที่ปรึกษา)² อัศวิน เกษสร (ผู้อำนวยการโรงเรียน)³
และอำภา กุลบุตร (ครูพี่เลี้ยง)⁴
Sudaporn Namjaidee¹, Oraporn Tuntimsri (Adviser)², Adsawin Ketsorn (Director)³
And Ampha Kullabut (Teacher)⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายและเปรียบเทียบความสามารถพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมปริศนาคำทาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียน ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2565 โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ อำเภอบางบาล จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มทดลองจำนวน 34 คน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 40 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย และแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test แบบ Dependent Samples

จากการวิจัยครั้งนี้ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดทั้งภาพรวมและรายด้านหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย ความสามารถด้านการฟังและการพูด ปริศนาคำทาย การจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket Rajabhat University 33000

Abstract

The purpose of this study was to study the results of the puzzle activity and to compare the listening and speaking developmental abilities of early childhood children before and after the puzzle activity. The sample group used in the study were male and female students, aged between 4-5 years, Kindergarten 2, second semester, academic year 2022, Anubanbenjalak School.

Under the Anubanbenjalak School Organization The experimental group consisted of 34 people. The experiment took 4 weeks, 2 days per week, 40 minutes per day. The research tools are The organization of puzzle activities and an assessment form for the development of listening and speaking in early childhood. The statistics used in the data analysis were t-test Dependent Samples.

From this research, the data showed that the puzzle activity It helps to encourage early childhood children to have both overall and individual listening and speaking abilities. After the activity had a higher average score than before the challenge puzzle activity, statistically significant at the .01 level.

Keyword: Kindergarten Listening and speaking abilities Puzzle Challenging puzzle activities

บทนำ

มนุษย์ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึกตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถแสดงออกด้วยการใช้เสียง คำพูด ท่าทาง แล้วสื่อออกมาให้มีความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้พูดผู้ฟัง ฉะนั้นการเรียนรู้ภาษาเริ่มมาจากการฟังและการพูดก่อนการอ่านและการเขียนภาษาจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องอาศัยทักษะการฟังการพูดซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียนดังนั้นการพัฒนาภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กในวัย 2-7 ปีเป็นวัยที่พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นการพัฒนาภาษาพูดยังเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาภาษาอื่นติดตามมาอีกด้วย (กรมวิชาการ, 2541: 1) ปริศนาคำทายเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาการด้านทักษะด้านภาษาไทยให้แก่เด็กได้ อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามากเพราะเป็นการเล่นที่ช่วยให้ผู้เล่นรู้จักคิด รู้จักหาคำตอบอีกทั้งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลเป็นคนที่เกิดผลเป็นคนช่างสังเกตกล้าเสี่ยง กล้าเดา และกล้าที่จะคิดมีความละเอียดถี่ถ้วน รู้จักหารูปแบบและการใช้ภาษาในการตั้งคำถามและตอบ ซึ่งสอดคล้องกับ ผาสุก มุทเมธา (2540 : 27) กล่าวว่า ปริศนาคำทายทำให้คำและศัพท์ขยายตัว นอกจากนั้นยังฝึกให้เด็กรู้จักการผูกประโยค สำนวน วลีขึ้นใช้ในภาษาไทย เป็นการสื่อความหมายให้เกิดภาพพจน์และความรู้สึกหรืออารมณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานในการฟัง พูด

อ่าน และเขียน ซึ่งทักษะดังกล่าวต้องฝึกเสมอ ๆ จึงจะทำให้ ผู้ฝึกประสบความสำเร็จและใช้ภาษาได้อย่างมีคุณภาพ ดังที่ รุ่งนภา วุฒิ (2543: 47) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรง และการใช้ปริศนาคำทายแบบทั่วไปที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

จากความเห็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้ปริศนาคำทายเป็นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านการฟังและการพูด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมทักษะด้านการฟังและการพูด ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ากิจกรรมการดังกล่าวจะส่งผลต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจความหมายของคำหรือสื่อความหมายในคำที่ยินได้ถูกต้อง การปฏิบัติตามคำสั่งการบอกชื่อพยัญชนะ ก-ฮ ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครูพ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้เลือกใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการทดลอง ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. เตรียมเครื่องมือในการวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 34 คน โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 4-5 ปี

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 34 คนโรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Purposive Sampling) โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

3. ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ใช้เวลาทำการทดลอง 4 สัปดาห์ๆ ละ 2 วัน วันละ 40 นาที เฉพาะวันอังคาร และวันศุกร์ รวมเวลาทดลองทั้งสิ้น 8 ครั้ง โดยนำแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดมาใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง และนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมปริศนาคำทาย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 สร้างกิจกรรมปริศนาคำทายพยัญชนะไทย จำนวน 1 ชุด

1.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริศนาคำทายสำหรับเด็กปฐมวัย

1.2.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทักษะการพูดและการฟังโดยใช้ปริศนาคำทาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการโดยคำนึงถึงหลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัยก่อนเรียนเลือกพยัญชนะไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ชุด โดยมีพยัญชนะไทย 44 ตัว

1.2.3 ออกแบบกำหนดขนาดสื่อเกม ให้มีขนาด กว้าง 26 ซม. ยาว 52 ซม.

1.2.4 จัดทำให้เป็นเกมปริศนาคำทายที่เหมาะสมสวยงาม

1.2.5 กิจกรรมปริศนาคำทาย มีกระบวนการในการทำกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือขั้นนำ ขั้นดำเนินการและขั้นสรุป ดังนี้

ขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรมปริศนาคำทาย ก่อนการลงมือปฏิบัติกิจกรรมแนะนำอุปกรณ์ขั้นตอนในการทำ และสาธิตการเล่น และสร้างข้อตกลงเบื้องต้นในการจัดกิจกรรม

ขั้นดำเนินการ เด็กเล่นกิจกรรมปริศนาคำทาย และสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม และรายบุคคล บันทึกคะแนน

ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและเรื่องราวเกี่ยวกับปริศนาคำทาย เด็กและครูช่วยกันสรุปถึงกิจกรรม เมื่อกิจกรรมเสร็จแล้ว เด็กช่วยกันเก็บสื่อปริศนาคำทาย

1.2 สร้างแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูด

สร้างแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายของเด็กปฐมวัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.2.1 ศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

1.2.2 สร้างแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย มีจำนวน 6 ข้อ โดยสร้างเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

ระดับ	หมายถึง
3	มีพัฒนาการด้านการพูดและการฟังอยู่ในเกณฑ์ ดี
2	มีพัฒนาการด้านการพูดและการฟังอยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

1 มีพัฒนาการด้านการพูดและการฟังอยู่ในเกณฑ์ น้อย

โดยเป็นแบบประเมินพัฒนาการในรูปแบบของการให้คะแนน เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
2.50-3.00	มีพัฒนาการด้านการพูดและการฟัง ดี
1.50-2.49	มีพัฒนาการด้านการพูดและการฟัง ปานกลาง
00.00-1.49	มีพัฒนาการด้านการพูดและการฟัง น้อย

1.2.3 นำแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

1.2.4 นำแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบประเมินพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จังหวัดศรีสะเกษ ก่อนและหลังการเล่นเกมปริศนาคำทายโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบพัฒนาการด้านการพูดและการฟังของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายซึ่งใช้สถิติ t-test (Dependent Sample)

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษการเปรียบเทียบเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย โดยการทดสอบสมมติฐาน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t (t-test) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ปริศนาคำทาย

N = 34

ความสามารถทางด้านการพูด และ การฟังของเด็กปฐมวัย	ก่อนการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม		
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. พัฒนาการทางด้านการพูด	2.4	0.57	ปานกลาง	2.9	0.34	ดี
2. พัฒนาการทางด้านการฟัง	2.4	0.57	ปานกลาง	2.6	0.48	ดี
รวม	4.8	1.14	ดี	5.5	0.82	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่าความสามารถทางด้านการพูดและการฟังของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย ภาพรวมก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี และหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายพัฒนาการ พบว่า

1. พัฒนาการทางด้านการพูดการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับดี
2. พัฒนาการทางด้านการฟังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายก่อนการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับดี

สรุปได้ว่า ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย ได้แก่ การจัดกิจกรรมปริศนาคำทายพญูชนะไทย 44 ตัว หลังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย

N = 34

ความสามารถทางด้านการพูด และการฟังของเด็กปฐมวัย	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม		t	P
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. พัฒนาการทางด้านการพูด	2.7	0.57	2.8	0.34	18.40	0.00
2. พัฒนาการทางด้านการฟัง	2.7	0.57	2.9	0.48	10.53	0.00
รวม	5.4	1.14	5.7	0.82	28.93	0.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า หลังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายเด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูด และการฟังโดยรวมและรายกิจกรรมสูงขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อ พิจารณาในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (\bar{X} = 4.8 ,S.D. = 1.14) และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (\bar{X} = 5.5 , S.D. = 0.82)

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะระหว่างปฏิบัติกิจกรรม

ในช่วงแรกพบว่าการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายนั้น เด็กส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นชินกับการจัดกิจกรรมแบบนี้ ทำให้เด็กสับสนกับการทำกิจกรรม ครูแนะนำให้เด็กทำกิจกรรมเด็กก็สามารถเข้าร่วมเล่นกิจกรรมตอบคำถาม

ปริศนาคำทายได้อย่างคล่องแคล่ว และในสัปดาห์ที่ 4 วันที่ 8 สัปดาห์ที่เด็กจะต้องทบทวนความรู้ทั้งหมดที่ได้ ทายและตอบปริศนาคำทายพยัญชนะไทยทั้ง 44 ตัว ในวันสุดท้ายของการทำกิจกรรมปริศนาคำทาย ซึ่งทำให้ เด็กเกิดความสุขสนุกสนานในการร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กอายุ 4-5 ปี ซึ่งเป็นช่วงระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาล เบญจลักษณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้รับการจัด กิจกรรมปริศนาคำทาย เมื่อเปรียบเทียบกับแล้วพบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ก่อนการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายดังนั้น กิจกรรมปริศนาคำทายถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและเหมาะที่จะนำไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีการพัฒนาด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นได้จริง

ผลการวิจัย

พบว่า เด็กอายุ 4-5 ปี ซึ่งเป็นช่วงระดับชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 จังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย เมื่อเปรียบเทียบกับแล้วพบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายดังนั้น กิจกรรมปริศนาคำทายถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและเหมาะที่จะนำไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีการพัฒนาด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นได้จริง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปได้ว่ากิจกรรมการปริศนาคำทาย เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากการใช้ประสบการณ์เดิมและการลองผิดลองถูก รวมถึงการคิดวิเคราะห์หาคำตอบในขณะที่จัดกิจกรรม และเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ จากการคิดและคาดคะเน นอกจากนั้นกิจกรรมปริศนาคำทาย ช่วยส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์จินตนาการ และฝึกการทำงานกันเป็นกลุ่ม

จากการวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยและเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมปริศนาคำทาย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการด้านการพูดและการฟังของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายที่สูงขึ้น อภิปรายดังนี้

1. พัฒนาการด้านการฟัง

สังเกตพฤติกรรมได้จากการเข้าใจความหมายของคำสามารถเข้าใจ คำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งได้ สามารถสื่อความหมายในคำที่ยินได้ถูกต้อง สามารถเดาความหมายของคำศัพท์ปริศนาคำทายได้ สามารถรู้ความหมายของคำศัพท์ปริศนาคำทายได้ สามารถตอบสนองต่อประโยคที่ได้ยินได้ สามารถตอบคำถามหลังจากที่ได้ฟังปริศนาคำทายได้ และสามารถจับใจความสำคัญของคำพูดได้ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของการฟังไว้ว่า ตั้งใจระดับคอยรับฟังเสียงด้วยหู ได้ยิน เชื่อตามถ้อยคำ พรรณราย ทรัพย์ะประภา (2548 : 129) อธิบายว่าการฟังหมายถึงการใส่ใจในสิ่งที่ได้ยิน รวมทั้งการใช้ความคึกความรู้สึก และจิตวิญญาณประกอบไปด้วยเพื่อให้เป็นแนวทางของการสื่อสารนั้น เปิดเผยและมีประสิทธิผล ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดความเข้าใจอย่างดีระหว่างกันและกันได้อย่างมากทีเดียว สุปราณี ประพศุทธิการณ (2553: 3) การฟัง หมายถึงการได้ยิน การติดตามเรื่องราวของสิ่งที่ได้ยินไปด้วยความเข้าใจสิ่งนั้น จับข้อความต่างๆที่ควร คล้อยตามหรือโต้แย้ง

สรุปได้ว่าการฟังเริ่มต้นจากการได้ยิน รับรู้เข้าใจ คิดแล้วนำไปใช้ประโยชน์ เป็นกระบวนการที่เป็น ขั้นตอนหรือลำดับของผู้ฟัง ทักษะการฟังเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมแก่เด็กปฐมวัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการฟังเสียง ธรรมชาติ จังหวะดนตรีและเสียงเพลง ซึ่งการฟังในระดับปฐมวัยในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเข้าใจความหมายของ คำ การปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง

2. พัฒนาการด้านการพูด

สังเกตพฤติกรรมได้จาก การบอกชื่อพยัญชนะไทย ก-ฮ การพูดเป็น วลีสั้นๆ การพูดเป็นประโยคสั้น ๆ สามารถสนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องราวสั้นๆได้ สามารถพูดคำคล้องจองและทายปริศนาคำทายได้ สามารถตั้งคำถามกับเด็กด้วยกันได้ สามารถออกเสียงคำศัพท์และประโยคได้ถูกต้อง และสามารถพูดต่อเนื่องไม่ติดขัด พูด ได้ชัดเจน การพูดเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกหรือความต้องการของผู้พูด เพื่อสื่อความหมาย ไปยังผู้ฟัง โดยใช้ถ้อยคำน้ำเสียงและอากัปกิริยาท่าทางจนเป็นที่เข้าใจกันได้ (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ, 2550: 135) ศิวาพร วัฒนรัตน์ (2552: 31) ได้ให้ความหมายของการพูดไว้ว่า การพูด (Speech) หมายถึง พฤติกรรมสื่อสารเพื่อสื่อความหมายแบบหนึ่งที่เรียกว่า Oral Communication หมายถึงการสื่อ ความหมายโดยใช้ปากเป็นการสื่อความคิดจากคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้พูด ไปยังอีกคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ฟัง ทั้งนี้ต้องมีจุดมุ่งหมาย เช่น เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือความ ต้องการให้แก่ผู้ฟัง โดยมีเสียง ภาษา สัญลักษณ์ รวมทั้งอากัปกิริยาเป็นสื่อประกอบความเข้าใจสรุปแล้วการพูด หมายถึง พฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แทรกอยู่ในชีวิตประจำวันตลอดเวลา อาจจะออกมาในรูปแบบของ ภาษาพูด หรือภาษาท่าทาง รวมถึงสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อสื่อความหมายกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การพูดก็คือ พฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์ โดยอาศัยภาษา ถ้อยคำ น้ำเสียง ตลอดจนกิริยาท่าทาง และอื่น ๆ เพื่อ ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนแก่ผู้อื่น ให้เกิดผลตอบสนองตามที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำกิจกรรมปริศนาคำทายไปใช้ในการพัฒนาด้านการพูดและการฟังในทุก ๆ ระดับชั้น

1.2 ควรเตรียมการจัดกิจกรรมดังนี้

1.2.1 ดึงดูดความสนใจให้เด็ก ๆ โดยการร้องเพลงหรือท่องคำคล้องจอง

1.2.2 แนะนำกิจกรรมและสื่ออุปกรณ์ต่างๆให้เด็ก

1.2.3 ฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกต และการคาดคะเนคำตอบประสานผู้ปกครองเพื่อให้

การนำตัวอย่างการจัดกิจกรรมไปใช้พัฒนาบุตรหลานต่อที่บ้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมปริศนาคำทายครั้งต่อไป เช่น มีเสียงประกอบ ทำลักษณะท่าทางประกอบ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่จัดอาจเป็นการผสมผสานระหว่างกิจกรรมที่มีความแตกต่างกัน ควรเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กเกิดพัฒนาการที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษากิจกรรมอื่นที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดและการฟังสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น คณิตศาสตร์แสนสนุก วิทยาศาสตร์น่ารู้ การปั้นสร้างสรรค์ หรือกิจกรรมอื่นที่จะช่วยพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมปริศนาคำทาย โรงเรียนอนุบาลเบญจลักษณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฐมวัยศรีสะเกษ เขต 4 ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพร ทับทิมศรี ที่ให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทั้งขั้นตอนและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ว่าที่ร้อยตรีหญิงอำภา กุลบุตร(ครูแจ๋ว) นางสาวสุภาพิศ พวงสวัสดิ์(ครูออย) นางสาวลัดดาวรรณ ศรีนวล(ครูแอน) และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้วิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้อกำลังใจ ความห่วงใย และความช่วยเหลือให้ผู้วิจัยฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จ

บรรณานุกรม

[1] กวีณา จิตบุพงษ์. (2551). *ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบนักวิจัย*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

[2] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดประสบการณ์*. 41.

- [3] _____ . (2542). การฟัง. 147-148.
- [4] _____ . (2540). การฟัง. 38.
- [5] จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ, (2550). ความหมายของการพูด. 135.
- [6] ดวงเดือน ศาสตราจารย์. (2552). การวัดและประเมินพัฒนาการ และความพร้อมของเด็กปฐมวัยใน
ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา, หน้าที่ 8. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- [7] นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กในแต่ละช่วงอายุ. 187-179.
- [8] เบญจมาศ พระธานี. (2540). ขั้นตอนของพัฒนาการด้านการพูด. 9-11.
- [9] ประดิษฐ์ อูปรมย์. (2526). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาพูดของเด็กปฐมวัย. 133-135.
- [10] พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน. (2546). การพูด. 797.
- [30] พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2542). ความหมายของการฟัง.
- [12] ภรณ์ คุรุรัตน์ (2533). การสอนทักษะการฟัง. 93-94.
- [13] _____ . (2540). การจัดประสบการณ์. 49.
- [14] พรรณราย ทรัพย์ประภา. (2548). ความหมายของการฟัง. 129.
- [15] ศิวาพร วัฒนรัตน์ (2552). ความหมายของการพูด. 31.
- [16] สนอง สุทธาอามาตย์. (2545). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร.
- [17] สมพร สามเตี้ย. (2545). พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกม
ทางภาษา.
- [18] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: คุรุ
สภาลาดพร้าว.
- [19] สิริมา ภิญโญนันต์พงษ์. (2550). การศึกษาปฐมวัย เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการ
สอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [20] _____ . (2553). *การวัดและประเมินแนวใหม่ เด็กปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ ดอกหญ้าวิชาการ.
- [21] _____ . (2538). *การจัดประสบการณ์*. 56-57.
- [22] สุปราณี ประพฤติการณ์. (2553). *ความหมายของการฟัง*. 3.
- [23] สุวัฒน์ มุทเมธา. (2553). *การเรียนการสอนในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: พีระวัฒนา.
- [24] สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- [25] ทรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กในแต่ละช่วงอายุ*. 198-199.
- [26] อรวรรณ พรสีมา. (2543). *การคิด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทักษะการคิด ภาควิชาเทคโนโลยี การศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [27] อารมณ สุวรรณपाल. (2552). *บทบาทครูในการประเมินพัฒนาการด้านการคิด*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่8* (พิมพ์ครั้งที่ 7), นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- [28] อุทัย เพชรช่วย. (2542). *การจัดประสบการณ์*. 24.
- [29] Johnston. (1995). *ความสามารถทางการพูดและพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กปฐมวัยต่อการมีปฏิสัมพันธ์การอ่าน*.
- [30] Penfield and Marasculio. (1972). *ทักษะพื้นฐานในการฟัง*. 220-224.
- [31] Simpson. (1998). *ลักษณะภาษาพูดของเด็กปฐมวัย*.
- [32] Sampson (1989). *ลักษณะภาษาพูดของเด็กปฐมวัย*. p. 3262 – A.
- [33] Tutolo . (1977). *การฟัง*. 83.
- [34] Woodward, Carolyn & Jerme. (1977). *ความสามารถในการเรียนของเด็กปฐมวัย*. 1.

แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลนครเกาะสมุย
Human Capital Development Approach to Optimizing Performance of
local government organizations. Case study of Koh Samui City
Municipality Koh Samui District Surat Thani Province

อนัญญา ลิ้มปิสุทธิ์¹ ไชยวัฒน์ เผือกคง² และอมร หวังอัครางกูร³
Anunya Limpisuth¹ Chaiwat Phuakkong² Amorn Wangukkarangkul³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย 2) วิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย และ3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนคร เกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน วิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงคือผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของเทศบาลนครเกาะสมุย จำนวน 5 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนคร เกาะสมุย โดยรวมมีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทุนทางสังคม ด้านทุนทางอารมณ์ และด้านทุนทางปัญญา ตามลำดับ 2) องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย ประกอบด้วย 5

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100

² รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100

³ อาจารย์ ดร.หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100

¹ student: Master of Political Science Politics and Government, Graduate School. Suratthani Rajabhat University. 84100 Thailand

² Associate Professor Dr. Master of Political Science Politics and Government, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University. 84100 Thailand

³ Lecturer Dr. Master of Political Science Politics and Government, Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University. 84100 Thailand

องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากร 2) การกำหนดนโยบายองค์กร 3) การสร้างบรรยากาศในการทำงาน 4) โครงสร้างองค์กรและสนับสนุนความก้าวหน้าและ 5) ขวัญกำลังใจและผลตอบแทน 3) แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรประกอบด้วย เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นยกย่องชมเชยผู้ร่วมงาน ให้ความสำคัญของการทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาทุนมนุษย์เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ การกระจายอำนาจ และวิสัยทัศน์ของผู้นำ

คำสำคัญ: พัฒนาทุนมนุษย์, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research article aims to 1) study the human capital development of Koh Samui Municipality, 2) analyze the factors that affect human capital development to enhance the operational efficiency of Koh Samui Municipality, and 3) to present capital development guidelines. human To increase the performance of Koh Samui Municipality Koh Samui District Surat Thani Province It is an integrated research model. Quantitative research uses questionnaires. It is a tool with a sample of 300 people. Qualitative research used in-depth interviews with key informants. By using a specific selection method is the executive. Personnel officers and related personnel of Koh Samui Municipality, 5 people were used for content analysis. The results showed that 1) Human Capital Development of Koh Samui Municipality Overall, there was a high level of operation. Consider each aspect in descending order, including social capital. Followed by emotional capital. and intellectual capital, respectively. 2) Components that affect human capital development to enhance the performance of Koh Samui Municipality consist of 5 components: (1) supporting and promoting personnel (2) setting up corporate policies (3) creating a working atmosphere (4) organizational structure and progression support and (5) morale and rewards. 3) The human capital development approach to increase operational efficiency is to support and promote personnel. It consists of giving an opportunity to express opinions and praise the colleagues. Emphasize the importance of working as a team. Participate in human capital development planning, giving opportunities to participate in the implementation of the vision. decentralization and leadership vision

Keywords: Human Capital Development, Work Performance, Local Government Organization

บทนำ

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคกระแสโลกาภิวัตน์เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ทำให้หลายประเทศต้องเร่ง

เตรียมความพร้อม โดยการสร้างกลไกและพัฒนาคนในประเทศให้มีศักยภาพสูงขึ้น เพื่อให้ประเทศชาติก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและเท่าเทียมทุกประเทศ นี่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรต้องเร่งพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถและศักยภาพเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง (ฟาฏินา วงศ์เลขา, 2553) โดยเน้นการพัฒนาทักษะและความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย แนวคิดเรื่องทุนมนุษย์จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ ทุนมนุษย์ได้ถูกนำมาใช้ ทั้งในวงการวิชาการและวงการนักปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคุณค่าความเป็นมนุษย์และความสำเร็จในการเพิ่มพูนความรู้ของมนุษย์ที่มีต่อการปฏิบัติงานในองค์กรและเป็นการเปลี่ยนมุมมองเดิมที่มีต่อ “ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource)” ซึ่งเคยมองว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นต้นทุน (Cost) ในการดำเนินงานขององค์กรและต่อมาเปลี่ยนมาเป็นการมองว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นสินทรัพย์ (Asset) ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากสินทรัพย์ทั่วไป กล่าวคือเมื่อมีการใช้สินทรัพย์ประเภทนี้มากขึ้นสินทรัพย์นั้นจะไม่ลดคุณค่าลงแต่จะมีคุณค่ามากขึ้น หากองค์กรมีการลงทุนในทุนมนุษย์มากขึ้นก็จะทำให้ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรอีกด้วย จากการศึกษาต่าง ๆ ในปัจจุบันดำเนินการอยู่ภายใต้ภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาทุนมนุษย์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรได้รับการเอาใจใส่อย่างแท้จริง เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้เอื้อต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นในประเทศ ในทางตรงกันข้ามถ้าหากเราไม่เร่งเสริมศักยภาพให้ทุนมนุษย์ในองค์กรย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ทั้งในภาพรวมที่ต้องแข่งขันในเวทีประชาคมอาเซียนและเวทีโลก

ประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2540 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการสนับสนุนการกระจายอำนาจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจสอบและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นว่าการมีทรัพยากรมนุษย์ที่ดี และมีคุณภาพมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทั่วไปมีวิธีการและองค์ประกอบมากมายเพื่อเสริมสร้างทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ การแก้ปัญหาของบุคลากรเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนจนเป็นการรับรู้ข่าวสารอย่างมีเหตุผล (Martin Woodhead, 2006) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ และยิ่งถือเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การพัฒนาทุนมนุษย์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร โดยที่องค์กรจะต้องมีกรอบแนวทางการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ ทักษะคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติโดยต้องมีกระบวนการสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจทักษะ และทัศนคติ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กรเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงมีความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์เป็นอย่างมาก เพื่อพัฒนาในบรรลุเป้าหมายขององค์กร แต่ทว่าในปัจจุบันการปฏิบัติงานยังคงพบปัญหา อัตรา

กำลังคนและความพร้อมของบุคลากรไม่เพียงพอ การขาดแคลนงบประมาณในการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ที่บุคลากรพึงจะได้รับ ประกอบกับภาระงานมีปริมาณมากเกินไปจนจำนวนบุคลากร ส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และเมื่อเปรียบเทียบกับข้าราชการส่วนกลาง บุคลากรยังขาดความรู้ความสามารถในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร บริบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างจริงจังเพื่อรองรับการพัฒนาสู่ยุคของประเทศไทย 4.0 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย เพราะเห็นว่าเทศบาลนครเกาะสมุยควรมีการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาเทศบาลนครเกาะสมุยให้สามารถฝ่าวิกฤติต่าง ๆ ในยุคประเทศไทย 4.0 ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์และวิเคราะห์องค์ประกอบส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เพื่อศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ และวิเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พนักงานเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในปี 2564 รวมทั้งหมด 885 คน จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 275 คน แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนตัวอย่างเป็น 300 คน ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ดีในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random

Sampling) 2) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง โดยพิจารณาจาก ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของเทศบาลนครเกาะสมุย จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือการวิจัย แบ่งออกเป็น 1) เครื่องมือเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากแบบสอบถามที่มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้แล้วและนำเครื่องมือวัดเหล่านั้นมาปรับข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ภายใต้การควบคุมดูแลและคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการหาค่าสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาหรือค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ทำได้โดยให้ผู้ทรงเชี่ยวชาญได้พิจารณาข้อคิดเห็น ด้านเนื้อหา 3 ท่าน จากนั้นรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อความกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรของ IOC ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของข้อความเท่ากับ 0.92 ผู้วิจัยจึงนำผลของแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try-out) พนักงานส่วนตำบลของเทศบาลตำบลวัดประตู่ จำนวน 30 กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อถือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทรอนบาด (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามทั้งฉบับสามารถนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้ 2) เครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก(in-depth interview) แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยออกแบบสัมภาษณ์จากการทบทวนวรรณกรรม และข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการสร้างเป็นคำถามให้ครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ เนื้อหาของคำถามจะเป็นลักษณะปลายเปิด ผู้วิจัยได้ร่างแบบสัมภาษณ์แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์อีกครั้ง แล้วจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรตามหน่วยงานที่สังกัดในเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทบทวนข้อมูลจากเอกสารและตำราต่าง ๆ และงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ผู้วิจัยนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้แบบสอบถามจะให้ความสำคัญกับ

การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบหลักในการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างรวมทั้งการสังเกต และการตีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยการอาศัยกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ตอบวัตถุประสงค์ประกอบการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของเทศบาลนครเกาะสมุย สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลนครเกาะสมุย โดยการนำข้อมูลที่มาวิเคราะห์ สรุปผลด้วยวิธีการพรรณนา และการตรวจสอบความถูกต้อง ตรงประเด็น ตามวัตถุประสงค์ 3) วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบที่สำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) วิเคราะห์ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 5) นำข้อมูลที่จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ร่วมกันอย่างเป็นระบบ และเกิดเป็นการเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อแสดงความสำคัญของข้อมูลให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงทั้งในเชิงเหตุและผล ทำให้เกิดความสะดวกในการวิเคราะห์และการเขียนรายงานสรุป ตีความตามหลักวิชาการ เขียนรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยวิธีการพรรณนา ทำให้นำเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลนครเกาะสมุย อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1. ศึกษาการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 สังกัดกองสาธารณสุขมากที่สุด จำนวน 123 คิดเป็นร้อยละ 41.00 มีตำแหน่งลูกจ้างทั่วไปมากที่สุด จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 58.00 ตามลำดับ

1.2 การพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปฏิบัติการของกลุ่มตัวอย่างต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ทุนทางปัญญา ทุนทางสังคม และทุนทางอารมณ์ รายละเอียดดังตารางที่ 1

การพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย	\bar{X}	S.D	ระดับ ปฏิบัติการ
1. ด้านทุนทางปัญญา	3.95	0.49	มาก
2. ด้านทุนทางสังคม	4.05	0.48	มาก
3. ด้านทุนทางอารมณ์	4.02	0.48	มาก
รวม	4.00	0.48	มาก

ผลการวิเคราะห์ระดับปฏิบัติการของบุคลากรในเทศบาลนครเกาะสมุย โดยใช้หลักสถิติคำนวณหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.48) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านทุนทางสังคม ($\bar{X} = 4.05$, S.D = 0.48) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านทุนทางอารมณ์ ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.48) อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือด้านทุนทางปัญญา ($\bar{X} = 3.95$, S.D = 0.49) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย	\bar{X}	S.D	ระดับ ปฏิบัติการ
1. ด้านโครงสร้างขององค์การ	3.99	0.43	มาก
2. ด้านวัฒนธรรมองค์การ	3.91	0.47	มาก
3. ด้านภาวะผู้นำองค์กร	4.01	0.58	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วม	3.96	0.54	มาก
5. ด้านแรงจูงใจ	3.99	0.48	มาก
รวม	3.97	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย โดยรวมมีระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.50) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำองค์กร ($\bar{X} = 4.01$, S.D = 0.58) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์การ ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.43) อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.47) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการวิเคราะห์ค่าความร่วมกันของตัวแปร ทั้ง 25 ตัวแปร จากข้อคำถาม 5 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ พบว่าตัวแปร Q21 มีความร่วมที่ต่ำสุดคือ .541 ซึ่งถือว่าไม่ต่ำจนเกินไป สามารถนำมาจัดให้อยู่องค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่งได้ ดังนั้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบครั้งนี้ จึงไม่มีการตัดตัวแปรใด ๆ การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) โดยวิธี Principal Component เพื่อให้ได้โครงสร้างขององค์ประกอบที่เหมือนกัน ผลการสกัดองค์ประกอบ พบว่า สามารถสกัดองค์ประกอบได้ 5 องค์ประกอบ ที่มี Eigenvalues >1 รวมร้อยละความแปรปรวนทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 สกัดได้ 7 องค์ประกอบ รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 2 สกัดได้ 6 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 3 สกัดได้ 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 4 สกัดได้ 4 องค์ประกอบ และองค์ประกอบที่ 5 สกัดได้ 3 องค์ประกอบ ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์การหมุนองค์ประกอบ สามารถตั้งชื่อองค์ประกอบในการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาลนครเกาะสมุย ได้ 5 องค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากร องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดนโยบายองค์กร องค์ประกอบที่ 3 การสร้างบรรยากาศในการทำงาน องค์ประกอบที่ 4 โครงสร้างองค์กรและสนับสนุนความก้าวหน้า องค์ประกอบที่ 5 ขวัญกำลังใจและผลตอบแทน โดยองค์ประกอบที่ 1 มีความสำคัญที่สุดเนื่องจากสามารถดึงความแปรปรวนของข้อมูลได้มากที่สุดถึงร้อยละ 44.70 นำไปสู่การสร้างแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลจากการสกัดองค์ประกอบของการพัฒนาทุนมนุษย์ ได้แก่ 1. สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรให้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นได้เท่าเทียมกัน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมกันแสดงความคิดเห็นทั้งในด้านการวางแผนและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้งานได้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ (ชนิษฐา คงเย็น, สัมภาษณ์เมื่อ, 27 พฤษภาคม 2565) การดำเนินงานตามกระบวนการมีส่วนร่วมจะสำเร็จได้ ต้องให้บุคลากรหรือประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ (เพียงดาว บุญเกลี้ยง, สัมภาษณ์เมื่อ, 2 มิถุนายน 2565) ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการรับรู้และทำความเข้าใจในประเด็นความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นันทน์ภัส คงทวี, สัมภาษณ์เมื่อ, 1 มิถุนายน 2565) 2. ผู้นำส่งเสริมยกย่องชมเชยในความพยายามของผู้ร่วมงาน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้นำสนับสนุนและชมเชยเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานที่ทำ ทายและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาในการ ปฏิบัติงานครั้งต่อ ๆ ไป (รามเนตร ใจกว้าง, สัมภาษณ์เมื่อ, 25 พฤษภาคม 2565) ผู้นำควรสร้างขวัญและ กำลังใจให้ผู้ร่วมงาน แสดงความยินดีเมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จ ใช้คำพูดในทางเชิงบวก (เกรียงศักดิ์ สุภาวงศ์, สัมภาษณ์เมื่อ, 31 พฤษภาคม 2565) 3. ผู้นำให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกันเป็นทีม จากการ สัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้นำไม่ได้หมายถึง การเป็นหัวหน้าแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงความคิดเห็นมี ข้อเสนอแนะที่ดีให้เพื่อนร่วมทีมอยู่เสมอ และในขณะเดียวกันเมื่อผู้อื่นในทีมแสดงภาวะความเป็นผู้นำก็ สามารถเป็นผู้ตามที่มีวินัย เปิดกว้าง ยอมรับข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงตนเองได้ ให้สมาชิกในทีมได้ พัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา (รามเนตร ใจกว้าง, สัมภาษณ์เมื่อ, 25 พฤษภาคม 2565) โครงสร้างของทีมหรือ การทำงานในแต่ละครั้ง ต้องเป็นโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน มีความกะทัดรัดพอดีตัว เพื่อให้ทีมขยับเคลื่อนไปได้ ง่ายและสะดวก ถ้าทีมมีแนวโครงสร้างที่ซับซ้อนย่อมมีความเสียเวลาและไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร (ขนิษฐา คงเย็น, สัมภาษณ์เมื่อ, 27 พฤษภาคม 2565) 4. บุคลากรมีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาทุนมนุษย์ของ องค์กร จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนคร เกาะสมุย พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนทั้งในด้านการพัฒนาองค์กรพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการ ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (รามเนตร ใจกว้าง, สัมภาษณ์เมื่อ, 25 พฤษภาคม 2565) มีการจัด โครงสร้างและการกำหนดระเบียบนโยบาย โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน (เกรียงศักดิ์ สุภาวงศ์, สัมภาษณ์เมื่อ, 31 พฤษภาคม 2565) 5. มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามี ส่วนร่วมดำเนินการตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้นำเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานและ ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยไม่ยึดความคิดของตนเองเป็นหลัก จะต้องมีการสอบถามความคิดเห็นและรับฟังเสียงข้าง มาก เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์กร (รามเนตร ใจกว้าง, สัมภาษณ์เมื่อ, 25 พฤษภาคม 2565) ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีภาวะผู้นำ สามารถประสานงานภายในองค์กร ทั้ง ภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้เกิดการบริหารงานองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เพียงดาว บุญเกลี้ยง, สัมภาษณ์ เมื่อ, 2 มิถุนายน 2565) 6. มีการกระจายอำนาจลำดับชั้นบังคับบัญชาให้แต่ละคนทำงานได้อย่างมีอิสระ จาก การสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า มีการจัดลำดับสายบังคับบัญชาตามงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละ บุคคล เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายขององค์การ (เกรียงศักดิ์ สุภาวงศ์, สัมภาษณ์เมื่อ, 31 พฤษภาคม 2565) บุคลากรสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานตามสถานการณ์ที่

เปลี่ยนแปลงไปในบางกรณี โดยไม่ยึดหลักโครงสร้างตามสายบังคับบัญชา เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น (นันทน์ภัส คงทวี, สัมภาษณ์เมื่อ, 1 มิถุนายน 2565) มีการปรับโครงสร้างการบังคับบัญชา ให้สั้นลง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร และมีการแบ่งงานให้กับบุคลากรโดย พิจารณาจากความเชี่ยวชาญของบุคลากรตามความสามารถของแต่ละบุคคล (เพียงดาว บุญเกลี้ยง, สัมภาษณ์ เมื่อ, 2 มิถุนายน 2565) 7. ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่มีความคิดริเริ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจะมีการพัฒนาการมุ่งใจเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับ บุคลากรในองค์กรและเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้ปฏิบัติงานสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (นันทน์ ภัส คงทวี, สัมภาษณ์เมื่อ, 1 มิถุนายน 2565) ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นแบบอย่างให้กับลูกน้อง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มองข้ามความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และมีการสนับสนุนการทำงานร่วมกันภายในองค์กร (ชนิษฐา คง เย็น, สัมภาษณ์เมื่อ, 27 พฤษภาคม 2565)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลนครเกาะสมุย เกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทุนมนุษย์ระดับปฏิบัติการของบุคลากรในเทศบาลนครเกาะสมุย โดยรวม อยู่ในระดับมาก พิจารณารายประเด็นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านทุนทางสังคม รองลงมาคือ ด้านทุนทางอารมณ์ และด้านทุนทางปัญญา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ นิกรพิทยา (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเรียงลำดับความมีอิทธิพลจากมากไปหาน้อย จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร 2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ปัจจัยด้านความผูกพันในงาน 4) ปัจจัยด้านการจัดการ 5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม 6) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร และ 7) ปัจจัยด้านการมุ่งใจ

2. องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ เทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์การหมุนองค์ประกอบสามารถตั้งชื่อองค์ประกอบในการพัฒนาทุนมนุษย์ของเทศบาล นครเกาะสมุย ได้ 5 องค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากร องค์ประกอบที่ 2 การ กำหนดนโยบายองค์กร องค์ประกอบที่ 3 การสร้างบรรยากาศในการทำงาน องค์ประกอบที่ 4 โครงสร้าง

องค์กรและสนับสนุนความก้าวหน้า องค์กรประกอบที่ 5 ขวัญกำลังใจและผลตอบแทน โดยองค์ประกอบที่ 1 มีความสำคัญที่สุดเนื่องจากสามารถถึงความแปรปรวนของข้อมูลได้มากที่สุดถึงร้อยละ 44.70 ซึ่งสอดคล้องรับกับแนวคิดของ Werner and DeSimone (2006) กล่าวว่า การส่งเสริมบุคลากรจะเป็นกิจกรรมการเพิ่มพูนทักษะความสามารถในการปรับปรุงพฤติกรรมบุคลากร อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มความสามารถในการทำงานโดยมุ่งเน้นงานในอนาคต กิจกรรมการพัฒนานั้นเป็นการมุ่งเน้นในระยะยาวเพื่อเตรียมสำหรับหน้าที่ความรับผิดชอบของงานในอนาคต ซึ่งการพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการทำงาน การประเมินทักษะความสามารถที่จะช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานในปัจจุบัน และในอนาคตของบุคลากร ซึ่งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนาพนธ์ ทองพานิช (2553) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลขององค์กร ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ด้านส่งเสริมการพัฒนาตนเองมีการดำเนินการในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของอนุชาติ ปิยนราวิชญ์ (2559) ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเขต บางเขนกรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. องค์กรประกอบส่งเสริมทุกคนให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้เท่าเทียมกัน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมกันแสดงความคิดเห็น ทั้งในด้านการวางแผนและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้งานได้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ การดำเนินงานตามกระบวนการมีส่วนร่วมจะสำเร็จได้ ต้องให้บุคลากรหรือประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ และผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการรับรู้และทำความเข้าใจในประเด็นความคิดเห็นในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่ง จิราภรณ์ ศรีคำ (2547) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลที่มีความสนใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเข้ามาร่วมกัน เพื่อปฏิบัติการกิจ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินงาน การรับทราบผลการดำเนินงาน การติดตามประเมินผลหรือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตกลงกันได้

2. องค์กรประกอบด้านการส่งเสริมยกย่องชมเชยในความพยายามของผู้ร่วมงาน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้นำสนับสนุนและชมเชยเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปฏิบัติงานที่ทำทนายและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานครั้งต่อ ๆ ไป ซึ่งตรง

กับทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎี Abraham Maslow ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของ Maslow (Hierarchy of Needs Theory) ในขั้นตอนที่ 4 ที่กล่าวไว้ว่า ความต้องการได้รับการยกย่องยอมรับ (Esteem Need) หมายถึง ความต้องการเป็นอิสระ ต้องการการยอมรับ ได้รับการยกย่อง ได้รับเกียรติจากผู้อื่น

3. องค์ประกอบการให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกันเป็นทีม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้นำไม่ได้หมายถึง การเป็นหัวหน้าแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงความคิดเห็นมีข้อเสนอแนะที่ดีให้เพื่อนร่วมทีมอยู่เสมอ และในขณะเดียวกันเมื่อผู้อื่นในทีมแสดงภาวะความเป็นผู้นำก็สามารถเป็นผู้ตามที่มีวินัย เปิดกว้าง ยอมรับข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงตนเองได้ ให้สมาชิกในทีมได้พัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา เพื่อให้ทีมขับเคลื่อนไปได้ง่ายและสะดวก ถ้าทีมมีแนวโครงสร้างที่ซับซ้อนย่อมมีความเสียเวลาและไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ครุพิพรม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านความผูกพันในงานด้าน วัฒนธรรมองค์กร ด้านการจูงใจ และด้านภาวะผู้นำ ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่สำคัญด้านโครงสร้างองค์กร ได้แก่ ควรปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้มีลักษณะยืดหยุ่น และมีความคล่องตัวเพื่อความรวดเร็วในการทำงาน ด้านภาวะผู้นำ ได้แก่ ผู้นำควรรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกันด้าน วัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ควรสร้างบรรยากาศในการทำงานมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้านการจูงใจ ได้แก่ ควรมีการเลื่อนเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสม และด้านความผูกพันในงาน

4. องค์ประกอบการที่บุคลากรมีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กร จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนทั้งในด้านการพัฒนาองค์กรพัฒนาบุคลากรและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการจัดโครงสร้างและการกำหนดระเบียบนโยบาย โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ คณิตชรวงูร (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงาน ทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ ยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ของกำลังพลมีระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับปริญญาตรีและจบสาขาวิชาไม่ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ อีกทั้งไม่เคยผ่านการฝึกอบรมหลังจาก บรรจุเข้ารับราชการ ทำให้พบว่า กำลังพลมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาในด้านความรู้

ทักษะ ในการปฏิบัติงานให้ตรงกับหน้าที่ ด้านทิศทางองค์การ ซึ่งเป้าหมายและทิศทางของสำนักงานทหารพัฒนา จะต้องมีความเป็นเลิศด้านการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเกษตรและสหกรณ์ ด้านช่างฝีมือให้กับกำลังพล หน่วยทหาร ประชาชนและส่วนราชการ มุ่งเน้นไปทางเกษตร 4.0 เน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้กำลังพลมีความจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะในงานให้เพิ่มขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีมุ่งสู่นาคตที่นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มหรือความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยเช่นกัน กลยุทธ์จึงเป็นเสมือนแนวทาง แผนงาน และทิศทางเพื่อให้การออกแบบ โปรแกรมการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์จะต้องนำไปสู่การเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขันต่อไปในอนาคต

5. องค์ประกอบการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้นำเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา โดยไม่ยึดความคิดของตนเองเป็นหลัก จะต้องมีการสอบถามความคิดเห็นและรับฟังเสียงข้างมาก เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์กร ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีภาวะผู้นำ สามารถประสานงานภายในองค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้เกิดการบริหารงานองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัศสร ไตรลาภวิฒิ (2563) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปในปัจจุบันของการพัฒนาทุนมนุษย์ มีจุดแข็งคือ นโยบายและการให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ของบริษัทจัดจำหน่ายข้าวสาร จุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และการบริหารจัดการกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ โอกาส คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทำให้การพัฒนาทุนมนุษย์ทำได้ง่ายขึ้น อุปสรรค ได้แก่ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) และสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย 2) แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ พบว่า ผู้จัดจำหน่ายข้าวสารบริษัทควรสร้างทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ กำหนดแผนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้สอดคล้องกับนโยบายองค์กรและบริหารจัดการกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ

6. องค์ประกอบการกระจายอำนาจลำดับชั้นบังคับบัญชาให้แต่ละคนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า มีการจัดลำดับสายบังคับบัญชาตามงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายขององค์การ บุคลากรสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในบางกรณี โดยไม่ยึดหลักโครงสร้างตามสายบังคับบัญชา เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการปรับโครงสร้างการบังคับบัญชาให้สั้น

ลง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร และมีการแบ่งงานให้กับบุคลากรโดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญของบุคลากรตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่ง จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) กล่าวถึงความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ไว้ว่า สามารถเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ ความสามารถบุคลากรให้สามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร และช่วยให้บุคลากรขององค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาดในการทำงาน ทำให้องค์กรประหยัดทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานและประหยัดเวลาในการทำงาน

7. องค์กรประกอบที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่มีความคิดริเริ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและหัวหน้างานที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเทศบาลนครเกาะสมุย พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจะมีการพัฒนาการจูงใจเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในองค์กรและเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้ปฏิบัติงานสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นแบบอย่างให้กับลูกน้อง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่มองข้ามความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และมีการสนับสนุนการทำงานร่วมกันภายในองค์กร ซึ่ง ศุภลักษณ์ ตรีสุวรรณ (2548) กล่าวว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง แรงผลักดันทั้งจากภายนอกและภายในซึ่งช่วยกระตุ้นทิศทางหรือแนวทางของพฤติกรรมให้บุคคล กระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายด้วยความเต็มใจ และเป็นไปตามแรงจูงใจของบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. เทศบาลนครเกาะสมุย โดยคณะผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับบุคลากรเป็นลำดับแรก โดยมองบุคลากรให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าขององค์กร พร้อมทั้งส่งเสริม ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรรู้สึกถึงความมีคุณค่าของตนเองที่มีต่อองค์กร
2. เทศบาลนครเกาะสมุย ควรกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนอย่างเพียงพอและทั่วถึงทุกตำแหน่งทุกสายงาน
3. เทศบาลนครเกาะสมุย ควรมีนโยบายที่เป็นสิ่งจูงใจเพื่อยกย่อง เชิดชู หรือรางวัลตอบแทนแก่ผู้ปฏิบัติงานดี มีผลงานโดดเด่น ประพฤติตนเหมาะสม สร้างชื่อเสียงให้แก่องค์กร เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่บุคลากร

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย”

มุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยให้แก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จากคุณณอมศรี รัตนรักษ์ นายกิ่งกาชาดอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารอ้างอิง

- [1] กาญจนา ครุพิพรม. (2563). *การพัฒนาทุนมนุษย์ในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. (ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [2] จิราภรณ์ ศรีคำ. (2547). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนนวมวิทย์ ระดับประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [3] จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] เฉลิมพงศ์ มีสมนัย. (2561). *แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. ชุดวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์. (หน่วยที่ 1, น. 5-7) (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, สาขาวิชาวิทยาการจัดการ.
- [5] ธนาพนธ์ ทองพานิช. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลขององค์การศึกษากรณีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- [6] ประภัศสร ไตรลาภวิฒิ. (2563). *แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จในจังหวัด ปทุมธานี*. 10(3), 176-180. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <https://so04.tcithaijo.org/index.php/NBJ/article/view/254732>
- [7] พิชรินทร์ คณิตขจรกูร. (2560). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนากองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ยุค ไทยแลนด์ 4.0*. (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [7] ฟาฏีนา วงศ์เลขา. (2553). *กลไกขับเคลื่อนการศึกษาก้าวสู่ประชาคมอาเซียน*. เดลินิวส์. (น.15).

- [8] ศุภลักษณ์ ตรีสุวรรณ. (2548). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอช อินชัวร์นซ์ จำกัด*. (วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- [9] เสาวลักษณ์ นิกรพิทยา. (2558). *การพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- [10] อนุชาติ ปิยนราวิชญ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักงาน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก.
- [11] Pearson and Mundfron. (2010). *Stratified Random Sampling*.
- [12] Martin Woodhead. *Changing perspectives on Early Childhood: Theory, Research and Policy*. UNESCO, 2006.
- [13] Werner, J. M., & Desimone, R. L. 2006. *Human resource development*. 4th ed. Mason, OH: South Western Thomson.

บัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นไว้ก่อนการประกาศใช้
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559¹
INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE INVENTORY ESTABLISHED PRIOR TO
THE ENACTMENT OF THE PROMOTION AND PRESERVATION OF
INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE ACT B.E. 2559¹

เตชวัน ปัญญาวุฒิธรรม² ณัฐรศนา อุดมผล² วันวิวิท จำปาทอง² และเอกพงษ์ สารน้อย³
Tachawan Panyawutthitham², Natrasana Udomphol², Wanwiwa Champathong²
and Egkapong Sarnnoi³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “บัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นไว้ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและเสนอข้อดำเนินการต่อบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ซึ่งได้มีการบัญญัติถึงกรณีการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ดำเนินการก่อนพระราชบัญญัตินี้บังคับใช้โดยให้ถือว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นได้ขึ้นบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ในบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินการเพิ่มเติมต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในส่วนนี้ไว้ จึงได้มีการเสนอให้มีการสำรวจบัญชีและรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นย้อนหลัง โดยให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมจัดทำนโยบายเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และให้คณะกรรมการให้ความเห็น

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา จวอ. 740 สัมมนาทางกฎหมายและจริยธรรมในมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10200

³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร 10900

¹ This article is part of a course study HIM740 Law and Ethics in Cultural Heritage and Creative Industries Seminars, Master of Arts Program in Management of Cultural Heritage and Creative Industries, College of Innovation, Thammasat University

² Post-graduate Student, Master of Arts Program in Management of Cultural Heritage and Creative Industries, College of Innovation, Thammasat University, Bangkok, 10200

³ Lecturer of Master of Laws, Faculty of Law, Sripatum University, Bangkok, 10900

* Corresponding author: E-mail address: tachawan1999@gmail.com.

และพิจารณาเห็นชอบแล้วให้ออกเป็น “ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หลังจากนั้นจึงให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดดำเนินการเรียงข้อมูลให้เป็นไปในรูปแบบที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกำหนด เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมพิจารณาตรวจสอบ และส่งให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมดำเนินการต่อไปในการรวบรวมไว้เป็นข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและเผยแพร่ต่อไป

คำสำคัญ: การขึ้นบัญชี, พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559, มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

Abstract

The article "Intangible Cultural Heritage Inventory Established Prior to the Enactment of the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage Act B.E. 2559" aims to study the intangible cultural heritage inventory and propose a how to proceed of the intangible cultural heritage inventory under Section 25 of the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage Act B.E. 2559, which provides for the case of intangible cultural heritage inventory carried out before this Act. But the said provisions do not mention further action against the inheritance in this section. It has therefore been proposed that the inventory and collection of those cultural heritage data be collected retrospectively. The Department of Cultural Promotion shall prepare a policy to propose to the Committee for the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage, and the Committee shall comment and approve the issue of the "Regulation of the Committee for the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage", and then the Committee for the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage in Bangkok or the province shall compile the information into the format prescribed by the Department of Cultural Promotion. Once this is done, The Committee for the Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage shall consider, review, and submit to the Department of Cultural Promotion to continue collecting and disseminating national intangible cultural heritage information.

Keywords: Inventory, Promotion and Preservation of Intangible Cultural Heritage Act B.E. 2559, Intangible Cultural Heritage

บทนำ

Intangible Cultural Heritage หรือ ICH หรือที่เรียกกันในภาษาไทยอย่างหลากหลายว่า มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกวัฒนธรรมนามธรรม มรดกวัฒนธรรมทางจิตใจ มรดกวัฒนธรรมที่ไม่เป็นวัตถุ^[1]

มรดกวัฒนธรรมที่ไม่ใช่กายภาพ มรดกวัฒนธรรมอภายภาพ และมรดกวัฒนธรรมไร้รูปปลักษณ์^[2] แต่ต่อมาในภายหลังคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้บัญญัติศัพท์ใหม่เพื่อใช้เรียกมรดกวัฒนธรรมประเภทนี้ว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” โดยมีมติเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2552^[3] แต่ทั้งนี้คำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายคงเป็นคำว่า มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และเมื่อแปลคำศัพท์เพื่อใช้ในบริบทกฎหมายต่างประเทศก็ใช้คำว่า มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่นกัน

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (Convention for Safeguarding of Intangible Cultural Heritage Act 2003) ได้ให้นิยามของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไว้ว่าหมายถึง “การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมของตน”^[4] ส่วนในประเทศไทยมีการให้นิยามมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ว่า “ความรู้ การแสดงออก การประเพณีปฏิบัติ หรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชน ยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน”^[5]

โดยองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) ได้จำแนกประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งบัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ไว้ 5 ประเภท^[6] ได้แก่ 1. ประเพณีและการแสดงออกของมุขปาฐะ รวมถึงภาษาในฐานะพาหะของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ 2. ศิลปะการแสดง 3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล 4. ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติ และ 5. ทักษะฝีมือช่างดั้งเดิม ส่วนในประเทศไทยได้จัดประเภทของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 เป็น 7 ประเภท โดยประเภทที่ 1- 5 จัดประเภทเช่นเดียวกับอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 และเพิ่มมาอีก 2 ประเภท คือ 1. การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว และ 2. ลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง^[7]

ซึ่งการจำแนกประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในบริบทกฎหมายไทยนั้น เป็นไปตามมาตรา 11 ของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ที่ให้รัฐภาคีสมาชิกสามารถจำแนกประเภทและนิยามองค์ประกอบของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในอาณาเขตของตนได้เอง โดยการจำแนกประเภทมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งในบริบทขององค์การยูเนสโกและบริบทไทยส่งผลเกี่ยวเนื่องถึงการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

การประกาศขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะในระดับชาติหรือระดับนานาชาติก็ตาม มีความประสงค์เพื่อเป็นการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ต่อไปทั้งในเชิงของการรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติ โดยในบริบทไทยนั้นมีการประกาศขึ้นบัญชีรายการของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 แต่ก็มีมรดกภูมิ

ปัญญาทางวัฒนธรรมจำนวนหนึ่งได้ถูกประกาศขึ้นบัญชีไปก่อนหน้าการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งให้ถือว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ถูกประกาศไปก่อนหน้าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายฉบับนี้ไปโดยปริยายทางกฎหมาย แต่ทั้งนี้ก็ยังคงมีการถกเถียงถึงการขึ้นบัญชีในส่วนนี้อยู่ บทความนี้จะนำเสนอถึงการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องการขึ้นบัญชีก่อนการประกาศใช้กฎหมายฉบับปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและเสนอข้อดำเนินการต่อบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาค้นคว้าเอกสารในการศึกษา

ทั้งนี้ เนื่องจากคำว่า Intangible Cultural Heritage มีการแปลและใช้อย่างหลากหลายในภาษาไทย ในบทความนี้จะเรียก Intangible Cultural Heritage ว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ในบริบททั่วไป และในบริบทกฎหมายไทย และจะใช้คำว่า “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” เมื่อใช้เรียก อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 นอกจากนี้ คำว่า Inventory ซึ่งอาจแปลได้อย่างตรงตัวว่า สินค้าคงคลัง โดยคำแปลดังกล่าวนี้มักใช้ในบริบทของการบัญชีและเศรษฐศาสตร์ แต่คำว่า Inventory นั้นเป็นคำที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย ซึ่งการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก็มีการใช้คำดังกล่าวเพื่อสื่อถึงการรวบรวมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ เมื่อนำคำว่า Inventory มาใช้กับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในบริบทภาษาไทยมักแปลคำนี้ว่า ขึ้นทะเบียนและขึ้นบัญชี แต่เนื่องจากการถกเถียงในประเด็นดังกล่าวนี้ในภาษาไทยและยังไม่มีการสรุปแน่ชัด จึงมีการใช้คำทั้งสองผสมกันอยู่ โดยในบทความนี้จะใช้คำว่า “ขึ้นบัญชี” เนื่องจากเมื่อแปลความแล้วเหมาะสมกับการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมากกว่า แต่จะมีการใช้คำว่า “ขึ้นทะเบียน” บางส่วนในบริบทที่กล่าวถึงข้อบัญญัติในกฎหมายไทย

การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในบริบทสากล

อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (Convention for Safeguarding of Intangible Cultural Heritage Act 2003) ได้มีการกล่าวถึงการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไว้สองส่วน คือ การขึ้นบัญชีระดับชาติของรัฐภาคีสมาชิก และการขึ้นบัญชีระดับนานาชาติ ดังนี้

การขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของรัฐภาคีสมาชิกในระดับชาติ บัญญัติไว้ในหมวด 3 การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ มาตรา 12 รายการบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยให้รัฐภาคีจัดทำบัญชีรายการตามความเหมาะสมของบริบทประเทศตนและให้ปรับปรุงบัญชีนั้นให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งการขึ้นบัญชีรายการในระดับชาตินั้น ในแต่ละประเทศก็จะมีรูปแบบการดำเนินการที่แตกต่างกันไปตามแต่บริบทของประเทศนั้น ๆ ส่วนการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับนานาชาตินั้น บัญญัติไว้ในหมวด 4 การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ มาตรา 16 - 17 ซึ่งกล่าวถึงการประกาศขึ้นบัญชีในระดับนานาชาติโดยการประกาศมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจำแนกตามรายการ แบ่งออกเป็น 3 รายการ^[8] คือ 1. รายการที่เป็นตัวแทนของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) 2. รายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน (List of Intangible

Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding) และ 3. แผนงาน โครงการ และกิจกรรมเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Programmers, projects, and activities for the safeguarding of the intangible cultural heritage)

จะเห็นได้ว่าการขึ้นบัญชีรายการในระดับนานาชาตินั้นไม่ได้มุ่งเน้นที่จะขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามปกติเพียงเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งเน้นการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่เห็นควรจะต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วนด้วย รวมทั้งยังมุ่งเน้นการขึ้นบัญชีรายการแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งมีการดำเนินการที่โดดเด่นด้วย โดยการประกาศขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาตินั้น มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการให้ความสำคัญต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น ๆ และเพื่อให้เกิดการสงวนรักษารวมถึงกระตุ้นให้เกิดการหารือกัน และการให้ความสำคัญต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในบริบทประเทศไทย

ประเทศไทยได้ร่วมลงสัตยาบันเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีสมาชิกในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (Convention for Safeguarding of Intangible Cultural Heritage Act 2003) เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2559 และได้ดำเนินการเพื่อการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามอนุสัญญาดังกล่าวนี้ โดยการขึ้นบัญชีรายการหรือการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาตินั้น นับเป็นภารกิจหนึ่งที่ประเทศไทยได้ดำเนินการ

โดยการประกาศขึ้นรายการบัญชีในระดับนานาชาตินั้น ประเทศไทยได้เสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไปยังองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) และปัจจุบันได้รับการประกาศขึ้นบัญชีทั้งสิ้น จำนวน 3 รายการ ได้แก่ 1. โขน ประกาศขึ้นบัญชีเมื่อปี พ.ศ. 2561 2. ประกาศขึ้นบัญชีเมื่อปี พ.ศ. 2562 และ 3. โนรา ประกาศขึ้นบัญชีเมื่อปี พ.ศ. 2564

ส่วนการดำเนินการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาตินั้นดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาโดยในระดับชาติจะเป็นคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ส่วนของกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ จะเป็นคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งคณะกรรมการของกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ จะพิจารณามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในเขตปกครองของตนก่อนจะส่งให้คณะกรรมการระดับชาติพิจารณาประกาศขึ้นเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานในการดูแลรับผิดชอบการดำเนินการเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงการประกาศขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้กำหนดหลักเกณฑ์การ

ขึ้นบัญชี โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมแต่งตั้งขึ้น เพื่อพิจารณาเกณฑ์ตามประกาศขึ้นทะเบียนแต่ละสาขา ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาในการขอขึ้นบัญชีระดับชาติ^[9] ดังนี้

1. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งอยู่ในอาณาเขตประเทศไทยและยังมีการปฏิบัติอยู่
2. มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และมีคุณลักษณะบ่งบอกความเป็นท้องถิ่นหรือประเทศชาติ
3. มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ วิชาการ ศิลปะ จิตใจ สร้างสรรค์ หรือเป็นผลงานอันควรค่าแก่การรักษาไว้

4. มีหลักฐานหรือสามารถสืบค้นองค์ความรู้ดั้งเดิมของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมได้

5. มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหายหรือนำไปใช้ไม่เหมาะสม

โดยมีการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติมีกระบวนการ^[10] ดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมการและยื่นแบบเสนอ โดยผู้มีสิทธิยื่นคำขอจัดทำข้อมูลผ่านสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจารณาและดำเนินการจัดทำข้อมูล เมื่อแล้วเสร็จให้ยื่นแบบเสนอต่อกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

ระยะที่ 2 พิจารณาตรวจสอบข้อมูล โดยการประชุมคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อตรวจสอบข้อมูลและพิจารณาคัดเลือก และประชุมคณะกรรมการอำนวยการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อรับรองผลการพิจารณา

ระยะที่ 3 ประกาศขึ้นทะเบียนและจัดพิธีประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

การขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยโดยรวมแล้วเป็นการดำเนินการอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 หากแต่มีการกำหนดรูปแบบเพื่อใช้ดำเนินการเฉพาะในรัฐตน และจะดำเนินการขึ้นบัญชีทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

การขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

การขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศไทยแม้จะดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 แต่ก่อนหน้าการประกาศใช้กฎหมายฉบับนั้นนั้น ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาก่อนหน้าแล้ว โดยเริ่มมีการขึ้นบัญชีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เรื่อยมาจนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ ซึ่งมีจำนวนรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นบัญชีทั้งสิ้น 318 รายการ^[11] เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ในพระราชบัญญัตินี้ได้มีการบัญญัติถึงบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก่อนที่พระราชบัญญัตินี้บังคับไว้ในมาตรา 25 ซึ่งมีรายละเอียดความว่า “ให้บรรดามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไว้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้ขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัตินี้”^[12] ส่งผลให้มรดกภูมิปัญญาทาง

วัฒนธรรม จำนวน 318 รายการ ที่ได้รับประกาศขึ้นบัญชีไปก่อนหน้านี้ถือเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ขึ้นบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ไปโดยปริยาย

แต่ทั้งนี้ แม้ข้อกำหนดจะกำหนดให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ขึ้นบัญชีโดยอัตโนมัติ แต่พิจารณาการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 รายการเหล่านั้นจะต้องมีการทำข้อมูลตามรูปแบบเอกสารที่กำหนดขึ้นโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบโดยชอบด้วยกฎหมาย หากแต่รายการก่อนหน้านี้ที่ประกาศก่อนบังคับใช้กฎหมายไม่มีการรวบรวมข้อมูลเอกสารตามข้อกำหนดปัจจุบัน จึงมีข้อถกเถียงกันว่าควรมีการจัดการองค์ความรู้ของรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นอย่างไร

กรณีศึกษาข้อกำหนดการประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในต่างประเทศ: สาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นหนึ่งในรัฐภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 มีการดำเนินการเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายในประเทศในมิติต่าง ๆ โดยในส่วนของดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้น มีการดำเนินการขึ้นบัญชีทั้งในระดับนานาชาติและระดับชาติ ซึ่งสอดคล้องไปกับบทบัญญัติในอนุสัญญาดังกล่าว

การขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้เสนอรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติไปยังองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) และได้รับการประกาศขึ้นบัญชีรายการแล้ว จำนวน 23 รายการ แบ่งออกเป็นรายการที่เป็นตัวแทนของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ จำนวน 20 รายการรายการมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน จำนวน 1 รายการ และรายการแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่มีหลักปฏิบัติการที่ดีเพื่อสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ จำนวน 2 รายการ^[13]

ส่วนการดำเนินการขึ้นบัญชีรายการในระดับชาตินั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นบัญชีอย่างเป็นทางการในระดับชาติมาก่อนจะเข้าร่วมในอนุสัญญา การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมจึงเป็นการเติมเต็มให้กับการดำเนินงานเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมภายในประเทศ โดยการดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นบัญชีในระดับชาตินั้นมีการดำเนินการในสองส่วน คือ การดำเนินการสำรวจบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมก่อนมีอนุสัญญา และการดำเนินการสำรวจและจัดทำบัญชีตามมาตรการของอนุสัญญา^[14] ดังนี้

1. การดำเนินการสำรวจบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งมีการดำเนินการก่อนการมีอนุสัญญา ซึ่งสำรวจย้อนหลังตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 โดยได้มีการสำรวจรายการ เก็บข้อมูล และจัดทำบัญชีรายการ โดยตระหนักถึงความสำคัญถึงรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้รับการสำรวจหรือรวบรวมรายการไว้ก่อนหน้าจะเข้าร่วมอนุสัญญา โดยการดำเนินงานย้อนหลังให้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นรวบรวมเข้าไว้กับมาตรการดำเนินงานตามมาตรการของอนุสัญญา

2. การดำเนินการสำรวจและจัดทำบัญชีตามมาตรการของอนุสัญญา ตามบทบัญญัติมาตรา 12 ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 โดยการสำรวจ รวบรวมข้อมูล และขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของสาธารณรัฐฝรั่งเศสดำเนินการตามมาตรการของอนุสัญญาเป็นสำคัญ โดยการขึ้นบัญชีรายการในระดับชาตินั้นให้ความสำคัญกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งที่ดำเนินการมาก่อนหน้าและที่ดำเนินการตามอนุสัญญา ซึ่งรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ได้มีการประกาศขึ้นบัญชีไว้ก่อนหน้านั้น ได้รับการสำรวจรายการใหม่ทั้งหมด เพื่อรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ และจัดทำบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติให้สมบูรณ์ขึ้น

ข้อเสนอแนะการดำเนินการต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามมาตรา 25 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559

หลักการและมาตรการเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนในบริบทสากล กล่าวคือ ในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 นั้นไม่ได้มีการกล่าวถึงบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในบริบทระดับชาติของรัฐภาคีสมาชิกที่มีการประกาศขึ้นบัญชีก่อนหน้ามีข้อตกลงตามอนุสัญญานี้ และเมื่อศึกษาจากบริบทของหลาย ๆ ประเทศจะพบว่าหลายประเทศไม่ได้มีการถึงประเด็นนี้ในระดับชาติเช่นกัน อาจเนื่องด้วยในประเทศนั้น ๆ ไม่เคยมีการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาก่อน แต่เมื่อพิจารณาในบริบทประเทศไทยนั้น ประเทศไทยมีการดำเนินการเกี่ยวกับการประกาศขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาก่อนเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีสมาชิกและก่อนมีการประกาศใช้กฎหมายภายในประเทศ จึงได้มีการกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบัญชีรายการเหล่านั้นไว้ในพระราชบัญญัติด้วย หากแต่ไม่ได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการตามมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร นอกจากการให้ถือนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นได้ขึ้นบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยการให้สำรวจรายการบัญชีที่ประกาศไว้ก่อนหน้าการบังคับใช้กฎหมายทั้ง 318 รายการ และดำเนินการเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เฉกเช่นเดียวกับรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ดำเนินการขึ้นบัญชีในปัจจุบัน โดยการให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมจัดทำนโยบายในการจัดให้มีการสำรวจรายการบัญชีและดำเนินการเก็บข้อมูลย้อนหลังกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้มีการประกาศบัญชีไว้ก่อน ประกาศใช้พระราชบัญญัติ เสนอนโยบายดังกล่าว เพื่อให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และเมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นชอบแล้วให้ออกเป็น “ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” ว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการดำเนินการ เมื่อมีการออกระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแล้ว ให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครหรือคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดที่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นดำรงอยู่ในอาณาเขต

ปกครองของจังหวัด ดำเนินการร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเก็บรวบรวมข้อมูลของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมตามระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560^[15] และเรียบเรียงข้อมูลตามรูปแบบเอกสารที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้กำหนดไว้ตามการขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 กล่าวคือ การจัดทำเอกสารหมายเลข 1 ข้อมูลสำคัญของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เอกสารหมายเลข 2 รายชื่อกลุ่มผู้ปฏิบัติสืบต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และเอกสารหมายเลข 3 การยินยอมการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม^[16] เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้วให้รายงานข้อมูลมายังคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมพิจารณาตรวจสอบ และส่งให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมดำเนินการต่อไปในการรวบรวมไว้เป็นข้อมูลของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและใช้เพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติตามมาตรา 25

บทสรุป

การขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในบริบทสากลดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 (Convention for Safeguarding of Intangible Cultural Heritage Act 2003) โดยการขึ้นบัญชีระดับชาติ บัญญัติไว้ในหมวด 3 การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับชาติ มาตรา 12 ทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ส่วนการขึ้นบัญชีระดับนานาชาติ บัญญัติไว้ในหมวด 4 การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ มาตรา 16 รายการที่เป็นตัวแทนของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ มาตรา 17 รายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน และมาตรา 18 รายการแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่มีการปฏิบัติที่ดีเพื่อสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ส่วนการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในบริบทประเทศไทยนั้น อนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 และดำเนินการตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 ซึ่งมีการตั้งคณะ

กรรมเพื่อการพิจารณาทั้งในระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร และระดับชาติ โดยมีกรมส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ เนื่องจากการขึ้นบัญชีรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมระดับชาติของประเทศไทยมีการดำเนินการมาก่อนจะเข้าร่วมลงสัตยาบันในอนุสัญญาและก่อนการประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศ เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 จึงได้มีการตรา มาตรา 25 ที่มีการบัญญัติถึงกรณีการขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ดำเนินการก่อนพระราชบัญญัตินี้ บังคับโดยให้ถือว่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมนั้นได้ขึ้นบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินการเพิ่มเติมต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในส่วนนี้ไว้ จึงได้มีการเสนอให้มีการสำรวจบัญชีและ รวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเหล่านั้นย้อนหลัง โดยให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมจัดทำนโยบาย เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และให้คณะกรรมการให้ความเห็นและ พิจารณาเห็นชอบแล้วให้ออกเป็น “ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หลังจากนั้นจึงให้คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครหรือจังหวัด ดำเนินการเรียบเรียงข้อมูลให้เป็นไปรูปแบบที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกำหนดกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ ขึ้นบัญชีภายหลังการบังคับใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ให้คณะกรรมการส่งเสริม และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมพิจารณาตรวจสอบ และส่งให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรมดำเนินการต่อไป การรวบรวมไว้เป็นข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและเผยแพร่เพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1, 3, 9, 10, 16] กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2558). *คู่มือการเสนอขอขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, สำนักงานกิจการโรงพิมพ์.
- [2] ชิวสิทธิ์ บุญเกียรติ. (2560). คำชี้แจง. ใน ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), *งานสัมมนา วิชาการ “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ : บทเรียนจากเพื่อนบ้าน”* (น. 5 - 6). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- [4, 6, 8] UNESCO. (2003). *CONVENTION FOR THE SAFEGUARDING OF THE INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE*. Paris: Author.
- [5, 7, 12] พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559. (1 มีนาคม 2559). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 133 ตอนที่ 19 ก. น. 1 - 9.
- [11] กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (ม.ป.ป.). *ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ*. สืบค้นวันที่ 2 ตุลาคม 2655, จาก <http://ich.culture.go.th/index.php/th/homeich/register>
- [13] UNESCO. (2022). *Elements on the Lists of Intangible Cultural Heritage, France*. Retrieved October 2, 2565, from <https://ich.unesco.org/en/state/france-FR?info=elements-on-the-lists>

- [14] UNESCO. (2014). *Periodic report No. 00824/France Report on the implementation of the Convention and on the status of elements inscribed on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity*. Paris: Author.
- [15] กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดทำรายการเบื้องต้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2560. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2565, จาก <http://ich.culture.go.th/images/stories/ich-pdf/260.pdf>

การส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย
โดยใช้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์
promoting fine motor skills of early childhood children
by using artificial arts activities

ชฎาพร แสนสมัคร¹ อรพร ทับทิมศรี¹ อนุศักดิ์ พันธุ์งาม¹ และสุภาพร พลอินทร์¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้เวลาในการศึกษาระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ จำนวน 5 แผน แบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ลดหย่อน มีค่าเฉลี่ยทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงที่สุดเท่ากับ 2.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.18 รองลงมาลำดับที่สอง คือ กิจกรรมประดิษฐ์กระทง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.26 รองลงมาลำดับที่สาม คือ กิจกรรมประดิษฐ์ไก่กระต๊ากและกิจกรรมประดิษฐ์เจ้าสัตว์ตุ๊กตัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.31 และลำดับสุดท้ายคือ กิจกรรมประดิษฐ์กระเป๋าจิวพายเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.44

คำสำคัญ: ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก, กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

² undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

Abstract

This research article aims to study fine motor skills of early childhood children by using artificial arts activities. The sample group used in this research were 28 male and female early childhood children aged between 4-5 years old who are studying in kindergarten 2/2, semester 2, academic year 2022 Wat Phra To Kindergarten Under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area 1. The researcher used a purposive sampling method. The duration of the study was 5 weeks, 1 day per week, 60 minutes per day. The tools used in the research are: Learning experience plan for artificial arts activities, 5 plans, an assessment form for fine motor skills of early childhood children. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation.

The results showed that Fine motor skills of early childhood children receiving fun car art activities The mean of fine motor skills was the highest, equal to 2.96, the standard deviation was equal to 0.18. Followed by the second is Krathong making activity. The mean value was 2.92, the standard deviation was 0.26, followed by the third activity was the cockatoo invention activity and the nonstop animal invention activity. The mean was 2.89, the standard deviation was 0.31, and the last order was Activity to make mini nursing bags The mean was 2.85, the standard deviation.

Keywords: fine motor skills, art activities

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญสำหรับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ เด็กปฐมวัยช่วงอายุระหว่าง 0-6 ปี นับว่าเป็นช่วงวัยทองของพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก อันได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เนื่องจากสมองของเด็กมีการเจริญเติบโต และพัฒนาอย่างรวดเร็ว เด็กจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมในการเรียนรู้ทุกด้านเพื่อให้ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งเด็กควรจะได้รับ การวางรากฐานให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1) เด็กในวัยนี้มีความสงสัยใคร่รู้ สนใจทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวและต้องการแสดงออกด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้หยิบจับ ทำกิจวัตรหรือกิจกรรมต่างๆ ช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด เพราะยิ่งเด็กได้เรียนรู้จากการสัมผัสของตนเองมากเท่าใดสมองของเด็กก็จะยิ่งพัฒนามากขึ้นเท่านั้น การเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสิ่งต่างๆ รอบตัว การทำงานใด ๆ ด้วยตนเองเป็นอีกขั้นหนึ่งของพัฒนาการในเด็กระดับปฐมวัย ซึ่งพ่อแม่และครูควรปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของเด็กทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้ามเนื้อมัดเล็กหรือนิ้วมือ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่เด็กจำเป็นต้องบรรลุถึงเป้าหมาย การที่ได้ฝึกทักษะการใช้มืออย่างแม่นยำและว่องไวด้วยตนเองตั้งแต่เล็กจะเกิดความคล่องตัวและมี

ความมั่นใจพร้อมที่จะเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนรู้ในการพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านการอ่าน และการเขียนหนังสือ ซึ่งมีความสำคัญกับการเรียนของเด็กในระดับที่สูงขึ้น

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันโดยกล้ามเนื้อเล็ก เป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันของตนเอง เช่น การใส่ - ถอดกระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูก เชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้าน ต่างๆ (อิชิฮารุ ลิลิปต์คัตสึกุ, 2546: 111) และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้ใช้กล้ามเนื้อ สายตาร่วมกับมือเพราะการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กยังไม่พร้อมเท่าที่ควร (ลลิตพรรณ ทองงาม. 2539: 32 อ้างอิงจาก Lowenfeld; & Lambert Brittain, 1964) การเล่นและการจัดกิจกรรมศิลปะต่างๆ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุดเด็กจะเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน เด็กจะใช้มือ ในการหยิบจับวัสดุต่างๆทำให้เข้าใจวิธีการใช้นิ้วจับดินสอได้อย่างถูกวิธี (พัฒนา ชัชพงศ์, 2541: 122) สอดคล้อง กับเยาวพา เดเซคูปต์ (2543: 22-24) กล่าวว่าการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะลากสีลามือซึ่งเป็น พื้นฐานสำคัญของการเขียนเพราะความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียน ของเด็ก ซึ่งกิจกรรมหรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตาให้ประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ การร้อย ลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บกระดุม รูดซิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ปักหมุด ตอกตะปู เป็นต้น

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กให้มีความสามารถเหมาะสม ด้วยการส่งเสริมให้ทำ กิจกรรมที่ต้องใช้มือหยิบจับ เช่น เล่นต่อไม้บล็อก ปั้นดินน้ำมัน วาดรูป การทำกิจกรรมศิลปะ การส่งเสริมและ สนับสนุนให้เด็กได้ประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น แปรงฟัน หรือช่วยช่วยงานบ้านง่ายๆ (สิริมา ภิญโญ อนันตพงษ์, 2545: 97-98) รวมทั้งการทำงานต่าง ๆ เพื่อสัมผัสประสบการณ์ตรง และเป็นการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ดังที่ บาบาราและท่านอื่น ๆ Barbara et al. (1976: 36 อ้างใน สมใจ ตั้งนิกร, 2531: 3) ได้กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กว่า สามารถทำได้โดยให้เด็กได้ฝึกฝนใช้มือจับสิ่งของต่าง ๆ เช่น เมล็ดพันธุ์ พืช การฝึกหัดระบายสี การร้อยลูกปัด การตัด การฉีก การปั้น การทาบ การดัด การเท การกรอกน้ำและทราย ทั้งนี้ ศิลปะก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ประกอบด้วยทักษะ การใช้มือในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตัด การฉีก การปะ หรือการร้อย รวมทั้งออกแรงเพื่อการหยิบจับสิ่งของหลากหลายขนาด ซึ่งจะมีผลต่อการควบคุมกล้ามเนื้อมือ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาของเด็ก กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้น ทั้งที่เป็นของใช้และของเล่น เพื่อฝึกให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและตกแต่งผลงานของตนเอง อย่างอิสระ รู้จักประดิษฐ์สิ่งของใช้เองอย่างง่าย ๆ เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัส ทั้งห้า ซึ่งจะส่งผลให้อวัยวะมีความแข็งแรง และมีทักษะในการใช้กล้ามเนื้อได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งถ้าเด็กใช้ กล้ามเนื้อมัดเล็กได้คล่องแคล่วแล้ว จะทำให้เด็กมีสติปัญญาที่ดีขึ้นเพราะกล้ามเนื้อมัดเล็กมีส่วนทำให้เด็กได้ใช้มือ

สำรวจ สังเกตผ่านประสาทสัมผัส การจับต้องในทุก ๆ กิจกรรม (อริชฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล, 2546: 113) นอกจากนั้นศิลปะประดิษฐ์ยังเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน เด็กได้ผ่อนคลายอารมณ์และฝึกให้เกิดสมาธิ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญว่า กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์จึงเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เด็กจะได้ทำกิจกรรมศิลปะอันประกอบด้วยทักษะในการฝึกฝนการใช้กล้ามเนื้อ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ในลักษณะที่หลากหลายในหนึ่งชิ้นงาน ซึ่งจะทำให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กให้มีความแข็งแรง คล่องแคล่ว มีทักษะการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และจะส่งผลให้มีความพร้อมในการเขียนตัวหนังสือ การเรียนหนังสือ การช่วยเหลือตัวเองในการทำกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการทดลอง ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. เตรียมเครื่องมือในการวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างจากเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. ดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ จำนวน 5 แผน โดยใช้ระยะเวลาทำการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ช่วงเวลา 09.30 - 10.30 น. โดยนำแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย มาใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล จำนวน 28 คน และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ จำนวน 5 แผน
2. แบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ ดำเนินการดังนี้

- (1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ ประสบการณ์สำคัญ
- (2) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ และส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2
- (3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก รวมทั้งหมด 5 แผน
- (4) นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
- (5) นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรับแก้ไขอีกครั้งให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การสร้างแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ดำเนินการดังนี้

- (1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินพัฒนาการของเด็ก ปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย
- (2) นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาสร้างแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ในด้านความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความสามารถในการควบคุม และการประสานสัมพันธ์ของประสาทสัมผัส จำนวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการและทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนซึ่งปรับมาจากงานวิจัยของ เตือนใจ ทวีเมือง (2547: 85-90)
- (3) นำข้อมูลที่ได้ศึกษาแล้วมาสร้างแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย
- (4) นำแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม
- (5) นำแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยของกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

พบว่า ทักษะการใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์รศพรหรรษา มีค่าเฉลี่ยทักษะการใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กสูงที่สุดเท่ากับ 2.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.18 รองลงมาลำดับที่สอง คือ กิจกรรมประดิษฐ์กระทง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.26 รองลงมาลำดับที่สาม คือ กิจกรรมประดิษฐ์โถ่กระทักและกิจกรรมประดิษฐ์เจ้าสัตว์ตุ๊กตัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.31 และลำดับสุดท้ายคือ กิจกรรมประดิษฐ์กระเป่าจิวพยาบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.44

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์มีผลต่อทักษะการใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กของเด็ก เนื่องจากการทำกิจกรรมการประดิษฐ์ 1 ชิ้นงาน เด็กจะได้ใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กในการประดิษฐ์ตั้งแต่ 3 ทักษะขึ้นไป ซึ่งเด็กมีโอกาสได้ใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กในการประดิษฐ์ทุกทักษะทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ทำให้กล้ำมเนื้อมัดเล็กของเด็กมีการพัฒนาไปหลายด้าน ได้แก่ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความยืดหยุ่น ด้านความสามารถในการควบคุม ด้านการประสานสัมพันธ์ ผลดีสำหรับการพัฒนากล้ำมเนื้อมัดเล็กของเด็ก คือ สามารถพัฒนาได้ในทุกๆ ทักษะและเด็กได้ลงมือประดิษฐ์เองทุกขั้นตอน นอกจากนั้นยังทำให้เห็นความถนัดของเด็กแต่ละคนในการใช้กล้ำมเนื้อมัดเล็กต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันไป กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ที่ผู้วิจัยจัดให้เด็กนั้นเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการทักษะกล้ำมเนื้อมัดเล็กของเด็ก ได้แก่ การใช้มือหยิบวัสดุที่มีขนาดเล็ก การระบายสี การฉีกกระดาษ การปะติด รวมทั้งการตัด แม้ว่าแต่ละทักษะจะไม่ได้เฉลี่ยจำนวนครั้งในการประดิษฐ์เท่า ๆ กัน แต่ก็มีการทำซ้ำทุกทักษะสอดคล้องกับ นิตยา ประพฤติกิจ (2539: 110) ที่ว่า ในการทำกิจกรรมใดก็ตามควรวางแผนให้เด็กได้ทำกิจกรรมนั้นซ้ำอีก แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ทั้ง 5 แผน ผู้วิจัยได้ลงประดิษฐ์ชิ้นงานเพื่อเป็นตัวอย่างก่อนทุกชิ้นงาน เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการประดิษฐ์แต่ละขั้นโดยชัดเจนสามารถอธิบายและทำให้เด็กดูได้ตรงกับที่ ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533: 56) กล่าวว่า ผู้ที่จะสอนเด็กทำงานศิลปะจำเป็นต้องเคยปฏิบัติมาก่อนเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการในการทำและรู้ว่า มีจุดใดที่ต้องเน้นย้ำเป็นพิเศษก่อนการทำกิจกรรม ผู้วิจัยจะแนะนำอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์แต่ละครั้งพร้อมกับอธิบายขั้นตอนการประดิษฐ์และทำตัวอย่างให้ดูการจัดลำดับกิจกรรมผู้วิจัยจัดให้เด็กเริ่มทำจากกิจกรรมที่ง่ายมีขั้นตอนการทำไม่มาก และทักษะการประดิษฐ์ที่มีอยู่แล้วในห้องเรียน เช่น การระบายสี การร้อย ดังนั้นเด็กจะทำได้ดีและค่อยเพิ่มขึ้นเป็นกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอนและใช้ทักษะที่มีความยากมากขึ้น หรือไม่มีประสบการณ์ในห้องเรียนมาก่อน เช่น การปั้น การตัดกระดาษ ตรงกับที่ เยาวพา เดชะคุปต์ (2540 อ้างใน จุฑาพร พุทธิवास, 2544: 99) ได้กล่าวไว้ว่า ในการทำศิลปะนั้น ควรมีทั้งความยากและง่าย เพื่อเร้าความสามารถของเด็ก

จากการสังเกตของผู้วิจัยภาพรวมของกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์นั้น เด็กจะให้ความสนใจมากเพราะเป็นกิจกรรมการประดิษฐ์ที่เด็กได้ทำในทักษะที่หลากหลาย ทั้งที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนและเป็นประสบการณ์ครั้งแรก

แรก เด็กจะสนุกสนานและตื่นตื้นกับอุปกรณ์แปลกใหม่ รวมทั้งผลงานที่ได้ออกมานั้น เมื่อทำเสร็จเด็กได้นำไปเล่นบทบาทสมมติกับเพื่อน ๆ เด็กมีพัฒนาการในด้านอารมณ์ จิตใจและพัฒนาการในด้านสังคมด้วย เด็กพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนกันถึงประสบการณ์ของตนเอง ผู้วิจัยพบว่าการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กได้มีโอกาสแสดงออกถึงความมีน้ำใจต่อเพื่อน เช่น ในบางขั้นตอนบางทักษะที่ต้องทำตามกิจกรรม เพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันทำไม่ได้ เด็กคนที่ทำได้จะเข้าไปช่วยบอกเพื่อนว่าต้องทำอะไร วิธีใด ทั้งนี้วิธีการที่เด็กตกแต่งผลงานของตนเองนั้น ถือเป็น การแสดงออกแบบหนึ่ง การสื่อสารถ่ายทอดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตัวของเด็กเอง รวมทั้งความชอบของเด็กแต่ละคนในการประดิษฐ์ตามทักษะต่าง ๆ เช่น เด็กบางคนชอบการใช้กาว เด็กบางคนชอบระบายสี ผลงานที่ออกมาของเด็กนั้นไม่ได้มุ่งประเด็นไปที่ความสวยงามอันเกิดจากการตกแต่งได้สวยงาม แต่พิจารณาที่กระบวนการในการใช้ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อประดิษฐ์ในขั้นตอนต่าง ๆ ความสมบูรณ์และความเรียบร้อยของการประดิษฐ์แต่ละส่วนที่ปรากฏบนผลงานของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

- 1.1 ในการกำหนดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ ควรให้มีการทำซ้ำแต่ละทักษะเป็นจำนวนครั้งที่มากขึ้น เพื่อให้เห็นผลชัดเจนว่า เด็กมีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในแต่ละด้านเพิ่มมากขึ้น
- 1.2 การเลือกกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ ควรมีการสอนทักษะที่มีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับเด็ก มีการเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และควรมีการบอกขั้นตอนการประดิษฐ์อย่างชัดเจน
- 1.3 ควรเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้งให้มากขึ้น เพื่อให้เด็กตั้งใจทำแต่ละขั้นตอน และเห็นผลทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในด้านต่าง ๆ ชัดเจนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรให้มีการทดสอบทักษะด้านอื่น ๆ เช่น การร้อย การพับ การพิมพ์ภาพ ร่วมด้วยเนื่องจากกิจกรรมศิลปะนั้นจำเป็นต้องใช้ทักษะที่หลากหลาย และการทดสอบด้านอื่น ๆ จะช่วยยืนยันได้ว่าทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กนั้นได้รับการพัฒนาอย่างหลากหลายจริง
- 2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะที่ประกอบด้วยการใช้ทักษะเพียงอย่างเดียว หรือกิจกรรมศิลปะ 2 มิติที่ไม่ใช่ศิลปะประดิษฐ์ คือ มีเพียงทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กด้านใดด้านหนึ่งเป็นสำคัญกับกลุ่มทดลอง คือกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ อันประกอบด้วยทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก 3 ทักษะขึ้นไป

2.3 ควรมีผู้ช่วยผู้วิจัย สำหรับบางวันที่กิจกรรมมีหลายขั้นตอน เพื่อจะทำหน้าที่ช่วยดูแลเด็ก ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์แต่ละวันไม่เกินเวลาที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [2] ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2533). *พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แพลน พับลิชชิ่ง.
- [3] เตือนใจ ทวีเมือง. (2547). *ผลของการใช้กิจกรรมการปั้นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลมิตรเด็ก เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [4] นกเนตร ธรรมบวร. (2549). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [5] นิตยา ประพฤติกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: โอเอส พรินติ้ง เฮ้าส์.
- [6] พรพรรณ ราไพรุจิจพงศ์. (2550). *ทักษะการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพประกอบการพิมพ์ภาพ*. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [7] สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา. (2551). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้*. (ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [8] สมใจ ตั้งนิกร. (2531). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยในโครงการอนุบาลชนบทที่ได้รับการฝึกกิจกรรมสร้างสรรค์แตกต่างกัน*. (ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [9] สิริพรรณ ตันตริรัตน์ไพศาล. (2545). *ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

การศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัย
ผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ

A Study of Early Childhood Listening Skill Development
Through the activity of telling moral stories with hand puppets.

สกุลรัตน์ ยืนยงค์¹ อรพร ทับทิมศรี¹ อนุศักดิ์ พันธุ์งาม¹ และชญญาถัก กมล¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยให้ผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนระดับปฐมวัยปีที่ 2/1 ที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปีที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลมี 2 ชนิด ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรม(หุ่นมือ)และแบบประเมินทักษะ การฟัง ที่สร้างขึ้น ใช้เวลาในการศึกษาระยะเวลา 4 สัปดาห์สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 20 นาที สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการฟัง พบว่า การศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ ในสัปดาห์ที่ 4 คือ นิทานเรื่องห่านทองคำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 29.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 รองลงมาสัปดาห์ที่ 3 คือ นิทานเรื่องช่างน้อยเกเร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 รองลงมาสัปดาห์ที่ 2 คือ นิทานเรื่องขุมทรัพย์ในไร่ร้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.54 และลำดับสุดท้าย คือ สัปดาห์ที่ 1 คือ นิทานเรื่องผีเสื้อกับผึ้งน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52

คำสำคัญ: ทักษะในการฟัง, นิทานคุณธรรม, หุ่นมือ

Abstract

This research aims to study the development of listening skills of early childhood children through activities telling a moral story, assembling a hand puppet The sample group used in this research was Primary school year 2/1 students aged between 4-5 years studying in the first semester of the academic year 2022 at Wat Phra To Kindergarten. Muang Sisaket

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University 33000

District, Sisaket Province, 30 people obtained by purposive sampling. There were 2 types of data collection, namely the moral storytelling activity plan (hand puppet) and the listening skill assessment form, which were created for 4 weeks, 1 day per week, 20 minutes per day. Data analysis were mean, standard deviation. The research found that 30 children in the target group had a change in listening behavior. The moral story telling with hand puppets in week 4 is the story of the golden goose. The highest mean was 29.23, the standard deviation was 1.01, followed by the 3rd week was the story of a mischievous little elephant. The mean was 25.03, the standard deviation was 1.24. The second week was followed by a treasure tale in the vineyard. The mean was 17.96, the standard deviation was 1.54, and the last order was Week 1, which was a story about butterflies and little bee. The mean was 14.43, the standard deviation was 1.52

Keywords: listening skills, moral tales, hand puppets

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของชีวิตเพราะการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพในวันข้างหน้า จะต้องได้รับการปูพื้นฐานที่ดีมาตั้งแต่ปฐมวัยช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่เด็ก มีพัฒนาการในทุกด้านรวดเร็วมาก โดยเฉพาะสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับเพียเจต์ (Piaget) (Doloh, 2012) ได้กล่าวว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่เกิดขึ้นในวัยก่อนปฐมวัยนี้ จะเป็นรากฐานให้แก่พัฒนาการทางด้านปัญญาในระดับต่อ ๆ ไป และในการพัฒนาประชากรประเทศควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยจะพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญาสังคม บุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกมีอิทธิพล อย่างยิ่งในการพัฒนาขั้นต่อ ๆ ไป ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยคือ ให้เด็กเจริญเติบโตตามวัย มีสุขนิสัยที่ดี กล้ามเนื้อ แข็งแรงใช้ได้คล่องแคล่ว ประสานสัมพันธ์ มีสุขภาพจิตดี มีคุณธรรม มีจิตใจที่ดีงาม ชื่นชมและแสดงออก ทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว รักการออกกำลังกาย ช่วยเหลือตนเองตามวัย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมความเป็นไทย การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นคนดีของสังคม มีความสามารถในการคิด แก้ปัญหา มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องใช้ ภาษาในการสื่อสารความหมายซึ่งกันและกันเพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ทศนคติ ตลอดจน ประสบการณ์ให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งจะ ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องอาศัยทักษะการฟังและการพูดซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียน เพื่อติดต่อทำความเข้าใจกับผู้อื่นเข้าใจตนได้

ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาให้กับเด็กปฐมวัยจึงต้องสร้างรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต รูปแบบการสอนที่ใช้นิทานประกอบหุ่นมือจึงเป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้โดยจะเริ่มจากการฟังและนำไปสู่การพูดซึ่งการพูดเป็นทักษะภาษา

ของมนุษย์ที่ก่อตัวขึ้นมาควบคู่กับการฟัง ทั้งนี้การฟังนั้นมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเด็กมาก สุวรรณ กิจจิตยา (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการจัดประสบการณ์การเล่นิทานที่มีผลต่อความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยร้อยละ 80 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทานมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทานมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดหลังได้รับการจัดประสบการณ์ รอฮันนี เจะเลาะ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้ิทานประกอบภาพ สามารถช่วยพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจากลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม สื่อนิทานประกอบภาพที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้กระตุ้น และสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจในบทเรียน ร่วมกับครูผู้สอน และ Guleca & Duemus (2015) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการฟัง โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องวรรณกรรมสำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการวัดความสามารถในการฟังหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยเสนอแนะว่า ควรใช้ภาษา และรูปประโยคที่เรียบง่าย เนื้อหาไม่ซับซ้อน

นิทานเป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่มีความเหมาะสมเอื้อต่อพัฒนาการของเด็กและช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เสริมสร้างจินตนาการให้แก่เด็ก โดยนิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัย เป็นสื่อที่สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ ทำให้เด็กซึมซับและรับความรู้ไว นิทานสามารถช่วยเด็กเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นนามธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ นอกจากนี้กิจกรรมนิทานยังช่วยในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยอีกด้วย ซึ่งจากสภาพ การเรียนในปัจจุบันนักเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะด้านการฟังและการพูดอยู่มาก เช่น นักเรียนไม่ค่อยฟังและไม่ค่อยสนใจในบทเรียนที่ครูสอน ไม่มีการสนทนาโต้ตอบกับครูผู้สอน และไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งของครูผู้สอนทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถรู้ได้ว่าจากบทเรียนที่เรียนไปนักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง เข้าใจที่ครูสอนหรือไม่ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังพบว่า ครูเป็นจำนวนมากยังขาดสื่อการสอนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดทำให้นักเรียนบางส่วนยังมีปัญหาด้านการพัฒนาทักษะด้านการฟัง

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะหาแนวทางการพัฒนาทักษะด้านการฟังให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เด็กจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะการฟัง เพื่อใช้ในการสื่อสาร ถ่ายทอด ความรู้ ความคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป โดยผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำสื่อนิทานประกอบหุ่นมือ เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการจัดประสบการณ์ มีสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ และหวังว่าผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง กับเด็กปฐมวัยได้เลือกใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสมาธิในการฟังได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมการเล่นิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ

ระเบียบวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการทดลอง ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. เตรียมเครื่องมือในการวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงแบบประเมินให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 4-5 ปี

2. เลือกลุ่มเป้าหมายจากเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. ดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ จำนวน 4 แผน โดยใช้ระยะเวลาทำการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ช่วงเวลา 09.20 - 09.40 น. โดยนำแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัย มาใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล จำนวน 30 คน และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ ประสบการณ์สำคัญ

(2) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ และทักษะในการฟังสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2

(3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะในการฟังของเด็กปฐมวัยรวมทั้งหมด 4 แผน ใช้นิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือในแผนการจัดประสบการณ์ละ 1 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่องผีเสื้อกับผีน้อย
2. เรื่องขุมทรัพย์ในไร่ถั่ว
3. เรื่องช่างน้อยเกเร
4. เรื่องห่านทองคำ

(4) นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

(5) นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรับแก้ไขอีกครั้งให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และจึงนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

1.2 การสร้างแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ ดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ

(2) นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาสร้าง แบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการและทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยเกณฑ์การแปลความหมายระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

(3) นำข้อมูลที่ได้ศึกษาแล้วมาสร้างแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ

(4) นำแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

(5) นำแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายและจึงนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือของกลุ่มเป้าหมาย มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลวิจัย

พบว่า การศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ ในสัปดาห์ที่ 4 คือนิทานเรื่องทานทองคำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 29.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.01 รองลงมาสัปดาห์ที่ 3 คือนิทานเรื่องช้างน้อยเกร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 รองลงมาสัปดาห์ที่ 2 คือนิทานเรื่องชุมทรัพย์ในไร่รุ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.54 และลำดับสุดท้ายคือ สัปดาห์ที่ 1 คือนิทานเรื่องผีเสื้อกับผึ้งน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52

สรุปและอภิปรายผล

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้นิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือ กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สามารถช่วยพัฒนาทักษะการฟังของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจากการสอนมีลำดับขั้นที่เหมาะสม ใช้สื่อนิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือที่มีประสิทธิภาพ ตัวละครหุ่นมือ ฉาก มีสีสันสดใส

น่าสนใจ เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถดึงดูดความสนใจให้เด็กเกิดความสนใจในบทเรียน ทำให้เด็กตั้งใจ ปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างทำกิจกรรม มีทักษะในฟังมากขึ้น สนทนาโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังได้ สนุกสนาน ในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครูผู้สอน จึงช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและมีทักษะในการฟังสูงขึ้น ซึ่ง สอดคล้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 กรมวิชาการกำหนดว่าสื่อและแหล่งการเรียนรู้เป็น เครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและเพิ่มพูน ทักษะให้แก่ เด็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รอฮันนี เจาะเลาะ (2561) คือ การจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ที่ใช้นิทานประกอบภาพ สามารถช่วยพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจาก ลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม สื่อนิทานประกอบภาพที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำมาใช้กระตุ้น และสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจในบทเรียน ร่วมกับครูผู้สอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ กิจติยา (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการจัดประสบการณ์การเล่นิทานที่มีผลต่อความสามารถทางภาษา ด้าน การฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยร้อยละ 80 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การ เล่นิทานมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทานมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด หลังได้รับการ จัดประสบการณ์

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า การเล่นิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือสามารถพัฒนาทักษะการฟัง ของเด็กได้ดีขึ้นจากสัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 4 ตามลำดับ โดยเด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะฟังนิทานให้ ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม เด็กสามารถสนทนาโต้ตอบกับเรื่องที่ฟังได้ กล่าวพูดกล้าแสดงออก มั่นใจใน การตอบคำถามมากขึ้น อีกทั้งยังสนใจอยากออกมาเล่นิทาน และขีดหุ่นมือด้วยตนเอง การเล่นิทานยังทำให้ เด็กต่อยอด เกิดจินตนาการจากการฟัง มีความคิดสร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดความเข้าใจจากนิทานที่ฟัง ออกมาในหลายรูปแบบ เช่น การเล่นบทบาทสมมุติร่วมกับเพื่อน การแสดงละครในห้องเรียน การทำงาน ศิลปะวาดภาพจากนิทานที่ฟัง มีความอดทนต่อการเรียนการสอน มีความสามัคคีในการทำกิจกรรมกลุ่ม มีวินัย มากขึ้น และผู้สังเกตพบว่า เด็ก ๆ มีทักษะในการฟังแล้วจะสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงต่าง ๆ และเป็นผู้ฟังที่ดี ในกิจกรรมอื่น ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ ประโยชน์

1. ครูผู้สอนควรศึกษารายละเอียดของการเลือกนิทานที่เหมาะสมกับช่วงอายุของเด็กแต่ละ วัย ควรทำความเข้าใจถึงความสนใจรับรู้ตามวัยของเด็ก
2. ควรศึกษาและทำความเข้าใจกับการเล่นิทาน เทคนิคการเล่นิทาน ระยะห่างการนั่ง ของเด็กกับผู้เล่นิทาน รวมไปถึงน้ำเสียงที่ใช้ในการเล่นิทาน เสียงที่ใช้ควรจัดประโยคที่เล่าแบ่งเป็นประโยค สั้น ๆ ใต้ใจความ การเล่าเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ควรเน้นจังหวะการเล่าให้นานจะทำให้เด็กเบื่อ

3. ในการพัฒนาทักษะการฟังโดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้นิทาน ประกอบหุ่นมือ ครูควรใช้การเสริมแรงกระตุ้นให้เด็กเกิดกำลังใจในการพัฒนาตนเอง ให้คำชมเชย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

4. ควรเตรียมความพร้อมในขั้นตอนการจัดกิจกรรม สื่อในการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เทคนิคการเก็บเด็ก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้นิทานประกอบหุ่นมือ เพื่อพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน การกล้าแสดงออก

2. ควรมีการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่หลากหลาย เช่น นิทานภาพ นิทานเล่าไปวาดไว้ หรือนิทานที่ให้เด็กได้ออกมาแสดงตามเรื่องนั้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมสมาธิในการฟังผ่านกิจกรรมการเล่านิทานคุณธรรมประกอบหุ่นมือครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ อรพร ทับทิมศรี ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนและเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นางชญัญญภัค กมล (ครูทิพย์) ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ นางศศิธร บุญวันท์ (ครูปุ่น) ตำแหน่งครูอัตราจ้าง โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณ กัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้กำลังใจ ความห่วงใยและความช่วยเหลือให้ผู้วิจัยฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ได้สำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [2] ปราณีย์ ปรีญาทิต. (2551). *การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและติดตามผล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [3] นิพนธ์ ดวงกมล พลคร. (2553). *การพัฒนาแบบประเมินทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

- [3] ณัฐวดี ศิลากรณ์. (2556). ความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [4] ชุติมา ประจวบสุข. (2556). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้นิทาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [5] ปรดา หวังบุญ, และอัญมณี บุญชื้อ. (2557). การจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลโดยใช้ วรรณกรรมเป็นฐานการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] เกตน์นิภา ฮาดคันทุง. (2561). การพัฒนาการจัดประสบการณ์ โดยการเล่านิทานด้วยเทคนิคที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านการฟัง และการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [7] กมลรัตน์ พ่วงศิริ และพัทธนันท์ วงษ์วิษุฒม. (2561). การพัฒนาทักษะความสามารถของทักษะการ ฟัง และการพูดโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการ เล่านิทาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- [8] หนึ่งฤทัย พาก็คดี. (2561). การพัฒนาความสามารถด้านการฟังเพื่อความเข้าใจภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการเล่าเรื่องของนักเรียนชั้นอนุบาล 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

การศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเล่านิทาน
ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

The purpose of this study was to study the assertive behavior of
preschool children by using storytelling methods.

Kindergarten grade 3/1, Wat Phra To Kindergarten School, Muang
District, Sisaket Province

ญารารณณ์ ปาณาตี¹ อรพร ทับทิมศรี¹ อนุศักดิ์ พันธุ์งาม¹ และสรวส นนสกุล¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการเล่านิทานใช้แบบสังเกตและการนำเสนอการเล่านิทานหน้าชั้นเรียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้คือเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 3/1 ที่กำลังศึกษาอยู่ปีการศึกษา 2565 ที่โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33100 จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการวิจัยการศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเล่านิทานชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

ผลวิจัยพบว่า การศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเล่านิทานชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กปฐมวัยสูงที่สุด คือ สัปดาห์ที่ 6 ค่าเฉลี่ย 38.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.9 รองลงมาลำดับที่สอง คือ สัปดาห์ที่ 5 ค่าเฉลี่ย 36.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.3 รองลงมาลำดับที่สาม คือ สัปดาห์ที่ 4 ค่าเฉลี่ย 34.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.2 รองลงมาลำดับที่สี่ คือ สัปดาห์ที่ 3 ค่าเฉลี่ย 30.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.4 รองลงมาลำดับที่สี่ คือ สัปดาห์ที่ 2 ค่าเฉลี่ย 24.31 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.9 และลำดับสุดท้าย คือ สัปดาห์ที่ 1 ค่าเฉลี่ย 15.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.0

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

จากการผลการสังเกตการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน มีการเสริมแรงด้วยการที่ครูและเพื่อนๆคอยให้กำลังใจ มีคำชมเชยในการทำกิจกรรมทำให้เด็กกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมการกล้าแสดงออก, นิทาน

Abstract

The purpose of this research was to study the assertive behavior of preschool children with storytelling activities using observational methods and presenting storytelling in front of the classroom of preschool children. The target group used was 29 early childhood children, Kindergarten 3/1 who are studying in the academic year 2022 at Wat Phra To Kindergarten, Muang District, Sisaket Province 33100 derived from specific selection The data collection tool was the assertive behavior observation form. Statistics used in data analysis were averaging. and standard deviation of a research study on assertiveness behaviors of early childhood children by using storytelling methods in kindergarten grade 3/1 at Wat Phrato Kindergarten, Muang District, Sisaket Province.

The results showed that the study of assertive behavior of preschool children by using storytelling method. Kindergarten grade 3/1, Wat Phra To Kindergarten School, Muang District, Sisaket Province The expression behavior of early childhood children was the highest at the 6th week, the mean was 38.69, the standard deviation was 1.9, followed by the second was the 5th week, the mean was 36.17, the standard deviation was 2.3 Followed by the third order is Week 4, the mean is 34.66, the standard deviation is equal to 2.2, followed by the fourth order is Week 3, the mean is 30.93, the standard deviation is equal to 3.4, followed by the fourth week. at 2, the mean was 24.31, the standard deviation was 3.9, and the last order was the 1st week, the mean was 15.59, the standard deviation was 3.0

From the results of observing teaching and learning management by allowing children to participate in activities in front of the class. It is reinforced by the encouragement of teachers and peers. There are compliments for doing activities that make children more assertive.

Keywords: assertive behavior, story

บทนำ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นตามความต้องการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับ พ.ศ. 2560 บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือสิ่งแวดล้อมตัวเด็กได้รับประสบการณ์ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับ พ.ศ. 2560 มุ่งให้ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าสังคมที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก เป็นสิ่งที่ส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้ เนื่องจากเด็กได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติตามประเพณีมรดก และความรู้ของบรรพบุรุษ ค่านิยมและความเชื่อของบุคคลในครอบครัว และชุมชนของความเข้าใจและการยอมรับสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เพื่อช่วยให้เด็กได้ได้รับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็นการเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาสำหรับเด็ก เป็นกระบวนการพัฒนาและสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สังคม สติปัญญา มีความรู้ความสามารถควบคู่กับคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการที่เด็กจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน นอกจากการฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถทั้งในด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ แล้วนั้น การมีบุคลิกภาพ ความคิด และความเชื่อถือที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม รวมถึงความสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปก็มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการว่า เด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว พัฒนาการต่าง ๆ ในช่วงนี้เป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับพัฒนาการในวัยต่อไป และเด็กวัยนี้จะปลูกฝังพฤติกรรมและการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ง่าย ดังนั้นในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก แนวทางหนึ่งคือการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพที่จะส่งผลให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีความภาคภูมิใจและแก้ปัญหาด้วยความรู้สึกที่มั่นคง สุขภาพจิตดี มีความสุขในการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ, 2560: 1)

ในการจะพัฒนาให้บุคคลมีความกล้าแสดงออกจะต้องเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้งร่างกาย อารมณ์สังคมและบุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว เป็นการปูพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาในขั้นต่อไป อีริกสัน (Erikson) มีความเห็นว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ ถ้าในชีวิตได้พัฒนาการเป็นไปด้วยดีมีลักษณะทางบวก มากกว่าทางลบ พัฒนาการนั้น ๆ ก็จะเป็นไปในทางที่ดีจะเป็นคนที่สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา สามารถตัดสินใจได้ซึ่งตรงกันข้าม บุคคลที่ขาดความเชื่อมั่น จะต้องคอยพึ่งพาอาศัยผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ และไม่กล้าตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับเฮอร์ลอค (Hurllock, 2020: 661) ได้กล่าวถึงผลการอบรมเลี้ยงดูโดยวิธีประชาธิปไตย ว่าการให้ความรักความสนใจ และการเห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมากเป็นมิตร

ข้อสำคัญว่าเร็ง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเองได้สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ และทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ อยากรู้อยากลงมือกระทำ การไม่ตอบคำถามที่เด็กต้องการรู้จะเป็นการยับยั้งการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ผู้ที่มีส่วนในการสร้างประสบการณ์ และจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ครูเพื่อน และบุคคลดูแลเด็กนั่นเอง

กิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของเด็กในระดับปฐมวัย ถือเป็นหัวใจสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กในวัยนี้ การเล่านิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนองต่อธรรมชาติของเด็ก เนื่องจากการเล่านิทานทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินและผ่อนคลายอารมณ์แล้ว เนื้อหาในนิทานยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ตีงามอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนของเด็ก อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการในด้านภาษาของเด็กได้อีกด้วย นิทานยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะทักษะการฟัง การพูด การกล้าแสดงออก การคิดและจินตนาการที่กว้างไกล รวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กจากการฟังนิทานที่มีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมที่ตีงามจากการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครในนิทานที่เด็กได้ฟัง เด็กจะมีความเชื่อ ศรัทธา และพร้อมที่จะปฏิบัติตามบทบาทของตัวละครนั้น ๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่มักจะมีการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ จากการเลียนแบบบุคคลที่เด็กรักและศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura Social Learning Theory) ที่เชื่อว่าเด็กเรียนรู้พฤติกรรมจากการใช้ตัวแบบ สัญลักษณ์และทุกสิ่งทุกอย่างในสังคม (Learning through modeling) ซึ่งเกิดจากการรับรู้พฤติกรรม และสามารถแสดงพฤติกรรมหรือกระทำตามตัวแบบนั้นได้ นิทานมีอิทธิพลต่อเด็กปฐมวัยมาก การที่พ่อแม่และครูสร้างความใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานจะช่วยให้เข้าใจเด็กมากขึ้น การเล่านิทานจึงเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นสำหรับเด็กในการสร้างเสริมเด็กได้ในทุกเรื่องรวมถึงการสร้างนิสัยรักการอ่าน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการตามวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้เกิดขึ้นกับเด็กได้อีกด้วย

กล่าวได้ว่านิทานมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะพัฒนาการทางร่างกาย เมื่อเด็กได้ฟังนิทานเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละคร อยากรู้อยากเห็น กล้าแสดงออกตามตัวละครนั้น ๆ นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางอารมณ์ เพราะในขณะที่ฟังนิทานเด็กจะเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ช่วงความสนใจยาวขึ้น มีสมาธิ สร้างจินตนาการของตนเอง กล้าคิด กล้าทำ เกิดความมั่นใจ ส่งผลดีต่อพัฒนาการทางอารมณ์ (รสสุคนธ์ อยู่นเย็น, 2557) นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคม และสามารถเล่าเรื่องประกอบการแสดงบทบาทสมมติร่วมกับเพื่อนหรือผู้อื่นได้ นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสติปัญญา มีทักษะในการคิด การใช้ภาษาและนิทานช่วยเสริมสร้างและแต่งบุคลิกภาพเพราะเมื่อฟังนิทานแล้วเด็กจะเกิดความประทับใจ และนำตัวแบบที่ประทับใจในนิทานมาปรุงแต่งเสริมสร้างบุคลิกภาพและมีความมั่นใจในตนเอง (วรรณณี ศิริสุนทร, 2559: 30-31)

ผลจากการสังเกตของนักเรียนในชั้นอนุบาล 3/1 พบว่า เด็กในชั้นเรียนขาดความกล้าแสดงออก ส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ จากปัญหาข้างต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเล่านิทาน ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียน

อนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการทดลอง ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. **เตรียมเครื่องมือในการวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ** โดยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กชายและเด็กหญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาล 3/1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 29 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ทั้งนี้เพื่อประเมินพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานหน้าชั้นเรียน อายุ 5-6 ปี

2. **เลือกกลุ่มตัวอย่าง** จากเด็กปฐมวัยเด็กชายและเด็กหญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นอนุบาล 3/1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 29 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากทั้งหมด 3 ห้อง สุ่มเลือกมา 1 ห้อง เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

3. ดำเนินการทดลอง

จัดกิจกรรมช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเล่านิทานด้วยตนเอง เป็นต้นแบบให้เด็กๆเป็นตัวอย่างวันละ 2-3 รอบ ตั้งแต่วันจันทร์-พฤหัสบดี เมื่อถึงวันศุกร์ให้เด็ก ๆ เล่านิทานให้เพื่อน ๆ ฟังเป็นรายบุคคล

3.1 เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมเวลา 09.30 น.-10.00 น. นิทาน 1 เรื่อง ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 2 สัปดาห์ ได้แก่วันจันทร์-วันพฤหัสบดี วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้เล่านิทาน เมื่อถึง วันศุกร์ของทุกสัปดาห์จะให้เด็กๆออกมาเล่านิทานให้เพื่อนๆฟังเป็นรายบุคคล นิทานมีทั้งหมด 3 เรื่อง ใช้เวลาในการจัดทั้งสิ้น 6 สัปดาห์

3.2 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม (วันจันทร์ - วันพฤหัสบดี สำหรับผู้สอน)

3.2.1 ขั้นนำ

1. แนะนำนิทาน โดยให้เด็กดูส่วนประกอบของนิทานนับตั้งแต่ หน้าปก ชื่อผู้แต่ง ภาพประกอบ ปกหลัง
2. ครูแนะนำวิธีการเปิด - ปิดหนังสือที่ถูกต้อง
3. ครูและเด็กร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการฟังและการพูด โดยครูเน้นมารยาทใน

การฟังและการพูดขณะที่ฟังครูอ่านนิทาน

3.2.2 ชั้นสอน

4. ครูอ่านคำบรรยายในนิทานทีละหน้า โดยเริ่มตั้งแต่หน้าแรก เป็นต้นไป ครูอ่านจะอ่านทีละหน้าโดยพิจารณาตามความเหมาะสมและเวลาให้ต่อเนื่องกันตามลำดับ

5. เด็กอ่านนิทานที่ละวรรคจนจบเรื่อง

3.2.3 ชั้นสรุป

6. ครูให้เด็กๆออกมาเล่านิทานที่ฟังให้เพื่อนๆฟังเป็นรายบุคคล

3.3 ชั้นกิจกรรมเล่านิทานให้เพื่อนๆฟัง (วันอังคาร สำหรับเด็กปฐมวัย)

1. ให้เด็กจับบัตรคิวรอการเล่านิทาน
2. เด็กนำนิทานของตนเองที่จะเล่าในสัปดาห์นั้นๆมาเล่าให้เพื่อนฟัง
3. ครูทำการสังเกตและประเมินการเล่านิทานของเด็กๆ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นิทานอีสป จำนวน 3 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 กระต่ายกับเต่า เรื่องที่ 2 มดกับตั๊กแตนเรื่องที่ 3 เด็กเลี้ยงแกะ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

การพัฒนาและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. ขั้นตอนในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

2. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตและบันทึกผลการกล้าแสดงออกหน้าชั้นเรียน ซึ่งเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมตามที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เด็กทำกิจกรรมการเล่านิทานหน้าชั้นเรียน

4. นำแบบบันทึกพฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลที่ใช้สังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออก

5. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออกไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญการให้คะแนนพฤติกรรมการกล้าแสดงออก มีลักษณะแบบตารางโดยมีการประเมินให้คะแนน 4 ระดับคือ

ดีมาก	4	คะแนน
ดี	3	คะแนน
พอใช้	2	คะแนน
ควรปรับปรุง	1	คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากแบบแบบสังเกตพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยของกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

จากการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการเล่านิทานชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2565 พบว่า เด็กกลุ่มเป้าหมายจำนวน 29 คน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกล้าแสดงออกดังนี้

พฤติกรรมการแสดงออกของเด็กปฐมวัยสูงสุด คือ สัปดาห์ที่ 6 ค่าเฉลี่ย 38.69 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.9 รองลงมาลำดับที่สอง คือ สัปดาห์ที่ 5 ค่าเฉลี่ย 36.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.3 รองลงมาลำดับที่สาม คือ สัปดาห์ที่ 4 ค่าเฉลี่ย 34.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.2 รองลงมาลำดับที่สี่ คือ สัปดาห์ที่ 3 ค่าเฉลี่ย 30.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.4 รองลงมาลำดับที่สี่ คือ สัปดาห์ที่ 2 ค่าเฉลี่ย 24.31 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.9 และลำดับสุดท้าย คือ สัปดาห์ที่ 1 ค่าเฉลี่ย 15.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 3.0

จากการผลการสังเกตการจัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน มีการเสริมแรงด้วยการที่ครูและเพื่อนๆคอยให้กำลังใจ มีคำชมเชยในการทำกิจกรรมทำให้เด็กกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ผลการวิจัยพบดังนี้ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน

พฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานหน้าชั้นเรียนทั้งโดยรวมจะเห็นได้ว่า การเล่านิทานที่มีสีสันสวยงามกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ เด็กจะฟังนิทานด้วยความสนุกสนานและเกิดความเข้าใจพฤติกรรมของตัวละคร เมื่อเด็กมีโอกาสเล่านิทาน ทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและแสดงบทบาทของตัวละครในนิทาน แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เลียนแบบตัวละคร กล้าพูด กล้าแสดงออก ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การจัดกิจกรรมในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เมื่อครูให้เด็กเล่านิทาน เด็กจะไม่กล้าเล่านิทาน และไม่มั่นใจในตนเอง เนื่องจากกิจกรรมการเล่านิทานที่เคยจัดให้เด็กครูมักจะใช้เทคนิคการเล่านิทานประกอบภาพ โดยครูเป็นผู้เล่าให้ฟัง จึงทำให้เด็กไม่ค่อยคุ้นเคย แต่เมื่อครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเล่านิทานตามที่ตนสนใจ และเล่าให้เพื่อนฟังทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกล้าพูดสนทนาโต้ตอบกันขณะเล่านิทาน โดยครูจะคอยให้แรงเสริม และยอมรับในการเล่านิทานของเด็ก สอดคล้องกับสมพร สุทัศน์ีย์ (2561, หน้า 30) ได้เสนอแนะวิธีการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกคือ การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกควรฝึกให้ผู้มีปัญหา

แสดงออกทางสีหน้า และอาจให้คนอื่นรู้ว่ากำลังมีความทุกข์ ความสุข หรือความไม่พอใจต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รู้จักแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง เมื่อไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้อื่น รวมทั้งแสดงความรู้สึก “เห็นด้วย” กับการที่บุคคลอื่นแสดงความชื่นชมตนเอง และใช้สรรพนาม แทนตนเองว่า ฉัน ข้าพเจ้า เพื่อเป็นการย้ำความมั่นใจ

จากการสังเกตของผู้วิจัยภาพรวมของกิจกรรมการเล่นิทานหน้าชั้นเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 เด็กไม่กล้าแสดงออก ซื่อาย เกิดความกลัว ความไม่เชื่อมั่นในตนเอง การขาดประสบการณ์ในการออกมานำเสนอหรือทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน ส่งผลให้เด็กเกิดการลังเลไม่มีความเป็นผู้นำ ไม่กล้าแสดงออกกลัวเพื่อน ๆ และ คุณครูไม่พอใจในสิ่งที่ตนทำ จากการทำวิจัยทำให้ทราบว่า การเสริมแรงจากคุณครูและเพื่อน ๆ เช่น การร่วมกิจกรรมในขณะที่เด็กกำลังเล่นิทาน การให้กำลังใจ การใช้คำชมเชย การให้รางวัล การปรบมือ การเสริมแรงเช่นนี้ทำให้เด็กปฐมวัยมีความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้น มีความเป็นผู้นำ กล้าพูดกล้าทำ และมีพฤติกรรมการแสดงออกด้านต่าง ๆ ในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ในการส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย ครูต้องให้เด็กได้แสดงความคิดและการกระทำอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิดและจินตนาการของเด็ก ให้แรงเสริมด้วยการพูดให้กำลังใจ ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วม กิจกรรมมากยิ่งขึ้น

1.2 ครูปฐมวัยควรตระหนักถึงการสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กในแต่ละวันเพื่อให้ทราบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ควรใช้วิธีการสอนแบบใดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กที่ครูต้องการปลูกฝังหรือปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเล่นิทานที่มีผลต่อการพัฒนาในด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.2 ควรมีการศึกษาการเล่นิทานที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมซึ่งมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] นวัตกรรมการศึกษาชุด. (2547). *แผนการจัดกิจกรรมการใช้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย (อนุบาล)*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- [2] กรมวิชาการ. (2539). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- [3] _____. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กปฐมวัยแรกเกิด-6 ปี)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [4] พัฒน์ชิตา สิริภัทรศรีเสมอ. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อการรับรู้การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณีพนธ์ กศม.(การศึกษาปฐมวัย)*. กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี

The development of gross motor abilities of preschool children receiving yoga activities with music

ปาริฉัตร ทวีรัตน์¹ อรพร ทับทิมศรี¹ อนุศักดิ์ พันธุ์งาม¹ และสาระณี จุมนอก¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง ใช้เวลาในการศึกษาคือ ปีการศึกษา 2565 ระยะเวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันจันทร์และวันพุธ วันละ 20 นาที ในช่วงเวลากิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 09.00-09.20 น. กลุ่มตัวอย่างได้รับกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี ทั้งสิ้น 8 ครั้ง แบบสังเกตวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย และสถิติที่ใช้ ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent Sample)

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรี หลังการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรีเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่โดยรวมและรายทักษะสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย, ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่, กิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี

Abstract

this research The purpose of this study was to compare the gross motor development of preschool children before and after yoga activities accompanied by music. The sample used in the research were 30 children aged between 5-6 years old who were students studying at Wat Phrato Kindergarten, Muang District, Sisaket Province, who were selected by purposive sampling. The study time was 2022 academic year. The experimental

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

period was 4 weeks, 2 days per week, i.e. Monday and Wednesday for 20 minutes during the movement and rhythm activity period from 9:00 AM to 9:20 AM. The subjects received yoga activities accompanied by music. A total of 8 times were observational measures of the ability to use the gross motor of preschool children and statistics used were standard deviation and t-statistics in case the samples were not independent of each other (t-test Dependent Sample).

The research results showed that the development of gross motor skills of preschool children who received yoga activities with music. After organizing the yoga with music activity, early childhood children had a higher gross motor development overall and skill than before the activity

Keywords: early childhood, ability to use gross motor skills, yoga activities with music

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ จะต้องเน้น การพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะประชากรถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพมากและเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ประเทศชาติที่มีทรัพยากรมนุษย์มีศักยภาพพร้อมทั้ง 4 ด้านนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศชาติที่พัฒนาแล้ว ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 มาตรา 6 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย เป็นความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายเช่น การทำงานของกล้ามเนื้อแขน ขาและลำตัว ในเด็กแรกเกิดจะมีการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องได้รับการฝึกหัด เช่น การเดินไปมา การไขว่คว้า เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีระดับความสามารถในการเคลื่อนไหวที่สลับซับซ้อนมากขึ้น การเคลื่อนไหวร่างกายของเด็กจะเริ่มจากศีรษะไปยังส่วนเท้า จากลำตัวไปยังแขน มือ และนิ้ว จากสะโพกไปขาจนถึงปลายเท้า การทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่นี้จะนำไปสู่การควบคุมการทำงานกล้ามเนื้อเล็กและจะนำไปสู่พื้นฐานการเรียนรู้ขั้นต่อไป การส่งเสริมพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กอายุ 5-6 ปี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มิ่วฒิภาวะทางด้านการศึกษาและอายุที่น้อยลงมีจำนวนมากขึ้น จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก สนใจแต่งานของตนเองจึงไม่ค่อยมีเวลาดูแล ได้แต่คิดว่าเด็กของตนเองยังไม่พร้อมจึงไม่ควรเร่งพัฒนาการมากนัก โดยเฉพาะด้านร่างกายจึงทำให้เด็กส่วนใหญ่ถูกเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่จำกัด ดูแลประคบประหม่อมทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายล่าช้ากว่าเด็กในวัยเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ขั้นต่อไปของเด็กในอนาคต

พัฒนาการทางด้านร่างกายนั้นก็คือความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ เด็กจะสามารถเคลื่อนไหวหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเดิน การทรงตัว การวิ่ง ได้นั้นต้องมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใหญ่ที่แข็งแรง การจัดกิจกรรมโยคะเป็นการเล่นอย่างหนึ่งที่สอดคล้องกันในขณะที่เด็กฝึกโยคะ นอกจากจะมีความสุขแล้วยังเปิดโอกาสให้เด็กได้แสวงหาความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เด็กจะได้สัมผัสด้วยประสาททั้งห้าของตนเองในสภาพการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับ และที่สำคัญที่สุดคือกิจกรรมโยคะเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้เกิดทักษะการใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการปฏิบัติ ชำนาญ กงสะเต็น (2550)

โยคะเป็นการบริหารร่างกายอย่างหนึ่ง ที่ช่วยบริหารกล้ามเนื้อให้แข็งแรงพร้อม ๆ ไปกับฝึกการสร้างสมดุลและการรวมของร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ เป็นหนึ่งเดียวการฝึกโยคะเป็นวิธีควบคุมจิตใจให้สงบ การเริ่มฝึกโยคะตั้งแต่เด็ก เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับชีวิต ธรรมชาติของร่างกายในวัยนี้ทุกส่วนของร่างกายยังอ่อนช้อย ข้อต่อยืดหยุ่นสะดวก เป็นการง่ายต่อการฝึกท่าต่างๆ (สุนีย์ ยุทธจิตติ, 2544: 155) โยคะเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างถูกที่ถูกทาง ช่วยกระตุ้นให้เด็ก ๆ เรียนรู้ที่จะปลดปล่อยพลังงาน ที่มีอยู่อย่างมากมายด้วยการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับการหายใจ ที่เป็นหัวใจสำคัญของการฝึกที่ส่งผลต่อการพัฒนาร่างกาย พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวทั้งด้านกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก รวมทั้งพัฒนาการการรักษาดุล การทรงตัว ความมั่นคง ตื่นตัว และส่งผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจทำให้เกิดเพลิดเพลิน สนุกสนาน สร้างจินตนาการท่าทางต่าง ๆ ที่ช่วยผ่อนคลายได้ทั้งกายและจิตใจ รักษาสมดุลด้วยกลวิธีตามธรรมชาติของท่าทางการเล่นโยคะ ที่แบ่งออกเป็นชุด ๆ ที่จับในตัวของมันเอง (นัตโตะซัง และศักดิ์ชัย ศรีวัฒนาปิติกุล, 2554: 153,159,163-164)

นอกจากนี้กิจกรรมเสียงดนตรีนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) กล่าวว่า โลกของเด็กเป็นโลกดนตรีไม่ว่าเริ่มตั้งแต่เสียงของหัวใจแม่ เสียงเพลงที่แม่กล่อม การฟังวิทยุจะมีเสียงดนตรีอยู่เสมอ ประสบการณ์ทางดนตรีจึงควรเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการของเด็ก ดนตรีจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดั่งามสอดคล้องกับฌรุธ์ สุทธจิตต์ (2548) ที่กล่าวว่าในระดับปฐมวัยเสียงดนตรีจะนำไปสู่การรับรู้ในเรื่องของความงามอย่างสุนทรีย์ ช่วยให้เด็กเป็นคนละเอียดอ่อนไวต่อการรับรู้ มีเหตุผล ฮอฟเฟอร์ (Hoffer, 1984 อ้างถึงในชำนาน กงสะเต็น, 2550) กล่าวว่า คนตรีสามารถดึงดูดความสนใจ ของเด็กช่วยให้จิตใจแจ่มชื่นและเกิดการผ่อนคลาย

ดังนั้นการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี โดยเฉพาะหากมีเสียงดนตรีคลอเบา ๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่สดชื่น แจ่มใส อีกทั้งยังช่วยให้สมองปลอดโปร่ง มีสมาธิที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ผลดีนับได้ว่าเป็นสื่ออย่างหนึ่ง ที่จะช่วยเพิ่มหรือทำให้บรรยากาศในระหว่างดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น ช่วยให้เด็กเกิดความสนใจอยากร่วมกิจกรรมและพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมได้เป็นช่วงระยะเวลาาน และมีความสุขหลากหลายยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่

เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี

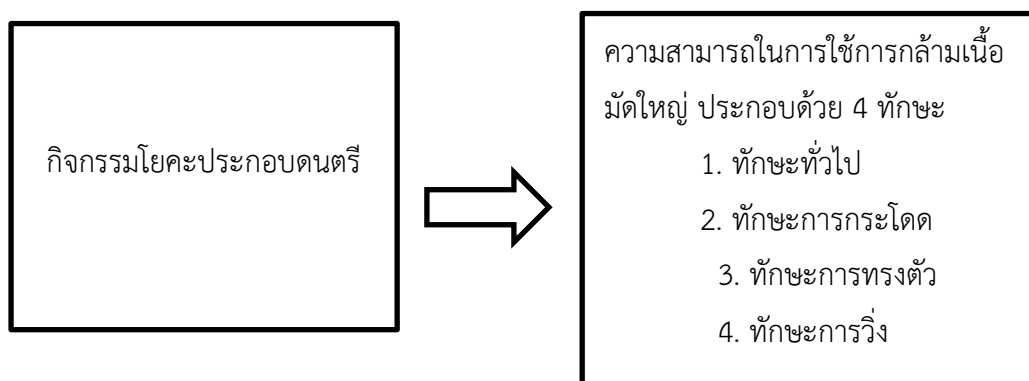
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี มีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่สูงขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ได้เห็นถึงความสำคัญต่อพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย
3. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น หรือตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการทดลอง ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นคือแผนการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี จำนวน 8 แผน ๆ ละ 20 นาที

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการฝึกโยคะสำหรับเด็ก

1.2 จากการศึกษาเอกสารทฤษฎีต่างๆ จัดทำเป็นแผนการสอนกิจกรรมโยคะสำหรับเด็กซึ่งมีต้นแบบอยู่แล้วและมีการเลือกท่าฝึกเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อแขนขาและลำตัวจากง่ายไปหายากและมีความเหมาะสมกับเด็กมีด้วยกันทั้งหมด 8 ท่าดังต่อไปนี้ ฝึกการหายใจแบบโยคะ ท่าต้นไม้ ท่าภูเขา ท่างู ท่าผีเสื้อ ท่า

เต่า ท่ากบ ท่าแมว ท่าดอกบัว ในแต่ละท่าต่างๆ จะพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทักษะทั่วไป ทักษะการกระโดด ทักษะการทรงตัว และทักษะการวิ่ง

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยครอบคลุมเสียงดนตรีเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

1.5 สร้างแผนการจัดกิจกรรมโดยครอบคลุมดนตรี จำนวน 8 แผน ใช้เวลาสอนแผนละ 20 นาที

2. แบบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งใช้ทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลองเป็นแบบวัดจำนวน 15 ข้อ

มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวจากคู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการเคลื่อนไหว

2.2 สังเกตการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสร้างแบบวัดความสามารถกล้ามเนื้อมัดใหญ่

2.3 ดำเนินการสร้างคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบวัดความสามารถกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย และสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมความสามารถกล้ามเนื้อมัดใหญ่ จากนั้นสร้างแบบวัดความสามารถกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยแบบมาตราส่วนประเมินกำหนดตัวเลข (Numerical Rating Scales) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการวัดความสามารถกล้ามเนื้อมัดใหญ่ออกเป็น 3 ระดับคือระดับคะแนน 3, 2 และ 1 โดยให้เกณฑ์ดังนี้

ให้คะแนน 3 คะแนน กรณีเด็กทำได้ครบตามเกณฑ์ที่กำหนดและเสร็จในเวลาที่กำหนด

ให้คะแนน 2 คะแนน กรณีเด็กทำได้เกินครึ่งหนึ่งของเกณฑ์ที่กำหนด แต่ไม่ครบตามที่กำหนดหรือไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด

ให้คะแนน 1 คะแนน กรณีเด็กไม่ให้ความร่วมมือหรือทำไม่ได้ถึงครึ่งหนึ่ง

2.4 สร้างแบบวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย จำนวน 15 ข้อ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ปีการศึกษา 2565 อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ปีการศึกษา 2565 อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี จำนวน 8 แผน แบบสังเกตวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลอง (Quasi Experimental Designs) ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการทดลอง โดยการใช้การวิจัยแบบการทดลอง วัดผลก่อนและหลังการทดลองตามแบบแผนการวิจัย แบบ (The One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน (Pre-test)	ทดลอง	สอบหลัง (posttest)
E	O ₁	X	O ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

O₁ หมายถึง การวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ก่อนการทดลอง (Pretest)

X หมายถึง กิจกรรมโยคะประกอบดนตรี

O₂ หมายถึง การวัดความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่หลังการทดลอง (Posttest)

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนการทดลองผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยและให้เด็กกลุ่มทดลอง โดยการใช้แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ก่อนจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 15 ข้อ แล้วนำผลคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมให้กลุ่มทดลองจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรี เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน ได้แก่ วันจันทร์และวันพุธ วันละ 20 นาที รวม 4 ครั้ง

2. 1 ตารางการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรีเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 2 วัน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) หาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC)

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

(1) ค่าเฉลี่ย \bar{X}

(2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(3) ค่า t-test

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี จำนวน 8 แผน
2. แบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ จำนวน 15 ข้อ ได้แก่
 - 2.1 ทักษะทั่วไป 7 ข้อ
 - 2.2 ทักษะการกระโดด 3 ข้อ
 - 2.3 ทักษะการทรงตัว 3 ข้อ
 - 2.4 ทักษะการวิ่ง 2 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ยใช้สูตร

โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนเฉลี่ยทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียน

1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad S.D = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D$ แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียน

2.3 เปรียบเทียบคะแนนภายในกลุ่มก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้ t-test แบบ

Dependent Samples

$$\text{สูตร} \quad t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

เมื่อ t แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการสอน

$\sum D$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

$$\frac{(\sum D)^2}{N}$$

แทน ค่ากำลังสองของผลบวกของผลต่างของคะแนนครั้งหลังกับ
คะแนนครั้งแรกของแต่ละคน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี ศึกษาตามขอบข่าย 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะทั่วไป ทักษะการทรงตัว ทักษะการกระโดด และทักษะการวิ่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี และแบบสังเกตความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

หลังการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรีเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่โดยรวมและรายทักษะสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

พัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย	ก่อนการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ทักษะทั่วไป	12.2	1.2	กลาง	19.6	1.2	สูง
ทักษะการทรงตัว	5.5	0.6	กลาง	8.2	0.7	สูง
ทักษะการกระโดด	5.8	1.2	กลาง	8.4	0.7	สูง
ทักษะการวิ่ง	3.2	0.5	กลาง	5.6	0.5	สูง
รวม	26.35	0.7	กลาง	41.96	0.5	สูง

จากตาราง พบว่า หลังการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรี เด็กปฐมวัยพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่โดยรวมและด้านสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรม เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้านรายละเอียด ดังนี้ก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยของการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 26.35$, S.D. = 0.7) และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 41.96$, S.D. = 0.5) สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมโยคะประกอบดนตรี ผลการวิจัยอภิปรายผลไว้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี ซึ่งได้จากแบบสังเกตวัดความสามารถกล้ามเนื้อใหญ่ พบว่า ความสามารถในการกล้ามเนื้อใหญ่ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีมีความแตกต่างกัน โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องข้อกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่าการที่เด็กมีคะแนนความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่เฉลี่ยรวมหลังการใช้กิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีสูงขึ้นนั้น แสดงว่ากิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านใช้กล้ามเนื้อใหญ่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้และฝึกค่อนข้างดี และจากการสังเกตพบว่าเด็กสามารถปฏิบัติทำกิจกรรมโยคะได้ทุกท่า มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าการสอนซ้ำๆ ทบทวนบ่อยๆ สอนจากง่ายไปหายากทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีแรงจูงใจ ความพึงพอใจของผู้เรียนและการนำไปใช้มีการฝึกสม่ำเสมอเป็นประจำ เด็กจึงทำให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของธอร์นไดค์ (Thorndike :1875 - 1946) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการฝึกต้องมีสภาพความพร้อมหรือความมีวุฒิภาวะของผู้เรียนทั้งทางร่างกายอวัยวะต่าง ๆ ในการเรียนรู้ต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอ

จากผลการวิจัยดังกล่าวยังทำให้ทราบอีกว่ากิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีที่นำมาใช้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายให้กับเด็กปฐมวัยได้ดียิ่งพอเด็กได้มีการเคลื่อนไหวอย่างเป็นจังหวะสอดคล้องกับการหายใจเนื่องจากกิจกรรมโยคะเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กใช้อวัยวะทุกส่วน เช่น ศีรษะ ไหล่ แขน ลำตัว และขาอีกทั้งยังช่วยเรื่องการนั่ง การยืน การเดิน การทรงตัว และการวิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกไชย พรรณเชษฐ์ (2538: 198-2003) ที่กล่าวว่า การฝึกโยคะที่มีผลต่อด้านร่างกายทำให้กล้ามเนื้อเอ็น ข้อต่อต่าง ๆ มีความยืดหยุ่นและมีความแข็งแรงเพิ่มมากขึ้นทำให้กล้ามเนื้ออ่อนคลาย ทำให้การหดการยึดของกล้ามเนื้อเป็นไปได้อย่างดี การไหลเวียนของโลหิตมาหล่อเลี้ยงกล้ามเนื้อมากขึ้น ช่วยให้อาการข้อต่อต่าง ๆ ลดลง ทำให้กระดูกแข็งแรงโดยเฉพาะกระดูกสันหลังมีความยืดหยุ่นและแข็งแรงมากขึ้น

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่อยู่ในระดับสูง ทั้ง 4 ด้าน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ที่สูงขึ้นทุกด้าน ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลในแต่ละด้าน ได้ดังนี้คือ

1. ด้านทักษะทั่วไป พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีมีพัฒนาการที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าเด็กได้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ด้านทักษะทั่วไปจากกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี
2. ด้านทักษะการทรงตัว พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีมีพัฒนาการที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าเด็กได้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ด้านทักษะการทรงตัวจากกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี
3. ด้านทักษะการกระโดด พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีมีพัฒนาการที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าเด็กได้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ด้านทักษะการกระโดดจากกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี

4. ด้านทักษะการวิ่ง พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีมีพัฒนาการที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าเด็กได้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ด้านทักษะการวิ่งจากกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนอนุบาลวัดพระโต อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 30 คน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรี เมื่อเทียบกันแล้วพบว่า หลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีทุกด้าน ดังนั้น กิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรี ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญและเหมาะสมที่จะนำไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่สูงขึ้นจริง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะประกอบดนตรี เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่สูงขึ้น เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมตลอด 4 สัปดาห์ แสดงว่ากิจกรรมโยคะประกอบดนตรีมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กได้ดี โดยครูต้องจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติทำโยคะอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญกับเด็กได้ทำความเข้าใจกับท่าโยคะ เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติทำท่าโยคะที่เด็กๆ สนใจ ไม่ควรปิดกั้นหรือมีข้อยกเว้นกับเด็กในการทำกิจกรรม

1.2 คู่มือและแผนการจัดประสบการณ์โยคะประกอบเสียงดนตรี มีความเหมาะสม เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยให้มีความเหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมโยคะประกอบเสียงดนตรีกับเด็กในระดับอื่น เช่น เด็กพิเศษในด้านต่าง ๆ

2.2 ควรมีการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ กิจกรรมโยคะประกอบอุปกรณ์ในท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กณทิมา พันเพิ่มพูล. (2555). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโยคะอาสนะประกอบเสียงดนตรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- [2] ชำนาญ กงสะเด็น. (2550). *เขาว์อารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมโยคะอาสนะประกอบเสียงดนตรี*. ปรินญาศึกษาศาสตร (หลักสูตรการสอน) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [3] อัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้. (2551). *เอกสารการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร Brain-based Learning ด้านการเคลื่อนไหว*. ม.ป.ท.
- [4] นัตโตะซัง และศักดิ์ชัย ศรีวัฒนาพิติกุล. (2554). *ครูหนูโยคะ*. กรุงเทพมหานคร. 153-164.
- [5] พัชรา พุ่มพชาติ. (2533). *อิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ารพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ
เพื่อนำงานประจำสู่งานวิจัย

Development Of Healthcare Workforce Capacity in Systemic Critical Thinking
For Enhancing Full-Time Work To Research

ประชิต สุขอนันต์¹
Prachit Sukhanan¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา รวมถึงสาเหตุของการพัฒนาบุคลากรและผลงานวิจัยในประเทศไทยและในจังหวัดเพชรบุรีเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา (2) เพื่อสร้างรูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุข ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัยเพิ่มขึ้น (3) เพื่อประเมินและนำเสนอผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุข ตามแนวคิดของการฝึกอบรมรูปแบบใหม่ ดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรสาธารณสุขภายใต้สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 34 คน จากคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดคุณสมบัติและโควตาให้แก่หน่วยงานย่อย การวิจัยดำเนินการโดยใช้กระบวนการฝึกอบรมที่เน้นกิจกรรม 7 ขั้นตอนทางยุทธศาสตร์ การพัฒนาร่วมกับ 7 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งมีกำหนดหลักสูตรอบรม 10 วัน โดยจะมีการแทรกกระบวนการฝึกคิดวิเคราะห์เชิงระบบในทุกเนื้อหาวิชาที่สอน ใช้วิธีการสอนแบบโค้ชและแบบพี่เลี้ยง ผลการวิจัยพบว่า หลังกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการอบรมจนจบหลักสูตร มีความรู้เรื่องการทำวิจัยจากงานประจำ และมีทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย มากขึ้นกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถทำงานวิจัยสำเร็จเป็นรูปเล่ม (5 บท) ได้ 11 คน/เรื่อง (ร้อยละ 32.35) และพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในกระบวนการอบรมในระดับมาก 24 คน (ร้อยละ 70.6)

ข้อค้นพบจากงานวิจัย พบว่าทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย ส่งผลต่อการพัฒนาและสร้างผลงานวิจัยจากงานประจำได้มากกว่า ความรู้ในการทำวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานวิจัย จึงควรเพิ่มการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยด้วย

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพบุคลากร, การคิดวิเคราะห์เชิงระบบ, การนำงานประจำไปสู่งานวิจัย, สาธารณสุข

¹ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี

¹ Plan and Policy Analyst, Professional Level K3 Ministry of public Health Phetchaburi Province

Abstract

The objective of this research is to (1) study and analyze the problem situation and the causes of research personnel development in Thailand and Phetchaburi province and find solutions to problems. To create a model or approach to the development of the potential of healthcare workers. (2) In terms of systemic critical thinking to provide personnel with knowledge, skills and ability to develop full-time work into research (3) To assess and present the results of the potential development of healthcare workers in accordance with the concept of new types of training. Conduct research in the form of operational research. The samples used in the research were healthcare workers under the phetchaburi provincial public health office 34 persons and Select samples by assigning qualifications and quotas to sub-divisions. The research was carried out using a training process focused on 7 strategic development steps in conjunction with the 7 stages of the knowledge management process. A 10-day training course is scheduled, in which a systematic critical thinking process is inserted into all subjects taught. Using coaching and mentoring methods. The results showed that after the sample was trained until the end of the course. Have knowledge of research from full-time work and have a more positive attitude towards research than before training, statistically significantly at the level of .05. And it was found that the sample was able to complete the research in volume 5. Chapter) got 11 people/subject (32.35 per cent) and found that the sample was satisfied with the training process to a large extent, 24 people (70.6 per cent). The findings from the research showed that the increase in positive attitudes towards research affected the development or creation of research results from full-time work more than the statistically significant increase in research knowledge at the level.05 Therefore, the development of personnel to increase the efficiency of research work should also increase the development of attitudes towards research.

Keywords: Development of potential of public health personnel, systematically critical thinking, use full-time work for doing research, Public Health

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้ทำการสำรวจบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยช่วงปี 2558 – 2563 พบว่าบุคลากรทางการวิจัย (แบบรายหัว) มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 9.32 หรือจากจำนวน 247,135 คน ในปี 2562 เป็น 249,270 คน ในปี 2563 เมื่อจำแนกตามหน่วยดำเนินการพบว่าในภาคเอกชนมีบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนามากที่สุด จำนวน 126,871 คน (ร้อยละ

50.90) รองลงมาคือภาคอุดมศึกษา 91,057 คน (ร้อยละ 36.53) ภาครัฐบาล 28,620 คน (ร้อยละ 11.48 4) ภาครัฐวิสาหกิจ 1,774 คน (ร้อยละ 0.71) และภาคเอกชนไม่ค่ากำไร 948 คน (ร้อยละ 0.38) ซึ่งเมื่อจำแนกบุคลากรทางการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย และผู้ทำงานสนับสนุนพบว่า ภาครัฐบาลมีนักวิจัยเพียง 15,157 คน (ร้อยละ 7.46) ขณะที่พบว่าภาคเอกชนมีนักวิจัยมากที่สุด จำนวน 114,751 คน (ร้อยละ 56.46) รองลงมาคือภาคอุดมศึกษา 71,531 คน (ร้อยละ 35.19)

ตัวชี้วัดด้านค่าใช้จ่ายและบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนาของประเทศ เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงถูกนำมาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาการวัดความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทางวิทยาศาสตร์ของแต่ละประเทศ ซึ่งจากการรายงานอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สถาบัน IMD (International Institute for Management Development) ในปี 2565 พบว่า ประเทศไทยถูกปรับอันดับลดลงถึง 5 อันดับ จากอันดับที่ 28 ในปี 2564 เป็นอันดับที่ 33 ในปี 2565 จากทั้งหมด 63 ประเทศ [1] ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561 – 2580) จึงได้กำหนดให้การสร้างความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร เป็น 2 ใน 4 ด้านของเป้าหมายการพัฒนา โดยให้เหตุผลว่า การพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเป็นปัจจัยสนับสนุนการบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นสังคมแห่งความรู้ในศตวรรษที่ 21 นี้ด้วย

การเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการวิจัยและนวัตกรรม โดยเฉพาะในภาครัฐบาลได้ถูกกำหนดให้เป็นแผนย่อย 1 ใน 5 ด้านของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เรื่องการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม อย่างไรก็ตาม สาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคลากรทางการวิจัยของประเทศไทยในภาครัฐบาลมีจำนวนน้อยมาก จากการสำรวจทั่วประเทศแล้ว มีเพียง 28,620 คน (ร้อยละ 11.48) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบุคลากรทางการวิจัยในภาครัฐบาลมีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ซึ่งมีความรู้และทักษะด้านการทำวิจัยจากระบบการศึกษาต่อเนื่อง รวมกันไม่ถึงร้อยละ 3 ซึ่งนับว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับภาคเอกชน และภาคอุดมศึกษา [1] อย่างไรก็ตาม พบว่าวิธีการแก้ปัญหา เรื่องการขาดแคลนบุคลากรทางการวิจัยภาครัฐบาล ที่มีความเป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับหลายมากที่สุดในปัจจุบัน คือการจัดให้มีการฝึกอบรม ซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถและทัศนคติในทางที่ถูกที่ควร เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการวิจัยเช่นเดียวกันกับระดับประเทศ จึงได้จัดทำโครงการอบรมด้านการวิจัยแก่บุคลากรสาธารณสุขผู้มีบทบาทในการพัฒนางานประจำที่ทำอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการอบรมและพัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา สาเหตุของการพัฒนาบุคลากรทางการวิจัยรวมถึงผลงานวิจัยของประเทศไทยและจังหวัดเพชรบุรีเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

(2) เพื่อสร้างรูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุข ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัยเพิ่มขึ้น

(3) เพื่อประเมินและนำเสนอผลการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุข ตามแนวคิดของการฝึกอบรมรูปแบบใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ส่วนแรก นำเสนอผลการวิเคราะห์สถานการณ์และปัจจัยสาเหตุของปัญหาการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมของระดับประเทศและของจังหวัดเพชรบุรีในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ตัวแบบทางความคิดเชิงระบบของยุทธศาสตร์การพัฒนาของเฉลิม บุรีภักดิ์ [2] และแนวคิดทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน [3] ส่วนการปรับทัศนคติต่องานวิจัย ผู้วิจัยใช้กระบวนการฝึกคิดเชิงระบบตามทฤษฎีหมวก 6 สี ของโบบโน [4] และใช้การจัดการความรู้แบบ 7 ขั้นตอน ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ [5] ร่วมกับการใช้คำถาม 5W2H เป็นแนวทางในการสร้างความรู้และทักษะในกระบวนการทำวิจัย 5 บท และใช้กระบวนการถ่ายทอดความรู้และทักษะเรื่องวิจัย ด้วยวิธีการสอนงานแบบการโค้ช (Coaching) การใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) ร่วมกับเน้นให้ผู้อบรมลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) และ ใช้การประเมินผลหลังปฏิบัติการ (A.R.R) เป็นวิธีประเมินผลการอบรม โดยใช้สถิติทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยแบบทางเดียว

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรสาธารณสุขจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้งักัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะกลุ่มที่มีสถานภาพเป็นข้าราชการซึ่งมีทั้งหมด 1,978 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 64.30 ของบุคลากรทุกประเภท โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีกำหนดโควตาให้กับแต่ละหน่วยงาน โดยแบ่งเป็นหน่วยงานด้านบริการคือโรงพยาบาลในจังหวัด 8 แห่ง ให้โควตาแห่งละ 1 คน รวม 8 คน และหน่วยงานระดับจังหวัดทั้งฝ่ายที่ทำหน้าที่ด้านบริหารและวิชาการ คือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรีซึ่ง มี 13 กลุ่มงาน กลุ่มงานละ 2 คน รวม 26 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทั้งหมด 34 คน ระยะเวลาดำเนินการเดือนธันวาคม 2563 – พฤศจิกายน 2564

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. หน่วยงานหรือองค์กรได้รับการพัฒนาสู่เป้าหมายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
2. บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัย มีความรู้เรื่องงานวิจัย มีทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย และมีทักษะในการพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัยมากขึ้น อันจะส่งผลให้การทำงานประจำมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
3. หน่วยงานมีผลงานวิจัยเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนและคุณภาพ โดยสามารถนำไปเป็นคลังสะสมความรู้และเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่องานวิชาการและสังคมส่วนรวมได้

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี ตามรูปแบบซึ่ง ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ [6] กำหนด กล่าวคือรูปแบบกรอบแนวคิดที่มีการเพิ่มตัวแปรกลาง หรือขั้นตอน/กระบวนการ ต่อจากตัวแปรต้น หรือปัจจัยนำเข้า ผ่านไปยังผลลัพธ์หรือตัวแปรตาม โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงเชิงระบบรูปแบบใหม่ทางศาสตร์การศึกษา ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ของ ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุนาวิณ [3] ซึ่งอธิบายให้เห็นถึงปัจจัยสาเหตุ ที่ทำให้คนมีพฤติกรรมแตกต่างกันโดยกล่าวถึงปัจจัยรากฐานหรือปัจจัยนำเข้าซึ่งเป็นส่วนสำคัญเสมือนรากแก้วของต้นไม้ 3 ประการ ได้แก่ การมีสติปัญญาความเฉลียวฉลาด การมีประสบการณ์ทางสังคม และการมีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งหากบุคคลมีรากฐานของปัจจัยดังกล่าวเข้มแข็ง แล้วผ่านกระบวนการเรียนรู้จากสังคม วัฒนธรรม การศึกษา การปลูกฝังอบรมที่แตกต่างกัน ก็จะส่งผลไปยังสภาพจิตลักษณะภายในซึ่งเปรียบเสมือนลำต้นของต้นไม้อย่างน้อย 5-7 ประการ อันได้แก่ ทักษะคิด การเชื่ออำนาจในตน การเชื่อและปฏิบัติทางศาสนา การมีจิตมุ่งอนาคต-ควบคุมตน การมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ของบุคคลนั้นมีความแปรปรวนแตกต่างกัน อันส่งผลไปยัง ดอก ผลของต้นไม้ซึ่งก็คือการมีพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เสี่ยงหรือนำปรารถนาแตกต่างกันไป

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุที่สำคัญมา 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เรื่องของสติปัญญาหรือความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานหรือการอยู่ในสังคมรอบตัว และทัศนคติที่มีต่อเรื่องหรืองานที่ต้องดำเนินการ ร่วมกับปัจจัยส่วนบุคคลและภูมิหลัง เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา บทบาท หน้าที่ อายุงาน ซึ่งหลายงานวิจัยยืนยันว่า ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เช่นกัน [7] นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ประยุกต์ใช้ แนวคิดทฤษฎีการคิดเชิงระบบแบบโดยตรงและโดยอ้อมของเกลียว บุรีภักดี [2] และ กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ [8] ร่วมกับ การคิดเชิงระบบแบบหลากหลายความคิดของ เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน [4] และเพื่อให้การอบรมพัฒนาบุคลากรครั้งนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเองของจอห์น ดิวอี้ [9] มาใช้ควบคู่ไปด้วย ขณะที่ใช้แนวคิดทฤษฎีทางยุทธศาสตร์การพัฒนา มาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนในหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรด้วยซึ่งก็คือตัวแบบทางความคิดเชิงระบบของเกลียว บุรีภักดี [2]

อย่างไรก็ตาม กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้และทักษะในการพัฒนางานวิจัยประจำสำนักงานวิจัย (R2R) นั้น ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เข้าอบรมหรือกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีสอนงานแบบโค้ช (Coaching) ควบคู่กับการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) และการใช้คำถามกระตุ้น (5w2H) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมหรือผู้ปฏิบัติงานพยายามใช้ความคิด และหาคำตอบหรือแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน ซึ่งกระบวนการนี้ จะช่วยให้ผู้รับการอบรมหรือผู้ปฏิบัติงาน ทำงานด้วยความตั้งใจและสมัครใจส่งผลให้เกิดความเข้าใจ และจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี ซึ่งวิธีนี้เป็นที่นิยมใช้ในสาธารณรัฐไอร์แลนด์มาก ขณะที่ วิจารย์ พานิช [10] และดาราวดี เมธนาวิณ [11] เสนอว่าการพัฒนางานประจำสำนักงานวิจัยให้บรรลุตามเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตาม สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยจำนวนมากให้การสนับสนุนการพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัย เช่น การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนางานประจำสำนักงานวิจัย ซึ่งศึกษาในพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข โดยผลวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาและ

ทัศนคติต่อการพัฒนางานประจำ ส่งผลให้บุคลากรผู้เข้าฝึกอบรมมีการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 [12] ขณะที่ นริรัตน์ สุเมธ [13] พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ปัจจัยด้านอายุ เพศ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน, โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน และลักษณะงาน ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการทำงานวิจัยจากงานประจำในระดับมากถึงปานกลาง ส่วนณัฐธญา พัฒนะวานิชพันธ์ [14] ศึกษากลุ่มบุคลากรที่ได้รางวัลจากการประกวดผลงาน R2R ซึ่งเป็นนักวิจัยหน้าใหม่ 38 คน สรุปผลการศึกษาว่า การทำวิจัยจากงานประจำก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนางาน การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และผู้รับบริการ และสรุปผลวิจัยว่า การสนับสนุนของผู้บริหาร ทั้งด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านการสร้างการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (R2R) สำเร็จ และสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานของการวิจัย

หลังเสร็จสิ้นการอบรม บุคลากรสาธารณสุขซึ่งได้รับการพัฒนาศักยภาพ ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อนำงานประจำสู่งานวิจัยแล้ว มีความรู้เรื่องการวิจัย ทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย และมีทักษะหรือพฤติกรรมในการทำงานประจำให้เป็นงานวิจัยมากขึ้นกว่าก่อนเข้าอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระเบียบวิธีวิจัย

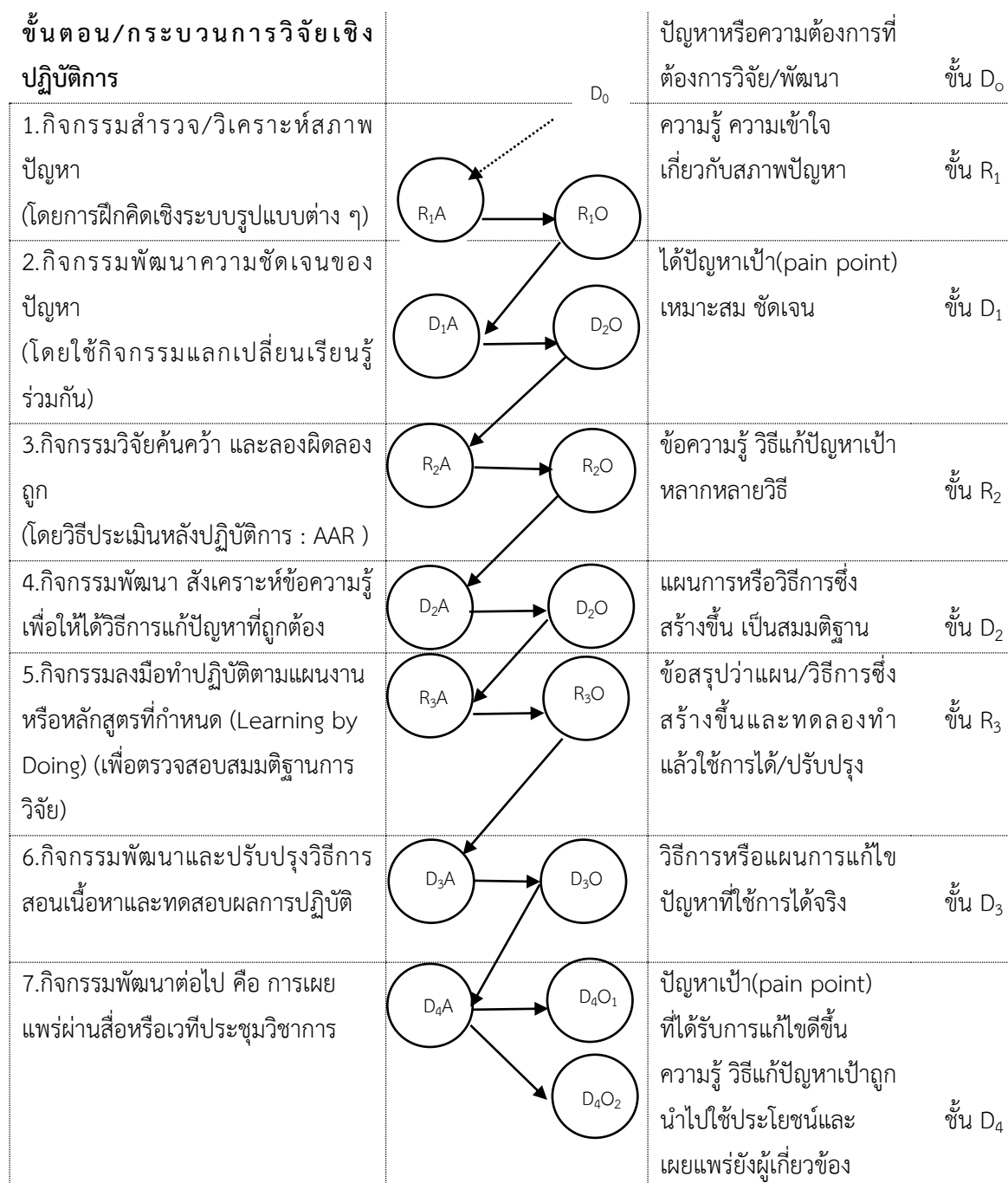
การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 34 คน เป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนใหญ่ร้อยละ 76 เป็นบุคลากรซึ่งปฏิบัติงานประจำที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี คัดเลือกโดยการกำหนดคุณสมบัติและโควตา ให้แต่ละหน่วยงานย่อยพิจารณา โดยเน้นความสมัครใจและความระดับค่อนข้างสูง (ค่า $\alpha = .76$) เช่นเดียวกับแบบทดสอบความรู้เรื่องวิจัย ก็มีค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างสูงเช่นกัน (ค่า $t = 3.65$) สำหรับกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎี 7 อย่างในการสร้างหลักสูตรและแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ 1) ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรม 2) ทฤษฎีการคิดเชิงระบบ 3) ทฤษฎีหมวก 6 ใบ 4) ทฤษฎีการพัฒนาบุคลากร 5) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือทำ 6) ทฤษฎีการทำวิจัยแบบ R2R และ 7) ตัวแบบทางความคิดเชิงระบบของยุทธศาสตร์การพัฒนาใช้สถิติเชิงพรรณนาจำเป็นในการเข้าร่วมการอบรมพัฒนาศักยภาพ ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ เพื่อพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัย เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบวัดทัศนคติต่องานวิจัยและแบบทดสอบความรู้เรื่องงานวิจัย โดยเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างเองจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย พบว่าแบบวัดทัศนคติต่องานวิจัยมีค่าความเชื่อมั่นของข้อมูลอยู่ในในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติที่ใช้ในการสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) และใช้การถดถอยพหุคูณด้วยการประเมินผลหลังปฏิบัติการ (A.A.R) เพื่อวัดคุณภาพของการอบรม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อนำงานประจำสู่งานวิจัย

แนวคิดและทฤษฎี :1)ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม 2)ทฤษฎีการคิดเชิงระบบ 3) ทฤษฎีหมวก 6 ใบ 4)ทฤษฎีการพัฒนาบุคลากร 5)ทฤษฎีการเรียนรู้แบบลงมือทำ 6)ทฤษฎีการทำวิจัยแบบR2R 7)ตัวแบบทางความคิดเชิงระบบของยุทธศาสตร์การพัฒนา

ภาพที่ 2 แสดงลำดับขั้นตอนการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (RA = Research Activity; RO = Research; Outcome; DA = Development Activity; DO = Development Outcome; ตัวเลข = ลำดับที่; ลูกศร = นำไปสู่)

(ตัวอย่างของหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรฯโดยย่อ: หลักสูตรเต็มใช้เวลาอบรมจำนวน 10 วัน)

วัน เวลา เนื้อหา และกิจกรรมการพัฒนา

- 1/(เช้า) ผู้วิจัยทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เข้าอบรมเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ และความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนางานประจำ ให้เป็นงานวิจัย โดยการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้ใบงานและใบความรู้ ร่วมกับใช้การ ถาม-ตอบ และเฉลยคำตอบตามสไลด์ที่สร้างขึ้น
- 1/(บ่าย) ให้ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติการคิดและวิเคราะห์เชิงระบบเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาซึ่งมีสาเหตุมาจากงานประจำ โดยมีใบงานและตัวแบบทางความคิดเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นเครื่องมือในการคิด
- 2/(เช้า-บ่าย) ฝึกการนำเสนอ การคิดวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขของผู้เข้ารับการอบรมเป็นรายบุคคล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ ในเบื้องต้นจะขอนำเสนอข้อมูลทั่วไป เป็นลำดับแรก และตามด้วย การนำเสนอผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.4) เป็นเพศหญิง (27 คน) อายุเฉลี่ย 45 ปี อายุมากที่สุด 59 ปี อายุน้อยที่สุด 24 ปี ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.8) มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรี มีระดับตำแหน่งชำนาญการ (ร้อยละ 58.8) ส่วนมากมีตำแหน่งสายงานเป็นพยาบาลวิชาชีพ (ร้อยละ 38.2) รองลงมาเป็นสายงานนักวิชาการ (ร้อยละ 26.5) ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.8) มีประสบการณ์การทำงานด้านวิชาการมากกว่า 10 ปี รองลงมาคือ ด้านบริการ (ร้อยละ 32.4) สำหรับเหตุผลในการสมัครเข้ารับการอบรมด้านการวิจัย ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.3) ต้องการนำไปใช้ประกอบการทำเอกสารวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น

ผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 3 ข้อ ดังนี้

ผลการวิจัยเสนอตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 คือ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและสาเหตุของการพัฒนาบุคลากรทางการวิจัย และผลงานวิจัยของประเทศไทย และของจังหวัดเพชรบุรี และหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัย พบว่า จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลปัญหา ด้านการผลิตผลงานวิจัยของประเทศไทย โดยการรายงานผลของสถาบันการจัดอันดับความสามารถ ในการแข่งขันในระดับนานาชาติ ปี 2564-2565 นั้น ประเทศไทยถูกลดอันดับของความสามารถในการแข่งขันลง จากอันดับที่ 28 ในปี 2564 เป็นอันดับที่ 33 ในปี 2565 จากทั้งหมด 63 ประเทศ ซึ่งเกณฑ์ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันคือจำนวนค่าใช้จ่ายและจำนวนบุคลากรทางการวิจัยซึ่งมีปริมาณสัดส่วนที่ต่ำ [1] ส่วนสถานการณ์ปัญหาด้านการพัฒนางานวิจัยของจังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับระดับประเทศ สำหรับสาเหตุของปัญหาคือช่วงระหว่างปี 2563 – 2565 ประเทศไทยและจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้หน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ รวมทั้งภาคอุดมศึกษา ต้องชะลอการจัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยลงชั่วคราว อันเป็น

การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 ของรัฐบาล อย่างไรก็ตามผู้วิจัย ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว ร่วมกับผู้เข้ารับการอบรม โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบใหม่ ขณะที่ยังปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคโควิด-19 ด้วยวิธีแบ่งการกลุ่มอบรมเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 5 – 8 คน หรือบางช่วงเวลาก็ใช้การสอนแบบตัวต่อตัว การสอนแบบออนไลน์ และการสอนแบบให้โจทย์เป็นการบ้าน แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกัน โดยรูปแบบการสื่อสารหรือถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตรที่กำหนด ก็เลือกใช้วิธีการสอนแบบโค้ช และให้คำปรึกษาช่วยเหลือแบบที่เลี้ยงร่วมกับใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเน้นการฝึกปฏิบัติหรือลงมือทำด้วยตนเอง แทนการบรรยาย ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ผู้เข้าอบรมมีความรู้ และทักษะหรือแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาในงานประจำตลอดจนได้แนวทางการแก้ไขปัญหา (ตัวอย่าง ดังภาพ 3)

ภาพ 3 ตัวแบบทางความคิดเชิงระบบของยุทธศาสตร์การพัฒนา เรื่อง “การพัฒนาบุคลากรสาธารณสุข ด้วยกระบวนการฝึกคิดเชิงระบบ เพื่อนำงานประจำสู่งานวิจัย

นอกจากนั้น ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1 ยังพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้และทักษะเฉพาะตัว เรื่องการทำวิจัยจากงานประจำและปัญหาที่พบในงานประจำ โดยผ่านการ พบปะ พูดคุย แบ่งปันประสบการณ์ระหว่างผู้อบรมด้วยกัน ซึ่งเป็นขั้นตอนแรก

(Socialization) ของวงจรการสร้างความรู้แบบเซกิ (SECI Model) ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการตื่นตัว มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น จากการแลกเปลี่ยนความรู้เฉพาะตัว (Tacit Knowledge) ให้กับผู้อื่น อย่างไรก็ตามพบว่ากระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอนตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ซึ่งใช้ควบคู่กับการจัดกิจกรรมฝึกคิดเชิงระบบตามแนวทางของยุทธศาสตร์การพัฒนา 7 ขั้นตอนในช่วงของขั้นตอนแรกของการอบรมตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 นั้น พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้ตามขั้นตอน ของการจัดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1- 4 โดยการนำไปประยุกต์ใช้ในหัวข้อการ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ของกระบวนการทำวิจัย 5 บทด้วย ส่วนกระบวนการฝึก คิดเชิงระบบในขั้นตอนแรกของการอบรมตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 นั้น ผู้วิจัยเน้นกิจกรรมชวนคิดและค้นหา ปัญหาทุกขั้วรอบซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ และมีผลกระทบสูงต่อบุคคลและสังคม ซึ่งทำให้ผู้เข้าอบรมสามารถระบุ คำถามวิจัยได้ถูกต้อง

ผลการวิจัยเสนอตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 คือเพื่อสร้างรูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรสาธารณสุข ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการ พัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัยเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า ขั้นตอนแรกของการอบรมหรือพัฒนาเพื่อสร้างความรู้เรื่องวิจัย ผู้วิจัย ได้จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องความรู้และและความสำคัญของการมีทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย โดยให้ผู้เข้าอบรมทุกคน แสดงบทบาทสมมุติสะท้อนความคิดเห็น ที่แตกต่างกันตามแนวคิดทฤษฎี หมวก 6 สี ซึ่งนอกจากเป็นวิธีช่วยให้ผู้เข้าอบรมมีมุมมอง หรือความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ในหลายมิติ ยังช่วยให้ผู้อบรม มีความรู้สึก และเข้าใจเหตุผล และความจำเป็นของบุคคลอื่น หรือวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตนปฏิบัติงาน มากขึ้น สำหรับขั้นตอนต่อมา ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการร่วมกับการประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมต่างๆของผู้เข้าอบรมตามหลักสูตร ซึ่งเน้นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่การแสวงหาหรือค้นหา ความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการนำความรู้มาปฏิบัติ โดยในทุกกิจกรรมให้ทุกคนได้นำเสนอ ผลการทำกิจกรรมให้กลุ่มได้ร่วมอภิปรายด้วย ซึ่งผลการประเมินหลังปฏิบัติการ พบว่า บุคลากรผู้เข้าอบรม มีความรู้เรื่องกระบวนการทำงานวิจัยจากงานประจำ และมีทัศนคติที่ดี ต่องานวิจัยมากขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการ อบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 70

ผลการวิจัยเสนอตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 (3) เพื่อประเมินและนำเสนอผลการพัฒนาศักยภาพของ บุคลากรสาธารณสุขตามแนวคิดของการฝึกอบรมรูปแบบใหม่

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางหรือรูปแบบซึ่งผู้วิจัยใช้ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุข ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ เพื่อนำงานประจำสู่งานวิจัยนั้น ผลการประเมินหลังดำเนินการอบรม สามารถสรุปได้ว่า บุคลากรสาธารณสุขหลังเข้ารับการอบรม มีผลการเพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับ งานวิจัย และ คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย เมื่อเทียบกับก่อนเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 1) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้และทัศนคติต่อการวิจัย ก่อน – หลัง การอบรม
พัฒนาศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุข ด้านการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ

ปัจจัยต่อการเรียนรู้	ช่วงเวลา อบรม	Mean	S.D.	95% C.I of		t.	df	P- Value
				The				
				Lower	Upper			
1. ความรู้เรื่องการวิจัย	ก่อน	6.44	1.37					
	หลัง	9.38	.85	-3.46	-2.42	-11.46	33	.000
2. ทัศนคติต่อการวิจัย	ก่อน	7.29	2.21					
	หลัง	8.79	1.25	-2.28	-.72	-3.92	33	.000

สำหรับผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องงานวิจัย และทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยกับผลงานวิจัยที่สร้างสำเร็จหลังผ่านการอบรม พบว่า จากการติดตามผลสำเร็จของการทำวิจัยเป็นรูปเล่มสมบูรณ์ (5 บท) ของบุคลากรซึ่งหลังเข้าร่วมโครงการอบรมพัฒนาฯ 1 ปี(พฤศจิกายน 2565) พบว่า บุคลากรผู้เข้าอบรมซึ่งสามารถทำงานวิจัยจากงานประจำของตนเองสำเร็จสมบูรณ์ (5 บท) มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ ขณะที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องงานวิจัยน้อยที่สุด (8.82) เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอีกสองกลุ่ม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องวิจัยสูงกว่ามาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตาราง 2)

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องงานวิจัยหลังอบรมกับผลงานการทำวิจัย

ความรู้เรื่องวิจัย (หลังอบรม)	N	\bar{X}	SD	ค่าต่างของค่าเฉลี่ย		
				(1)	(2)	(3)
(1) ได้เฉพาะชื่อเรื่อง	10	9.50	.53	-	.68*	-.30
(2) ทำวิจัยสำเร็จ(ได้รูปเล่ม 5 บท)	11	8.82	1.17		-	-.95**
(3) อยู่ระหว่างดำเนินการ (1-4 บท)	13	9.77	.44			-

สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่องานวิจัย กับผลงานวิจัยที่ทำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สร้างผลงานวิจัยได้เฉพาะชื่อเรื่องวิจัย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยต่ำที่สุด และแตกต่างกับกลุ่มซึ่งสามารถสร้างผลงานวิจัยได้สำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 3)

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่องานวิจัยก่อนอบรมกับผลงานการทำวิจัย

ทัศนคติต่องานวิจัย (ก่อนอบรม)	N	\bar{X}	SD	ผลต่างของค่าเฉลี่ย		
				(1)	(2)	(3)
(1) ทำผลงานวิจัยได้เฉพาะชื่อเรื่อง	10	5.90	1.66	-	-2.46**	-1.56
(2) ทำผลงานวิจัยสำเร็จได้รูปเล่ม 5 บท	11	8.36	1.86		-	.90
(3) ผลงานวิจัยอยู่ระหว่างดำเนินการ(4 บท)	13	7.46	2.40			-

ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับผลสำเร็จในการสร้างผลงานวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีผลสำเร็จในการสร้างผลงานวิจัย มีสัดส่วนของความพึงพอใจในระดับมาก ต่อกระบวนการอบรมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สร้างผลงานวิจัยยังไม่สำเร็จ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ขณะที่ในภาพรวมก็พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่ทำงานวิจัยสำเร็จแล้วและที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ มีสัดส่วนของความพึงพอใจ ต่อกระบวนการอบรมตามวิธีการและตามหลักสูตรที่กำหนด ร้อยละ 70.6 (ดังตาราง 4)

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับการสร้างผลงานวิจัยหลังอบรม

ผลการทำงานวิจัย (หลังอบรมเสร็จ 1 ปี)	ระดับความพึงพอใจ (%)		รวม
	น้อย (คน)	มาก (คน)	
ทำไม่สำเร็จ(อยู่ระหว่างดำเนินการบทที่1-4)	10 (43.5%)	13 (56.5%)	23 (100.0%)
ทำสำเร็จ (ได้รูปเล่มครบ 5 บท)	0 (0 %)	11 (100%)	11 (100.0%)
รวม	10 (29.4%)	24 (70.6%)	34 (100.0%)

$$\bar{X}^2 = 6.78, df. = 1, p. = .009$$

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่างานวิจัยนี้ตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ โดยข้อแรก ตอบผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ ความจำเป็นในการพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัย โดยพบว่าในศตวรรษที่ 21 นี้ โลกได้เปลี่ยนแปลงเป็นสังคมแห่งความรู้ ซึ่งฐานเศรษฐกิจได้เปลี่ยนจากแรงงานและทุนมาเป็นองค์ความรู้ โดยอาศัยการวิจัยและนวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเติบโตของบุคลากรทางการวิจัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นต่อปีเพียงร้อยละ 9.3 หรือ 25 คนต่อแสนประชากรเท่านั้น ขณะที่ค่าเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ 41 คนต่อแสนประชากร ทำให้ประเทศไทยในปี 2565 ถูกลดอันดับในการแข่งขันด้านการพัฒนาภาพรวมของประเทศ จากอันดับ 28 เป็น 33 จากทั้งหมด 63 ประเทศทั่วโลก สำหรับจังหวัดเพชรบุรีจากผลสำรวจของสำนักงานวิจัยแห่งชาติปี 2564 พบว่ามีสถานการณ์ขาดแคลน บุคลากรทางการวิจัยเช่นเดียวกับภาพรวมของประเทศไทย ดังนั้น เพื่อตอบสนองนโยบายและสนับสนุนเป้าหมายของประเทศและของจังหวัดเพชรบุรี ให้สามารถมีศักยภาพในการแข่งขัน และพัฒนาความเจริญในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและทัดเทียมอารยะ

ประเทศ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรทางการวิจัยขึ้น โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมและวิจัยเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้หลายรูปแบบโดยเฉพาะการใช้แนวคิดในการสร้างความรู้ และฝึกทักษะเรื่องการทำวิจัย ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอนร่วมกับการฝึกคิดเชิงระบบโดยใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 7 ขั้นตอนเช่นกัน ขณะที่ใช้วิธีสร้างบรรยากาศให้การอบรมไม่ตึงเครียดเกินไป จึงใช้เทคนิคการสอนหรือถ่ายทอดความรู้แบบโค้ชและพี่เลี้ยง โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวน 34 คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละกว่า 70) เป็นบุคลากรสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัยสรุปว่า หลังเข้ารับการอบรมตามหลักสูตร 10 วัน ซึ่งเน้นรูปแบบการอบรมที่ใช้กิจกรรมนำทฤษฎี โดยวิทยากรเน้นกระบวนการทำงานแบบกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม ผลพบว่า บุคลากรผู้เข้าอบรมมีค่าเฉลี่ยความรู้เรื่องความรู้ด้านการทำวิจัย และทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยเพิ่มขึ้น กว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของ พัชรา เปรมปราณี, ประชิต สุขอนันต์, เฉลียว บุรีภักดี และสุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ที่น่าสนใจและสำคัญ คือ การพบว่าทัศนคติที่ดีต่องานวิจัยเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน เพื่อพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัยได้มากกว่า ปัจจัยด้านความรู้ ซึ่งมีงานวิจัยที่ให้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยนี้จำนวนมาก เช่นงานวิจัยของประชิต สุขอนันต์, วิไลรัตน์ เตียวกุล และงานวิจัยของปิยนุช ศรีสุคนธ์

อย่างไรก็ตาม แม้ภาพรวมของการประเมินผลกระบวนการอบรม ผู้เข้าอบรมจะมีความพึงพอใจค่อนข้างสูงคือร้อยละกว่า 70 แต่ข้อจำกัดที่ต้องพัฒนาในโอกาสต่อไปคือ การขยายเวลาในการอบรมเพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มเวลาในการฝึกวิเคราะห์ทางสถิติต่างๆด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และกิจกรรมฝึกการนำเสนอผลวิจัย

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร ควรตระหนักและให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาทัศนคติต่องานวิจัยให้มาก โดยควรมีกำหนดไว้ในทุกหลักสูตรของการพัฒนาศักยภาพบุคลากร สำหรับการถ่ายทอดความรู้เรื่องวิจัย ควรใช้การจัดการความรู้แบบ 7 ขั้นตอนร่วมกับ 7 กิจกรรมของยุทธศาสตร์การพัฒนา

การอ้างอิง

- [1] กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2541). *การคิดเชิงระบบ*. เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมเรื่อง การวางแผนและติดตามผลการอบรมหลักสูตรวิศวกร จังหวัดปทุมธานี. 15 - 26 มิถุนายน.
- [2] เฉลียว บุรีภักดี. (2549). *หลักการพื้นฐานของการวิจัยและพัฒนา.ชุดการศึกษาคั่นคว่ำรายวิชา 2542102 เทคนิควิธีในการวิจัยและพัฒนา. เอกสารประกอบการเรียนการสอน หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์, เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.*

- [3] ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (มมป.) *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. เอกสารประกอบการบรรยาย พิเศษวิชาการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. วันที่ 16 มิถุนายน 2560.
- [4] ญัฐธัญญา พัฒนะวาณิชนันท์ และจุฬาร กระทบ. (2563). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขระดับพื้นที่จากงานประจำสู่งานวิจัย (R2R) ระดับประเทศ ปี 2562. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 29(2), 358-370.
- [5] ดาราวดี เมธนาวิน. (2552). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการพยาบาล ในการสร้างงานวิจัยจากงานประจำโรงพยาบาลพะเยา จังหวัดพะเยา. *วารสารกองการพยาบาล*, 36(2): 46-55.
- [6] ดวงเดือน พันธุมนาวิน.(2539). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [7] นริรัตน์ สุขเมฆา. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยจากงานประจำของบุคลากรสายสนับสนุน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารวิชาการธรรมทรศน์*, 22(3), (กรกฎาคม - กันยายน 2565), 81-93.
- [8] บดินทร์ วิจารณ์. (2555). *หมวดการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทวิชชั่นพรีนธ์ แอนด์ มีเดียจำกัด.
- [9] ประชิต สุขอนันต์ และ สายพิน ปรารค์ทอง.(2556). *ปัจจัยทำนายนายการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพและสังคมในนักเรียนวัยรุ่น จังหวัดเพชรบุรี*. เอกสารเผยแพร่บทความวิจัยในการประชุมนำเสนอผลงานวิชาการระดับเขตสุขภาพที่ 5 จังหวัดราชบุรี
- [10] พัชรา เปรมปราณี. (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- [11] วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- [12] สำนักงานวิจัยแห่งชาติ วช. (2565). *รายงานการสำรวจค่าใช้จ่ายและบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย ปี 2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิจัยแห่งชาติ.
- [13] Bono. E. (1993). *Teach your child how to think*. Pen guide book.
- [14] Dewey, J. (1959). *Dictionary of Education*. New York: Philosophical Library.

ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
โดยใช้กิจกรรมลูกปัด

Basic math skills for those who are getting old to get start
the activity again of early childhood children

จุไรรัตน์ วิเศษ¹ อรพร ทับทิมศรี² อนุศักดิ์ พันธุ์งาม³ และสุภารัตน์ บุญตระกูล⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมลูกปัด เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมลูกปัดโดยความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปเพื่อศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมลูกปัดเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจสำหรับครู ผู้ดูแลเด็กและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 3/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเจาะจง ใช้เวลาในการศึกษาระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 20 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมลูกปัด 2. แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t-test Dependent

Abstract

This research article aims to study basic mathematics skills of preschool children. received activities using bead activity to compare basic mathematical skills of preschool

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

* Corresponding author E-mail: jurairat.wise61@sskru.ac.th

children before and after organizing the bead activity. The importance of this research can be used to study basic mathematical skills of early childhood children. That has been organized by using bead activities to make decisions for teachers. Child caregivers and those involved in early childhood in teaching and learning for early childhood children

The sample group used in this study were 28 early childhood children, male and female, aged between 5-6 years old, studying in kindergarten 3/3, first semester, academic year 2022, at Wat Phra To Kindergarten School, under the Sisaket Educational Service Area Office. Zone 1, with the process of selecting the sample using a specific method. It took 4 weeks to study, 3 days a week: Tuesday, Wednesday, Thursday for 20 minutes.

The tools used in the research are: 1. Bead activity experience plan. 2. Basic math skills test Statistics used for data analysis were t-test Dependent.

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรจะค่อย ๆ พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัยของพวกเขา เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไม่ได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้เร็วเท่ากัน เหมือนกับในผู้ใหญ่ที่บางคนสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้เร็วกว่าคนอื่น ๆ แต่เด็กส่วนใหญ่ควรจะเริ่มพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ ได้ตามช่วงอายุจะได้เรียนรู้ทักษะทางคณิตศาสตร์เรื่อย ๆ ดังคำกล่าวของ [9] คม ขวัญ ออนบึงพราว (2550: 13) กล่าวว่า ทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการทางความคิด และการพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การรู้ค่าจำนวน การจัดหมวดหมู่ การจำแนกเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ เป็นต้น [10] เพ็ญจันทร์ เจริญประเสริฐ (2542: 14 – 18) กล่าวถึงขอบข่ายของหลักสูตรคณิตศาสตร์ ในระดับปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. การนับ เป็นคณิตศาสตร์เกี่ยวกับตัวเลขอันดับแรกที่เด็กรู้จัก เป็นการนับอย่างมีความหมาย เช่น การนับตามลำดับตั้งแต่ 1 ถึง 20 หรือมากกว่านั้น
2. การจำแนกประเภท หมายถึง ความสามารถในการจัดกลุ่มสิ่งของ หรือรูปทรง เรขาคณิต โดยยึดโครงสร้างหน้าที่รูปร่าง ลักษณะ คุณสมบัติเฉพาะเป็นหลักในการเปรียบเทียบ เพื่อการจำแนกในการจัดกลุ่ม
3. การจัดประเภท หมายถึง ความสามารถในการจัดหาสิ่งของ หรือรูปทรงเรขาคณิต โดยยึดโครงสร้างหน้าที่รูปร่าง ลักษณะ คุณสมบัติที่เป็นประเภทเดียวกันกับสิ่งที่กำหนดให้
4. อนุกรม หมายถึง ความสามารถในการหาระบบความเปลี่ยนแปลงของภาพที่กำหนดให้แล้วสามารถตอบได้ว่าภาพต่อไปควรเป็นภาพใดโดยพิจารณาจากระบบของภาพชุดที่กำหนดให้ ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งจึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาเด็กและในการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ก็ไม่ได้หมายความว่าเด็ก ๆ ทุกคน จะสามารถพัฒนาเหมือนกันหมดทุกคน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยที่ไม่ได้มุ่งเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชิงเนื้อหาเป็น

สำคัญแต่เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาเครื่องมือหรือทักษะการเรียนรู้ที่เด็กจะต้องใช้ต่อไป โดยเฉพาะทักษะทางด้านคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญมาก เพราะคณิตศาสตร์ ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียนให้สามารถคิดได้อย่างมีระบบมีเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้ เหมาะสมกับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งกิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญเด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกันจึงควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการ ของเด็กเพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมตามความสนใจ โดยเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ผึกฝนความคิดตามจินตนาการ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการนำเอาลูกปัดสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กและเป็นสิ่งที่เด็กชอบจะทำให้เด็กมีความสุขและความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้นสิ่งที่เด็กรู้จักและคุ้นเคยไม่ว่าจะเป็นเครื่องประดับที่แม่ของเด็กใช้ ของเล่นบางอย่างที่ประดับด้วยลูกปัดเด็ก ๆ จะมีความตื่นเต้นและสนุกกับลูกปัด ผู้วิจัยเห็นว่าลูกปัดมีหลายลักษณะหลายรูปทรง หลายสี ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ลูกปัดในการทำกิจกรรมวิจัยในครั้งนี้ ลูกปัด คือวัตถุที่มีลักษณะเป็นเม็ด มีรูอยู่ตรงกลาง เพื่อใช้ร้อยด้ายหรือเชือก มีรูปทรงเป็นรูปลักษณะต่าง ๆ มีหลายสี มีหลายขนาด ผู้วิจัยเลือกใช้ในการทำกิจกรรม ลูกปัดนั้นหาซื้อได้ตามท้องตลาดทั่วไปและมีขนาดต่างกันเพื่อให้เด็กฝึกการสังเกต การเปรียบเทียบ การนับ การจับคู่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการใช้กิจกรรมลูกปัด เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจ คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบมีแบบแผน ตลอดจนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ ช่วยวางแผนแก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมลูกปัด
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมลูกปัด

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการทดลอง ประกอบด้วย

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร

- 1.1 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัด

(1) ศึกษาเอกสาร [11] หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ ประสบการณ์สำคัญ

(2) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัด

(3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัด รวมทั้งหมด 12 แผน

(4) นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

(5) นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัดไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรับแก้ไขอีกครั้งให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การสร้างแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัดของเด็กปฐมวัย

(1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัดของเด็กปฐมวัย

(2) นำข้อมูลที่ได้ศึกษาแล้วมาสร้างแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัดของเด็กปฐมวัย

(3) นำแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัดของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

(4) นำแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปัดของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 29 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 29 คน โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ จำนวน 12 แผน แบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/3

(1) ให้เด็กทำกิจกรรมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปิด

(2) ครูดำเนินการบันทึกทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปิด

เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน

4.2 นำแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมลูกปิดสร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2 นำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปิด ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อปรับแก้ไขอีกครั้งให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 นำแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปิดที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

3.4 นำแบบประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมลูกปิดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

พบว่า การจัดกิจกรรมลูกปิดเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย สรุไปได้ดังนี้ คะแนนทักษะทางคณิตศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมลูกปิดเพื่อพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยสูงกว่าการจัดกิจกรรมลูกปิด เพื่อพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สรุปและอภิปรายผล

ทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมลูกปิด ซึ่งคะแนนระดับทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมลูกปิดหลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง มีระดับทักษะทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นทุกด้าน ดังนี้

1. ด้านการนับ เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนการทดลองอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยนเท่ากับ 2.13 คะแนน แต่หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับค่าคะแนนเฉลี่ยนเท่ากับ 3.74 คะแนน แสดงว่าในการจัดกิจกรรมลูกปัด ได้เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นได้สัมผัสกับลูกปัดโดยตรงซึ่งเด็กจะสังเกตลูกปัดก่อนการลงมือเล่นและนับว่าควรทำอย่างไรได้บ้าง

2. ด้านจัดหมวดหมู่ เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนการทดลองอยู่ในระดับค่าคะแนนเฉลี่ยนเท่ากับ 2.11 คะแนน แต่หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับค่าคะแนนเฉลี่ยนเท่ากับ 3.75 คะแนน แสดงว่าการจัดกิจกรรมลูกปัดช่วยส่งเสริมในเรื่องการจัดหมวดหมู่ ซึ่งจะเป็นการจัดหมวดหมู่สี ลักษณะรูปทรง ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางคณิตศาสตร์

3. ด้านการเรียงลำดับ เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนการทดลองอยู่ในระดับค่าคะแนนเฉลี่ยนเท่ากับ 2.04 คะแนน แต่หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีระดับทักษะทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับค่าคะแนนเฉลี่ยนเท่ากับ 3.74 คะแนน แสดงว่าการจัดกิจกรรมลูกปัด ช่วยส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยโดยตรงเนื่องกิจกรรมลูกปัดส่วนมากจะเป็นการที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติเอง ล้วนแต่ส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กได้อย่างมาก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

1. ในการใช้กิจกรรมลูกปัดเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์นี้ ควรมีการศึกษาคู่มือในการดำเนินการฝึกให้เข้าใจ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับครูผู้สอนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความพร้อมด้านสติปัญญาทั้งในด้านอุปกรณ์และเวลาในการใช้กิจกรรมเพื่อพัฒนาความพร้อมด้านสติปัญญาให้เหมาะสม

2. ครูผู้สอนควรสังเกตเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อจะได้พัฒนากิจกรรมลูกปัดให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาทักษะทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบวิธีการจัดประสบการณ์แบบอื่น

2. ควรมีการเปรียบเทียบการพัฒนาผู้เรียนระหว่างการใช้เกมการศึกษากับการจัดประสบการณ์ด้วยรูปแบบอื่น

3. ควรมีการพัฒนาเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการวัด ทักษะอนุรักษ์ ทักษะเศษส่วน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [2] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- _____ . (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- _____ . (2549). การสอนคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*.10(2), (เมษายน-มิถุนายน 2549), 38-45.
- [3] จินตวี พรหมปอง. (2548). *การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [4] ดารุณี ชนะกาญจน์. (2547). *การพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กก่อนอนุบาล โดยการใช้เกมการศึกษาและแบบฝึกหัด*. (ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [5] สุธีรา ท้าวเวสสุวรรณ. (2548). *การเปรียบเทียบความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่จัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาและเพลงกับการจัดประสบการณ์*. ความรู้มือครู. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [6] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- _____ . (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- _____ . (2549). การสอนคณิตศาสตร์เด็กปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*.10,2 (เมษายน-มิถุนายน 2549), 38-45.
- [7] ขวัญนุช บุญย่อง. (2546). *การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยการเล่นิทานคณิตศาสตร์*. (ปริญญาบัณฑิตศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- [8] จินตวี พรหมปอง. (2548). *การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

[9] คมขวัญ ออนบึงพราว. (2550: 13).

[10] เพ็ญจันทร์ เจียบประเสริฐ. (2542: 14 –18).

[11] กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง
อำเภอผาขาว จังหวัดเลย
Good Governance Administration of Tha Chang Klong Subdistrict
Municipality, Pha Khao District, Loei Province

พระมหาเริงชัย โนนัน¹ และผศ.ดร.วิลาสินี จินตลิขิตดี²
Phramaha Roengchai Nonnan¹ and Asst. Prof. Dr.Vilasinee Jintalikhitdee²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง อำเภอผาขาว จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เก็บข้อมูลจากบุคลากรในเทศบาล จำนวน 94 คน ด้วยแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างและทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับแรก คือ หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม และหลักนิติธรรม ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลไม่มีความแตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านอายุ และปัจจัยด้านประเภทของบุคลากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงาน/หลักธรรมาภิบาล/การปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

* Corresponding author: E-mail address: Teiryuengchai@gmail.com

Abstract

This study aims to study and to compare the level of administration according to the principles of good governance of Tha Chang Klong Subdistrict Municipality, Pha Khao District, Loei Province, classified by personal factors. It is a quantitative research collecting data from 94 municipal personnel using a structured questionnaire and hypothesis testing by one-way ANOVA analysis of variance. The relationship was analyzed by Pearson correlation coefficient at the statistical significance level of 0.01. The findings revealed that 1) Personnel had overall opinions towards the administration according to the principles of good governance of the municipality at a high level. The first priority was responsibility, participation, value, transparency, morality and the rule of law, respectively. 2) Comparison of gender, education level and length of work had no different opinions towards the governance of the municipalities but the age and type of personnel had different opinions towards the governance of municipalities..

Keywords: Administration/Good Governance/Local Government

บทนำ

การนำแนวคิดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของทั้งภาครัฐให้ความสำคัญกับหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนและแนวคิดเรื่องของการเป็นพลเมืองชุมชน ประชาสังคม โดยให้ความสำคัญในคุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การกระจายอำนาจให้แก่ชุมชน ซึ่งส่งผลให้บทบาทหน้าที่ของภาครัฐเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เป็นผู้ปฏิบัติเปลี่ยนเป็นผู้สนับสนุน กำกับดูแลและติดตามประเมินผล ซึ่งทำให้กระบวนการหลาย ๆ ด้านขององค์การภาครัฐต้องปรับบทบาทหน้าที่ รวมทั้งการทบทวนถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ และในส่วนของภาคเอกชนนั้น มุ่งเน้นไปทางด้านตรวจสอบได้ โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการตรวจสอบภายใน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งการสร้างธรรมาภิบาลจำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 ส่วน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (รัชยา ภัคดีจิตต์, 2555)

เมื่อภาครัฐราชการได้ริเริ่มดำเนินการสร้าง “ธรรมาภิบาล” ขึ้น โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา โดยรัฐบาลทั้งหน่วยงานกลางที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) สำนักงานประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (สถาบันพระปกเกล้า, 2546: 1) โดยระเบียบนี้ได้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 หลัก โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2546: 12-13)

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรม กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับของสังคม และภาคสังคม ประชาชนยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช้อำนาจตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของยุติธรรมของสมาชิกในสังคม

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยส่งเสริมให้ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในสังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ประกอบวิชาชีพด้วยความสุจริตใจ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยในหน้าที่การงาน

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ ความถูกต้อง ชัดเจน บริหารงานตามหลักการที่ควรจะเป็นรวมถึงการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในสังคม มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องได้ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนสามารถเข้าถึงข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ เสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ด้วยการแจ้งความเห็นในการไต่สวนสาธารณะ การทำประชาพิจารณ์ แลกกับการออกเสียงประชามติหรืออื่น ๆ

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจของปัญหาหรือโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญ ด้วยการแสดงหรือแจ้งความคิดเห็นนั้น การไต่สวนสาธารณะ การทำประชาพิจารณ์ และการออกเสียงประชามติ เพื่อรับคำแนะนำนั้นมาร่วมวางแผนและมาปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในระดับสังคม ประกอบด้วยหลากหลายบุคคลและมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หลักการมีส่วนร่วมจะ ช่วยประสานความคิดเห็นหรือความต้องการที่ต่างกัน เพื่ออยู่บนพื้นฐานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมในระดับกิจการ องค์กรจะกำหนดให้มีคณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลที่มีประสบการณ์หลากหลายมาบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิ หน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6.หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ความคุ้มค่าเทียบเคียงได้กับความประหยัด โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดมัธยัสถ์ใช้ของที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าการบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์อยู่อย่างยั่งยืน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหนึ่งของภาครัฐ อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด โดยทำหน้าที่แทนรัฐในการจัดการบริการสาธารณะ การบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเป็นการสำคัญ กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดทำเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติบริหารจัดการภารกิจในความรับผิดชอบต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2556) เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นหน่วยงานที่รัฐได้กระจายอำนาจสู่ประชาชนในการปกครองตนเอง ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักสำคัญของระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การจัดให้มีการเลือกตั้ง เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าไปเป็นตัวแทนประชาชนในการปกครองตนเอง มีองค์กรสภาท้องถิ่น มีเขตพื้นที่ในการบริหารและรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้กำหนด ให้มีสถานิติบุคคลเพื่อผลสมบูรณ์ในการดำเนินการก่อนนิติสัมพันธ์หรือทำนิติกรรม มีรายได้ มีอำนาจในการจัดทำงบประมาณและมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง โดยมีองค์กรที่คอยกำกับดูแลในระดับนโยบายทั่วไปภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของรัฐบาลตามระบบทฤษฎีการกระจายอำนาจ (โกวิทย์ พวงงาม, 2546 : 230-239) แต่ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่ามีการร้องเรียนและตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบในเทศบาล ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาขึ้นในการบริหารเทศบาล เป็นเหตุให้การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นย่อหย่อนประสิทธิภาพในการบริหาร ไม่สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ ส่งผลให้สังคมเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในกระบวนการกระจายอำนาจ นอกจากนี้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใสในการดำเนินงานของเทศบาลที่ไม่ได้ผ่านการร้องเรียนหรือไม่ได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานต่าง ๆ ก็ยังมีอีกมาก ซึ่งล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข (นพดล สุรนัครินทร์, 2547)

เทศบาลตำบลท่าช้างคลอง อำเภอดงหลวง จังหวัดเลย ได้ดำเนินการตามนโยบายโดยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง ให้ครอบคลุมและได้มาตรฐานตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ เช่น การคมนาคมและการสาธารณสุข โภค สาธารณูปการต่าง ๆ ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน ลดรายได้เพิ่มรายจ่ายให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น ซึ่งเทศบาลตำบลท่าช้างคลองจะต้องยึดตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาใช้ในการบริหารองค์กรให้เป็นไปตามหลักการ กฎ

ระเบียบ หรือข้อบังคับ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ มีการออกกฎ ระเบียบที่เป็นบรรทัดฐานให้คนในท้องถิ่นได้ปฏิบัติร่วม ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ ออกไปได้ ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างโปร่งใส เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจนนำไปสู่ ประสิทธิภาพ และใช้จ่ายงบประมาณหรือบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างคุ้มค่า (แผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย, 2564) โดยเทศบาลเปิดโอกาสให้บุคลากรในเทศบาลมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่ ประชาชนในพื้นที่ และเทศบาลมีการคัดเลือกผู้แทนของบุคลากรในเทศบาลและประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมเป็น กรรมการในการจัดซื้อ-จัดจ้างในโครงการต่าง ๆ เป็นต้น

จากสภาพปัญหาข้างต้น จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลท่าช้างคล้อย อำเภอผาขาว จังหวัดเลย ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการของประชาชนใน พื้นที่และปฏิบัติหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน โดยจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไขปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย เพื่อเป็นประโยชน์ในการ บริหารจัดการเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปพัฒนาตามนโยบายการบริหารงานของเทศบาล ตำบลท่าช้างคล้อยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย อำเภอผาขาว จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย อำเภอผาขาว จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยนี้ได้แก่บุคลากรของเทศบาลจำนวน 94 คน โดยเป็นการศึกษาประชากรทั้งหมด (Universal Study) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้รับการตรวจสอบ หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.98 และดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้บุคลากรได้ตอบคำถาม โดยอิสระและกำหนดวันขอรับแบบสอบถามกลับคืน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยจันสมมติฐานด้วยการสถิติเชิงอนุมานประกอบด้วย การ

วิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson, t-test, F-test และ ANOVA และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำเป็นรายงาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน บุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ลำดับแรก คือ หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย = 4.16, S.D. = 0.54) รองลงมา คือ หลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 4.15, S.D. = 0.52) หลักความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย = 4.15, S.D. = 0.55) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย = 4.12, S.D. = 0.56) หลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.11, S.D. = 0.50) และหลักนิติธรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.05, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ซึ่งแสดงผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลระดับการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง แยกออกในแต่ละด้าน

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	หลักนิติธรรม	4.05	0.54	มาก	5
2	หลักคุณธรรม	4.11	0.50	มาก	4
3	หลักความโปร่งใส	4.12	0.56	มาก	3
4	หลักการมีส่วนร่วม	4.15	0.52	มาก	2
5	หลักความรับผิดชอบ	4.16	0.54	มาก	1
6	หลักความคุ้มค่า	4.15	0.55	มาก	2
รวม		4.12	0.44	มาก	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า จากการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง อำเภอผาขาว จังหวัดเลย สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังตารางต่อไปนี้

สมมติฐาน: ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าช้างคล่องที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 สมมติฐานย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สมมติฐานย่อยที่ 1.1 เพศของบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าช้างคล่องที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเทศบาลตำบลท่าช้างคล่องต่างกัน ทดสอบค่าทีโดยใช้สถิติแบบ t-test รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลท่าช้าง คล้อง แยกออกตามเพศ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Df	Sig.
1 หลักนิติธรรม	ชาย	4.08	.57	.57	74	.57
	หญิง	4.01	.50			
2 หลักคุณธรรม	ชาย	4.26	.53	2.70*	74	.01
	หญิง	3.96	.42			
3 หลักความโปร่งใส	ชาย	4.19	.60	.99	74	.32
	หญิง	4.06	.51			
4 หลักการมีส่วนร่วม	ชาย	4.25	.50	1.56	74	.12
	หญิง	4.06	.53			
5 หลักความรับผิดชอบ	ชาย	4.16	.57	-.01	74	.98
	หญิง	4.16	.52			
6 หลักความคุ้มค่า	ชาย	4.18	.61	.55	74	.57
	หญิง	4.11	.48			
รวม	ชาย	4.19	.49	1.23	74	.22
	หญิง	4.06	.39			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง จำแนกตามเพศ บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง โดยรวมไม่แตกต่างกัน (Sig = .22) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน (Sig = .01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานย่อยที่ 1.2 อายุของบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องที่มีความแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องแตกต่างกัน ทดสอบโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง
แยกออกตามอายุ

	หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1	หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.15	3	.50	1.77	.15
		ภายในกลุ่ม	20.41	72	.28		
		รวม	21.93	75			
2	หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.29	3	1.09	4.98*	.00
		ภายในกลุ่ม	15.86	72	.22		
		รวม	19.15	75			
3	หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	1.31	3	.43	1.41	.24
		ภายในกลุ่ม	22.34	72	.31		
		รวม	23.65	75			
4	หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	3.19	3	1.06	4.36*	.00
		ภายในกลุ่ม	17.55	72	.24		
		รวม	20.74	75			
5	หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	1.48	3	.49	1.69	.17
		ภายในกลุ่ม	21.05	72	.29		
		รวม	22.53	75			
6	หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	2.74	3	.91	3.42*	.02
		ภายในกลุ่ม	20.28	72	.28		
		รวม	23.02	75			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	1.60	3	.53	2.88*	.04
		ภายในกลุ่ม	13.39	72	.18		
		รวม	14.99	75			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง จำแนกออกตามอายุ ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = .04) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานย่อยที่ 1.3 ระดับการศึกษาของบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องที่มีความแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องแตกต่างกัน ทดสอบโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA)

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง แยกออกตามระดับการศึกษา

	หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1	หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.48	2	.24	.83	.43
		ภายในกลุ่ม	21.44	73	.29		
		รวม	21.93	75			
2	หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.16	2	.08	.32	.72
		ภายในกลุ่ม	18.98	73	.26		
		รวม	19.15	75			
3	หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.60	2	.30	.96	.38
		ภายในกลุ่ม	23.04	73	.31		
		รวม	23.65	75			
4	หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	.60	2	.30	1.09	.34
		ภายในกลุ่ม	20.14	73	.27		
		รวม	20.74	75			
5	หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.80	2	.40	1.35	.26
		ภายในกลุ่ม	21.73	73	.29		
		รวม	22.74	75			
6	หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.09	2	.04	.15	.85
		ภายในกลุ่ม	22.93	73	.31		
		รวม	23.02	75			
		ระหว่างกลุ่ม	0.22	2	.11	.54	.58
รวม		ภายในกลุ่ม	14.77	73	.20		
		รวม	14.99	75			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง จำแนกออกตามระดับการศึกษา โดยในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน (Sig = .58) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานย่อยที่ 1.4 ประเภทของบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องที่มีความแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องแตกต่างกัน ทดสอบโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA)

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง แยกออกตามประเภท

	หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1	หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.91	4	.98	3.86*	.00
		ภายในกลุ่ม	18.01	71	.25		
		รวม	21.93	75			
2	หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.43	4	.60	2.58*	.04
		ภายในกลุ่ม	16.71	71	.23		
		รวม	19.15	75			
3	หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	3.25	4	.81	2.82*	.03
		ภายในกลุ่ม	20.40	71	.28		
		รวม	23.65	75			
4	หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	5.29	4	1.32	6.08*	.00
		ภายในกลุ่ม	15.44	71	.21		
		รวม	20.74	75			
5	หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3.64	4	.91	3.42*	.01
		ภายในกลุ่ม	18.89	71	.26		
		รวม	22.53	75			
6	หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	2.08	4	.52	1.76	.14
		ภายในกลุ่ม	20.94	71	.29		
		รวม	23.02	75			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	2.93	4	.73	4.30*	.00
		ภายในกลุ่ม	12.07	71	.17		
		รวม	14.99	75			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง จำแนกออกตามประเภท โดยในภาพรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig = .00) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง หลักความคุ้มค่า ไม่มีความแตกต่างกัน (Sig = .14)

สมมติฐานย่อยที่ 1.5 ระยะเวลาในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องที่มีความแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้องแตกต่างกัน ทดสอบโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA)

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย
แยกออกตามระยะเวลาในการทำงาน

	หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวม	SS	DF	MS	F	Sig.
1	หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.51	3	.50	1.77	.16
		ภายในกลุ่ม	20.42	72	.28		
		รวม	21.93	75			
2	หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.50	3	.16	.64	.58
		ภายในกลุ่ม	18.65	72	.25		
		รวม	19.15	75			
3	หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.15	3	.05	.15	.92
		ภายในกลุ่ม	22.50	72	.32		
		รวม	23.65	75			
4	หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	1.49	3	.49	1.85	.14
		ภายในกลุ่ม	19.25	72	.26		
		รวม	20.74	75			
5	หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.78	3	.26	.86	.46
		ภายในกลุ่ม	21.74	72	.30		
		รวม	22.53	75			
6	หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.21	3	.07	.22	.88
		ภายในกลุ่ม	22.81	72	.31		
		รวม	23.02	75			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	.39	3	.13	.65	.58
		ภายในกลุ่ม	14.60	72	.20		
		รวม	14.99	75			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่าความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย
จำแนกออกตามระยะเวลาในการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig =
.58) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานและรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับซึ่งไม่เป็นไปตาม
สมมติฐาน

สรุปได้ว่า สมมติฐาน: ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรในเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อยที่แตกต่างกัน มีความ
คิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย แตกต่างกันนั้น ปัจจัยด้านเพศ อายุ
ระดับการศึกษา ประเภท และระยะเวลาในการทำงานนั้น มีผลการศึกษาไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีข้อมูล

ส่วนบุคคลด้านอายุเมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลองในหลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า นอกจากนี้ ยังมีด้านประเภทเมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลองในหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ มีผลการศึกษาตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าผลการวิจัยสรุปได้ว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.12) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าหลักความรับผิดชอบต่อสังคมสูงสุด ซึ่งมีความเหมาะสมในการทำงานมาก (ค่าเฉลี่ย 4.16) ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลของ United Nation Development Programme: UNDP (UNDP, 1997) ที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม (Participation) หลักนิติธรรม (Rule of Law) ความโปร่งใส (Transparency) การตอบสนอง (Responsiveness) การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ความเสมอภาค/ความเที่ยงธรรม (Equity and Inclusiveness) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) ภาระรับผิดชอบ (Accountability) และ วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา ศรีประทุม (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดเทศบาลตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรเทศบาลตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดเทศบาลตำบลในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านความมีส่วนร่วม และด้านนิติธรรม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง รวมถึงแตกต่างจากงานวิจัยของ ก้อย ษาเรืองฤทธิ์ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า อยู่ในระดับกลางทุกหลัก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความโปร่งใส ซึ่งเทศบาลตำบลคลองช้างสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสมตามความสามารถและภารกิจของหน่วยงานภายในที่บุคลากรสังกัดด้วยหลัก

นิติธรรมและหลักความโปร่งใส เพื่อให้เกิดความทุ่มเท และการมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากรอันจะนำไปสู่ความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของเทศบาลต่อไป

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง อำเภอดงหลวง จังหวัดเลย มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้ดังนี้

เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักคุณธรรม บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณภัทรชนก สุรมิตร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศ ต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของพระมหาสาวัน จันทเสโน (วิน) (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครนครปฐม จังหวัดนครปฐม จากผลการวิจัยพบว่า การจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกออกตามอายุ บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบ ไม่มีความแตกต่างกัน แต่ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยบุคลากรที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในหลักคุณธรรมของเทศบาลตำบลท่าช้างคลอง สูงกว่าอายุต่ำกว่า 20 ปี อายุ 20 - 29 ปี นอกจากนี้บุคลากรที่มีอายุ 30 - 39 ปี และอายุ 20 - 29 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลองในด้านหลักคุณธรรม แตกต่างกับบุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และบุคลากรที่มีอายุ 20 - 29 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลองในด้านหลักการมีส่วนร่วม สูงกว่าอายุ 40 ปีขึ้นไป อายุ 30 - 39 ปี และอายุต่ำกว่า 20 ปี รวมถึงบุคลากรที่มีอายุ 30 - 39 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคลองในด้านหลักความคุ้มค่า สูงกว่าอายุ 20 - 29 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธญา นิลประยูร (2558) ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุง อำเภอดงหลวง จังหวัดเลย

โกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการรับรู้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุขแตกต่างกัน แต่แตกต่างจากงานวิจัยของณภัทรชนก สุรมิตร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกออกตามระดับการศึกษา บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง ในภาพรวม และรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณภัทรชนก สุรมิตร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกออกตามประเภทของบุคลากร บุคลากรที่มีประเภทบุคลากรต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง โดยในภาพรวมมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยบุคลากรประเภท พนักงานเทศบาล มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง สูงกว่าพนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป และบุคลากรประเภทอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง แตกต่างกับบุคลากรประเภทพนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป เมื่อจำแนกข้อมูลออกเป็นรายด้าน พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง หลักความคุ้มค่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างกัน โดยบุคลากรประเภท พนักงานเทศบาล มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่องในด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ สูงกว่า พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป และบุคลากรประเภทอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล่อง ในด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบแตกต่างกันกับบุคลากรประเภทพนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของณภัทรชนก สุรมิตร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มี ตำแหน่งงานแตกต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกออกตามระยะเวลาในการทำงาน บุคลากรที่มีระยะเวลาในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อย ในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณภัทรชนก สุรมิตร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของพระมหาสาวัน จันทเสโน (วิน) (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครนครปฐม จังหวัดนครปฐม จากผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยรวมไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของศรัณยา นิลประยูร (2558) ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ต่างกันมีการรับรู้ระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุงแตกต่างกัน ซึ่งเทศบาลตำบลคล้อยช้างสามารถนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้โดยจัดทำแนวทางการพัฒนาเส้นทางอาชีพบุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี โดยมุ่งเน้นในด้านการใช้หลักคุณธรรมในการประเมินผลงาน เพื่อให้บุคลากรมีความมั่นใจในหลักการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาล และ จัดทำแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารงานเทศบาลสำหรับบุคลากรที่มีอายุ 40 ขึ้นไป เนื่องจากเป็นบุคลากรที่ร่วมงานกับเทศบาลมาระยะหนึ่งจะมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่และสามารถร่วมกำหนดนโยบายที่เหมาะสมได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลคล้อยช้าง ควรจัดทำนโยบายส่งเสริมระบบคุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดภารกิจ การใช้ทรัพยากร และการประเมินผลการทำงานที่จับต้องได้เชิงประจักษ์ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในตัวบุคลากร
2. เทศบาลตำบลคล้อยช้าง ควรจัดทำนโยบายพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้วยโครงการพี่สอนน้อง เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทุกระดับ และทุกประเภทการจ้างงาน รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่มีอายุมากให้เข้าถึงเทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคลากรที่มีอายุน้อยและประชาชนที่มารับบริการได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าช้างคล้อง อำเภอผาขาว จังหวัดเลยควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารของเทศบาล มีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงานเพื่อส่วนรวม หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องโดย กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับสมัครบุคลากร การประเมินผลบุคลากรให้มีความเป็นธรรมและโปร่งใส โดยให้ บุคลากรอื่น ๆ ในเทศบาลเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อสร้างเจตคติที่ดีและคิดในแง่บวกในการทำงาน รวมถึงสร้างเสริมความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาแก่บุคลากร
2. ผู้บริหารของเทศบาลควรส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและดูแลเอาใจใส่บุคลากรในเทศบาลทั้งเรื่อง การทำงานและเรื่องส่วนตัว โดยเพิ่มกิจกรรมการพัฒนาสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เช่น การจัดการ แข่งขันกีฬาประจำปี เป็นต้น
3. ผู้บริหารของเทศบาลควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรมโดยมีการ คัดเลือกตัวแทนของบุคลากรในเทศบาลหรือตัวแทนประชาชนในการออกกฎ ระเบียบ หรือเทศบัญญัติเพิ่มขึ้น
4. ผู้บริหารของเทศบาลควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักคุณธรรม โดย ผู้บริหารของเทศบาลควรเพิ่มการปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในเทศบาล เพื่อให้บุคลากรได้นำไป เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน
5. ผู้บริหารของเทศบาลควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความโปร่งใสโดยเปิด โอกาสให้บุคลากรในเทศบาลติดตามและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการต่าง ๆ มากขึ้น
6. ผู้บริหารของเทศบาลควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักการมีส่วนร่วม โดย ให้อิสระแก่บุคลากรในเทศบาลในการแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ของเทศบาลในทุกระดับเพิ่มขึ้นผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ในการประชุม หรือทางไลน์ ทางอีเมล เป็นต้น
7. ผู้บริหารของเทศบาลควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความรับผิดชอบ โดย ผู้บริหารของเทศบาลควรเพิ่มการตัดสินใจและมีความพร้อมที่จะตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรใน เทศบาลและประชาชนในพื้นที่
8. ผู้บริหารของเทศบาลควรส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักความคุ้มค่า โดย ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน การบริหารงานและพัฒนาเทศบาลเพิ่มขึ้นในด้านการดำเนินงาน การ ติดตามงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] โกวิทย์ พวงงาม. (2548). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [2] ไชยวัฒน์ คำชู. (2548). *การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: น้ำฝนการพิมพ์.

- [3] ดิน ปรีชญพฤกษ์. (2528). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] เทศบาลตำบลท่าช้างคลอง. (2559). *แผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปี พ.ศ. 2560 - 2564*. เลย: เทศบาลตำบลท่าช้างคลอง.
- [5] อินสอน บัวเขียว. (2546). *การบริหารชุมชน*. กรุงเทพฯ: พิราบ.
- [6] ฌภัทรชนก สุรมิตร. (2559). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอมะเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [7] พรทิพย์ บัวหลวง. (2560). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- [8] สุทธิพงษ์ พันวิลัย. (2563). *อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อคุณภาพการบริหารภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- [9] ศรีณยา นิลประยูร. (2558). *ศึกษาระดับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลบางประมุง อำเภอกองพระ จังหวัดนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- [10] ชยาภรณ์ ทองบ่อ. (2562). *อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- [11] ศุภโชค ศรีสุวรรณกุล. (2564). *ภาวะผู้นำการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษา เทศบาลเมืองกระทู้มล้ม อำเภอสามพราหม จังหวัดนครปฐม*. (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- [12] UNDP. (1995). *Governance and Sustainable Human Development: A Discussion Paper*. New York: Management Development and Governance Division, 1995.

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
ประกอบหุ่นมือโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121)

อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

Promoting speech development of early childhood children by using
storytelling activities with hand puppets in Municipal School 4
(Ban Non Samphan Mittraphap 121)

ยุพารัตน์ วงศรี¹ อรพร ทับทิมศรี² เรวดี สีหะวงษ์³ และวิภาดา สิมำพันธ์⁴

Yuparat Wongsri¹, Oraporn Tubtimsri², Rewadee Sihawong³ and Wiphada Simakhan⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ เปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี จำนวน 16 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันอังคารและวันพฤหัสบดี วันละ 30 - 45 นาที รวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ และแบบสังเกตพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผลการศึกษาพบว่าความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดสอบซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ก่อนการทดสอบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 2.39$, $S.D=0.69$) และหลังการทดสอบการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 2.70$, $S.D=0.48$) แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูดที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย ความสามารถด้านการพูด การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

Abstract

The purpose of this study was to study the speech development of early childhood children by organizing storytelling activities with hand puppets. Comparison of the speaking abilities of early childhood children before and after the activity. The sample used in the study were 16 male and female students aged between 3-6 years old, semester 2, academic year 2022, Municipal School 4 (Ban Non Samnak Mittraphap 121), Mueang Sisaket District. Sisaket Province which is a group that has been engaged in storytelling activities with hand puppets It took 4 weeks for the experiment, 2 days a week, Tuesday and Thursday, for 30 - 45 minutes, totaling 8 times. Storytelling activities with hand puppets and observational form of speaking ability of preschool children. Statistics used for data analysis were t-test (Dependent).

From this research, the research results It was found that the speaking ability of early childhood children after the test was higher than before the test, which was in line with the hypothesis. Before the test, the mean value of early childhood speaking ability was ($\bar{X} = 2.39$, S.D=0.69). storytelling with hand puppets averaged ($\bar{X} = 2.70$, S.D=0.48) It was found that organizing storytelling activities with hand puppets resulted in higher verbal abilities in preschool children.

Keywords : early childhood, speaking ability, storytelling with hand puppets

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของชีวิตเพราะการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพในวันข้างหน้า จะต้องได้รับการปูพื้นฐานที่ดีมาตั้งแต่ปฐมวัยช่วง 6 ปีแรก ของชีวิตเป็นช่วงที่เด็ก มีพัฒนาการในทุกด้านรวดเร็วมาก โดยเฉพาะสติปัญญา (นิตยา คชภักดี. 2530 : 16) ซึ่งสอดคล้องกับ เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่เกิดขึ้นในวัยก่อนปฐมวัยนี้ จะเป็นรากฐานให้แก่ พัฒนาการทางด้านปัญญาในระดับต่อ ๆ ไปและในการพัฒนาประชากรประเทศควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยเพราะ เด็กพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญาสังคม บุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกมี อิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาขั้นต่อ ๆ ไป (ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร, 2522: 10-18)

โรงเรียนเป็นแหล่งรวมของเด็ก ๆ มากมาย ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงมีมาก ปัญหาหนึ่งที่โดดเด่น ที่ครูสามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า และทุกโรงเรียนที่ต้องพบเจอ ก็คือ ปัญหาการปรับตัวของเด็ก เด็กบางคน หรือหลายคนไม่สามารถที่จะเรียนหรือเล่นร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ ปัญหานี้หากไม่ได้รับการแก้ไขจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูประจำชั้นแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาอื่นอีกมากมายตามมา อาทิ การทะเลาะวิวาท เป็นต้น

ความมั่นใจของเด็กเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างหนึ่งสำหรับบุคคลไม่ว่าจะเป็นปรัชญา หรือ ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา จะต้องเปลี่ยนไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและ จิตใจ ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุขภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรม แบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน และมุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตั้งแต่เด็กใน ระดับปฐมวัย จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง รู้จักปรับตัวเข้าหากันทั้งนี้ ครูจะต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะหรือความพร้อมทางพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กไปด้วย

การเล่านิทานประกอบหุ่นเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของ การกล้าแสดงออกเด็กปฐมวัยได้อย่างมาก เนื่องจากมีการใช้สื่อในรูปแบบของตัวละครหุ่น หุ่นดังกล่าวนี้จะ ช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากพูดอยากแสดงความคิดเห็นเพราะผู้วิจัยใช้รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ มีลูกเล่น หลากหลายมากกว่าการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีภาพประกอบทำไปแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นเด็กยังได้มี ส่วนร่วมในการเป็นผู้เล่าและยังสามารถปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่าได้หลายรูปแบบซึ่งจะช่วยให้ เด็กได้ฝึกทักษะการพูดกับเพื่อนและครู นอกจากนั้นเด็กยังเกิดอารมณ์ร่วมขณะฟังครูเล่านิทานและเกิด จินตนาการ รวมทั้งความคิด สร้างสรรค์ในการเตรียมตัว ออกมาเล่าเรื่องหน้าชั้นเรียนด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ เพื่อพัฒนา ความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและใช้หุ่นมาประกอบ การเล่านิทานเพื่อเปรียบเทียบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นแล้วเด็กปฐมวัยจะมีความสามารถ ทางการพูดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องใน การจัดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นและเพื่อให้เด็กได้ใช้ทักษะทางการพูดเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่า นิทานประกอบหุ่นมือ

สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีความสามารถด้านการพูดสูงกว่าก่อน การจัดกิจกรรม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ ตระหนักถึงคุณค่าของการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบหุ่นมือเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม ความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครู และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยได้จัดกิจกรรมการเล่นนิทานประกอบหุ่นมือเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดและด้านอื่น ๆ
2. ครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยได้สื่อประกอบแผนการสอนการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Purpostie Sampling) โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี จำนวน 16 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี จำนวน 16 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการเล่นนิทานประกอบหุ่นมือแบบสังเกตความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัย จำนวน 1 ชุด

1) การพูดเป็นคำ

- (1.1) การพูดคำศัพท์
- (1.2) พูดแสดงความต้องการของตนเอง
- (1.3) พูดสื่อความหมาย

2) การพูดเป็นประโยค

- (2.1) พูดตอบคำถามให้ผู้อื่นเข้าใจ
- (2.2) พูดเล่าเรื่องราวเป็นประโยค
- (2.3) พูดบรรยายเหตุการณ์ตามความคิดของตนเอง

3) การพูดเล่าเรื่องราว

- (3.1) พูดเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์
- (3.2) พูดข้อคิดที่ได้จากการฟัง

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานประกอบหุ่นมือ เพื่อใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดให้กับเด็กปฐมวัยโดยดำเนินการเป็นขั้นตอน

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพูดและความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัย

3. ศึกษาพฤติกรรมความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยโดยศึกษาจากแบบสังเกตความสามารถในการพูดของ สุทธิพร ชาตธิคุณ (2552) ณัฐตาพร อ่อนพันธ์ (2553) จันทนา ชูชื่น (2553) และพิสุทธิณี ชานนท์ (2556) อิทธิพลต่อพฤติกรรมทางด้านการพูดของเด็ก (จิตราภรณ์ เตมียกุล 2531 : 54) เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักสูตรและการจัดโปรแกรมการอบรมเด็กปฐมวัย สุณี บุญพิทักษ์ (2557 : 18) และผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสังเกตความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้

1) การพูดเป็นคำ

(1.1) การพูดคำศัพท์

(1.2) พูดแสดงความต้องการของตนเอง

(1.3) พูดสื่อความหมาย

2) การพูดเป็นประโยค

(2.1) พูดตอบคำถามให้ผู้อื่นเข้าใจ

(2.2) พูดเล่าเรื่องราวเป็นประโยค

(2.3) พูดบรรยายเหตุการณ์ตามความคิดของตนเอง

3) การพูดเล่าเรื่องราว

(3.1) พูดเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์

(3.2) พูดข้อคิดที่ได้จากการฟัง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความร่วมมือเด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี จำนวน 16 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักริมมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ใช้เวลาทำการ 4 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี วันละ 30 - 45 นาที โดยมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมดังนี้

ชั้นนำ

1. นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนา เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ด้วยการใช้หุ่นมือประกอบ
2. ครูแนะนำหุ่นมือและการขีดหุ่นมือ
3. ครูกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและอยากขีดหุ่นมือด้วยตนเอง
4. บอกข้อตกลงเบื้องต้น

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ครูเล่านิทานที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหน่วยการจัดประสบการณ์โดยเชิดหุ่นมือประกอบการเล่านิทานตามตัวละคร
2. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเอง กลุ่มละ 3 – 4 คน สำหรับทำกิจกรรมการเชิดหุ่นซึกและเลือกหุ่นมือตามตัวละครในนิทานที่ตนเองต้องการ
3. เด็กเชิดหุ่นมือในกลุ่มตามบทบาทของตัวละครในนิทานที่ครูเล่าหรือแต่งขึ้นตามความคิด และจินตนาการของตนเองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการพูด

ขั้นสรุป

ครูให้เด็กอาสาสมัครออกมาเชิดหุ่นมือแสดงเป็นตัวละครในนิทานที่ครูเล่าหรือแต่งขึ้นเองตามความคิด และจินตนาการของเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการพูด และสรุปเนื้อหาที่ได้จากการเล่า นิทาน การประเมินผล สังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัยในขั้นดำเนินกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองผู้วิจัยทำการวัดความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการเดียวกัน ก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์

การให้คะแนน

1. มาก หมายถึง มีพฤติกรรมที่กล้าตัดสินใจเลือกหุ่นมือตามตัวละครที่ตนอยากเป็นและเชิดหุ่นประกอบการเล่านิทานด้วยเสียงดังฟังชัด รู้จักสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่น กล้าทำกล้าแสดงออก ด้วยความมั่นใจ ให้ 3 คะแนน
2. ปานกลาง หมายถึง มีพฤติกรรมที่กล้าตัดสินใจเลือกหุ่นมือและเล่านิทาน ประกอบการเชิดหุ่นได้บ้าง สนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นด้วยเสียงและถ้อยคำไม่ชัดเจน แสดงความไม่ค่อยมั่นใจ ให้ 2 คะแนน
3. น้อย หมายถึง เลือกหุ่นมือแต่ไม่กล้าเชิดหุ่น ไม่กล้าเล่านิทาน ไม่สนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นแสดงความไม่มั่นใจ ให้ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการสังเกตความสามารถทางสังคมของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือของเด็กปฐมวัย 2 ครั้ง คือ

1. ผู้วิจัยทำการสังเกตพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ (Pretest) ก่อนการทดสอบ
2. ผู้วิจัยทำการสังเกตพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ (Posttest) หลังเสร็จสิ้นการทดสอบ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (mean) ใช้สูตร (ล้วนสายยศและอังคณา สายยศ 2538 : 73)

สูตร	\bar{X}	=	$\frac{\sum x}{n}$
เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนข้อมูล

2. หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ, 2538, น. 273)

สูตร	S.D.	=	$\frac{\sqrt{n \sum x^2 - (\sum x)^2}}{n(n-1)}$
เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	x	แทน	คะแนนแต่ละในกลุ่มตัวอย่าง
	$n-1$	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

3. เปรียบเทียบความสามารถในการพูดก่อนและหลังการทดลอง โดยการ ทดสอบค่าที (t-test) แบบ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกัน (dependent sample) จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 112)
เมื่อกำหนดให้

$$t = \frac{\sum D}{\frac{2}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{(n-1)}}}}$$

- t แทน การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในการพูดก่อนและหลังทดลอง
- $\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างของคะแนนความสามารถในการพูดหลังทดลองกับก่อนทดลอง
- $\sum D^2$ แทน ผลรวมของความแตกต่างยกกำลังสองของคะแนนความสามารถในการพูดหลังทดลองกับก่อนทดลอง
- n แทน จำนวนเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานประกอบหุ่นมือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบหุ่นมือ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานประกอบหุ่นมือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี จำนวน 16 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ก่อนการทดลองนำแบบสังเกตพัฒนาการทางด้านการพูดมาเก็บข้อมูล ก่อนจัดกิจกรรมและหลังการทดลองนำแบบสังเกตพฤติกรรมด้านการพูดมาเก็บข้อมูลหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย การส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ สรุปได้ดังนี้

ผลการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ ดังตาราง

พัฒนาการด้านความสามารถในการพูด ของเด็กปฐมวัย	ก่อนการจัด กิจกรรม		หลังการจัด กิจกรรม		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1) การพูดเป็นคำ	2.62	0.61	2.81	0.40	-0.19	.000
2) การพูดประโยค	2.37	0.71	2.75	0.44	-0.38	.000
3) การพูดเล่าเรื่องราว	2.18	0.75	2.56	0.62	-0.38	.000
รวม	2.39	0.69	2.70	0.48	-0.31	.000

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หลังการศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีรายละเอียด ดังนี้

ก่อนการทดสอบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 2.39$, S.D=0.69) และหลังการทดสอบการจัดการส่งเสริมพัฒนาการด้านความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X} = 2.70$, S.D=0.48)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัตถุประสงค์ เพื่อรู้วิธีหาประสิทธิภาพในการสอนโดยใช้หุ่นมือ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ พบว่าความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการทดสอบสูงกว่าก่อนการทดสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

ประกอบหุ่นมือ ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการพูดที่สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า กิจกรรมเล่า นิทานประกอบหุ่น เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีการพูดเลียนแบบบทสนทนาของตัวละคร ตามเนื้อเรื่อง และมีการสอดแทรกคำถามจากครู เพื่อให้เด็กได้คิดและตอบคำถามตามความรู้สึกของตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 11 – 12) ที่กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟัง จะช่วยให้เด็กได้พัฒนา ภาษาและความคิด เพราะการให้เด็กได้พูดเลียนแบบบทสนทนาของตัวละคร จะช่วยให้เด็กได้แสดงออก ถึง ความรู้สึก ขยายความคิดของตนเองให้กระจ่าง และพัฒนาภาษาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับเกริก ยूनพันธ์ (2539 55 - 55) และแปลน พอร์ คิตส์ (2547) ที่กล่าวว่า นิทานช่วยให้เด็กได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รวมทั้งพัฒนา ทักษะการฟัง และการพูด นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยนำหุ่นหลายรูปแบบมาใช้เป็นสื่อประกอบ การเล่านิทาน ยัง ช่วยให้เด็กเกิดความสนใจ และสนุกสนานกับการฟังนิทานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเกริก ยूनพันธ์ (2539, 36 - 55) ที่กล่าวว่า การเล่านิทานโดยใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการเล่า เช่น เล่า โดยใช้หุ่นนิ้วมือ จะช่วยทำ ให้การเล่าสนุกสนานยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับบุปผา เรืองรอง (2551: ออนไลน์) กล่าวว่า การเล่านิทานประกอบสื่อ จะช่วยให้เด็กสนใจ เข้าใจเรื่องราวของนิทานได้ดี เมื่อพิจารณาความสามารถทางการพูดเป็นรายด้าน สามารถ อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ความสามารถด้านการรู้คำศัพท์ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่น มี ความสามารถด้านการรู้คำศัพท์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้ เพราะก่อนการจัด กิจกรรม เด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้จักคำศัพท์ใหม่ ๆ คำบางคำเด็กยังไม่เคยได้ยิน เด็กจึงเชื่อมโยงภาพที่ตนเห็นกับ ประสบการณ์เต็ม แล้วตอบตามความเข้าใจของตนเอง มีลูกบ้างผิดบ้าง ส่วนเด็กที่ตอบถูกต้องทั้งสามนั้นมีจำนวน
2. วิจัยได้ทำการ HS4 หุ่นมาใช้ประกอบการเล่านิทาน พบว่า เด็กให้ความสนใจ และมีความ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น มีความมั่นใจ ในการตอบคำถามมากขึ้น สามารถจดจำคำศัพท์ใหม่ ๆ และนำไปใช้ได้ถูกต้อง จึงส่งผลให้หลังการจัด กิจกรรมมีค่าเฉลี่ยด้านการรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับปริศนา สิริยาชา (2537: 91-96) ที่กล่าวว่า การจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการพูด คือ การพูดคุยกับ เด็กบ่อย ๆ คำพูดต่าง ๆ ของเด็ก มักเป็นคำที่ได้รับมาจากผู้ใกล้ชิด หลังจากนั้นเด็กจึงเริ่มเรียนรู้คำต่าง ๆ เอง ดังนั้นการพูดของครูซึ่งเป็นบุคคล ที่ใกล้ชิดกับเด็กอยู่จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เช่น การสอนให้เด็กรู้จักความหมาย ของคำ การสอนคำจากท่าทาง การสอนโดยการอ่านนิทานให้ฟัง และการหัดให้เด็กได้ตอบคำถาม เป็นต้น นอกจากนี้ในงานวิจัยของไพน์ และคณะ (Pine, Linvent & Roland, 1997: 807 - 819) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบที่แตกต่างกัน ในขั้นตอนการใช้คำเดียวที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการใช้คำพูดของแม่ และการ ผสมคำของเด็ก (Stylistic Variation at the "Single Word Stage: Relation between Maternal Speech Characteristic and Children's Vocabulary Composition and Usage) พบว่า การใช้คำของ เด็กแตกต่างกันไปตาม การใช้คำพูดของแม่ วิธีการพูดของแม่ มีอิทธิพลต่อพัฒนาการการใช้คำพูดของลูก โดยตรง คือ แม่ที่พยายามอธิบายความหมายคำศัพท์ จะสามารถถ่ายทอดคำพูดใหม่ ๆ ให้ลูกได้มากกว่าแม่ที่ พูดโดยวิธีการออกคำสั่ง และแม่ที่พูดเก่ง ๆ จะทำให้เด็กเรียนรู้คำต่าง ๆ เช่น คำอุทานคำสั้น ๆ ได้เป็น เปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าแม่ที่ไม่ค่อยพูด และงานวิจัยของ แอลลิส และบรูสเตอร์ (Ellis, & Brewater. 1991 1 - 2) ยังพบว่า ในนิทานแต่ละเรื่อง มักจะมีค่าและโครงสร้างประโยคซ้ำไปซ้ำมา ช่วยให้เด็กจดจำทุกรายละเอียดได้

การที่ครูแนะนำคำศัพท์ หรือทบทวนคำศัพท์จากนิทาน เด็กจะได้เรียนรู้โครงสร้างภาษา ซึ่งช่วยให้เด็กได้จดจำ และเทียบเคียงปริบท โดยใช้ความคิดแล้วค่อย ๆ นำไปสู่คำพูดของเด็กเอง

2. ความสามารถด้านการพูดเป็นประโยค เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ประกอบหุ่น มีความสามารถด้านการพูดเป็นประโยคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็น เช่นนี้ เพราะขณะจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่น เด็กได้พูดบทสนทนาของตัวละครตามครู ทำให้เด็กสามารถจับใจความและพูดเป็นประโยคได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้เด็กยังมีความกระตือรือร้นที่จะตอบคำถามของครู หากเด็กคนใดตอบสั้น ๆ ยังไม่ชัดเจน ครูก็จะช่วยแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับเด็กคนใดที่ไม่กล้าตอบ การได้รับกำลังใจจากเพื่อนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการตอบคำถาม และเรียงเรียงคำพูดให้เป็นประโยคได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนมากขึ้น จึงส่งผลให้หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ด้านการพูดเป็นประโยคเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุภาวดี ศรีวรรณ (2542: 63 - 54) ที่กล่าวว่า การฝึกพูด เป็นพื้นฐานที่จะช่วยฝึกทักษะด้านภาษาได้อย่างดี ช่วยให้เด็กสามารถพูดได้ถูกต้องจนเป็นนิสัย เช่น เด็ก ๆ มักจะพูดประโยคปฏิเสธว่า “ผมเปล่าทำ” ต้องแก้เป็น “ผมไม่ได้ทำครับ” หรือ “หนูไม่ได้ทำค่ะ”

3. ความสามารถด้านการพูด เรียงราย ประกวดการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ประกอบหุ่นมีความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ก่อนการจัดกิจกรรมเด็กมีความเขินอาย ไม่ค่อยกล้าพูด กลัวตอบผิด หรือตอบเป็นเพียงประโยคสั้น ๆ แต่ไม่เก็บรายละเอียด ไม่สามารถลำดับเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นจากครู ด้วยการบอคำถามได้รับกำลังใจจากเพื่อน ในการช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาตามเนื้อเรื่อง ของนิทานที่ได้ฟัง จึงส่งผลให้หลังการจัดกิจกรรม เด็กมีความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นมา เพราะขณะจัดกิจกรรม เด็กได้พูดบทสนทนาของตัวละครตามเนื้อเรื่องที่ครูเล่า ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน เด็กจึงมีความมั่นใจในการตอบคำถามมากขึ้น สามารถเก็บรายละเอียดจากภาพได้มากขึ้น และเรียงลำดับเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การที่ผู้วิจัยเล่านิทานไม่จบเรื่อง ยังเป็นการส่งเสริมและให้การสนับสนุน จึงส่งผลให้หลังการทดลองเด็กมีความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้ช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการพูด ให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ รู้จักการแบ่งปันและรอคอย ในการใช้สื่ออุปกรณ์ร่วมกัน
2. ในระยะแรกของการจัดกิจกรรม เด็กจะยังไม่กล้าออกมาพูด หรือแสดงความคิดเห็นมากนัก เพราะเด็กยังไม่คุ้นชินกับการออกมาพูดหน้าชั้น แต่เมื่อได้รับการกระตุ้นจากครู และได้รับกำลังใจจากเพื่อน ๆ เด็กก็มีความมั่นใจในตนเอง และกล้าที่จะออกมาพูดหน้าชั้นมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การวิจัยครั้งนี้เปิดโอกาสให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการพูดตามจินตนาการของตนเอง ซึ่งช่วยฝึกให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในขณะทำกิจกรรม ซึ่งในระหว่างทำกิจกรรมครูควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่าเรื่อง และกำหนดบทบาทของตัวละครเองว่า ถ้าเด็กเป็นตัวละครตัวนี้เขาจะอย่างไร เพื่อที่เด็กจะได้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ในการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นควรมีการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ ให้พร้อมและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
3. เมื่อเด็กออกมาเล่านิทานหรือแสดงความคิดเห็น ครูและเพื่อน ๆ ควรให้การสนับสนุนและชื่นชมเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสามารถทางการพูด การฟัง การอ่านและการเขียนไปพร้อม ๆ กันโดยใช้หุ่นเป็นสื่อประกอบการเล่าเรื่อง ที่มีรูปแบบและสีสันน่าสนใจมาเป็นตัวเร้าให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออก
2. ควรมีการจัดกิจกรรม และวัดความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นในหน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร สถานศึกษา ระดับชั้นปฐมวัย ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการ สถาบันเลี้ยงเด็ก หรือตามโรงพยาบาลเด็ก เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษา และวิจัยการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การรอคอย ความมีระเบียบวินัย ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่121) อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาจารย์ปรีक्षा ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพร ทับทิมศรี ที่ให้ปรึกษา แนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทั้งขั้นตอนและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นางเรวดี สีหะวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) นางวิภาดา สิมาชันท์ (ครูแพง) นางสาวจันทร์สุดา จงจำ (ครูดา) และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้วิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้อำนาจใจ ความหวังใฝ่ และความช่วยเหลือให้ผู้วิจัยฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้ได้สำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมวิชาการ. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพหุศักราช 2540 (อายุ 3 – 5 ปี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [2] กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). *ความคิดสร้างสรรค์หลักการทฤษฎีการเรียนการสอน การประเมินผล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- [3] _____. (2546). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพหุศักราช 2546 (อายุ 3 – 5 ขวบ)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- [4] กณิกการ พงศพันธุ์สถาพร. (2553). *พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสดง ประกอบการเล่นิทาน*. (ปริญญาณพนธ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [5] กาญจนา สุวรรณธาร. (2537). *ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นสร้างสรรค์ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก*. (ปริญญาณพนธ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [6] กิ่งแก้ว อรรถากร. (2519). *นิทานพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ: ชัยศิริการพิมพ์.
- [7] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541). การเล่านิทาน. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 2(2): 10-19.
- [8] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.
- [9] คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2548). *คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [10] จักรพงศ์ สุวรรณรัศมี. (2553). *คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์: ศิลปะเด็กปฐมวัย พิมพ์ครั้งที่ 2*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ชลบุรี: โรงเรียนทนาพรวิทยา.มิตรสัมพันธ์กราฟฟิก.
- [11] _____. (2545). *รูปแบบการสอนปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดสันเพรสโปรดักส์.
- [12] ณิชฐยาน ยิงยงค์. (2553). *ผลการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาณพนธ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [13] ณภัทรสร จรจรรย์. (2551). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้คำคล้องจองประกอบภาพ*. (ปริญญาณพนธ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [14] ณัฐธยาน ยี่งงค์. (2553). ผลการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [15] สรวงพร กุศลส่ง. (2553). สุนทรียภาพทางศิลปะระดับปฐมวัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- [16] สัจจิตรา ทวีชีพ. (2553). วิธีประเมินความคิดสร้างสรรค์เด็กปฐมวัย. สืบค้น 3 มีนาคม 2560, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/358170>

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ
จากเศษวัสดุโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121)

อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

Promotion of early childhood creativity By organizing activities to
tear, cut, collage from scrap materials School 4
(Ban Non Samphan Mittraphap 121)

กาญจนา เกมาหะยุง¹ อรพร ทับทิมศรี² เรวดี สีหะวงษ์³ และวิภาดา สิวาจันทร์⁴

Kanjana Kamehayung¹, Oraporn Tubtimsri², Rewadee Sihawong³ and Chantasuda Jongjam⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เพื่อศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำกิจกรรม ฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ วิธีดำเนินการวิจัย กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านหลังการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับต่ำหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเด็กมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลางโดยเด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัยสามารถคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ

Abstract

This research article aims to study the promotion of creativity of early childhood children. By organizing an activity to tear, collage from scrap materials to study the promotion of creativity of early childhood children by organizing an activity to tear, collage

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

from scrap materials, to compare the creativity of early childhood children before and after the activity to tear, collage from scrap materials. how to conduct research Define the population and sample. Creation of research tools data collection Organizing and analyzing data Analysis of the research findings found that the creativity of early childhood children as a whole and after organizing the shredded art from scraps activity was higher than before the shredded shredded from scraps activity was statistically significant at the level of . 01 Changes in creativity of early childhood children found that the creative abilities of early childhood children before the experiment were low, after organizing art activities with banana leaves, children were creative at a medium level. more creative.

Keywords: Early childhood children can be creative. By organizing activities to tear, cut, collage from scrap materials

บทนำ

เนื่องจากสมองของเด็กพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมากในช่วง 2-3 ปี แรกหลังคลอด สมองของเด็กจะเติบโตขึ้นจนมีขนาดเกือบเท่ากับสมองของผู้ใหญ่ เด็กวัยทารกจนถึงสามขวบ เป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญมากในการพัฒนาศักยภาพทางสมอง เพราะเป็นช่วงเวลาแห่งการเปิดรับข้อมูลการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกอย่างรวดเร็ว ทุกอย่างที่เขาปะทะล้วนเป็นข้อมูลเข้าไปกระตุ้นสมองเด็กทำให้เกิดเครือข่ายเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อต่าง ๆ อย่างมากมายซึ่งจะทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตไปพร้อมกันทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ เด็กในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมต่อเนื่องเป็นลำดับ ก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยต่อมา ถ้าเด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกจำกัดควบคุมการคิดและการกระทำใดจะรู้สึกอายและไม่กล้าทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม ฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกทางความคิดที่เด็กได้สำรวจและจัดทำกับวัตถุโดยตรง เด็กสามารถออกแบบ ตกแต่ง กับชิ้นงานได้อย่างอิสระ เสรี ตามความสนใจของแต่ละคนและสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม ฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำกิจกรรม ฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยเกิดพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์เมื่อทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ โดยเศษวัสดุ

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังที่ได้รับการจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รู้เกี่ยวกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม ฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ
2. ได้ทราบถึงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำกิจกรรม ฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Purposive Sampling)

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นนักเรียนชาย - หญิงอายุระหว่าง 3 - 4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์สว่าง ตำบลบุงสูง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 17 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย นักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3 - 4 ปี จำนวน 17 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) ตำบลหญ้าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะ เศษวัสดุ
 2. แบบประเมินระดับความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการสังเกต
1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การ ฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุดำเนินการดังนี้
 - 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1.1) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของวราภรณ์ นาคะศิริ (2546) เสาวนีย์ อุ่นประเสริฐสุข (2548) ปัทมา แจ่มจำรัส (2548) รัตนา นิสภกุล (2550) สมศรี เมฆไพบูลย์วัฒนา (2551) พิจิตรา เกษประดิษฐ์ (2552) รวีวรรณ สุวรรณเจริญ (2554)
- 1.2) กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ของเยาวพา เดชะคุปต์ (2542)
- 1.3) ศิลปะศึกษา ของวิรุณ ตั้งเจริญ (2526)
- 1.4) กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ของสัตยา สายเชื้อ (2541)
- 2) สร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฝึก ตัด ปะ โดยเศษวัสดุ ซึ่งมีกรอบของรายละเอียดดังนี้
 - 2.1) ชื่อกิจกรรม
 - 2.2) จุดประสงค์
 - 2.3) วัสดุ-อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม
 - 2.4) เนื้อหา
 - 2.5) การดำเนินกิจกรรม
 - 2.6) การประเมินผล
- 3) ผู้วิจัยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ
- 4) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฝึก ตัด ปะ เศษวัสดุ ให้เหมาะสมตามคำแนะนำ
 - 4.1) ปรับกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ที่มีความยากมากเกินไปซึ่งไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่น การทำ
 - 4.2) เรียงลำดับของกิจกรรมที่มีความยากง่ายให้เหมาะสม
 - 4.3) เปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์บางอย่างให้ง่ายต่อการทำกิจกรรมและไม่เกิดอันตราย
- 5) นำแผนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฝึก ตัด ปะ เศษวัสดุ ไปทดลอง กับเด็ก

นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี จำนวน 17 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565
โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) ตำบลหญ้าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
- 6) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงเหมาะสมแล้วไปจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย
- 7) แบบประเมินระดับความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการสังเกต โดยตั้งเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบประเมินพฤติกรรมไว้ดังนี้
 - คะแนน 4 หมายถึง ระดับคุณภาพ ดีมาก
 - คะแนน 3 หมายถึง ระดับคุณภาพ ดี
 - คะแนน 2 หมายถึง ระดับคุณภาพ พอใช้
 - คะแนน 1 หมายถึง ระดับคุณภาพ ปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 30 - 45 นาที รวมทั้งสิ้น 8 ครั้ง

โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ

1. นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนา เพลง คำคล้องจอง
2. ครูแนะนำอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จาดเศษวัสดุ
3. ครูอธิบายวิธีการทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จาดเศษวัสดุ
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสร้างข้อตกลง

ขั้นดำเนินกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จาดเศษวัสดุ

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเอง กลุ่มละ 3 – 4 คน
2. ครูแจกอุปกรณ์การทำกิจกรรมให้เด็ก ๆ
3. เด็กลงมือทำกิจกรรมโดยครูใช้เวลาเด็ก 30 - 45 นาที ครูคอยดูแลและอำนวยความสะดวกให้เด็ก

ขั้นสรุป

ครูให้เด็กอาสาสมัครออกมาโชว์ผลงานของตนเอง พร้อมบอกชื่อผลงานของตนเองตามความคิดและจินตนาการของเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านการพูด และสรุปเนื้อหาที่ได้จากการฉีก ตัด ปะ จาดเศษวัสดุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหา ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อน และหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ คือ t-test for Dependent Samples

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน (ลัวิน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 73)

1.1 คะแนนเฉลี่ย

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	\bar{x}	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
	$\sum x$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนน ผลการประเมินทักษะ หรือคะแนนการพัฒนารักلاءแสดงออกใช้สูตร (กาญจนา วัฒยา 2548: 112)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t - test for Dependent Samples (ล้วน ลายยศ; และอังคณา ลายยศ. 2538:104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}} \quad \text{เมื่อ } df = n-1$$

โดย df = N - 1

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่ของคะแนนหรือจำนวนนักเรียน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนน ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
	$(\sum D)^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการให้การศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้ในการพิจารณาเลือกสื่อ และกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือประชากรที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี จำนวน 17 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) ตำบลหญ้าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฝึก ตัด ปะ เศษวัสดุ
2. แบบประเมินระดับความคิดสร้างสรรค์ ด้วยการสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทดสอบทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านหลังการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. การเปลี่ยนแปลงความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยพบว่าความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองอยู่ในระดับต่ำหลังการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุเด็กมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลางโดยเด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

เด็กปฐมวัยที่ได้ทำกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ หลังการทดลอง มีความคิดสร้างสรรค์สูงาก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็น ว่าการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น โดยด้านความคิดริเริ่มอยู่ในระดับสูง ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นแควความคิดละเอียดลอออยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เพิ่มขึ้นนั้น มีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริม คือความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เนื่องจากในการปฏิบัติกิจกรรมนี้ เด็กมีโอกาสได้เลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่หลากหลายอย่างอิสระ เช่น ไม้ไผ่แห้ง หลอดสี กระดาษลัง ฝาขวด โคมพรม กระดาษสีต่าง ๆ ไม้ไอติม ขี้กบเหลา ถ้วยกระดาษ ตามความคิดและจินตนาการ เด็กได้เรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะของเด็กที่ไม่ซ้ำ แบบใคร ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จึงได้ผลงานที่ออกมามีความแปลกใหม่ รวมถึงเด็กได้ฝึกการทำงานอย่างเป็นระบบ เนื่องจากการปฏิบัติบ่อยครั้ง จึงเกิดความคล่องแคล่ว ความรวดเร็วและความชำนาญในการทำงาน ทำให้มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ (ทิวต์ธ นกบิน. 2542: 13; อ้างอิงจาก Torrance. 1964) ที่กล่าวว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อเห็นและเข้าใจ จะรวบรวมประสบการณ์และข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแสวงหาวิธีใหม่ ๆ การที่เด็กได้เลือกอุปกรณ์อย่างอิสระและคิดรูปแบบของงาน การลงมือปฏิบัติ ค้นหาคำตอบด้วยตนเองนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติบ่อยครั้งทำให้ได้ผลงานที่แปลกใหม่ออกมาสอดคล้องกับผลการวิจัยของศรีแพร จันทราภิรมย์ (ศรีแพร จันทราภิรมย์,

2550: บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้เปลือกข้าวโพดก่อนและหลังการทดลอง พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ในการทำงานศิลปะด้วยใบตอง ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการซึ่งถือว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

2. การทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เด็กสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของตนเองผ่านการทำงานศิลปะที่หลากหลาย เช่น การฉีก การตัด การประดิษฐ์ ดังที่ (พีระพงษ์ กุลไพศาล . 2533: 9) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมศิลปะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการได้ดี การที่เด็กวาดภาพสักภาพก็เป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยในช่วง 6 ปี แรกเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูงและศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson) ที่กล่าวว่าเด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าหากให้มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรีจะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ สามารถทำได้หลากหลาย แล้วแต่เด็กจะเลือกวัสดุ ที่ตนเองชอบมาสร้างผลงานที่แปลกใหม่ มีความหลากหลายมีรายละเอียดในชิ้นงานแต่ละชิ้น รวมถึงความคล่องแคล่วในการทำงาน ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ อยู่เป็นประจำ โดยเน้นให้เด็กเกิดการคิดค้นผลงานที่แปลกใหม่ด้วยตนเองมีการนำเสนอผลงานทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ พัฒนาการเหล่านี้เป็นพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ (มุสตี กุฎอินทร์. 2526:73) กล่าวว่าความสามารถในการสร้างสรรค์นั้นนับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้ที่สร้างสรรค์มีความพอใจและมีความสุข เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองและกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ยังช่วยในการนำเศษวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์ โดยเด็กสามารถหยาบอุปกรณ์ที่เตรียมไว้โดยเป็นเศษวัสดุ หาง่าย และสามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลายในการทำกิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ทำให้เกิดชิ้นงานที่แปลกใหม่ สอดคล้องกับ (วารุณีนวลจันทร์, 2539: 78) ได้ศึกษาการวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ผลงานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ผลงานมีความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติ

3. กิจกรรมฉีก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เป็นกิจกรรมเสรี เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวัสดุ อุปกรณ์ นำมาทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลงานที่แปลกใหม่ หลากหลาย มีความละเอียดลออและความคล่องแคล่วในการทำงาน ให้เด็กรู้จักการสังเกต การวางแผน การตัดสินใจ ทั้งเกิดทักษะด้านจินตนาการไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติกิจกรรมทำให้สมองซีกขวาที่เกี่ยวข้องกับจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ความคิดแปลกใหม่พัฒนา สอดคล้องกับกิลฟอร์ด (Guilford) กล่าวไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์ เป็นทางด้านสมองที่มีอยู่ในนี้ทุกคน ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิด อเนกนัย คิดได้หลาย ทิศทาง หลายแง่ หลายมุม (อารี รังสินันท์. 2532:3; อ้างอิงจาก Guilford. 1950) และ (สุชาติ นทีตานนท์. 2550) พบว่า ลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นมีอยู่ในตัวบุคคลแต่จะเกิดขึ้นมามากน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าต่าง ๆ หากได้รับการส่งเสริมฝึกฝนอย่างถูกวิธีก็จะทำให้บุคคล

นั้นเกิดลักษณะองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 4 ปี โดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในด้านความริเริ่ม ความยืดหยุ่น ความละเอียดลออ ความไวต่อปัญหา การมีอารมณ์ขัน ความมุ่งมั่น แต่ถ้าเด็กได้รับการดูแลจัดประสบการณ์อย่างถูกต้องตามพัฒนาการอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เด็กอาจจะมียุคองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทุกด้าน ดังนั้นการการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กในด้านการจัดกิจกรรมศิลปะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และส่งเสริมความถนัดของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กคิด ได้ค้นพบและแสดงออกอย่างอิสระ โดยครูเลือกใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคน ในการจัดกิจกรรม ฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำอย่างอิสระและคอยดูแลเมื่อเด็กเกิดปัญหาทำให้หลังจากสิ้นสุดการทดลองเด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. เด็กมีความสนใจในการทำกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เป็นอย่างดี มีความสุข และสนุกกับการเลือกอุปกรณ์ตามความสนใจ ความคิดและจินตนาการของตนเองในการทำชิ้นงานแต่ละชิ้น
2. การจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดและจินตนาการแล้วเด็กสามารถพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้ คือ ด้านร่างกาย การสร้างประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ในการหยิบจับวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ด้านอารมณ์ มีความสุข สนุกสนานเกิดความภาคภูมิใจ ในผลงานของตนเอง เวลาที่ครูให้ออกมาพูดถึงผลงานของตนเอง ด้านสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรอคอย การแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ ด้านสติปัญญาเด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดรู้จักการวางแผน สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป
3. เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์บางชนิดการแบ่งปัน วัสดุ อุปกรณ์ การเก็บของเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วการรักษาความสะอาด เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ทำให้มีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ต่อความสามารถด้านอื่น ๆ เช่น กล้ามเนื้อมือ ความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ที่ทำกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ ต่อความคิดสร้างสรรค์แบบเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดยืดหยุ่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยวัย โดยการจัดกิจกรรมฝึก ตัด ปะ จากเศษวัสดุ โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักรมมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพร ทับทิมศรี ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ทั้งขั้นตอนและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นางเรวดี สีหะวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักรมมิตรภาพที่ 121) นางสาวจันทร์สุดา จงจำ (ครูดา) นางวิภาดา สิมานันท์ (ครูแพง) และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้วิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้กำลังใจ ความห่วงใย และความช่วยเหลือให้ผู้วิจัยฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จ

บรรณานุกรม

- [1] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ม.ป.พ.). *กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [2] กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- [3] เกศินี นิสสัยเจริญ. (2527). *การสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก*. เอกสารการอบรมผู้ดูแลเด็ก รุ่น 2 ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [4] กุลยา ตันติปลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- [5] ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2533). *กิจกรรมศิลปะเด็กอนุบาล*. กรุงเทพฯ: แพลนพับลิชชิง.
- [6] ณิชชุตตา สาครเจริญ. (2548). *การพัฒนากระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานของเด็กปฐมวัยโดย การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [7] เบญจา แสงมลิ. (2545). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- [8] ปริญญา จุลพรหม. (2547). *การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิจารณ์ญาณของเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์*. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [9] ประพิมพ์พัทธ์ พละพงศ์. (2550). *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น*. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [10] ผสุดี ภูมิอินทร์. (2537). *เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วย 8 – 15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [11] ผสุดี ภูมิอินทร์. (2526). *เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วย 8 - 15. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- [12] เพ็ญทิพา อ่วมมณี. (2547) *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ใช้ลวดกำมะหยี่สีในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์*. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [13] พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2545). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- [14] ภรณ์ คุรุรัตน์. (2535). *การเล่นของเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [15] เขียวพา เดชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอ พี กราฟฟิค ดีไซน์.
- [16] รวีวรรณ สุวรรณเจริญ. (2554). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้วยแป้งโดกับลูกกลิ้งหลายลาย*. (ปริญญาณิพนธ์. กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [17] วิรุณ ตั้งเจริญ. (2532). *ศิลปะทรรศน์*. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- [18] วราภรณ์ นาคะศิริ. (2546). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี*. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [19] วรางคณา กันประชา. (2548). *ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ*. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [20] วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). *ศิลปะศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [21] วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองธรรม.
- [22] สมศรี เมฆไพบุลย์วัฒนา (2551). *ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร้อยดอกไม้*. (ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [23] ส. ศิษย์คณศ. (2522). *ศิลปะเข้าใจง่าย*. กรุงเทพฯ: พิมเนศ.
- [24] สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. (2545). *ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- [25] โอภาส บุญครองสุข. (2535). *เราจะสอนวิชาศิลปะศึกษาให้เด็กมีสุนทรียภาพตามแนวปรัชญาศิลปะศึกษา-ศึกษาศิลปะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [26] อารี รังสินันท์. 2526. *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ธนการพิมพ์.
- [27] อารี พันธุ์มณี. 2537. *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ 1412.
- [28] อารี สุทธิพันธ์. (2528). *ศิลปะนิยม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ลาดพร้าว.
- [29] Guilford, J.P.(1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York : McGraw-Hill Book Co.
- [30] Good, (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- [31] Hurlock, E.B. *Child Development*. 5 th ed. New York : McGraw-Hill., 1972.
- [32] Hammond, S.L. and others. (1967). *Good Schools for Young Children Macmillian*.
- [33] Katrin, S.; & Yuri S. (2000). *Left Brain and Right Brain at Origami Training*. Retrieved October 20, 2008.
- [34] Landers, C. (2006). *Early Childhood Development from Two to Six Years of Age*. (Online) Available: <http://www.talkingpage.org/artic012.html>. Retrieved January 25, 2006.
- [35] Peterson, H.T. (1958). *Kindergarten : The Key to Child Growth*. New York: Exposition, Press.
- [36] Stapp, R.Y. (1964). Relationship of Measure of Creativity General Intelligence and Memory. *Dissertation Abstracts International*. 24(5): 52–53.
- [37] Torrance. Palue E. (1969). *Guiding Creative Talent*. New Delhi: Prentice-Hall of India Private Limited.

การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการทำ
เครื่องดื่มสมุนไพร โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121)

อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ

development of basic science skills of early childhood children
by organizing activities to make herbal drinks by Municipal School 4
(Ban Non Samphan Mittraphap 121)

วิชุดา พงษ์ธนู¹ อรพร ทับทิมศรี² เรวดี สีหะวงษ์³ และกันชนา ทองหลอม⁴

Wichuda Phongtanoo¹, Oraporn Tubtimsri², Rewadee Sihawong³ and Kalchana Thonglum⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพร เพื่อศึกษาระดับของทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรม เพื่อเปรียบเทียบระดับของทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย วิธีดำเนินการวิจัย ศึกษาที่มาและปัญหาของการวิจัย กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล จัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าหลังจากที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพร มีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรโดยรวม พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น มีค่าผลต่าง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.93 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพร เด็กปฐมวัยมีการสังเกต การจำแนก ด้านการวัดและด้านการสื่อความหมายสูงขึ้น โดยมีค่าผลต่างคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.13, 1.67, 1.73 และ 1.40 ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพร

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

¹ undergraduate students Bachelor of Education Program Department of Early Childhood Education, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

Abstract

This research article aims to study basic science skills of preschool children through herbal drink making activities. To study the level of basic science skills of preschool children. Both overall and individual aspects before and after the experimental activities. To compare the level of basic science skills of preschool children. how to conduct research Study the origins and problems of the research. Define the population and sample. Create research tools collect information Conducting and analyzing data The results showed that after early childhood children were given herbal drink making activities. Have basic science skills after receiving activity activities. Overall, it was found that preschool children had higher basic science skills with an average score difference of 6.93 points. statistically significant at the level .01 and after considering each aspect, it was found that after receiving herbal beverage production activities Early childhood children had higher observation, classification, measurement and interpretation. The mean score difference was 2.13, 1.67, 1.73 and 1.40, respectively, which all aspects were higher than before the herbal drink making activities. with statistical significance at the .01 level

Keywords: Fundamental science skills of early childhood children through herbal beverage making activities

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆมากมาย เช่น การสื่อสาร การคมนาคม การแพทย์ การศึกษา เป็นต้น สาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็คือ ผลของการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ชีวิตแต่ละบุคคลจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องประสบกับปัญหานานา ชนิดและจะต้องพยายามแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในแง่บวกและแง่ลบ การพัฒนาคุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งการพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่านั้น จึงจะเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะ และความสามารถตลอดจนคุณลักษณะต่าง ๆ ของคนที่ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555: ข-18) ซึ่งให้ความสำคัญกับสร้างภูมิคุ้มกันในการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงด้วยการใช้การวิจัยพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ

สำหรับการพัฒนาประเทศ เพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุนและแรงงานที่มีประสิทธิภาพต่ำ ไปสู่การใช้ความรู้และความชำนาญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีบนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน ฉะนั้นประเทศไทยจึงต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะวิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาความรู้ พัฒนา วิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูล ที่หลากหลายและตรวจสอบได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551: 1-2) ดังนั้น การสนับสนุนสมรรถภาพทางวิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะในด้านทักษะ พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เพราะทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือแรกในการแสวงหา ความรู้ แล้วนำไปสู่กระบวนการคิดและแก้ปัญหาที่ถูกต้องตาม ขั้นตอนและระบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2553: 36-39) กล่าวว่า ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะเกิดขึ้น เมื่อเด็กให้ความสนใจในการเรียนรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ทดลองและสำรวจตามความสนใจเป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักการคิดหาเหตุผลจากการลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีทักษะการสังเกต การระบุ การจำแนก การเรียงลำดับ การเปรียบเทียบ การลงข้อสรุปและการใช้ตัวเลข การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และปลูกฝังทัศนคติที่ดีของวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งและควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยระดับปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเริ่มต้นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดของชีวิตมนุษย์และ พัฒนาการในแต่ละด้านของเด็กจะพัฒนาอย่างรวดเร็ว

พร กุศลสง (2553: 378) ที่กล่าวว่าในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการ ประกอบอาหาร เด็กได้สังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหาร ได้เรียนรู้การเปรียบเทียบการชั่ง ตวง วัด สิ่งต่าง ๆ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 24-25) ดังนั้น การจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่น่าตื่นเต้น สนุกสนาน และเน้นให้เด็กได้ลงมือฝึกฝนทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง จึงเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจในวิทยาศาสตร์มากขึ้น จนกลายเป็นรากฐานที่สำคัญในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในอนาคต

การจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้วยการลงมือกระทำสำรวจ สืบค้น ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับพื้นฐานความคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ผู้ใหญ่เตรียมสภาพแวดล้อมให้ โดยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้เด็กเกิดได้เรียนรู้จากของจริงผ่านกระบวนการ ดังที่จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า เด็ก เรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) (McLachlan, Fleer;& Edwards. 2010: 28)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจนำการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่พัฒนาให้เด็กเกิดองค์ความรู้ การคิด การวางแผน การเรียงลำดับขั้นตอน ตลอดจนการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มาใช้ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ในการสังเกต การสัมผัส การชิม การฟัง การดมกลิ่น การเปลี่ยนแปลงของอาหารตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ การจำแนกและการวัด ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ จนสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความคิดและการสื่อความหมายข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการทดลองการจัดกิจกรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับของทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ สามารถเป็นแนวทางให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย ได้มีแนวทางในการส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโรเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากกระบวนการทำเครื่องตีสมุนไพโร ทำให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยวิธีการอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันได้กว้างขวางมากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครู และผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยได้ จัดการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโร
2. ครูและผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยได้แผนการสอนการจัดกิจกรรม จัดการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโรของเด็กปฐมวัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Purposive Sampling)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโร
2. แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

1. ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี และตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ศึกษาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ปรัชญาการศึกษาของเด็กปฐมวัยและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรปฐมวัยที่ต้องการให้เกิดกับเด็ก ปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานของการจัดกิจกรรมของเด็กปฐมวัย

2. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโร ได้แก่ กิจกรรมการสอนเพื่อฝึกทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยของชุลีพร สงวนศรี (2550) เอกสารคำสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

3. จากการศึกษาเอกสาร หนังสือและนิตยสารเกี่ยวกับกิจกรรมการทำเครื่องตี สมุนไพโร ผู้วิจัยทำการคัดเลือกรายการเครื่องตีสมุนไพโรที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

4. ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโร โดยกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1 กิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพโรเป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดไว้ให้เด็กในแต่ละวัน ตามกระบวนการทำเครื่องตีสมุนไพโร

4.2 จุดประสงค์ เป็นผลสัมฤทธิ์ที่แสดงถึงความสามารถเกี่ยวกับพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ในการปฏิบัติกิจกรรมจนบรรลุเป้าหมาย

4.3 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุถึงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมโดยแบ่ง ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป

1. ศึกษาเอกสารการสร้างแบบทดสอบภาคปฏิบัติของจำนง พรายแยมแห (2534)
2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์
3. กำหนดลักษณะของแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

3.1 เป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติจริง โดยให้เด็กลงมือกระทำปฏิบัติจริงกับอุปกรณ์ที่ใช้ ในการทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

3.2 การสร้างแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ให้ครอบคลุมทักษะพื้นฐาน ทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 4 ทักษะ ซึ่งแบบทดสอบมี 4 ชุด แต่ละชุดเป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติจริง จำนวนชุดละ 7 ข้อ ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้านการสังเกต

ชุดที่ 2 แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้านการจำแนก

ชุดที่ 3 แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้านการวัด

ชุดที่ 4 แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ด้านการสื่อความหมายข้อมูล

3.3 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ -

1 คะแนน หมายถึง เด็กตอบได้ถูกต้อง หรือทำได้ถูกต้อง

0 คะแนน หมายถึง เด็กตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือทำผิดหรือไม่ทำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย 2 ครั้ง คือ

1. ประเมินก่อนทดลอง (Pretest) ด้วยแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

2. เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองในสัปดาห์ที่ 8 ประเมินหลังการทดลอง (Posttest) ด้วย แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นชุดเดียวกับประเมินก่อนทดลอง (Pretest) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม การทำเครื่องตีสมุนไพรร เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยทั้ง ภาพรวมและจำแนกรายทักษะ โดยใช้การวิเคราะห์จากค่าแจกแจง t แบบ dependent sample

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณโดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ 2526: 36) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณโดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญ อนันตพงษ์, 2521: 56) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนนักเรียนแต่ละตัวยกกำลังสอง

สรุปผลการวิจัยและอภิปราย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับของทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ การสังเกต การจำแนก การวัด และการสื่อความหมายข้อมูล และเพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมี

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่ม แบบหลายขั้นตอน คือ เลือกนักเรียน 1 ห้องเรียนจากจำนวน 2 ห้องเรียน แล้วลุ่มนักเรียนจำนวน 15 คน จากห้องเรียนที่เลือกโดยการจับสลาก เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีและตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีและ แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง จากนั้นทำการ

ทดสอบเพื่อวัดทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อนการจัดกิจกรรม โดยใช้แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่ม ตัวอย่างและดำเนินการทดลองด้วยตนเอง จำนวน 8 สัปดาห์ เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมครบ 8 สัปดาห์ นำแบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยมาทดสอบอีกครั้งและนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

หลังจากที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1. ระดับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.33 คะแนน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ในแต่ละทักษะมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น คือ ด้านการสังเกตมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 อยู่ในระดับดีมาก ส่วนในด้านการจำแนก ด้านการวัดและด้านการสื่อความหมายข้อมูลอยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.26, 3.60 และ 3.33 ตามลำดับ

2. ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีค่าผลต่าง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.93 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีการสังเกต การจำแนก ด้านการวัดและด้านการสื่อความหมายสูงขึ้น โดยมีค่าผลต่างคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.13, 1.67, 1.73 และ 1.40 ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการทดลอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้นทั้งโดยรวม และรายด้าน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตี สมุนไพรมีช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาอยู่ในระดับที่ดีขึ้น ทั้งนี้ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้ คือ

1. ระดับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีระดับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สูง กว่าก่อนการทดลองทุกด้าน อภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านการสังเกต เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ด้านการสังเกต ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 คะแนน แต่หลังการจัด กิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 คะแนน แสดงว่าการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีช่วยส่งเสริมในเรื่องการสังเกตได้ เพราะกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้โดยการค้นคว้าและลงมือกระทำด้วย

ตัวเด็กเอง ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการสังเกต ไม่ว่าจะเป็นการดู การสัมผัส การชิมรส การฟังเสียงและการดมกลิ่น จากสื่อและวัสดุอุปกรณ์ของจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์

1.2 ด้านการจำแนก เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ด้านการจำแนก ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.60 คะแนน แต่หลังการจัด กิจกรรมอยู่ในระดับดีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 คะแนน แสดงว่าการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่ม สมุนไพรช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในด้านการจำแนกสำหรับเด็กปฐมวัยได้ เพราะลักษณะของกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรมีการสอดแทรกการเปรียบเทียบ ความเหมือน ความแตกต่างของคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น สี รูปร่าง ขนาด กลิ่น รสชาติอยู่เสมอ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สุจิตต์ สาสีพันธ์

1.3 ด้านการวัด เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อนการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับควรปรับปรุง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 คะแนน แต่หลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับดี ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 คะแนน แสดงว่าการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรช่วยส่งเสริม ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในด้านการวัดได้ เพราะลักษณะของกิจกรรมการทำเครื่องดื่ม สมุนไพรเป็นกิจกรรมประกอบอาหาร ส่วนมากเด็กต้องกะประมาณปริมาณส่วนประกอบและเครื่องปรุงด้วยตนเอง โดยครูสอดแทรกความรู้ในด้านการวัดให้เชื่อมโยงเข้ากับวัสดุ อุปกรณ์และกรรมวิธีในการทำเครื่องดื่มสมุนไพร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด พร กุศลสง

1.4 ด้านการสื่อความหมายข้อมูล เด็กปฐมวัยมีระดับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ก่อนการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับควรปรับปรุง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.93 คะแนน แต่หลังการจัด กิจกรรมเด็กปฐมวัยมีระดับทักษะพื้นฐานอยู่ในระดับดี ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 คะแนน แสดง ว่าการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรช่วยส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในด้านการสื่อความหมายข้อมูลได้ เพราะการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรได้เปิดโอกาสให้เด็กได้ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงกับสิ่งของที่เป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้มีการสนทนาโต้ตอบ การตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยนพูดคุย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด อังสนา นีวสุวรรณ

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรมีคะแนนทักษะพื้นฐาน ทางวิทยาศาสตร์ ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.40 คะแนน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.33 คะแนน แสดงว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรนั้นส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ตรงในการประกอบอาหาร

จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการทำเครื่องดื่มสมุนไพรนั้นเปิดโอกาส ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการปฏิบัติกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 จากการมอง การฟัง การได้กลิ่น การชิม และการสัมผัส เน้นให้เด็กได้ฝึกทักษะการสังเกต การจำแนก การวัดและการสื่อความหมายข้อมูล โดยครูจะสอดแทรกความรู้ทางด้านทักษะพื้นฐานทาง วิทยาศาสตร์ให้แก่เด็กและให้เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่อที่เป็นของจริง เพื่อให้เด็กไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยครูมีบทบาทสำคัญในการเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และใช้คำถามในการกระตุ้นและแนะนำ ให้เด็กได้ลงมือทำ คิดทบทวนลำดับขั้นตอนและสื่อความหมายข้อมูลออกมาในขั้นสรุป

ดังนั้น เด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเลือกกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมควรเป็นกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนและเริ่มจากการทำกิจกรรมง่าย ๆ ไปสู่กิจกรรมยาก เพื่อให้เด็กสามารถวางแผนการทำเครื่องตีสมุนไพรมเองได้
2. ในการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรม ครูควรใช้วัสดุดิบที่หลากหลายในการทำเครื่องตีสมุนไพรมจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นด้วย เช่น การใช้น้ำตาลทรายแดง น้ำตาลกรวด มาแทนน้ำตาลทรายขาว การใช้น้ำผึ้งแทนน้ำเชื่อม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมที่มีผลต่อตัวแปรตาม ด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ความภาคภูมิใจในตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรมกับการจัด กิจกรรมการสอนแบบอื่น เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการทำเครื่องตีสมุนไพรม โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพร ทับทิมศรี ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทั้งขั้นตอนและตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นางเรวดี สีหะวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านโนนสำนักมิตรภาพที่ 121) นางสาวกัลชนา ทองหลอม (ครูพร) นางสาวจันทร์สุดา จงจำ (ครูดา) และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ ทำให้วิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้อำลัใจ ความห่วงใย และความช่วยเหลือให้ผู้วิจัยฝ่าฟันอุปสรรค ต่าง ๆ ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จ

บรรณานุกรม

- [1] กรมวิชาการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี)*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานพิเศษ กรมวิชาการ.
- [2] กองทันตสาธารณสุข. (2550). *น้ำตาล ความหวานในขนม เครื่องดื่ม นมพร้อมดื่ม นมผงสำหรับเด็ก*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์: กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- [3] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2550). *อัจฉริยาจารย์การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [4] _____. (2550). *ครัวห้องเรียนของเจ้าตัวเล็ก*. กรุงเทพฯ: เพื่อนอักษร.
- [5] _____. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.
- [6] คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2543). *สมุนไพรสวนลิรีรุกขชาติ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- [7] ชุติพร สงวนศรี. (2550). *กิจกรรมการสอนเพื่อฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- [8] ณัฐชดา สาครเจริญ. (2548). *การพัฒนากระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของเด็กปฐมวัยโดยใช้การใช้รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้*. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [9] ทิศนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [10] นิตยา ประพฤติกิจ. (2541). *คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- [11] นิภาพร ตะเกาพงษ์. (2553). *สุขภาพดีด้วยสมุนไพร*. กรุงเทพฯ: แฮนด์บุ๊ค.
- [12] ปิยนันท์ แซ่จิว. (2550). *ความชอบการบริโภคผักของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ประกอบอาหาร*. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [13] ปิยะดา ประเสริฐสม, ผุสดี จันทร์บาง, และอังศณา ฤทธิอยู่. (2550). *การบริโภคเครื่องดื่มของเด็กไทยใน 24 ชั่วโมง*. นนทบุรี: กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

- [14] ศรีนยา ทรัพย์วารีย์. (2552). ผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [15] ศศิธร ธนะบุตร. (2551). ผลของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดรูปแบบกิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่มีต่อทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่าน
กระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF)
Development of speech skills in early childhood by using storytelling
activities with pictures through executive thinking processes
(Executive Functions-EF)

รุ่งนภา ชมพู¹ อรพร ทับทิมศรี² อธิษฐาน บุญชู³ อุบลวรรณ แก้วคำ⁴
Rungnapa chompoo¹, Oraporn tabtimsri², Theethuta boonchu³ and Ubonwan kaewkum⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร Executive Functions-EF) มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร Executive Functions-EF) 2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์ EF เล่านิทานประกอบภาพ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียน จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ ประกอบด้วย นิทานเรื่องขอมงกุหลาบน้อยได้ไหม นิทานเรื่องปิดไฟหน่อยนะ นิทานเรื่องราชสีห์ขนปุยกับหนูจืดตัวจ้อย นิทานเรื่องตึกตอก 2) แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน 8 แผน 3) แบบประเมินการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแบบทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test Dependent Sample ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ หลังการทดลอง ทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการ EF (Executive Functions) โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง และความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการ EF (Executive Functions) มีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย, การเล่านิทานประกอบภาพ, การคิดเชิงการบริหาร (EF)

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 33000

¹ Undergraduate Student Bachelor of Education Program in Early Childhood Education Faculty of Education Sisaket Rajabhat University 33000

Abstract

Research papers on improving the speaking skills of early childhood children using storytelling activities to illustrate them through the executive thinking process Executive Functions-EF) are objective. 1. To study the development of early childhood speech skills using visual storytelling activities through executive thinking processes Executive Functions-EF) 2. To compare the speech skills of early childhood children before and after. Ef experiences, storytelling, illustrations, samples, etc. The researchers used the One Group Pretest-Posttest Design experimental model. Can you ask for a crown? A tale about turning off the lights. Tales of a shaggy rajshi with a rat Tick-to-a storytelling 2) 8 storytelling activities plan 3) Early childhood speech skills development assessment Statistics used in research Average () percentage values Standard deviation (S.D.) and hypothetical tests using the t-test Dependent Sample. After the trial, the speaking skills of early childhood children who were organized through the EF (Executive Functions) process were high overall and individually, and the speaking ability of early childhood children after organizing storytelling activities through the EF (Executive Functions) process was statistically significantly higher than before the event at .01.

Keywords: Early childhood speaking skills, storytelling, and administrative thinking (EF)

บทนำ

การจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์ เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยแห่งช่วงพลังการเจริญเติบโตของชีวิตที่ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนอย่างถูกต้องเหมาะสม ตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับเพียเจต์ (Pige) ได้กล่าวว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่เกิดขึ้นในวัยก่อนปฐมวัยนี้ จะเป็นรากฐานให้แก่พัฒนาการทางด้านปัญญาในระดับต่อ ๆ ไปและในการพัฒนาประชากรประเทศควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยเพราะเด็กพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญาสังคม บุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาขั้นต่อ ๆ ไป (ดวงเดือน ศาสตรภัท, 2522: 10-18)

โรงเรียนเป็นแหล่งรวมของเด็ก ๆ มากมาย ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงมีมาก ปัญหาหนึ่งที่โดดเด่น ที่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่าและทุกโรงเรียนอาจที่ต้องพบเจอ ก็คือ ปัญหาการพูดของเด็ก เด็กบางคน หรือหลายคนไม่สามารถที่จะพูดได้ตอบ พูดแสดง ความความคิดเห็นในการทำกิจกรรมกับคุณครูหรือร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ ปัญหานี้หากไม่ได้รับการแก้ไขจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะทำให้เกิดปัญหาอื่นอีกมากมายตามมา เช่น ไม่กล้าพูดไม่กล้าแสดงออกหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนในอนาคตได้ และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านโชนงเลง เมื่อมาโรงเรียนผู้เรียนไม่มีบทบาทในชั้นเรียน ยิ้ม และเมื่อครูถามคำถามมักจะไม่ตอบ ไม่สามารถบอกเล่าความ

ต้องการของตนเองให้ครูและเพื่อนฟังได้ เด็กวัย 4-5 ปี ต้องมีการพัฒนาการทางด้านอารมณ์ – จิตใจสังคม และสติปัญญา จากการเลี้ยงดูที่ส่งเสริมถึงพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่ เด็กกับครู เพื่อพัฒนาตนเองตามลำดับของคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างสมดุล และเต็มศักยภาพ ผู้วิจัยจึงหาวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก ในเรื่องการพูดเพื่อพัฒนาการให้นักเรียนมีศักยภาพและมีทักษะการพูดที่ดีขึ้น

การพูดและการสนทนาจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากทั้งในชีวิตประจำวันและชีวิต การทำงาน การพูดเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องใช้ภาษาอยู่เสมอและใช้คำพูดในการสื่อสารถึงบุคคล (Personal media) หรือเป็นวิธีทางหนึ่งในการถ่ายทอดชักนำเอา ความรู้สึกนึกคิดของตนมาตีแผ่แสดงให้ผู้อื่นได้ทราบและเข้าใจ เมื่อเป็นเช่นนี้การพูดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นการพูดการสนทนาที่ถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับบุคคลในอนาคต (สุภี วงศ์พลับ, 2555: 2)

การพัฒนาทักษะทางการพูดให้กับเด็กปฐมวัยมีหลายวิธี เช่น การร้องเพลง การเล่นเกมบทบาทสมมติฯ แต่ในที่นี้ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้หนังสือนิทานในการพัฒนาทักษะทางคำ การพูดของเด็กปฐมวัยเพราะธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะชอบฟังนิทานที่มีรูปภาพประกอบจะช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากเห็นโดยใช้ภาษาพูดสนทนาสื่อสารกับครู เป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากพูดทุกวันจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาดีขึ้น

การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กที่มีอายุ 3 - 5 ขวบ เป็นอย่างมาก เพราะนิทานเป็นเรื่องของความบันเทิงฟังแล้วเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ให้ข้อคิดและคติเตือนใจ และนิทานยังเป็นสื่อที่มีพลังมากมาย ในการเปลี่ยนแปลงเด็ก เด็กสามารถตอบสนองต่อการเล่านิทานได้อย่างดีตั้งแต่ในวัยทารก (วาโร เฟิงส์วัสดี, 2541: 47-57) นิทานนอกจากจะให้ความบันเทิงฟังแล้วเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน แล้วในนิทานยังมีเนื้อเรื่องที่หลากหลาย และผู้เล่าควรเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมที่จะทำ 4 ให้เด็กฟังแล้วสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ซึ่งเทคนิคดังกล่าวก็คือ การเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ เพราะคุณค่าต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในนิทานจะถูกประทับไว้ในใจเด็กอย่างลึกซึ้งซึ่งการที่เด็กฟังนิทานซ้ำ ๆ ไม่ใช่เพื่อจดจำ เพราะเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการอย่างพิเศษของการจดจำที่แม่นยำเด็ก ส่วนมากสามารถจำนิทานได้หลังจากฟังนิทานเพียงครั้งเดียว หากแต่การเล่านิทานซ้ำ ๆ กัน เป็นเวลานานนั้นช่วยให้เซลล์สมองของเด็กสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้น หมายถึงความสามารถในการจับใจความและการเรียนรู้ก็จะมากขึ้นด้วย (มานิตา สีโทชวลิต, 2544: 45-46) การเล่านิทานซ้ำแล้วซ้ำ อีกจะช่วยให้พลังในส่วนลึกของนิทานสามารถเข้าไปมีอิทธิพลกับจิตใจของเด็กซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถจับใจความ เก็บเอาความคิดและความหมายในนิทานเข้าไป พัฒนาเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ภายในตัวของเขาเองซึ่งจะเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และยาวนาน มากกว่าการเล่าเพียงครั้งเดียว ในการเล่าเรื่องในครั้งต่อไป อาจเปลี่ยนจากที่นักเรียนเคยเป็นแต่เพียงผู้ฟังมาเป็นผู้พูดหรือผู้เล่า และพร้อมกันนี้นอกจากจะเป็นผู้เล่าแล้วก็จะได้เข้าถึงเรื่องราวโดยผลัดเปลี่ยนไปเป็นผู้แสดง ประกอบการเล่าเรื่อง เพื่อให้เข้าใจในเนื้อเรื่องได้ชัดเจนลึกซึ้งขึ้นด้วย และด้วยวิธีการนี้นิทานเข้าถึงธรรมชาติของเด็กและพัฒนาทักษะการจับใจความเด็กโดยไม่รู้ตัวใน ขณะเดียวกัน เด็กก็เรียนรู้คุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์ (ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, 2538: 64-65) การพัฒนาความฉลาด

ทางอารมณ์นั้น วีระวัฒน์ ปันนิคามัย (2545: 32) ได้อธิบายว่า เป็นการพัฒนาสมองในส่วนของระบบ Limbic ซึ่งควบคุมความรู้สึก แรงขับของร่างกาย มึนงานวิจัย ชี้ว่าวิธีการฝึกสมองส่วนบนนี้เป็นวิธีการที่ดีที่สุด คือ เริ่มจากการสร้างแรงจูงใจและชี้ชวนให้ปฏิบัติ ทั้งนี้ความฉลาดทางอารมณ์สามารถฝึกและพัฒนาให้ตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะมีการพัฒนาสมองพร้อมแล้ว และพ่อแม่ ครูอาจารย์ จะต้องร่วมเรียนรู้และฝึกฝนด้วยความฉลาดทาง อารมณ์เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม จึงต้องฝึกฝนในสถานการณ์ให้ทดลอง เรียนรู้ ปฏิบัติ มีการประเมินความพร้อมและความต้องการก่อน โดยมีการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลนั้น รวมทั้งสภาพปัญหาและความต้องการก่อนการพัฒนาและยังต้องมีการติดตามประเมินผลการพัฒนา (กรมสุขภาพจิต, 2546: 4)

นอกจากนี้ สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 สังคมต้องการพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูคนยุคใหม่ การเป็นพลเมืองยุคใหม่ เด็กปฐมวัยต้องมีพัฒนาการที่ตัวอย่างรอบด้านและสมดุลทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา คุณลักษณะของพลเมืองที่มีคุณภาพได้แก่ 1) คนที่มีสุขภาพแข็งแรง 2) คนที่มีจิตใจเข้มแข็งเบิกบาน 3) คนที่มีสัมพันธภาพกับคนอื่นดี 4) คนที่ คิดเป็นเหตุเป็นผลและ 5) คนที่มีสติ รู้ควร-ไม่ควร การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคนในภาพในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาวิจัยได้ศึกษาเอกสารทางการศึกษาปฐมวัยพบว่าการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive function) เป็นองค์ความรู้ใหม่ในสังคม วีระศักดิ์ ชลไชยะ (2562: เว็บไซต์) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะ EF (Executive function) ตั้งแต่ปฐมวัยเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในยุค Thailand 4.0 ได้ให้ความหมาย EF (Executive function) หมายถึงหน้าที่ในการบริหารจัดการ และกำกับควบคุม ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองเพื่อไปให้ถึงเป้าหมายได้ ซึ่งสมองส่วนหน้าบริเวณ Prefrontal cortex เป็นสองส่วนสำคัญที่ทำหน้าที่บัญชาการ EF (Executive function) นี้ให้ทำงานเชื่อมโยงและกำกับสมองส่วนอื่น ๆ เพื่อให้สมองสามารถควบคุมตนเองจนไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพการพัฒนาทักษะสมอง EF (Executive function) เอกสารส่วนใหญ่ให้ชื่อว่า ทักษะสมอง เพื่อบริหารจัดการชีวิตให้สำเร็จซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน 9 ทักษะได้แก่ 1) จำเพื่อใช้งาน 2) ยืดหยุ่น ความคิด 3) ยังคิดไตร่ตรอง 4) วางแผนจัดระบบตาเนนการ 5) มุ่งเป้าหมาย 6) ริเริ่มและลงมือทำ 7) จดจ่อใส่ใจ ควบคุมอารมณ์ 9) ติดตาม ประเมินตนเอง จะเห็นได้ว่าทักษะ ทั้ง 9 ทักษะ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือครู ควรให้ความสนใจเพราะทักษะ EF (Executive function) เป็นทักษะสมอง ซึ่งจากรายงานการวิจัยของดุซงกี อุกการ และอรปรียา ญาณะชัย (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรเลือกใช้หลักการใด: "การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน" หรือ "การคิดเชิงบริหาร" ผลจากการวิจัยพบว่า การนำหลักการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานหรือการคิดเชิงบริหารสู่การปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เลือกใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อความสำเร็จ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างเต็มศักยภาพ และเป็นการวางรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะเป็นกำลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีการสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ ผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) เพื่อพัฒนา

ทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ใช้นิทานประกอบภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เพื่อเปรียบเทียบว่า หลังจากจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพแล้ว เด็กปฐมวัยจะมีจะมีความสามารถด้านการพูดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้เด็กได้ใช้ทักษะทางการพูดเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านโชนงเลง
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง การใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF)

สมมติฐาน

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร Executive Functions-EF) มีทักษะการพูดที่ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) และเพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ EF เล่านิทานประกอบภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโชนงเลง ตำบลหนองม้า อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ ประกอบด้วย นิทานเรื่องขอมงกุฏน้อยได้ไหม นิทานเรื่องปิดไฟน้อยนะ นิทานเรื่องราชสีห์ขนปุยกับหนูจืดตัวจ้อย นิทานเรื่องตึกตอก แผนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน 8 แผน และแบบประเมินการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแบบทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test Dependent Sample

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุ 4-5 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนบ้านโชนงเลง อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามี 3 ประเภท ดังนี้

1. นิทานประกอบภาพจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่
 - 1.1 นิทานเรื่องขอมงกุฏหน้อยได้ไหม
 - 1.2 นิทานเรื่องปิดไฟหนอยนะ
 - 1.3 นิทานเรื่องราชสีห์ชนปุ๋ยกับหนูจืดตัวจ้อย
 - 1.4 นิทานเรื่องตึกตอก
2. แผนการจัดประสบการณ์จำนวน 8 แผน ได้แก่
 - 2.1 แผนการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 1-2 นิทานเรื่อง “ขอมงกุฏหน้อยได้ไหม”
 - 2.2 แผนการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 3-4 นิทานเรื่อง “ปิดไฟหนอยนะ”
 - 2.3 แผนการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 5-6 นิทานเรื่อง “ราชสีห์ชนปุ๋ยกับหนูจืดตัวจ้อย”
 - 2.4 แผนการจัดประสบการณ์ครั้งที่ 7-8 นิทานเรื่อง “ตึกตอก”
3. แบบประเมินทักษะทางการพูดของเด็กปฐมวัยภายในโรงเรียนบ้านโชนงเลง ดังนี้
 - 3.1 แบบประเมินทักษะทางการพูดก่อนทำกิจกรรม
 - 3.1.1 ด้านการรู้คำศัพท์
 - 3.1.2 ด้านการพูดเป็นประโยค
 - 3.1.3 ด้านการพูดเป็นเรื่องราว
 - 3.2 แบบประเมินทักษะทางการพูดหลังทำกิจกรรม
 - 3.2.1 ด้านการรู้คำศัพท์
 - 3.2.2 ด้านการพูดเป็นประโยค
 - 3.2.3 ด้านการพูดเป็นเรื่องราว

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้รวมคะแนนผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลที่แสดงพฤติกรรมและวัดได้ในแต่ละวัน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ
2. รวมคะแนนจากแบบสังเกตทักษะการพูดของเด็กแต่ละคนในแต่ละวันให้ครบ 4 สัปดาห์ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ
3. แสดงค่าคะแนนจากการมีทักษะใน 4 สัปดาห์ ไว้ในตารางเดียวกัน ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม เพื่อให้เห็นความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการทำให้เด็กมีทักษะการพูด ด้วยกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ
4. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบวัดความสามารถทางการพูด ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ มาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ดังแสดงในตาราง 1 แปลความหมายได้ ดังนี้

ทักษะการพูด	ก่อน			หลัง			สูงขึ้น
	\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ	
1. ด้านการรู้คำศัพท์	38.80	4.17	ดี	42.95	1.73	ดี	4.15
2. ด้านการพูดเป็นประโยค	26.25	5.56	ดี	29.70	0.57	ดี	3.45
3. ด้านการพูดเป็นเรื่องราว	12.80	3.39	ปานกลาง	21.60	3.43	ดี	8.80
รวมทุกด้าน	77.85	4.50	ดี	94.25	2.05	ดี	16.40

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) มีความสามารถทางการพูดสูงขึ้นทั้ง 3 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการรู้คำศัพท์ ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) ความสามารถด้านการรู้คำศัพท์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.80 อยู่ในระดับดี หลังได้รับการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.95 อยู่ในระดับดี และมีค่าเฉลี่ยด้านการรู้คำศัพท์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม เท่ากับ 4.15

2. ด้านการพูดเป็นประโยค ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) ความสามารถด้านการพูดเป็นประโยค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.25 อยู่ในระดับดี หลังได้รับการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.70 อยู่ในระดับดี และมีค่าเฉลี่ยด้านการพูดประโยคสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 3.45

3. ด้านการพูดเป็นเรื่องราว ก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions-EF) ความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.80 อยู่ในระดับปานกลาง หลังได้รับการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.60 อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยด้านการพูดเป็นเรื่องราว สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับ 8.80

สรุป แสดงว่า การจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางการพูดสูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน โดยมีความสามารถพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นมากที่สุด คือ สูงขึ้น 8.80 รองลงมา คือ ด้านการรู้คำศัพท์ คือ 4.15 และด้านการพูดเป็นประโยคสูงขึ้นน้อยที่สุด คือ สูงขึ้นเพียง 3.45 สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ Simpson (1998) พบว่าการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดประสบการณ์การเล่นแบบเล่าเรื่อง ทำให้เด็กสามารถถ่ายทอดภาษาได้ชัดเจน เนื่องจากธรรมชาติของเด็กปฐมวัยมีลักษณะ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทำให้เด็กพูดแต่สิ่งที่ตนเองพอใจเท่านั้น ครูจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ขึ้น เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจที่จะเล่น หรือกระทำพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ บันลือ พฤษะวัน (2536: 24) ที่กล่าวว่า เด็กก่อนวัย 5 ขวบ ชอบภาพสีสดใสสวยงาม ชอบพูด คำคล้องจองสั้น ๆ และฟังนิทานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการพูดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ ผ่านกระบวนการ EF (Executive Functions) การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบประเมินทักษะการพูด มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความแตกต่างโดยใช้ t-test ทดสอบค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของทักษะการพูด ดังตาราง 2

ทักษะการพูด	ก่อน		หลัง		\bar{D}	$S_{\bar{D}}$	t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D				
1. ด้านการรู้คำศัพท์	38.80	4.17	42.95	1.73	-4.15	3.39	-5.47***	.00
2. ด้านการพูดเป็นประโยค	26.25	5.56	29.70	0.57	-3.45	5.40	-2.85**	.01
3. ด้านการพูดเป็นเรื่องราว	12.80	3.39	21.60	3.43	-8.80	3.01	-13.03***	.00
รวมทุกด้าน	77.85	4.50	94.25	2.05	-16.40	4.70	19.45***	.00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 ปรากฏว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางการพูดรวมทุกด้าน มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 16.40 ซึ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001 และความสามารถทางการพูดรายด้านทุกด้านก็สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการรู้คำศัพท์ ก่อนการจัดกิจกรรม ความสามารถด้านการรู้คำศัพท์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.80 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 42.95 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 แสดงว่าหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการ EF (Executive Functions) เด็กมีความสามารถด้านการรู้คำศัพท์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ด้านการพูดเป็นประโยค ก่อนการจัดกิจกรรม ความสามารถด้านการพูดเป็นประโยคมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.25 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.70 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 แสดงว่า หลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการ EF (Executive Functions) เด็กมีความสามารถด้านการพูดเป็นประโยค สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราว ก่อนการจัดกิจกรรม ความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.80 หลังการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.60 มีผลต่างเฉลี่ยเท่ากับ 8.80 แสดงว่า หลัง

การจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการ EF (Executive Functions) เด็กมีความสามารถด้านการพูดเป็นเรื่องราวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เปิดโอกาสให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการพูดตามจินตนาการของตนเอง ซึ่งช่วยฝึกให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในขณะทำกิจกรรม ซึ่งในระหว่างทำกิจกรรมครูควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่าเรื่อง และกำหนดบทบาทของตัวละครเองว่า ถ้าเด็กเป็นตัวละครตัวนี้เขาจะอย่างไร เพื่อที่เด็กจะได้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ในการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพควรมีการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ ให้พร้อม
3. เมื่อเด็กออกมาเล่านิทานหรือแสดงความคิดเห็น ครูและเพื่อน ๆ ควรให้การสนับสนุนและชื่นชมเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาความสามารถทางการพูด การฟัง การอ่านและการเขียนไปพร้อม ๆ กันโดยใช้นิทานประกอบภาพเป็นสื่อประกอบการเล่าเรื่อง ที่มีรูปแบบและสีสันน่าสนใจมาเป็นตัวช่วยให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออก ควรมีการจัดกิจกรรม และวัดความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพในหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร สถานศึกษาระดับชั้นปฐมวัย ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการ สถาบันเลี้ยงเด็ก หรือตามโรงพยาบาลเด็ก ควรมีการศึกษาและวิจัยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีต่อตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น การแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การรอคอย ความมีระเบียบวินัย ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการคิดเชิงการบริหาร (Executive Functions- EF) ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านโชนงเลง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณครูอุบลวรรณ แก้วคำ ที่ได้ให้คำปรึกษาและข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย การพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพผ่านกระบวนการ EF (Executive Functions) ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านโชนงเลง

การดำเนินการวิจัยมีอาจสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาให้การช่วยเหลือแนะนำจากครูประจำชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านโชนงเลง และขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเล่านิทานประกอบภาพ จนวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาและให้กำลังใจเป็นอย่างดี อีกทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

และขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสารงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาอ้างอิงในการทำวิจัย จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] กณิการ์ พงศ์พันธุ์สถาพร. (2553). พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสดงประกอบการเล่านิทาน. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [2] ณภัทรสร จจรังญ. (2551). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ใช้คำคล้องจองประกอบภาพ. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [3] ณัฐธยาน์ ยิ่งยงค์. (2553). ผลการเล่านิทานที่บ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [5] ทิพย์รัตน์ นันทดทัย. (2553). การพัฒนาสื่อประกอบการเล่านิทานจากผ้ากันเปื้อน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ ค.ม. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

Organizing creative arts activities to develop small muscles of early childhood

อาทิตยา ชันติวงษ์¹ อรพร ทับทิมศรี² ธีร์ธูตา บุญชู³ และพีระพงษ์ สีสด⁴

Artitya Khantiwong¹, Oraporn Tubtimsri², Teethuta Boonchu³, and Peerapong Sisod⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อจะศึกษาพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย และผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดียิ่งขึ้นในชั้นประถมศึกษาต่อไปโดยประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 12 คน ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านโชนงเลง สังกัด สพป.ศรีสะเกษ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะและการประเมินความพร้อมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังแผนจัดกิจกรรมศิลปะพบว่ามีพัฒนาที่ดีขึ้น

ความสำคัญ: การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

Abstract

This research has the objectives to study the development of fine motor skills of preschool children using creative arts activities The results of this research will benefit teachers. Related to early childhood education management and administrators to use as a guideline for organizing activities that promote fine motor skills. This will be of great benefit in

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

² อาจารย์ที่ปรึกษา, สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ 33000

³ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านโชนงเลง, สังกัด สพป. เขต 2 ศรีสะเกษ 33120

⁴ ผู้บริหารโรงเรียนบ้านโชนงเลง, สังกัด สพป. เขต 2 ศรีสะเกษ 33120

developing preschool children to be ready to use fine motors better in the primary grades later by the population. namely, 12 early childhood children aged between 5-6 years studying in kindergarten grade 3, semester 1, academic year 2022, Ban Song Leng School under Sisaket Regional Office 2 The research tools were Plans for art activities and assessment of early childhood readiness The results showed that The fine motor skills of early childhood children before and after the art activity plan showed better development.

Importance: Development of fine motor skills in early childhood

บทนำ

ส่วนแรก การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัวชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างเหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนาและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นอภรณ์วมมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 2-4)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการวางรากฐานทางการศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการผ่านการเล่นให้เด็กได้เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ส่งเสริมจินตนาการ จากการกระทำและการค้นพบด้วยตนเอง ให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักประติษฐ์ค้นคว้า แสวงหาความรู้ (Piaget, 1952) โดยประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้เป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ใช้ประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกาย โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมัดเล็กมัดเล็กเป็นทักษะการใช้มือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง (สุวิมล ตั้งสัจพจน์,

2540: 27) เพราะมือของเรา คือ ฐานของสมอง สำหรับผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็ก ๆ จะเป็นผู้ที่มีสมองดี มีความคิดฉับไว และฝึกฝนความคล่องแคล่วของการใช้กล้ามเนื้อเล็กมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็กซึ่งสามารถฝึกฝน ได้โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก (เกียรติวรรณ อุมายกุล, 2539: 9)

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยกล้ามเนื้อเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่ ถอด กระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้คล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง (อิธิชฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล, 2560: 111) และการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้ใช้กล้ามเนื้อสายตาร่วมกับมือ เพราะการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กยังไม่พร้อมเท่าที่ควร (ลลิตพรรณ ทองงาม, 2539: 32 ; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld and Lambert Brittain, 1964) การเล่นและการจัดกิจกรรมศิลปะต่างจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุดเด็กจะเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เด็กจะใช้มือในการหยิบจับวัสดุต่างทำให้เข้าใจวิธีการใช้นิ้วจับดินสอได้อย่างถูกวิธี สอดคล้องกับพัฒนา ชัชพงศ์ (2541: 122) กล่าวว่า การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะลากสีลา มือซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน เพราะความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็ก ซึ่งกิจกรรมหรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตา (Eye Hand Coordination) ให้ประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ ร้อยลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บกระดุม รูดซิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ปักหมุด ตอกตะปู เป็นต้น (เยาวพา เตชะลุปต์, 2543: 22-24)

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด จินตนาการ และกิจกรรมที่จัดควรเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่ม มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก และที่สำคัญกิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริง ให้เด็กมีโอกาสสังเกต สำรวจค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นเหมือนกับกิจกรรมทั่ว ๆ ไป แตกต่างตรงที่กิจกรรมสร้างสรรค์นั้นเป็นกิจกรรมที่ไม่มีการบังคับให้เด็กทำ แต่เป็นกิจกรรมเสรีที่เด็กทุกคนสามารถจะทำได้ เมื่อตนเองเกิดความต้องการพอใจและสนใจ (วราภรณ์ รักวิชัย, 2525: 62) โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่างเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัด ปะ การประดิษฐ์ ฯลฯ ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กได้สัมผัสกับสื่อวัสดุต่างผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เด็กได้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ช่วยฝึกการแก้ปัญหา ผ่อนคลาย อารมณ์ ทำให้จิตใจสงบ อ่อนโยน มีสมาธิในการทำงาน (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560ม 2560: 50)

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมาในการเตรียมความพร้อมกล้ามเนื้อมือให้กับเด็กปฐมวัย เพราะการเตรียมความพร้อมที่ดีย่อมทำให้เด็กมีพัฒนาการกล้ามเนื้อมือที่ดี ตามผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย และผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดียิ่งขึ้นในชั้นประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimebtal Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest-posttest design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 249)

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 40 นาที ระหว่างเวลา 10.00 – 10.40 น. รวมเป็น 8 ครั้ง ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่าง และทดลองการทำกิจกรรมเป็นเวลา 1 วัน
2. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาสังเกตก่อนการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง
4. เมื่อครบ 2 สัปดาห์แล้วทำการสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หลังการทดลองด้วยแบบสังเกตที่นักวิจัยสร้างขึ้น

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 40 นาที ระหว่างเวลา 10.00 – 10.40 น. รวม 8 ครั้ง ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- คะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร

2. สถิติการหาคุณภาพของแบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

- สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

- การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางด้านกล้ามเนื้อเล็กก่อนการทดลองและหลัง

การทดลองโดยตรวจสอบความก้าวหน้าของผลการเรียนรู้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อเล็ก

ความหมายของกล้ามเนื้อเล็ก

พัฒนา ชัชพงศ์ (2541 หน้า 122) ให้ความหมายของกล้ามเนื้อเล็กว่า การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะลากลิเลียมือซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน เพราะความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็ก ซึ่งกิจกรรมหรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อเล็กกับสายตา(Eye Hand Coordination) ให้ประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ การร้อยลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บกระดาษ รูดชิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ปักหมุด ตอกตะปู เป็นต้น

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 หน้า 22-24) ให้ความหมายของกล้ามเนื้อเล็กว่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้กับเด็กถือเป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ใช้ประสาทสัมผัส และกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะด้านกล้ามเนื้อเล็กซึ่งเป็นทักษะการใช้มือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาจึงถือว่ามีความสำคัญยิ่ง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 หน้า 100-102) ให้ความหมายของกล้ามเนื้อเล็กว่า กล้ามเนื้อเล็กเป็นพัฒนาการทางกายอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะหมายถึงการสร้างเสริมความสามารถในการหยิบจับ คัดเขียน และทำกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือ ฝ่ามือ และข้อต่อ การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือ เพราะเด็กต้องใช้มือในการทำกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การเขียนหนังสือ การจัด

กระทำ หยิบ จับ ปั่นแต่งสีต่าง ๆ การส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือไม่เพียงแต่พัฒนาการของกล้ามเนื้อนิ้วมือให้แข็งแรงเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาความสามารถของการใช้สายตากับมือให้สัมพันธ์กันด้วย การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็กต้องพัฒนาควบคู่กันไป และเด็กต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย ทักษะการเขียน การหยิบ การจับจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมัดเล็ก เด็กปฐมวัยต้องได้รับการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก มือ นิ้วมือ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับการพัฒนาของเด็ก กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยแต่ละคนมีความแตกต่างกัน อย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับการพัฒนาการของเด็ก กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความแข็งแรงความยืดหยุ่น ความสามารถในการควบคุม และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ครูจึงควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หมายถึง กล้ามเนื้อเล็กเป็นพัฒนาการทางกายอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะหมายถึงการสร้างเสริมความสามารถในการหยิบจับ คัดเขียน และทำกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือ ฝ่ามือ และข้อต่อ ดังนั้น การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยต้องได้รับการจัดกิจกรรมที่เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก มือ นิ้วมือ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับการพัฒนาของเด็ก

ความสำคัญของกล้ามเนื้อเล็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 หน้า 100) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นการพัฒนา กล้ามเนื้อนิ้วมือที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องใช้มือในการทำกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การเขียน หนังสือ การจัดกระทำหยิบจับ ปั่นแต่งสิ่งต่าง ๆ

เกรียงติวรรณ อมาตยกุล (2539 หน้า 9) กล่าวถึงความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ไว้ดังนี้ มือของคนเราคือฐานของสมองผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็ก ๆ จะเป็นผู้ที่มีสมองดี มีความคิดฉับไว การฝึกฝนความคล่องแคล่วว่องไวของการใช้กล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์ อย่างมากกับความคิดอันฉับไวของเด็กและทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่มีความสามารถเคลื่อนไหวนิ้วมือได้คล่องแคล่วมักจะคิดอะไรช้าไปด้วย

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 หน้า 101-102) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ไว้ว่า มิได้หมายถึงเพียงการเขียนตัวอักษรตามความหมายของผู้ใหญ่ แต่การเขียนของเด็กอนุบาลเพียงการขีดเขียนไปมาก็เป็นการเขียนในขั้นเริ่มต้นแล้ว ซึ่งประโยชน์ของการเขียนก็เพื่อสื่อความ และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นเป็นสื่อในการแสดงออกที่ตามองเห็น โดยต้องใช้ความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือในการบังคับควบคุมการทำงาน

จากข้อความที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กมีความสำคัญต่อเด็ก กล่าวคือ กล้ามเนื้อเล็กเป็นอวัยวะที่สำคัญ การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อตา มือ นิ้วมือ และแขนที่มีความสัมพันธ์จะทำให้เด็กสามารถทำกิจกรรมประจำวันต่างๆได้คล่องแคล่วว่องไว ซึ่งการบริหารกล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงจะช่วยในการพัฒนาการรับรู้และส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ดีตลอดจนเป็นพื้นฐานด้านความสามารถในการเขียนของเด็กต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนอนุบาล 3 ก่อนจัดกิจกรรมและหลังกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

การอภิปราย/การสรุปผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำและปฏิบัติจริงกับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ โดยผ่านการใช้ประสาทสัมผัสจากการมอง การฟัง การดมกลิ่น สัมผัส ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยของการสำรวจ ค้นคว้า มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว การได้ลงมือกระทำ การจับต้องสัมผัส ทำให้เด็กเข้าใจ และรวบรวมประสบการณ์ ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญ สำหรับการเรียนรู้ของเด็กเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ จากการกระทำ (Learning by doing) และสอดคล้องกับเพียเจต์ และเฮลเดอร์ (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2536: 31-33 ; อ้างจาก Piaget ; & Inhelder) ที่กล่าวว่า เด็กเข้าใจสิ่งต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับวัตถุ ด้วยโดยการลงมือกระทำกับวัตถุโดยตรงเป็นสำคัญ และกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กลงมือกระทำกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์โดยตรง เช่น ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีการสนทนาเกี่ยวกับ วัสดุ อุปกรณ์ รูปร่าง ลักษณะ สี ขนาด จำนวน และการนำไปใช้ในการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งทำให้เด็กได้สังเกต รู้จักการ

เปรียบเทียบประโยชน์ของเศษวัสดุที่ใช้ความเหมือน ความต่างของเศษวัสดุเมื่อนำมาประดิษฐ์เป็นชิ้นงานใหม่ ซึ่งในขณะเด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือและการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กัน ระหว่างมือกับตา ซึ่งสอดคล้องกับเพียเจต์ ที่กล่าวว่า เด็กเรียนรู้จากการกระทำกับสื่อวัสดุด้วยตนเองและใช้ทุก ส่วนของร่างกายในการทำกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนา ชัชพงษ์ (2541: 122) กล่าวว่า การพัฒนากล้ามเนื้อ มือให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะรากเส้นสีลามือ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน และสอดคล้องกับ เต็มสิริ เนาวรัตน์ (2544: คำนำ) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยง่ายและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก การเรียนในระดับปฐมวัยเป็นการเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถของเด็กโดยเฉพาะความสามารถในการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อมือ และนิ้วมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยสัมพันธ์กับการใช้สายตา ซึ่งยังสอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 100) ที่กล่าวว่า การส่งเสริม พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก เพราะเด็กต้องใช้มือในการทำกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การเขียนหนังสือ การจัดกระทำหยิบจับ ปั่นแต่งสิ่งต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2539: 9) ซึ่งกล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัด เล็ก ไว้ดังนี้ มือของคนเราคือฐานของสมองผู้ที่ได้รับการบริหารมือมาตั้งแต่เด็ก ๆ จะเป็นผู้ที่มีสมองดี มีความคิดฉับไว การฝึกฝนความคล่องแคล่วว่องไวของการใช้กล้ามเนื้อมือมีความสัมพันธ์ อย่างมากกับความ คิดอันฉับไวของเด็กและในทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่มีความสามารถเคลื่อนไหวนิ้วมือได้คล่องแคล่วมักจะ คิดอะไรช้าไปด้วย

2. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จัดให้เด็กได้เรียนรู้ตลอดระยะเวลา 2 สัปดาห์ของการทดลอง ซึ่งเป็น การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ดังที่ ดิวอี้ (พัฒนา ชัชพงษ์, 2540: 15 อ้างอิง จาก Dewey. n.u.), กล่าวว่า เด็กเกิดการเรียนรู้โดยการกระทำการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ตามความ สนใจ ให้เด็กได้เรียนรู้ ลงมือกระทำด้วยตนเอง ช้ำแล้วช้ำเล่ายอมทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ธอร์น ไดค์ (Tharndlke) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะได้ผลต่ออาศัยการได้ฝึกหรือทำซ้ำเสมอให้เด็กมีโอกาสฝึกปฏิบัติหรือ ฝึกบ่อยๆ จนทำได้อย่างคล่องแคล่ว และเกิดแรงจูงใจ มีความสนใจสามารถเข้าใจถึงเป้าหมายและคุณค่าของ สิ่งที่ทำ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้ต้องการได้รับการฝึกฝนให้เกิดทักษะเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดี จากประสบการณ์ซ้ำ แล้วซ้ำอีก เนื่องจากเด็กปฐมวัยมักจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดซ้ำ ๆ มักแสวงหาหนทางให้กับการกระทำของตนเอง และ หาทางพัฒนาสิ่งที่เขาทำ (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542: 70 ; อ้างอิงจาก Landreth. 1972) จะเห็นได้ว่า ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์นั้น ส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกทักษะการสังเกต การ เปรียบเทียบคุณสมบัติของเศษวัสดุเกี่ยวกับรูปร่าง รูปทรง สี ขนาด การประดิษฐ์ การวัด การมองเห็น การ เปรียบเทียบการแปลง ซึ่งนับเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้เกี่ยวกับมิติ สัมพันธ์ของเด็กเป็นอย่างดีและกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ยังเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้ปฏิบัติกิจกรรมทุกวัน คือ เด็กได้

ลงมือประดิษฐ์ชิ้นงานต่าง ๆ ที่ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน และได้ใช้ความคิดในการตกแต่งประดิษฐ์ชิ้นงานของตนเองให้สวยงาม ซึ่งในช่วงแรก ๆ ที่ทำการทดลองเด็กบางคนยังไม่ค่อยเข้าใจถึงวิธีในการปฏิบัติงาน ยังไม่มีทักษะวิธีในการทำชิ้นงานของตนเอง เพื่อให้ชิ้นงานของตนเองออกมาสวยงาม แต่พอเด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประมาณ 3 - 4 วันเด็กก็เกิดทักษะ รู้และเข้าใจถึงวิธีในการประดิษฐ์ตกแต่งเพื่อให้ออกมาเป็นชิ้นงานที่ดีและสวยงาม จึงเห็นได้ว่าสิ่งที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีการพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งการที่เด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สอดคล้องกับ พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ (2529: 24) กล่าวว่า กิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี กิจกรรมสร้างสรรค์ ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการ พัฒนาการของเด็กทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อมือและตาสัมพันธ์กัน ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ เขียนอ่าน สอดคล้องกับราศี ทองสวัสดิ์ (2529: 103 -104) ที่กล่าวว่า กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับเด็ก มิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความสวยงาม แต่ต้องการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือให้แข็งแรง การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาซึ่งเป็นพื้นฐานการเขียนที่ดีในระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป

การอภิปรายข้อจำกัด/ข้อบกพร่อง ข้อดีเด่น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ครูควรมีบทบาทในการดูแลให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ กระตุ้นเด็ก โดยให้เด็กได้ทดลองทำตามความคิดของตนเอง ให้แรงเสริมกล่าวคำชมเชยในผลงานของเด็ก ทำให้เด็กมีความมั่นใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม
2. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สามารถที่จะพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ได้ด้วย เช่น ทักษะทางภาษา ทักษะทางสังคม ทักษะทางอารมณ์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น
3. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัด กิจกรรม โดยจัดสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมในการหยิบใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวกเพียงพอ กับความต้องการของเด็ก ไม่มีเสียงดังจากภายนอกเข้ามารบกวนเด็ก ไม่ให้มีสิ่งรบกวนสมาธิของเด็ก
4. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว ครูผู้สอนควรแนะนำให้เด็กทำความสะอาด เก็บกวาด บริเวณพื้นที่กลุ่มของตนเอง และเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ทำกิจกรรมเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้ง

5. เมื่อเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ควรมีการสนทนาร่วมกัน สรุปถึงการทำการกิจกรรมในแต่ละวันว่าเป็นอย่างไร ตลอดจนการสนทนาชิ้นงานของตน (ทีละคน) ในช่วงเวลาส่งงาน เพื่อฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิดที่ได้จากประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง จากการทำกิจกรรม

6. ผลงานที่เด็กทำอาจจัดวางไว้ในมุมต่าง ๆ ของห้องเรียน ติดบอร์ดแสดงผลงานของเด็ก หรือแขวนโชว์ตามหน้าต่าง ประติ และอาจมีการถ่ายภาพผลงานของเด็กเพื่อจัดเก็บในแฟ้มสะสมงานหรือนำแสดงติดบอร์ด เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยว่า เด็กปฐมวัยในช่วงอายุไหนมีพัฒนาการเป็นอย่างไร แล้วจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย

2. ควรมีการศึกษาความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรม สร้างสรรค์การฝึก ตัด ปะเศษวัสดุในสังกัดอื่น ๆ เช่น โรงเรียนที่สังกัดในหน่วยงานของเอกชน โรงเรียนที่สังกัดในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฝึก ตัด ปะเศษวัสดุที่มีต่อความสามารถด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถทางการคิด การให้ความร่วมมือ ความเชื่อมั่น พฤติกรรม การช่วยเหลือ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- [2] กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- [3] _____. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- [4] _____. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- [5] _____. (2547 ก). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- [6] _____. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบส บุ๊คส์.

- [7] ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- [8] นภเนตร ธรรมบวร. (2540). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- [9] นันทนา ศรีสงกรานต์และคณะ. (2547). *มาเอ๋ยมาลัย*. กรุงเทพฯ: ศรีสยามการพิมพ์. 4.
- [10] นิตยา ประพตติกิจ. (2539). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [11] เบญจา แสงมะลิ. (2560). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เมธิทีปส์.
- [12] ประภัสสร ผลเพิ่ม. (2544). *การประดิษฐ์เครื่องสักการะ หมากลุ่ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นเทียน ต้นผึ้ง ใน จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [13] พรมารินทร์ สุทธจิตตะ. (2529). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนการสร้างภาพโดยการใช้และไม่ใช้รูปเรขาคณิตเป็นสื่อ*. (วิทยานิพนธ์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- [14] เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [15] _____. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- [16] รัชณี รัตนา. (2533). *ผลของการใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้ กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย*. (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [17] ราตี ทองสวัสดิ์. (2523). *หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- [18] ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 5*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [19] วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิมวอลอาร์ต.
- [20] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สาธิตปฐมวัย.
- [21] สัตยา สายเชื้อ. (2541). *กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- [22] สุมนา พานิช. (2531). *การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก*. ราชบุรี: โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี.
- [23] เอื้อพร สัมมาทิพย์. (2537). “แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกลไกกล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย” ในปฐมวัยศึกษา: กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้. บรรณาธิการโดยพราวพรรณ เหลืองสุวรรณ หน้า 220–225. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยวังเวียง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

STRATEGIES TOWARD SUCCESS IN ADVENTURE TOURISM:

VANGVIANG LAOS

บุษราคัม กลั่นน้ำทิพย์¹ ชุติกกาญจน์ นาคคนพคุณ¹ และคมสิทธิ์ เกียนวัฒนา²

Busarakhum Klannamthip¹, Chutikarn Naknoppakhun¹ and Komsit Kianwatana²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีเครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยคัดเลือกแบบเจาะจง มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้นำเที่ยวท้องถิ่น ตัวแทนผู้ประกอบการร้านค้า ตัวแทนผู้ประกอบการกิจกรรมชิปไลน์ และตัวแทนผู้ประกอบการบลูลา และนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 5 คน ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยวิเคราะห์ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's ดังนี้ สิ่งดึงดูดใจด้านทรัพยากรธรรมชาติมีความโดดเด่น เช่น ผาหนามไซและถ้ำจิ้ง การนำเสนอกิจกรรมช่วยสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ เช่น การพายเรือล่องแม่น้ำซองและการเล่นชิปไลน์ มีการจัดเตรียมที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำสาธารณะและที่จอดรถ รวมทั้งรถสาธารณะและเรือไว้ให้บริการนักท่องเที่ยว 2. วิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวสามารถตอบโจทย์และสร้างประสบการณ์ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนุกสนานและความพึงพอใจในการทำกิจกรรมท่ามกลางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ หากแต่ช่องทางการติดต่อสอบถามข้อมูลท่องเที่ยวยังมีน้อย และนักท่องเที่ยวต่างชาติคาดหวังช่องทางการชำระเงินที่มีความหลากหลาย สำหรับกลยุทธ์ 4E1S ประกอบด้วย ประสบการณ์ (Experience) ช่องทาง (Everywhere) ความพึงพอใจ (Evangelism) การแลกเปลี่ยน

¹ นิสิตปริญญาโท คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Master Degree Student in Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University.

² Assist. Prof. in Faculty of Environmental Culture and Ecotourism, Srinakharinwirot University.

*E-mail address: busarakhum.klannamthip@g.swu.ac.th

(Exchange) และความปลอดภัย (Safety come first) จะช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำสำคัญ: กลยุทธ์สู่ความสำเร็จ, การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย, วังเวียง

Abstract

The purposes of this study were: To propose strategies that will lead to the success of adventure tourism. This study was conducted with qualitative methodology. Research tools are semi-structured interview and content analysis. Key informants consisting of stakeholder on adventure tourism in Vang Vieng. including 5 peoples such as local tour guide, entrepreneurs, representative of the restaurant, representative of operators (Zipline), and representative of operators (Blue Lagoon) and 5 Thai tourists. The results of this study revealed that the overall presentation of adventure tourism activities is consistent with the local context It was analyzed according to the 5A's tourism components as follows: Prominent natural resource attractions such as Pha Nam Sai and Tham Chang. The introduction of activities that helped create unique travel experiences such as boating along the Song River and Zipline. Arrangement of accommodations and amenities such as public toilet, parking, public transportation and boats to serve tourists. 2. Analyze the potential and needs of tourists towards adventure tourism in Vang Vieng. The results of the research found that activities could create experiences and meet the needs of tourists to have fun and satisfaction in doing activities in the midst of abundant nature. But there are only few channels to contact for tourist information. Foreign tourists expect a variety of payment channels. The 4E1S strategy consisting of Experience, Everywhere, Evangelism, Exchange, and Safety come first will help promote efficient tourism activities and lead to The Success of Adventure Tourism, Vang Vieng, Lao People's Democratic Republic

Keywords: Strategy for Success, Adventure Travel, Vang Vieng

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้หลักเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนและกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การสร้างรายได้ สร้างโอกาสการจ้างงาน และส่งเสริมการบริการอื่น ๆ (พรสวรรค์ พลสงคราม & ศรัณย์ ธิติลักษณ์, 2563) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(สปป.ลาว) มีความน่าสนใจและมีศักยภาพทางภาคบริการทางการท่องเที่ยวด้วยจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปี 2564-2568 (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์, 2565)

สถานการณ์การท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีแนวโน้มการเติบโตที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2562 จากแคมเปญ “Visit Laos Year 2561” จากสถิติการท่องเที่ยวในปี 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 4,791,065 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.4 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 (บงกช เจนชัยภูมิ, กิรติพร จูตะวิริยะ, & จักรพันธ์ ชัดชุมแสง, 2560) ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 19 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้กลับมาเปิดประเทศอย่างเต็มรูปแบบในเดือนพฤษภาคม 2565 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 56,986 คน โดยภาครัฐได้เร่งพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมและอำนวยความสะดวก ดำเนินการจัดทำข้อมูลข่าวสารทางการเดินทาง ที่พัก ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และทำการประชาสัมพันธ์ มาตรการเดินทางผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น (สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์, 2565)

วังเวียง หรือก๊วยหลินเมืองลาว 1 ใน 13 อำเภอของแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นเมืองท่องเที่ยวยอดนิยมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เรียบง่ายของชาววังเวียง (Angel Star Travel, 2563) ด้วยศักยภาพและลักษณะเด่นทางด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้ง ที่โอบล้อมไปด้วยภูเขา ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำซองเป็นแม่น้ำสายหลักทอดยาวผ่านเมืองวังเวียง ด้วยบริบทพื้นที่และจุดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ประกอบการภายในวังเวียงจึงได้นำเสนอกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายและได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) กิจกรรมทางกายภาพ 2) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และ 3) การเรียนรู้วัฒนธรรม (Adventurati Outdoor, 2022) โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การล่องแก่ง การปีนเขา การเล่นซิปไลน์ การขับรถ ATV (Buggies) และการพายเรือคายัค เป็นต้น (Head rush technologies, 2022) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้วังเวียงเป็นอีกหนึ่งจุดหมายสำคัญที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาสัมผัสและทำกิจกรรมท่ามกลางธรรมชาติและขุนเขาอันงดงาม ซึ่งถือได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการท่องเที่ยวและสร้างรายได้เข้าสู่วังเวียงได้เป็นอย่างมาก

หากแต่ยังคงพบปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่สามารถตอบโจทย์เข้ากับสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเทคโนโลยีหลายภาคส่วนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้เกิดการหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม

ท่องเที่ยวที่ชบเซา จากรายได้ทางการท่องเที่ยวที่ลดลง เพราะรายได้หลักจากการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นมาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในลาว, 2565) และปัญหาที่สำคัญอีกอย่าง คือ การขาดความตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่อาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวและภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

งานวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษา กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบริบทและการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และเพื่อนำเสนอกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยนำแนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's ซึ่งประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ความสะดวกในการเดินทาง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) การบริการที่พัก (Accommodation) และกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกลยุทธ์การตลาด "4E" ที่พัฒนามาจากกลยุทธ์การตลาด "4P" ซึ่งประกอบด้วย ประสบการณ์ (Experience) ช่องทาง (Everywhere) ความพึงพอใจ (Evangelism) และการแลกเปลี่ยน (Exchange) มาสังเคราะห์เพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบทุกมิติ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทและการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวของวังเวียง จำนวน 5 คน และนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนวังเวียง จำนวน 5 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) (พรสวรรค์และศรันย์, 2563) จากการนำทฤษฎี องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 5A's (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) มาใช้ในการสำรวจบริบทของแหล่งท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการภายในวังเวียง และกลยุทธ์ทางการตลาดยุคใหม่

(4E's Marketing) (Brian Fetherstonhaugh, 2009) มาใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัญหาทางการตลาดการท่องเที่ยวของวังเวียง จากนักท่องเที่ยวโดยนำข้อมูลจากการรวบรวมบริบททางการท่องเที่ยว และปัญหาทางการตลาดการท่องเที่ยวมาวิเคราะห์เป็นกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 22 พฤศจิกายน ถึง 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ศึกษาบริบทและการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง

วังเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในแขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้เข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่เรียบง่ายของชาววังเวียง ด้วยศักยภาพและลักษณะเด่นทางด้านภูมิศาสตร์ที่โอบล้อมไปด้วยภูเขาและธรรมชาติที่มีความเขียวขจี สนับสนุนให้วังเวียงมีการดำเนินธุรกิจทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ที่มีบริบทพื้นที่ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ โดยใช้องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 5A's ได้ดังนี้

1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ผู้ประกอบการทราบถึงสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวในวังเวียงเป็นอย่างดี และสามารถถ่ายทอดข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทได้ ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น แม่น้ำซอง ผาหนามไซ ผาเงิน ถ้ำนางฟ้า และถ้ำจ้ง ฯลฯ
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น วัดจำปา และวัดธาตุ
- แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ เช่น บลูลาถุน 1 บลูลาถุน 2 และบลูลาถุน 3
- แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ เช่น สะพานส้อม และสะพานน้ำเงิน

การนำเที่ยวในสถานที่ดังกล่าว สามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นรูปแบบหลักของวังเวียง

จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “การมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเยือนวังเวียงนั้น มีความสนใจทางด้านธรรมชาติ เราจึงทราบได้ดีว่าวังเวียงของเราเด่นเรื่องของธรรมชาติ และกิจกรรมในรูปแบบของนันทนาการ เช่น การปีนเขาที่ผาหนามไซ การพายเรือคายัคที่แม่น้ำซอง การเล่นซิปไลน์ที่บลูลาถุน 1 การรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการพัฒนากิจกรรมที่น่าสนใจ จึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เช่น เหตุการณ์ระเบิดเขา บริเวณโดยรอบเขาหนามไซเพื่อนำหินไปทำซีเมนต์ เกิดการประชาสัมพันธ์จากชาวบ้านให้หยุดการระเบิดเพื่อรักษาความสวยงามทางธรรมชาติให้คงไว้” (Mackky Phonamth, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤศจิกายน 2565)

2) ความสะดวกในการเดินทาง (Access) การเดินทางสัญจรบนถนน ถือเป็นปัจจัยหลักของวังเวียง โดยถนนในการสัญจรไปยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุด มีลักษณะเป็นหินกรวด ดินลูกรัง สลับกับถนนลาดยาง

มะตอยและคอนกรีต โดยในพื้นที่ของวังเวียงมีบริการรับจ้างเหมาคัน เช่น การเช่ารถตู้เหมาคัน การเช่ารถสองแถวเหมาคัน รวมถึงการเช่ารถ เช่น การเช่ารถยนต์ และรถจักรยาน อีกทั้งสามารถพบได้ว่า การสัญจรหลักของคนในแต่ละชุมชนนั้นใช้รถจักรยานยนต์ไฟฟ้าเป็นหลัก

จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “การสัญจรท้องถิ่นนี้มีให้นักท่องเที่ยวได้เลือกหลายรูปแบบ ทั้งรถสองแถวที่เป็นลักษณะรถกระบะติดตั้งหลังคาและเบาะหนัง 2 แถว รถตู้แบบเช่าเหมาคัน รถจักรยาน และรถ Buggie ที่เป็นผู้ประกอบการภายในวังเวียงพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เช่าบริการแก่นักท่องเที่ยวในราคาไม่แพง โดยเริ่มต้นชั่วโมงละประมาณ 400 บาท” (Mackky Phonamth, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤศจิกายน 2565)

3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แหล่งท่องเที่ยวแต่ละรูปแบบมีการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “บลูลากูน 1-3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครบครันเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอยู่แล้ว เนื่องจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มายังบลูลากูน คือ การมาเพื่อเล่นน้ำ จึงจำเป็นต้องมีห้องน้ำสาธารณะในการอำนวยความสะดวก อีกทั้งยังมีเสื้อชูชีพให้เช่าบริการ และลานจอดรถขนาดกว้างขวางในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากอีกเช่นกัน” (Mackky Phonamth, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤศจิกายน 2565)
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “บริเวณทางขึ้นผาหนามไซ บริเวณนี้เป็นจุดเดียวที่นักท่องเที่ยวจะมีการสัญจรขึ้นและลง จึงมีการอำนวยความสะดวกทางด้านการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม รองเท้าสำหรับขึ้นเขา รวมถึงห้องน้ำที่อำนวยความสะดวกให้ใช้บริการฟรี และยังมีในส่วนการให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ด้านบนให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบก่อน” (ผู้ประกอบการร้านค้า ณ จุดทางขึ้นผาหนามไซ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 พฤศจิกายน 2565)

4) การบริการที่พัก (Accommodation) มีการพัฒนารูปแบบที่พักอย่างหลากหลาย เช่น โฮสเทล โรงแรม เกสต์เฮ้าส์ บังกะโล รีสอร์ท และบูทิก เป็นต้น และมีระดับราคาที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการ เช่น

- ที่พักโฮสเทล มีราคาเริ่มต้นที่ 156,000 - 240,000 กีบ หรือ ประมาณ 320 - 500 บาท
- เกสต์เฮ้าส์ มีราคาเริ่มต้นที่ 250,000 - 500,000 กีบ หรือ ประมาณ 500 - 1,000 บาท
- บังกะโล มีราคาเริ่มต้นที่ 400,000 - 600,000 กีบ หรือ ประมาณ 800 - 1,200 บาท
- รีสอร์ท มีราคาเริ่มต้นที่ 500,000 - 750,000 กีบ หรือ ประมาณ 1,000 - 1500 บาท
- บูทิก รีสอร์ท มีราคาเริ่มต้น 1,500,000 - 2,500,000 กีบ หรือ ประมาณ 3,000 - 5,000 บาท

5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) มีการนำเสนอกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยส่วนมากเป็นกิจกรรมเชิงนันทนาการและกิจกรรมเชิงผจญภัย เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในวังเวียง ดังนี้

- การพายเรือคายัคคลองแม่น้ำซอง ที่มีระยะทางยาวถึง 4 กิโลเมตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมความสวยงามทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตริมน้ำของชาวบ้านวังเวียง
- การขับรถ ATV (Buggy) ในการสัญจรไปยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุดในวังเวียง เพื่อเพิ่มอรรถรสในการขับขี่ยานยนต์ และใช้ในการเดินทางสัญจรให้แก่นักท่องเที่ยว
- การปีนเขา มีการนำเสนอกิจกรรมการปีนเขา ฅ ผาหนามไซ และผาเงิน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ในการเดินป่าและปีนเขา ชื่นชมธรรมชาติที่สวยงามและชมทะเลหมอกในยามเช้า
- การเล่นซิปไลน์ (Zipline) ระยะทางกว่า 2 กิโลเมตร เพื่อมุ่งเน้นการมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวทางด้านความท้าทาย และชื่นชมธรรมชาติในที่สูง

จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “บลูลากูน 1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาอยู่ก่อนแล้ว ทำให้พื้นที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันเยอะ จึงต้องการเพิ่มความน่าสนใจให้มากยิ่งขึ้น โดยนำซิปไลน์มาเพิ่มความหลากหลายกิจกรรม โดยการลงสำรวจพื้นที่ก่อน” (ผู้ประกอบการธุรกิจนันทนาการซิปไลน์ ฅ บลูลากูน, การสื่อสารบุคคล, 23 พฤศจิกายน 2565)

2. ศักยภาพและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง

การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียงมีศักยภาพในการให้บริการนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรทางด้านธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ภูเขา น้ำตก และป่าเขา ทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวลาววังเวียงและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวถึงความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ตามทฤษฎีการตลาด 4E's ดังนี้

1) ประสบการณ์ (Experience) วังเวียง มีการนำเสนอกิจกรรมเชิงผจญภัยที่สามารถตอบโจทย์นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสุข ท้าทาย และเกิดความพึงพอใจ หากแต่กิจกรรมควรเน้นย้ำและเพิ่มเติมในด้านความปลอดภัย เช่น การกำหนดช่วงเวลาในการพายเรือที่แน่ชัด การทำป้ายแสดงแจ้งเตือนจุดอันตราย การเพิ่มแสงสว่างตามจุดต่าง ๆ เพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุ การให้ความสนับสนุนและส่งเสริมทางการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นในการสนับสนุนอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยส่วนบุคคล การเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการควบคุมดูแลความปลอดภัยทุกจุด รวมทั้งการเปิดร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “วังเวียงมีการท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว สนุก หวานเสียว แต่ควรมีการปรับปรุง การพายเรือในแม่น้ำโขง ถ้าไม่มีไกด์จะไม่รู้เลยว่าควรจะไปจุดไหน ตรงไหนน้ำเชี่ยวหรือมีโขดหิน ควรกำหนดเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน ช่วงเวลาพายเรือมีตื้นเกินไป อาจเกิดอันตรายได้ ส่วนกิจกรรมบลูลาทุน มีสิ่งในการกระโดดน้ำ และสไลเดอร์ แต่เครื่องเล่นทางน้ำอื่น ๆ ยังไม่ตอบโจทย์ในเรื่องความปลอดภัย ควรจะเน้นย้ำเรื่องการใส่เสื้อชูชีพและอย่าละเลยเรื่องความปลอดภัยในการกระโดดน้ำ” (สุรพงษ์ เพิ่มพล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤศจิกายน 2565)

2) ช่องทาง (Everywhere) ช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่าน Official Website ยังไม่หลากหลาย ป้ายสื่อสารในการบอกเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีความชัดเจน ช่องทางการติดต่อสอบถามข้อมูลและบริการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวมีน้อย นักท่องเที่ยวต่างชาติคาดหวังช่องทางการชำระเงินที่จะสามารถตอบโจทย์และมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การชำระเงินผ่านการสแกน QR code บัตรเครดิต และการชำระเงินโดยธนาคารต่างประเทศ

จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “ช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่าน Official Website ยังไม่ชัดเจน พบแต่ User Generate Content ที่มาจากทางผู้ประกอบการ ช่องทางติดต่อไกด์และช่องทางชำระเงินที่ยังไม่ทั่วถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติ การแลกเปลี่ยนตามแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ครอบคลุมทำให้ลำบาก แต่สามารถจ่ายเป็นค่าเงินบาทได้ แต่ทงเงินอาจจะมากกว่า แต่ยอมรับได้ เพราะมีความสะดวกสบาย” (ฐิติพัทธ์ ธนรัชต์ธำรงกุล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤศจิกายน 2565)

3) ความพึงพอใจ (Evangelism) มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัยอยู่ในระดับมาก ได้ดื่มด่ำและอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และสวยงาม การสื่อสารที่ไม่เป็นอุปสรรคทำให้เกิดความพึงพอใจ ความต้องการในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่ได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ปราศจากสิ่งก่อสร้างที่ปรุงแต่งขึ้นมาให้มีความเสมือนจริง

จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “ความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ได้ดื่มด่ำอยู่กับธรรมชาติที่สวยงาม แหล่งท่องเที่ยวบางที่มีมีการปรุงแต่งมากเกินไป สิ่งก่อสร้างขัดต่อทัศนียภาพ นอกจากนี้ยังรู้สึกพึงพอใจในเรื่องของการสื่อสารกับผู้คนที่นี่ ที่มีความเป็นมิตรและใจดี” (อริชฐาน เสงี่ยมพรหม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤศจิกายน 2565)

4) การแลกเปลี่ยน (Exchange) มีการนำเสนอสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว รวมทั้งการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความความพึงพอใจซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย

จากบทสัมภาษณ์ กล่าวว่า “พึงพอใจมากกับราคาค่าบริการ มีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป เพราะว่าราคาสมเหตุสมผล อยู่ในเกณฑ์ที่ถูก กิจกรรมมีความหลากหลาย หลังจากทำกิจกรรม รู้สึกว่าได้รับความคุ้มค่าคุ้ม ได้รับประสบการณ์และความทรงจำที่ดี” (สมลักษณ์ ฉิมเฉิด, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 พฤศจิกายน 2565)

3. นำเสนอกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง

กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คณะผู้วิจัยนำประเด็นของบริบทพื้นที่เมืองวังเวียงและความต้องการทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์โดยนำการตลาดยุคใหม่ (4E's Marketing) มาประยุกต์และพัฒนาในการสร้างกลยุทธ์สู่ความสำเร็จทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ได้ออกมาเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด 4E1S ของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

- E = Experience (ประสบการณ์) คือ การมอบประสบการณ์ผ่านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ โดยสินค้าหรือบริการนั้นอาจสามารถสร้างความแปลกใหม่ หรือความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ เช่น การนำเที่ยวโดยไกด์นำเที่ยวท้องถิ่นไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวคนอื่นจะสามารถเข้าถึงหรือเดินทางด้วยตนเองได้
- E = Exchange (การแลกเปลี่ยน) คือ การสร้างข้อแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจในขณะที่ซื้อหรือใช้บริการทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เช่น ผู้นำเที่ยวทำการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้เกิดความเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลมากที่สุด
- E = Everywhere (การเข้าถึงผู้บริโภค) คือ การพัฒนาช่องทางการติดต่อหรือประชาสัมพันธ์เพื่อขยายพื้นที่ทางการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการตัดสินใจทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยนำเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างเหมาะสม เช่น ศึกษาแอปพลิเคชันที่นักท่องเที่ยวใช้อย่างแพร่หลาย และการเพิ่มช่องทางการติดต่อและประชาสัมพันธ์ทางแอปพลิเคชัน Line, Instagram, Facebook และ Kakao talk เพื่อเพิ่มโอกาสทางการเข้าถึงของกลุ่มลูกค้าชาวต่างชาติที่มีการใช้งานแอปพลิเคชันดังกล่าว เพื่อให้เกิดการรับรู้ และตัดสินใจในการท่องเที่ยววังเวียงเพิ่มขึ้น
- E = Evangelism (ความพึงพอใจ) คือ การสร้างแบรนด์และเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ให้เกิดความพิเศษที่หาได้แค่ที่วังเวียงเท่านั้น เช่น การนำเที่ยว ปีนเขา หาดทรายขาวโดยไกด์ท้องถิ่น และมีการบอกเล่าถึงความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ
- S = Safety come first (ความปลอดภัยต้องมาก่อน) คือ การปรับปรุงและพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยให้ความสำคัญทางความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวต้องมาก่อน เช่น อบรมการพายเรือแก่นักท่องเที่ยว ตรวจสอบเช็คอุปกรณ์เครื่องมือก่อนใช้งานทุกครั้ง ตรวจสอบสมรรถภาพร่างกายของนักท่องเที่ยวก่อนขึ้นเขา และจัดทำเครื่องหมายเตือนอุบัติเหตุให้สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เป็นต้น

โดยกลยุทธ์ 4E's Marketing นั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จากการศึกษาคณะผู้วิจัย ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ผู้ประกอบการวังเวียงขาดการให้ความสำคัญด้านความปลอดภัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มปัจจัยด้าน S = Safety come first (ความปลอดภัย) ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมทุกกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของวังเวียง มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับความปลอดภัย ผสมผสานกับการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดยุคใหม่ (4E's marketing) ได้มาซึ่งกลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (4E1S)

ภาพที่ 1 กลยุทธ์ 4E1S

สรุปและอภิปรายผล

จากการดำเนินการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ สรุปผลได้ ดังนี้

1. ศึกษาบริบทและการนำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง พบว่า วังเวียงมีการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ตลอด โดยสะท้อนผ่านสิ่งที่ดึงดูดใจ การเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีบริบททางการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการรูปแบบสังคมของนักท่องเที่ยว โดยสังเกตได้จาก ตัวเลือกที่พักที่มีความหลากหลายและมีระดับราคาที่พักให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกสรรได้ รูปแบบกิจกรรมที่มอบประสบการณ์ความท้าทายที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย บทความวิชาการ เรื่องเล่าจากวังเวียง: ทูทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยวของ บงกช กิริติพร และจักรพันธ์ (2560) ที่ได้กล่าวถึง การ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวนำที่ดินบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงามมาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม

2. วิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง พบว่า วังเวียงมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยมีธรรมชาติของป่าไม้และแม่น้ำ เป็นจุดเด่นที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยได้ อีกทั้งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของวังเวียงในปัจจุบันสามารถสร้างความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัย ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการให้คุณภาพชีวิตของระบบนิเวศในเมืองวังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ของ โชติง และบัวพันธ์ (2561) ที่ได้มีการกล่าวถึงศักยภาพของวังเวียงว่า เมืองวังเวียง มีการเดินทางที่สะดวกสบาย ปลอดภัยและเป็นศูนย์กลางในหลากหลาย อีกทั้งเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่แปลกตาจากที่ตนอยู่อาศัยและดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การล่องเรือ และการชมธรรมชาติ ส่วนทางด้านความ ต้องการทางการท่องเที่ยว ทางด้านประสบการณ์ การแลกเปลี่ยน การเข้าถึง ความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า วังเวียงนั้นมีศักยภาพในนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยมีการบริการทางการท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ที่ดี สามารถสร้างความพึงพอใจได้ ในขณะที่ยังพบจุดอ่อนที่สำคัญ คือ การตระหนักถึงความปลอดภัย ควรมีการปรับแก้และพัฒนาพื้นที่ รวมถึงมาตรการบางส่วนเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมอย่างปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัย ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของกองทัพเรือในเขตอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ของ จิรัชย์ และศิริธัญญา (2563) ที่มีการกล่าวถึงการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวทางด้านการเข้าถึงแหล่ง โดยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและกฎระเบียบบางประการเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

3. นำเสนอกลยุทธ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง พบว่า การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย ทางด้านบริบททางการท่องเที่ยว ศักยภาพ และความต้องการทางการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนา โดยนำกลยุทธ์การตลาดยุคใหม่ (4E's Marketing) มาพัฒนาเสริมทางด้านความปลอดภัย เพื่อพัฒนาจุดอ่อนทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยของวังเวียง ให้เกิดเป็นกลยุทธ์สู่ความสำเร็จทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ออกมาเป็น กลยุทธ์ทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เมืองวังเวียง 4E1S โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ Experience (ประสบการณ์) Everywhere (ช่องทาง) Evangelism (ความพึงพอใจ) Exchange (การแลกเปลี่ยน) และ Safety come first (ความปลอดภัย) ที่จะเป็นกลยุทธ์ที่เข้ามาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่สามารถตอบโจทย์กิจกรรมการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดทางการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย วังเวียง จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกำหนดมาตรการในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ภาครัฐและผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวดำเนินการกำหนดมาตรการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว ให้มีความปลอดภัยและมีมาตรฐาน เช่น การกำหนดเวลาในการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว และการกำหนดอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัย เป็นต้น
2. การเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับและให้บริการนักท่องเที่ยว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนและเส้นทางท่องเที่ยวที่ชรุขระ ศูนย์ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในกรณีฉุกเฉิน และป้ายบอกทาง เป็นต้น
3. สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ Official Website เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการให้บริการทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยวสามารถนำกลยุทธ์ที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงผจญภัยให้มีความปลอดภัย ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ
 2. ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับภาคบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยหรือรูปแบบอื่น สามารถนำกลยุทธ์ที่เสนอแนะไปใช้ในการพัฒนาการบริการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้ตอบโจทย์กับนักท่องเที่ยว
 3. ผู้ประกอบการนำเที่ยวและที่พักสามารถทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว และสามารถนำมาปรับให้ตรงกับความต้องการผ่านช่องทางสื่อสารออนไลน์ถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง
- งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ คือ กลยุทธ์ 4E1S เป็นกลยุทธ์ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยหรือการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ เพื่อมุ่งเน้นการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัย และลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในเชิงปริมาณ เพื่อถามความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาปรับและประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- [1] จิรัชย์ นิพัทธ์โยธิน, & ศิริัญญา วิรุณราช. (2563). ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ของกองทัพเรือในเขตอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. การประชุมวิชาการระดับนานาชาติและระดับชาติด้านบริหารธุรกิจและการบัญชี, 98-104. Retrieved from สืบค้นจาก <https://incbaa.kku.ac.th/img/files/articles/63e77-17.d3.pdf>

- [2] โชคดี นีลาวัน, & บัวพันธ์ พรหมพักพิง. (2561). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการให้ชุมชนของระบบนิเวศในเมืองวังเวียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 10(2), 188-217.
- [3] เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- [4] บงกช เจนชัยภูมิ, กิรติพร จูตะวิริยะ, & จักรพันธ์ ชัดชุมแสง. (2560). เรื่องเล่าจากวังเวียง: ทูทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 3(1).
- [5] พรสวรรค์ พลสงคราม, & ศรัณย์ ธิติลักษณ์. (2563). *การพัฒนาการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกรณีศึกษา เมืองหลวงพระบาง*. สืบค้นจาก <https://rsucon.rsu.ac.th/files/proceedings/nation2020/NA20-118.pdf>.
- [6] ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในลาว. (2565). *โอกาสการฟื้นฟูเศรษฐกิจของ สปป. ลาวจากภาคการท่องเที่ยว*. Retrieved from สืบค้นจาก https://thaibizlaos.com/lao/news/detail.php?cate=news-highlight&id=22541&sphrase_id=15451042
- [7] สถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์. (2565). *โอกาสการฟื้นฟูเศรษฐกิจของ สปป. ลาว จากภาคการท่องเที่ยว*. Retrieved from สืบค้นจาก <https://vientiane.thaiembassy.org/2022/08/5998/>
- [8] Adventurati Outdoor. (2022). *Adventure Tourism*. Retrieved from Retrieve from <https://www.adventurati-outdoor.com/en/adventuretourism>
- [9] Angel Star Travel. (2563). *วังเวียงก๊วยหลินเมืองลาว*. Retrieved from สืบค้นจาก <https://www.angelstartravel.com/content-detail.php?data=วังเวียงก๊วยหลินเมืองลาว.html>
- [10] Brian Fetherstonhaugh. (2009). *The 4P's are out, the 4E's are in*. Retrieved from Retrieve from http://www.ogilvy.com/on-our-minds/articles/the_4e_-are_in.aspx
- [11] head rush technologies. (2022). *What is Adventure Tourism?*. Retrieve from <https://headrushtech.com/blog/what-is-adven>

ทัศนคติของแฟนบอลตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ ในการจัดการ
แข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65
SATISFACTION FOR COMPETITION ARRANGEMENT IN HILLIX REVO THAI
LEAGUE (THAI LEAGUE 1) SEASON 2021-22

กณิศ สงวนวงศ์¹
Kanis Sanguanwong¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของแฟนบอลตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ ในการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ใน 16 สนามเหย้าให้ครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละสนาม โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์และส่งให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 284 คน มีอายุ 21-30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท 2) ทัศนคติของแฟนกีฬาฟุตบอลที่มีต่อแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ทัศนคติของแฟนบอลที่มีต่อการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทัศนคติ^[1], ฟุตบอลอาชีพ^[8], หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ^[9]

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการฟุตบอลอาชีพ คณะวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ 10300

1 Graduate student in the Master of Business Administration Program in Professional Football Management, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, 10300, Thailand

* Corresponding author: E-mail address : hp.zedbas@gmail.com.

Abstract

This article aims to study the attitudes of football fans according to the criteria and methods of professional sports assessment. In organizing the Hilux Revo Thai League (Thai League 1) professional football match in the 2021-22 season by using inferential statistics analysis using a sample of 400 persons, conveniently sampling in 16 host stadiums to complete. Number of samples of each field By using an online questionnaire and sending it to the sample persons. The used statistics for analysis the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and tested the hypothesis using one-way analysis of variance (One-Way ANOVA), the results showed that 1) most of the samples were 284 males, aged 21-30 years, with bachelor's degree. Most of occupation samples were student. The average monthly income is less than 15,000 baht. 2) Football fans' attitudes towards professional sports evaluation form for sport organizers are good. 3) The attitudes of football fans towards hosting the Hilux Revo Thai League (Thai League 1) season 2021-22 are high level.

Keywords: Satisfaction^[1], Professional Football^[8], Criteria and Methods for Evaluating Professional Sports^[9]

บทนำ

ฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย เมื่ออดีตเคยมีการจัดการแข่งขันฟุตบอลลีกขึ้นมา แต่ทว่าไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าที่ควรจึงต้องยกเลิกไป จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2539 สมาคมฟุตบอลฯ ได้ดำเนินการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในระบบลีกขึ้นอีกครั้ง โดยมีชื่อเปลี่ยนไปตามผู้สนับสนุนไม่ว่าจะเป็น ไทยแลนด์ ซอกเกอร์ลีก (Thailand Soccer League), ไทยแลนด์ พรีเมียร์ลีก (Thailand Premier League), ไทยลีก (Thai League), ไทยพรีเมียร์ลีก (Thai Premier League) และไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (Hilux Revo Thai League) พอถึงปี พ.ศ. 2550 การกีฬาแห่งประเทศไทย ได้เข้ามากำกับ ควบคุม การจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย จนกลายเป็นลีกอาชีพเต็มตัว เพราะสโมสรต่าง ๆ จะต้องดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสโมสรของตัวเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ผ่านการประเมินในเรื่องของระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และได้มีการจัดทำหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลการดำเนินงานกีฬาอาชีพ ซึ่งเป็นการจัดทำหลักเกณฑ์ในการประเมินเป็นภาพรวมทั้งหมดของกีฬาอาชีพ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ได้มีการแยกประเภทอย่างชัดเจน และจากสถานการณ์ปัจจุบันได้มีระบบการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพที่มีความเป็นสากลมากขึ้น รวมถึงมีมาตรการในการบริหารจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานของการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพเพื่อนำไปสู่การพัฒนากีฬาอาชีพอย่างยั่งยืนเพื่อให้การดำเนินงานการพัฒนากีฬาอาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การกีฬาแห่งประเทศไทยจึงเห็นควรทำการประเมินผลการดำเนินงานกีฬาอาชีพ เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในการติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานกีฬาอาชีพให้เป็นกีฬาอาชีพที่เกิดความยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 (สำนักงานคณะกรรมการกีฬาอาชีพ การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2558)^[8]

การประเมินผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพ จะเป็นการประเมินโดยให้คะแนนแต่ละหลักเกณฑ์ โดยแต่ละหลักเกณฑ์จะเป็นแนวทางปฏิบัติที่ให้ผู้จัดการแข่งขันต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และต้องมีการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศไทย ซึ่งในการประเมินในการจัดการแข่งขัน เจ้าหน้าที่การกีฬาแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้ประเมินคะแนนให้กับผู้จัดการแข่งขัน ให้ได้ทราบถึงว่าการจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพมีคุณภาพเพียงใด และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้จัดการแข่งขันภายในปีต่อไป แต่ถึงกระนั้นหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลการดำเนินงานกีฬาอาชีพ เป็นเพียงแบบประเมินที่ให้ทางเจ้าหน้าที่การกีฬาแห่งประเทศไทยใช้ดำเนินการเพียงเท่านั้น จึงไม่สามารถรับรู้ได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวในมุมมองของแฟนบอลที่ได้รับชมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยมีทัศนคติอย่างไรกับการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย โดยใช้แบบประเมินที่การกีฬาแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดทำขึ้นมา (สำนักงานคณะกรรมการกีฬาอาชีพ การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2558)^[9]

ในการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก หรือที่เรียกว่า ไทยลีก 1 โดยในประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดตามกีฬาฟุตบอลเป็นจำนวนมากกว่า 10 ล้านคน (บริษัท ไทยลีก จำกัด, 2564) จึงทำให้แฟนบอลแต่ละทีมจะมีเป็นจำนวนมาก และยังเป็นการแข่งขันที่มีความสำคัญ จะทำให้มีการเข้าไปรับชมในสนามเป็นจำนวนมากหลายครั้ง ในแต่ละครั้งทางบริษัท ไทยลีก จำกัด ได้มีการเก็บสถิติของจำนวนผู้เข้าชมในสนามแต่ละครั้ง จึงสามารถตรวจสอบจำนวนผู้เข้าชมการแข่งขันฟุตบอลในแต่ละครั้งได้อย่างถูกต้อง (บริษัท ไทยลีก จำกัด, 2564)^[10]

ความสำคัญของปัญหาการวิจัยดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีคำถามหลักในการวิจัยเพื่อนำไปสู่การค้นคว้าและหาคำตอบในเชิงการวิจัย ดังนี้ 1) แฟนกีฬาฟุตบอลมีทัศนคติในหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพในการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 2) เพื่อศึกษาการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลให้มีมาตรฐาน และนำไปปรับใช้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

เพื่อศึกษาทัศนคติของแฟนบอลตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ ในการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65

ระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology)

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือแฟนกีฬาฟุตบอลที่เข้าร่วมชมการ

แข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 ซึ่งมีจำนวน 86,928 คน และนำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1967, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2559)^[1,2,7] โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าไม่เกิน 5% ซึ่งจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 398 ตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 16 สโมสรเหย้าที่มีจำนวนผู้เข้าชมมากที่สุด ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละสโมสรเหย้า จากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจาก 16 สโมสรเหย้า ตามสัดส่วนของประชากรให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

สโมสร	สนามเหย้า	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
การทำเรือ	แพต สเตเดียม	10,888	50
ชลบุรี	ชลบุรี สเตเดียม	4,200	19
หนองบัวพิชญ	พิชญ สเตเดียม	5,098	24
ทรู แบงค็อก ยูไนเต็ด	สนามกีฬาธรรมศาสตร์ รังสิต	2,681	12
นครราชสีมา มาสด้า	สนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา	5,500	25
บีจี ปทุม ยูไนเต็ด	ลีโอสเตเดียม	4,927	23
บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด	ช้างอารีนา	23,046	106
โปลิศ เทโร	สนามบุญยะจินดา	2,423	11
พีที ประจวบ	สามอ่าว สเตเดียม	1,050	5
เชียงใหม่ ยูไนเต็ด	สมโภชเชียงใหม่ 700 ปี	3,696	17
ราชบุรี มิตรผล	มิตรผล สเตเดียม	2,454	11
สมุทรปราการ ซิตี้	สนามกีฬาการกีฬาแห่งประเทศไทย บางพลี	2,137	10
ลีโอ เชียงราย ยูไนเต็ด	สิงห์ สเตเดียม	2,411	11
ขอนแก่น ยูไนเต็ด	ขอนแก่น สเตเดียม	4,875	23
สุพรรณบุรี	สนามกีฬากลางจังหวัดสุพรรณบุรี	5,667	26
เอสซีจี เมืองทอง ยูไนเต็ด	เอสซีจี สเตเดียม	5,875	27
รวมทั้งสิ้น		86,928	400

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้
 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นคำถามตรวจสอบรายการ (Check List) แบบปลายปิด (Closed Questions) 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับ

ทัศนคติของแฟนกีฬาฟุตบอลต่อแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพ ประกอบด้วย หลักเกณฑ์ที่ 1 การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์ที่ 2 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านศักยภาพการกีฬา หลักเกณฑ์ที่ 3 การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและสังคม ให้กับประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของแฟนบอลที่มีต่อการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 ประกอบด้วย ช่องทางการจำหน่ายตั๋วเข้าชมการแข่งขัน อุปกรณ์ที่ใช้ในการแข่งขันมีมาตรฐานสากล ผู้จัดการแข่งขันสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี การสนับสนุนการจัดการแข่งขันโดย กทท. สามารถยกระดับการแข่งขันให้มีคุณภาพ การจัดการแข่งขันฟุตบอลสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนในการเป็นนักกีฬาในอนาคต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2-3 ที่มีมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบวัดเจตคติของของลิเคิร์ท (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2559)^[7] โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับความคิดเห็น ดังนี้

ความคิดเห็นระดับมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ความคิดเห็นระดับมาก	ให้	4	คะแนน
ความคิดเห็นระดับปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ความคิดเห็นระดับน้อย	ให้	2	คะแนน
ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

และได้กำหนดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากการแบ่งคะแนนเฉลี่ยเป็น 5 ช่วง โดยอาศัยเกณฑ์การหาความกว้างของอันตรภาคชั้นเพื่อให้ช่วงห่างของคะแนนทุกระดับเท่ากัน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ 2) นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ไปลงรหัสในโปรแกรมทางสถิติ 3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และหาค่าเฉลี่ย (Mean) รวมไปถึงค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ และทัศนคติต่อการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบ

ในด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ให้มีความถูกต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามมาทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง (Pre-test) จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient: α) เพื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่นว่าสูงพอหรือไม่ หากค่า α มากกว่าและเท่ากับ 0.7 แสดงว่าคำถามในแบบสอบถามสามารถวัดค่าตัวแปรหลักในการวิจัยอยู่ในระดับความเชื่อมั่นที่สูง ซึ่งผลรวมได้เท่ากับ 0.923 จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน มีดังนี้ เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 71.00 รองลงมาคือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 23.50 และ เพศทางเลือก คิดเป็นร้อยละ 5.50 ตามลำดับ อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า หรือ เทียบเท่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.50 อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31-40 ปี อายุ 41- 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.50 อายุ 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.75 และอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.25 ตามลำดับ ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 30.75 สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.75 และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 10.50 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ น้อยกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.00 รายได้ 15,000-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.75 รายได้ 25,001-35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.50 รายได้ 35,001-45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.00 รายได้ รายได้มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.75 และรายได้ 45,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ทัศนคติของแฟนกีฬาฟุตบอลที่มีต่อแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพหลักเกณฑ์ที่ 1 การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (\bar{X} = 3.82) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปน้อย ดังนี้ การบริการทางการแพทย์ของผู้จัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีความเหมาะสม (\bar{X} = 3.89) รองลงมาคือ ความปลอดภัยในการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีกเป็นไปตามมาตรฐาน (\bar{X} = 3.84) มาตรการการป้องกันมิให้ใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาของนักกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีความเหมาะสม และชัดเจน (\bar{X} = 3.84) มาตรฐานการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีความถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม (\bar{X} = 3.78) และมาตรการการป้องกันการล้มกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีความโปร่งใสและชัดเจน (\bar{X} = 3.76) ตามลำดับ

ทัศนคติของแฟนกีฬาฟุตบอลที่มีต่อแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพหลักเกณฑ์ที่ 2 ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านศักยภาพการกีฬา (\bar{X} = 3.97) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียง 1 ข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดคือ จำนวนสโมสรที่เข้าร่วมใน

การแข่งขัน มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ รูปแบบการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีความเหมาะสม ชัดเจน ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีความทันสมัย ($\bar{X} = 4.08$) การเก็บและแสดงข้อมูลสถิติในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีความเหมาะสม และชัดเจน ($\bar{X} = 3.88$) และผู้ตัดสินการแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีก มีคุณภาพและมีมาตรฐานที่เป็นสากล ($\bar{X} = 3.54$) ตามลำดับ

ทัศนคติของแฟนกีฬาฟุตบอลที่มีต่อแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพหลักเกณฑ์ที่ 3 การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศไทย ($\bar{X} = 3.86$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปน้อย ดังนี้ ความสุขในการร่วมชมและร่วมเชียร์การแข่งขันกีฬาฟุตบอลไทยลีก ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ การสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจในพื้นที่การจัดแข่งขันอย่างเห็นได้ชัด ($\bar{X} = 4.09$) มีการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือการให้บริการให้กลุ่มกีฬาและสุขภาพอย่างเห็นได้ชัด ($\bar{X} = 3.94$) จำนวนเงินรางวัลในการแข่งขันกีฬาที่มอบให้กับสโมสรกีฬาอาชีพที่ชนะเลิศการแข่งขัน มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.75$) และการจัดกิจกรรมในช่วงระหว่างพักการแข่งขัน มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.43$) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยพบว่า แฟนบอลที่มีรายได้ต่างกันจะมีทัศนคติต่อแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ สำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพ และทัศนคติต่อการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 ที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้แฟนบอลทุกกลุ่มที่มีรายได้มีทัศนคติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรพัฒนาแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ และจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพอย่างต่อเนื่อง และให้ผู้บริโภคทุกกลุ่มได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ Daniel Katz (1960)^[11] ที่กล่าวถึงหน้าที่ของทัศนคติเพื่อป้องกันตัว คือ โดยปกติคนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริง ในสิ่งซึ่งเป็นที่ยึดแย้งกับความนึกคิดของตน (Self - Image) ดังนั้น ทัศนคติจึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตัว โดยการแสดงออก เป็นความรู้สึกดูถูกเหยียดหยาม หรือติฉินนินทาคนอื่น และขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่า ด้วยการมีทัศนคติที่ถือว่าตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น

ทัศนคติแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพในหลักเกณฑ์ที่ 1 หลักเกณฑ์ที่ 2 และหลักเกณฑ์ที่ 3 ส่งผลต่อทัศนคติการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก (ไทยลีก 1) ฤดูกาล 2564-65 ซึ่งหมายความว่า หากแบบประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพในหลักเกณฑ์ที่ 1 หลักเกณฑ์ที่ 2 และหลักเกณฑ์ที่ 3 มีความถูกต้องชัดเจน โปร่งใส และเหมาะสม เป็นไปตามมาตรฐาน มีความทันสมัยจะทำให้ทัศนคติของแฟนฟุตบอลที่มีต่อการจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพรายการไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีกเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ เอื้อพิพัฒน์กุล และจุฑา ดิงศภัทัย (2555)^[3] ศึกษา

เกี่ยวกับ การศึกษาการดำเนินการจัดการแข่งขันฟุตบอลสπόνเซอร์ ไทยพรีเมียร์ลีก 2010 ผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลของคณะกรรมการจัดการแข่งขันมีผลต่อการดำเนินการจัดการแข่งขันฟุตบอลสπόνเซอร์ไทยพรีเมียร์ลีก 2010 อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เตชิต อภินันท์ธรรม (2560) ^[4] ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเชียร์สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ยูไนเต็ดของแฟนบอลคนไทย พบว่า คุณภาพของบุคลากรมีผลต่อความพึงพอใจในการเชียร์สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ยูไนเต็ดของแฟนบอลคนไทย และสอดคล้องกับ กมลสิงห์ นิลศรี เครือวัลย์ ชัชกุล และณัฐวุฒิ บุญศร (2562) ^[5] ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย กรณีศึกษาสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ผลการศึกษาพบว่า แฟนบอลเข้าชมการแข่งขันเพื่อสัมผัสความสนุกสนาน ของเกมการแข่งขันมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขันควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ตัดสินฟุตบอลให้มีความรู้ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรมให้มากยิ่งขึ้น
2. การกีฬาแห่งประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพสำหรับผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพทั้ง 3 หลักเกณฑ์ให้เป็นระบบและมีมาตรฐานสากล
3. สโมสรฟุตบอลอาชีพ ควรมีระบบสารสนเทศ และการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการมีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปพิจารณาดำเนินการบริหารจัดการแข่งขันฟุตบอลอาชีพให้เป็นไปตามกรอบและขั้นตอนการปฏิบัติที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพและการจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพในชนิดกีฬาอื่น เช่น กีฬาอีสปอร์ต เป็นต้น
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อทัศนคติของแฟนบอลที่มีต่อการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ และการจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพ เช่น การประชาสัมพันธ์ ปัจจัยด้านค่านิยม ปัจจัยด้านสโมสรฟุตบอลอาชีพ เป็นต้น
3. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง สัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยเชิงเจาะลึกถึงข้อคิดเห็น ปัญหาต่าง ๆ แนวทางเป็นที่ต้องการ อันแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- [1] ณพวีร์ ชิ่งกมลพิสุทธ. (2559). *ทัศนคติของชาวจันทบุรีที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี: ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยเกริก.
- [2] ละอองดาว สุมา. (2561). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสนามเทนนิสการกีฬาแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [3] กิตติพงษ์ เอื้อพิพัฒนากุล และจุฑา ดิงศภักดิ์. (2555). *การศึกษาการดำเนินการจัดการแข่งขันฟุตบอลสπόνเซอร์ ไทยพรีเมียร์ลีก 2010 คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] เตชิต อภินันท์ธรรม. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเชียร์สโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ยูไนเต็ดของแฟนบอลคนไทย*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] กมลสิงห์ นิลศรี, เครือวัลย์ ชัชกุล และณัฐวุฒิ บุญศรี. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย กรณีศึกษาสโมสรฟุตบอลบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด*. รายงานการประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม” มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- [6] กิตติพงษ์ เอื้อพิพัฒนากุล และจุฑา ดิงศภักดิ์. (2555). *การศึกษาการดำเนินการจัดการแข่งขันฟุตบอลสπόνเซอร์ไทยพรีเมียร์ลีก 2010*. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ. ปีที่ 13. ฉบับที่ 1. น. 63.
- [7] บุญชม ศรีสะอาด. (2559). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [8] พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556. (20 กันยายน 2564). *ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 225 ง, สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2565*, จาก <https://reg.thaips.org/static/New1.pdf>.
- [9] *หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลชนิดกีฬาอาชีพ (กีฬาฟุตบอล)*. (ม.ป.พ.). ฝ่ายกีฬาอาชีพและกีฬามวย การกีฬาแห่งประเทศไทย. น. 30.
- [10] บริษัทไทยลีก จำกัด. (2564). *แผนการบริหารจัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอลอาชีพรายการ ไฮลักซ์ รีโว่ ไทยลีก ฤดูกาล 2564-65*. น.104-106.
- [11] Daniel Katz. (1960). *The Function of Attitude*. September 07, 2022. From URL: http://www.novabizz.com/NovaAce/Self/Spiritual/Attitude_13.php

**ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์
ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง**
**Factors affecting online shopping behavior During the Covid-19
crisis of consumers in Mueang District, Lampang Province**

ปนัดดา มะโนคำ¹ พัทธพร จันกัน¹ และอนिता ประดาอินทร์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ในช่วงวิกฤต Covid-19 และเพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของวิจัยด้วยโปรแกรม SPSS ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน คือ ค่า F-Test และ Chi-Square

ผลการวิจัยพบว่า การเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 21-30 ปี สถานภาพโสด ประกอบอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 0-10,000 บาท ระดับการศึกษาปริญญาตรี ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์/บริการ มากที่สุด คือ สินค้าที่ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ มีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ปัจจัยด้านราคา มากที่สุด คือ สินค้าที่ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ราคาสินค้าที่ชัดเจน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มากที่สุด คือ ร้านค้าออนไลน์มีความหลากหลายช่องทางให้เลือกซื้อ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มากที่สุด คือ มีการจัดโปรโมชั่นอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ปัจจัยด้านบุคคล มากที่สุด คือ ร้านค้าออนไลน์สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ปัจจัยด้านกายภาพและการนำเสนอ มากที่สุด คือ ร้านค้าออนไลน์มีระบบการชำระเงินที่สะดวกและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และปัจจัยด้านกระบวนการ มากที่สุด คือ มีการใช้ระบบตอบกลับอัตโนมัติเพื่อความรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24

ส่วนผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง มากที่สุด ได้แก่ การเลือกซื้อสินค้าประเภท เสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย เพราะมีราคาถูก ตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการ ด้วยตนเอง ผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ครั้งละ 1-2 ครั้งต่อเดือน และชำระเงินผ่านรูปแบบ การเก็บเงินปลายทาง

¹ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง 52000

¹ Marketing, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna Lampang campus, 52000

ในส่วนของการศึกษาความแตกต่าง ของพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านอาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้ที่มีอาชีพต่างกันย่อมมีรสนิยมการใช้ชีวิต ความชอบ และแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อสินค้าที่แตกต่างกัน เท่ากับ 0.031 จึงยอมรับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

Abstract

This research aims to study online shopping behavior during the Covid-19 crisis of consumers in Mueang District, Lampang Province and to study demographic factors affecting online shopping behavior of consumers. In Muang District, Lampang Province, the sample group used in the research was 400 consumers in Mueang District, Lampang Province, using online questionnaires as a tool for data collection. The data were analyzed statistically according to the objectives of the research using the SPSS program. The statistics used to analyze the data were descriptive statistics consisting of frequency, percentage, mean, and deviation. Standard deviation (Standaed Deviation) inferential statistics are the F-Test and Chi-Square values.

The results showed that Online shopping during the COVID-19 crisis of consumers in Muang District, Lampang Province, most of them are female. Aged between 21-30 years old, single, working as a student/student with an average monthly income of 0-10,000 baht, education level, bachelor's degree. The results from the analysis of marketing mix factors of the sample group are product/service factors. The products purchased through online channels are diverse. With an average of 4.60, the most price factor is the product purchased through online channels, clearly specifying the product price. The average value was 4.25. The most distribution channel factor was online stores with a variety of channels to choose from. The average value was 4.37. The most marketing promotion factor was that there was a regular promotion. With an average of 4.41, the most personal factor is that online stores can provide information about products as well. With an average of 4.26, the most physical and presentation factors are that the online store has a convenient and secure payment system. The mean was 4.30 and the most process factor was the use of automatic response systems for speed. with an average of 4.24

As for the results of the analysis of the online shopping behavior of the sample group, the most was choosing to buy products. clothing/apparel because it is cheap Decide

to buy products/services by yourself via the Shopee application 1-2 times a month. and pay through the form cash on delivery

in the study of differences of consumers' online shopping behavior in the area of Muang District, Lampang Province, the research results showed that demographic factors different career fields Affecting consumers' online shopping behavior Of the sample in Muang District, Lampang Province, people with different occupations have different tastes, preferences, and motivations for making purchase decisions equal to 0.031, the hypothesis was accepted significantly at 0.05

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562-2563 เป็นการระบาดทั่วโลก การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด เกือบทุกจังหวัดของประเทศไทย โดยผลกระทบด้านเศรษฐกิจในระดับมหภาคนั้นส่งผลให้อัตราการขยายตัวเศรษฐกิจไทยจะติดลบ โดยเฉพาะต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ต้องสูญเสียรายได้กว่า 1.89 ล้านล้านบาท รวมถึงผลกระทบต่อกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และยานยนต์ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นภาวะแรงงานตกงานเป็นจำนวนมาก โดยมีการคาดการณ์ด้านเศรษฐกิจของไทยคงจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ไปอีกนาน การแพร่ระบาดของโรคส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านการเดินทาง การซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภค และการเข้ารับบริการทางการแพทย์ โดยวิธีบรรเทาความวิตกกังวลนั้น ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการท่องอินเทอร์เน็ตและเล่นสื่อสังคมออนไลน์ สะท้อนให้เห็นว่าในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ จึงเป็นช่องทางหลักและสำคัญอย่างมากต่อการใช้เวลาและการปฏิสัมพันธ์ของคน ดังนั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน ควรพิจารณาจัดทำเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารไปยังประชาชนผ่านช่องทางนี้เป็นหลัก นอกจากนี้ กรมการสาธารณสุข วุฒิสภา (2563) ซึ่งผลกระทบจากโควิด-19 ทำให้เกิดวิถีชีวิตแบบปกติใหม่ทางด้านสังคมที่ต้องการได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสถานการณ์การเกิดโรคโควิด-19 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการปรับตัวของผู้คนหรือผู้บริโภคอย่างมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงวิกฤต Covid-19 ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง” เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับใช้ในการกำหนดกลยุทธ์หรือการวางแผนปรับปรุงพัฒนาของภาครัฐ เอกชน ฯลฯ ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

ประชากรส่วนใหญ่ชอบใช้ออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟนที่ได้รับความนิยมอย่างมากจากผู้บริโภคในช่วงของการแพร่ระบาดโควิด-19 ที่ใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงอายุ 16-64 ปีนั้นมีการซื้อสินค้าหรือบริการทางออนไลน์กว่า 58.4% และกว่า 28.3% ก็เคยซื้อสินค้าประเภทของกินของใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน (ซึ่งเทรนด์นี้มาแรงมี

การเติบโตอย่างมากทั่วโลก) และ 14.4% ก็เคยซื้อของมือสองทางออนไลน์ มี 24.6% ที่เทียบราคาสินค้าและบริการก่อนจะตัดสินใจ และที่น่าสนใจที่สุดคือมี 17.8% ที่เคยใช้บริการ Buy Now Pay Later ที่กำลังมาแรงขึ้นทุกที (ภาพรวมเทรนด์และสถิติ E-Commerce ประจำปี 2022)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฮาเซอร์และตันแคน (2523) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประชากรศาสตร์ (Demography) ไว้ว่า ประชากรศาสตร์เป็นการศึกษาถึงขนาด การกระจาย และองค์ประกอบของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงและองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรได้แก่ การเกิด การตาย การย้ายถิ่น และการเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม

เสรีวงศ์ มณฑา (2542 หน้า 16) ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานการตลาด เป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด ที่ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 7 ประการ ประกอบด้วย 1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) 2. ด้านราคา (Price) 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) 4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotions) 5. ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) 6. ด้านกายภาพและการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation) 7. ด้านกระบวนการ (Process)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Analysis) เป็นการวิจัยหรือค้นหาเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการใช้ของผู้บริโภคเพื่อทราบลักษณะความต้องการและพฤติกรรม คำตอบที่ได้จะช่วยให้กิจการตลาดสามารถจัดการกลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม คำถามที่ใช้ในการค้นหาลักษณะพฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1H มีดังต่อไปนี้

1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who) หรือบุคคลที่ซื้อสินค้า เป็นคำถามเพื่อทราบถึงส่วนประกอบของกลุ่มเป้าหมาย ตลาดเป้าหมายที่ศึกษานี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในการซื้อสินค้าด้วยตนเอง สามารถบรรยายทัศนคติและความคิดอย่างมีเหตุผล มีอิสระสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What) หรือประเภทสินค้าที่ซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบถึงสิ่งที่ต้องการซื้อ ซึ่งคือความพึงพอใจสูงสุดที่ผู้บริโภคต้องการได้รับจากการซื้อสินค้า เช่น การบริการความสะดวกสบาย ประโยชน์ใช้สอยจากสินค้าที่ซื้อไปแล้ว ความรวดเร็ว เป็นต้น

3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (why) หรือเหตุผลในการซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ซื้อสินค้านี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของตน คือการได้สินค้าตามที่ต้องการและประโยชน์ใช้สอย ความสะดวกในการซื้อสินค้า

4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Whom) หรือผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบถึง บทบาทของกลุ่มต่างๆ มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าจากตลาดนัด

5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When) หรือช่วงเวลาที่จะซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบถึงโอกาสในการซื้อโดยทั่วไป ผู้บริโภคสินค้าเมื่อเกิดความต้องการสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันอย่างไรอย่างหนึ่ง

6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where) หรือสถานที่ซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบถึงสถานที่ที่ผู้บริโภคจะไปซื้อสินค้า ซึ่งนักการตลาดจะต้องศึกษาเพื่อจัดช่องทางการจัดจำหน่าย ในกรณีที่ต้องการสินค้าผู้บริโภคจะเลือกซื้อสินค้า จากสถานที่ที่ผู้บริโภคจะได้รับความพึงพอใจสูงสุด

7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How) หรือลักษณะการซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบถึงขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ

จุฑารัตน์ เกียรติศรีศรี (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ รายได้รวมถึงปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและด้านการยอมรับเทคโนโลยี ความปลอดภัยความน่าเชื่อถือและการให้บริการส่วนบุคคลว่าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลหรือไม่ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 405 คน ผ่านแบบสอบถามออนไลน์แนะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ 1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และการยอมรับเทคโนโลยี 2. ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ 3. ปัจจัยด้านราคา คุณภาพ ความหลากหลายของสินค้าในแอปพลิเคชัน และความตรงต่อเวลาในการจัดส่งสินค้า 4. ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์การสื่อสารกับผู้บริโภค และความมีชื่อเสียงทางแอปพลิเคชัน

ชิษณุพงษ์ สุกก่า (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงปริมาณ ประกอบด้วย Independent simple t-test chi-square Multinomial Logistic Regression Analysis

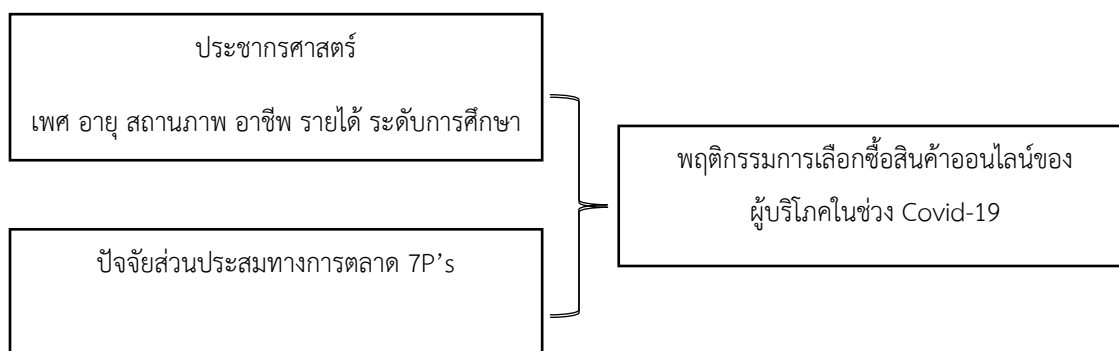
ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงอายุ 21-25 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นนักเรียน/นักศึกษา ระยะเวลาทำงานน้อยกว่า 1 ปี รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท สื่อที่ใช้ได้แก่ Facebook มีพฤติกรรมการซื้อ 1-2 ครั้งต่อเดือน และเลือกซื้อในระดับราคาน้อยกว่า 1,000 บาท

นายกรณ์ดนัย มีเนตร (2562) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยในการเลือกระหว่างการสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์กับการไปซื้อที่ร้านหลังเปิดประเทศ ของนิสิตคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและพฤติกรรมของผู้บริโภคหลังจากที่รัฐบาลประกาศเปิดประเทศและเพื่อศึกษา

เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าในช่องทางออนไลน์หรือไปซื้อที่ร้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 80 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง Google forms เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ง่าย

ผลการเก็บข้อมูลพบว่า ปัจจัยในการเลือกซื้อสินค้าระหว่างการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์และหน้าร้านในช่วงที่เกิดโรคระบาด ผู้วิจัยได้เห็นว่าทางเลือกซื้อสินค้าทางออนไลน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าทางออนไลน์มากกว่าการซื้อสินค้าที่หน้าร้าน เนื่องจากผลสำรวจระดับความพึงพอใจของนิสิตคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีต่อปัจจัยในการซื้อสินค้าพิจารณาจากปัจจัยทางส่วนผสมทางการตลาด พบว่าร้อยละของการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มีมากกว่าการเลือกซื้อสินค้าที่หน้าร้าน และความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์หลังจากเปิดประเทศพบว่าจะมีการเลือกซื้อสินค้าทางออนไลน์มากขึ้น เพราะมีความสะดวกสบาย ไม่เสี่ยงต่อการติดโรค และความคิดเห็นส่วนหนึ่งมาจากการที่เป็นลูกค้าในกลุ่มที่สั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์อยู่แล้ว

กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงวิกฤต Covid-19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 222,619 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2564) จึงใช้วิธีการคำนวณสูตร Taro Yamane 1970 และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเชิงปริมาณ ใช้ Google form ในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามเป็น 4 ส่วนแบบสอบถามเป็นแบบ Check list ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 7 P's มีลักษณะคำตอบปลายปิด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค 6 W 1 H แบบสอบถามจะมีคำตอบให้เลือกตอบหลายตัวเลือกและแบบหลายคำตอบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

การประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง SPSS สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ 1. สถิติเชิงพรรณนา 2. สถิติเชิงอนุมาน ตัวแปรด้านคุณสมบัติตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ เป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวจวัดแบบนามบัญญัติ สถิติที่เหมาะสมได้แก่ ค่าร้อยละ ตัวแปรด้านความคิดเห็น ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์เป็นข้อมูลที่ใช้วัดอัตรภาคชั้น สถิติที่เหมาะสม ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ One-Way ANOVA (F-test) และ ค่า Chi-square เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 221 คน (ร้อยละ 55.3) มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี จำนวน 264 คน (ร้อยละ 66.0) ส่วนใหญ่มีสถานภาพ โสด จำนวน 334 คน (ร้อยละ 83.5) มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 194 คน (ร้อยละ 48.5) มีรายได้ 0-10,000 บาท จำนวน 194 คน (ร้อยละ 48.5) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 236 คน (ร้อยละ 59.0)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถามที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงวิกฤต Covid-19 ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลค่า

ส่วนประสมทางการตลาด (7P's)	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลค่า
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์/บริการ	400	4.31	0.57	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ปัจจัยด้านราคา	400	4.22	0.57	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	400	4.33	0.56	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	400	4.35	0.53	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ปัจจัยด้านบุคคล	400	4.18	0.63	เห็นด้วย
ปัจจัยด้านกายภาพและการนำเสนอ	400	4.24	0.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ปัจจัยด้านกระบวนการ	400	4.19	0.63	เห็นด้วย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีมุมมองในการตัดสินใจซื้อด้านการส่งเสริมการตลาด มากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 รองลงมาคือด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และลำดับที่ 3 คือ ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ซึ่งถือว่ามีความน้อยที่สุดในส่วนประสมทางการตลาดทั้งหมด

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ในช่วงวิกฤต Covid-19 ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม สามารถสรุปได้ ดังนี้ ประเภทสินค้า/บริการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกซื้อมากที่สุด คือ สินค้าประเภทเสื้อผ้า/รองเท้า จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 เหตุผลในการเลือกซื้อสินค้า/บริการส่วนใหญ่ คือ สินค้ามีราคาถูก จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ผู้ที่มีส่วนร่วมในการเลือกซื้อสินค้า/บริการส่วนใหญ่ คือ เลือกซื้อด้วยตนเอง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 แอปพลิเคชันที่ใช้ในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการส่วนใหญ่ คือ แอปพลิเคชัน shopee จำนวน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 จำนวนการเลือกซื้อสินค้า/บริการต่อเดือนส่วนใหญ่ คือ 1-2 ครั้ง/เดือน จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 และรูปแบบการชำระการซื้อสินค้า/บริการส่วนใหญ่ คือ การเก็บปลายทาง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงวิกฤต Covid-19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

พฤติกรรมผู้บริโภค	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม					
	เพศ	อายุ	สถานภาพ	อาชีพ	รายได้	ระดับการศึกษา
สินค้า/บริการที่ท่านเคยซื้อผ่านช่องทางออนไลน์	0.013*	0.041*	0.372*	×	×	0.000*
ทำไมท่านจึงตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์	×	0.000*	×	×	×	×
ใครมีส่วนร่วมในการเลือกซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์	×	0.000*	×	×	×	×
ส่วนใหญ่ท่านเลือกซื้อสินค้า/บริการออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันใด	×	×	×	0.031*	0.043*	×
ท่านเลือกซื้อสินค้า/บริการบ่อยแค่ไหน	×	×	×	×	×	×
ท่านเลือกชำระการซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ในรูปแบบไหน	×	×	×	×	×	×

หมายเหตุ × ไม่แตกต่าง * มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงวิกฤต Covid-19 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1. ผู้ที่เลือกซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความเห็นต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ด้านสินค้า/บริการที่ท่านเคยซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ผู้ที่เลือกซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความเห็นต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ด้านทำไมท่านจึงตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผู้ที่เลือกซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความเห็นต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ด้านสินค้า/บริการที่ท่านเคยซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. ผู้ที่เลือกซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความเห็นต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ด้านส่วนใหญ่ ท่านเลือกซื้อสินค้า/บริการออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันใด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. ผู้ที่เลือกซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความเห็นต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ด้านส่วนใหญ่ ท่านเลือกซื้อสินค้า/บริการออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันใด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
6. ผู้ที่เลือกซื้อสินค้าออนไลน์ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความเห็นต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ด้านสินค้า/บริการที่ท่านเคยซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้า/บริการออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ปฐมา สตะเวทิน (2564) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริณทลและพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในภาวะวิกฤตโควิด-19 ไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคมีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ อภาภรณ์ วรรณกุล (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุไม่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดและมีระดับการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ กรรณิการ์ ชัยอำนาจ และกฤษฎา มุฮัมหมัด (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า สถานภาพ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน และมีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ จุฑารัตน์ เกียรติศรีศรี (2558) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริณทล ผลวิจัยพบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ของกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริณทลแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อมากกว่าผู้ที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่มีรายได้ 0-10,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ อรรถพล แก้วศรีนวล และชนิดา ยาระณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออัญมณีขอบกรอบผ่านช่องทางออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ รายได้ มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออัญมณีขอบกรอบผ่านช่องทางออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ของคนในสังคมทำให้ทุกรายได้ สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์/บริการ มีมุมมองความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ สินค้าที่ซื้อผ่านช่องทางออนไลน์มีความหลากหลาย
2. ปัจจัยด้านราคา มีมุมมองความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ การมีส่วนลดหรือสิทธิพิเศษเมื่อซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์
3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีมุมมองความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ ร้านค้าออนไลน์มีหลากหลายช่องทางให้เลือกซื้อ
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีมุมมองความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ มีการจัดโปรโมชั่นอย่างสม่ำเสมอ
5. ปัจจัยด้านบุคคล มีมุมมองความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ ร้านค้าออนไลน์สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี
6. ปัจจัยด้านกายภาพและการนำเสนอ มีมุมมองความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ ร้านค้าออนไลน์มีระบบการชำระเงินที่สะดวกและปลอดภัย
7. ปัจจัยด้านกระบวนการ มีมุมมองความพึงพอใจในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ มีการใช้ระบบตอบกลับอัตโนมัติเพื่อความรวดเร็ว

ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ สิทธิมณี (2562) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Online กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดแต่ละรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการสื่อสารการตลาด ด้านการยอมเทคโนโลยี และด้านบุคลากร โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ด้านราคา และ ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ

ข้อมูลด้านพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1. สินค้า/บริการที่ท่านเคยซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ จากการวิเคราะห์พบว่า ประเภทสินค้า/บริการคือ สินค้าประเภทเสื้อผ้า/รองเท้า จำนวน 321 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.1
2. ทำไมท่านจึงตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ จากการวิเคราะห์พบว่า เหตุผลในการเลือกซื้อสินค้า/บริการ คือ สินค้ามีราคาถูก จำนวน 140 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.0
3. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่มีส่วนร่วมในการเลือกซื้อสินค้า/บริการ คือ เลือกซื้อด้วยตนเอง จำนวน 234 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.5
4. ส่วนใหญ่ท่านเลือกซื้อสินค้า/บริการออนไลน์แอฟพลิเคชันใด จากผลการวิเคราะห์พบว่า แอปพลิเคชันออนไลน์ คือ แอปพลิเคชัน shopee จำนวน 353 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.7

5. ท่านเลือกซื้อสินค้า/บริการบ่อยแค่ไหน จากผลจากวิเคราะห์พบว่า ส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้า/บริการ ต่อเดือนมากที่สุด คือ 1-2 ครั้ง/เดือน จำนวน 167 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.8

6. ท่านเลือกชำระการซื้อสินค้า/บริการผ่านช่องทางออนไลน์ในรูปแบบใด จากผลการวิเคราะห์พบว่า รูปแบบการชำระการซื้อสินค้า/บริการ คือ การเก็บปลายทาง จำนวน 193 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วงวิกฤต Covid-19 เพื่อเป็นแนวทางการปรับกลยุทธ์ทางการตลาด 2. ควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม ขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่นอกเหนือจาก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 3. เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลการศึกษาที่ได้จะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างให้เจาะจงกว่านี้ เช่น ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคในเขตจังหวัดลำปางเฉพาะกลุ่มผู้บริโภค Gen Y เป็นต้น

ผู้ประกอบการในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สามารถทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในช่วง Covid-19 และสามารถปรับปรุงถึงระดับความสำคัญในแต่ละปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ซื้อสินค้า

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรณ์ดนัย มีเนตร. (2562). ปัจจัยในการเลือกระหว่างการสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์กับการไปซื้อที่ร้านหลังเปิดประเทศ (รายงานผลวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [2] กรรณิการ์ ชัยอำนาจ และกฤษฎา มุฮัมหมัด. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน SHOPEE ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร (รายงานผลวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- [3] จุฑารัตน์ เกียรติศรีศรี. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค (รายงานผลวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [4] ชิษณุพงศ์ สุกก่า. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภค (รายงานวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [5] ปฐมา สตะเวทิน. (2564). ศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้อสินค้าบนช่องทางออนไลน์ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ในเขตกรุงเทพมหานครปริมณฑลและพิษณุโลก (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- [6] ภาพรวมเทรนด์และสถิติ E-Commerce ประจำปี 2022. (2565). สืบค้น 27 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.thumbsup.in.th/>

- [7] ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). *ทัศนคติต่ออาหารอีสาน และคุณสมบัติของอาหารอีสานที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การบริโภคอาหารอีสานของผู้บริโภค ในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร* (รายงานผลวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- [8] สามารถ สิทธิมณี. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Online กรณีศึกษาจังหวัด น่านและกรุงเทพมหานคร* (รายงานผลวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกริก.
- [9] สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). *ETDA เผยมูลค่าอีคอมเมิร์ซ ปี 63 อยู่ที่ 3.78 ล้าน ล้านบาท คาดปี 64 มุ่งไปที่ 4.01 ล้านล้านบาท*. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-Reveals-the-Value-of-e-Commerce-in-2021.aspx>
- [10] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2565, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- [11] เสรี วงษ์มณฑา. (2552). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- [12] อรรถพล แก้วศรีนวล และชนิดา ยาระณะ. (2564). *ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการ ตัดสินใจซื้ออัญมณีที่ขอบกรอบผ่านช่องทางออนไลน์* (รายงานผลวิจัย). นครราชสีมา: วิทยาลัย นครราชสีมา.
- [13] อาภาภรณ์ วัฒนกุล. (2555). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทาง เว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย* (รายงานผลวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- [14] เฮาเซอร์และตันแคน. (2523). *การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานและแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดี ที่มี ผลต่อการสร้างแรงจูงใจต่อพนักงานระดับปฏิบัติการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี* (รายงานผลวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- [15] Taro Yamane (1970). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหาร ในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย

Service Quality Affecting Customer's Continuous Usage Intention of Food Delivery Applications in the Upper Southern Region of Thailand

ชนมณีภา บัวนิล¹ ฟารีดา สังเมียร¹ อรปวีณ์ โภควัฒนา² อมรเดช อินทร์แก้ว²

Chonnipa Buanin¹ Fareeda Sangmain¹ Onpawee Phokawattana² and Amondech Inkaew²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทยวิธีดำเนินการวิจัยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ สถิติพรรณนา สถิติอนุมาน ผลการวิจัย พบว่าคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและจากการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการมีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย แต่ด้านการเอาใจใส่ต่อลูกค้าไม่มีผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, ภาคใต้ตอนบน, แอปพลิเคชันส่งอาหาร

Abstract

This research article aims to study the quality of service that affects the continuous usage of food delivery applications in the upper southern region of Thailand. The tool used is a

¹ นักศึกษา คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110

² อาจารย์ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110

¹ Student, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat Province, 80110

² Lecturer, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat Province, 80110

* Corresponding author: E-mail address: amondech.i@rmutsv.ac.th

questionnaire to collect statistical data. In the research, descriptive statistics and inferential statistics from 400 samples were undergone. The results showed that the service quality affecting the continuous usage of food delivery applications in the upper southern region of Thailand in general was at the highest level. And from the comparison of service quality affecting continuous usage of food delivery applications in the upper southern region of Thailand, it was found that the service quality in terms of assurance, reliability, responsiveness and tangibles affected the usage intention while empathy did not affect the continuous usage intention, at the 0.05 statistical significance.

Keywords: service quality, upper southern region, food delivery applications

บทนำ

แอปพลิเคชัน (Application) ซึ่งหมายถึงโปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่ออกแบบมาสำหรับสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตซึ่งในแต่ละระบบปฏิบัติการจะมีผู้พัฒนาแอปพลิเคชันขึ้นมามากมายเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานซึ่งจะมีให้ดาวน์โหลดทั้งฟรีและจ่ายเงิน ทั้งในด้านการศึกษา ด้านการสื่อสารด้านธุรกิจต่าง ๆ (นุชนาฏ ไชยณรงค์, 2561)

การใช้แอปพลิเคชันส่งอาหารเกิดการแพร่หลายในประเทศไทยเนื่องจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจในประเทศไทยอย่างรุนแรงทำให้รัฐบาลได้ออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุม และป้องกันโรคมืดข้อจำกัดหลายอย่างที่ทำให้วิถีชีวิตผู้คนเปลี่ยนไป ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะพื้นฐานในชีวิตและสังคมหลายด้าน เช่น การป้องกันโดยใช้มาตรการสร้างระยะห่างทางสังคมส่งผลให้ผู้คนเข้าสังคมในระยะประชิดตัวน้อยลงการห้ามรับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในร้านอาหารผู้ประกอบการร้านอาหารต้องปรับช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นการบริการจัดส่งอาหารเพื่อให้ดำเนินธุรกิจต่อไปได้แอปพลิเคชันส่งอาหารจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในช่วงเวลานี้และเป็นช่องทางตัวเลือกสำหรับร้านอาหารในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ

โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินว่าจำนวนการสั่งซื้อในครั้งแรกของปี 2565 จะชะลอลงแต่ผลสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรไทยพบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่า 80% จะยังคงใช้งานแอปพลิเคชันจัดส่งอาหารเท่าเดิมถึงเพิ่มขึ้นโดยได้รับแรงหนุนจากพฤติกรรมของผู้บริโภคในช่วงที่จำนวนผู้ติดเชื้อโควิดยังสูงและสถานประกอบการยังให้ทำงานแบบ Hybrid Work กับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มและร้านอาหารยังคงทำการตลาดเพื่อกระตุ้นการสั่งอาหาร ควบคู่ไปกับการขยายการใช้งานไปยังผู้ใช้ใหม่ ๆ แต่ปริมาณการจัดส่งอาหารไปยังที่พักชะลอลงแต่ยังสูงเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2564 แต่ปัจจุบันธุรกิจบริการส่งอาหารที่ยังมีการแข่งขันกันด้านส่วนแบ่งการตลาดกันสูงทำให้มีหลาย ๆ บริษัทเข้ามาส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินธุรกิจและผลของการประกอบการทั้งเรื่องการจัดการด้านการจัดการโลจิสติกส์เพราะบริการส่งอาหารคือการส่งสินค้าที่เป็นอาหารไปสู่ลูกค้าและความสามารถในการแข่งขันในการทำ

กำไรในธุรกิจกับคู่แข่งอื่น ๆ ทั้งรายเก่าและรายใหม่ที่กำไรเริ่มดำเนินธุรกิจลักษณะเดียวกัน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารนอกระบบภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย โดยจากการวิจัยที่ได้รับจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารและธุรกิจให้บริการส่งอาหารนำเอาผลไปพัฒนาและปรับปรุงเสริมสร้างองค์กรเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความสามารถของผู้ประกอบการให้ใช้ในการแข่งขันและยังเป็นการสร้างเส้นทางธุรกิจแก่ผู้ที่สนใจในธุรกิจบริการส่งอาหารเพื่อที่จะนำไปพัฒนาธุรกิจดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีด้านคุณภาพการบริการ

Gronroos (1982; 1990, p. 17) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการให้บริการว่าเป็นการรับรู้ถึงคุณภาพจากการบริการที่ได้รับ โดยลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ มีความคาดหวังกับคุณภาพที่รับบริการนั้น ๆ โดยขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย คือ ความคาดหวังในการบริการ และการรับรู้ถึงการให้บริการ

กนกวรรณ นาสมpong (2555) กล่าวว่า คุณภาพของบริการเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่จะสร้างความแตกต่างของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งได้ และเป็นความสามารถที่ผู้ให้บริการได้ตอบสนองความต้องการของธุรกิจให้บริการ โดยผู้รับบริการจะพอใจถ้าได้รับสิ่งที่ต้องการนั้น

ฉัตรพร เสมอใจ (2549, น. 109) กล่าวถึงคุณภาพบริการว่า เป็นการบริการที่มาจากผู้ให้บริการที่มีความรู้ ทักษะความสามารถดี เครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัย และมีคุณภาพจะส่งผลให้บริการนั้นมีคุณภาพดี ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ต้นทุนของการบริการสูงตามไปด้วย

Ziethaml, Parasuraman & Berry (2013) คุณภาพการบริการ (Service quality) เป็นสิ่งที่ใช้วัดความต้องการความคาดหวังของลูกค้าที่จะได้รับการบริการ โดยลูกค้าจะมีเครื่องมือที่ใช้วัดหรือ สิ่งที่ถูกใช้วัดคุณภาพการบริการจาก 5 ด้าน ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นไว้วางใจ (Assurance) เป็นการให้บริการต่อลูกค้าด้วยความสามารถ และ มีความถูกต้อง มีทักษะในการบริการต่อลูกค้า มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า โดยบริการให้ลูกค้าเกิดความ เชื่อใจ ประทับใจ และ รู้สึกปลอดภัย โดยสร้างความมั่นใจให้ลูกค้าว่าได้รับบริการที่ดี

2. การเอาใจใส่ต่อลูกค้า (Empathy) ผู้ให้บริการให้บริการลูกค้าทุกคนด้วยความใส่ใจเป็นกันเอง แจ่ม ข้อมูลต่าง ๆ ให้ลูกค้าทราบอย่างทั่วถึง และศึกษาความต้องการของลูกค้าทุกคนเพื่อที่จะนำไปปรับปรุงสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า

3. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) เป็นการที่ผู้บริการให้บริการลูกค้าได้ตรงต่อความต้องการ มีความสม่ำเสมอ ถูกต้อง เหมาะสม มีบริการที่เพียงพอ พนักงานสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของลูกค้าได้ดี

4. การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsive) มีการช่วยเหลือ บริการ ประสานงานกับลูกค้า ได้รวดเร็ว ไม่ต้องให้ลูกค้ารอคิวนาน มีความกระตือรือร้นที่จะบริการลูกค้าทุกคน และมีกระบวนการ บริการที่มีประสิทธิภาพ

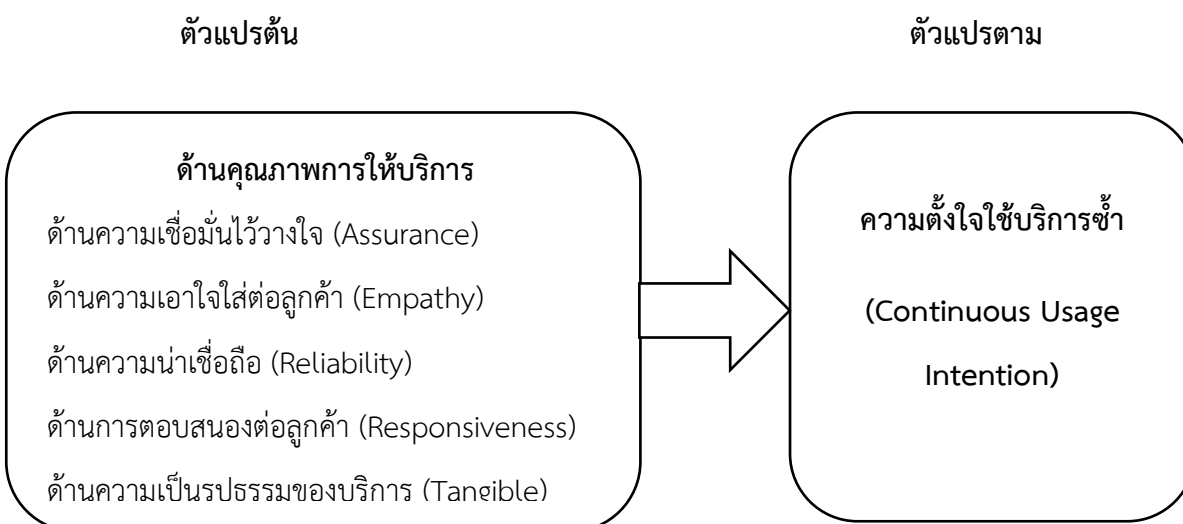
5. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangible) การบริการต้องมีรูปธรรมที่ลูกค้าสามารถ จับต้องได้สัมผัสได้ เป็นลักษณะทางกายภาพ เช่น สถานที่ อุปกรณ์ เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมในสำนักงาน ความสะอาดในสำนักงาน การแต่งกายของพนักงานที่ให้บริการ เป็นต้น โดยเป็นสิ่งที่ลูกค้าสามารถเห็นภาพ และจับต้องได้ชัดเจน

โดยสรุปแล้ว คุณภาพการบริการ เป็นการรวมกันของสองคำ บริการ และ คุณภาพ ที่เราให้ความสำคัญกับการให้บริการที่มีคุณภาพแก่ผู้ใช้ชั้นสูงสุด คำว่าคุณภาพมุ่งเน้นไปที่มาตรฐาน หรือข้อกำหนด ที่องค์กรที่สร้างบริการสัญญาไว้ เราไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนสำหรับคุณภาพ เนื่องจากคุณภาพที่สร้างขึ้นเป็นตัวกำหนดขอบเขตของความคาดหวัง เนื่องจากผู้ใช้ได้ลองใช้บริการที่ต่างระดับกัน ความคาดหวังก็ เช่นเดียวกัน จากองค์กรอื่น ๆ ความคาดหวังพุ่งไปสู่ความพึงพอใจ หรือความไม่พอใจ หากเราประสบความสำเร็จในการตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้ ดังนั้น จึงจะพบว่าพึงพอใจ และความพึงพอใจทำให้เกิดช่องทางการเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด โดยผลมาจากทรัพยากร และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ธุรกิจได้ขยาย ออกไปเพื่อเสนอบริการที่ตรงต่อความคาดหวังของผู้ใช้จากสิ่งเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของกลุ่มผู้บริโภคที่ใช้แอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ที่ใช้บริการแอปพลิเคชันส่งอาหาร กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้ศึกษาใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการประเมินจำนวนประชากรในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณตาม สมการการสุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของ W.G.cochran ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม ที่ 0.50

Z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ (ความเชื่อมั่น 95%) เท่ากับ 1.96

E แทน สัดส่วนความคาดเคลื่อน เท่ากับ 0.05

แทนค่า

$$n = \frac{(.05)(1-0.5)1.96^2}{0.05^2}$$

$$= 384.16$$

ใช้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

การตรวจสอบเครื่องมือ

นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของคำถาม จำนวน 30 ชุด แล้วนำข้อมูลประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbachs Alpha Coefficient) กัลยา วานิชย์บัญชา (2548)

ซึ่งแบบสอบถามจะสามารถใช้ได้ก็ต่อเมื่อค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.70 หลังจากทดสอบแล้วพบว่าค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.936 แบบสอบถามจึงสามารถใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้จัดทำได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลในแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลทางสถิติร้อยละ เกณฑ์การประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยการตรวจให้คะแนน บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 103)

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลข้อมูลอัตราภาคชั้น โดยมีช่วงคะแนนเฉลี่ยและเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบสอบถาม มี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหาร มี 25 ข้อ คำถาม ดังนี้

ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ จำนวน 5 ข้อ

ด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้า จำนวน 5 ข้อ

ด้านความน่าเชื่อถือ จำนวน 5 ข้อ

ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า จำนวน 5 ข้อ

ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ จำนวน 5 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามครบ 400 ชุด ผู้วิจัยนำข้อมูลจากตารางไปประมวลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. **สถิติพรรณนา** คือ อธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้ค่าของร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย
2. **สถิติเชิงอนุมาน** คือ การวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression Analysis) ซึ่งทำการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 55) มีอายุ 20 – 30 ปี มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี อาศัยอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท สถานภาพโสด มีอาชีพ นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา เป็นต้น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย

คุณภาพการให้บริการของแอปพลิเคชันส่งอาหาร	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
ความเชื่อมั่นไว้วางใจ	4.22	.477	มากที่สุด
ความเอาใจใส่ต่อลูกค้า	4.22	.477	มากที่สุด
ความน่าเชื่อถือ	4.20	.476	มาก
การสนองต่อลูกค้า	4.20	.511	มาก
ความเป็นรูปธรรมของบริการ	4.18	.485	มาก
รวม	4.20	.425	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหาร ในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย โดยรวม อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก เท่ากับ 4.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ และด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้า อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่เหลือนั้นอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 การทดสอบคุณภาพการให้บริการมีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย

คุณภาพการให้บริการ	B	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	-0.484		-2.78	.006*
ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ (X_1)	0.207	.176	3.952	.000*
ด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้า (X_2)	0.096	.079	1.705	.089
ด้านความน่าเชื่อถือ (X_3)	0.225	.185	3.541	.000*

ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_4)	0.128	.113	2.499	.013*
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า (X_5)	0.451	.377	8.107	.000*
F = 148.645 Sig = .05* R = .808 R² = .654				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากการศึกษาคุณภาพการให้บริการทั้ง 5 ด้านสามารถพยากรณ์การใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ.654 หมายความว่า คุณภาพการให้บริการมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย ร้อยละ 65.4 ที่เหลืออีกร้อยละ 34.6 เป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลอื่น ๆ จากการทดสอบคุณภาพ พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการมีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย แต่ด้านการเอาใจใส่ต่อลูกค้าไม่มีผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปและอภิปรายผล

1) สรุปผล

จากการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการมีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย แต่ด้านการเอาใจใส่ต่อลูกค้าที่ไม่มีผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

2) อภิปรายผล

ในการศึกษาคุณภาพการให้บริการทั้ง 5 ด้านตามทฤษฎีของ Ziethaml, Parasuraman & Berry (2013) คุณภาพการให้บริการ (Service quality) เป็นสิ่งที่ใช้วัดความต้องการความคาดหวังของลูกค้าสิ่งที่ลูกค้าใช้วัดคุณภาพการให้บริการมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ (Assurance) ด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้า (Empathy) ด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อทดสอบตามสมมติฐานว่าคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย

ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannapin (2011) ได้ศึกษาการประเมินคุณภาพการบริการของร้าน True Coffee สาขาในมหาวิทยาลัย ซึ่ง

ผลของด้านการตอบสนองมีระดับการรับรู้ต่อคุณภาพบริการที่ได้รับจริงสูงที่สุดเช่นกันซึ่งเมื่อประเมินคุณภาพบริการผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจมากต่อการให้บริการ

ด้านความน่าเชื่อถือกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญรองลงมาจากด้านการตอบสนองต่อลูกค้า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannapin (2011) ได้ศึกษาการประเมินคุณภาพการบริการของร้าน True Coffee สาขาในมหาวิทยาลัย ซึ่งผลของด้านความน่าเชื่อถือมีระดับความคาดหวังสูง ซึ่งเมื่อประเมินคุณภาพบริการผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจมากต่อการให้บริการ

ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ พบว่า เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannapin (2011) ได้ศึกษาการประเมินคุณภาพการบริการของร้าน True Coffee สาขาในมหาวิทยาลัย พบว่า ผลของด้านความมั่นใจมีระดับความคาดหวังสูง ซึ่งเมื่อประเมินคุณภาพบริการผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจมากที่สุดต่อการให้บริการ

ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญรองลงมาจากด้านการตอบสนองต่อลูกค้า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฝน เลิศพิทักษ์ธรรม (2559) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์เมื่อประเมินคุณภาพบริการผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจมากต่อการให้บริการ

ด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้า เป็นด้านที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wannapin (2011) ได้ศึกษาการประเมินคุณภาพการบริการของร้าน True Coffee สาขาในมหาวิทยาลัย พบว่า ผลของด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้ามีระดับความคาดหวังสูง ซึ่งเมื่อประเมินคุณภาพบริการผู้ตอบแบบสอบถามมีความพอใจมากที่สุดต่อการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ และด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย ให้ความสำคัญกับความเอาใจใส่ของลูกค้า ทำให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในการใช้แอปพลิเคชันส่งอาหาร ดังนั้น ผู้ประกอบการร้านอาหารจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาหารให้มีความอร่อย ราคาไม่แพงจนเกินไป และการฝึกอบรมเพื่อให้ไรเดอร์ให้มีการบริการที่ดี สามารถเข้าใจความต้องการของเฉพาะของลูกค้า

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจ และด้านความเอาใจใส่ต่อลูกค้า มีระดับคุณภาพการให้บริการมากที่สุด และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ มีระดับคุณภาพการให้บริการน้อยที่สุด ดังนั้นแอปพลิเคชันส่งอาหารในเขตภาคใต้ตอนบน ของประเทศไทย สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาและปรับปรุงให้บริการด้านต่าง ๆ ให้การบริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้ใช้แอปพลิเคชันส่งอาหาร

เอกสารอ้างอิง

- [1] กนกวรรณ นาสมปอง. (2555). *คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการรับรู้ค่าของตราสินค้าและความภักดีในตราสินค้าของธุรกิจให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตกรุงเทพมหานคร* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- [2] กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] ฉัตยาพร เสมอใจ. (2549). *การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ* (รายงานผลการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- [4] นุชนาฏ ไชยณรงค์. (2561). *ความหมายของ Application*. จาก <https://sites.google.com/site/nutchanat581031021/khwam-hmay-khxng-application>
- [5] บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [6] ภาวิต วรรณพิน. (2555). *การประเมินคุณภาพบริการของร้าน True Coffee สาขาในมหาวิทยาลัย* (รายงานวิชาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- [7] ศุภย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). *รายได้ร้านอาหาร ปี65-66 โต แม่ต้นทุนและการรักษากำไร...ยัง*. จาก <https://www.kasikomresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Restaurant-FB-07-11-2022>
- [8] สายฝน เลิศพิทักษ์ธรรม. (2558). *คุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์*. (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- [9] Chollada Mongkhonvanit, Rattanaporn Chattiwong. (2561). *คุณภาพการบริการ. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 13(2), 78-90.*

- [10] Gronroos, C. (1982). *Strategic Management and Marketing in the Public Sector*. Finland: Swedish School of Economics and Business Management.
- [11] _____. (1990). "Relationship Approach to Marketing in Service Contexts: The Marketing and Organization Behavior Interface ." *Journal of Business Research*, 20(1): 3-17.
- [12] Wannapin, P. (2011). *Quality Assessment of Services of the True Coffee Branches at Universities (Master' thesis)*. Bangkok University. [In Thai]
- [13] Zeithaml, V.A., A. Parasuraman and L.L. Berry. (1990). *Delivering Quality Service: Balancing Customer Perceptions and Expectations*. The Free Press, New York, pp: 12-40.

ปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก

The Problems of Value Added Tax for Online Business on Facebook Application

ภาพิมล โทนต์¹ สุภาพร เจริญสุข¹ อัครวิชัย روبคอบ² และเกสินี หมั่นไธสง²

Papimon Thonto¹, Supaporn Charoensuk¹, Aukkarawit Robkob² and Kesinee Muenthaisong²

บทคัดย่อ

พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคการแพร่ระบาดของโควิด 19 (Covid-19) ซึ่งการแพร่ระบาดของโควิด 19 (Covid-19) ส่งผลให้การตลาดออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการซื้อขายสินค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก รวมถึงเพื่อศึกษาสาเหตุ แนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม และถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ผลการศึกษาพบว่าความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นเมื่อมีรายได้หรือยอดขายเกิน 1,800,000 บาท ส่วนสาเหตุหลักของปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดจาก 1) ผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม 2) ผู้ประกอบการไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเสียภาษี รวมถึงไม่ได้ตระหนักถึงการเสียภาษีและไม่ได้เข้าสู่ระบบการเสียภาษีอย่างถูกต้อง จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการถูกเจ้าหน้าที่สรรพากรตรวจสอบและถูกเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง แนวทางแก้ไขปัญหา คือ ผู้ที่จะเริ่มประกอบธุรกิจการค้าออนไลน์ ควรศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรก่อน เพื่อที่จะได้รักษาสิทธิของตนเองและเพื่อให้ถูกเรียกเก็บภาษีย้อนหลังตามมา นอกจากนี้ผู้เสียภาษีอากรยังขอผ่อนปรนการเสียภาษีอีกด้วย ถ้าปฏิบัติได้ถูกต้องตามเงื่อนไขของกฎหมาย

คำสำคัญ: การค้าออนไลน์, ปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่ม, แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

¹ Undergraduate student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

² Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

* Corresponding author: E-mail address: Thonto234@Gmail.com

Abstract

Changing consumer behavior in the era of the COVID-19 epidemic, which has resulted in rapid growth in online marketing. Especially online shopping on the Facebook application. This academic article the objective is to study the problems of VAT from online trading on the Facebook application. including to study the cause Appropriate solutions and correct as required by law The study found that VAT liability will occur when income or sales exceed 1,800, 000 baht. The main cause of VAT problems is due to 1) Entrepreneurs lacking knowledge and understanding about paying VAT. 2) Entrepreneurs do not see the benefits that they will receive from paying tax. Including not being aware of paying taxes and not entering the tax system properly. From the problems, the entrepreneurs were inspected by the revenue officers and were charged retrospective tax. The solution to the problem is those who will start doing online trading business. You should study the laws related to taxation according to the Revenue Code first. To maintain their rights and to avoid being charged retrospectively. In addition, the taxpayer also asked for relief from paying taxes as well. If the practice is correct according to the conditions of the law in addition, the taxpayer also asked for relief from paying taxes as well. If the practice is correct according to the conditions of the law in addition, the taxpayer also asked for relief from paying taxes as well. If the practice is correct according to the conditions of the law.

Keywords: Online Business, Problems of Value Added Tax, Facebook Application

บทนำ

ช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส หรือโควิด-19 มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เห็นได้ชัดเจน เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลาโดยง่าย สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ETDA เผยผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในปี 2565 พบว่าภาพรวมคนไทยใช้อินเทอร์เน็ต โดยเฉลี่ย 7 ชั่วโมง 4 นาที ส่งผลให้กิจกรรมออนไลน์มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ กิจกรรมการติดต่อสื่อสารออนไลน์ ออนไลน์เพื่อความบันเทิง การซื้อขายของออนไลน์ การทำธุรกรรมทางการเงิน และการอ่านข่าว บทความ หนังสือ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลมาจากการเติบโตของเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงมาตรการของภาครัฐ ความกังวลของประชาชนจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พฤติกรรมการเว้นระยะห่างจนกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ หรือ New Normal ส่งผลให้มีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นโอกาสที่จะก้าวเข้าสู่การทำธุรกิจออนไลน์ การ

ดำเนินธุรกิจผ่านเครือข่ายออนไลน์จึงได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลให้พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคนิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ [1]

การค้าออนไลน์ คือ พาณิซย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกว่า อีคอมเมิร์ซ (e-Commerce) เป็นการดำเนินการซื้อขายสินค้าและให้บริการผ่านสื่อออนไลน์ [2] สำหรับเฟซบุ๊กเป็นแอปพลิเคชันหนึ่งที่ได้รับคามนิยมในการเป็นสื่อกลางตลาดออนไลน์อย่างมากในปัจจุบัน จากผลสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ETDA พบว่าช่องทางที่ผู้ประกอบการนิยมขายสินค้าผ่าน Social Commerce มากที่สุด คือ Facebook โดยผู้ขายส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เลือกแพลตฟอร์มดังกล่าวเนื่องจากการที่แพลตฟอร์มใช้งานง่าย มีชื่อเสียง สามารถทำการตลาดได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือตรงกลุ่มเป้าหมาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการถูก และมีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย [3] โดยรายได้จากการค้าออนไลน์เป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8) ผู้ประกอบการต้องนำเงินได้นั้นไปเสียภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม

กรมสรรพากร เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีให้ภาครัฐและเป็นหน่วยงานที่เก็บภาษีได้สูงที่สุดของประเทศ ภาษีที่จัดเก็บได้มากที่สุด คือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ในปีงบประมาณ 2565 (ต.ค. 64 - ก.ย. 65) จัดเก็บได้ 930,121 ล้านบาท คิดเป็น 42.94 % ของภาษีที่ทำการจัดเก็บทั้งสิ้น โดยจัดเก็บภาษีจากการขายสินค้า หรือการให้บริการในแต่ละขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ทั้งที่ผลิตภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ [4] ซึ่งการขายสินค้าออนไลน์ต้องเสียภาษี ไม่ได้รับสิทธิยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มผู้ประกอบการต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม 7 % จากยอดขาย [5] ซึ่งผู้ประกอบการบางส่วนไม่ทราบว่ารายได้จากการค้าออนไลน์ต้องเสียภาษี เมื่อมีรายได้หรือยอดขายจำนวนเกิน 1,800,000 บาท ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ก่อให้เกิดปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์กับผู้ประกอบการค้าออนไลน์ตามมา

ปัญหาเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกิดกับผู้ประกอบการผู้ค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากตลาดออนไลน์บนเฟซบุ๊กเป็นที่ได้รับความนิยมจากผู้ขาย เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ หากขาดรายได้จากการเก็บภาษีในส่วนนี้ไป จะทำให้รัฐบาลขาดรายได้ไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในการจัดเก็บภาษีนี้นั้น เนื่องจากจากผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจ รวมไปถึงทัศนคติในการเสียภาษีของผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์มองเป็นต้นทุน รวมถึงไม่ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการเสียภาษี

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหา แนวทางในการแก้ปัญหา รวมถึงเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการค้าออนไลน์เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่มในอนาคต

1. ภาพรวมการค้าออนไลน์

ในยุคที่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ภายใต้สถานการณ์ที่เรียกว่า "สึนามิเทคโนโลยี" ที่ได้สร้างความท้าทายและกำลังรุกไล่ธุรกิจแบบดั้งเดิม ควบคู่กับการสร้างการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล จนกลายเป็นกระแสดิจิทัลดิสรัปชัน (Digital Disruption) ซึ่งเป็น

สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดรูปแบบธุรกิจขึ้นมาใหม่ โดยนวัตกรรมและรูปแบบใหม่เหล่านี้ สามารถส่งผลกระทบต่อมูลค่าของผลิตภัณฑ์ บริการที่มีอยู่ในอุตสาหกรรมเดิม และธุรกิจใหม่ที่เกิดขึ้น คือ ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออีคอมเมิร์ซ

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) หรือเรียกว่า อีคอมเมิร์ซ (e-Commerce) เป็นการดำเนินการซื้อขายสินค้า หรือบริการด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) คือ การขายสินค้า หรือบริการบนโลกออนไลน์ ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีผสมผสานกัน โดยใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดและยังเป็นการสร้างสินค้าใหม่ ๆ ที่เด่นกว่าสินค้าเดิมที่มีอยู่ หรือนวัตกรรมที่สามารถเข้าใช้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต [6]

สำหรับประเทศไทยแล้ว เศรษฐกิจดิจิทัลถือว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเป็นกลไกสำคัญมาใช้ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระบวนการผลิต การดำเนินธุรกิจ การค้า การบริการ การศึกษา การสาธารณสุข การบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม รวมทั้งการดำเนินงานตามนโยบายที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ ที่ครอบคลุมถึงไทยแลนด์ 4.0 และนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลที่ภาครัฐได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุน [7]

2. การค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก

เฟซบุ๊ก (Facebook) คือ เว็บไซต์สังคมเครือข่าย (Social Networking Website) ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง โดยธรรมชาติของเฟซบุ๊กถูกสร้างเพื่อเป็นชุมชนที่มีไว้ในการกระจายข้อมูลข่าวสาร แต่เนื่องด้วยความนิยม ความรวดเร็วในการกระจายข้อมูลข่าวสารผนวกกับความง่ายในการใช้รวมถึงปริมาณผู้ใช้ที่มีอย่างมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ในปัจจุบันเฟซบุ๊กถูกนำมาใช้เป็นหนึ่งช่องทางในการซื้อขายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ [8] หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ปัจจุบันเฟซบุ๊กได้กลายเป็นอีกหนึ่งตลาดออนไลน์ที่มีผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก

ทั้งนี้ Facebook สามารถอัปเดตข่าวสาร การติดต่ออีกทั้งสามารถซื้อขายสินค้าได้ทั่วโลก เรียกได้ว่าเป็นตลาดเสรี ที่เพียงแคมีข้อมูลของสินค้า ผลิตภัณฑ์ ราคา และรูปสินค้า ก็สามารถเริ่มต้นขายได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องมี Facebook Page สร้างยอดไลค์ ยอดสมาชิก ก็สามารถนำเสนอสินค้าได้ จุดเด่นของ Facebook Marketplace คือ มีระบบ AI ช่วยทำให้การขายสินค้าเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เร็วขึ้น ด้วยการคำนวณหาผู้ที่คาดว่าจะเป็กลุ่มเป้าหมายได้ในทันที ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถตรวจสอบกันได้โดยตรงผ่าน Facebook ดูความน่าเชื่อถือ การมีตัวตนได้ และสามารถเลือกซื้อสินค้าจากคนที่อยู่ใกล้ ๆ เพื่อพบปะซื้อขายกันโดยตรงได้ [9]

เมื่อผู้ใช้โซเชียลในประเทศไทยนิยมใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก การทำ Facebook Marketing เป็นการทำการตลาดผ่านทางเฟซบุ๊กบนระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นการโฆษณาสินค้าให้ผู้ใช้งานได้รู้จักสินค้า การทำการตลาดออนไลน์บนเฟซบุ๊กสามารถทำได้หลายแบบ เช่น การสร้างโปรไฟล์ สามารถตั้งค่าความเป็นส่วนตัวได้ การสร้าง

แบบกลุ่ม เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่สนใจในเรื่องเดียวกัน สามารถสนทนาได้เป็นกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถได้กลุ่มลูกค้าที่ตรงตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ การสร้างเพจ สร้างขึ้นเพื่อเป็นการโฆษณาสินค้า ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กสามารถเห็นได้ทุกคนและมีความเป็นสาธารณะสูง [10]

สินค้าที่มีการจำหน่ายบนเฟซบุ๊กมีความหลากหลาย พบได้ทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภค ขนาดและราคาของสินค้าก็แตกต่างกันออกไป ผู้ใช้เฟซบุ๊กสามารถเลือกซื้อสินค้าได้หลากหลายตามที่ตนเองต้องการ สินค้าที่จำหน่ายบนเฟซบุ๊กอาจมีต้นทุนไม่สูงนักและการขายสินค้าต่อหนึ่งธุรกรรมมีการซื้อขายจำนวนน้อยขึ้น จึงทำให้มูลค่าการซื้อขายต่อหนึ่งธุรกรรมมีมูลค่าไม่สูง แต่หากจำนวนผู้ซื้อและจำนวนผู้ขายบนเฟซบุ๊กมีปริมาณมากและได้รับความนิยมในการซื้อขายเพิ่มขึ้น ทำให้ธุรกรรมการซื้อขายเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดสภาพคล่องบนตลาดออนไลน์ในแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก [11]

ในการซื้อขายสินค้าผ่านตลาดออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ช่องทางการชำระเงินเป็นอีกหนึ่งความสำคัญสำหรับการซื้อขายในยุคดิจิทัล ผู้ขายสามารถเลือกช่องทางการชำระเงินได้หลายช่องทาง เช่น การจ่ายเงินสด ผู้ซื้อและผู้ขายมีการชำระเงินสดต่อกัน ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมสำหรับการจำหน่ายสินค้าผ่านทางออนไลน์ การโอนผ่านธนาคาร มีความสะดวกสบาย สามารถชำระค่าสินค้าได้ผ่านทางแอปพลิเคชันของทางธนาคารและไม่เสียค่าธรรมเนียมโอนเงินข้ามธนาคาร การจ่ายผ่านบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิต สามารถชำระเงินได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากสามารถผูกบัญชีบัตรเครดิตไว้บนแอปพลิเคชันเพื่อชำระเงิน เป็นต้น

3. ภาษีที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการค้าออนไลน์

เมื่อเริ่มประกอบธุรกิจการค้าออนไลน์ ภาษีจากการค้าออนไลน์เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องเผชิญ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้การจะเริ่มประกอบธุรกิจยังต้องมีการจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เนื่องจากการค้าออนไลน์เป็นการประกอบธุรกิจที่มีการซื้อขายสินค้า หรือให้บริการ โดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยต้องขอจดทะเบียน ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันเริ่มค้าขาย ทั้งนี้ผู้ประกอบการค้าออนไลน์มีหน้าที่ในการเสียภาษีเช่นเดียวกับผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย มีภาษีที่เกี่ยวข้อง 2 ประเภท คือ ภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีเงินได้ เป็นภาษีที่เกิดจากบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล โดยปกติรายได้ที่ได้รับจากการค้าออนไลน์มักจะอยู่ในรูปแบบพาณิชย์กรรม หรือการซื้อมาขายไป ซึ่งเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(8) หากเป็นร้านค้าออนไลน์ที่ดำเนินการโดยบุคคลธรรมดามีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เป็นเจ้าของร้าน หรือถ้าจดทะเบียนพาณิชย์เป็นชื่อร้านก็เสียในนามชื่อร้านค้า โดยภาษีจะคำนวณจากเงินได้สุทธิ แต่หากจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อย่างห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ก็ต้องเสียเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยเสียในนามชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่จดทะเบียน ซึ่งภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้นคำนวณจากกำไรสุทธิ [12]

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) เป็นการเก็บภาษีจากการขายสินค้า หรือการให้บริการในแต่ละขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายสินค้า หรือบริการ ทั้งที่ผลิตภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ [13] เป็นภาษีที่เกี่ยวข้องกับการค้าออนไลน์ที่พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์จะต้องรู้จักเป็นอันดับแรก โดยกฎหมายบังคับต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ยอดขายเกิน 1,800,000 บาท แต่จะเลือกเข้าระบบภาษีมูลค่าเพิ่มก่อนยอดขายเกิน 1,800,000 บาท ก็สามารทำได้ [14] โดยผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มจะต้องจัดทำรายงานภาษีซื้อ รายงานภาษีขาย และยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม ภ.พ.30 ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ไม่ว่าผู้ประกอบการจะมีรายรับหรือไม่ก็ตาม

4. แนวคิดและการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มที่ผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ที่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มมี 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการ มี 3 องค์ประกอบ คือ (1.1) เป็นบุคคลธรรมดา หรือคณะบุคคลที่มีชนิดบุคคล หรือนิติบุคคล (1.2) ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพ (1.3) ประกอบกิจการในราชอาณาจักร ทั้งนี้ต้องเข้าเงื่อนไขครบทั้ง 3 ข้อ 2) ผู้นำเข้า คือ ผู้ประกอบการ หรือบุคคลที่นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร 3) ผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นกรณีพิเศษ เช่น ผู้ประกอบการอยู่นอกประเทศได้ขายสินค้าและให้บริการในประเทศเป็นปกติธุระโดยมีตัวแทนอยู่ในประเทศ ตัวแทนมีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

4.1. การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและกำหนดเวลา

ผู้ประกอบการที่มีรายรับจากการขายสินค้า หรือให้บริการเป็นปกติธุระ เกิน 1,800,000 บาท ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนภายใน 30 วันนับแต่วันที่มียารับเกิน

แต่ถ้าเป็นผู้ประกอบกิจการขายสินค้า หรือให้บริการ ซึ่งมีแผนงานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ได้มีการดำเนินการและเตรียมการประกอบกิจการอันเป็นเหตุให้ต้องมีการซื้อสินค้าหรือรับบริการที่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น การก่อสร้างโรงงาน ก่อสร้างอาคารสำนักงาน หรือการติดตั้งเครื่องจักร เป็นต้น ให้ยื่นคำขอจดทะเบียน ภายในกำหนด 6 เดือน ก่อนวันเริ่มประกอบกิจการ เว้นแต่ มีสัญญาหรือหลักฐานที่จะดำเนินการก่อสร้างภายในเวลาที่เหมาะสม

ในขณะที่ผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักรและได้ขายสินค้าหรือให้บริการในราชอาณาจักรเป็นปกติธุระ โดยมีตัวแทนอยู่ในราชอาณาจักร ให้ตัวแทนเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

4.2. วิธีการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

โดยการยื่นแบบ ภ.พ.01 คำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร ทำได้ 2 วิธี ได้แก่ 1) ยื่นแบบคำขอผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่เว็บไซต์ของกรมสรรพากร (www.rd.go.th) หรือ 2) ยื่นแบบคำขอด้วยกระดาษ หน่วยจดทะเบียนที่ตั้งสถานประกอบการ ทั้งนี้เอกสารที่ต้องใช้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม สามารถศึกษา

รายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของกรมสรรพากร หลังจากจดทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ผู้ประกอบการจะได้รับใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.20) ซึ่งจะมีผลให้เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนตามกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ระบุไว้ในใบทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นต้นไป [15]

4.3. หน้าที่ของผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ในแต่ละเดือนผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องทำ 3 อย่างดังนี้ 1) เรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ซื้อสินค้า หรือ ผู้รับบริการทุกครั้งที่มีการขายสินค้าหรือให้บริการ โดยออกใบกำกับภาษีให้แก่ลูกค้า 2) จัดทำรายงานภาษีซื้อ รายงานภาษีขาย และรายงานสินค้าและวัตถุดิบ ตามที่กฎหมายกำหนด และ 3) ยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ. 30) ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ทั้งนี้ จะยื่นแบบฯ และชำระภาษี ผ่านอินเทอร์เน็ต หรือ ยื่นแบบฯ และชำระภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา หรือยื่นแบบฯ และชำระภาษีที่ธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยก็ได้ [16]

4.4. ข้อควรรู้ในการค้าออนไลน์

ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) พ.ศ. 2562 กำหนดให้สถาบันการเงิน และผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ รายงานข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่มีธุรกรรมลักษณะเฉพาะในปีที่ล่วงมาให้แก่กรมสรรพากร โดยธุรกรรมลักษณะเฉพาะ คือ ข้อมูลธุรกรรมทางการเงินที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งในปีที่ล่วงมาดังต่อไปนี้ (1) ฝาก หรือรับโอนเงินทุกบัญชีรวมกันตั้งแต่ 400 ครั้งและมียอดรวมของธุรกรรม ฝากหรือรับโอนรวมกันตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไป (2) ฝากหรือรับโอนเงินทุกบัญชีรวมกันตั้งแต่ 3,000 ครั้งขึ้นไป เช่นนั้นแล้วผู้ประกอบการควรเตรียมพร้อมและศึกษาข้อมูลอยู่เสมอ เพื่อเป็นการวางแผนภาษีในอนาคต [17]

5. ปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์บนเฟซบุ๊ก

บทความนี้จะกล่าวถึงตัวอย่างปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กที่เกิดขึ้น และแนวทางการแก้ไข โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ 1 นาย ค ประกอบกิจการขายสินค้าออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ในปี 25X2 นาย ค ขายและส่งมอบสินค้าแล้วมูลค่า 1,798,375 บาท และยังได้รับชำระราคาสินค้าที่ได้ส่งมอบแล้วของปี 25X1 อีกจำนวน 327,225 บาท ทำให้ปี 25X2 นาย ค มีรายได้จากการขายสินค้าที่ได้รับชำระรวมทั้งสิ้น 2,125,600 บาท ซึ่งเกินฐานภาษีของกิจการขนาดย่อม นาย ค มีหน้าที่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่ อย่างไร

จากประเด็นดังกล่าว นาย ค ประกอบกิจการขายสินค้า ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในปี 25X2 นาย ค ได้ขายและส่งมอบสินค้าทั้งหมดในปีเดียวกันมีมูลค่ารวม 1,798,375 บาท กรณีนี้ถือว่า ความรับผิดในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นในปี 25X2 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,798,375 บาท ซึ่งยังไม่เกินมูลค่าของฐานภาษีของกิจการขนาดย่อม แม้ในปี 25X2 จะได้รับชำระสินค้าที่ได้มีการส่งมอบไปแล้วในปี 25X1 อีกจำนวน 327,225 บาท อันทำ

ให้มีจำนวนเงินได้ที่ได้รับรวมทั้งสิ้น 2,125,600 บาท ซึ่งเกิน 1,800,000 บาทก็ตาม นาย ค จึงไม่มีหน้าที่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแต่อย่างใด [18]

ประเด็นที่ 2 นาย ป ทำอาชีพผลิตสื่อโฆษณา ต่อมาได้มีการขยายช่องทางการตลาดโดยการ Live ผ่านช่องทางของแอปพลิเคชัน Facebook Live และนาย ป ได้นำดารานักแสดงที่รู้จักมาช่วยโปรโมตและขายสินค้าด้วย คนที่เข้ามาซื้อสินค้าได้ส่งดาวให้ขณะ Live อยู่ ซึ่งสามารถนำดาวที่ลูกค้าส่งมาให้ไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเงินกลับมา และยังมีคนกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาดู Live เพื่อสนับสนุนดารานักแสดงที่ตนชื่นชอบโดยการโอนเงินสดเปล่าเข้าไปยังบัญชีธนาคารของ นาย ป ในขณะที่กำลัง Live อยู่โดยไม่ได้มีการสั่งซื้อสินค้า

จากประเด็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการที่ นาย ป ได้รับรายได้ข้างต้นนั้นถือเป็นรายได้ที่เกิดจากการให้โดยเสน่หา เนื่องจาก นาย ป ไม่ได้เป็นผู้ให้บริการโฆษณาแก่ผู้เข้าชมผ่านทาง Facebook Live แต่อย่างใด ทั้งการสนับสนุนโดยการส่งดาวหรือการโอนเงินสดเปล่าเข้าบัญชีธนาคารของ นาย ป จึงไม่อยู่ในบังคับที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น ไม่ได้รับยกเว้นแต่อย่างใด เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ยกเว้นสำหรับเงินได้ดังกล่าว [19]

ประเด็นที่ 3 นาง ก เดิมทีนั้นมีภาระค่าใช้จ่ายสูงในการดูแลครอบครัว ส่งผลให้มีเงินไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2561 นาง ก จึงได้เริ่มขายสินค้าผ่าน Facebook Live โดยช่วงแรกเริ่มจากการซื้อสินค้ามาขาย ภายหลังจึงได้เริ่มผลิตสินค้าออกมาขายเองและเมื่อได้ออกสื่อมากขึ้นจึงทำให้มีคนรู้จักเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ทำให้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา นาง ก มีเงินหมุนเวียนในบัญชีธนาคารราว 80,000,000 บาท โดยตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา นาง ก ไม่เคยยื่นภาษีประจำปีและไม่ได้มีการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มแต่อย่างใด รวมถึงไม่ได้ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายหรือเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องการกับการซื้อขายสินค้าเลย ต่อมาเจ้าหน้าที่สรรพากรได้เดินทางมาพบ นาง ก เพื่อชี้แจงนาง ก ว่ามีภาษีค้างชำระและโดนค่าปรับภาษีย้อนหลัง [20]

จากประเด็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นาง ก ไม่ได้ตระหนักถึงการเสียภาษีและไม่ได้เข้าสู่ระบบการเสียภาษีอย่างถูกต้อง ส่งผลนาง ก ถูกเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง สามารถคำนวณ โดย นำเงินได้ส่วนที่เกิน 1,800,000 บาท \times ภาษีมูลค่าเพิ่ม เท่ากับ ภาษีย้อนหลังที่ต้องเสีย คิดเป็นเงินได้ดังนี้ $(80,000,000 - 1,800,000) \times 7\% = 5,474,000$ บาท ดังนั้น นาง ก จะถูกประเมินภาษีย้อนหลังในกรณีที่ไม่เคยยื่นภาษีมาก่อน จะต้องจ่ายภาษีที่ค้างชำระจำนวน 5,474,000 บาท จ่ายเบี้ยปรับ 2 เท่าของภาษีที่ค้างชำระและจ่ายเงินเพิ่ม (ดอกเบี้ย) อีก 1.5% ต่อเดือนจนกว่าจะชำระภาษีครบทั้งจำนวน ซึ่งกรมสรรพากรมีมาตรการผ่อนปรนบทลงโทษ โดยสามารถขอผ่อนชำระภาษีได้ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดตามกฎหมายที่ผู้เสียภาษีต้องทำตามกรอบที่กฎหมายกำหนดด้วยเช่นกัน [21]

ประเด็นที่ 4 บริษัท ค ให้บริการในราชอาณาจักรและได้มีการให้บริการในต่างประเทศแทนบริษัท น โดยบริษัท น ประกอบกิจการส่งออกน้ำผลไม้สำเร็จรูปซึ่งมีการขายและโปรโมตสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก ต่อมาบริษัท น ได้รับคำสั่งซื้อจากลูกค้าในต่างประเทศ โดยปกติเมื่อบริษัท น ได้รับคำสั่งซื้อน้ำผลไม้สำเร็จรูปจากลูกค้าในต่างประเทศ บริษัท น จะสั่งให้โรงงานผู้ผลิตในประเทศผลิตน้ำผลไม้ให้แก่บริษัท น และผลิตน้ำผลไม้

สำเร็จรูปแล้วเสร็จ โรงงานจะส่งน้ำผลไม้ดังกล่าวให้แก่บริษัท น เพื่อส่งออกให้แก่ลูกค้าต่างประเทศต่อไปอย่างไรก็ดี ในบางกรณีลูกค้าในต่างประเทศบางรายมีความต้องการน้ำผลไม้สำเร็จรูปบางชนิดที่ทางโรงงานไม่สามารถผลิตได้ เนื่องจากขาดแคลนวัตถุดิบบางอย่าง แต่เพื่อเป็นการรักษาฐานลูกค้า บริษัท น. จึงตกลงเป็นผู้ดำเนินการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ โดยจะแจ้งให้โรงงานผู้ผลิตทราบถึงแหล่งวัตถุดิบที่ทำได้เท่านั้นและให้โรงงานผู้ผลิตตกลงซื้อขายวัตถุดิบกับแหล่งวัตถุดิบเองโดยตรง ทั้งนี้บริษัท น จะออกใบแจ้งหนี้ (Commercial Invoice) เรียกเก็บค่าบริการในการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ (Raw Material Management) จากลูกค้าในต่างประเทศแยกต่างหากจากราคาน้ำผลไม้สำเร็จรูป บริษัท น จึงขอหารือว่า การให้บริการจัดหาแหล่งวัตถุดิบดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นการให้บริการในราชอาณาจักรและได้มีการใช้บริการนั้นในต่างประเทศ ที่จะได้รับสิทธิเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 หรือไม่อย่างไร

จากประเด็นดังกล่าว กรณีบริษัท น จัดหาแหล่งวัตถุดิบในประเทศให้แก่โรงงานผู้ผลิตน้ำผลไม้สำเร็จรูป และเมื่อโรงงานผลิตน้ำผลไม้แล้วเสร็จ จะส่งน้ำผลไม้ดังกล่าวให้แก่บริษัท น เพื่อส่งออกให้แก่ลูกค้าในต่างประเทศต่อไป โดยบริษัท น จะออกใบแจ้งหนี้เรียกเก็บค่าบริการในการจัดหาแหล่งวัตถุดิบจากลูกค้าในต่างประเทศแยกต่างหากจากราคาน้ำผลไม้สำเร็จรูป การกระทำดังกล่าว ไม่เข้าลักษณะเป็นการให้บริการในราชอาณาจักรและได้มีการใช้บริการนั้นในต่างประเทศ แต่ถือเป็นการให้บริการในราชอาณาจักรซึ่งอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตรา 7% [22]

ประเด็นที่ 5 บริษัท ง ประกอบกิจการผลิตและจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรผ่านแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก เช่น พริกไทย พริกแห้ง เครื่องเทศต่าง ๆ ซึ่งบริษัทได้ทำการบรรจุสินค้าเพื่อรักษาสภาพสินค้าไว้ไม่ให้เสียหาย ก่อนนำขายส่งและขายปลีก โดยการนำพริกไทย พริกแห้งบรรจุในซองซึ่งมีได้มีส่วนผสมของสารอื่นใด นำเครื่องเทศต่าง ๆ มาบดละเอียดและใส่ลงในบรรจุภัณฑ์ที่เป็นซองหรือกระสอบ สินค้าในบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มหรือไม่

จากประเด็นดังกล่าว การขายพริกไทย พริกแห้ง เครื่องเทศบดละเอียดต่าง ๆ บรรจุในซองและกระสอบ โดยมีได้มีส่วนผสมของสารอื่นใด เข้าลักษณะเป็นการขายพืชผลทางการเกษตรที่รักษาสภาพไว้ เพื่อมิให้เสียหายและการขายปลีก หรือขายส่ง บริษัทขายสินค้าดังกล่าวในราชอาณาจักรจะได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม [23]

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก พบว่า ความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นเมื่อมีรายได้ หรือยอดขายเกิน 1,800,000 บาท เมื่อมีการขายสินค้าหรือให้บริการในราชอาณาจักรจะอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่มีการขายสินค้า หรือให้บริการบางประเภทที่ได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม เช่น การขายสินค้าพืชผลทางการเกษตร หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือตำราเรียน การให้บริการการศึกษา เป็นต้น จะเห็นได้ว่าภาษีมูลค่าเพิ่มมีความเกี่ยวข้องกับธุรกรรมต่าง ๆ และปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นนั้นอาจเนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจร้านค้าออนไลน์ไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับกลับมาจากการเสียภาษี และผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกี่ยวกับการค้า

ออนไลน์ จึงทำให้ผู้ประกอบการไม่ได้ตระหนักถึงการเสียภาษีและไม่ได้เข้าสู่ระบบการเสียภาษีอย่างถูกต้อง ส่งผลให้ผู้ประกอบการถูกเจ้าหน้าที่เรียกเก็บภาษีย้อนหลัง ทั้งภาษีที่ค้างชำระ เบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่มากกว่าปกติ ดังนั้นแล้วผู้ประกอบการควรปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายตั้งแต่เริ่มประกอบธุรกิจ

บทสรุป

ในช่วงยุคของการแพร่ระบาดโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลให้ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า และตลาดบางส่วนได้ปิดตัวลง การซื้อสินค้าและบริการจากหน้าร้านค่อนข้างเป็นที่ลำบาก เนื่องจากรัฐบาลได้ประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พรก.ฉุกเฉิน) จึงขอความร่วมมือจากประชาชนงดเดินทางออกจากที่พัก ให้ Work From Home เว้นระยะห่างทางสังคมและงดกิจกรรมที่เสี่ยงก่อให้เกิดการแพร่ระบาด เพื่อลดความเสี่ยงของการติดเชื้อโควิด 19 จึงทำให้รายได้หลักของกิจการลดลง ผู้ประกอบการจึงมองหาช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการผ่านทางตลาดออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเฟซบุ๊กเป็นหนึ่งในช่องทางที่ผู้บริโภครู้จักให้ความสนใจในการสั่งซื้อสินค้าและใช้บริการ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล จากแต่ก่อนเคยสั่งซื้อสินค้าและใช้บริการตามหน้าร้าน ห้างสรรพสินค้า ตลาด เป็นต้น เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโควิด 19 ผู้บริโภคจึงเปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นการสั่งซื้อสินค้าและใช้บริการผ่านช่องทางออนไลน์บนแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กแทนและผู้ประกอบการต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของผู้บริโภค โดยช่องทางที่ผู้ประกอบการนิยมขายสินค้าผ่านทางออนไลน์มากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก เนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มที่ใช้งานง่าย มีชื่อเสียง สามารถทำการตลาดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือตรงกลุ่มเป้าหมาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการถูกและมีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย ซึ่งรายได้จากการค้าออนไลน์ที่ผู้ประกอบการได้รับจะต้องเสียภาษีด้วย นอกจากผู้ประกอบการต้องเสียภาษีเงินได้แล้ว ยังมีภาษีมูลค่าเพิ่มร่วมด้วย

อย่างไรก็ตาม ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการค้าออนไลน์ยังคงเป็นปัญหาสำหรับผู้ประกอบการ ปัญหานี้เกิดจาก 1) ผู้ประกอบการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม 2) ผู้ประกอบการไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเสียภาษี รวมถึงไม่ได้ตระหนักถึงการเสียภาษีและไม่ได้เข้าสู่ระบบการเสียภาษีอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้ประกอบการค้าออนไลน์หลาย ๆ รายไม่ได้อยู่ในระบบของกรมสรรพากรและไม่ได้ทำกรณียาภาษีและเสียภาษีให้ถูกต้อง จึงอาจทำให้โดนเรียกเก็บภาษีย้อนหลังได้ ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการที่มีรายได้เกินปีละ 60,000 บาท (กรณีสถานภาพโสด) มีรายได้เกิน 120,000 บาท (กรณีสถานภาพสมรส) จะต้องทำกรณียาภาษีเงินได้ประจำปี และความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มจะเกิดขึ้นเมื่อมีรายได้ หรือยอดขายเกิน 1,800,000 บาท จะต้องทำการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและติดตามข่าวสาร ศึกษาเกี่ยวกับการเสียภาษีที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] ชัยชนะ มิตรพันธ์ (บ.ก.). (2565). *ETDA เผยผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 2565*. สืบค้น 5 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.it24hrs.com/2022/etda-survey-result-internet-behavior-2565/>

- [2] กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2557). *คู่มือลัด เปิดร้านค้าออนไลน์ได้ด้วยตัวคุณ*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2565, จาก https://www.dbd.go.th/download/ecommerce_file/pdf/Easy_Online_Shop_570526.pdf?fbclid=IwAR2J5VnGH4Gj2tDJv7fJs98BhhLAOdB5-a9z8SAjw-QgWwvSkQJTF-V181w
- [3] ชัยชนะ มิตรพันธ์ (บ.ก.). (2564). *ETDA เผยโควิด-19 เป็นเหตุสังเกตได้ Gen Z ใช้เน็ตสูงสุด ปีแรก ชนะ Gen Y แซงปี 6 สมัย*. สืบค้น 3 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.eta.or.th/th/pr-news/ETDA-released-IUB-2021.aspx>
- [4] กระทรวงการคลัง. (2565). *ผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2565, จาก <https://dataservices.mof.go.th/menu3?id=2>
- [5] ธนอม เกตุเอม. (2563). *ขายของออนไลน์ ผลกระทบต่อกำไรและภาษี และสิ่งที่สรรพากรไม่เคยบอก*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2565, จาก <https://flowaccount.com/blog/taxation-of-e-commerce/>
- [6] บริษัท อีสานดอทคอม จำกัด. (2565). *Digital Marketing คืออะไร*, สืบค้น 8 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.esarn.com/digital-marketing-%>
- [7] ธาดาธิเบศร์ ภูทอง (2562). อิทธิพลขององค์ประกอบของการพาณิชย์แบบใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(6), 56. สืบค้น 1 ธันวาคม 2565, จาก <https://so05.tciw.thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/135293/159633>
- [8, 11,12] ธวัลรัตน์ เชื้อวงศ์บุญ, พามดา ชูวุฒยากร,และชีพร อินแสง. (2560). ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา: กรณีตลาดออนไลน์บนแพลตฟอร์มในประเทศไทยในปี 2560. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 27(2), 17,21-22. สืบค้น 1 ธันวาคม 2565, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pyu/article/view/123268/94132>
- [9] ธิดารัตน์ บัณฑิตภักดิ์, และเสาวลักษณ์ กุ้เจริญประสทธิ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Facebook ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 4(3), 27-28. สืบค้น 1 ธันวาคม 2565, จาก <https://so06.tciw.thaijo.org/index.php/JSSP/article/view/257848/173994>
- [10] บริษัท SEO จำกัด. (2565). *Facebook Marketing โฆษณาบน Facebook*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.seo.co.th/th-th/facebook-marketing>
- [13] กรมสรรพากร. (2565). *มารู้จักภาษีมูลค่าเพิ่มกันก่อนดีมัย*. สืบค้น 8 ธันวาคม 2565, จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/download/insight_pasi/Art_book_N1_Real.pdf

- [14] iTAX. (2564). *ภาษีขายของออนไลน์ พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์เสียภาษีอย่างไร?*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.itax.in.th/media/>
- [15, 16] ณัฐพัชร์ อภิวัดน์ไพศาล. (2563). *ภาษีมูลค่าเพิ่ม และการวางแผนภาษีภาคปฏิบัติสำหรับธุรกิจออนไลน์ หลังวิกฤตโควิด-19. วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ, 7(2), 136-137.* สืบค้น 8 ธันวาคม 2565, จาก <https://kuojs.lib.ku.ac.th/index.php/jfam/article/view/4088/1935>
- [17] กรมสรรพากร. (2562). *พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) พ.ศ. 2562.* สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/kormor/newlaw/p48.pdf
- [18] กรมสรรพากร. (2562). *ข้อหารือภาษีอากร เลขที่หนังสือ: 0702/พ./1528.* สืบค้น 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/26591.html>
- [19] สุเทพ พงษ์พิทักษ์, (2565). *บริษัท ประกอบธุรกิจผลิตสื่อโฆษณา.* สืบค้น 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/Suthep.Pongpitak/photos/a.606417289409251/5264150093635924/>
- [20] iTAX, (2565). *ถอดบทเรียน ‘แม่น้องแมงปอ’ ปม ‘ภาษีย้อนหลัง’ แม่ค้าออนไลน์.* สืบค้น 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.itax.in.th/media/>
- [21] Inflow Account, (2565). *รายได้เกิน 1.8 ล้าน เสียภาษีเท่าไร? พร้อมวิธีคำนวณภาษีย้อนหลัง.* สืบค้น 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://inflowaccount.co.th/income-over-1-8-million-is-taxed/>
- [22] กรมสรรพากร. (2560). *ข้อหารือภาษีอากร เลขที่หนังสือ กค 0702/พ./8320.* สืบค้น 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/27799.html>
- [23] กรมสรรพากร. (2559). *ข้อหารือภาษีอากร เลขที่หนังสือ กค 0702/1030.* สืบค้น 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/56484.html>

การเตรียมความพร้อมเป็นผู้ประกอบการค้าออนไลน์ บนแอปพลิเคชัน TikTok

Preparing to be an Online Merchant on the TikTok Application

กฤติกา รังกุล¹ กาญจนา พิมพ์ชัยภูมิ¹ เกสินี หมั่นไธสง² และอัศววิรัช روبคอบ²
Krittika Rungkul¹, Kanjana Pimchaiyaphum¹, Kesinee Muenthaisong² and Aukkarawit Robkob²

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีทันสมัยในปัจจุบัน การขนส่งที่รวดเร็ว ในขณะเดียวกันยุค COVID-19 ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ทำให้อาชีพขายของออนไลน์เป็นอาชีพที่ตอบโจทย์คนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ความสะดวกสบายเหล่านี้ ทำให้มีผู้ประกอบการค้าออนไลน์หน้าใหม่ ใช้แพลตฟอร์มวิดีโอสั้นอย่าง TikTok สร้างหลายปรากฏการณ์ จนทำให้ตัวเลขผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดอาชีพและช่องทางการจำหน่ายสินค้าหรือการให้บริการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และอาชีพที่มาแรง คืออาชีพ “ขายของออนไลน์” เกิดร้านค้าในแพลตฟอร์ม TikTok มากขึ้น บทความวิชาการนี้มุ่งเน้นศึกษาถึง การเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบการค้าออนไลน์ บนแอปพลิเคชัน TikTok เพื่อให้ผู้ประกอบการค้าออนไลน์ต้องเตรียมความพร้อมศึกษาหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ รวมทั้งมาตรการของภาครัฐเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าออนไลน์ การจดทะเบียนธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อการเป็นผู้เสียภาษี เพื่อลดปัญหาการชำระภาษีไม่ถูกต้องครบถ้วน ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังได้

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม, ผู้ประกอบการค้าออนไลน์, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Abstract

Today's modern technology and fast delivery. At the same time, the COVID-19 era, over the past 2-3 years, has made online sales a career that meets the needs of people in today's era. These conveniences make it possible for new online merchants, use short video

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

¹ Undergraduate student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

² Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

* Corresponding author: E-mail address:

platforms like TikTok have created many phenomena. Until causing the number of users to increase in a leap and tend to increase continuously Causing careers and distribution channels of goods or services to change rapidly. And the hot occupation is the "Online Sales" occupation, creating more shops on the TikTok platform. This academic article focuses on preparation to deal with personal income tax of online merchants on the TikTok application for online merchants to prepare to study the basics of doing business. Including government measures on taxation according to the Revenue Code related to online sales. Electronic commerce business registration Including preparing to become a taxpayer. to reduce the problem of incorrect and complete tax payment that may occur later.

Keywords: Preparation, Online Merchant, Personal Income Tax

1. บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญกับการใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงการใช้ชีวิตที่เร่งรีบของประชาชน ทำให้พ่อค้าแม่ค้าเห็นโอกาสในการหาช่องทางทางการค้าใหม่ ๆ การค้าออนไลน์จึงเป็นทางเลือกหนึ่ง ดังนั้นการสร้างแอปพลิเคชันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการจึงมีหลากหลายมากขึ้น ทำให้การซื้อขายออนไลน์ หรือการทำธุรกรรมทางการเงินกลายเป็นเรื่องที่ย่อย สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น จากการสำรวจพบว่าผู้คนในสังคมจำนวนมาก ใช้เวลาไปกับการเล่นอินเทอร์เน็ต และ Social Media ดังนั้นจึงเป็นโอกาสให้กับเหล่าผู้ประกอบการ รวมถึงบุคคลธรรมดาทั่วไปที่สนใจการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เข้ามาประกอบธุรกิจซื้อ-ขายสินค้าและการให้บริการผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น แอปพลิเคชัน TikTok ถือเป็นช่องทางอีกหนึ่งช่องทางที่เข้าถึงผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน ทำให้ธุรกิจเป็นที่รู้จักและสามารถกำหนดเป้าหมายทางตลาดได้ (อริสรา ผลจันทร์, 2559)

การค้าสินค้าบนแอปพลิเคชัน TikTok ถือเป็นการทำธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่ง กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก บุคคลธรรมดาทั่วไปที่สนใจการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์สามารถนำสินค้าของตนเองมาขายได้ แต่เมื่อมีเงินได้จากการขายเข้ามา ผู้ประกอบการจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ในความเป็นจริงแล้วการประกอบธุรกิจการขายสินค้าออนไลน์บน TikTok ยังมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ หรือไม่ทราบถึงวิธีการยื่นแบบการเสียภาษีที่ถูกต้อง (กรมสรรพากร, 2564)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาทั่วไป หรือเก็บจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษที่กฎหมายได้กำหนด และบุคคลนั้นจะต้องมีรายได้เกิดขึ้นเกินเกณฑ์ขั้นต่ำที่กฎหมายภาษีกำหนด โดยปกติแล้วจะจัดเก็บภาษีเงินได้เป็นรายปี หากมีรายได้เกิดขึ้นในปีใด ผู้มีเงินได้มีหน้าที่นำส่งภาษีตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนด และต้องยื่นภายในเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มี

เงินได้ในบางกรณี ที่กฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบ ฯ เสียภาษีตอนครึ่งปี ตามรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีของผู้มีเงินได้ และเงินได้บางกรณีกฎหมายได้มีการกำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้ทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย จากเงินได้ที่ผู้จ่ายได้จ่ายไปบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีในขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย (กรมสรรพากร, 2563)

ในบทความวิชาการนี้ ผู้เขียนต้องการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของผู้ประกอบการค้าออนไลน์บน TikTok ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ การเตรียมความพร้อมด้านการเป็นผู้ประกอบการค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การเตรียมความด้านภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าออนไลน์ การเตรียมความต้องกรยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่มาของรายได้จากการค้าออนไลน์บน TikTok การเตรียมความพร้อมเพื่อเสียภาษีจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชัน TikTok และการเตรียมความพร้อมด้านความรับผิดชอบทางภาษี เพื่อให้ผู้ประกอบการและบุคคลธรรมดาทั่วไปที่ขายสินค้าบนแอปพลิเคชัน TikTok สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการยื่นแบบการเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง และปัญหาการถูกเรียกเก็บภาษี เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม ค่าปรับอาญาในภายหลัง

2. การเตรียมความพร้อมด้านการเป็นผู้ประกอบการค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

สถานการณ์ของโรคระบาด COVID-19 ที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีการประกาศมาตรการการล็อกดาวน์เป็นการจำกัดการเดินทางไปยังนอกพื้นที่หรือต่างจังหวัด และกำหนดมาตรการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลในระยะ 2 เมตร ทำให้ประชาชนในประเทศไทยต้องทำกิจกรรมและธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ในการซื้อสินค้าผู้คนส่วนใหญ่จึงตัดสินใจที่จะเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากสามารถทำได้สะดวก รวดเร็ว ง่ายตาย และเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับผู้อื่นและการเข้าไปในพื้นที่เสี่ยงที่อาจทำให้ติดเชื้อ COVID-19 (สุภาพคนไทย, 2565)

ภาษีจากการจำหน่ายผ่านออนไลน์ เป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างมากที่คนทำธุรกิจทุกคนไม่ควรปล่อยผ่าน เพราะตลอดช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา การซื้อ-ขายของออนไลน์มีการเติบโตสูงชันเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจหลาย ๆ คน มองเห็นถึงช่องทางการหารายได้เพิ่มเติม และได้ผันตัวมาเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขายสินค้าออนไลน์ หรือการทำธุรกิจ SMEs ที่เกิดขึ้นมากมายในแต่ละวัน แต่ก็ยังมีสิ่งหนึ่งที่ผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่มักจะมองข้ามไปก็คือ “การจ่ายภาษี” ตามข้อกำหนดได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ประกอบการรายใดในประเทศไทยที่มีรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการ ให้แก่ผู้ซื้อที่อยู่ ณ ที่ใด ๆ ก็ตามจะต้องมีหน้าที่ที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐ (Makewebeasy, 2565) ซึ่งสามารถอธิบายเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 การจดทะเบียนธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ตามที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ กำหนดไว้ว่า การจดทะเบียนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นก็เพื่อให้ธุรกิจมีความน่าเชื่อถือ จากการมีสถานะตัวตนทางกฎหมาย และเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำธุรกรรมกับหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งยังจะช่วยสร้างความมั่นใจให้

ผู้บริโภคโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอำนาจตามกฎหมายทะเบียนพาณิชย์ กำหนดให้ผู้ขายสินค้าหรือบริการทางอินเทอร์เน็ต ทั้งเว็บไซต์ร้านค้าออนไลน์หรือ Social Media ต้องจดทะเบียนพาณิชย์การประกอบธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ประกอบการแสดงตนอย่างเปิดเผยต่อทางราชการ (Fill goods, 2565)

2.2 ผู้ที่มีหน้าที่จดทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ประกอบการอยู่ในประเทศไทย ซึ่งประกอบพาณิชย์กิจในเชิงพาณิชย์อันเป็นอาชีพปกติ ดังนี้ การซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บริการอินเทอร์เน็ต ให้เช่าพื้นที่ของเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย บริการตลาดกลางในการซื้อขายสินค้าหรือให้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต (E-Marketplace) เช่น Lazada Shopee TikTok โดยต้องขอจดทะเบียนภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันเริ่มค้าขายหรือให้บริการ ผู้ค้าต้องทำเว็บไซต์ที่จะใช้ขายสินค้าหรือให้บริการ ให้เสร็จเรียบร้อย โดยมีองค์ประกอบดังนี้ รูปสินค้า คำบรรยาย ราคา วิธีชำระเงิน และวิธีจัดส่งให้ครบถ้วน (Fill goods, 2565)

2.3 สถานที่จดทะเบียนพาณิชย์ ได้แก่ สำนักงานแห่งใหญ่ของสถานประกอบการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ สำนักงานเขตที่สำนักงานใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ ในส่วนภูมิภาค ให้ยื่น ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์เมืองพัทยา เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่สำนักงานใหญ่ ที่ตั้งอยู่ในเขตท้องที่ ถ้าสำนักงานแห่งใหญ่ของผู้ประกอบพาณิชย์กิจตั้งอยู่ในต่างประเทศและมาตั้งสำนักงานสาขาเพื่อประกอบพาณิชย์กิจในประเทศไทย สำนักงานแห่งใหญ่ตั้งในเขตท้องที่รับผิดชอบของสำนักงานทะเบียนพาณิชย์ใดก็ให้จดทะเบียน ณ สำนักงานทะเบียนพาณิชย์ในเขตท้องที่นั้นและยื่นจดทะเบียนฯ ออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ <https://ereg.dbd.go.th> (Fill goods, 2565)

3. การเตรียมความด้านภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าออนไลน์

การขายสินค้าออนไลน์หากร้านค้าได้มีการจดทะเบียนในลักษณะรูปแบบของบริษัทหรือมิได้เปิดร้านค้าออนไลน์ในรูปแบบบริษัท จะถูกถือให้เป็นการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งการขายสินค้าออนไลน์นั้นจะถูกจัดอยู่ในเงินได้พึงประเมินตาม ม.40(8) แห่งประมวลรัษฎากร โดยภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางทางออนไลน์ สามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

3.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่มีการจัดเก็บ ทั้งจากบุคคลทั่วไปตั้งแต่คลอดอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายนั้นได้กำหนด และหากมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยปกติแล้วภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีการจัดเก็บเป็นรายปีโดยหากมีรายได้ที่เกิดขึ้นในปีใด ๆ ผู้ที่มีรายได้จึงจะมีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนด ภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไปนั่นเอง ได้ในบางกรณีกฎหมายได้กำหนดไว้ให้ผู้ที่มีเงินยื่นแบบฯ เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงระยะครึ่งปีแรก ถือว่าเป็นการผ่อนปรนภาษีที่ผู้เสียภาษีต้องนำไปชำระ และจะมีเงินได้บางกรณีตามกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่เป็นฝ่ายจ่ายเงิน มีทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย จากเงินได้ที่จ่ายไปในบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้นั้นเกิดขึ้น

3.1.1 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกรณีร้านค้าออนไลน์ หลัก ๆ แล้วจะมีภาษี อยู่ 2 แบบ คือ แบบแรก ร้านค้าออนไลน์ จะต้องเสียภาษีในรูปแบบที่เป็นอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบบที่สอง ร้านค้าออนไลน์จะต้องมีการเสียภาษีในรูปแบบที่เป็นแบบนิติบุคคล (ภาษีในรูปแบบที่เป็นแบบนิติบุคคลนั้นจะเป็นกรณีที่ร้านค้าออนไลน์ได้มีการจดทะเบียนเป็นบริษัทแล้ว) โดยผู้เขียนจะขอลำถึงเพียง ร้านค้าออนไลน์ ที่จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ซึ่งส่วนใหญ่ร้านค้าออนไลน์มักจะได้จดทะเบียนพาณิชย์) การคำนวณภาษีเงินได้แบบบุคคลธรรมดาได้จาก รายได้ หักค่าใช้จ่าย หักค่าลดหย่อนผลที่ออกมาจะได้เงินได้สุทธิ ต่อปีจากนั้นนำไป คูณกับอัตราภาษี จะเท่ากับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องจ่าย โดยจุดที่จะให้ความสำคัญคือ ค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อน (HaiduongKSTYH, 2565)

สามารถนำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการ มารวมคำนวณภาษีได้ 3 รูปแบบ 1) สำหรับร้านค้าออนไลน์ที่ทำธุรกิจซื้อ-ขายไป ไม่ได้ผลิตขึ้นเอง ร้านค้าออนไลน์สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ตามอัตราร้อยละ 60 เหมาะสำหรับร้านค้าออนไลน์ขนาดเล็ก ที่มีรายรับ-รายจ่ายที่เกี่ยวกับกิจการตามประมวลรัษฎากร แยกจากรายจ่ายส่วนตัว เพื่อไม่ให้ปะปนกับส่วนตัว 2) การหักค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายจริง ประเภทนี้จะต้องมีเอกสารที่ต้องใช้ยื่นควรจะทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่ชัดเจน พร้อมกับหลักฐาน ไว้ให้ครบถ้วนเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่สรรพากรในภายหลัง วิธีนี้เหมาะสมกับร้านค้าออนไลน์ที่ผลิตสินค้าเอง มีต้นทุนที่สูงในการขายหรือจำหน่ายสินค้า เพราะวิธีนี้จะทำให้ร้านค้าออนไลน์ที่มีต้นทุนสูงสามารถนำมาหักค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งเมื่อได้นำมาหักค่าใช้จ่ายไปแล้ว เงินได้สุทธิที่จะต้องนำมาคำนวณภาษีลงไปอีกด้วย 3) การหักค่าใช้จ่ายแบบเหมา ข้อดีของการยื่นแบบเหมานั้นคือไม่ต้องแสดงหลักฐานที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายให้ยุ่งยากโดยจะคิดภาษี 0.5% ก็ต่อเมื่อมีรายได้จากการขายของออนไลน์นั้นเกินกว่า 1,000,000 บาท (AOM, 2565)

ค่าลดหย่อนในปัจจุบันปีภาษี 2565 ประกอบไปด้วย 19 ประเภทได้แก่ 1) ค่าลดหย่อนส่วนตัว สามารถนำไปลดหย่อนได้ซึ่งมีเงินก้อนได้จำนวน 60,000 บาท 2) ค่าลดหย่อนของคู่สมรสมีเงื่อนไขว่าด้วยต้องมีการจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายและคู่สมรสนั้นจะต้องไม่มีรายได้ จะสามารถลดหย่อนได้จำนวน 60,000 บาท 3) ค่าลดหย่อนการฝากครรภ์และคลอดบุตร โดยค่าลดหย่อนในส่วนนี้จะสามารถลดหย่อนได้เป็นครรภ์ละ หากเป็นครรภ์แฝดก็จะถือว่าเป็นหนึ่งครรภ์ โดยจะสามารถลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริงไม่เกินครรภ์ละ 60,000 บาท 4) ค่าลดหย่อนภาษีบุตร จะต้องเป็นบุตรถูกต้องตามกฎหมายหรือว่าด้วยบุตรบุญธรรม บุตรที่ว่านั้นจะต้องเป็นผู้เยาว์มีอายุ 0-19 ปี หรือผู้มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และยังคงดำรงศึกษาอยู่ หรือเป็นบุคคลที่ศาลได้สั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ บุคคลไร้ความสามารถนั้น เป็นบุคคลที่ขาดความรับผิดชอบขั้นรุนแรงและไร้ความรู้สึกเช่นสมองเสื่อม สมองพิการ หรือบุคคลเสมือนไร้ความสามารถเช่น ตาบอด หูหนวก จิตผิดปกติ สามารถหักลดหย่อนได้คนละ 30,000 บาท และสำหรับบุตรคนที่ 2 เป็นต้นไปโดยไม่รวมบุตรบุญธรรมที่กำเนิดเกิดขึ้นในหรือหลัง พ.ศ. 2561 สามารถหักลดหย่อนได้เพิ่มอีก คนละ 30,000 บาทถือว่าเท่ากับ 60,000 บาท 5) ค่าลดหย่อนสำหรับอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาทั้งของตนเองและคู่สมรส

สามารถหักลดหย่อนได้จำนวนคนละ 30,000 บาท ได้สูงสุดไม่เกิน 4 คน โดยจะต้องมีอายุมากกว่า 60 ปี (60ปีสามารถลดหย่อนได้) และมีเงินได้ต่อปีไม่ถึง 30,000 บาท รวมกับเงินได้ที่ได้รับยกเว้น 6) ค่าลดหย่อนภาษีกรณีอุปการะผู้พิการหรือบุคคลทุพพลภาพ สามารถหักลดหย่อนได้ จำนวนคนละ 60,000 บาท ผู้พิการจะต้องมีบัตรประจำตัวผู้พิการ มีรายได้ที่ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี 7) เงินจากประกันสังคม สามารถนำมาลดหย่อนได้ตามที่ได้จ่ายจริง โดยลดหย่อนสูงสุดได้ไม่เกิน 6,300 บาท 8) เบี้ยจากประกันชีวิตและประกันแบบสะสมทรัพย์ สามารถนำมาลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริงเป็นจำนวนสูงสุดที่ไม่เกิน 100,000 บาท เบี้ยประกันสุขภาพและรวมถึงเบี้ยประกันอุบัติเหตุที่สามารถคุ้มครองทั้งสุขภาพ นำมาลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริงเป็นจำนวนสูงสุดได้ไม่เกิน 25,000 บาท 9) เบี้ยประกันชีวิตสำหรับคู่สมรสที่ไม่มีเงินได้ เงื่อนไขมีความเป็นสามีภรรยากันอยู่ตลอดปีภาษีนำมาลดหย่อนได้ตามจริง โดยลดหย่อนสูงสุดได้ไม่เกิน 10,000 บาท 10) เบี้ยประกันสุขภาพทั้งของบิดาและมารดา นำมาลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง โดยสูงสุดไม่เกิน 15,000 บาท 11) เบี้ยประกันชีวิตที่เป็นแบบบำนาญ สามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้ 15% ของเงินได้ ตามที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 200,000 บาท 12) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ RMF สามารถนำมาลดหย่อนภาษีได้ 30% ของเงินได้ที่ต้องเสียภาษี ตามที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 500,000 บาท 13) กองทุนรวมเพื่อการออม SSF สามารถนำมาลดหย่อนได้ 30% ของเงินได้ที่ต้องเสียภาษี ตามที่จ่ายจริงสูงสุดไม่เกิน 200,000 บาท 14) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) สามารถนำมาลดหย่อนได้ 15% ของเงินได้ที่ต้องเสียภาษี ตามจำนวนที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 500,000 บาท 15) กองทุนบำเหน็จบำนาญราชการ (กบข.) สามารถนำมาลดหย่อนได้ 15% ของเงินได้ที่ต้องเสียภาษี ตามจำนวนที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 500,000 บาท กองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน สามารถนำมาลดหย่อนได้ 15% ของเงินได้ที่ต้องเสียภาษี ตามจำนวนที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 500,000 บาท กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ตามที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 13,200 บาท 16) เงินลงทุนธุรกิจ Social Enterprise (วิสาหกิจเพื่อสังคม) ลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 100,000 บาท 17) เงินบริจาคให้กับพรรคการเมือง นำมาลดหย่อนได้ สูงสุดไม่เกิน 10,000 บาท 18) ดอกเบี้ยกู้ยืมเพื่อซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย สามารถลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 100,000 บาท 19) โครงการซื้อปดิมีนีน 2565 สามารถลดหย่อนได้ไม่เกิน 30,000 บาท (FINNOMENA, 2565) หลังจากนี้จึงหักด้วยเงินบริจาค โดยจะหักเงินที่ผู้เสียภาษีได้บริจาคไป 1 ส่วน แล้วกฎหมายให้สิทธิ 2 ส่วนหรือบริจาค 2 เท่าก่อน 1 เท่าเสมอ

เงินบริจาค แบ่งออกเป็น เงินบริจาคทั่วไป ลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง สูงสุดไม่เกิน 10% ของเงินได้หลังจากหักค่าลดหย่อนภาษี เงินบริจาคเพื่อการศึกษา การกีฬา การพัฒนาสังคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ และบริจาคเพื่อสถานพยาบาลของรัฐ สามารถนำมาลดหย่อนได้ 2 เท่าของเงินบริจาคจริง สูงสุดไม่เกิน 10% ของเงินได้หลังจากหักค่าลดหย่อนภาษี

คุณด้วยอัตราภาษี จะต้องดูจากเงินได้สุทธิต่อปีก่อนและจะต้องคำนวณเรียงเป็นขั้น ๆ ไป โดยจะกำหนดไว้ดังนี้ ขั้นแรกหากมีเงินได้สุทธิต่อปี 0-150,000=150,000 บาทแรกนั้นจะได้รับการยกเว้นภาษี (ไม่

ต้องชำระภาษี) ชั้น 2 หากมีเงินได้สุทธิต่อปี 150,000-300,000=150,000 ให้นำเงินได้สุทธิต่อปีไปคูณกับอัตราภาษีร้อยละ 5 (150,000-300,000 มิใช่มีเงินได้ในช่วง 150,000 ถึง 300,000 แล้วนำไปคูณ 5% จะหมายความว่า 150,000 - 300,000 นำไปคูณ 5%) ชั้น 3 หากมีเงินได้สุทธิต่อปี 300,000 - 500,000 = 200,000 ให้นำเงินได้สุทธิต่อปีไปคูณกับอัตราภาษีร้อยละ 10 ชั้น 4 มีเงินได้ต่อปี 500,000 - 750,000 = 250,000 นำไปคูณกับอัตราภาษีร้อยละ 15 ชั้นที่ 5 มีเงินได้ต่อปี 750,000 - 1,000,000 = 250,000 บาท นำไปคูณกับอัตราภาษีร้อยละ 20 ชั้นที่ 6 มีเงินได้ต่อปี 1,000,000 - 2,000,000 = 1,000,000 นำไปคูณกับอัตราภาษีร้อยละ 25 ชั้นที่ 7 มีเงินได้ 2,000,000 - 5,000,000 = 3,000,000 นำไปคูณกับอัตราภาษีร้อยละ 30 และชั้นที่ก้าวขั้นสุดท้ายหากมีเงินได้ 5,000,001 บาทขึ้นไปคูณกับอัตราภาษีร้อยละ 35

4. การเตรียมความต้องการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

กำหนดช่วงเวลาที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 2 ช่วง ช่วงที่ 1 จะเป็นการยื่นกลางปีจะต้องยื่นแบบจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.94 ภายในวันที่ 1 กรกฎาคมถึง 30 กันยายนของปีถัดไป เป็นการสรุปรายได้ที่เกิดขึ้นในช่วงครึ่งแรกของปีในระยะเวลาที่ผ่านมา ช่วงที่ 2 คือยื่นภาษีบุคคลธรรมดาสิ้นปีจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภ.ง.ด.90 โดยจะมีกำหนดยื่นภายในวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 มีนาคม ของปีถัดไป จะเป็นการสรุปรายได้ที่ได้รับมาทั้งหมดที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ยื่นภาษีครึ่งปี (HaiduongKSTYH, 2565)

สำหรับช่องทาง “ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา” มี 2 ทางเลือก ช่องทางแรกคือ เตรียมเอกสารแบบกระดาษ เดินทางไปยื่นภาษีด้วยตัวเองที่กรมสรรพากร ในเวลาราชการ ช่องทางที่สองคือ การยื่นภาษีในช่องทางออนไลน์ ผ่านเว็บไซต์ของกรมสรรพากร (www.rd.go.th) สำหรับการยื่นแบบฯ ภ.ง.ด. 90/91/94 สามารถใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ไม่เว้นวันหยุดราชการ ซึ่งการยื่นภาษีผ่านช่องทางออนไลน์ จะสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องเดินทางแล้ว ยังจะได้รับสิทธิพิเศษให้ขยายเวลายื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีช้าออกไปกว่าการยื่นแบบกระดาษ (ขึ้นอยู่กับกรมสรรพากรประกาศในแต่ละปี) และมีโปรแกรมช่วยตรวจสอบข้อมูลขั้นต้น หากพบข้อมูลที่ผิดพลาดขณะยื่นภาษีในบางกรณี ระบบจะแจ้งรายการเตือนให้ทราบทันที

4.1 ขั้นตอนเตรียมตัว ยื่นภาษีสำหรับพ่อค้าแม่ค้าออนไลน์

ขั้นตอนที่ 1 จะต้องมีการจดบันทึกรายการซื้อ-ขายสินค้า เพื่อนำมาใช้ในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายรายวัน ทำให้ไม่ลืมหรือไม่สับสน ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถบริหารจัดการเรื่องเงินได้ง่ายกว่าการทำย้อนหลัง

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องไว้ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้าธุรกรรมทางการเงิน นอกจากจะช่วยให้เราสามารถตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีแล้ว อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาเมื่อสรรพากรเข้ามาขอตรวจสอบอีกด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่ตรวจสอบพบว่าความถี่และจำนวนเงินโอนเข้าบัญชีเข้าเกณฑ์ภาษีอู่เพย์เมนต์ ซึ่งหมายถึงการตรวจสอบข้อมูลของผู้ที่ถือบัญชีที่มีจำนวนครั้งและ

จำนวนเงินรับโอนช่วง 1 ม.ค. – 31 ธ.ค. ของทุกปี ดังต่อไปนี้ 1) มีการฝากหรือรับโอนเงินเข้าทุกบัญชี 3,000 ครั้งต่อปีขึ้น ไม่ว่าจะยอดฝากต่อครั้ง หรือยอดรวมทั้งหมดจะเป็นกี่บาทก็ตาม 2) มีการฝากหรือรับโอนเงินเข้าทุกบัญชีรวมกัน 400 ครั้งต่อปีขึ้น และมียอดเงินรวมกันทั้งหมดตั้งแต่ 2 ล้านบาทต่อปี

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาและติดตามข่าวสารทางด้านการเงินและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษีอย่างต่อเนื่อง เพราะเงื่อนไขในแต่ละปี อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ การอัปเดตข้อมูลอยู่เสมอจะช่วยให้จัดการภาษีได้ถูกต้องตามเงื่อนไข จัดการการเงินของตัวเองได้อย่างเหมาะสม และไม่มีปัญหาย้อนหลัง

ถึงแม้การเสียภาษีจะมีหลายขั้นตอน แต่ก็ไม่ยากเกินกว่าที่จะทำให้ถูกต้อง ที่สำคัญเกี่ยวกับการเสียภาษียังมีข้อดี คือ ช่วยให้ไม่ต้องกังวลใจว่าจะถูกตรวจสอบจากสรรพากร สามารถขายของออนไลน์ได้อย่างเปิดเผย ที่สำคัญคือได้ทำหน้าที่เสียภาษีอย่างถูกต้องไปในเวลาเดียวกัน

ทั้งนี้ หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการยื่นภาษีและเสียภาษีสำหรับคนขายของออนไลน์ สามารถสอบถามได้ที่ Call Center กรมสรรพากร หมายเลข 1161 (Thailandpost, 2565)

4.2 ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) เป็นภาษีที่เกิดขึ้นจากการขายสินค้าหรือให้บริการ ซึ่งผู้ประกอบการค้าออนไลน์ มีหน้าที่ที่จะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการค้าเมื่อยอดขายหรือรายได้เกินกว่า 1.8 ล้านบาท โดยกฎหมายจะบังคับให้พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มียอดขายเกินกว่า 1.8 ล้านบาท (แต่จะเลือกเข้าระบบ VAT ก่อนยอดขายเกินกว่า 1.8 ล้านบาท ก็สามารถทำได้เช่นกัน) เมื่อจด VAT แล้วพ่อค้าแม่ค้าจะต้องจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 จากผู้บริโภค โดยคำนวณจากมูลค่าของสินค้า แล้วนำส่งให้กรมสรรพากร ไม่เกิน 15 วันเดือนถัดไป โดยต้องยื่นภาษีเป็นรายเดือน ด้วยแบบ “ภ.พ.30”

5. ที่มาของรายได้จากการค้าออนไลน์บน TikTok

แอปพลิเคชัน TikTok หรือ โต้วอิน (Douyin) เป็นแอปพลิเคชันที่เป็นบริการเครือข่ายสังคมสัญชาติจีน ซึ่งอยู่ในความดูแลของ Bytedance โดยเริ่มต้นให้บริการในประเทศจีนตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2559 โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ใช้สามารถสร้างเนื้อหาวิดีโอสั้น ๆ เช่น การแสดง การออกแบบท่าเต้น การเล่าเรื่องที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาเข้าชม ซึ่งภายในแอปพลิเคชันจะมีทั้งภาพ เสียง กราฟิก ข้อความ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้งานเกิดความสนุกไปกับการตกแต่งวิดีโอตามความชอบของตนเอง จากการสำรวจในปัจจุบัน TikTok มีผู้ใช้งานมากกว่า 689 ล้านคนจากทั่วโลก และ TikTok เป็นแอปพลิเคชันที่ได้รับการดาวน์โหลดมากที่สุดในโลก ซึ่งตัวเลขนี้ไม่รวม Douyin ที่เป็น TikTok เวอร์ชันประเทศจีน ซึ่งถ้านับรวม Douyin เข้าไปด้วยบริษัทแม่อย่าง ByteDance มีผู้ใช้งานทั้ง 2 แอปพลิเคชันรวมกันมากกว่า 1,200 ล้านคนทั่วโลก (เกือบเท่าประชากรของอินเดียทั้งประเทศ) และสำหรับประเทศไทยนั้น มีผู้ใช้งาน TikTok มากกว่า 18 ล้าน (ธนโชติ ทรงสกุลเกียรติ, 2564)

โดยปกติแอปพลิเคชัน TikTok สร้างเพื่อความบันเทิง มิได้สร้างเพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ แต่เนื่องด้วยความนิยมและความรวดเร็วในการเข้าถึงข่าวสาร ทำให้ TikTok ถูกนำมาใช้ในการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการบนแพลตฟอร์ม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ TikTok กลายเป็นแหล่งตลาดออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานทำการซื้อ-ขายสินค้าจำนวนมาก การสร้างรายได้จาก TikTok มีหลายวิธี ซึ่งต้องแยกประเภทของรายได้ที่ได้รับก่อนจึงจะสามารถนำไปยื่นภาษีได้อย่างถูกต้อง โดยสามารถทำได้โดย 7 วิธี ดังนี้ (Inflow Accounting, 2565)

1) **ของขวัญ** เป็นรายได้ที่ได้รับจากการแบ่งรายได้จากของขวัญที่ได้รับเป็น 2 แบบ คือ 1.1) ได้ของขวัญจากการไลฟ์สด โดยวิธีการนี้ผู้ที่สามารถมีรายได้จากการไลฟ์สด ซึ่งผู้ใช้บัญชีต้องมีผู้ติดตาม 1,000 คน (Follower) ขึ้นไป และต้องมีอายุมากกว่า 18 ปี สามารถสร้างไลฟ์สดเพื่อพูดคุยกับผู้ติดตามของตนเองได้ ถ้าหากผู้ติดตามถูกใจและส่งของขวัญให้ ไม่ว่าจะเป็นอมยิ้ม ลูกโป่ง ดอกไม้ หรือหัวใจ เป็นต้น โดยแต่ละชนิดมีมูลค่าต่างกัน ก็จะทำให้มีรายได้จากการเก็บของขวัญ 1.2) ได้ของขวัญจากการทำคลิปวิดีโอ ซึ่งรายได้จากการทำคลิปวิดีอนั้นใช้ได้เฉพาะบัญชีทั่วไป บัญชีธุรกิจทำไม่ได้ และสามารถใช้งานโหมควิดีโอ Gift ได้ ก็ต่อเมื่อผู้ใช้บัญชีมีผู้ติดตาม 1 แสนคน มีอายุมากกว่า 18 ปี รวมถึงต้องใช้ Account นี้เป็นเวลา 30 วันต่อเนื่อง หากมีคนกดส่งของขวัญให้ก็จะมีรายได้เกิดขึ้น นั่นหมายความว่าของขวัญที่ได้รับจากทั้ง 2 วิธี เมื่อสะสมครบตามจำนวนที่กำหนด จะสามารถกดโอนเข้าสู่บัญชีของตนเองเป็นเงินสดจริงได้ ซึ่งเงินที่ถอนจาก TikTok ทาง TikTok ไม่มีการเรียกเก็บภาษี สามารถนำไปใช้จ่ายได้ แต่สิ้นปีให้นำไปรวมเป็นรายได้เพื่อชำระภาษี

2) **ชวนเพื่อนเล่น TikTok** เป็นการสร้างรายได้ที่มีลักษณะเป็นค่าคอมมิชชั่น ซึ่งจะได้อัตราคอมมิชชั่นก็ต่อเมื่อเพื่อนที่แนะนำเข้ามาเล่นใน TikTok ตามจำนวนวันที่กำหนดเป็นเวลามากกว่า 10 นาทีต่อวัน สูงสุดคือ 14 วัน ถ้าเล่นครบจึงจะได้รับคำแนะนำและเมื่อถอน TikTok Rewards เข้าบัญชีตนเองแล้ว จะต้องนำไปรวมเป็นรายได้เพื่อชำระภาษีประจำปี

3) **ขายสินค้าแบรนด์ตนเอง** ถ้าหากเป็นเจ้าของแบรนด์มีแบรนด์สินค้าเป็นของตนเอง สามารถใช้ TikTok ในการโปรโมตและประชาสัมพันธ์สินค้าของตนเองได้

4) **รับงานรีวิว** เป็นวิธีที่มีผู้สนใจมากที่สุดเนื่องจากรายได้ดี โดยการรีวิวสินค้าให้กับแบรนด์ต่าง ๆ และได้รับเงินค่าสปอนเซอร์จากแบรนด์นั้น ๆ รายได้แล้วแต่ชื่อเสียงและการตลาดของแต่ละคน เช่น หากหน้าตาดี หรือมีชื่อเสียง หรือมีการนำเสนอสินค้าที่น่าสนใจก็จะมีสินค้าติดต่อเข้ามาให้รีวิวให้เยอะ ซึ่งอาจมีการตกลงกันว่า 1,000 ไลค์ ค่ารีวิว 10,000 บาท เป็นต้น

5) **การทำ Affiliate Marketing** คือการนำลิงก์สินค้าจากแบรนด์ที่มีชื่อเสียงมาโปรโมตให้ แล้วได้รับค่าคอมมิชชั่นในการโปรโมต กล่าวคือผู้ใช้บัญชีสามารถนำลิงก์สินค้าและบริการต่าง ๆ จากเว็บไซต์ มา

แนะนำเพื่อส่งคนไปซื้อสินค้าบนเว็บไซต์นั้น ๆ และจะได้ค่าคอมมิชชั่นจากการขายสินค้าเป็นค่าตอบแทน ยิ่งส่งคนไปซื้อสินค้าได้มากเท่าไร ก็จะได้ค่าคอมมิชชั่นที่สูงขึ้น (Inflow Accounting, 2565)

6) TikTok Shop เป็นการรวมตัวกันของแพลตฟอร์ม Marketplace กับ Shopify เป็นเหมือนแพลตฟอร์มของ E-Commerce ที่จับกลุ่มกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือเรียกว่า SMEs ให้สามารถสร้างเว็บไซต์เป็นหน้าร้านค้าออนไลน์ได้ เป็นตัวช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างยอดขาย โดยเชื่อมโยง TikTok ไปยังร้านค้าออนไลน์ของผู้ค้าโดยตรง ทำให้ผู้คนที่สามารถซื้อผลิตภัณฑ์ที่ต้องการได้บนแพลตฟอร์ม ทั้งในส่วนของ การชำระเงิน จะมีไอคอนที่เป็นตะกร้าช้อปปิ้งอยู่บนหน้าโปรไฟล์ร้านค้า เพื่อให้สะดวกต่อการสั่งซื้อสินค้าในแพลตฟอร์มเดียว และยังเหมาะสำหรับคนที่ทำธุรกิจออนไลน์ นอกจากนี้มีระบบจัดการในหลังบ้านหรือที่เรียกว่า TikTok Shop Seller Center คือทำหน้าที่จัดการเกี่ยวกับสินค้าต่าง ๆ ได้ทุกอย่าง เช่น สินค้าสต็อก ระบบการจัดส่ง และการชำระเงิน ซึ่งเป็นข้อดีต่อผู้ขาย ทำให้มีโอกาสขายสินค้าได้มากขึ้น เพราะ TikTok ก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่มีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก เหมาะกับผู้ที่เป็นเจ้าของแบรนด์ ตัวแทนจำหน่าย ที่ต้องการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายออนไลน์มากขึ้น สำหรับผู้ซื้อก็ได้รับประสบการณ์ที่ดีมากขึ้น ทำให้การสั่งซื้อเป็นไปอย่างสะดวกสบาย (SMEs.Academy, 2565)

โดยวิธีการลงทะเบียนเปิดร้าน TikTok Shop จะต้องเข้าไปที่หัวข้อของการเปิดร้านทำการตั้งชื่อร้านจะต้องสอดคล้องกับธุรกิจ ห้ามใช้ชื่อแบรนด์อื่น ๆ และไม่อ้างอิงชื่อ TikTok บนชื่อร้านโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยจะมีเงื่อนไขข้อกำหนดรับเฉพาะผู้ขายที่จดทะเบียนในประเทศไทยเท่านั้น กรอกรายละเอียดต่าง ๆ ให้ครบถ้วน หากตั้งเป็นบริษัทต้องมีแบบเอกสารจดทะเบียนการค้าและอื่น ๆ ในกรณีเป็นบุคคลธรรมดาที่มีร้านค้าทั่วไป สามารถยืนยันการทำธุรกิจแบบส่วนตัวและจะต้องมีที่อยู่ชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ รวมไปถึงเอกสารบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจะต้องเป็นความจริงมีความชัดเจน และการแนบบัญชีธนาคารซื้อบัญชีต้องตรงกับชื่อบนเอกสารแสดงตัวตนที่ส่งให้ทางแอปพลิเคชัน TikTok (Digitorystyle, 2565)

7) ครีเอเตอร์ มาร์เก็ตเพลส (Creator Marketplace) เปิดตัวครั้งแรกในปี 2019 เป็นช่องทางที่สามารถนำเสนอขายสินค้าในรูปแบบ Content ของตนเอง และสามารถเลือกร่วมมือกับแบรนด์ต่าง ๆ โดยทางแบรนด์สามารถเลือกร่วมมือกับเหล่า Creator ที่มีแนวคิดสร้างสรรค์วิดีโอได้หลายรูปแบบ ที่จะช่วยสื่อสารถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยผู้ที่สามารถสร้างรายได้จากช่องทางนี้ ต้องมีผู้ติดตาม 10,000 คนขึ้นไป หลังจากนั้นทาง TikTok จะมีการเชิญให้เข้าร่วม โดยวิธีการรับรายได้คือทางแบรนด์ต่าง ๆ สามารถค้นหาผู้ใช้ TikTok เพื่อจ้างรีวิวสินค้า ซึ่งขึ้นอยู่กับเรื่องที่สนใจ สถานที่ และการเข้าถึง (Marketing, 2565)

6. การเตรียมความพร้อมเพื่อเสียดายจากการค้าออนไลน์บนแอปพลิเคชัน TikTok

ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าหากมีรายได้ ถือว่าเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะมีหน้าที่เสียภาษีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ "เงินได้สุทธิ" หรือ "กำไรสุทธิ" เมื่อหักค่าใช้จ่าย ซึ่งหากมีรายได้จากการขายของออนไลน์ ต้องทำการยื่นภาษีเงินได้ตามมาตรา 40(8) เมื่อมีรายได้รวมเกิน 60,000 บาท (กรณีโสด) หรือมีรายได้รวมเกิน 120,000 บาท ต่อปี (กรณีสมรส) ในการยื่นภาษีของการขายสินค้าออนไลน์ สามารถเลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ คือ หักตามความจำเป็นและสมควร และหักแบบเหมา 60% (bangkok biznews, 2564)

ตัวอย่าง การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบการค้าออนไลน์

นางสาว ก มีสถานะโสด มีรายได้จากการขายเสื้อผ้า กระเป๋า และรองเท้าบนแอปพลิเคชัน TikTok 1,500,000 บาท หักค่าใช้จ่ายแบบเหมา 60% มีค่าลดหย่อนผู้มีเงินได้ 60,000 บาท และมีภาษีหัก ณ ที่จ่าย ทั้งปี 5,200 บาท

การคำนวณภาษีตามวิธีที่ 1

เงินได้ 40(8) รายได้จากการขาย				1,500,000
หัก ค่าใช้จ่ายแบบเหมา 60%				<u>900,000</u>
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย				600,000
หัก ค่าลดหย่อน :				
ผู้มีเงินได้				<u>60,000</u>
เงินได้สุทธิ				540,000
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา				
1 – 150,000	=			0
150,001 – 300,000	=	150,000 × 5%	=	7,500
300,001 – 500,000	=	200,000 × 10%	=	20,000
500,001 – 540,000	=	40,000 × 15%	=	<u>6,000</u>
รวมภาษีที่ต้องชำระ				<u><u>33,500</u></u>

การคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2

รายได้จากการขาย $1,500,000 \times 0.5\% = 7,500$

การคำนวณภาษีตามวิธีที่ 3

ภาษีที่ต้องชำระตามวิธีที่ 1				33,500
หัก ภาษีหักเงินได้หัก ณ ที่จ่าย				<u>5,200</u>
ภาษีเงินได้ที่ต้องชำระ				<u><u>28,300</u></u>

7. การเตรียมความพร้อมด้านความรับผิดชอบทางภาษี

เบี้ยปรับและเงินเพิ่มเป็นบทลงโทษเกี่ยวกับภาษีอากรและมีโทษทางอาญา ขึ้นอยู่กับความผิดว่าเป็นเรื่องร้ายแรงขนาดไหน โดยบุคคลไหนยื่นแบบฯ ภายในเวลาที่กำหนด แต่จ่ายเงินภาษีไม่ครบหรือยื่นแบบฯ ล่าช้าหรือละเลยการยื่นแบบฯ จะต้องเสียเงินเพิ่มและเบี้ยปรับตามที่กฎหมายกำหนด ถ้าไม่ยอมไปชำระจะได้รับโทษทางอาญา มีบทลงโทษดังนี้ (กรมสรรพากร, 2563)

7.1 ค่าปรับอาญา เป็นการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดกฎหมายภาษีอากร เช่น ไม่ยื่นแบบฯ หรือยื่นแบบฯ เกินกำหนดเวลา ซึ่งกฎหมายกำหนดให้บุคคลดังกล่าวต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท (อายุความ 1 ปีตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญา) ตามมาตรา 35 แห่งประมวลรัษฎากร ในทางปฏิบัติผู้เสียภาษีขอลดค่าปรับได้ โดยกรมสรรพากรได้กำหนดอัตราการเปรียบเทียบค่าปรับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติได้ตามมาตรา 3 ทวิ (1) แห่งประมวลรัษฎากรหากผู้เสียภาษียื่นแบบฯ (DHARMNITI MAGAZINE, 2565) ดังต่อไปนี้ 1) กรณีไม่ยื่นแบบแสดงรายการ ภ.ง.ด.90, 91 หรือ 94 ภายในกำหนดเวลา ต้องถูกระวางโทษปรับทางอาญาไม่เกิน 2,000 บาท 2) กรณีจงใจแจ้งหรือแสดงหลักฐานเท็จหรือฉ้อโกง เพื่อละเลยหรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษีมีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 7 ปีและปรับตั้งแต่ 2,000 บาทถึง 200,000 บาท 3) กรณีเจตนาละเลยไม่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ (กรมสรรพากร, 2563)

7.2 เบี้ยปรับ เป็นมาตรการลงโทษทางแพ่งกับบุคคลที่ได้เสียภาษีไม่ถูกต้องหรือละเลยไม่ยื่นแบบฯ และชำระภาษี ซึ่งกฎหมายจะกำหนดให้ปรับเป็นจำนวน 1 หรือ 2 เท่าของจำนวนเงินที่ต้องชำระ แยกได้ดังนี้ 1) กรณีไม่ยื่นแบบฯ ภายในกำหนดเวลา (เบี้ยปรับ 2 เท่าของจำนวนเงินที่ต้องชำระ) 2) กรณียื่นแบบฯ ภายในกำหนดเวลา แต่ชำระภาษีไม่ครบ (เบี้ยปรับ 1 เท่าของจำนวนเงินที่ต้องชำระ) (DHARMNITI MAGAZINE, 2565)

7.3 เงินเพิ่ม เป็นมาตรการลงโทษทางแพ่งกับบุคคลที่ไม่ชำระภาษีหรือนำส่งภาษีไม่ครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนดตามประมวลรัษฎากร จึงมีลักษณะเหมือนกับกรณีดอกเบี้ยการผิดนัดชำระหนี้ โดยกรมสรรพากรจะคำนวณเงินเพิ่มในอัตรา 1.5% ต่อเดือนของเงินภาษีที่ต้องชำระ (เศษของเดือนให้นับเป็น 1 เดือน) นับตั้งแต่วันที่พ้นกำหนดการยื่นรายการจนถึงวันชำระภาษี เว้นแต่กรณีที่อยู่นิติกรรมสรรพากรอนุมัติให้ขยายเวลาชำระหรือนำส่งภาษี และถ้ามีการชำระหรือนำส่งภาษีภายในกำหนดเวลาที่ขยายให้ นั้น เงินเพิ่มดังกล่าวให้ลดลงเหลือร้อยละ 0.75 ต่อเดือนหรือเศษของเดือน ทั้งนี้ เงินเพิ่มที่คำนวณได้จะไม่เกินกว่าเงินภาษีที่ต้องชำระไม่รวมเบี้ยปรับ (DHARMNITI MAGAZINE, 2565)

ตัวอย่าง 1) นางสาว A เป็นแม่ค้าออนไลน์ขายของผ่านช่องทาง TikTok เมื่อถึงเวลายื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี นางสาว A ก็ได้ไปยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีตามปกติ แต่นางสาว A ได้ทำการชำระภาษีต่ำกว่าจำนวนที่ต้องชำระจริง ทางสรรพากรได้มีการตรวจสอบส่งผลให้นางสาว A ต้องโดนค่าปรับอาญาไม่เกิน 200,000 บาท จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ เนื่องจากนางสาว A มีพฤติกรรมการเลี่ยงภาษี

ตัวอย่าง 2) แม่จันทร์ เป็นแม่ท้องแมงปอ ซึ่งน้องแมงปอป่วยเป็นโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรงจนเป็นผู้ป่วยติดเตียง แม่ท้องแมงปอเริ่มขายของโดยขายผ่านช่องทาง TikTok ขายดีขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มีเงินหมุนเวียนเข้าบัญชีธนาคารประมาณ 80 ล้านบาท ตลอดช่วงเวลาที่ขายของออนไลน์ แม่ท้องแมงปอไม่เคยยื่นภาษีเงินได้ประจำปี ไม่เคยจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและทำบัญชีรับจ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น รวมถึงไม่เคยเก็บหลักฐานต้นทุนค่าวัตถุดิบสินค้าหรือค่าขนส่งใด ๆ ไว้ จึงเป็นธุรกิจเงินหมุนไปเรื่อย ๆ ที่สำคัญไม่เคยรู้ว่าเรื่องภาษีต้องทำอะไรบ้าง จึงมีเจ้าหน้าที่สรรพากรเดินทางมาพบที่บ้าน เพื่อชี้แจงว่ามีภาษีค้างชำระและถูกประเมินภาษีย้อนหลังเป็นเงินค่าภาษีรวมค่าปรับต่าง ๆ แล้วเป็นเงินประมาณ 12 ล้านบาท เมื่อถูกประเมินภาษีย้อนหลังในกรณีไม่เคยยื่นภาษีมาก่อน นอกจากจะต้องจ่ายภาษีที่ค้างชำระแล้ว ยังมีบทลงโทษทั้งเบี้ยปรับ 2 เท่าของค่าภาษีที่ค้างจ่าย และเงินเพิ่ม (ดอกเบี้ย) ร้อยละ 1.5 ต่อเดือนจนกว่าจะชำระภาษีครบ เช่น หากถูกประเมินภาษีย้อนหลัง 1,000 บาท นอกจากต้องจ่ายค่าภาษี 1,000 บาทแล้ว ยังต้องจ่ายเบี้ยปรับอีก 2,000 บาท (รวมเป็น 3,000 บาท) และดอกเบี้ยประมาณปีละ 18% ทำให้ทุกครั้งโดนภาษีย้อนหลังบทลงโทษจึงรุนแรง (iTAX, 2565)

ตัวอย่าง 3) ตอนนี้ทำอาชีพเสริมค้าขายออนไลน์ ราคาสินค้าจะอยู่ที่ประมาณ 3,000 - 10,000 บาท ซึ่งกำไรจะอยู่ที่ 400 - 1,000 บาท เป็นสินค้าที่สั่งจากต่างประเทศมาขายและฝากส่งมาไทยโดยไปรษณีย์ หลักฐานการซื้อขายจะเป็นใบสั่งของออนไลน์ ซึ่งออกโดยเว็บไซต์ต่างประเทศ ในกรณีที่จะทำบัญชีจ่ายจริงสามารถใช้ใบสั่งของเป็นหลักฐาน และสลิปการโอนเงินเป็นหลักฐานได้ไหม เพราะทราบมาว่าการเสียภาษีแบบเหมาจ่าย จะต้องเสียภาษีเยอะมาก ถ้าเทียบกับกำไรที่ได้แล้ว แต่ถ้าขึ้นราคาสินค้าก็ทำให้สินค้าขายได้ยาก หากทำบัญชีให้ถูกต้อง โดยมีหลักฐานครบถ้วน ควรเลือกหักค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร หรือ ค่าใช้จ่ายจริงจะดีกว่า เพราะตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นไป ธนาคารต้องแจ้งข้อมูลรายการผ่านบัญชีของลูกค้าที่มีจำนวนตั้งแต่ 3,000 รายการต่อปี หรือจำนวน 400 รายการต่อปี ที่มีจำนวนเงินถึง 2 ล้านบาท ซึ่งจะ เป็นเบาแสแสดงการมีรายได้ให้กรมสรรพากรทราบ จึงควรเร่งศึกษาหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง (สุเทพ พงษ์พิทักษ์, 2564)

ตัวอย่าง 4) ถ้าทำธุรกิจออนไลน์ รายได้เกิน 1.8 ล้าน แล้วไปจดทะเบียนบริษัท แต่ก็ยังมีรายได้เข้าบัญชีส่วนตัว รวมแล้วเกิน 1.8 ล้านต่อปีเหมือนเดิม สามารถยื่น ภ.ง.ด.90 ได้ปกติไหม หรือต้องเอารายได้เข้าบริษัททั้งหมด กรณีประกอบธุรกิจขายสินค้าออนไลน์ เมื่อจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทแล้ว ควรเปิดบัญชีบริษัทให้ชัดเจน และแยกต่างหากจากส่วนตัวโดยเด็ดขาด ไม่ปะปนกัน แต่หากยังคงใช้บัญชีเงินฝากส่วนตัวก็ต้องไม่พึ่งมีการขายส่วนตัวปนกันจะทำให้ยุ่งยากและเป็นจุดอ่อนทางภาษีอากรที่อาจถือว่าส่วนตัวยังคงประกอบกิจการอยู่ต่อไป ดังนั้น หากพิสูจน์ได้ว่ายังคงใช้บัญชีส่วนตัวเพื่อประกอบกิจการของบริษัทฯ ก็ไม่ต้องยื่นแบบ ภ.ง.ด.90 ในนามส่วนตัวอีก (สุเทพ พงษ์พิทักษ์, 2564)

8. บทสรุปและอภิปราย

จากปัญหาของการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบการค้าออนไลน์ผ่านบนช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ประกอบการค้าออนไลน์จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องถึงหลักการเบื้องต้นและมาตรการของภาครัฐเกี่ยวกับภาษีอากร ประเภทการค้าออนไลน์ผ่านบนช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าออนไลน์ ความรับผิดชอบทางภาษีที่เกิดจากการไม่ชำระภาษี หรือชำระแต่ไม่ครบถ้วน ผู้ประกอบการค้าออนไลน์ไม่ว่าจะขายสินค้าอะไรก็ตามผ่านบนช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok หากมีรายได้จึงจำเป็นต้องมีหน้าที่ในการยื่นภาษี เพราะถือว่าเป็นบุคคลธรรมดาที่ต้องเสียภาษีเงินได้ ดังนั้นการที่จะรู้ได้ว่าต้องเสียภาษีหรือไม่เสียภาษีนั้นต้องขึ้นอยู่กับว่ามี "เงินได้สุทธิ" หรือ "กำไรสุทธิ" เมื่อหักค่าใช้จ่ายซึ่งถ้าหากมีรายได้จากการขายสินค้าออนไลน์จะต้องยื่นภาษีเงินได้ประเภทที่ 8 หรือ ม.40 เมื่อมีรายได้เกิน 60,000 บาท (กรณีโสด) หรือมีรายได้เกิน 120,000 บาท (กรณีสมรส) ต่อปี จะต้องทำการยื่นภาษีเงินได้ประจำปี ในการยื่นภาษีของการขายสินค้าออนไลน์ สามารถเลือกหักค่าใช้จ่ายได้ 2 แบบ คือ แบบหักตามจริง และแบบเหมา 60% หักค่าใช้จ่ายตามจริงเหมาะกับการขายสินค้าออนไลน์ที่มีต้นทุนในการขายสินค้าสูง และแบบเหมา 60% เหมาะกับการขายสินค้าออนไลน์ที่มีรายได้เยอะ เช่น รายได้ที่แท้จริงหักค่าใช้จ่ายแล้วมากกว่า 40% อย่างไรก็ตาม การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบการค้าออนไลน์ผ่านบนช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok ยังคงเป็นปัญหาสำหรับผู้ประกอบการ ปัญหานี้เกิดจาก 1) ผู้ประกอบการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีอากร 2) ผู้ประกอบการไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเสียภาษี รวมถึงไม่ได้ตระหนักถึงการเสียภาษีและไม่ได้เข้าสู่ระบบการเสียภาษีอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้ประกอบการค้าออนไลน์หลาย ๆ รายไม่ได้อยู่ในระบบของกรมสรรพากรและไม่ได้ทำการยื่นภาษีและเสียภาษีให้ถูกต้อง จึงอาจทำให้โดนเรียกเก็บภาษีย้อนหลังได้

การแจ้งข้อมูลแก่ผู้ประกอบการค้าออนไลน์ผ่านบนช่องทางแอปพลิเคชัน TikTok อาจไม่ทราบว่าธุรกิจของตนอยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษี ไม่ได้เข้าสู่ระบบการจัดเก็บภาษีอย่างถูกต้อง จึงเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากรในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและขั้นตอนวิธีปฏิบัติแบบต่างๆ ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จัดอบรมในเรื่องการเสียภาษีสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการค้าออนไลน์เห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ลดปัญหาการไม่ชำระภาษี ชำระภาษีให้ครบถ้วนตามมาตรการทางกฎหมาย และการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการค้าออนไลน์เข้าสู่ระบบชำระภาษีที่ถูกต้อง อาจจะมีมาตรการทางด้านภาษี เช่น ใช้จ่ายเงินรวมมูลค่า 10,000 บาท แล้วนำไปกำกับภาษีมายื่นขอคืนภาษีได้ โดยมาตรการดังกล่าวทำให้ผู้ซื้อขอใบกำกับภาษีจากผู้ขายสินค้าซึ่งเท่ากับเป็นการบังคับให้ผู้ขายเข้ามาในระบบการจัดเก็บภาษีที่ถูกต้อง

องค์ความรู้ใหม่

รายได้ที่ได้รับทุกวิธีจากแอปพลิเคชัน TikTok ต้องนำมายื่นเพื่อเสียภาษีแต่ละประเภทตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสามารถแยกตามประเภทของรายได้ที่ได้รับ ได้แก่ เงินได้ประเภทที่ 2 ไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า สามารถหักแบบเหมาได้ 50% แต่เมื่อนำเงินได้ประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 รวมกันต้องไม่เกิน

100,000 บาท ทั้งนี้ รายได้ที่ได้รับจากแอปพลิเคชัน TikTok ที่จัดอยู่เงินได้ประเภทที่ 2 ประกอบด้วย การชวนเพื่อนเล่น TikTok การรับงานรีวิว การทำ Affiliate Marketing และ Creator Marketplace รวมถึงเงินได้ประเภทที่ 8 เงินได้จากอาชีพอื่น ๆ เช่น รายได้จากการขายของออนไลน์ หักแบบเหมา 60% หรือหักตามความจำเป็นและสมควร รายได้ที่ได้รับจากแอปพลิเคชัน TikTok ที่จัดอยู่เงินได้ประเภทที่ 8 ประกอบด้วย การได้รับของขวัญจากการไลฟ์สด การได้รับของขวัญจากการทำคลิปวิดีโอ การขายสินค้าแบรนด์ตนเอง และ TikTok Shop

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมสรรพากร. (2563). *ความรู้เรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีไม่ชำระภาษีตามกำหนดเวลา*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/562.html>
- [2] กรมสรรพากร. (2563). *ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/27860.html>
- [3] กรมสรรพากร. (2564). *กิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/53537.html>
- [4] ธนโชติ ทรงสกุลเกียรติ. (2564). *TikTok ครองแชมป์แอปที่มียอดดาวน์โหลดมากที่สุด 4 เดือนซ้อน หลังพิสูจน์แล้วว่าช่วยธุรกิจเติบโตได้*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://thegrowthmaster.com/trends/tiktok-hold-position-top-of-the-monthly-app-download>,
- [5] สุขภาพคนไทย. (2565). *โควิด-19 กับการทำงานที่บ้าน (work from home) และผลกระทบ*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก https://www.thaihealthreport.com/file_book/10-2565-1.pdf
- [6] สุเทพ พงษ์พิทักษ์. (2564). *วิสัยทัศน์ปัญหาภาษี*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/profile.php?id=100084023149553>
- [7] อริสรา ผลจันทร์. (2559). *เทคโนโลยีในโลกปัจจุบันและอนาคต*. เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/605345>, 9 ธันวาคม 2565.
- [8] AOM. (2565). *ภาษีนำร่องของ “แม่ค้าออนไลน์” มีอะไรบ้าง*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.getinvoice.net/tax-online-seller>, 9 ธันวาคม 2565
- [9] Bangkok biznews. (2564). *ขายของออนไลน์ต้องเสียภาษีหรือไม่*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/940638>, 5 ธันวาคม 2565

- [10] Digitorystyle. (2565). เปิดตัว TIKTOK SHOP THAILAND. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://digitorystyle.com/tiktok-shop-thailand/>, 9 ธันวาคม 2565
- [11] DHARMNITI MAGAZINE. (2565). เบี้ยปรับ เงินเพิ่ม ค่าปรับทางอาญา ต่างกันอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://magazine.dst.co.th/article/penalty-surcharge-law>
- [12] Fill Goods. (2565). การจดทะเบียนธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.fillgoods.co/online-biz/no-shop-electronic-registration-self>
- [13] FINNOMENA. (2565). ลดหย่อนภาษี ปี 2565: ทุกเรื่องที่ต้องรู้ รวบรวมมาให้แล้ว. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.finnomena.com/z-admin/tax-deduction-2022>
- [14] HaiduongKSTYH. (2565). ภาษีขายของออนไลน์ ฉบับอัปเดต 2022 เข้าใจง่าย 3 นาที. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.page365.net/all-articles/taxforonlineshop>
- [15] Inflow Accounting. (2565). 7 วิธีสร้างรายได้จาก “TikTok” พร้อมเกณฑ์การเสียภาษี ต้องทำอย่างไรบ้าง. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก https://www.bangkokbiznews.com/business/1017090?fbclid=IwAR34ZVv2MhFISVPSx938PJBRCaQ_0mhwhW9u1lyjuGDxjQfcSMYRqjDCg
- [16] iTax. (2565). ถอดบทเรียน ‘แม่น้องแมงปอ’ ปม ‘ภาษีย้อนหลัง’ แม่ค้าออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.itax.in.th/media/แม่น้องแมงปอ/>, 9 ธันวาคม 2565
- [17] Makewebeasy. (2565). ไม่รู้ไม่ได้! ศึกษาให้ดีเรื่อง ภาษีขายของออนไลน์ สิ่งสำคัญของคนทำธุรกิจ E-Commerce!. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.makewebeasy.com/th/blog/things-to-know-about-e-commerce-tax/>
- [18] MARKETING TECH. (2565). รู้จัก TikTok Creator Marketplace ศูนย์รวม Creator ให้แบรนด์ได้เลือกซื้อป ทำการตลาดให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ในปี 2022. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก https://www.marketingoops.com/marketing-tech/tiktok-creator-marketplace/?fbclid=IwAR1-7d9SzMetzd3yIBcPI_YOHPMpz-FtYzoxttuucFZfCamRhPvi-U--0lw
- [19] Thailandpost. (2565). ขายของออนไลน์ ต้อง ‘ยื่นภาษี’ แบบไหนเช็ควิธียื่นภาษีง่ายๆ จบไว ไม่ยุ่งยาก. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://postfamily.thailandpost.com/ecommerce-insights>
- [20] SMEs Academy. (2565). Tiktok shop คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://unicornhouse.me/th/marketing-th/what-is-tiktok-shop/?fbclid=IwAR13oPwzeGM3ZLoHpcx7ppdwGjJnmTwhNwRC9yM2YSdshEvUvw2GUGysWkg>

การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ
อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Development of distribution channels for grilled fish products for consumers in
Khlong Nong Mo communit Maharat District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

อมลวรรณ ผลชาติ¹, รัตนกร บุญยิ้ม¹, และวรีรัตน์ สัมพัทธ์พงศ์¹
Amolwan Phonchat¹, Rattanakorn Boonyim¹ and Wareerat Sampatpong¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง ของชุมชนคลองหนองหม้ออำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ผลิต พ่อค้าปลีก ผู้นำชุมชน และผู้บริโภคจำนวน จำนวน 30 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาอย่างชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ผลิตมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการจำหน่ายสินค้าและมีสถานที่จำหน่ายสินค้ามากขึ้น มีเครือข่ายเพิ่มเพื่อช่วยในการกระจายสินค้า และมีช่องทางการตลาดแบบออนไลน์โดยใช้ช่องทาง facebook, Shopee, Lazada เพื่อกระตุ้นการรับรู้และการเข้าถึงของผู้บริโภค และ 2) ได้เป็นที่รู้จักทำให้สินค้าเข้าถึงผู้บริโภคมากขึ้น มีโอกาสของการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหม่ที่ต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ปลาอย่างและยังเพิ่มความสะดวกสบายให้กับกลุ่มลูกค้าที่อยู่ไกลจากร้าน โดยมีการจำหน่ายผ่านพ่อค้าปลีกเพื่อเป็นช่องทางการจำหน่ายปลาอย่างให้ครอบคลุม

ความสำคัญ: ช่องทางการจัดจำหน่าย, ผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง, ผู้บริโภค

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ แขนงวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 12120

¹ Business Administration student Marketing Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage Pathum Thani 12120

* Corresponding author: E-mail: Amolwan.phonchat@vru.ac.th.

Abstract

The objectives of this study were (1) to develop a distribution channel for grilled fish products. of Khlong Nong Mo Community, Maharat District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province (2) to study the purchasing decision behavior of consumers in Khlong Nong Mor community, Maharat District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This study was a qualitative research. Using in-depth interviews with four key informants, consisting of producers, retailers, community leaders and 30 consumers. The research results showed that 1) developed distribution channels for grilled fish products. Khlong Nong Mo Community, Maharat District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Manufacturers have knowledge of how to sell their products and have more places to sell their products. There is an additional network to help with product distribution. and have an online marketing channel using facebook, Shopee, Lazada channels to drive consumer awareness and reach; and 2) Be known to make products more accessible to consumers There is an opportunity to reach new groups of consumers who want to buy grilled fish products. and also adds convenience to customers who are far from the store with distribution through retailers as a channel to cover grilled fish

Keywords: distribution channel, grilled fish products, consumers

บทนำ

ประชาชนที่อาศัยในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่ว่างงาน โดยทั่วไปประชากรจะประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน เกษตรกรรม ส่วนอาชีพเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ไม้กวาด จักสาน และปลูกพืชหลังฤดูทำนา ต่อมาในปัจจุบัน ชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้หันมาเลี้ยงปลามากขึ้น โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการเลี้ยงปลาทั้ง 2 แบบ คือ เลี้ยงเพื่อยังชีพและเลี้ยงเพื่อเป็นรายได้เสริมหรือกระทั่งเลี้ยงแบบเชิงพาณิชย์ โดยส่วนใหญ่จะเลี้ยงเป็นปลาช่อน ปลานิล ปลาเนื้ออ่อน และที่นิยมเลี้ยงเป็นเชิงพาณิชย์แบบทำรายได้เป็นอาชีพหลักเป็นการเลี้ยงปลาดุก นอกจากนี้จะเลี้ยงปลาแล้วทางชุมชนยังมีการนำปลามาแปรรูป เช่น ทำเป็นปลาอย่างมีปลาสุวย่าง ปลาช่อนย่าง ปลาแดดเดียว ปลาตองย่าง ปลาเนื้ออ่อน เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการบริโภคปลาอย่างซึ่งเป็นผลผลิตจากชุมชนหากผลิตและจัดจำหน่ายได้มากยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

ปัจจุบันชุมชนมุ่งยกระดับปลาอย่างให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานความปลอดภัยให้เป็นของดีเมืองอยุธยา เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด อย่างไรก็ตาม จะมุ่งเน้นไปที่การผลิตอย่างเดียวคงไม่สามารถ

ทำให้ผลิตภัณฑ์ปลาย่างจำหน่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่มีธุรกิจใดที่จะดำรงอยู่ได้หากไม่ทราบความต้องการของลูกค้า ข้อมูลของลูกค้าจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้ถึงการบริโภคของลูกค้าโดยตรง ที่ผ่านมามีปัญหาส่วนใหญ่ของผลิตภัณฑ์ปลาย่างชุมชนคลองหนองหม้อนั้น คือ สถานที่ตั้งผลิตภัณฑ์ปลาย่าง เนื่องจากไม่มีป้ายบอกให้เห็นอย่างเด่นชัดอีกทั้งยังอยู่ลึกจากถนนใหญ่ จึงทำให้บุคคลภายนอกทั่วไปหรือบุคคลที่สัญจรผ่านไปผ่านมาไม่ทราบได้ ว่าสถานที่บริเวณนั้นมีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาย่างของชุมชนที่ได้มาตรฐานและราคาจับต้องได้ กล่าวคือ ช่องทางการตลาดเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการดำเนินการธุรกิจ ไม่ว่าจะ เป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ จำเป็นต้องทำการศึกษาและวางแผนการดำเนินงานสำหรับพัฒนาช่องทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อผู้ประกอบการผลิตสินค้าขึ้นมาแล้ว อาจมีการส่งต่อสินค้าผ่านบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในช่องทางใดช่องทางหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งช่องทาง เพื่อนำสินค้าไปยังผู้ใช้คนสุดท้ายอันนำมาซึ่งรายได้ทางธุรกิจ ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่าเหตุผลที่ผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ปลาย่าง ชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลิตภัณฑ์ปลาย่างมีราคาที่ต้องได้มีสินค้าให้เลือก หลากหลาย เช่น ปลาช่อนย่าง ปลากระดี่ย่าง และปลาทรายย่าง สามารถเก็บไว้ได้นานทำเป็นเมนูอาหารได้หลากหลาย และยังสามารถสั่งซื้อทางออนไลน์ได้สะดวกสบายสำหรับผู้บริโภค จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคสนใจกว่าปลาย่างแบบต่าง ๆ ซึ่ง เป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคที่ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง กระบวนการ หรือ พฤติกรรม การตัดสินใจ การซื้อ การใช้ และการประเมินผลการใช้สินค้าหรือบริการของบุคคล ซึ่งจะมีความสำคัญต่อการซื้อสินค้าและบริการทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2550)

จากการที่ได้สำรวจชาวบ้านชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปลาย่างพบว่า ผลิตภัณฑ์ปลาย่างชุมชน มีการจำหน่ายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายชนิด เช่น ปลากระดี่ย่าง ปลาช่อนย่าง ปลาทราย่าง เป็นต้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการได้ผลิตขึ้นจำหน่ายเองทั้งหมด พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการได้ผลิตขึ้นมาจำหน่ายเองมีช่องทางการจัดจำหน่ายเพียงช่องทางเดียว ทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค ไม่มีความน่าสนใจ และไม่สามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้บริโภคได้เท่าที่ควร กล่าวคือ ช่องทางการจัดจำหน่ายสามารถเพิ่มช่องทางโดยการควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การให้บริการที่ตรงตามความต้องการของลูกค้า การสร้างความแตกต่างในตราผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลให้มีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และการสื่อสารแบบครบวงจรควบคู่กับกลยุทธ์ดึงและกลยุทธ์ผลัก พร้อมกลยุทธ์การแย่งชิงส่วนตลาดมาดำเนินการในระยะสั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงผลิตภัณฑ์การจัดแสดงสินค้าตามงานแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อการจูงใจให้ซื้อผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง และยังคงคล้องกับทฤษฎีความหมายช่องทางการจัดจำหน่ายของ (วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 2561)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง ชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หากผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง ชุมชนคลองหนองหม้อ ต้องการเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์ปลาอย่างต้องพัฒนาศักยภาพทางการตลาดควบคู่กับช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายรับรู้กระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้ออันเป็นผลให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งผู้บริโภคและผู้จำหน่ายไปพร้อม ๆ กัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ปลาอย่างชุมชนคลองหนองหม้อ จำนวน 30 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจงจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนา กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยแบ่งเป็นกลุ่มได้ดังนี้

จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ชาวบ้านในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ผู้ผลิตจำนวน 6 คน พ่อค้าปลีก 3 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ผู้บริโภคจำนวน 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การลงพื้นที่และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีการออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของการตอบสนองมีทั้งหมด 5 ข้อ ได้แก่ ชื่อ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลาอย่าง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งหมด 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลายทาง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งหมด 7 ข้อ

วิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ โดยเครื่องมือที่ใช้มีการสร้างกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลายทาง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลายทาง ของชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นางสาวสุนัน ผลเพียร ชาวบ้านชุมชนคลองหนองหม้อได้ให้สัมภาษณ์ว่า ผลิตภัณฑ์ปลายทางชุมชนคลองหนองหม้อ มีภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่ดี มีจุดเด่น ความสวยงามสะดุดตา เป็นที่น่าจดจำ และมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย ผู้บริโภคเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ง่าย สรุปได้ประเด็นต่างๆที่สำคัญได้ 5 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 การขายปลายทางผ่านทางหน้าร้านแบบไม่เคลื่อนที่ส่งผลอย่างไร

ปลายทางในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นปลายทางที่ผู้บริโภคในพื้นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนคลองหนองหม้อเท่านั้นและการผลิตปลายทางเกิดขึ้นทุกวันจึงทำให้สามารถหาซื้อปลายทางได้ทุกวันตามความต้องการของผู้บริโภค และการขายหน้าร้านนั้นจะส่งผลดีในการที่ลูกค้าจะสามารถหาซื้อปลายทางได้ง่าย

ประเด็นที่ 2 หากปลายทางมีการเคลื่อนย้ายขายตามตลาดนัดทั่วไปจะส่งผลอย่างไร

เมื่อปลายทางมีการเคลื่อนย้ายการจำหน่ายไปตามสถานที่ต่าง ๆ ส่งผลทำให้มีกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นถือได้ว่าเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงของลูกค้ากลุ่มอื่นๆได้อีกช่องทางด้วย

ประเด็นที่ 3 การขายผ่านออนไลน์จะทำให้ผู้บริโภครู้จักตัวผลิตภัณฑ์ได้อย่างไร

หากชาวบ้านคลองหนองหม้อเลือกการนำเสนอขายปลายทางผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น facebook, Shopee, Lazada ฯลฯ ในการนำเสนอจะส่งผลทำให้ผู้บริโภครู้จักกันอย่างแพร่หลายมากขึ้น

ประเด็นที่ 4 ขยายส่งให้พ่อค้าปลีกเพื่อขยายช่องทางในการซื้อ

การขยายส่งให้พ่อค้าปลีกจะทำให้ธุรกิจสามารถขยายช่องทางการขายผลิตภัณฑ์ปลายทางในวงกว้างมากขึ้น เพราะ การที่พ่อค้าปลีกจำหน่ายปลายทางนั้นจะทำให้ช่วยหาผู้บริโภคกลุ่มใหม่ๆได้ จากที่เคยขายสินค้าให้กับผู้บริโภคกลุ่มเดียว ก็สามารถทำให้ขายผลิตภัณฑ์ปลายทางได้เพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนพ่อค้าปลีกจำหน่าย และยังมีพ่อค้าปลีกจำหน่ายมากเท่าไรก็จะทำให้ผู้บริโภครู้จักปลายทางเพิ่มขึ้นเท่านั้น

ประเด็นที่ 5 เหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคเลือกซื้อปลายทาง

ปลายทางสามารถเก็บไว้ได้นาน สามารถทำอาหารได้หลากหลาย และราคาจับต้องได้ไม่แพงมากเมื่อเทียบกับปริมาณที่ได้รับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการที่ได้พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลายทาง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย(1) เพื่อศึกษาการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลายทาง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลายทาง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปแนวทางการพัฒนาได้ว่า ผลิตภัณฑ์ปลายทางสำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการพัฒนาตามกระบวนการเพื่อให้มีภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่ดี มีจุดเด่น ความสวยงามสะดุดตา เป็นที่น่าจดจำ สามารถเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการได้ และเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 30 คน ณ ชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้องค์ประกอบรวม คือ คำว่า “The CUSTOMER Process” เพื่อพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าทั้งหมด 32 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการสำหรับสร้างแนวทางการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลายทาง

จากองค์ประกอบ “The CUSTOMER Process” นี้สามารถสร้างการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าและการตัดสินใจซื้อได้ เพราะจากการที่ได้พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลายทาง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าผลิตภัณฑ์ปลายทางชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่ดี มีจุดเด่น ความสวยงามสะอาดตา เป็นที่น่าจดจำ สามารถเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการได้ และเป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ปลายทาง กลุ่มผู้บริโภค และผู้วิจัยเป็นอย่างมาก

สรุปผลจากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ ในการนำมาอภิปรายผล คือ

1. การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปลายทาง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีด้วยกัน 2 ประเภท คือ

1.1 ช่องทางการจัดจำหน่ายทางตรง ผลิตภัณฑ์ปลายทางชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยวิธีการขายสินค้าแบบมีหน้าร้าน โดยส่วนใหญ่จะไม่เคลื่อนย้ายสถานที่เนื่องจากมีสถานที่ชัดเจนและง่ายต่อการผลิต ทำให้ผู้บริโภคจำร้านปลายทางได้ง่ายขึ้นและบริโภคสามารถกลับมาซื้อซ้ำที่เดิมได้ ส่วนใหญ่พนักงานขายจะช่วยแนะนำผลิตภัณฑ์ปลายทางให้กับผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีช่องทางการจัดจำหน่าย ที่กล่าวไว้ว่า การขายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรมโดยไม่มีคนกลาง หรือช่องทางศูนย์ระดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมการขายสินค้าชุมชนผ่านช่องทางระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ หลายชุมชนทำการค้าแบบเดิมคือการขายตรง ซึ่งในปัจจุบัน

การขายตรงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการแข่งขันในตลาด อีกทั้งเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาไปมากแต่หลายชุมชน ยังไม่ได้ขยายช่องทางการตลาด ทำให้เสียโอกาสในการขายสินค้าเนื่องจากผู้ผลิตสินค้า OTOP ส่วนใหญ่เป็น ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นพ่อค้าแม่ค้ามาก่อนและถูกกระตุ้นให้ผลิตสินค้า OTOP ซึ่งเป็นผลผลิตจากทรัพยากรในท้องถิ่น หลายชุมชนมีความสามารถในการผลิตสินค้าจนได้รับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP Product Champion: OPC) ซึ่งเป็นการคัดเลือกจาก ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพระดับดีเป็นสินค้าที่โดดเด่นแต่รางวัลไม่สามารถ รับประกันว่าจะขายได้เสมอไป ปัญหาทางการตลาดของสินค้าชุมชนจึงเป็นปัญหาที่พบอยู่ในขณะนี้ ผลจากการที่ ภาครัฐสนับสนุนให้ทุกตำบลเร่งผลิตสินค้า OTOP ในขณะที่ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ทางด้านการตลาดและ การขายตรงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาร่วม ด้วยเพื่อขยายช่องทางการตลาดให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้ามากขึ้น และสามารถขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อสนองความต้องการผู้บริโภค ควรทำความเข้าใจกับการขยายช่องทางการตลาดเพื่อให้ตรงกับความต้องการชีวิตใน ปัจจุบันที่มีความเร็วของข้อมูลอย่างมาก ผู้ประกอบกิจการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิต ปัจจุบันสถานประกอบการที่ยังไม่มีเว็บไซต์ควรประเมินความพร้อมสภาพปัจจุบันรวมถึงปัญหาของกลุ่มเพื่อนำมา วิเคราะห์ในการขยายช่องทางการตลาด ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานประกอบการอื่นเพื่อเตรียมความพร้อมใน การรองรับการผลิตและหาแนวทางการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า (อารยา เสือเดช, 2559)

1.2 ช่องทางการจัดจำหน่ายทางอ้อมผลิตภัณฑ์ปลาย่างชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยวิธีการแบบขายส่งให้พ่อค้าปลีก การมีพ่อค้าในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยวิธีการแบบมีพ่อค้าปลีก การขายส่งให้พ่อค้าปลีกแต่ละพื้นที่ทำให้สินค้าเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภคที่อยู่ไกลและ อยากรับประทานจากร้านโดยตรง จึงมีการขายส่งผ่านพ่อค้าปลีก สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานงอบไทยลาวแฉ่วทองเอน อำเภอินทร์บุรี จังหวัด สิงห์บุรี ในการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบคือ การส่งเสริมความรู้ทางการตลาดออนไลน์ และการตลาดออนไลน์ผ่านเพจเฟซบุ๊ก ผลการพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบคือได้ เพจเฟซบุ๊กกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานงอบไทยลาวแฉ่วทองเอน โดยใช้กระบวนการนำเสนอตามหมวดหมู่ของผลิตภัณฑ์ รูปแบบเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร ประกอบด้วย ภาพถ่ายพร้อมมูลค่าผลิตภัณฑ์ ภาพอินโฟกราฟิก การลิงค์วิดีโอ YouTube การแชร์โพสต์ ข้อคิดเห็นและกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มโดยมีการจัดการคำตอบ การจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับลูกค้าผ่านทางหน้าเพจ (ภาสกร รอดแผลง, 2564)

2. พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ปลาย่าง สำหรับผู้บริโภคในชุมชนคลองหนองหม้อ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้ดังนี้

เหตุผลที่ทำให้ลูกค้าเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ปลาย่างชุมชนคลองหนองหม้อส่วนใหญ่ คือ ผลิตภัณฑ์ปลาย่างมีราคาที่ย่อมเยา มีสินค้าให้เลือกหลาย เช่น ปลาช่อน ปลากดย่าง และปลายากราย เก็บไว้ได้นานและทำเป็นเมนูอาหารได้หลากหลาย และยังสั่งซื้อทางออนไลน์ได้สะดวกสบายสำหรับผู้บริโภค จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคสนใจกว่าปลาย่างแบบต่างๆ สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคที่กล่าวไว้ว่า การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค จะทำให้สามารถสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคและความสามารถในการค้นหาทางแก้ไขพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในสังคมได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญจะช่วยให้การพัฒนาตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น ในตลาดปัจจุบันถือว่าผู้บริโภคเป็นใหญ่ และมีความสำคัญที่สุดของนักธุรกิจ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารการตลาด จะต้องศึกษากลุ่มผู้บริโภคให้ละเอียด ถึงสาเหตุของการซื้อ การเปลี่ยนแปลงการซื้อ การตัดสินใจซื้อ ฯลฯ จะช่วยให้ผู้บริหารทนายใจหรือเดาใจกลุ่มผู้บริโภคของกิจการได้ถูกต้องว่ากลุ่มผู้บริโภคเหล่านั้นต้องการอะไร มีพฤติกรรมการซื้ออย่างไร แรงจูงใจในการซื้อเกิดจากอะไร แหล่งข้อมูลที่ผู้บริโภคนำมาตัดสินใจซื้อคืออะไร รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจซื้อข้อมูลต่างๆ เหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการตลาด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและใช้บริการในห้างเทสโก้โลตัส ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ที่กล่าวไว้ว่า 1.) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการในห้างเทสโก้โลตัสของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร 2.) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบริการ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด โดยเฉพาะด้านสถานที่ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและใช้บริการในห้างเทสโก้โลตัสของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (เกศรา จันทร์จรัสสุข, 2555)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรศึกษาแนวทางการผลิตสินค้าให้สามารถขอสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภค
2. ผู้ประกอบการในชุมชนคลองหนองหม้อ ควรได้รับความรู้ทางด้านการทำบัญชี เพื่อจะได้สามารถรับรู้ถึงต้นทุน และสามารถคำนวณต้นทุนการผลิตได้
3. ควรมีการศึกษาการออกพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ให้มีความทันสมัย มีเอกลักษณ์ มีสีสันทำให้ดูสะดุดตา บ่งบอกถึงตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภค ส่วนนี้ภายในอนาคตส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลากหลายของผู้ประกอบการธุรกิจปลาย่าง ในชุมชนคลองหนองหม้อต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นักวิจัยและผู้สนใจด้านงานวิจัยสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์การวางแผนดำเนินการวิจัยได้
2. หน่วยงานหรือองค์กร สามารถนำผลวิจัยนี้ไปพัฒนาและประยุกต์ใช้เพื่อจัดกระบวนการบริหารการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] เกศรา จันทรจรัสสุข. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและใช้บริการในห้างเทสโก้โลตัสของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- [2] ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- [3] ภาสกร รอดแผลง. (2564). การพัฒนาช่องทางการตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์งอบ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน งอบไทยลาวแจ้วทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(3), (มีนาคม 2564), 35-45.
- [4] สุวนาถ ทองสองยอด และภีรกาญจน์ ไคนุ่นนา. (2561). ทฤษฎีความหมายช่องทางการจัดจำหน่าย. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 13(1), (มกราคม - เมษายน 2561), 14-28.
- [5] อารยา เสือเดช. (2559). กระบวนการส่งเสริมการขายสินค้าชุมชนผ่านช่องทางระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนสายบัว. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาชนบทศึกษาและการพัฒนา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จากปี 2556 ถึง 2560 แห่งการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุรา

From 2013 to 2017 The changes of Alcohol Tax Rates

นิตยา มณีจักร¹ สร้อยสุดา แสนสมบัติ¹ อัครวิชัย รอบคอบ² และธีราภรณ์ ลิมานนท์วรไชย³
Nittaya Maneechag¹, Sroysuda Sansombat¹, Aukkarawit Robkob² and
Teeraporn Leemanonwarachai³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 รวมถึงแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสุรา ได้แก่ 1) ความหมายของสุรา และผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีสุรา 2) การเปลี่ยนฐานภาษีราคาตามมูลค่าราคาขายปลีกแนะนำ 3) การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุรา 4) การคำนวณภาษีสุราในปี พ.ศ. 2556 และปี พ.ศ. 2560 ซึ่งการจัดเก็บภาษีสุราจะสร้างความโปร่งใส ความเป็นธรรม และเป็นสากล ในการจัดเก็บภาษีสุรามีการปรับลดตามมูลค่าของสุรา และเพิ่มอัตราภาษีตามปริมาณของแอลกอฮอล์ เพื่อให้ประชาชนบริโภคสุราที่มีดีกรีที่ต่ำและไม่ให้เกิดปัญหาการบริโภคสุราที่ผิดกฎหมาย ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการได้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีสุราที่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา รวมถึงให้ภาคธุรกิจและภาคประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมายต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับภาษีสุราที่จะเกิดขึ้นในอนาคต.

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุรา, การคำนวณภาษีสุรา, ราคาขายปลีกแนะนำ

Abstract

This academic article aims to point out the changes in liquor tax rates according to the Excise Tax Act B.E. 2560, including guidelines for the practice of liquor tax collection as follows:

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44150

³ อาจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44150

¹ Undergraduate student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham,44150

² Assistant Professor Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham,44150

³ Lecturer, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham,44150

* Corresponding author: E-mail address: M.nittaya09@gmail.com

Liquor 2) Changing the price tax base according to the recommended retail price 3) Changing the liquor tax rate 4) Liquor tax calculation in 2013 and 2017, which the liquor tax collection will create transparency fairness and universality. The liquor tax is reduced according to the value of the liquor. and increase the tax rate according to the amount of alcohol To enable people to consume low alcohol and prevent the problem of illegal liquor consumption. These issues are public relations for entrepreneurs to be aware of the laws related to liquor tax that have changed over the past 5 years, as well as for businesses and the public sector to have knowledge and understanding about various laws in order to reduce Controversies related to the liquor tax that will arise in the future.

Keywords: The Changes of Alcohol Tax, The Alcohol Tax Calculation, Suggested Retail Price

บทนำ

ปัจจุบันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัญหาในทุกระดับทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน รวมไปถึงระดับประเทศ และเป็นปัญหาที่หลายภาคส่วนให้ความสำคัญ จึงเกิดความร่วมมือในทุกระดับภาคส่วนทั้งในและนอกประเทศ เนื่องจากการดื่มสุราทำให้เกิดปัญหาสุขภาพส่งผลให้เกิดการเจ็บป่วย โรคร้ายและการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บต่าง ๆ รวมไปถึงปัญหาสังคม ปัญหาทางด้านกฎหมาย และในปัจจุบันการดื่มสุรายังเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมะเร็งในช่องปาก หลอดอาหาร และกล่องเสียง อีกทั้งหากดื่มสุราอย่างต่อเนื่องยาวนานจะทำให้เกิดโรคตับแข็งหรือตับอ่อนอักเสบได้ ยิ่งไปกว่านั้นการดื่มสุราเป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดผลเสียต่อตัวผู้ดื่มสุราเองหรือต่อผู้อื่น พฤติกรรมการดื่มสุราเช่นนี้ ถือว่ามีความสำคัญในเชิงสาธารณสุข แม้ว่าผู้ดื่มจะยังไม่เกิดอุบัติเหตุหรือการเจ็บป่วยใด ๆ ก็ตาม [1]

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรดื่มสุราเป็นจำนวนมาก อ้างอิงจากข้อมูลองค์การอนามัยโลกซึ่งจัดอันดับประเทศที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด พบว่าประเทศไทยอยู่อันดับที่ 41 ของโลก จำนวน 20.3 ลิตรต่อคนต่อปี หรือเฉลี่ย 43.9 กรัมต่อคนต่อวัน และสามารถจำแนกปริมาณการดื่มเป็น เบียร์ 28.30% ไวน์ 2.70% และเหล้าสปีรติอื่น ๆ 68.90 % ซึ่งประเทศไทยมีการเสียชีวิตจากการดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุราเป็นจำนวนมากต่อปี เนื่องจากเมื่อดื่มสุราเข้าไปแล้วส่งผลให้ร่างกายมีอาการ มึนเมา ไม่มีสติ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ และการดื่มสุราส่งผลให้ ความสามารถในการตัดสินใจ คิดวิเคราะห์ แยกแยะ มีศักยภาพพลดลง จึงทำให้โอกาสในการเสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเข้ามาควบคุมและจำกัดการบริโภคสุราเพื่อลดปริมาณการดื่มสุรา โดยการจัดเก็บภาษีสสุรา และใช้มาตรการด้านราคาเพื่อควบคุมปริมาณการจำหน่ายสุรา [2]

ภาษีสรรพสามิตสุรา (ภาษีสสุรา) เป็นเครื่องมือหนึ่งในการควบคุมหรือจำกัดการบริโภคสุราของประชาชน เนื่องจากการจัดเก็บภาษีสสุราทำให้สุรามีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้การบริโภคสุรามีปริมาณลดลง ซึ่งสามารถช่วยในการ

ควบคุมหรือจำกัดการบริโภคสุราได้ นอกเหนือไปจากการหารายได้ภาษีเข้ารัฐ การจัดเก็บภาษีสุราในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสภาพอุตสาหกรรมเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีของประเทศนั้น ๆ ความแตกต่างที่สำคัญคือ นโยบายโครงสร้างอัตราภาษีและระบบการบริหารจัดเก็บภาษีสุรา เพราะสุราเป็นสินค้าที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การจัดเก็บภาษีสุราจึงสามารถส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมได้ โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ที่การค้าระหว่างประเทศไร้พรมแดน การแข่งขันมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น [3] ดังนั้น การที่ประเทศไทยจัดเก็บภาษีสุราในอัตราที่สูง และแตกต่างไปจากประเทศอื่น ๆ อาจนำมาซึ่งโอกาสในการลักลอบนำเข้าสุราเถื่อนมากตามไปด้วย ทำให้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดเก็บภาษีสุราและการควบคุมหรือจำกัดการบริโภคสุราได้ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีสุราของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสร้างรายได้แก่รัฐอย่างมีเสถียรภาพ สามารถควบคุมหรือจากการบริโภคสุรา ตลอดจนสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันให้เท่าเทียมกับการจัดเก็บภาษีสุราในระดับสากล

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่อง จากปี 2556 สู่ 2560 แห่งการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุรา เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี ด้านภาษีสรรพสามิตสุราเพื่อให้ผู้ประกอบการและบุคคลธรรมดาที่จำหน่ายสุราหรือบริโภคสุรา สามารถเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ทางกฎหมายและเป็นธรรมต่อผู้เสียภาษีได้อย่างถูกต้อง

1. ความหมายของสุราและผู้มีหน้าที่เสียภาษีสุรา

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 กำหนดความหมายของสุราไว้ว่า “สุรา หมายความว่ารวมถึง วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา” และมีการให้ขอบเขตคำจำกัดความของสุรากลั่นและสุราแช่ไว้ ซึ่งอนุโลมว่ามีการแยกประเภทของสุราไว้ 2 ประเภทดังต่อไปนี้ คือ 1) สุราแช่ คือ สุราที่ไม่ได้กลั่นอีกทั้งยังหมายความว่ารวมถึงสุราแช่ที่ผสมกับสุรากลั่นแล้วแต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 15 ดีกรี 2) สุรากลั่น คือ สุราที่กลั่นเสร็จแล้ว อีกทั้งยังหมายความว่ารวมถึง สุรากลั่นที่ผสมกับสุราแช่แล้ว แต่มีแรงแอลกอฮอล์เกิน 15

นอกจากนั้นแล้วยังได้มีการกำหนดชนิดของสุรากลั่นเป็น 5 ชนิด ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 46 แห่งพระราชบัญญัติ สุรา พ.ศ. 2493 ดังต่อไปนี้ 1) ชนิดสุราสามทับ หมายถึง สุรากลั่นที่มีแรงแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 80 ดีกรีขึ้นไป 2) ชนิดสุราขาว หมายถึง สุรากลั่นที่ไม่มีการใช้เครื่องย้อมหรือสิ่งผสมอย่างอื่น มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี 3) ชนิดสุราผสม หมายถึง สุรากลั่นที่ใช้สุราขาวหรือสุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี 4) ชนิดสุราปรุงพิเศษ หมายถึง สุรากลั่นที่ใช้สุราสามทับมาปรุงแต่ง มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี 5) ชนิดสุราพิเศษ คือ สุรากลั่นที่ทำขึ้นโดยวิธีการปรุงพิเศษ มีแรงแอลกอฮอล์ต่ำกว่า 80 ดีกรี แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ (ก) ประเภทวิสกี้ บรันดี รัม หรือสุราต่างประเทศชนิดอื่น (ข) ประเภทเกาเหลียง เชียงซุน บุนกู่ โล้ว

หรือสุราจีนชนิดอื่น สำหรับสุราแช่ ได้กำหนดชนิดไว้ในกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดชนิดของสุราและอัตราภาษีสุรา พ.ศ. 2546 ไว้เป็น 4 ชนิด ดังต่อไปนี้ เบียร์ ไวน์ และสปาร์กกลิ้งไวน์ที่ทำจากองุ่น สุราแช่พื้นเมือง (อุ สาโท และ น้ำตาลเมา) และสุราแช่ชนิดอื่น [4]

ตามที่กฎหมายฉบับ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดเก็บภาษีสินค้าประเภทสุราซึ่งเข้าลักษณะเป็นสินค้าประเภทฟุ่มเฟือย ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสุรา มีดังนี้ (1) ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรม (2) ผู้ประกอบกิจการสถานบริการ (3) ผู้นำเข้าสินค้า (4) บุคคลที่ พ.ร.บ. ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 กำหนด ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสุราจะมีหน้าที่เสียจะต้องนำส่งเข้ากองทุนตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในระเบียบประกอบด้วย 1) การเก็บภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการในส่วนของท้องถิ่นร้อยละ 10 ของภาษีสรรพสามิต 2) กองทุนสนับสนุนในการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. ร้อยละ 2 ของภาษีสรรพสามิต 3) กองทุนองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) สสท. ร้อยละ 1.5 ของภาษีสรรพสามิต 4) กองทุนพัฒนาการกีฬา กท. ร้อยละ 2 ของภาษีสรรพสามิต 5) กองทุนผู้สูงอายุ ผส. ร้อยละ 2 ของภาษีสรรพสามิต โดยอัตราภาษีจะแบ่งการคำนวณ 2 ลักษณะ คือ ตามมูลค่าและตามปริมาณแห่งแอลกอฮอล์ [5]

2. การเปลี่ยนฐานราคาตามมูลค่าสู่ราคาขายปลีกแนะนำ

ราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม เป็นราคาขายที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าสินค้า โดยได้รวมกำไร และภาษีสรรพสามิตที่โรงงานได้จ่ายภาษีจริงเมื่อได้ขายสินค้า ซึ่งราคาขายจะต้องไม่ต่ำกว่าราคารวมที่คำนวณต้นทุนทุนการผลิตสินค้า กำไรและต้องรวมภาษีที่ต้องชำระให้สรรพสามิต และสำหรับการแจ้งราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม (โรงงานสุรา) นั้นต้องราคาขายที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทำการของประเมินราคาขายเพื่อขายสินค้าให้ผู้ที่ต้องการซื้อต้องเป็นราคาที่แจ้งเจ้าหน้าที่กรมสรรพสามิตภายใน 7 วัน นับตั้งแต่มีการเริ่มขายสินค้า เพื่อเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่สรรพสามิตจะได้นำไปเป็นเกณฑ์ในการคำนวณภาษีจากการกำหนดมูลค่าสินค้า หรือ ถ้ามีการเปลี่ยนราคาขายสินค้าผู้ประกอบการ มีหน้าที่แจ้งต่ออธิบดีหรืออธิบดีที่ได้รับมอบหมายภายใน 7 วัน ก่อนที่จะมีการทำการเปลี่ยนแปลงราคาขาย [6]

ราคาขายปลีกที่แนะนำ (Suggested Retail Price) เป็นราคาที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้นำเข้าสินค้าได้กำหนดราคาขายไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นการรวมเอาต้นทุนการผลิตสินค้า ค่าดำเนินงาน ค่าบริหารจัดการ และกำไรมาตรฐาน โดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้นำเข้าสินค้ากำหนดราคาขาย ต้องไม่ต่ำกว่าราคาขายที่ขายให้กับผู้บริโภคทั่วไป แต่ในกรณีที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้นำเข้าสินค้าไม่สามารถกำหนดราคาขายได้นั้น จะต้องให้อธิบดีประกาศราคาขายปลีกเพื่อเป็นเกณฑ์ คำนวณภาษี พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ในการเปลี่ยนแปลงฐานภาษีไปเป็นราคาขายปลีกแนะนำจากราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม ราคา C.I.F. (ราคาที่พร้อมเป็นฐานคำนวณภาษีขาเข้า) และราคาขายส่งช่วงสุดท้าย สำหรับการคำนวณมูลค่าภาษี ในกรณีที่มีการแจ้งราคาขายปลีกแนะนำที่มีการเปลี่ยนราคาขายสินค้า ต้องทำการแจ้งการเปลี่ยนแปลงราคาขาย

สินค้ากบอธิปไตยผู้มีอำนาจ สำหรับสินค้าในโรงงานอุตสาหกรรมต้องยื่นแบบแสดงรายการชนิดและปริมาณของสินค้า ตามแบบกำหนดก่อนหรืออาจพร้อมกันยื่นแบบรายการภาษีครั้งแรก ในการยื่นแบบเสียภาษีสำหรับสินค้าที่ผลิตในประเทศให้ยื่นภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป หรือก่อนนำสินค้าออกจากโรงงาน สำหรับสินค้านำเข้ามาจากต่างประเทศเวลาที่ออกไปขนสินค้าเข้าตามกฎหมายศุลกากร แต่ถ้ามีกรณีที่เปลี่ยนอัตราภาษีที่ทำให้ขาดหรือเกิน ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องจ่ายให้ครบภายใน 30 วัน

วัตถุประสงค์ของสรรพสามิตที่ได้ทำการรวมระหว่างราคาราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม ราคา C.I.F. (ราคาที่พร้อมเป็นฐานคำนวณภาษีขาเข้า) และราคาขายส่งช่วงสุดท้ายให้มารวมเป็นราคาขายปลีกที่แนะนำเพื่อความ เป็นธรรมในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างประกอบการอุตสาหกรรมหรือผู้นำเข้าสินค้า เพื่อความ โปร่งใสที่ประชาชนสามารถที่จะตรวจสอบราคาได้ เพื่อความง่ายและสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการคำนวณภาษี และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานและจัดเก็บภาษีสรรพากร [7] สำหรับราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรมให้ เปลี่ยนฐานภาษีมาเป็นราคาขายปลีกที่แนะนำตามที่พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 กำหนดการ เปลี่ยนแปลงไว้เพื่อความ เป็นธรรม ความโปร่งใส ความเรียบง่ายและความมีประสิทธิภาพในการบริหารและจัดการ

3. การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี

ตามกฎหมายกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2556 (ฉบับเดิม) ได้มีการใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.2493 ซึ่งในทางกฎหมายได้มีการกำหนดอัตราภาษีที่แตกต่างกันระหว่างสุราแช่และสุรา กลั่น ซึ่งไม่ว่าจะถูกจัดอยู่ในประเภทใด ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องรับผิดชอบภาระภาษีที่จะเกิดขึ้นรวมถึงต้องชำระเงิน ภาษีสุราตามอัตราที่ผู้ออกกฎกระทรวงกำหนด สามารถสรุปอัตราภาษีสุราแช่และสุรากลั่นได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปอัตราภาษีสุราแช่และสุรากลั่น ปี 2556

ชนิดสุรา	อัตราภาษีสุราแช่				
	อัตราภาษีตามมูลค่า	อัตราภาษีตามปริมาณ บาทต่อลิตร ต่อ 100 ดีกรี	อัตราภาษีตามปริมาณ บาทต่อ ลิตร	อัตราภาษีตามดีกรีที่สูง เจ็ดองศา (>)	อัตราภาษีตามดีกรีที่สูง บาทต่อลิตร ต่อดีกรี
1. เบียร์	48	155	8	7	3
2. ชนิดไวน์และสปาร์กลิ่งไวน์ที่ทำจากองุ่น					
-ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย ≤ 600	0	1,000	225	15	3
-ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย > 600	36				
3. สุราแช่อื่น ๆ	5	70	10	15	3

ตารางที่ 1 สรุพอัตราภาษีสุราแช่และสุรากลั่น ปี 2556 (ต่อ)

อัตราภาษีสุรากลั่น					
ชนิดสุรา	อัตราภาษีตามมูลค่า	อัตราภาษีตามปริมาณ		อัตราภาษีตามดีกรีที่สูง	
		บาทต่อลิตรต่อ 100 ดีกรี	บาทต่อลิตร	เงื่อนไข (>)	บาทต่อลิตรต่อดีกรี
1. สุรากลั่นชนิดสุราขาว (ราคาตามประกาศกรมฯ) - 28 ดีกรีราคาขายส่งช่วงสุดท้าย 90 บ./ลิตร - 30 ดีกรีราคาขายส่งช่วงสุดท้าย 100 บ./ลิตร - 35 ดีกรีราคาขายส่งช่วงสุดท้าย 110 บ./ลิตร - 40 ดีกรีราคาขายส่งช่วงสุดท้าย 120 บ./ลิตร	4	145	40	40	3
2. ชนิดอื่น ๆ	25	250	50	45	3
3. ชนิดสุราสามทับ					
(1) ที่นำไปใช้ในการอุตสาหกรรมหรือที่นำไปทำการแปลงสภาพ ทั้งนี้ ตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด	-	0	1		
(2) ที่นำไปใช้ในการแพทย์ เกษษกรรมและวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด	-	0	0.05		
(3) อื่น ๆ นอกจาก (1) และ (2)	-	6	0		

ที่มา : [8]; [9]

ในการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีในปี พ.ศ. 2556 เกิดจากผู้ออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษี คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยมีความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีสุราให้สอดคล้องกับความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความเป็นสากลและควมมีประสิทธิภาพ ดังนั้น กฎกระทรวงกำหนดพิกต์อัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 สามารถสรุปอัตราภาษีสุราแช่และสุรากลั่นได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปอัตราภาษีสุราแช่ ปี 2560

อัตราภาษีสุราแช่		
ชนิดสุรา	อัตราภาษีตามมูลค่า (ราคาขายส่งช่วง สุดท้ายXอัตราภาษี ตามมูลค่า)	อัตราภาษีตามปริมาณ แห่งแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ในน้ำ สุราXอัตราภาษีตามปริมาณ
	หน่วย : ร้อยละ	บาทต่อลิตรต่อ 100 ดีกรี
1. เบียร์	22	430
2. ชนิดไวน์และสปาร์กลิ่งไวน์ที่ทำจากองุ่น		
- ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย ≤ 1,000	0	1,500
- ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย > 1,000	10	1,500
3. สุราแช่ผลไม้ที่มีส่วนผสมขององุ่นหรือไวน์องุ่น		
(1) ที่มีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 7 ดีกรี และมีขนาด บรรจุไม่เกิน 0.330 ลิตร	10	150
(2) อื่นๆ นอกเหนือจาก (1)		
- ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย ≤ 1,000	0	900
- ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย < 1,000	10	900
4. ชนิดอื่นๆ	10	150

ที่มา: [10]

ตารางที่ 3 สรุปลัทธิราคาภาษีสุรากลั่น ปี 2560

อัตรภาษีสุรากลั่น		
ชนิดสุรา	อัตรภาษีตามมูลค่า (ราคาขายส่งช่วง สุดท้ายXอัตรภาษี ตามมูลค่า) หน่วย : ร้อยละ	อัตรภาษีตามปริมาณ ปริมาณแห่งแอลกอฮอล์ บริสุทธิ์ในน้ำสุราXอัตร ภาษีตามปริมาณ บาทต่อลิตรต่อ 100 ดีกรี
1. สุรากลั่นชนิด สุราขาว	2	155
2. สุรากลั่นชนิดอื่นๆ - สุราผสม - สุราปรุงพิเศษ - สุราพิเศษ	20	255
3. ชนิดสุราสามทับ		
(1) ที่นำไปใช้ในการอุตสาหกรรมหรือที่นำไปทำการ แปลงสภาพ ทั้งนี้ ตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด	-	0
(2) ที่นำไปใช้ในการแพทย์ เภสัชกรรมและวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้ตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด	-	0
(3) อื่น ๆ นอกจาก (1) และ (2)	-	6

ที่มา : [11]

เมื่อนำมาเปรียบที่กันแล้วจะเห็นได้ว่ากฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตรภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ได้มีการปรับลดภาษีตามมูลค่าและเพิ่มอัตรภาษีตามปริมาณ (แรงแอลกอฮอล์) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสุขภาพปลอดภัยจากพิษภัยสุรา โดยอัตรภาษีใหม่จะช่วยลดภาระทางภาษีที่เพิ่มขึ้น ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกพระราชบัญญัติสรรพสามิตภาษีสุรา

4. การคำนวณภาษีสุรา

ตามภาษีสุราสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีการเปลี่ยนแปลงอัตรภาษีจากปี พ.ศ. 2556 โดยปรับลดภาษีตามมูลค่าและเพิ่มอัตรภาษีตามปริมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยอัตรภาษีใหม่จะไม่ทำให้มีภาระภาษี

เพิ่มขึ้นมากนัก แต่ยังคงการจัดเก็บภาษีแบบระบบผสม ทั้งในอัตราตามมูลค่าเพื่อสะท้อนถึงความฟุ่มเฟือยและอัตราตามปริมาณเพื่อสะท้อนถึงหลักสุขภาพ ซึ่งสร้างความโปร่งใสและเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีมากยิ่งขึ้นฐานภาษีที่สรรพสามิตได้กำหนดใช้ในการจัดเก็บภาษีสุราได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ 1) อัตราตามปริมาณหรือตามสภาพ การจัดเก็บภาษีโดยคำนวณจากปริมาณของสินค้าซึ่งกำหนดตามหน่วยน้ำหนักสุทธิหรือปริมาณสุทธิของสินค้านั้น เช่น สุราขาวเสียภาษีสรรพสามิตตามปริมาตรในอัตรา 40 บาทต่อลิตร 2) ฐานภาษีตามมูลค่า การจัดเก็บภาษีโดยคำนวณจากร้อยละของมูลค่าสินค้า หรือรายรับของสถานบริการ เช่น ราคาขายปลีกแนะนำของสุราขาว 120 บาทเสียภาษี 4% [12]

ตัวอย่างที่ 1 สุรากลั่นชนิดสุราขาวโรงงานขนาดใหญ่ ราคาขายส่งหน้าโรงงาน 90 บาท สุรากลั่นชนิดสุราขาวโรงงานขนาดเล็กตามประกาศได้กำหนดราคาขายช่วงสุดท้าย ไม่ต่ำกว่า 120 บาท สำหรับสุรากลั่น 40 ดีกรี เสียภาษีตามมูลค่าร้อยละ 4 และภาษีตามปริมาณ 145 บาทต่อลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์

ตารางที่ 4 การคำนวณอัตราภาษีในปี พ.ศ. 2556

อัตราภาษี	สุรากลั่นขาว (ราคา ณ โรงงานอุตสาหกรรม) (1)	สุรากลั่นขาว (ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย) (2)
1. ราคาตามมูลค่า	$90 \text{ บาท} \times 4/100 = 3.6$	$120 \text{ บาท} \times 4/100 = 4.8$
1.1 ราคาตามปริมาณต่อลิตรแห่งแอลกอฮอล์	$40 \times 145/100 \times 0.750 \text{ ลิตร} = 43.5 \text{ บาท}$	$40 \times 145/100 \times 0.750 \text{ ลิตร} = 43.5 \text{ บาท}$
1.2 ราคาตามปริมาณต่อลิตร	$0.750 \times 40 = 30 \text{ บาท}$	$0.750 \times 40 = 30 \text{ บาท}$
ราคาตาม 1 + (2.1 หรือ 2.2) แล้วแต่ราคาใดสูงกว่า	$3.6 + 43.5 = 47.1 \text{ บาท}$	$43.5 + 4.8 = 48.3 \text{ บาท}$
รวม ภาษีทั้งหมด (รวมภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการในส่วนของท้องถิ่น 10%)	51.81	53.13

ตัวอย่าง (1) ภาษีตามมูลค่า = $90 \text{ บาท} \times 4/100 = 3.6$
 ภาษีตามปริมาณต่อลิตรแห่งแอลกอฮอล์ = $0.750 \times 40 \times 145/100 = 43.5$
 ภาษีตามปริมาณต่อลิตร = $0.750 \times 40 = 30$
รวม ภาษีสุรา $43.5 + 3.6 = 47.1$
 ภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการในส่วนของท้องถิ่น 4.71 บาท

	ภาษีสุราที่จะต้องชำระ	51.81 บาท
ตัวอย่าง (2)	ภาษีตามมูลค่า = $120 \text{ บาท} \times 4/100$	= 4.8
	ภาษีตามปริมาณต่อลิตรแห่งแอลกอฮอล์ = $0.750 \times 40 \times 145/100$	= 43.5
	ภาษีตามปริมาณต่อลิตร = 0.750×40	= 30
	รวม ภาษีสุรา 4.8 + 43.5	= 48.3
	ภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการในส่วนของท้องถิ่น	4.83 บาท
	ภาษีสุราที่จะต้องชำระ	53.13 บาท

จะเห็นได้ว่ากระทรวงการคลังทำการกำหนดราคาขายของสุราขาว (โรงงานขนาดเล็ก) 40 ดีกรี ราคาขายส่งช่วงสุดท้าย 120 บาทต่อลิตร ส่งผลให้เสียภาษีทั้งหมดมากกว่าสุราขาวจากฐานราคา ณ โรงงานอุตสาหกรรม (โรงงานขนาดใหญ่) เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบราคาขายแล้วจะแสดงให้เห็นว่าสุราขาวจากฐานราคา ณ โรงงานอุตสาหกรรม (โรงงานขนาดใหญ่) จะมีราคาขายที่น้อยกว่าสุราขาว (โรงงานขนาดเล็ก) หากโรงงานขนาดเล็กเปลี่ยนราคาให้มีราคาที่ยกเท่ากับราคาจากฐานราคา ณ โรงงานอุตสาหกรรม (โรงงานขนาดใหญ่) จะส่งผลให้ภาระทางภาษีสูงเกินกว่าราคาที่กระทรวงได้กำหนดเมื่อเทียบกับราคาขาย ณ โรงงานที่ไม่ได้มีการกำหนดราคาขายช่วงส่งท้ายอย่างโรงงานขนาดเล็ก ก่อให้เกิดราคาที่เป็นธรรมกับผู้ประกอบการรายย่อยมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 2 การคำนวณอัตราภาษีในปี พ.ศ. 2560 สุรากลั่นชนิดสุราขาวโรงงานขนาดใหญ่ราคาขายปลีกแนะนำ 90 บาท สุรากลั่นชนิดสุราขาวตามประกาศได้กำหนดราคาขายปลีกแนะนำ ไม่ต่ำกว่า 120 บาท สำหรับสุรากลั่น 40 ดีกรี เสียภาษีตามมูลค่าร้อยละ 2 และภาษีตามปริมาณ 155 บาทต่อลิตรแอลกอฮอล์บริสุทธิ์

ตารางที่ 5 การคำนวณอัตราภาษีในปี พ.ศ. 2560

อัตราภาษี	สุราขาวโรงงานขนาดใหญ่ (ราคาขายปลีกแนะนำ) (1)	สุราขาวโรงงานขนาดเล็ก (ราคาขายปลีกแนะนำ) (2)
1. ราคาตามมูลค่า	$90 \text{ บาท} \times 2/100$ = 1.8	$120 \text{ บาท} \times 2/100$ = 2.4
2. ราคาตามปริมาณ	$40 \times 155/100 \times 0.750 \text{ ลิตร}$ = 46.5 บาท	$40 \times 155/100 \times 0.750 \text{ ลิตร}$ = 46.5 บาท
ราคาตาม 1 + 2	$1.8 + 46.5 = 48.5 \text{ บาท}$	$2.4 + 46.5 = 48.9 \text{ บาท}$
รวมภาษีทั้งหมด (รวมภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการในส่วนของ	53.35	53.79

ท้องถิ่น 10%)

ตัวอย่าง (1)	ภาษีตามมูลค่า = $90 \text{ บาท} \times 2/100$	= 1.8
	ภาษีตามปริมาณต่อลิตรแห่งแอลกอฮอล์	= $0.750 \times 40 \times 155/100 = 46.5$
	รวม ภาษีสุรา $46.5 + 1.8$	= 48.5
	ภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการในส่วนของท้องถิ่น	4.85 บาท
	ภาษีสุราที่จะต้องชำระ	53.35 บาท
ตัวอย่าง (2)	ภาษีตามมูลค่า = $120 \text{ บาท} \times 2/100$	= 2.4
	ภาษีตามปริมาณต่อลิตรแห่งแอลกอฮอล์	= $0.750 \times 40 \times 155/100 = 46.5$
	รวม ภาษีสุรา $46.5 + 2.4$	= 48.9
	ภาษีเก็บเพิ่มเพื่อราชการในส่วนของท้องถิ่น	4.89 บาท
	ภาษีสุราที่จะต้องชำระ	53.79 บาท

จะเห็นได้ว่าตามกฎหมายกระทรวงกำหนดพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีอัตราภาษีที่ต้องชำระรวมสูงกว่ากฎหมายกำหนดพิกัตอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2556 เพราะกฎหมายได้เล็งเห็นเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคที่ไม่ได้ส่งผลดีต่อผู้บริโภค หรือไม่ได้มีประโยชน์ที่จำเป็นที่ทำให้ผู้บริโภคมีผลต่อการมีชีวิตรอยู่และเพื่อความโปร่งใสเป็นธรรมต่อผู้เสียภาษี ในการปรับลดภาษีตามมูลค่าและเพิ่มอัตราภาษีตามปริมาณ (แรงแอลกอฮอล์) เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลที่เน้นในเรื่องสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยอัตราภาษีที่ได้นั้นจะทำให้มีภาระทางภาษีเพิ่มขึ้นมากตามหลักรายได้คงที่และเป็นการลดปัญหาการบริโภคสุราเถื่อน

บทสรุป

สุรา เป็นของที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ที่สามารถดื่มได้หรือ/และทั้งที่ดื่มไม่ได้ แต่ถ้ามีการผสมกับน้ำหรือของเหลวอื่นแล้วก็สามารถดื่มกินได้เหมือนน้ำสุรา ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับสุราต้องอยู่ใต้กฎหมายควบคุมตั้งแต่ขั้นตอนผลิตเป็นต้นไป การจะนำสุราเข้ามาในประเทศจะต้องมีขั้นตอนการขออนุญาตจึงจะสามารถนำเข้ามาได้ ผู้ที่นำเข้า และผู้ทำสุราที่ได้รับอนุญาตแล้วจะต้องเสียภาษีให้กับกรมสรรพสามิตกระทรวงการคลัง โดยการเปลี่ยนฐานในการคำนวณภาษีสุราจากราคา ณ โรงงาน และราคาช่วงส่งท้าย มาใช้ราคาขายปลีกแนะนำเพื่อเป็นตัวกลางในการกำหนดราคาขายที่เป็นธรรม ส่งผลให้รัฐสามารถเรียกเก็บภาษีได้อย่างเสมอภาคมากยิ่งขึ้น เนื่องจากภาครัฐมีอำนาจในกำหนดราคาขายปลีกแนะนำหากมีการแจ้งราคา ณ โรงงานและราคาช่วงส่งท้ายต่ำกว่าความเป็นจริง แสดงให้เห็นถึงความเป็นธรรมระหว่างโรงงานขนาดเล็กและโรงงานขนาดใหญ่

ในส่วนอัตราภาษีสุราที่เปลี่ยนแปลงไป ในปี พ.ศ. 2556 มีความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีสุราให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการมากขึ้นในปี

พ.ศ. 2560 กฎหมายเล็งเห็นเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคสุรา ที่สุราไม่ได้ส่งผลดีหรือประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้บริโภคมากนัก เห็นสมควรว่าอัตราปริมาณแอลกอฮอล์ที่ใช้มีผลต่อผู้บริโภคหากปริมาณแอลกอฮอล์สูงควรให้มีอัตราภาษีที่สูงตามไปด้วย จึงก่อนให้เกิดการเพิ่มอัตราภาษีปริมาณให้สูงขึ้นจากเดิม เนื่องจากอัตราเดิมมีอัตราภาษีที่ค่อนข้างต่ำส่งผลให้ในผู้ผลิตบ้างรายใช้สุราที่ไม่ได้มาตรฐานเพื่อต้องการลดต้นทุน เป็นเหตุให้เกิดการบริโภคสุราเถื่อน และนอกจากนี้ยังมีการปรับลดมูลค่าของสุราให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น เพื่อสอดคล้องกับการเพิ่มอัตราภาษีปริมาณ (ความแรงแอลกอฮอล์) ทั้งนี้เพื่อความสอดคล้องกับหลักสุขภาพและหลักความเป็นสากล

องค์ความรู้ใหม่

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การปรับฐานการคำนวณจากราคา ณ โรงงาน และราคาช่วงส่งท้าย มาใช้ราคาขายปลีก แนะนำส่งผลให้รัฐสามารถเรียกเก็บภาษีได้อย่างเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงความเป็นธรรมระหว่างโรงงานขนาดเล็กและโรงงานขนาดใหญ่และการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีสุราในปี พ.ศ. 2556 มีอัตราภาษีรวมที่สูงกว่ากฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 เนื่องด้วยกฎหมายได้เล็งเห็นเรื่องสุขภาพของผู้บริโภคที่ไม่ได้ส่งผลดีต่อผู้บริโภคหรือเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต และเพื่อให้เป็นธรรมต่อผู้เสียภาษี ในการปรับลดภาษีตามมูลค่าและเพิ่มอัตราภาษีตามปริมาณ (แรงแอลกอฮอล์) ให้เป็นไปตามหลักสากลโดยเน้นเรื่องสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่อัตราภาษีใหม่นั้นจะทำให้มีภาระทางภาษีสุราเพิ่มมากขึ้นการปรับลดมูลค่ายังส่งผลดีต่อผู้ประกอบการเนื่องจากให้สอดคล้องกับการเพิ่มอัตราภาษีปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

- [1, 4] สุมาลี สถิตชัยเจริญ. (2551). *การจัดเก็บภาษีสุรา: ประสบการณ์จากต่างประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.ryt9.com/s/mof/481066>
- [2] ภณทิรา ทองเขต. (2563). *อันดับประเทศที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงที่สุดในโลก*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565, จาก <https://themomentum.co/alcohol-consumption-by-country/>
- [3] สุกัญญา สมะตอเลื้อย. (2565). *ลดปริมาณแอลกอฮอล์ลดความเสี่ยงการเป็นมะเร็งได้*. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565, จาก <file:///C:/Users/Swift%203/OneDrive/Documents/CAS-Article-02.pdf>
- [5] กรมสรรพสามิต. (2557). *กรมสรรพสามิตกับสุราชุมชน*. สืบค้น 4 ธันวาคม 2565, จาก https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/mjaw/mdyx/~edi sp/webportal16200061201.pdf?fbclid=IwAR2m0RRnYMc0IN5YuP9DD0F2Yf8QD6eAdblhBhHgzv9_Bel9M93G-XxNlsl

- [6] กรมสรรพสามิต. (2554). *ประกาศกรมสรรพสามิตกำหนดแบบแจ้งราคาขาย ณ โรงงานอุตสาหกรรม เลขที่หนังสือ กค 0603/ว688*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565, จาก 834A125C_F3F3_8F96_597A_DCB8AEAE9468.pdf (mof.go.th)
- [7] กรมสรรพสามิต. (2560). *ฐานการกำหนดราคาขายปลีกแนะนำ ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mjg2/~edisp/uatcm286726.pdf>
- [8] กรมสรรพสามิต. (2556). *พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2556*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565, จาก webportal16200065697.pdf (excise.go.th)
- [9] กรมสรรพสามิต. (2556). *กฎกระทรวงกำหนดชนิดของสุราและอัตราภาษีสุรา พ.ศ. 2556*. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2565, จาก https://www3.excise.go.th/link_index/raw1.PDF
- [10] กรมสรรพสามิต. (2560). *กฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.mof.go.th/storage/Content/File/news%26event/excise16096002.pdf>
- [11] กรมสรรพสามิต. (2560). *กฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/095/113.PDF>
- [12] พรปวีณ์ ใจกันทา. (2560). *Tax Policy Journal Tax Policy Bureau, Fiscal Policy Office*. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.fpo.go.th/main/getattachment/General-information-public-service/Tax-Policy-Journal/9631/Tax-Journal-Edition-2-Vol-6-Sep-2018.pdf.aspx>

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโครงการการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ในโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ และภาระภาษี

SWOT Analysis of Government Stimulus Scheme

The 50:50 Co-payment Scheme and Rao Chana Scheme.

จุฑาทิพย์ เชื้อแก้ว¹, วิสุทธินญาณ์ จงสมชัย¹, อัครวิรัช รอบคอบ² และเกสินี หมั่นไรสง²

Jutartip Cheakaew¹, Wisuttiya Jongsomchai¹, Aukkarawit Robkob³

and Kesinee Muenthaisong²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นการศึกษาและทำความเข้าใจในภาระภาษีของโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเนื้อหาที่อยู่บนเว็บไซต์และการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ร้านค้าผู้ประกอบการและนักศึกษาในบริเวณมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีขอบเขตการศึกษาของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง - เราชนะทั้งประชาชนและร้านค้าผู้ประกอบการ ที่อาศัยอยู่ ณ บริเวณรอบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมีขอบเขตการศึกษาด้านระยะเวลาจำนวน 1 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ เว็บไซต์ Google ผลการศึกษาพบว่าโครงการ “คนละครึ่ง” “เราชนะ” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือด้วยการลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชนกลุ่มผู้ลงทะเบียนสำเร็จจะได้รับวงเงินช่วยเหลือตลอดระยะเวลาโครงการฯ โดยได้นำหลักการ SWOT ANALYSIS มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของโครงการ ในส่วนของจุดแข็ง คือการกระจายรายได้ไปสู่ร้านค้าขนาดเล็ก เพราะบริษัทห้างร้านขนาดใหญ่ไม่สามารถลงทะเบียนได้ ในส่วนของจุดอ่อนเป็นเรื่องของเทคโนโลยี เพราะประชาชนที่เข้าร่วมโครงการต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยี และการจำกัดสิทธิของประชาชน ส่วนของโอกาส เนื่องจากสถานการณ์คล้อยคลานส่งผลให้ประชาชนมีการใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้น และในส่วนของอุปสรรค ยังพบว่าประชาชนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยี เช่น กลุ่มไม่มีสมาร์ตโฟน และกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี นอกจากนี้ประชาชนและผู้ประกอบการต้องเสียภาษี ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีมูลค่าเพิ่ม

คำสำคัญ: การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม, โครงการการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ, โครงการคนละครึ่ง - เราชนะ

¹ นิสิตปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44510

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44510

¹ Undergraduate Student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

² Assistant Professor Dr., Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

* Corresponding author: E-mail address : 62010917553@msu.ac.th

Abstract

This academic report. Aims for SWOT Analysis of the scheme, The 50:50 co-payment scheme and Rao Chana scheme. Using the method of Content analysis is a study and understanding of the tax burden of the government scheme. Collect information from content on the website and interviews. The main informant is Entrepreneur shops and students of Mahasarakham University area. Within the scope of the study, the number of participants in The 50:50 co-payment scheme and Rao Chana scheme, the people and entrepreneurs live around the campus, a scope of study in the amount of 1 month. The tool used to collect data is website Google. The results of the study showed that the scheme " The 50:50 co-payment scheme and Rao Chana scheme " aims to provide assistance by reducing the cost of living for the people. Those who successfully register will receive financial support throughout the scheme period. The government has applied the SWOT ANALYSIS principle to analyze the Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats of the scheme. Strength is to distribute income to small stores because large companies cannot register. Weaknesses are technology because people participating in the scheme must haven't knowledge of technology and the restriction of people's rights. Part of the Opportunity is due to the unlock-down situation causing people to spend money. And the last part is the Threats is also found that some groups of people who do not have access to technology, such as those without a smartphone and the elderly, do not know about technology. In addition, citizens and entrepreneurs have to pay taxes, including personal income tax and VAT.

Keywords: SWOT Analysis, Government Stimulus Scheme, The 50:50 Co-payment Scheme and Rao Chana Scheme.

บทนำ

ในสภาวะเศรษฐกิจไทยที่ยังต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ขยายเป็นวงกว้าง ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ และเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลักหดตัวลดลง อย่างไรก็ตามการใช้จ่ายของภาครัฐคาดว่าจะขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของ การเร่งเบิกจ่ายงบประมาณ การโอนงบประมาณ ตามพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. 2563 และพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงิน 1 ล้านบาท สำหรับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหา เยียวยา และ

ฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็น่าจะเพียงพอที่จะสามารถดูแลเศรษฐกิจ โดยที่ไม่ต้องมีการกักหน้เพิ่มเติม [1]

ในสถานการณ์ที่เศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนจับจ่ายใช้สอยลดลง ผู้บริโภคเลือกที่จะตัดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออก เพื่อที่จะประหยัดค่าใช้จ่าย ทำให้ผู้ประกอบการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อมารัฐบาลมีการประกาศมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจนั้น คือ โครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะ เพื่อที่จะกระตุ้นให้ผู้บริโภคออกมาจับจ่ายซื้อของ และช่วยสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ การที่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมโครงการนั้น ต้องมีการศึกษาข้อมูลก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดสิทธิ เงื่อนไขข้อจำกัดและความน่าเชื่อถือของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการ ทำให้ประชาชนมีความหวังว่าโครงการดังกล่าว จะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้ จึงทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะ

โครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะ มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยการกระตุ้นและรักษาระดับการบริโภคภายในประเทศ เพื่อรักษาระดับและทิศทางของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้เป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการกระตุ้นการใช้จ่ายและการท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจมีสัญญาณที่เริ่มดีขึ้น ภาครัฐจึงได้ต่ออายุมาตรการดังกล่าว ซึ่งคาดว่าจะสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจทำให้มีเงินหมุนเวียนในระบบ ส่งผลดีต่อกำลังการซื้อ ทั้งยังลดค่าใช้จ่ายของประชาชนและส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีรายได้มากยิ่งขึ้น [2]

โครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะถือได้ว่า เป็นโครงการของรัฐบาลที่ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายเป็นอย่างมาก และมีผู้ประกอบการและประชาชนเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะเป็นบุคคลธรรมดา ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเสียภาษีอากรว่าต้องเสียภาษีอย่างไร รายได้เท่าไรจึงต้องเสียภาษี ทำให้ผู้ประกอบการบางรายที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่ต้องยื่นเสียภาษี กรมสรรพากรเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง ดังนั้นภาระภาษีของประชาชนและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในการเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะ หรือโครงการใด ๆ ของภาครัฐ ในส่วนของบุคคลธรรมดาไม่มีการเสียภาษีจากการเข้าร่วมโครงการ เพราะได้รับการยกเว้นตามกฎหมาย ส่วนร้านค้าหรือผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการถือว่าเป็นบุคคลที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด จะมีหน้าที่ต้องยื่นแบบเสียภาษี [3]

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเกิดความสนใจศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ SWOT Analysis ของโครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะ รวมถึงภาระภาษีของประชาชนและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ (1) เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาของประชาชนในประเทศ รวมถึงผู้ประกอบการก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ ว่ามีข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างไร (2) เพื่อให้รัฐบาลได้ทราบถึงปัญหาของประชาชนในประเทศโดยคาดว่าข้อมูลที่ได้หลังจากการศึกษาค้นคว้าวิจัย จะเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ (3) เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงาน และปรับปรุงข้อผิดพลาดในโครงการอื่นๆ ต่อไปในอนาคต หากเกิดวิกฤตทาง

เศรษฐกิจอีกครั้ง เพราะถ้าหากรัฐบาล เข้าใจความต้องการของประชาชนก็จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตัวบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของโครงการคนละครึ่ง - โครงการเราชนะของประชาชนและผู้ประกอบการ
2. เพื่อศึกษาภาระภาษีของประชาชนและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนละครึ่ง-เราชนะ
3. เพื่อศึกษาลักษณะของแนวทาง ประโยชน์ หรือสิ่งใหม่ที่ได้รับจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ

1. แนวคิดและทฤษฎีทางภาษีอากร

เงินได้พึงประเมิน คือ เงินได้ที่กฎหมายบังคับให้เราต้องเอามาเสียภาษี ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเงินได้ที่เราได้รับจะเป็นเงินได้พึงประเมินแทบทั้งสิ้น เว้นแต่จะมีกฎหมายจะเขียนเอาไว้อย่างชัดเจนว่าเงินได้ก่อนนั้น เป็นเงินได้พึงประเมินยกเว้นภาษี ดังนั้นเมื่อบุคคลธรรมดาที่มีเงินได้ย่อมต้องมีภาระหน้าที่ที่จะต้องนำเงินได้ดังกล่าวไปเสียภาษี ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของภาษีได้ดังนี้

1.1. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่รัฐบาลเรียกเก็บจากประชาชน ผู้ที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปพัฒนาประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ บุคคลธรรมดา กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่งและผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี ห้างหุ้นส่วนและคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล หลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งเป็น 2 หลักการได้แก่ หลักแหล่งเงินได้ในประเทศ สำหรับเงินได้ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากหน้าที่งานหรือกิจกรรมที่ทำในประเทศไทยหรือกิจการของนายจ้างที่อยู่ในประเทศไทยหรือทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย และหลักแหล่งเงินได้ที่อยู่นอกประเทศ สำหรับผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยรวมกันถึง 180 วันในปีภาษีใดและมีเงินได้จากแหล่งเงินได้ในต่างประเทศ เนื่องจากหน้าที่งานหรือกิจการที่ทำในต่างประเทศหรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศและมีผู้มีเงินได้นำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทยภายในปีภาษีเดียวกับปีที่เกิดเงินได้นั้นต้องนำมาเสียภาษีในประเทศไทย ประเภทภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามประมวลรัษฎากรบัญญัติประเภทของเงินได้พึงประเมินไว้ใน มาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร โดยแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้ 1) เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน 2) เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ 3) เงินได้จากค่าแห่งกู้ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น 4) เงินได้จากการลงทุนในทรัพย์สิน (Capital Gains) 5) เงินได้จากการให้เช่า 6) เงินได้จากวิชาชีพอิสระ 7) เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุน ด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ 8) เงินได้จากการธุรกิจ หรือเงินได้อื่น ๆ

วิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สามารถคำนวณได้ 2 วิธี ดังนี้ **วิธีที่ 1** คำนวณภาษีจากเงินได้สุทธิ ได้แก่ เงินได้พึงประเมิน หักเงินได้ที่ได้รับยกเว้น หักค่าใช้จ่าย หักค่าลดหย่อน หักเงินบริจาค แล้วนำเงินได้

สุทธินั้นไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อคำนวณภาษีตามวิธีที่ 1 แล้ว ต้องพิจารณาว่า จะต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 ด้วยหรือไม่ โดยพิจารณาจากเงินได้พึงประเมินทุกประเภทในปีภาษี แต่ไม่รวมเงินได้พึงประเมิน ประเภทที่ 1 (เงินเดือน) หากมีจำนวนรวมกันตั้งแต่ 120,000 บาท ขึ้นไป จะต้องคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 อีกครั้งหนึ่ง ในอัตราร้อยละ 0.5 แล้วนำจำนวนภาษีที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับ โดยให้ถือเอาจำนวนภาษีที่สูงกว่าเป็นเงินภาษีที่ต้องเสียสำหรับปีภาษีนั้น **วิธีที่ 2** จำนวนจากเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 120,000 บาท ขึ้นไป จะต้องคำนวณภาษีแบบเหมา ร้อยละ 0.5 ด้วยโดยนำรายได้มารวมคำนวณ และถ้าหากไม่เกิน 5,000 บาท จะได้รับการยกเว้นภาษี ภาษีแบบเหมา = (เงินได้ทุกประเภท - เงินเดือน) \times 0.005 เมื่อคำนวณเสร็จแล้วให้นำภาษีที่ต้องจ่ายมาเปรียบเทียบกับว่าวิธีไหนต้องเสียภาษีมากกว่าให้เลือกเสียภาษีตามวิธีนั้น [4]

1.2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นภาษีเงินได้ที่จัดเก็บจากผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคล ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ได้แก่ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และหมายความรวมถึงนิติบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้จดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฐานภาษีของภาษีเงินได้นิติบุคคล คำนวณจากเงินได้ที่ใช้เป็นหลักฐานในการคำนวณภาษีคุณด้วยอัตราภาษีที่กำหนดตามการบัญญัติจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล จากเงินได้หรือฐานภาษีที่แตกต่างกัน โดยภาษีเงินได้นิติบุคคลตาม**ฐานกำไรสุทธิ** ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้จากกำไรสุทธิ มีดังต่อไปนี้ 1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญจำกัดและห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน 2) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ 3) กิจการที่ดำเนินการค้าหรือหากำไรโดยรัฐบาลต่างประเทศ หรือนิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ 4) กิจการร่วมค้า โดยมีการคำนวณอัตราภาษีดังนี้ 1) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ไม่ใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป ให้คำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 20 ของกำไรสุทธิ และ 2) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ไม่ใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท และมีรายได้ไม่เกิน 30 ล้านบาทต่อปี กำไรสุทธิทางภาษี 300,000 บาทแรกได้รับการยกเว้น 300,001 ถึง 3,000,000 บาทให้คำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 15 และตั้งแต่ 3,000,001 ขึ้นไปให้คำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 20 [5]

1.3 ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) หรือ VAT เป็นการเก็บภาษีจากการขายสินค้า หรือการให้บริการ และจำหน่ายสินค้าหรือบริการ ทั้งที่ผลิต ภายในประเทศและนำเข้าจากต่างประเทศ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตหรือเป็นผู้ขายสินค้าหรือให้บริการในทางธุรกิจหรือวิชาชีพเป็นปกติธุระ ทั้งบุคคลธรรมดา คณะบุคคลหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีโชคนิติบุคคลหรือนิติบุคคล หากมีรายรับจากการขายสินค้าหรือให้บริการ มากกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี และมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (หากไม่เกินก็ขอจดทะเบียนได้) **วิธีการคำนวณภาษี** ภาษีขายทั้งเดือนภาษีหักด้วยภาษีซื้อทั้งเดือน หากภาษีขายมากกว่าภาษีซื้อให้ชำระส่วนต่างของภาษีนั้น หากภาษีซื้อมากกว่าภาษีขายให้ขอคืนภาษีส่วนต่างเป็นเงินสดหรือยกไปเครดิตภาษี

ในเดือนถัดไปได้ ดังนี้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม = ภาษีขาย - ภาษีซื้อ หากภาษีขาย > ภาษีซื้อ = ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ต้องชำระ หากภาษีขาย < ภาษีซื้อ = ภาษีที่มีสิทธิขอคืนหรือขอเครดิตภาษี [6]

2. มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐในโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ

2.1 โครงการคนละครึ่ง

2.1.1 โครงการคนละครึ่งเฟส 1 เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยรัฐบาล วัตถุประสงค์หลักเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฟื้นฟูประเทศ ด้วยการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน และช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้แก่ร้านค้าทั่วประเทศ การลงทะเบียนด้วยกัน 2 ส่วน คือ การลงทะเบียนรับสิทธิสำหรับประชาชนและสำหรับร้านค้า ซึ่งลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์คนละครึ่ง โดยรัฐจะช่วยออกค่าใช้จ่ายให้ครึ่งหนึ่งของมูลค่าสินค้า ในขณะที่ผู้ได้รับสิทธิจะต้องจ่ายเพิ่มอีกครึ่งหนึ่งของมูลค่าสินค้า โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังนี้ เป็นผู้มีสัญชาติไทย มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีบัตรประจำตัวประชาชน การใช้จ่ายจะมีช่วงเวลา 06.00 น.-23.00 น. ของทุกวัน ซึ่งผู้ได้รับสิทธิจะต้องเริ่มใช้จ่ายภายใน 14 วัน มิเช่นนั้นจะถูกตัดสิทธิและไม่สามารถลงทะเบียนได้อีก โดยสิทธิที่ถูกตัดจะนำไปเปิดให้ลงทะเบียนใหม่ การลงทะเบียนเพื่อรับสิทธิโครงการคนละครึ่งสามารถลงทะเบียนได้ 2 ช่องทาง ลงทะเบียนผ่าน www.คนละครึ่ง.com และลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชันที่มีชื่อว่า "เป๋าตัง" พร้อมผูกกับกระเป๋าสตางค์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีชื่อว่า G-Wallet งบประมาณและจำนวนคนเข้าร่วมโครงการ โครงการคนละครึ่ง ระยะที่ 1 30,000 ล้านบาท เปิดให้ประชาชนเข้ามาลงทะเบียนรับสิทธิ 10 ล้านคน รับเงิน 3,000 บาท ระยะเวลาโครงการตั้งแต่วันที่ 23 ตุลาคม 2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2563 [7]

2.1.2 โครงการคนละครึ่งเฟส 2 มีรูปแบบการดำเนินการ เช่นเดียวกับเฟส 1 โดยภาครัฐร่วมจ่ายค่าอาหารเครื่องดื่ม และสินค้าทั่วไปผ่านฝ่ายของผู้ซื้อร้อยละ 50 ทั้งนี้ ไม่เกิน 150 บาทต่อคนต่อวัน หรือไม่เกิน 3,500 บาทต่อคนตลอดระยะเวลาโครงการ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการเช่นเดียวกับเฟส 1 ผู้ที่ถูกตัดสิทธิจากโครงการคนละครึ่งเฟส 1 จากการไม่ใช้สิทธิภายในระยะเวลาที่กำหนด สามารถลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการเฟส 2 โดยจะเพิ่มวงเงินให้ผู้ที่ได้รับสิทธิโครงการคนละครึ่งเฟส 1 อีกคนละ 500 บาท จากวงเงินเดิม 3,000 บาท และใช้จ่ายได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 มีนาคม 2564 ผู้ใช้สิทธิโครงการคนละครึ่งเฟส 1 และ 2 จะไม่สามารถใช้สิทธิมาตรการ ช้อปดีมีคืน เงินงบประมาณและจำนวนคนเข้าร่วมคนละครึ่งเฟส 2 มีวงเงิน 22,500 ล้านบาท โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1. ผู้ได้รับสิทธิ์เดิมไม่เกิน 10 ล้านคน จะได้รับเงินเพิ่มเติมคนละ 500 บาท รวมกับวงเงินที่มีอยู่เดิม 3,000 บาท เท่ากับจะมีวงเงินรวม 3,500 บาท 2. ผู้ลงทะเบียนใหม่ ไม่เกิน 5 ล้านคน จะได้รับเงินคนละ 3,500 บาท เพิ่มจากเฟส 1 จำนวน 5 ล้านคน [8]

2.1.3 โครงการคนละครึ่งเฟส 3 เป็นโครงการต่อเนื่องจากมาจากเฟส 2 โดยมีเงื่อนไข คุณสมบัติในการเข้าร่วมโครงการเช่นเดียวกับเฟส 2 ลงทะเบียนก่อน 1 ต.ค 64 จะได้รับเงินก่อน 1,500 แล้ววันที่ 1 ตุลาคม 64 ก็จะได้รับโอนอีก 1,500 บาท รวมเป็น 3,000 บาท หากลงทะเบียนหลัง 1 ต.ค 64 จะได้รับเงินวันที่

ลงทะเบียนและยืนยันตัวตนแล้วทันที 3,000 บาท งบประมาณและจำนวนคนเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งเฟส 3 อนุมัติเพิ่มอีก 1,500 บาท (จากเดิม 3,000 บาท) รวมเป็นเงิน 4,500 บาท ใช้สิทธิ์ตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2564 หรือจนกว่าจะใช้สิทธิ์เต็ม จำนวนกว่า 28 ล้านคน งบประมาณ 42,000 ล้านบาท และมีผู้ได้รับสิทธิโครงการและใช้จ่ายภายในระยะเวลาที่กำหนด ขณะนี้มีผู้ใช้สิทธิ์ครบ 5,500 บาท แล้วกว่า 7.66 ล้านราย มีผู้ใช้สิทธิ์สะสมจำนวน 26.33 ล้านราย จากผู้ได้รับสิทธิจำนวน 27.98 ล้านราย โดยมียอดการใช้จ่ายสะสมรวม 213,251.4 ล้านบาท [9]

2.1.4 โครงการคนละครึ่งเฟส 4 เป็นโครงการต่อเนื่องจากเฟส 1 2 และ 3 มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการลงทะเบียนเช่นเดียวกับเฟส 3 และมีการใช้งานผ่านแพลตฟอร์มฟู้ดเดลิเวอรี่เพิ่มเติมเข้ามา เว้นแต่ผู้ใช้สิทธิ์ครั้งแรกจะต้องยืนยันตัวตนด้วยบัตรประจำตัวประชาชน ที่สาขาหรือตู้ATMของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (ธนาคารกรุงไทยฯ) ยกเว้นผู้ที่เคยยืนยันตัวตนด้วย หรือผู้ที่มีแอปพลิเคชัน “Krungthai NEXT” ซึ่งผ่านการยืนยันตัวตนกับธนาคารกรุงไทยแล้ว รัฐบาลคาดว่าปริมาณเงินในโครงการจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้ 1.85 เท่า หรือเทียบเท่า 55,500 ล้านบาท สำหรับผู้ที่เคยใช้สิทธิคนละครึ่งเฟส 3 ได้รับสิทธิโดยอัตโนมัติ โดยต้องกดยืนยันสิทธิก่อนเริ่มใช้จ่ายในคนละครึ่งเฟส 4 สำหรับประชาชนที่ได้รับสิทธิทั้งหมด 26.38 ล้านราย เป็นประชาชนกลุ่มเดิมใช้สิทธิจำนวน 25.46 ล้านราย และในส่วนของผู้ประกอบการ มีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 1.36 ล้านราย เป็นผู้ประกอบการรายใหม่ 2.98 หมื่นราย สำหรับข้อมูลการใช้จ่ายสะสมผ่านฟู้ดเดลิเวอรี่แพลตฟอร์ม โครงการคนละครึ่ง เฟส 4 มีการใช้จ่ายสะสม 1,827 ล้านบาท [10]

2.1.5 โครงการคนละครึ่งเฟส 5 เป็นโครงการต่อเนื่องจากคนละครึ่งเฟส 1 2 3 และ 4 โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไข คุณสมบัติในการเข้าร่วมโครงการและการลงทะเบียนเช่นเดียวกับเฟส ยอดรวมการใช้สิทธิคนละครึ่ง ไม่เกิน 800 บาท ตลอดโครงการตั้งแต่วันที่1กันยายน 2565 – 31 ตุลาคม 2565 จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการและงบประมาณคนละครึ่งเฟส 5 รวม 21,200 ล้านบาท มีผู้ได้รับสิทธิและใช้จ่ายภายในระยะเวลาที่กำหนดจำนวน 24.02 ล้านคน จากจำนวนสิทธิโครงการทั้งสิ้น 26.5 ล้านคน โดยในจำนวน 24.02 ล้านคน มีประชาชนที่ใช้สิทธิครบวงเงินโครงการ 800 บาทแล้ว จำนวน 8.75 ล้านคน (ประมาณร้อยละ 36) ของผู้ได้รับสิทธิโครงการและใช้จ่ายภายในระยะเวลาที่กำหนดมียอดใช้จ่ายสะสม 34,310.23 ล้านบาท [11]

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนคนเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งแต่ละเฟส

โครงการคนละครึ่ง	จำนวนสิทธิทั้งหมด	จำนวนผู้ร่วมโครงการ	ร้อยละ(%)
เฟส 1	10 ล้านคน	9.5 ล้านคน	95%
เฟส 2	15 ล้านคน	14.79 ล้านคน	98.6%
เฟส 3	28 ล้านคน	27.98 ล้านราย	99.93%
เฟส 4	29 ล้านคน	26.38 ล้านราย	90.96%
เฟส 5	26.5 ล้านคน	24.02 ล้านราย	90.64%

2.2 โครงการเราชนะ โครงการเราชนะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือด้วยการลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดระลอกใหม่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยจะสนับสนุนวงเงินช่วยเหลือให้แก่ประชาชน จำนวนประมาณ 31.1 ล้านคน วงเงินไม่เกิน 3,500 บาทต่อคนต่อเดือน เป็นระยะเวลา 2 โดยวงเงินช่วยเหลือเพื่อลดภาระค่าครองชีพจะก่อให้เกิดการนำไปใช้ เพื่อการใช้จ่ายสำหรับการอุปโภคบริโภค ค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคและค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทาง อันจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ โดยผู้ได้รับสิทธิ์จะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) เป็นผู้มีสัญชาติไทย อายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ณ วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการฯ 2) ไม่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 แห่งกฎหมายว่าด้วยประกันสังคม ทั้งที่มีคุณสมบัติครบและไม่ครบตามเงื่อนไขการได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานจากสำนักงานประกันสังคม ณ วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการฯ 3) ไม่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงาน ลูกจ้าง เจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นใดในหน่วยงานของรัฐที่ได้รับค่าตอบแทนจากหน่วยงานของรัฐโดยตรง ณ วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการฯ 4) ไม่เป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 5) ไม่เป็นผู้รับบำนาญปกติหรือเบี้ยหวัดจากส่วนราชการ 6) ไม่เป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินเกิน 300,000 บาท ตามฐานข้อมูลที่มีล่าสุด 7) ไม่มีเงินฝากรวมกันทุกบัญชีเกิน 500,000 บาท ตามฐานข้อมูลที่มีล่าสุด โดยรูปแบบการจ่ายเงินจะมีลักษณะเป็นการจ่ายรายสัปดาห์ เพื่อให้เกิดการกระจายการใช้จ่ายในแต่ละช่วงเวลาได้ ทั้งนี้ ภาครัฐจะดำเนินการจ่ายเงินให้แก่ผู้ได้รับสิทธิ์ในรูปแบบของวงเงินช่วยเหลือผ่าน 3 ช่องทาง ดังนี้ 1) กลุ่มผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะได้รับวงเงินช่วยเหลือตลอดระยะเวลาโครงการฯ ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (รวมความช่วยเหลือที่ได้รับจากรัฐไปแล้ว) โดยแบ่งเป็น กลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท/ปี ได้รับอยู่แล้ว 800 บาท/เดือน และกลุ่มที่มีรายได้เกิน 30,000 แต่ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี ได้รับอยู่แล้ว 700 บาท/เดือน 2) กลุ่มผู้ที่มีแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” ที่ให้ความยินยอมให้นำข้อมูลไปประมวลผลหรือเปิดเผยเพื่อ ดำเนินมาตรการอื่น ๆ ของรัฐได้(กลุ่มผู้ที่มีแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง”ฯ) กำหนดจะได้รับวงเงินช่วยเหลือผ่านระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยภาครัฐ (g-Wallet) แอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” เป็นรายสัปดาห์จำนวน 1,000 บาทต่อสัปดาห์วงเงินต่อคนตลอดระยะเวลาโครงการ 3) กลุ่มผู้ที่ไม่ใช่ข้อมูลอยู่ในระบบฐานข้อมูลกลุ่มผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและกลุ่มผู้ที่มีแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง”ฯ (กลุ่มผู้ที่ไม่ใช่ข้อมูลฯ) หลังจากลงทะเบียนผ่านเว็บไซต์ www.เราชนะ.com และผ่านการคัดกรองตามเกณฑ์ที่กำหนด จะต้องยืนยันตัวตนผ่านระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยภาครัฐ (g-Wallet) แอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” ก่อน จึงจะได้รับวงเงินช่วยเหลือเป็นรายสัปดาห์ จำนวน 1,000 บาทต่อสัปดาห์ วงเงินต่อคนตลอดระยะเวลาโครงการ กลุ่มผู้ที่ไม่ใช่ข้อมูลฯ สามารถตรวจสอบสิทธิ์ผ่านเว็บไซต์ www.เราชนะ.com [12]

3. ภาวะภาษีของประชาชนและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ

3.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชนทั่วไป ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะตามประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 382 (พ.ศ 2565) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ตามข้อที่ ข้อ 1 กำหนดให้เงินได้ที่ผู้มีเงินได้ ที่ได้รับเป็นเงินสนับสนุนหรือประโยชน์อื่น

ได้จากภาครัฐ เป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตาม (6) ประโยชน์อื่นใดที่ได้รับเป็นค่าอาหารค่าเครื่องดื่มและค่าซื้อสินค้าหรือบริการที่ได้ใช้จ่ายผ่านระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยภาครัฐ ตามโครงการคนละครึ่ง โครงการคนละครึ่ง ระยะที่ 2 และโครงการคนละครึ่ง ระยะที่ 3 และตาม (8) เงินสนับสนุนที่ได้รับเป็นค่าครองชีพตามโครงการเราชนะ ดังนั้น บุคคลธรรมดาที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะ จึงไม่มีภาระภาษีจากเงินสนับสนุนที่ได้รับจากภาครัฐตามโครงการคนละครึ่งและโครงการเราชนะ [13]

3.2 ภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ภาระภาษีมูลค่าเพิ่มของร้านค้าที่ได้เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ หากมีรายได้มากกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปีภาษี จำเป็นต้องยื่นภาษีมูลค่าเพิ่มด้วย โดยจัดทำรายงานภาษีขาย รายงานภาษีซื้อ เพื่อยื่นแบบ ภ.พ.30 นำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มทุกเดือน และชำระภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ตามมาตรา 83 แห่งประมวลรัษฎากร กรณีการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มผู้ประกอบการร้านค้าที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม หากมีรายได้เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปีภาษีหรือวันใดที่มีรายได้ถึง 1.8 ล้านบาท มีหน้าที่ยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ภ.พ. 01 ก่อนวันเริ่มประกอบกิจการหรือภายใน 30 วันนับแต่วันที่มียาได้เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี [14]

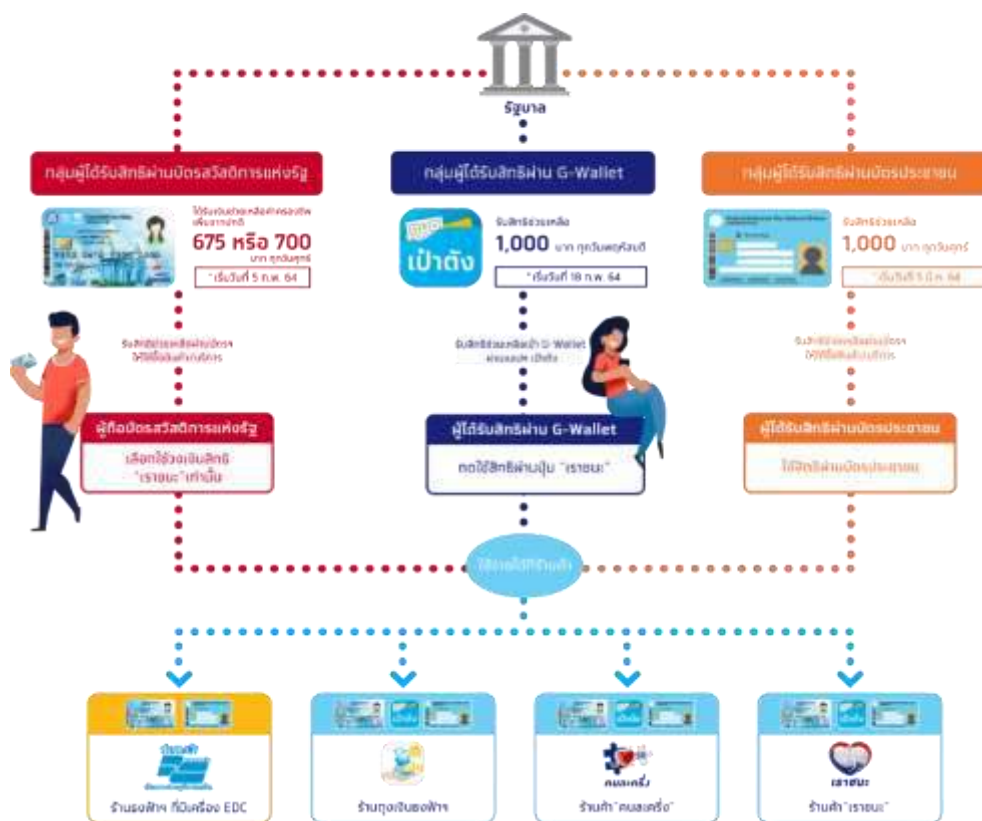
3.3 ตัวอย่างการคำนวณภาษีของโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ

3.3.1 การคำนวณภาษีของโครงการคนละครึ่ง

[15]

3.3.2 ตัวอย่างการใช้จ่ายในโครงการเราชนะ

[16]

4. การวิเคราะห์ SWOT Analysis สำหรับผู้ประกอบการและประชาชนในโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ

SWOT Analysis คือเครื่องมือที่ช่วยในการวางกลยุทธ์ของธุรกิจ ส่วนใหญ่ถูกใช้เพื่อช่วยวางตำแหน่งทางการตลาดของธุรกิจ โดย SWOT สามารถปรับใช้ได้กับทั้งผลิตภัณฑ์ ตลาด และการบริการ การวิเคราะห์ SWOT เป็นการระบุและประเมินปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อธุรกิจ SWOT อันประกอบไปด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ซึ่งจะทำให้ธุรกิจเห็นถึงสถานการณ์ จากทั้งภายในและภายนอกได้อย่างชัดเจน และช่วยประกอบการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ ผู้เขียนจึงนำ SWOT Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์โครงการคนละครึ่ง - เราชนะ เพื่อให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมและผลลัพธ์ของโครงการสวัสดิการแห่งรัฐที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและเยียวยาช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีขอบเขตการศึกษาคือ ประชาชนและผู้ประกอบการร้านค้าที่อาศัยอยู่บริเวณรอบมหาวิทยาลัย

โดยสามารถวิเคราะห์ SWOT Analysis สำหรับผู้ประกอบการและประชาชนในโครงการคนละครึ่ง – เราชนะ ได้ดังนี้

4.1 SWOT ANALYSIS ผู้ประกอบการและประชาชนในโครงการคนละครึ่ง

4.1.1 SWOT ANALYSIS ผู้ประกอบการที่ได้เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง

S : Strength (จุดแข็ง)	W : Weakness (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● โครงการคนละครึ่งได้เข้าร่วมร้านค้าที่เป็น Grab Delivery ทำให้สะดวกต่อการซื้อขาย ● ประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น ● สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้ารอรับเงินโอนจากโครงการคนละครึ่งข้ามวันหรือประมาณ 3 วันทำการ ทำให้ร้านค้าไม่มีเงินทุนหมุนเวียน ● แอปพลิเคชันเป่าตั้งหรือถูงเงินเมื่อมีจำนวนประชาชนใช้จำนวนมาก ทำให้เกิดความไม่เสถียรของอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ● ร้านค้าทาง Delivery ได้มีระยะเวลาจำกัดในการรับคำสั่งซื้อจากโครงการคนละครึ่ง ภายในระยะ 10 นาที
O : Opportunity (โอกาส)	T : Threat (อุปสรรค)
<ul style="list-style-type: none"> ● สามารถเพิ่มยอดขายจากการเข้าร่วมโครงการได้ ● สามารถทำให้ร้านค้าที่ขายเฉพาะ Delivery ได้มีโอกาสรับรายได้จากการเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งจากยอดซื้อ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้าไม่รู้วิธีในการชำระภาษีอย่างถูกต้อง ● ผู้ประกอบมีระยะเวลาที่ล่าช้า ในการรอผลประเมินการอนุมัติการเข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง จากธนาคารที่รับผิดชอบ
<ul style="list-style-type: none"> ● พ่อค้าแม่ค้ารายย่อยมีโอกาสเพิ่มรายได้ จากโครงการที่เข้าร่วม ● ทำให้พ่อค้าแม่ค้าเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น ● ทำให้ประเทศก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสดได้รวดเร็ว 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้ประกอบการต้องมี Smart Phone ที่ทันสมัย และมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียร

4.1.2 SWOT ANALYSIS ประชาชนที่ได้เข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง

S : Strength (จุดแข็ง)	W : Weakness (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● ประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น ● สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> ● แอปพลิเคชันเป่าตั้งหรือถูเงินเมื่อมีจำนวนประชาชนใช้จำนวนมาก ทำให้เกิดความไม่เสถียรของอินเทอร์เน็ต ● หากไม่ใช่สิทธิ์คนละครึ่งภายใน 14 วัน จะโดนระงับสิทธิ์ ● ในบางครั้งไม่สามารถลงทะเบียนผ่านมือถือได้ จึงต้องเดินทางไปธนาคารด้วยตนเอง ● ไม่สามารถใช้โครงการคนละครึ่งในห้างสรรพสินค้าได้
O : Opportunity (โอกาส)	T : Threat (อุปสรรค)
<ul style="list-style-type: none"> ● สามารถให้ประชาชน/ผู้บริโภคมักมีการจับจ่ายใช้สอยกันมากขึ้น ● ทำให้ประเทศก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสดได้รวดเร็ว ● ทำให้ประชาชน/ผู้บริโภครู้จักรายค้าที่หลากหลาย 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนบางกลุ่มเข้าไม่ถึงสิทธิ์ เนื่องจากลงทะเบียนไม่สำเร็จ สาเหตุจากไม่มี Smart Phone จึงไม่สามารถใช้สิทธิ์ของโครงการได้ ● ประชาชนบางกลุ่มที่ลงทะเบียนได้ แต่ไม่เงินในการเติมเข้าแอปพลิเคชันเป่าตั้ง

4.1.3. การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS สำหรับผู้ประกอบการที่มีเคยเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งและเคยเข้าร่วมโครงการแต่ปัจจุบันมิได้เข้าร่วม

S : Strength (จุดแข็ง)	W : Weakness (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้าไม่ต้องสำรองเงินทุนหมุนเวียน ● ร้านไม่มีปัญหาเรื่องระบบจ่ายช้า และเกิดความไม่เสถียรของอินเทอร์เน็ต ● ส่วนมากลูกค้าประจำเต็มใจที่จะจ่ายเงินสด 	<ul style="list-style-type: none"> ● ลูกค้าเลือกเข้าร้านที่เข้าร่วมโครงการคนละครึ่งมากกว่าร้านค้าที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ● ร้านค้าที่ไม่เข้าร่วมโครงการมีรายได้ที่ลดลง ● ร้านค้าไม่สะดวกต่อการเตรียมสินค้าไว้เป็นจำนวนมากเพื่อรองรับผู้บริโภคที่เข้าร่วมโครงการที่เป็นจำนวนมาก ● ร้านค้าไม่สะดวกที่จะเปิดบัญชีกับธนาคารกรุงไทย

O : Opportunity (โอกาส)	T : Threat (อุปสรรค)
<ul style="list-style-type: none"> ● รายได้ของผู้ประกอบการไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องเสียภาษีย้อนหลัง ● เกิดการหลีกเลี่ยงภาษี 	<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้าตระหนักถึงเรื่องการถูกเรียกภาษีย้อนหลัง ● ร้านค้าบางประเภทไม่เข้าเงื่อนไขของรัฐบาล ● ผู้ประกอบการร้านอาหารคิดว่าเมื่อราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้นจึงไม่คุ้มค่ากับการเข้าร่วมโครงการ

4.1.4. การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS สำหรับประชาชนที่มีเคยเข้าร่วมโครงการคนละครึ่ง และเคยเข้าร่วมโครงการแต่ปัจจุบันไม่ได้เข้าร่วม

S : Strength (จุดแข็ง)	W : Weakness (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนบางกลุ่มไม่ลงทะเบียน เพราะเหตุผลส่วนตัว ● ประชาชนบางกลุ่มเป็นผู้มีฐานะ ซึ่งไม่เดือดร้อนทางการเงิน จึงไม่สนใจเข้าร่วมโครงการเพราะมีทุนทรัพย์ที่เพียงพอ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้สูงอายุไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี ● ไม่สะดวกเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว
O : Opportunity (โอกาส)	T : Threat (อุปสรรค)
<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนรอใช้สิทธิโครงการอื่น ที่ไม่ใช่โครงการคนละครึ่ง 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ไม่สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการได้ ● ระบบเว็บล่ม และสัญญาณไม่เสถียร ● การแข่งขันในการลงทะเบียนเพื่อรับสิทธิโครงการคนละครึ่ง

4.2 การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS สำหรับผู้ประกอบการและประชาชนในโครงการเราชนะ

4.2.1 SWOT ANALYSIS ผู้ประกอบการที่ได้เข้าร่วมโครงการเราชนะ

S : Strengths (จุดแข็ง)	W : Weaknesses : (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● ลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชน ช่วยเหลือค่าครองชีพกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 	<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้ารอรับเงินโอนจากโครงการเราชนะ ในวันถัดไปโดยประมาณ 1-2 วัน ทำให้ร้านไม่มีเงินทุนหมุนเวียน

<ul style="list-style-type: none"> ● ประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน ● ประชาชนผู้ที่ไม่สามารถโทรและบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สามารถใช้จ่ายผ่านบัตรประชาชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้าที่ขายสินค้าประเภททองคำ ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้
O : Opportunities : (โอกาส)	T : Threats : (อุปสรรค)
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายของภาคครัวเรือน พื้นฟูเศรษฐกิจในประเทศ ● ทำให้รัฐบาลจัดเก็บภาษีในประเทศจากร้านค้าได้มากขึ้น ● เพิ่มรายได้ให้กับพ่อค้าแม่ค้ารายย่อย ที่อาจขายไม่ได้ในช่วงที่ประชาชนยังไม่กล้านำเงินออกมาใช้จ่าย ทำให้ขายสินค้าได้เยอะขึ้น ● การใช้จ่าย Cashless เงินจากรัฐจะส่งตรงถึงร้านค้า และจะทำให้ไทยเข้าสู่ Cashless Society (สังคมไร้เงินสด) ได้เร็วขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● การใช้งานอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันเป่าตั้งไม่เสถียร ● หากไม่มีอินเทอร์เน็ต ไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่มีบัตรประชาชนก็ไม่สามารถใช้สิทธิโครงการเราชนะได้ ● ร้านค้าบางร้านไม่ทำปฏิบัติตามระเบียบของโครงการ ทำการรับแลกเป็นเงินสดแทนการซื้อสินค้า

4.2.2 SWOT ANALYSIS ประชาชนที่ได้เข้าร่วมโครงการเราชนะ

S : Strengths (จุดแข็ง)	W : Weaknesses : (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● ลดภาระค่าครองชีพให้แก่ประชาชน ช่วยเหลือค่าครองชีพกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ● ประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน ● ประชาชนผู้ที่ไม่สามารถโทรและบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สามารถใช้จ่ายผ่านบัตรประชาชนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● วงเงินของผู้ใช้ที่สามารถใช้ได้มีจำนวนจำกัด ● ระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการน้อย
O : Opportunities : (โอกาส)	T : Threats : (อุปสรรค)
<ul style="list-style-type: none"> ● ช่วยกระตุ้นการใช้จ่ายของภาคครัวเรือน พื้นฟูเศรษฐกิจในประเทศ ● ทำให้ประเทศก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสดได้รวดเร็ว 	<ul style="list-style-type: none"> ● การใช้งานอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันเป่าตั้งไม่เสถียร ● หากไม่มีอินเทอร์เน็ต ไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่มี

<ul style="list-style-type: none"> ● ทำให้ร้านค้ามีโอกาสในการขายสินค้าได้มากขึ้น 	<p>บัตรประชาชนก็ไม่สามารถใช้สิทธิโครงการเราชนะได้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สินค้ามีราคาแพงขึ้น ● หากใช้เงินโครงการเราชนะตามที่กำหนดไม่หมด รัฐบาลจะเก็บคืน
---	---

4.2.3 การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS ผู้ประกอบการที่มีเคยเข้าร่วมโครงการเราชนะและเคยเข้าร่วมโครงการแต่ปัจจุบันมิได้เข้าร่วม

S : Strengths (จุดแข็ง)	W : Weaknesses : (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● การซื้อขายสะดวก ไม่ต้องรอรับเงินโอนจากโครงการเราชนะทำให้ไม่ต้องสำรองเงินทุนหมุนเวียน ● ร้านค้าไม่ได้รับผลกระทบเรื่องแอปพลิเคชันที่ไม่เสถียร 	<ul style="list-style-type: none"> ● รัฐบาลจัดเก็บภาษีได้น้อยลง เนื่องจากร้านค้าไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ● ร้านค้าไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมโครงการตั้งแต่แรก เนื่องจากกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่มากเกินไป
O : Opportunities : (โอกาส)	T : Threats : (อุปสรรค)
<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้าที่ไม่เข้าระบบภาษีอาจเลี่ยงภาษีได้ ● ไม่จำกัดประเภทสินค้าที่ขาย ● ผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ร้านค้ามีรายได้ลดลงในช่วงที่มีโครงการเราชนะเข้ามา เนื่องจากประชาชนเลือกใช้ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการมากกว่า ● ร้านค้ามีคุณสมบัติไม่เข้าเงื่อนไขของรัฐบาล

4.2.4 การวิเคราะห์ SWOT ANALYSIS ประชาชนที่มีเคยเข้าร่วมโครงการเราชนะและเคยเข้าร่วมโครงการแต่ปัจจุบันมิได้เข้าร่วม

S : Strengths (จุดแข็ง)	W : Weaknesses : (จุดอ่อน)
<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนสามารถใช้จ่ายด้วยเงินสดและสามารถโอนชำระได้ สามารถตรวจสอบยอดเงิน ณ เวลานั้นได้เลย ● การซื้อขายสะดวก ไม่ต้องรอรับเงินโอนจาก 	<ul style="list-style-type: none"> ● การแข่งขันในการลงทะเบียนเพื่อรับสิทธิโครงการเราชนะ ● ผู้สูงอายุไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี ● ไม่สะดวกเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว

<p>โครงการเราชนะทำให้ไม่ต้องสำรองเงินทุน หมุนเวียน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนส่วนใหญ่เต็มใจที่จะจ่ายด้วยเงินสด 	
<p>O : Opportunities : (โอกาส)</p>	<p>T : Threats : (อุปสรรค)</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนรอใช้สิทธิโครงการอื่น ที่ไม่ใช่โครงการเราชนะ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประชาชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ ไม่สามารถสมัครเข้าร่วมโครงการได้ ● ประชาชนที่มีเงินได้พึงประเมินเกิน 300,000 บาท ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ ● ประชาชนที่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ ● ระบบล่ม และสัญญาณไม่เสถียร

บทสรุป

การศึกษาค้นเรื่องวิเคราะห์ SWOT Analysis ของโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ กับภาวะภาษีที่ต้องรู้ของประชาชนและร้านค้าที่เข้าร่วมในโครงการคนละครึ่ง – เราชนะ ผลการศึกษาพบว่า มีผู้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการคนละครึ่งมากกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนสิทธิ์ทั้งหมด โดยประชาชนได้มีการประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น ทำให้ประชาชนหรือผู้บริโภคมีการจับจ่ายใช้สอยกันมากขึ้น ส่วนโครงการเราชนะมีผู้ประกอบการเข้าร่วมมากกว่า 371,354 ราย และมีประชาชนสนใจเข้าร่วมโครงการกว่า 32.8 ล้าน โดยผลการศึกษาทำให้พบว่าโครงการคนละครึ่ง-เราชนะ ได้มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังต่อไปนี้

1. จุดแข็งของโครงการคนละครึ่ง-เราชนะ คือ ผู้ประกอบการหรือร้านค้าใดที่เข้าร่วมโครงการจะเป็นแรงดึงดูดให้ลูกค้าเข้าซื้อสินค้าหรือบริการเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากลูกค้าสามารถซื้อสินค้าหรือบริการได้ในราคาที่ถูกลงส่งผลให้การตัดสินใจซื้อของลูกค้านั้นเป็นไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้น โดยส่งผลให้เกิดโอกาสต่อผู้ประกอบการมากขึ้นไม่ว่าจะเป็น การที่ร้านค้าสามารถเพิ่มยอดขายจากการเข้าร่วมโครงการ พ่อค้าแม่ค้ารายย่อยมีโอกาสเพิ่มรายได้ ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนของร้านค้าย่อยเพิ่มมากขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งโครงการนี้เป็นอีกหนึ่งโครงการประสบความสำเร็จ เนื่องจากได้ช่วยเหลือประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ทางรัฐบาลควรมีโครงการในลักษณะเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนมีการจับจ่ายใช้สอยมากยิ่งขึ้น สามารถเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการรายย่อยส่งผลให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนภายในประเทศเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. จุดอ่อนของโครงการคนละครึ่ง-เราชนะ คือ ในการรับเงินของผู้ประกอบการจากแอปพลิเคชัน เป้าตั้งมีความล่าช้า ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยที่เข้าร่วมโครงการไม่มีเงินทุนสำรองมากเพียงพอ โดยจุดอ่อนสำหรับประชาชนทั่วไปที่เห็นได้ชัด คือ การชำระค่าสินค้าสำหรับประชาชนต้องใช้ Smart Phone ในการจ่ายชำระค่าสินค้าจึงทำให้ผู้ที่ไม่มี Smart Phone ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ์ได้ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และในการจะใช้สิทธิ์ต้องทำการเติมเงินในแอป เป้าตั้ง ก่อนจึงจะสามารถซื้อสินค้าได้ ทำให้เกิดอุปสรรค คือ ประชาชนบางกลุ่มเข้าไม่ถึงสิทธิ์ เนื่องจากลงทะเบียนไม่สำเร็จ สาเหตุจากไม่มี Smart Phone จึงไม่สามารถใช้สิทธิ์ของโครงการได้ หรือหากลงทะเบียนสำเร็จแต่ไม่เงินในการเติมเข้าแอปพลิเคชัน เป้าตั้ง ก็จะทำให้เสียสิทธิ์ไป ดังนั้น ทางรัฐบาลควรปรับการลงทะเบียนให้ครอบคลุมถึงประชาชนที่ไม่มี Smart Phone หรือผู้สูงอายุที่ใช้งานไม่เป็นให้เข้าถึงสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการได้ด้วย และควรมีการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพให้แอป เป้าตั้ง ให้มีความเสถียร ใช้งานได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมของโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐโครงการคนละครึ่ง - เราชนะ กับภาวะภาษี สามารถอภิปรายผล ภาวะภาษี ที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ คนละครึ่งและเราชนะได้ดังนี้

1. **กรณีประชาชนผู้ได้รับความช่วยเหลือ** ประชาชนหรือคนธรรมดาทั่วไป ได้รับการสนับสนุนหรือประโยชน์อื่นใด เช่น เงินสนับสนุนผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวตามโครงการคนละครึ่ง โครงการเราชนะ ตามมาตรา 39 และมาตรา 40 จะถือว่าเงินที่ได้และประโยชน์อื่นใดจากการสนับสนุนจากโครงการที่กล่าวมานั้น ไม่ต้องนำมารวมคำนวณเป็นเงินได้พึงประเมินเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. กรณีเป็นร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ

2.1 ภาวะภาษีเงินได้ของร้านค้าที่เข้าร่วมในนามบุคคลธรรมดา ผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งเข้าร่วมโครงการรัฐต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น คนละครึ่ง เราชนะ เรารักกัน ซึ่งเงินได้ที่ได้รับการขายสินค้าหรือบริการทั้งที่ได้รับจากแอปพลิเคชันถุงเงินและรับเป็นเงินสด ถือเป็นเงินได้มาตรา 40 (8) รวมทั้งเงินได้อื่นตลอดปีภาษีถือเป็นรายได้ และหากมีรายได้ถึงเกณฑ์จะต้องยื่นแบบภาษี และคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี (ภ.ง.ด.90) โดยยื่นแบบแสดงรายการภายในวันที่ 31 มีนาคม ของปีภาษีถัดไป หากผู้ประกอบการได้รับเงินได้พึงประเมินดังกล่าวระหว่างเดือนมกราคมถึงมิถุนายนของปีภาษี ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี (ภ.ง.ด.94) เพิ่มอีกด้วยโดยยื่นแบบแสดงรายการภายในวันที่ 30 กันยายน ของปีภาษีนั้น [17]

2.2 ภาวะภาษีเงินได้ของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการในนามนิติบุคคล ปัจจุบันยังไม่มีกรณียกเว้นภาษีให้สำหรับผู้ประกอบการร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการที่จดทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการและ

ชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลปีละ 2 รอบ ได้แก่การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลครึ่งปี (ภ.ง.ด.51) ภายใน 2 เดือนนับจากหกเดือนแรกของรอบระยะเวลาบัญชี และการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลสิ้นปี ภ.ง.ด. (50) ภายในระยะเวลา 150 วันนับจากวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี โดยหลักฐานที่ผู้ประกอบการต้องกำหนดให้มีเพื่อประกอบการการยื่นแบบแสดงรายการและการตรวจสอบในภายหลัง ได้แก่ งบการเงิน และสมุดบัญชีตามที่พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 กำหนดไว้ [18]

2.3 ภาระภาษีมูลค่าเพิ่ม กรณีที่ผู้ประกอบการที่รายได้เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภ.พ.30) โดยจัดทำรายงานภาษีขาย รายงานภาษีซื้อ เพื่อยื่นแบบที่เรียกว่า ภ.พ.30 นำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มทุกเดือน และชำระเงินภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

3. **กรณีภาครัฐ** จากโครงการสวัสดิการแห่งรัฐที่จัดตั้งขึ้น ตัวอย่างเช่น โครงการคนละครึ่ง – เราชนะ ที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษา ด้านภาระภาษีมีผลต่อภาครัฐคือ ภาครัฐสามารถตรวจสอบผู้ประกอบการร้านค้าและประชาชนที่ไม่เคยเข้าสู่ระบบภาษีได้เข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น ทั้งยังส่งผลให้รัฐจัดเก็บภาษีได้มากขึ้นและรัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. กรมสรรพากรควรให้เจ้าหน้าที่ด้านภาษีของแต่ละท้องที่ออกให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้ประกอบการร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งส่วนใหญ่อาจจะยังไม่เข้าใจว่าตนเองมีหน้าที่ทางภาษีอะไร ต้องทำอย่างไร ผู้ประกอบการร้านค้าจะได้มีความเข้าใจภาระภาษีของตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการเรียกเก็บภาษีย้อนหลังใน

อนาคต หากสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจได้ ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะสะท้อนกลับมายังรัฐบาลอาจมีแนวโน้มลดน้อยลง

2. ควรศึกษาความคิดเห็นหรือความพึงพอใจต่อโครงการคนละครึ่ง-เราชนะของประชาชนหลายกลุ่ม อาชีพและร้านค้าหลากหลายประเภทเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน

3. รัฐควรมีแนวทางการช่วยเหลือเพิ่มเติมสำหรับประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิได้ เนื่องจากไม่มี Smart Phone อาจเป็นการส่งมอบหน้าที่ลงทะเบียนให้แก่ผู้นำชุมชนหรือผู้นำเขตในการลงทะเบียนเพื่อรับสิทธิแทนประชาชน

บรรณานุกรม

- [1] กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). Covid - 19 ต่อภาคการท่องเที่ยวไทย แลกระทบและแนวทางการแก้ปัญหา. สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก https://www.mots.go.th/download/BannerLink/PBVol01Covid_DigitalEd.pdf
- [2] รัฐบาลไทย. (21 ธันวาคม 2563). กระทรวงการคลังชี้แจงโครงการคนละครึ่ง. สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/37771?fbclid=IwAR2LH3beSx2gw7iFUwBcvK3-3zlaCjmlZUxCR-jpSIB6_UcSOAMfKrJ5Cgg
- [3] วีระเดช คชเสนีย์. (6 พฤษภาคม 2565). ภาษีโครงการคนละครึ่งไม่มีจริง. เข้าถึงได้จาก NNT สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220506142956549?fbclid=IwAR32DLVYo9mUBe_dKPzbsZSvIttLCu-ca6udx5vS6VPLR-5vlXYW-zdpMkU
- [4] กรมสรรพากร. (21 พฤศจิกายน 2563). ประเภทเงินรายได้ที่ต้องเสียภาษี. เข้าถึงได้จาก กรมสรรพากร, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก https://www.rd.go.th/553.html?fbclid=IwAR3_RfrwE3l0F4cl-X5Tmb_qfjFpdg2iXVfoeRjHb42_NpTKAqtKmtozbHg
- [5] กรมสรรพากร. (14 พฤศจิกายน 2563). ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้จากกำสุทธิ. เข้าถึงได้จาก กรมสรรพากร, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/831.html>
- [6] กรมสรรพากร. (28 พฤศจิกายน 2563). ผู้มีหน้าที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และกำหนดเวลาการจดทะเบียน. เข้าถึงได้จาก กรมสรรพากร, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/7061.html>
- [7] อานันท์ เกียรติสารพิภพ. (12 2564). โครงการคนละครึ่ง. เข้าถึงได้จาก หอสมุดรัฐสภา, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://library.parliament.go.th/th/radioscript-rr2564-dec1?fbclid=>

lwAR0UZ9Tjld22gqbyw6X7EsK7192tJhrl2F7G6VdxsAAcb5nXWoDdSocoMQ

- [8] เวิร์คพ้อยท์เดย์. (2563 ธันวาคม 2563). *กรม. ผ่าน 'คนละครึ่ง' เฟส 2 อีก 5 ล้านสิทธิ์ ลงทะเบียน 16 ธ.ค.นี้ เฟสแรกได้เพิ่ม 500 บาท*. เข้าถึงได้จาก Workpoint Today, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://workpointtoday.com/half-half-ph2-02/>
- [9] ไทยรัฐออนไลน์. (25 ธันวาคม 2564). *อัปเดตโครงการ "คนละครึ่งเฟส 3" ย้ำอย่าลืมใช้สิทธิ์ก่อนวันที่ 31 ธ.ค.นี้*. เข้าถึงได้จาก ไทยรัฐออนไลน์, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/business/economics/227300>
- [10] กรุงเทพธุรกิจ. (25 มกราคม 2565). *"คนละครึ่งเฟส 4" สรุปมาให้แบบครบจบ เข้าใจง่ายๆ รายเก่า-รายใหม่ ต้องรู้*. เข้าถึงได้จาก Bangkokbiznews, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/984430>
- [11] กรุงเทพธุรกิจ. (18 ตุลาคม 2565). *คนละครึ่งเฟส 5 หยอดเขตวันไหน คลังฯ อัปเดตวัน-เวลาดิ้นสุดโครงการ*. เข้าถึงได้จาก กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/news-update/1032870>
- [12] กระทรวงการคลัง. (19 มกราคม 2564). *ข่าวกระทรวงการคลัง*. เข้าถึงได้จาก สำนักเศรษฐกิจการคลัง, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.mof.go.th/th/view/file/76403becbd7d1ccdb2ed9a096e4def40590d51f91f06260c47>
- [13] กรมสรรพากร. (18 พฤษภาคม 2565). *กฎกระทรวง ฉบับที่ 382*. เข้าถึงได้จาก กรมสรรพากร, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/user_upload/kormor/newlaw/MR382.PDF
- [14] สุรีย์ ศิลาวงษ์. (26 มกราคม 2565). *ร้านค้า "คนละครึ่ง" ต้อง "ยื่นภาษี" อย่างไร มีรายได้เท่าไรถึง "เสียภาษี"?* เข้าถึงได้จาก กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก https://www.bangkokbiznews.com/business/984529?fbclid=IwAR2NqkAhnlt4tk3Wjmk06l8CEb7Obn_NiySdBMD5PPVukDtSUOAHL9blns
- [15] คนละครึ่ง. (2565). *ตัวอย่างการใช้จ่ายในโครงการคนละครึ่ง*. เข้าถึงได้จาก คนละครึ่ง, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.xn--42caj4e6bk1f5b1j.com/?fbclid=IwAR1e3u3Qb52T2MEd-3PMdQAlNL5Md5yBgLO59Pu9c6NWob5LWbvY6zagBi0>
- [16] เราชนะ. (2564). *ตัวอย่างการใช้จ่ายในโครงการเราชนะ*. เข้าถึงได้จาก เราชนะ, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก https://xn--b3c4a2a6ch6f.com/?fbclid=IwAR1B_AdJixplvYmJwWGLLu5YTXjppxFVayv

5D5whRhwYrlzGFCQM5qcywok

[17] กรมสรรพากร. (21 พฤศจิกายน 2563). *ผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องยื่นแบบ*. เข้าถึงได้จาก กรมสรรพากร, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/558.html>

[18] กรมสรรพากร. (14 พฤศจิกายน 2563). *การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี*. เข้าถึงได้จาก กรมสรรพากร, สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/840.html>

บุคลากรกรม

[1] รัชณี แวงวรรณ. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชวัลนุช เมืองโคตร. ผู้สัมภาษณ์. ร้านลุงโอดข้าวมันไก่ ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

[2] นิต พงษ์วงษ์. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชุตินญา มังคะรัตน์. ผู้ให้สัมภาษณ์. ร้านน้ำเพชร ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

[3] เตือนใจ ละอองคำ. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชวัลนุช เมืองโคตร. ผู้สัมภาษณ์. ร้านขนมเบื้องชาววังพิษณุโลก ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

[4] เยาวภา ทองเพ็อง. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชุตินญา มังคะรัตน์. ผู้ให้สัมภาษณ์. ร้านพี่เมย์ลูกชิ้นทอด ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

[5] แพง ยิ่งยืน. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชวัลนุช เมืองโคตร. ผู้สัมภาษณ์. ร้านลุงเงินถึงทอง ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

[6] กมลชนก นามเชียงใหม่. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชุตินญา มังคะรัตน์. ผู้ให้สัมภาษณ์. ร้านพี่กะแพนกาแฟโบราณ ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

[7] บุญโฮม บุญชุติน. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชวัลนุช เมืองโคตร. ผู้สัมภาษณ์. ร้านวันชัยของชำ ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

[8] เสาวณี คุณกลาง. ผู้ให้สัมภาษณ์. ชุตินญา มังคะรัตน์. ผู้ให้สัมภาษณ์. ร้านโชคชัยข้าวราดแกง ตลาดน้อย ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 12 ธันวาคม 2565.

ยูทูบเบอร์ – อินฟลูเอนเซอร์: อาชีพของคนรุ่นใหม่ เสียภาษีอย่างไรให้ถูกต้อง

Youtuber-Influencer: Career of Young People. How to Pay Taxes Correctly

ศริวิมล เอ็นสุก¹ อภิภาวดี เชิดสันเทียะ¹ อัครวิรัช รอบคอบ² และเกสินี หมั่นไธสง²
Sariwimon Ensuk¹, Apipawadee Cherdsantia¹, Aukkarawit Robkob²
and Kesinee Muenthaisong²

บทคัดย่อ

การเติบโตของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลให้เทคโนโลยีในปัจจุบันมีการเติบโตอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ทำให้เกิดช่องทางและอาชีพใหม่ ๆ ขึ้นในการหารายได้ หนึ่งในอาชีพนั้นก็คือ การค้าขายออนไลน์ และอีกหนึ่งอาชีพที่กำลังเป็นที่นิยมนั่นก็คือ อาชีพยูทูบเบอร์-อินฟลูเอนเซอร์ บทความวิชาการนี้ มุ่งที่จะนำเสนอการเสียภาษีของอาชีพของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน โดยขอบเขตของบทความนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของอาชีพนี้ จึงจำเป็นต้องเสียภาษีแยกตามประเภท พร้อมทั้งปัญหาในการเสียภาษี เพื่อศึกษาภาษีมูลค่าเพิ่ม การหักค่าลดหย่อนที่เกี่ยวข้อง การคำนวณภาษีตามประเภทของเงินได้ ได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามแนวทางการเสียภาษีที่กฎหมายกำหนด จากการศึกษาพบว่าเมื่อมีรายได้ทั้งปี 120,000 บาท ต้องยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการมีรายได้ที่หลากหลายประเภท รวมถึงการเสียภาษีที่ไม่เป็นระบบของการเสียภาษีอย่างถูกต้อง ดังนั้นผู้ประกอบการที่ทำ อาชีพยูทูบเบอร์ อินฟลูเอนเซอร์ ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสียภาษีที่ถูกต้องตามกฎหมายของประมวลรัษฎากร เพื่อป้องกันการเรียกเก็บเบี้ยปรับ จากเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรในภายหลัง

คำสำคัญ: การเสียภาษี, คนรุ่นใหม่, ยูทูบเบอร์-อินฟลูเอนเซอร์

Abstract

The growth of technology today As a result, today's technology is growing rapidly in the digital age. Causing new channels and careers to earn money One of those professions is

¹ นิสิตปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44510

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 44510

¹ Undergraduate Student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

² Assistant Professor Dr., Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

* Corresponding author: E-mail address: Ensuk.302@gmail.com

online trading And another profession that is becoming popular, it is. YouTuber-Influencer Career This academic article Aims to present the taxpayer's career of today's new generation. The scope of this article is a study on the personal income tax of this profession. Therefore, it is necessary to pay tax separately by type. along with the problem of paying taxes to study VAT Related Deductions Calculation of taxes by type of income appropriately and correct according to the tax payment guidelines prescribed by law From the study it was found that when having an annual income of 120,000 baht must submit personal income tax This is mainly due to having a variety of income types. Including paying taxes that are not a system of paying taxes properly Therefore, operators do YouTuber career influencer You should study information about paying taxes according to the law of the Revenue Code. to prevent the collection of fines from the officers of the Revenue Department late

Keywords: New Generation , Taxation , Youtuber-Influencer

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหรือที่เรียกกันว่า ยุคดิจิทัล ระบบการตลาดก็เช่นเดียวกัน ผลกระทบจากเทคโนโลยีทำให้ระบบการตลาดเปลี่ยนแปลงไป ในทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดด ดังนั้นการตลาดจึงต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการรับมือ การค้า การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดโดยใช้เครื่องมือที่ทันสมัยทางเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานของกิจกรรมทางการตลาดกับกลุ่มของเป้าหมาย กิจกรรมที่เป็นการสื่อสาร 2 ทาง จะเป็นกิจกรรมที่นักการตลาดสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคได้ทั่วโลกผ่าน Cloud ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา เช่น การสร้างเว็บไซต์หรือช่องทางการซื้อขายสินค้า [1]

การนำเสนอสินค้าที่ผู้ซื้อทั่วโลกเข้าถึงได้ง่าย เสนอข่าวสารและตัวตนของตัวเอง ในการผลิตรายการให้คนได้ติดตาม เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับรูปแบบเดิม บางรายก็ใช้โอกาสไม่ระมัดระวัง ขาดความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม เทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผู้คนเข้าถึงง่าย ทุกเพศทุกวัย ผู้คนก็จะหมกมุ่นอยู่กับสื่อโซเชียลส่วนใหญ่ โดยบางทีอาจจะไม่รู้ตัวในขณะที่เสพสื่อโซเชียลอยู่จะมีโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้คนหลงเชื่อได้ มีทั้งสร้างสรรค์และทำลาย ในแง่ที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ดีเป็นความรู้ เสนอสิ่งเหมาะสมก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี ในบางกลุ่มก็นำเสนอสิ่งที่ขัดต่อสังคม ศีลธรรม ในการสร้างสรรค์นำเสนองาน อาจจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้เสพสื่อโซเชียลได้ ถ้านำเสนอเรื่องที่มีประโยชน์ แต่ในทางกลับกันก็มีอิทธิพลต่อผู้เสพสื่อโซเชียลเช่นกัน ถ้าผู้นำเสนอนั้นสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่ใช่ความจริงหรือหลอกลวงผู้ใช้โซเชียล [2]

ข้อดีของอาชีพนี้คือ ไม่ต้องลงทุนมากเหมือนเช่น การขายของ เพราะเพียงมีสมาร์ตโฟนที่สามารถถ่ายภาพวิดีโออัปโหลดวิดีโอลงบนยูทูป ให้ผู้อื่นเข้ามาชมได้ มีความเป็นอิสระ ไม่จำเป็นต้องมีออฟฟิศ ในการทำงาน ไม่จำเป็นต้องมีการจัดเก็บสินค้าไว้ เพราะเป็นการนำเสนอด้วยข้อมูลของเรื่องราวเป็นหลัก อีกทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ตัวอย่างเช่น การสอนการแต่งหน้า ซึ่งเป็นเทคนิคที่ทำ

ความเข้าใจยาก ถ้าหากศึกษาจากหนังสือหรือนิตยสาร ก็ไม่สามารถเห็นการลงมือปฏิบัติแต่งหน้าที่ชัดเจน เช่น การเลือกสี การลงสี และน้ำหนักรุ่น-เบา แต่การศึกษาจากยูทูป สามารถทำความเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องนอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมความบันเทิง เช่น เพลง มิวสิควิดีโอ เป็นต้น สามารถติดตามรายการหรือละครต่าง ๆ ย้อนหลังได้

ข้อเสีย อาจจะมีการละเมิดลิขสิทธิ์ เช่น การเอาหนังที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์อัปโหลดลงบนยูทูป และมีการสร้างความเชื่อที่ผิด ๆ โดยการนำความนำเสนอมูลที่ไม่เป็นจริงลงบนยูทูป และในระยะแรกของการสร้างช่องกว่าจะมีผู้ติดตามมากจนสามารถมีรายได้ ยูทูปมีการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์เป็นประจำยูทูปเบอร์ อินฟลูเอนเซอร์จึงจำเป็นต้องอัปเดตข้อมูลอยู่เสมอ [3]

1. เกณฑ์เงินได้ขั้นต่ำในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีของบุคคลธรรมดา

บุคคลทั่วไปที่มีเงินได้เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษี จะมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษี เมื่อมีเงินได้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด ถึงแม้จะมีการคำนวณภาษีแล้วอาจจะมีภาษีต้องชำระเพิ่มเติมในภายหลัง เกณฑ์ขั้นต่ำของเงินได้พึงประเมิน ที่ต้องมีการยื่นแบบแสดงรายการภาษี ดังนี้ (1) บุคคลธรรมดา และผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว มีเงินได้พึงประเมินประเภท 40 (1) หรือเงินเดือนเพียงอย่างเดียว ผู้เป็นโสด 120,000 บาท คู่สมรส 220,000 และเงินได้ประเภทอื่น ผู้เป็นโสด 60,000 บาท คู่สมรส 120,000 บาท (2) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่มีใช้นิติบุคคล หรือคณะบุคคลที่ไม่ใช้นิติบุคคล ที่มีเงินได้เกิน 60,000 บาท และ (3) กองมรดก ที่ยังไม่ได้แบ่งเกิน 60,000 บาท [4]

ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

เนื่องจากบุคคลธรรมดาทั่วไป ได้มีการประกอบอาชีพ กิจการที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เกิดเงินได้ที่หลากหลาย เพื่อความเป็นธรรม ในทางกฎหมายจึงได้มีการจัดประเภทของเงินได้พึงประเมินตามความเหมาะสมเพื่อกำหนดวิธีคำนวณภาษี ตามมาตรา 40 ไว้ดังต่อไปนี้ **มาตรา 40(1)** เงินได้ที่มาจากนายจ้างที่ได้ทำสัญญาว่าจ้างงานกับลูกจ้าง หรือเงินได้จากงานที่ไม่เน้นผลสำเร็จของงาน ที่ได้จ่ายเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา โบนัส ภาษีที่นายจ้างออกให้โดยการอยู่อาศัยที่บ้านพัก โดยลูกจ้างไม่ต้องเสียค่าเช่า เป็นต้น **มาตรา 40(2)** เงินได้ที่ได้จากนายจ้างอื่น ในลักษณะการทำงานแบบอิสระ หรือเงินได้จากงานที่เน้นผลสำเร็จของงาน ก่อนจึงจะได้รับเงิน เช่น ค่านายหน้า ค่าธรรมเนียม โบนัสเงินค่าเช่าบ้าน เงินได้ที่ลูกจ้าง มีการอาศัยอยู่ที่บ้านของนายจ้างโดยไม่เสียค่าเช่า **มาตรา 40(3)** ค่าความนิยม ทรัพย์สินทางปัญญา ค่าลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น หรือเงินได้อื่นมีลักษณะเป็นเงินรายปี อันได้มาจากพนันกรรม หรือคำพิพากษาของศาล **มาตรา 40(4)** เป็นเงินได้ที่ได้จากการนำเงินไปลงทุน ผลตอบแทนจากการลงทุน ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก เงินส่วนแบ่งกำไร เงินปันผล ค่าความนิยม หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือเงินที่กันไว้ร่วมกัน ผลประโยชน์ที่ได้จากโอนการเป็นหุ้นส่วน **มาตรา 40(5)** เงินได้ที่จากการนำเอาทรัพย์สินไปหาผลประโยชน์ แล้วก่อให้เกิดเงินได้ขึ้นมา เป็นผลประโยชน์ เช่น การให้ผู้อื่นเช่าสินทรัพย์ การผิดสัญญาเช่าซื้อสินทรัพย์ หรือการผิดสัญญาซื้อขาย จากเงิน

ผ่าน **มาตรา 40(6)** เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระ (ไม่มีนายจ้าง) คือ วิชาชีพกฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี การประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอิสระอื่น **มาตรา 40(7)** เงินได้จากกรรับเหมา ที่ผู้รับเหมาจัดหาและอุปกรณ์มาเอง และ **มาตรา 40(8)** เงินได้จากอาชีพอื่น ๆ เงินได้จากประกอบธุรกิจการพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง และการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 40(1)-(7)

2. แหล่งที่มาเงินได้และเงินได้ที่ต้องเสียภาษีของยูทูปเบอร์และอินฟลูเอนเซอร์

กระแสการเป็นยูทูปเบอร์ มาแรงเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งรายได้ที่ได้รับจากการเป็นยูทูปเบอร์และอินฟลูเอนเซอร์ นั้นมาจากเงินจากการโฆษณา การรับประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ เป็นต้น และนำรายได้มาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งพิจารณาลักษณะตามรายได้ที่ได้รับ เนื่องจากรายได้แต่ละประเภทสามารถหักค่าใช้จ่ายได้แตกต่างกัน ซึ่งในปัจจุบันสามารถสรุปได้เป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

2.1 รายได้จาก “การเข้าชมยูทูป” (ยอด View) เป็นรายได้ที่ได้รับจากยอดเข้าชมจากคนดูจากข้อมูลของยูทูปเบอร์ในหลายประเทศโดยรวมสรุปได้ว่า การสร้างรายได้จาก “คนดู” ซึ่งสร้างรายได้เฉลี่ย 0.18 USB / 1 Viewer (ประมาณ 6 บาท) [5] ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างที่ยูทูปจะจ่ายเงินให้กับยูทูปเบอร์ เช่น 1) จำนวนของยอดเข้าชมวิดีโอ คือ การนับยอดผู้เข้าชมเมื่อเล่นวิดีโอไปแล้ว 30 วินาทีแรก หากระหว่างนั้นมีการกดข้ามวิดีโอ แต่เวลาการรับชมทั้งหมดเกิน 30 วินาที ก็นับเป็น 1 ยอดผู้รับชม [6] 2) จำนวนคลิกโฆษณา คือ กลุ่มเป้าหมายได้ให้ความสนใจในโฆษณาจาก Youtube และเปิดดูข้อมูลของสินค้าและบริการนั้น ๆ 3) คุณภาพของโฆษณา คือ การที่ผู้ผลิต ผลิตสื่อในรูปแบบวิดีโอ ทำวิดีโอที่แปลกใหม่ออกมา มีการเล่าเรื่องที่น่าสนใจ ทำให้ผู้ชมเข้าชมวิดีโอขึ้นนี้ 4) Adblockers คือ ตัวกรองเนื้อหา และโฆษณาส่วนขยายของเบราว์เซอร์ ซึ่งจะบล็อกโฆษณาทั้งหมดใน Youtube [7] 5) ความยาวของวิดีโอ คือ ความน่าสนใจของวิดีโอ ควรมีความน่าสนใจอยู่ที่ 6 วินาทีแรก และมีความยาวของแต่ละวิดีโอไม่เกิน 7-15 วินาที [8] เมื่อจำนวนผู้เข้าชม 1,000 วิวที่ดู “โฆษณาของยูทูปเบอร์” จะได้รับรายได้จากยูทูป โดยประมาณ 18 ดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 540 บาท) ส่วนรายได้จากคอนเทนต์ของตนเอง ในทุก ๆ 1,000 viewer จะได้รับเงินโดยประมาณ 3-5 USB (สูงสุด 150 บาท) ซึ่งจำนวนดังกล่าว Forbes ได้ประเมินรายได้อยู่ที่ 5 ดอลลาร์สหรัฐฯ [9]

2.2 รายได้จากการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ เป็นรายได้จากการรับรีวิวสินค้าของยูทูปเบอร์ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ 1) กรณีใช้แรงงานตนเองโดยลำพัง รับประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการให้กับผู้ว่าจ้าง ตามสัญญา และทำการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการโดยตนเองโดยไม่มีลูกจ้าง หรือพนักงาน ถือเป็นเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ตามมาตรา 40(2) ว่าด้วยการจ้างแรงงาน 2) กรณีมีการจัดทำสื่อในรูปแบบวิดีโอ ลงทุนอุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจ้างลูกจ้างหรือลูกงาน โดยเจ้าของช่องมีการจ้างจัดทำสื่อในรูปแบบวิดีโอมีการเข้าสถานที่ในการถ่ายทำ และมีการจ้างลูกงานเข้ามาร่วมถ่ายทำด้วยในการประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการถือเป็นเงินได้ตามประมวลรัษฎากรตามมาตรา 40(8) รายได้อื่น ๆ นอกจาก มาตรา 40(1)-40(7) [10]

2.3 รายได้จากการวางโฆษณาวางไว้ในช่อง Youtube เป็นรายได้ที่มาจากโฆษณา Advertising ที่ผู้เข้าชมกดทางยูทูป มีการแบ่งส่วนแบ่งให้กับยูทูปเบอร์ ถ้าหากมียอดติดตามตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป ซึ่งต้องมี

ยอดเข้าชมทุกวิดีโอรวมกันทั้งหมด 4,000 viewer ภายในระยะเวลา 1 ปี ซึ่งจะได้รับรายได้จากบริษัทยูทูป ซึ่งจะจ่ายเข้าบัญชี Google AdSense ของยูทูปเบอร์โดยตรงถ้ายอดผู้รับชม 1,000,000 วิว จะได้รับเงินเฉลี่ยโดยประมาณ 10,000 บาท โดยถือเป็นรายจ่ายที่จะต้องมาหักภาษีตามเงินได้มาตรา 40(8) รายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากมาตรา 40(1)-40(7) เลือกหักตามจริงมีหลักฐานการใช้จ่าย [11]

2.4 รายได้จากการขายสินค้า เป็นรายได้ที่ยูทูปเบอร์มีการผลิตสินค้าอยู่ภายใต้แบรนด์ของตนเอง หรือไม่ก็รับมาและขายออกไป เป็นเงินได้ที่ต้องนำไปเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร อยู่ในหมวดเงินได้ ประเภทที่ 8 คือ เงินได้จากการขายผลิตภัณฑ์ หักค่าใช้จ่ายตามจริงสำหรับร้านค้าที่มีผลิตภัณฑ์ภายใต้แบรนด์ของตนเอง หรือหักค่าใช้จ่ายแบบเหมา 60% สำหรับสินค้าที่มีการรับมาไว้เพื่อขาย ซึ่งเงินได้ประมาณเท่าไร จึงจะต้องยื่นกรมสรรพากร กรมสรรพากรกำหนดว่าผู้มีเงินได้เดือนละ 10,000 บาทหรือปีละ 120,000 บาทต้องยื่นภาษี แต่จะถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษีเมื่อรายได้เดือนละ 25,000 บาท หรือ 300,000 บาท ในปีภาษี [12]

2.5 รายได้จาก Event เป็นรายได้จากการโชว์ตัว รับงานอีเวนต์ ใช้แรงงานตนเอง ค่าใช้จ่ายต่ำ ไม่มีบริษัท ไม่มีลูกงาน ถือเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2 สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นเหมาจ่ายได้ 50% แต่ไม่เกิน 100,000 บาท *กรณีที่มีลูกงาน มีบริษัท ลูกจ้าง นักแสดงอิสระ คือเงินได้ประเภทที่ 8 ต้องเข้าลักษณะที่เป็น การแสดงของนักแสดงละคร ภาพยนตร์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์ นักร้อง กดนตรี นักกีฬาอาชีพ หรือนักแสดง เพื่อความบันเทิงใด ๆ สามารถหักค่าใช้จ่ายในอัตราเหมาจ่าย โดย เงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท 60% เงินได้ส่วนที่เกิน 300,000 บาท 40% แบบที่ 2 ต้องรวมกันต้องไม่เกิน 600,000 บาท หรือหักตามจริง มีหลักฐานค่าใช้จ่าย แยกประเภทรายได้จากอาชีพ ยูทูปเบอร์ อินฟลูเอนเซอร์ [13]

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปประเภทของเงินได้พึงประเมินที่ยูทูปเบอร์-อินฟลูเอนเซอร์ ต้องเสียภาษี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปประเภทเงินได้ที่ยูทูปเบอร์-อินฟลูเอนเซอร์ ต้องเสียภาษี

ประเภทเงินได้	มาตรา	การหักค่าใช้จ่าย
1. รายได้จากยอดผู้รับชม และยอดคนติดตามช่องยูทูปเป็นรายได้จาก ยอดผู้รับชม และคนติดตามช่องยูทูป โดยรายได้จะเกิดขึ้นเมื่อมีคน ติดตาม 1,000 คนขึ้นไป และมีคนดูทุกวิดีโอรวมกันเกิน 4,000 ชั่วโมง ใน 1 ปี	40(8)	หักแบบเหมา 50% แต่ไม่เกิน 100,000 บาท
2. รายได้จากการประชาสัมพันธ์สินค้า เป็นรายได้ที่นายจ้าง จ้างให้ ประชาสัมพันธ์สินค้า ถ้ารับประชาสัมพันธ์สินค้าด้วยตนเอง เป็น การทำงานแลกเปลี่ยนตามปกติ เช่น รีวิวครีม รีวิวอาหาร	40(2)	หักแบบเหมา 50% แต่ไม่เกิน 100,000 บาท
แต่หากผู้ว่าจ้าง จ้างให้ประชาสัมพันธ์สินค้าแบบเหมาจะต้องมีลูก งาน มีการทำสื่อในรูปแบบวิดีโอ มีการจ้างที่มีค่าใช้จ่ายสูง	40(8)	หักค่าใช้จ่ายตามความจริง ต้องมีหลักฐานครบถ้วน

3. รายได้จากการโฆษณา เป็นรายได้จากโฆษณาอิงแอด ที่มักขึ้นมาก่อนเข้าคูวิตีโอ และขณะคูวิตีโอ ก็จะมีโฆษณาขึ้นมา รวมถึงตอนคูวิตีโอด้วย	40(8)	หักค่าใช้จ่ายตามความจริง ต้องมีหลักฐานครบถ้วน
4. รายได้จากการขายสินค้าและบริการ เป็นรายได้จากผลิตภัณฑ์สินค้า ภายใต้แบรนด์ของตนเอง หรือที่มีการรับเข้ามาเพื่อจำหน่ายออกไป		
- ผลิตสินค้าเอง	40(8)	หักค่าใช้จ่ายตามความจริง
- สินค้าที่ซื้อมา	40(8)	หักค่าใช้จ่ายแบบเหมา 60%
5. รายได้จากการชั่วคราว รับงานอีเวนต์ใช้แรงงานตัวเอง ค่าใช้จ่ายน้อย ไม่มีบริษัท ไม่มีลูกจ้าง	40(2)	หักแบบเหมา 50% แต่ไม่เกิน 100,000 บาท

ที่มา: กรุงเทพมหานคร, (2565)

3. ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรที่เกี่ยวข้องกับยูทูปเบอร์-อินฟลูเอนเซอร์

3.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับยูทูปเบอร์ เกณฑ์ขั้นต่ำที่จะต้องยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมิน (ให้พิจารณาจาก มาตรา 56 แห่งประมวลรัษฎากร) คือมีรายได้ตั้งแต่ 120,000 บาทขึ้นไป จะต้องยื่นแบบเพื่อภาษี หากคำนวณด้วยการนำรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายตามหลักการของแต่ละประเภท และหักค่าลดหย่อนส่วนตัวแล้วมีเงินได้สุทธิตั้งแต่ 150,001 บาท ขึ้นไปต้องเสียภาษี [14] ซึ่งการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คำนวณภาษี 2 วิธีเปรียบเทียบกันแล้วเสียภาษีตามวิธีที่คำนวณได้มากกว่า

วิธีที่ 1 คำนวณภาษีจากเงินได้สุทธิ

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะนำรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนมาคูณด้วยอัตราภาษี (อัตราก้าวหน้า) เป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องดังนี้

ตารางที่ 2 อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี 2565

รายได้สุทธิ	เพดานสูงสุดของชั้น	อัตรากาซี	เงินได้สุทธิ	ภาษีสะสมสูงสุดในแต่ละชั้น
1 ถึง 150,000	150,000	5%	ยกเว้น	ยกเว้น
150,001 ถึง 300,000	150,000	5%	7,500	7,500
300,001 ถึง 500,000	200,000	10%	20,000	27,500
500,001 ถึง 750,000	200,000	15%	37,500	65,000
750,001 ถึง 1,000,000	250,000	20%	50,000	115,000
1,000,001 ถึง 2,000,000	1,000,000	25%	250,000	365,000
2,000,001 ถึง 5,000,000	3,000,000	30%	900,000	1,265,000
5,000,001 บาทขึ้นไป	ไม่จำกัด	35%	ไม่จำกัด	ไม่จำกัด

ที่มา: กรมสรรพากร (2565)

วิธีที่ 2 คำนวณภาษีจากเงินได้พึงประเมิน

สำหรับผู้มีเงินได้ประเภทที่ 2 - 8 ตั้งแต่ 120,000 บาทขึ้นไป คำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 แล้วมีภาษีชำระไม่เกิน 5,000 บาท จะได้รับยกเว้นภาษีจากการคำนวณตามวิธีที่ 2 [15]

เงินได้พึงประเมินที่เกี่ยวข้องกับยูทูปเบอร์-อินฟลูเอนเซอร์

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น ตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากรได้มีการแบ่งเงินได้พึงประเมินออกเป็น 8 ประเภท ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการกำหนดค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมกับเงินได้พึงประเมินแต่ละประเภท เพื่อให้การจำแนกประเภทเงินได้พึงประเมินเป็นไปอย่างถูกต้องแล้วผู้มีเงินได้ควรศึกษาข้อกฎหมาย รวมถึงคำพิพากษา ข้อหาหรือภาษีอากรต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาประเภทเงินได้พึงประเมินเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกประเภทเงินได้ในกรณีเสียภาษีอากร

1) รายได้จากการโฆษณา เป็นรายได้จากโฆษณา Google Ads ที่ขึ้นมาก่อนเข้าดูคลิปจริง และขณะเล่นคลิปก็น่าจะมีโฆษณาคั่นขึ้นมา รวมถึงตอนจบคลิปด้วย ซึ่งจัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 (40(8)) คือหักค่าใช้จ่ายตามจริง ต้องมีหลักฐานใช้จ่ายครบถ้วน

2) รายได้จากยอด View และยอดผู้ติดตามบนช่องยูทูป เป็นรายได้ที่มาจากยอดคนเข้ามารับชม และยอดคนติดตามช่องยูทูป โดยรายได้นี้จะเกิดขึ้นเมื่อมียอดติดตามตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป และมียอดคนรับชมทุกคลิปรวมกันเกิน 4,000 ชั่วโมง ภายใน 1 ปี ซึ่งจัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 คือหักค่าใช้จ่ายตามจริง ต้องมีหลักฐานใช้จ่ายครบถ้วน

3) รายได้จากสปอนเซอร์สินค้าภายในคลิป เป็นรายได้ที่มาจากผู้จ้างจ้างให้รีวิวสินค้า ถ้ารับจ้างรีวิวแบบทำคนเดียว เป็นการทำงานแลกเปลี่ยนตามปกติ เช่น รีวิวครีม รีวิวอาหาร จัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2 (40(2)) หักแบบเหมา ร้อยละ 50 แต่สูงสุดไม่เกิน 100,000 บาท แต่ถ้าหากผู้จ้างจ้างให้รีวิว แบบเหมาต้องมีทีมงานโปรดักชัน มีการจ้างทำของที่มีค่าใช้จ่ายสูง จะจัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 คือ หักตามจริง ต้องมีหลักฐานใช้จ่ายครบถ้วน

4) รายได้จากงานอีเวนต์ เป็นรายได้ที่มาจากจ้างให้ออกงานอีเวนต์ จัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2 หักแบบเหมา ร้อยละ 50 แต่สูงสุดไม่เกิน 100,000 บาท หรือถ้าหักจากยูทูปเบอร์ ไปเป็นนักแสดง เมื่อมีการจ้างให้ออกงานอีเวนต์ จะจัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 นักแสดงสาธารณะ คือหักค่าใช้จ่าย 300,000 แรกแบบเหมา ร้อยละ 60 และส่วนที่เกิน 300,000 หักเหมา ร้อยละ 40 แต่รวมทั้งหมดไม่เกิน 600,000 บาท หรือหักตามจริง

5) รายได้จากการขายสินค้าและบริการ เป็นรายได้ที่มาจากผลิตภัณฑ์สินค้าภายใต้แบรนด์ของยูทูปเบอร์เอง หรือที่ซื้อมาขายไป โดยจัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 คือรายได้จากการค้าขาย สำหรับร้านค้าที่ผลิตสินค้าเอง ให้หักค่าใช้จ่ายตามจริง แต่ถ้าสินค้าที่รับซื้อมา ให้หักค่าใช้จ่ายแบบเหมา ร้อยละ 60

6) รายได้จากการการโชว์ตัว เป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ต้องเข้าลักษณะที่เป็น “การแสดงของนักแสดงละคร ภาพยนตร์ วิทยูหรือโทรทัศน์ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬาอาชีพ หรือนักแสดงเพื่อความบันเทิง”

จึงจะหักค่าใช้จ่ายในอัตราเหมาได้ ดังนี้ (ก) เงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท ร้อยละ 60 (ข) เงินได้ส่วนที่เกิน 300,000 บาท ร้อยละ 40 โดยที่การหักค่าใช้จ่ายตาม (ก) และ (ข) รวมกันต้องไม่เกิน 600,000 บาท [16]

3.2 ภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value-Added Tax) เป็นการจัดเก็บภาษีจากมูลค่าของสินค้าหรือบริการที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิตและการจำหน่ายสินค้าหรือบริการนั้น ๆ กล่าวคือ ผลต่างระหว่างราคาของสินค้าหรือบริการที่ผลิตหรือจำหน่าย เทียบกับราคาของสินค้าหรือบริการที่ซื้อมาใช้ในการผลิตหรือในการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ เรียกว่ามูลค่าเพิ่ม ผู้มีหน้าที่เก็บเป็นผู้ประกอบกิจการ และนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่กรมสรรพากร เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2535 พร้อมกับภาษีธุรกิจเฉพาะ ซึ่งการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มของนักแสดงสาธารณะ ผู้จัดให้มีการแสดงและคู่สัญญาที่จัดหานักแสดงมาแสดง มีดังนี้

1) นักแสดงสาธารณะถือเป็นการบริการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามประมวลรัษฎากร มาตรา (1)(ต)

2) การให้บริการในราชอาณาจักรอีกประการหนึ่งคือการจัดให้มีการแสดงของนักแสดงสาธารณะในประเทศไทย จะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร มาตรา 77/1(10) และ มาตรา 77/2(1) ซึ่งค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ในลักษณะเป็นค่าเช่าชมการแสดง หรือค่าตอบแทนอื่นในลักษณะเดียวกัน ยกเว้นการจัดการแสดงเพื่อการกุศลสาธารณะ หรือการแข่งขันกีฬาสมัครเล่น ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 81(1)(๗) และ (๘) [17]

3.3 ภาษีหัก ณ ที่จ่าย

ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax) หรืออาจเรียกสั้น ๆ ว่า ภาษีหัก ณ ที่จ่าย เป็นการจัดเก็บภาษีล่วงหน้า จึงถือเป็นภาษีเงินได้ประเภทหนึ่ง ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้มีหน้าที่หักภาษีไว้ทุกครั้งที่ยจ่ายเงิน โดยภาษีที่หักไว้ผู้มีเงินได้สามารถนำไปเครดิตออกจากภาษีเงินได้ที่ต้องชำระได้ [18] ตัวอย่างเช่น ยูทูบเบอร์ อินฟลูเอนเซอร์ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการเปิดช่องบนยูทูบในสหรัฐอเมริกา ที่เข้าร่วมโปรแกรมพาร์ทเนอร์ (YPP) เมื่อมีรายได้จากยอดคนเข้ามาเข้าชมผ่านโฆษณา โดยจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายซึ่งยูทูบเบอร์ที่เปิดช่องมานานแล้วและที่เพิ่งเปิดใหม่ รวมถึงการก่อสร้างรายได้และการไม่ก่อสร้างรายได้ ต้องเข้าไปกรอกข้อมูลภาษีในแบบฟอร์ม Google AdSense ดังนั้นยูทูบเบอร์ อินฟลูเอนเซอร์ จะมีอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย หลังจากกรอกข้อมูลภาษีสำเร็จแล้ว ซึ่งแบ่งได้ดังนี้ รายได้จากยอดผู้เข้าชมในสหรัฐอเมริกา ผ่านการดูโฆษณา มีอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย ร้อยละ 0 ถึง 24 หากมีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับสหรัฐอเมริกา โดยเริ่มต้นที่ร้อยละ 24 จะถูกหักอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายน้อยลง (ตามข้อตกลงของแต่ละประเทศ) ส่วนรายได้จากยอดผู้เข้าชมจากประเทศอื่น ๆ อัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายอยู่ที่ร้อยละ 0 ถึง 5 ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ [19]

4. การคำนวณภาษี

4.1 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้พึงประเมินทุกประเภทที่ได้รับจริง (เกนซ์เงินสด) ในระหว่างปีภาษีไปคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี เพื่อยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีภายในเดือนมีนาคมของปีที่มีเงินได้

ตัวอย่าง การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

นาย A เป็นครีเอเตอร์ ยูทูบเบอร์ สถานะโสด มีรายได้รวมทั้งปี 4 ช่องทาง คือ 1) รายได้โฆษณา 120,000 บาท มีค่าใช้จ่ายตามจริง 20,000 บาท 2) รายได้จากรับรีวิว จ้างงานแบบ Production มีอาชีพจำนวน 500,000 บาท มีค่าใช้จ่ายตามจริง 200,000 บาท 3) รายได้จากงานอีเว้นท์ 100,000 บาท หักแบบเหมา 50% 4) รายได้จากการขายกระเป๋าที่ผลิตเอง มีรายได้ 400,000 บาท คำนวณภาษีที่ต้องจ่ายได้ตามนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณภาษีตามวิธีที่ 1

เงินได้ 40(2) รายได้จากงานอีเว้นท์	100,000.-	
หัก อัตราเหมา 50%	<u>50,000.-</u>	50,000.-
เงินได้ 40(8) รายได้โฆษณา	120,000.-	
หัก ค่าใช้จ่ายตามจริง	<u>20,000.-</u>	100,000.-
เงินได้ 40(8) รายได้จากรับรีวิว	500,000.-	
หัก ค่าใช้จ่ายตามจริง	<u>200,000.-</u>	300,000.-
เงินได้ 40(8) รายได้จากการขายกระเป๋าที่ผลิตเอง	400,000.-	
หัก อัตราเหมา 60%	<u>160,000.-</u>	<u>240,000.-</u>
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย		690,000.-
หัก ค่าลดหย่อน		
ผู้มีเงินได้		<u>60,000.-</u>
เงินได้สุทธิ		<u>630,000.-</u>
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		
150,000 บาทแรก		ยกเว้น
150,000 – 300,000 บาท (อัตราภาษี 5%)		7,500.-
300,001 – 500,000 บาท (อัตราภาษี 10%)		20,000.-
ส่วนที่เหลือ * 15%		<u>19,500.-</u>
ภาษีที่คำนวณได้ตามวิธีที่ 1		<u>47,000.-</u>

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณภาษีตามวิธีที่ 2

เงินได้ 40(2) รายได้จากงานอีเว้นท์	100,000.-	
เงินได้ 40(8) รายได้โฆษณา	120,000.-	
เงินได้ 40(8) รายได้จากรับรีวิว	500,000.-	
เงินได้ 40(8) รายได้จากการขายกระเป๋าที่ผลิตเอง	<u>400,000.-</u>	<u>1,120,000.-</u>
คูณ อัตราภาษี		0.5%
ภาษีที่คำนวณได้ตามวิธีที่ 2		<u>5,600.-</u>

ขั้นตอนที่ 3 สรุปจำนวนที่ต้องเสียภาษี

นาย A จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นจำนวนเงิน 47,000 บาทตามวิธีที่ 1 แต่ที่จริงแล้ว นาย A สามารถจ่ายภาษีน้อยกว่านี้ได้ถ้าหากนาย A ได้วางแผนภาษีก่อน ด้วยการรู้จักสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เหมาะสม เช่นการซื้อกองทุนต่าง ๆ และหากนาย A ได้คาดการณ์แล้วว่าอยากเติบโตในอาชีพนี้ เช่น ต้องการจ้างพนักงานตัดต่อ ก็สามารถวางแผนการจดทะเบียนบริษัท เพื่อช่วยให้จ่ายภาษีน้อยลงกว่าการจ่ายแบบบุคคลธรรมดา [20]

4.2 ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ยูทูปเบอร์ได้รับยกเว้น เนื่องจากบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ขายสินค้ามากกว่า 1,800,000 บาทต่อปี ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม หลังจากจดทะเบียนผู้ขายมีหน้าที่ออกใบกำกับภาษีและเรียกเก็บ VAT 7% จากลูกค้าเพื่อนำส่งกรมสรรพากร [21]

ตัวอย่างการคำนวณ

นาย A จะยื่นเพียงรายได้โฆษณาและขายกระเป๋า ถือเป็นเงินได้ประเภทที่ 8 ตามกฎหมายที่เข้าเงื่อนไขในการยื่นภาษีครึ่งปี วิธีคำนวณภาษีจากเงินได้สุทธิ โดยการหักค่าใช้จ่ายแบบเหมาในอัตรา 60% ของรายได้ ส่วนค่าใช้จ่ายจริง คือ 260,000 บาท และค่าลดหย่อนจำนวน 30,000 บาท คือ ค่าลดหย่อน ผู้มีเงินได้ซึ่งเงินได้สุทธิจะได้ออกมาเป็น 74,000 บาท และวิธีคำนวณภาษีจากเงินได้พึงประเมิน จะมาจากเงินได้ $\times 0.005$ โดยคำนวณออกมาได้ $260,000 \times 0.005 = 1,300$ บาท ซึ่งเมื่อคำนวณภาษีออกมาได้จะไม่ต้องเสียภาษี ยกตัวอย่างเช่น นาย A เป็นครีเอเตอร์ ยูทูปเบอร์ สถานะโสด มีรายได้รวมทั้งปี 4 ช่องทาง คือ 1) รายได้โฆษณา 120,000 บาท มีค่าใช้จ่ายตามจริง 20,000 บาท 2) รายได้จากรีวิว จ้างงานแบบ Production มีอาชีพจำนวน 500,000 บาท มีค่าใช้จ่ายตามจริง 200,000 บาท 3) รายได้จากงานอีเว้นท์ 100,000 บาท หักแบบเหมา 50% 4) รายได้จากการขายกระเป๋าที่ผลิตเอง มีรายได้ 400,000 บาท จำนวนภาษีที่ต้องจ่ายได้ตามนี้ [22]

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า นาย A มีรายได้ทั้งปีเป็นจำนวนเงิน 400,000 บาท ซึ่งมีรายได้รวมไม่ถึง 1,800,000 บาทต่อปี จึงไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่สามารถขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มได้ [23]

4.3 ภาษีหัก ณ ที่จ่าย จากตัวอย่าง การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาข้างต้น สมมติ นาย A เป็นครีเอเตอร์ ยูทูปเบอร์สถานะโสด มีรายได้รวมทั้งปี 4 ช่องทาง คือ 1. รายได้โฆษณา 120,000 บาท มีค่าใช้จ่ายตามจริง 20,000 บาท 2. รายได้จากรีวิว จ้างงานแบบ Production มีอาชีพจำนวน 500,000 บาท มีค่าใช้จ่ายตามจริง 200,000 บาท 3. รายได้จากงานอีเว้นท์ 100,000 บาท หักแบบเหมา 50% 4. รายได้จากการขายกระเป๋าที่ผลิตเอง มีรายได้ 400,000 บาท จำนวนภาษีที่ต้องจ่ายได้ตามนี้ [24]

คำนวณวิธีที่ 1

เงินได้ 40(2) รายได้จากงานอีเว้นท์	100,000.-	
หัก อัตราเหมา 50%	<u>50,000.-</u>	50,000.-
เงินได้ 40(8) รายได้โฆษณา	120,000.-	
หัก ค่าใช้จ่ายตามจริง	<u>20,000.-</u>	100,000.-
เงินได้ 40(8) รายได้จากรีวิว	500,000.-	

หัก ค่าใช้จ่ายตามจริง	<u>200,000.-</u>	300,000.-
เงินได้ 40(8) รายได้จากการขายกระเป๋าที่ผลิตเอง	400,000.-	
หัก อัตราเหมา 60%	<u>160,000.-</u>	<u>240,000.-</u>
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย		690,000.-
หัก ค่าลดหย่อน		
ผู้มีเงินได้		<u>60,000.-</u>
เงินได้สุทธิ		<u>630,000.-</u>
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		
150,000 บาทแรก		ยกเว้น
150,000 – 300,000 บาท (อัตราภาษี 5%)		7,500.-
300,001 – 500,000 บาท (อัตราภาษี 10%)		20,000.-
ส่วนที่เหลือ * 15%		<u>19,500.-</u>
รวมภาษีที่คำนวณได้ตาม ม.48(1) วิธีที่ 1		<u>47,000.-</u>

คำนวณวิธีที่ 2

มีเงินได้พึงประเมินตาม ม.40(2)-(8) ตั้งแต่ 120,000 บาทขึ้นไป		
เงินได้ 40(2) รายได้จากงานอีเว้นท์	100,000.-	
เงินได้ 40(8) รายได้โฆษณา	120,000.-	
เงินได้ 40(8) รายได้จากรับรีวิว	500,000.-	
เงินได้ 40(8) รายได้จากการขายกระเป๋าที่ผลิตเอง	<u>400,000.-</u>	
รวม		<u>1,120,000.-</u>
คูณ อัตราภาษี		0.5%
ภาษีที่คำนวณได้ตาม ม.48(1) วิธีที่ 2		<u>5,600.-</u>
เนื่องจากมีภาษีที่ต้องเสียในวิธีที่ 2 ทั้งสิ้นน้อยกว่าวิธีที่ 1 จึงเลือกเสียภาษีตามวิธีที่ 1		
ภาษีที่คำนวณได้ตาม ม.48(1) วิธีที่ 1		47,000.-
หัก ภาษีหัก ณ ที่จ่าย : รายได้จากงานอีเว้นท์	3,000.-	
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย : รายได้โฆษณา	6,000.-	
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย : รายได้จากรับรีวิว	25,000.-	
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย : รายได้จากการขายกระเป๋า	<u>20,000.-</u>	<u>54,000.-</u>
ภาษีที่ต้องชำระ(ขอคืน)		<u>(7,000.-)</u>

5. การยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีอากร

ผู้มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันมิให้ถูกเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง การถูกประเมินเรียกเก็บเบี้ยปรับเงินเพิ่มโดยไม่จำเป็น โดยยูทูปเบอร์หรือครีเอเตอร์ มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการ ดังนี้

5.1 ภ.ง.ด. 94 ครึ่งปี กำหนดยื่นภาษีภายในวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 30 กันยายน ของปีนั้น ๆ โดยนำเงินได้ที่มาตราอื่น ยกเว้น ม.40 (1)(2) ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง มิถุนายน ของปีนั้น มารวมเพื่อคำนวณภาษี

5.2 ภ.ง.ด. 90 สิ้นปี กำหนดยื่นภาษีภายในวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 มีนาคม ของปีถัดไป โดยนำเงินได้พึงประเมินทุกประเภทตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง ธันวาคม ของปีนั้น มารวมคำนวณภาษี และนำยอดภาษีที่ได้ชำระตาม ภ.ง.ด. 94 มาเครดิตภาษีได้ [25]

หนังสือรับรองการหัก ณ ที่จ่าย 50 ทวิ จัดทำในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ได้ สามารถส่งต่อให้ผู้รับหรือให้ผู้รับเข้าไปโหลดทางออนไลน์ที่ผู้จ่ายเงินกำหนด แต่ไฟล์เอกสารต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง และครบถ้วน มีการเก็บรักษาข้อมูลด้วยการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลตามกฎหมายธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ [26]

กรณีรายได้จากงานประจำ หากผู้มีเงินได้ทำงานถึงสิ้นปี นายจ้างต้องออก มาตรา 50 ทวิ ภายในวันที่ 15 ก.พ. ของปีถัดไป หากออกจากงานในระหว่างปี นายจ้างต้องออกมาตรา 50 ทวิ ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ลาออก

กรณีรายได้อื่น โดยทั่วไปแล้วนายจ้างจะต้องออก มาตรา 50 ทวิ ให้ผู้มีเงินได้ที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย โดยทันที หนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย มีความสำคัญที่ผู้มีเงินได้จะต้องใช้เพื่อยื่นแบบภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาประจำปี (ภ.ง.ด. 91 หรือ 90) เมื่อได้รับ มาตรา 50 ทวิ จากที่ทำงานให้นำข้อมูลในเอกสารมาใช้ในการคำนวณภาษี และยื่นแบบเพื่อเสียภาษีต่อไป [27]

6. ความรับผิดชอบภาษีที่เกิดขึ้นหากไม่ชำระภาษีหรือชำระไม่ครบถ้วน

6.1 เบี้ยปรับและเงินเพิ่มเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ถือเป็นบทลงโทษเกี่ยวกับภาษีอากรอย่างหนึ่ง และอาจมีโทษทางกฎหมายอาญาด้วย แล้วแต่ความผิดว่าเป็นเรื่องร้ายแรงขั้นไหน โดยหากบุคคลใดยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายในกำหนดแต่ชำระภาษีไม่ครบถ้วน หรือยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ล่าช้า ละเลย หรือหลีกเลี่ยงการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะต้องเสียเงินเพิ่มและเบี้ยปรับตามกฎหมายกำหนด และหากฝ่าฝืนไม่ยอมชำระ ก็ต้องรับโทษทางกฎหมายอาญาด้วย ซึ่งมีบทลงโทษ ดังนี้

1) กรณีไม่ชำระภาษีภายในกำหนดเวลา จะต้องเสียเงินเพิ่มอีก 1.5 เปอร์เซ็นต์ต่อเดือน (เศษของเดือนให้นับเป็น 1 เดือน) ของเงินภาษีที่ต้องชำระนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาการยื่นรายการจนถึงวันชำระภาษี จากตัวอย่างการคำนวณภาษีเงินได้ของบุคคลธรรมดา หากนาย A ไม่ได้ชำระภาษีภายในกำหนดระยะเวลาเป็นเวลา 1 เดือน นาย A จะต้องเสียเงินเพิ่มอีกจำนวน 705 บาท ($47,000 \times 1.5\%$) ดังนั้น ภาษีที่ต้องชำระทั้งสิ้นของนาย A คือ 47,705 บาท ($47,000 + 705$)

2) กรณีเจ้าพนักงานตรวจสอบออกหมายเรียก และปรากฏว่ามีได้ยื่นแบบแสดงรายการไว้หรือยื่นแบบแสดงรายการไว้แต่ชำระภาษีขาดหรือต่ำไป นอกจากจะต้องรับผิดชอบเงินเพิ่มแล้ว ยังจะต้องรับผิดชอบเบี้ยปรับอีก 1 เท่าหรือ 2 เท่าของภาษีที่ต้องชำระแล้วแต่กรณี เงินเบี้ยปรับดังกล่าวอาจลดหรืองดได้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุวัติรัฐธรรมนูญ

3) กรณีไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ 90, 91 หรือ 94 ภายในกำหนดเวลา ต้องระวางโทษปรับทางกฎหมายอาญาไม่เกิน 2,000 บาท

4) กรณีจงใจ แจ้งข้อความเท็จ หรือแสดงหลักฐานเท็จหรือฉ้อโกง เพื่อหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 7 ปี และปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 200,000 บาท

5) กรณีเจตนาละเลยไม่ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร มีโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ [28]

6.2 เบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ค่าปรับอาญาเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. ค่าปรับในทางกฎหมายอาญา ในกรณีไม่ได้ยื่นแบบ ภ.พ.30 ต้องเสียค่าปรับในทางกฎหมายอาญาหากยื่นแบบล่าช้าภายใน 7 วัน เสียค่าปรับ 300 บาทและหากยื่นแบบล่าช้าเกิน 7 วัน เสียค่าปรับ 500 บาท

2. เงินเพิ่ม คิดในอัตรา 1.5 เปอร์เซ็นต์ต่อเดือน ของภาษีที่ต้องชำระทั้งสิ้น (เศษของเดือนนับเป็น 1 เดือน)

3. เบี้ยปรับ [29]

ตารางที่ 3 กรณียื่นแบบเพิ่มเติม (เคยยื่นแบบเดือนนั้นแล้ว) และกรณีไม่ได้ยื่นแบบเดือนนั้นมาก่อน

กรณียื่นเพิ่มเติม		กรณีไม่ได้ยื่นแบบมาก่อน	
ชำระภายใน	ค่าเบี้ยปรับ	ชำระภายใน	ค่าเบี้ยปรับ
1 ถึง 15 วัน	2%	1 ถึง 15 วัน	2% คูณ 2 เท่า
16 ถึง 30 วัน	5%	16 ถึง 30 วัน	5% คูณ 2 เท่า
31 ถึง 60 วัน	10%	31 ถึง 60 วัน	10% คูณ 2 เท่า
ตั้งแต่ 60 วันขึ้นไป	20%	ตั้งแต่ 60 วันขึ้นไป	20% คูณ 2 เท่า

ที่มา: ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ใส่ใจบัญชีและภาษี, (2565)

สรุปและอภิปราย

ยูทูปเบอร์ อิฟลูเอนเซอร์เป็นอาชีพในปัจจุบันที่มีผู้ประกอบการอาชีพนี้เป็นจำนวนมาก เมื่อมีเงินได้จากจำนวนผู้รับชม และยอดฟอลโลเวอร์ ในส่วนนี้จะเกิดขึ้นเมื่อมียอดฟอลโลเวอร์ตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป และมีจำนวนการเข้ารับชมไม่ต่ำกว่า 4,000 ชั่วโมง กรณีนี้ถือเป็นการเงินได้ตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร หากมีเงินได้จากการรีวิวสินค้า ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากผู้ว่าจ้างให้รีวิวสินค้า ถ้ารับจ้างรีวิวทำแบบคนเดียวเป็นการทำงานแลกเงินตามปกติ เช่น รีวิวครีม รีวิวอาหาร เป็นต้น กรณีนี้เข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) แห่งประมวลรัษฎากร แต่ถ้าหากผู้ว่าจ้างให้รีวิวแบบเหมา ต้องมีทีมงานโปรดักชั่นมีการจ้างทำของที่มีค่าใช้จ่ายสูง กรณีนี้ถือเป็นการเงินได้ตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร หากมีเงินได้จากการโฆษณา

เป็นรายได้ที่มาจากโฆษณา ที่แสดงขึ้นมาก่อนเข้าดูคลิปวิดีโอจริง และขณะเล่นวิดีโอจะมีโฆษณาคั่นขึ้นมา รวมถึงตอนจบของวิดีโอ เข้าลักษณะเงินได้ตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร เงินได้จากการขายสินค้า และการให้บริการ เป็นรายได้ที่มาจากผลิตภัณฑ์สินค้าภายใต้แบรนด์ของยูทูบเบอร์ เป็นสินค้าที่ผลิตขึ้นเอง หรือที่ซื้อมาขายไป เข้าข่ายลักษณะเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร และหากมีรายได้จากการรับงานอีเวนต์ที่ใช้แรงงานตนเองเป็นหลัก ค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก ไม่มีบริษัท และไม่มีลูกจ้าง เงินได้ดังกล่าวจะเข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) แห่งประมวลรัษฎากร

องค์ความรู้ใหม่

บุคคลธรรมดาที่มีเงินได้เกี่ยวข้องกับอาชีพยูทูบเบอร์ หรืออินฟลูเอนเซอร์ เมื่อเกิดรายได้ต้องมีภาระหน้าที่ตามประมวลรัษฎากร ดังต่อไปนี้

1) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามมาตรา 40(1)-40(8) ตามประมวลรัษฎากร เมื่อมีรายได้ทั้งปี 120,000 บาท ต้องยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ถ้ารายได้หลังหักค่าใช้จ่ายตามประเภทของเงินได้ และหักค่าลดหย่อนแล้ว หากมีเงินได้สุทธิเกิน 150,000 บาท ต้องเสียภาษี โดยจะคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวน 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 จำนวนภาษีจากเงินได้สุทธิตามอัตราก้าวหน้าตามประเภทของเงินได้ 40(1)-40(8) และวิธีที่ 2 จำนวนภาษีเงินได้จากเงินได้พึงประเมินสำหรับผู้มีเงินได้ประเภท 40(2)-(8) หากคำนวณแล้วมีภาษีที่ชำระไม่เกิน 5,000 บาท จะได้รับการยกเว้น เมื่อคำนวณ 2 วิธีเปรียบเทียบกันเลือกเสียภาษีตามวิธีที่คำนวณได้มากกว่า

2) สำหรับภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกี่ยวข้องถ้ามีรายได้จากการขายสินค้า หรือให้บริการเกิน 1.8 ล้านบาท ต่อปี ต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม และเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ในส่วนของภาษีหัก ณ ที่จ่าย ยูทูบเบอร์หรือครีเอเตอร์เปิดช่องทำรายได้บนยูทูบในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อมีรายได้จากผู้เข้าชมผ่านการดูโฆษณา จะต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายของสหรัฐอเมริกา

ทั้งนี้ การยื่นแบบเพื่อเสียภาษีอากร ผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยยื่น ภ.ง.ด. 94 ซึ่งเป็นภาษีครึ่งปี ยื่นภาษีตอนสิ้นปี ภ.ง.ด. 90 ภ.พ. 30 กรณีที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และหนังสือหักบรรณาการหักภาษี ณ ที่จ่าย 50 ทวิ ดังนั้นยูทูบเบอร์ หรืออินฟลูเอนเซอร์ที่มีหน้าที่ที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการดังกล่าว จำเป็นต้องยื่นให้ตรงเวลาเพื่อที่จะไม่โดนเบี้ยปรับเงินเพิ่มในภายหลัง

เอกสารอ้างอิง

- [1] Ideal Creation Center Co., Ltd. (2004). *การตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Marketing) คืออะไร*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก https://www.icmyhost.com/help/website/electronic_marketing.html
- [2] แพง ชินพงศ์. (2562). *อิทธิพลของ Social media ที่คนไทยต้องรู้*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9620000036480#bteoenquyabp83amci>.

- [3] ฤทธิ ทงสัมฤทธิ และวรัญญา ผาสุข. (2559). *You Know Tube รู้รอบด้านกับ Youtube*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก <http://youknowtube.blogspot.com/2016/11/youtube-heroes.html>
- [4, 23] กรมสรรพากร. (2563). *ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นในระหว่างปีภาษีมีหน้าที่ต้องยื่นแบบฯ เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทุกกรณีหรือไม่?* สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/551.html>
- [5, 9] Prakai. (2020). *เข้าใจขั้นตอนการสร้างรายได้ของ Youtuber และแต่ละ Viewer ทำเงินได้มากแค่ไหน*. สืบค้น 13 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.marketingoops.com/data/how-much-money-youtubers-make/>
- [6] Doyoumind. (2021). *วิธีการนับยอดวิวบน Social media ทุกแพลตฟอร์มปี 2021*. สืบค้น 13 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rainmaker.in.th/how-to-count-video-view-social-media-2021/>
- [7] Adremover. (2022). *Adblock เพื่อ Youtube*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://chrome.google.com/webstore/detail/adblock-for-youtube/cmehionkhpnakcndndgjdbohnhpckk?hl=th>
- [8] Noon Inch. (2022). *Video content ควรยาวเท่าไรดี Tiktok, Youtube, Facebook และ IG*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.everydaymarketing.co/media/video-ยาวเท่าไรดี-social-media-video-length/>
- [10, 13] Twenty Four Audit And Accounting. (2021). *ยูทูปเบอร์ กับเงินได้และค่าใช้จ่ายทางภาษี*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.twentyfouraa.com/post/personal-income-tax-for-youtuber>
- [11, 12, 20, 22, 24] MoneyBuffalo. (2563). *"Youtuber" ต้องเสียภาษีมั้ย เสียอย่างไร?* สืบค้น 6 ธันวาคม 2565, จาก MoneyBuffalo: <https://www.moneybuffalo.in.th/tax/youtuber-tax>
- [14, 15, 25] กรมสรรพากร. (2565). *ภาษีมูลค่าเพิ่ม*. สืบค้น 16 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/27864.html> กองบริหารภาษีธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก.
- [16, 19] กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *อยากเป็น "ยูทูปเบอร์" ต้องรู้ "ภาษียูทูปเบอร์" ต้องเสียอย่างไร*. สืบค้น 7 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/988071>.
- [17] กรมสรรพากร. (2565). *คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป. 102/2544*. สืบค้น 7 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/3551.html>
- [18] วราพร เปรมพานิชย์นุกูล. (2565). *การวางแผนภาษีอากร (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.

- [21] ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ใส่ใจบัญชีและภาษี. (2565).*ความหมายภาษีมูลค่าเพิ่ม*. สืบค้น 13 ธันวาคม 2565, จาก <https://web.facebook.com/photo/?fbid=710644800423868&set=pcb.710647270423621>.
- [26, 27] ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. (2559). *iTAX. (2559). ใบ 50 ทวิ - หนังสือรับรองการหัก ณ ที่จ่าย 50 ทวิ*. สืบค้น 7 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.itax.in.th/pedia/%E0%B9%83%E0%B8%9A-50%E0%B8%97%E0%B8%A7%E0%B8%B4/>
- [28] กรมสรรพากร. (2563). *กรณีไม่ชำระภาษีตามกำหนดเวลา*. สืบค้น 6 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.rd.go.th/562.html>.
- [29] ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ใส่ใจบัญชีและภาษี. (2565). *เบี้ยปรับภาษีมูลค่าเพิ่ม*. สืบค้น 14 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.iliketax.com>.

การวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับค่าเสื่อมราคา

Corporate Income Tax Planning Related to Depreciation

ปิยะนุช แสนสawat¹ ศิวพร ช่างทองคำ¹ อัครวิรัช ครอบคอบ² และธีรารภรณ์ ลิมานนท์วราไชย³
Piyanuch Sansawat¹, Siwaporn Changtongkum¹, Aukkarawit Robkob²
and Teeraporn Leemanonwarachai³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการหักค่าเสื่อมราคา ตามมาตรา 65 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ เครื่องบันทึกการเก็บเงิน คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เนื่องจากทรัพย์สินที่ได้มานั้น กิจการนำมาใช้งานย่อมมีการเสื่อมราคาไปตามสภาพของตัวทรัพย์สินเอง โดยหลักการแล้วจะสามารถตัดเป็นรายจ่ายได้ในแต่ละปีเป็นค่าเสื่อมราคา ซึ่งสินทรัพย์แต่ละประเภทมีหลักการ วิธี และเงื่อนไขในการหักที่แตกต่างกันไป ได้แก่ การหักค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประเภทเครื่องจักร เครื่องบันทึกการเก็บเงิน เครื่องคอมพิวเตอร์ สำนักงาน และอาคารถาวร กิจการอาจเลือกหักค่าเสื่อมราคากรณีพิเศษได้ ผลที่ได้จากการวางแผนที่ดีจะส่งผลให้กิจการเสียภาษีอากรเป็นไปอย่างถูกต้อง และครบถ้วน และจำนวนน้อยที่สุดหรือประหยัดที่สุด โดยไม่ใช่เป็นการทุจริตหรือหลีกเลี่ยงภาษี แต่เป็นการรู้จักใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่กิจการ

คำสำคัญ: การวางแผนภาษี, ภาษีเงินได้นิติบุคคล, ค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา

Abstract

This academic article aims to study Corporate income tax planning concepts related to depreciation deductions. According to Section 65 Bis of the Revenue Code for machinery and equipment cash register computer and equipment Because the acquired property used by the business, there will be depreciation according to the condition of the property itself. In principle, it can be written off each year as a depreciation expense. Each type of asset has

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

³ อาจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

¹ Undergraduate student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

² Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

³ Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

* Corresponding author: E-mail address:

different principles, methods, and conditions for deduction, for example, the depreciation of assets in the category of machinery. cash register Computers, offices and permanent buildings. The business may choose to deduct special depreciation. The results of good planning will result in the taxpayer's business being accurate and complete and the least amount or most economical. without fraud or tax evasion but to know how to use tax privileges for maximum efficiency for the business

Keywords: Tax Planning, Corporate Income Tax, Depreciation

1. บทนำ

ค่าเสื่อมราคา เป็นค่าใช้จ่ายในทางบัญชี และทางภาษีอากรประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการตัดค่าเสื่อมราคา เงินที่ลงทุนซื้อสินทรัพย์ทุกประเภทของกิจการจะถือเป็นค่าใช้จ่าย และส่งผลกระทบต่องบกำไรขาดทุนทันที ดังนั้น บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล จึงจำเป็นต้องมีการทยอยตัดค่าเสื่อมราคา หรือค่าใช้จ่ายของสินทรัพย์นี้ ด้วยอายุการให้ประโยชน์ตามความเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดค่าใช้จ่ายจากการซื้อสินทรัพย์ในปีแรกปีเดียว และเพื่อให้การคิดต้นทุนค่าใช้จ่ายเหมาะสมกับการคำนวณกำไรหรือขาดทุนสุทธิ (บริษัท ฝึกอบรมและสัมมนาธรรมนิติ, 2562)

ในการคำนวณกำไรหรือขาดทุนสุทธิทางภาษี เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิ ให้ความสำคัญกับรายการค่าใช้จ่าย โดยจะต้องเป็นค่าใช้จ่ายตามหลักกฎหมายทางภาษีอากร หากรายการค่าใช้จ่ายไม่เป็นไปตามหลักกฎหมาย หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากร จำเป็นจะต้องปรับกระทบยอดรายการค่าใช้จ่าย ให้เป็นไปตามหลักกฎหมาย หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรก่อน จึงจะสามารถยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนเงินได้นิติบุคคล โดยใช้ค่าเสื่อมราคามาเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษี
2. เพื่อศึกษาการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาตามมาตรา 65 ทวิ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรและอุปกรณ์ เครื่องบันทึกการเก็บเงิน คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์

หลักเกณฑ์การคิดค่าเสื่อมราคา เป็นการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาจะต้องไม่เกินอัตราร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของทรัพย์สิน ตามมาตรา 65 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร และพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 145/2527 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 145

รายการ	ร้อยละ
1. อาคาร	
- อาคารถาวร	5
- อาคารชั่วคราว	100
2. ต้นทุนเพื่อการค้าซึ่งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สูญสิ้นไปได้	5
3. ต้นทุนเพื่อการค้าซึ่งสิทธิการเช่า	
- กรณีไม่มีหนังสือสัญญาเช่าหรือมีหนังสือเช่าที่มีข้อกำหนดให้ต่ออายุการเช่าได้ โดยเงื่อนไขในการต่ออายุนั้น เปิดโอกาสให้ต่ออายุการเช่าได้ต่อ ๆ ไป	10
- กรณีมีสัญญาเช่าที่ไม่มีกำหนดให้ต่ออายุการเช่าได้ หรือมีข้อกำหนดให้ต่ออายุการเช่าได้เพียงระยะเวลาอันจำกัด	100 หารด้วยจำนวนปีอายุการเช่าและอายุที่ต่อได้รวมกัน
4. ต้นทุนเพื่อการค้าซึ่งสิทธิในกรรมวิธี สูตร กุ๊ควิลล์ เครื่องหมายการค้า สิทธิประกอบ กิจกรรมตามใบอนุญาต สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น	
- กรณีไม่จำกัดอายุการใช้	10
- กรณีจำกัดอายุการใช้	100 หารด้วยจำนวนปีอายุการใช้
5. ทรัพย์สินอย่างอื่น นอกจากที่ดินและสินค้า	20

2) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา หากเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือจะเลือกอัตราที่จะหักอันใดอันหนึ่งแล้ว ต้องเลือกวิธีการนั้นตลอดไป จะเปลี่ยนแปลงได้ก็ต่อเมื่อได้รับการอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร หรือผู้ที่อธิบดีฯ มอบหมายแล้วเท่านั้น ในกรณีที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชีที่ได้รับอนุมัติ 3) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา กรณีที่รอบระยะเวลาบัญชีไม่ถึง 12 เดือน ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยตามวันที่ได้รับ 4) รถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน หรือรถยนต์นั่ง ให้หักค่าเสื่อมราคาจากมูลค่าต้นทุนเฉพาะในส่วนที่ไม่เกิน 1 ล้านบาท เว้นแต่ (1) เป็นทรัพย์สินที่มีไว้ใช้ในกิจการให้เช่ารถยนต์ (2) เป็นรถยนต์ที่ใช้เพื่อการวิจัย พัฒนา ที่ได้รับยกเว้นภาษีสรรพสามิต 5) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน ให้คงเหลือมูลค่าต้นทุนของทรัพย์สินนั้นอย่างน้อย 1 บาท ยกเว้น รถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน หรือรถยนต์นั่งที่มีต้นทุนเกิน 1 ล้านบาท ให้คงเหลือมูลค่าต้นทุนของสินทรัพย์เท่ากับมูลค่าต้นทุนในส่วนที่เกิน 1 ล้านบาท 6) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการเช่าซื้อหรือขายผ่อนชำระ ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาตามมูลค่าต้นทุน หรือราคาที่ยังชำระทั้งหมด แต่ค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาที่จะนำมาหักในรอบระยะเวลาบัญชี ต้องไม่เกินค่าเช่าซื้อหรือราคาที่ต้องผ่อนชำระ 7) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนา ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้น ในวันที่ได้รับทรัพย์สินนั้นมา ในอัตราร้อยละ 40 ของต้นทุน สำหรับต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตาม

เงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ 1) โดยจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด (1) ต้องไม่เป็นเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าหรือให้บริการ เว้นแต่ได้ใช้เพื่อการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (ก) การวิจัยอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ เพื่อการวิจัยหรือการค้นคว้า ที่นำมาซึ่งความรู้ใหม่ (ข) การวิจัยเชิงประยุกต์ กล่าวคือ การนำผลการวิจัยอุตสาหกรรมพื้นฐานมาใช้เป็นแผนงานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการให้บริการ (ค) การทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ (2) ต้องเป็นเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ไม่เคยผ่านการใช้งานมาก่อน โดยต้องสามารถใช้งานได้เป็นระยะเวลา 2 ปีขึ้นไป และมีต้นทุนไม่ต่ำกว่า 1 แสนบาท 8) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ประเภทเครื่องบันทึกการเก็บเงินสามารถเลือกหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราร้อยละ 100 ของต้นทุนตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ 1) หรือเลือกหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในอัตราร้อยละ 40 ของต้นทุน สำหรับต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ 1) ก็ได้ โดยจะต้องมีลักษณะเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด ได้แก่ (1) ต้องเป็นทรัพย์สินของผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งประกอบกิจการค้าปลีกหรือประกอบกิจการอื่นซึ่งมิใช่การค้าปลีกที่อธิบดีกรมสรรพากรอนุมัติให้ใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงินในการออกไปกำกับภาษีอย่างย่อ (2) ต้องเป็นเครื่องบันทึกการเก็บเงินที่มีลักษณะตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด (3) ต้องแจ้งการใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงินต่ออธิบดีกรมสรรพากรตามแบบที่กำหนด ภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุมัติให้ใช้ และ 9) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้รับสินทรัพย์ประเภทอาคารถาวร และกรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์ประเภทอาคารถาวร เพื่อใช้ในการประกอบกิจการของตนเอง ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาในอัตราร้อยละ 25 ของต้นทุน สำหรับต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 1) ทั้งนี้เฉพาะสินทรัพย์ที่ได้มาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2545

2. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนภาษี

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนภาษี

Hoffman (1961) ได้คิดค้นทฤษฎีการวางแผนภาษี Hoffman's Tax Planning Theory เป็นการย้ายเงินสดจากที่ต้องส่งไปให้หน่วยงานจัดเก็บไปไว้ในส่วนของกิจการแทน ซึ่งสามารถช่วยลดรายได้ที่จะต้องเสียภาษีให้ลดน้อยลง โดยไม่ต้องเสียกำไรทางบัญชี

สมเดช โรจน์คุรีเสถียร และคณะ (2550) ให้ความหมายของการวางแผนภาษีว่า เป็นกระบวนการที่ใช้ในการวางแผน เพื่อบ่งบอกว่าในอนาคตควรจะปฏิบัติอย่างไรจึงจะสามารถเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนด

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม (2558) ให้ความหมายของการวางแผนภาษีว่า เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งการวางแผนนั้นสามารถช่วยประหยัดภาระภาษีและทำให้สามารถเสียภาษีได้เป็นจำนวนน้อยที่สุด

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนภาษีสามารถสรุปได้ว่า การวางแผนภาษีอากร (Tax Planning) หมายถึง กระบวนการเตรียมการ การวางแผน เพื่อบริหารจัดการภาระภาษีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้

สามารถเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนด โดยการวางแผนภาษี สามารถช่วยประหยัดภาระภาษีและทำให้สามารถเสียภาษีได้เป็นจำนวนน้อยที่สุดได้ โดยอาศัยการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปราศจากการทุจริต

2.2 กฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้อง

มาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ เป็นการหักค่าใช้จ่ายของสินทรัพย์ถาวรของกิจการ โดยที่สินทรัพย์นั้นมีอายุการใช้ประโยชน์เกินกว่า 1 รอบระยะเวลาบัญชี หรือเกิน 12 เดือน ซึ่งสามารถนำมาตัดเป็นรายจ่ายได้ในแต่ละปีในรูปของค่าเสื่อมราคา โดยปฏิบัติตามหลักการ และเงื่อนไขของสินทรัพย์แต่ละประเภท

มาตรา 39 ตามประมวลรัษฎากร ได้กำหนดความหมายของเงินได้พึงประเมิน (Income) หมายถึง เงินได้ที่เข้าลักษณะดังต่อไปนี้ 1) เงินสด หมายถึง เงินตราไทยหรือเงินตราต่างประเทศที่ได้รับในระหว่างปีภาษี หากได้รับเป็นเงินตราต่างประเทศให้คำนวณเป็นค่าเงินตราไทย 2) ทรัพย์สินที่คำนวณได้เป็นตัวเงิน ความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ วัตถุที่มีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างที่เป็นทรัพย์สิน ซึ่งสามารถนำมารวมคำนวณเป็นเงินได้และเป็นสิ่งที่ได้รับในระหว่างปีภาษี 3) ประโยชน์ที่คำนวณได้เป็นตัวเงิน หมายถึง สิ่งที่ได้รับมาไม่ใช่สินทรัพย์และไม่ใช่เงิน แต่เป็นประโยชน์อื่นที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ 4) เงินค่าภาษีที่จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้ หมายถึง ภาษีที่ออกให้ถือเป็นเงินได้ เนื่องจากผู้มีเงินได้ไม่ต้องเสียภาษีเอง และเมื่อภาษีออกให้ในปีภาษีใด ถือเป็นเงินได้พึงประเมินของปีภาษีนั้น 5) เครดิตภาษี การที่จำนวนเครดิตภาษีเงินปันผลถือเป็นเงินได้พึงประเมินเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นเพื่อจัดหรือบรรเทาภาษีซ้ำซ้อนของเงินปันผล

พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน (**ฉบับที่ 145**) พ.ศ. 2527 ได้ให้หลักเกณฑ์ในการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ โดยให้คำนวณหักตามระยะเวลาการได้มาของสินทรัพย์นั้น ในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี หากมีรอบระยะเวลาบัญชีใดที่ไม่เต็ม 12 เดือน ให้เฉลี่ยตามส่วนของรอบระยะเวลาบัญชีนั้น โดยต้องไม่เกินอัตราร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของสินทรัพย์นั้น

2.3 ตัวแปรในอดีตที่มีผลต่อการวางแผนเงินได้นิติบุคคล

จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างผู้ถือหุ้น เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนภาษี ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับอำนาจควบคุม โครงสร้างผู้ถือหุ้นที่มีลักษณะเป็นกลุ่มครอบครัวมีอำนาจควบคุมสูง และมีการวางแผนภาษีที่สูงกว่ากลุ่มที่กระจายการถือหุ้น ตัวอย่างเช่น กลุ่มที่รัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้น นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทขนาดใหญ่ มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมสูง ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรก็สูงด้วยเช่นกัน มีการวางแผนภาษีที่สูง และบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรได้สูง ในรูปที่ทำให้กำไรทางภาษีลดลงโดยไม่ให้กระทบกำไรทางบัญชี แต่ก็ยังมีการวางแผนที่ทำให้กำไรทั้งทางภาษีและทางบัญชีลดลงเช่นกัน นั่นคือ การที่อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์กับค่าใช้จ่ายทางภาษี แสดงให้เห็นถึงบริษัทที่ทำกำไร

ลดลง ค่าใช้จ่ายทางภาษีจะลดลงไปด้วย ดังนั้น การวางแผนภาษีไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อมูลค่ากิจการ และไม่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานหลักของกิจการ

จากการศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งประกอบด้วยสภาพคล่องทางการเงิน ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ความสามารถในการทำกำไร และโครงสร้างเงินทุนของบริษัทที่มีความสัมพันธ์ต่อการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ตัวแปรในอดีตที่มีผลต่อการวางแผนเงินได้นิติบุคคล

ลำดับ ที่	ปี	ผู้วิจัย	ตัวแปร																							วางแผนภาษี								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28				
1	2561	ชชมา ไชยสุวรรณ	✓																											*	✓	*		
2	2559	ลำภพล วิเศษตา		✓																											✓	✓	✓	
3	2559	ลาติญา กุญชรินี			*	*	*	✓																							✓			
					✓	✓	*	✓																							✓			
					*	*	*	✓																								✓		
4	2558	สุธาดา ศรีโสภณ							*																						*	*	*	
5	2557	รัชดา สุวรรณภัก								*	✓																				✓			
6	2557	สิทธา สันนิพัทธ์พงศ์							✓			✓	✓																		✓			
7	2552	วิญญ์ ดินดีบรรณ์				PI	PI	PI					✓																	*	✓	✓		
						PI	PI	PI				✓																			✓	✓	✓	
						PI	PI	PI					✓																	*	*	*		
8	2016	Wwoobla & Jeyeoba			*	✓											✓														✓			
9	2015	Share Heltzman & Maria Ogneva																✓													✓			
10	2015	Dadrasmoghadam & Akbari				✓												✓	✓	✓														
11	2013	Iselinik, Foroghi & Ghis			✓	✓					✓										✓	*	*								✓			
12	2010	Noor, Fadillah & Mastuh																	✓					✓	✓						✓			
13	2009	Hanson & Sennod																✓													✓			
14	2007	Richardson & Laris			*	*	*																		✓	*					✓			
15	2003	Derashid & Zhang			*		*				✓									*								✓	✓		✓			

✓ มีความสัมพันธ์ * ไม่มีความสัมพันธ์ PI ตัวแปรควบคุม

ที่มา: อ้างอิงในงานวิจัยของรัตนฐาภัทร (2563)

หมายเหตุ :

1. ราคาหุ้นสามัญ
2. ราคาหลักทรัพย์
3. ขนาดของบริษัท
4. โครงสร้างเงินทุนของบริษัท
5. ระดับการลงทุนในที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
6. ความสามารถในการทำกำไร
7. การกำกับดูแลกิจการที่ดี
8. ความเชี่ยวชาญด้านบัญชีและภาษีของผู้บริหาร
ด้านการเงิน และกรรมการบริษัท
9. กลุ่มอุตสาหกรรม
10. ผลการดำเนินงาน
11. การบริหารกำไร
12. โครงสร้างของผู้ถือหุ้น
13. มูลค่ากิจการ
14. สภาพคล่องของบริษัท
15. อัตราผลตอบแทนต่อหุ้น
16. ราคาหลักทรัพย์
17. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม
18. ผู้ถือหุ้น
19. อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย
20. สินทรัพย์ถาวร
21. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม
22. การลงทุนสินค้า
23. ระดับการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา
24. อัตราการเติบโตของบริษัท
25. อัตราส่วนมูลค่าตลาดต่อมูลค่าทางบัญชี
26. อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่แท้จริง
27. อัตราส่วนภาษีต่อสินทรัพย์รวม
28. อัตราภาษีต่อกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน

3. การวางแผนภาษีสำหรับค่าเสื่อมราคาตามประมวลรัษฎากร

การวางแผนภาษีที่เกี่ยวข้องกับการหักค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคา ตามมาตรา 65 ทวิ สามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

3.1 การวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรและอุปกรณ์

1) เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา ในการวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคา เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา ให้หักค่าเสื่อมราคาเบื้องต้น ณ วันที่ได้รับในอัตรา 40% ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในอัตรา 20% โดยถือเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษีในการคำนวณค่าเสื่อมราคา เพื่อให้สามารถหักค่าเสื่อมราคาได้เพิ่มขึ้น

2) เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ใช้สิทธิประโยชน์ด้านเครื่องจักรจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดย (1) เครื่องจักรใหม่และเครื่องจักรใช้แล้ว ที่มีอายุไม่เกิน 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ผลิตและนำเข้า ให้ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับทุกเขต (2) อนุญาตให้นำเครื่องจักรที่ยังสามารถใช้งานได้เข้ามาใช้ในโครงการที่ขอรับการส่งเสริมได้ รวมถึงเครื่องจักรที่จะนำมาทดแทนเครื่องจักรที่เสียหายจากอุทกภัย ตามประกาศ 4/2554 โดยสามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้ตามจริงของเครื่องจักรที่ซื้อใหม่ด้วย

3) เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ได้รับการส่งเสริม โครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน จะได้รับสิทธิประโยชน์การลดหย่อนภาษีอากรขาเข้าเครื่องจักร ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด ในการนำเครื่องจักรเข้ามาจากต่างประเทศโดยใช้สิทธิประโยชน์การลดหย่อนภาษีอากรขาเข้า ผู้ได้รับส่งเสริมจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการใช้สิทธิประโยชน์โดยเคร่งครัด

4) เครื่องจักรและอุปกรณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการวางแผนภาษี เครื่องจักรและอุปกรณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเป็นการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้มีการกำหนดให้หักค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในปีแรกได้ร้อยละ 40 ของมูลค่าทรัพย์สิน ส่วนที่เหลือให้ทยอยหักภายในระยะเวลา 5 ปี

5) การวางแผนภาษีค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร การวางแผนภาษีค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร จะต้องตัดอายุการใช้งานของเครื่องจักร โดยเลือกวิธีหักค่าเสื่อมอย่างเหมาะสม คือวิธีลดยอดทวีคูณหรือวิธีผลรวมจำนวนปี หากในปีแรก ๆ กิจการมีกำไรสูงเมื่อเลือกค่าเสื่อมราคาที่เหมาะสมจะทำให้กิจการมีกำไรสุทธิลดลงและเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงไปด้วย

3.2 การวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องบันทึกการเก็บเงิน

1) ค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ต้องมีเงื่อนไขดังนี้ (1) ต้องเป็นทรัพย์สินของผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (2) ต้องเป็นเครื่องบันทึกการเก็บเงินที่มีลักษณะตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด และ (3) ต้องแจ้งการใช้เครื่องบันทึกการเก็บเงินต่ออธิบดีกรมสรรพากรตามแบบที่กำหนด ภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันที่ไดรับอนุมัติให้ใช้

2) การวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ในการวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคาเครื่องบันทึกการเก็บเงิน อาจเลือกหักค่าค่าเสื่อมราคาในอัตรา 100% ของมูลค่าต้นทุน หรืออาจเลือกหักค่าเสื่อมราคาเบื้องต้น ณ วันที่ได้รับในอัตรา 40% ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในอัตรา 20% โดยถือเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษีในการคำนวณค่าเสื่อมราคา เพื่อให้สามารถหักค่าเสื่อมราคาได้เพิ่มขึ้น

ตัวอย่าง บริษัท เอ็มบีเอส จำกัด เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ประกอบกิจการขายปลีกมีรอบระยะเวลาบัญชีตามปฏิทิน ต่อมาวันที่ 9 กันยายน 25x1 บริษัท ซื้อเครื่องบันทึกการเก็บเงิน ราคา 120,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่ยังไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยบริษัท มีนโยบายทางการบัญชีในการคิดค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง อายุการให้ประโยชน์ 5 ปี ไม่มีมูลค่าคงเหลือ และบริษัท เลือกวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาในอัตรา 100% ในการคำนวณค่าเสื่อมราคาทางภาษีอากร ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการคำนวณค่าเสื่อมราคาตามวิธีทางบัญชี: วิธีเส้นตรง

ปี	ราคาทุน	ค่าเสื่อมราคา	ค่าเสื่อมราคาสะสม	มูลค่าตามบัญชี
25x1	120,000	$120,000 / 5 * 113/365$ = 7,430.14	7,430.14	112,569.86
25x2	120,000	$120,000 / 5$ = 24,000.00	31,430.14	88,569.86
25x3	120,000	$120,000 / 5$ = 24,000.00	55,430.14	64,569.86
25x4	120,000	$120,000 / 5$ = 24,000.00	79,430.14	40,569.86
25x5	120,000	$120,000 / 5$ = 24,000.00	103,430.14	16,569.86
25x6	120,000	$120,000 / 5 * 252/365$ = 16,569.86 – 1.00 = 16,568.86	119,999.00	1.00

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการคำนวณความเสื่อมราคาตามวิธีทางภาษีอากร : วิธีอัตราร้อยละ 100

ปี	ราคาทุน	ค่าเสื่อมราคา	ค่าเสื่อมราคาสะสม	มูลค่าตามบัญชี
25x1	120,000	$120,000 * 100% * 114/365$ = 37,479.45	37,479.45	82,520.55
25x2	120,000	$120,000 * 100% * 251/365$ = 82,520.55 – 1.00 = 82,519.55	119,999.00	1.00

ตามตารางที่ 2 และตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้วิธีค่าเสื่อมราคาอัตรา 100% ในการคำนวณค่าเสื่อมราคานั้น จะส่งผลให้จำนวนค่าเสื่อมราคาของรอบระยะเวลาบัญชีแรก ที่จะนำไปรวมคำนวณเป็นรายจ่ายทางภาษีมีจำนวนสูงมาก เนื่องจากสามารถนำไปถือเป็นรายจ่ายทางภาษีอากรได้ทั้งจำนวนของราคาทุนเฉลี่ยตามระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินทำให้กำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีมีจำนวนลดลง

อย่างไรก็ตาม ในรอบระยะเวลาบัญชีถัดไปจนกระทั่งหมดอายุการให้ประโยชน์ของสินทรัพย์ จำนวนค่าเสื่อมราคาที่จะนำไปรวมเป็นรายจ่ายทางภาษีเท่ากับศูนย์ เนื่องจากได้คำนวณเป็นรายจ่ายทั้งจำนวนในรอบระยะเวลาบัญชีแรกแล้ว ทำให้กำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีมีจำนวนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการคำนวณค่าเสื่อมราคาของเครื่องบันทึกเก็บเงินนั้น กฎหมายได้กำหนดวิธีการคำนวณได้ถึง 3 วิธี นั่นคือ วิธีอัตรา 100% วิธีค่าเสื่อมราคาเบื้องต้น และวิธีอัตราปกติ ดังนั้น นิติบุคคลควรพิจารณาถึงนโยบายในการวางแผนภาษีของกิจการก่อนตัดสินใจเลือกวิธีการในการคำนวณค่าเสื่อมราคา เนื่องจากจะส่งผลกระทบยาวในการคำนวณภาษี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การรับรู้ค่าเสื่อมราคาและการปรับปรุงการคำนวณกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากร

ปี	วิธีทางบัญชี	วิธีทางภาษีอากร	ปรับปรุง ภ.ง.ด. 50
25x1	7,430.14	37,479.45	หักออก 30,049.31
25x2	24,000.00	82,519.55	หักออก 58,519.55
25x3	24,000.00	0.00	บวกกลับ 24,000.00
25x4	24,000.00	0.00	บวกกลับ 24,000.00
25x5	24,000.00	0.00	บวกกลับ 24,000.00
25x6	16,568.86	0.00	บวกกลับ 16,568.86

3.3 การวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ค่าเสื่อมราคาคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หากใช้งานไม่เกิน 5 ปี ให้หักค่าเสื่อมราคาเบื้องต้น ณ วันที่ได้รับมาในอัตรา 40% ของมูลค่าทรัพย์สินส่วนที่เหลือ ให้ทยอยหักภายใน 3 รอบระยะเวลาบัญชี การวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่มีไว้ในกิจการของตนเอง ให้หักได้ภายใน 3 รอบระยะเวลาบัญชีนับแต่วันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา กรณีรอบระยะเวลาบัญชีไม่ถึง 12 เดือน ให้เฉลี่ยตามวันสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

ตัวอย่าง บริษัท เอ็มบีเอส จำกัด เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม มีรอบระยะเวลาบัญชีตามปีปฏิทิน เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2560 ซื้อโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ราคา 210,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่ยังไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยบริษัทฯ มีนโยบายทางการบัญชีในการคิดค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง อายุการให้ประโยชน์ของสินทรัพย์ 3 ปี และบริษัทฯ เลือกวิธีค่าเสื่อมราคาตามพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 642) พ.ศ.2560 ในการคำนวณค่าเสื่อมราคาทางภาษีอากร ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการคำนวณความเสื่อมราคาต่อวิธีทางบัญชี: วิธีเส้นตรง

ปี	ราคาทุน	ค่าเสื่อมราคา	ค่าเสื่อมราคาสะสม	มูลค่าตามบัญชี
2560	210,000	$210,000 / 3 * 121/365$ = 23,205.48	23,205.48	189,794.52
2561	210,000	$210,000 / 3$ = 70,000.00	98,205.48	116,794.52
2562	210,000	$210,000 / 3$ = 70,000.00	163,205.48	46,794.52
2563	210,000	$(210,000 / 3 * 244/365) - 1.00$ = 46,793.52	209,999.00	1.00

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการคำนวณความเสื่อมราคาวิธีทางภาษีอากร : พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 642)

ปี	ค่าเสื่อมราคา (3รอบบัญชี)	ค่าเสื่อมราคา (50%)	ค่าเสื่อมราคาสะสม
2560	$210,000 / 3 * 122/365$ = 23,397.26	$(210,000 * 50%) / 3$ = 35,000.00	58,397.26
2561	$210,000 / 3 = 70,000.00$	$(210,000 * 50%) / 3$ = 35,000.00	105,000.00
2562	$210,000 / 3 = 70,000.00$	$(210,000 * 50%) / 3$ = 35,000.00	105,000.00
2563	$(210,000 / 3 * 243/365) - 1.00$ = 46,601.74		46,602.74

ตารางที่ 7 การรับรู้ค่าเสื่อมราคาและการปรับปรุงการคำนวณกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากร

ปี	วิธีทางบัญชี	วิธีทางภาษีอากร	ปรับปรุง ภ.ง.ด. 50
2560	23,205.48	58,397.26	หักออก 35,191.78
2561	70,000.00	105,000.00	หักออก 35,000.00
2562	70,000.00	105,000.00	หักออก 35,000.00
2563	<u>46,793.52</u>	<u>46,601.74</u>	บวกกลับ 191.78
รวม	<u>≈ 210,000.00</u>	<u>≈ 315,000.00</u>	<u>105,000.00</u>

ตารางที่ 7 และตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่า การเลือกใช้วิธีค่าเสื่อมราคาตามพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 642) นั้น ทำให้กิจการสามารถนำจำนวนค่าเสื่อมราคาไปรวมคำนวณเป็นรายจ่ายทางภาษีได้ถึง 1.5 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนค่าเสื่อมราคาตามปกติ ดังนั้น หากกิจการมีแผนงานที่จะลงทุนในสินทรัพย์ในช่วงเวลาดังกล่าว จึงควรปฏิบัติตามข้อกฎหมายเพื่อให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี

องค์ความรู้ใหม่

การวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการใช้สิทธิประโยชน์จากค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคานั้น แนะนำให้เลือกวิธีการหักค่าเสื่อมราคาที่เหมาะสมกับประเภทธุรกิจและให้เหมาะสมกับทรัพย์สิน ก็จะทำให้กิจการได้รับสิทธิประโยชน์ได้มากขึ้น เช่น การการตัดอายุการใช้งานของเครื่องจักร โดยเลือกวิธีลดยอดทวีคูณหรือวิธีผลรวมจำนวนปี แทนที่จะใช้วิธีเส้นตรง หากในปีแรก ๆ ของกิจการมีกำไรสูงเมื่อเลือกค่าเสื่อมราคาที่เหมาะสม ก็จะทำให้กิจการมีกำไรสุทธิลดลง และเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลงไปด้วย

กรณีที่เป็นนิติบุคคลประเภทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs (Small and Medium Enterprises) ให้เลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรในการหักค่าเสื่อมราคาได้สูงกว่าอัตราปกติ โดยให้ใช้สิทธิหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาสูงขึ้นในปีแรก และปีต่อไปมูลค่าของค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาก็จะลดลง ทำให้ปีแรกนั้นมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นจะส่งผลให้กำไรสุทธิทางภาษีลดลงได้ อย่างเช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ แต่ไม่รวมโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุนสำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักได้ภายใน 3 รอบระยะเวลาบัญชีนับแต่วันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา สำหรับอาคารโรงงาน ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 25 ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ไม่เกิน 5% ต่อปี สุดท้ายกรณีเป็นเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักร ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ไม่เกิน 20% ต่อปี ดังนั้นการรู้จักใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร จะส่งผลให้กำไรสุทธิทางภาษีของกิจการลดลง เกิดการประหยัดภาษีของกิจการ ลดค่าใช้จ่าย และสร้างศักยภาพในการแข่งขันแก่กิจการ

4. สรุปอภิปราย

4.1 ค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้นิติบุคคล

จากวัตถุประสงค์การศึกษาค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร มีสินทรัพย์บางประเภทที่มีอายุการใช้งานเกินกว่า 1 รอบระยะเวลาบัญชี โดยสภาพแล้วเกิดการเสื่อมสภาพได้ ซึ่งตามหลักการสามารถตัดเป็นรายจ่ายได้ในแต่ละปีในรูปของค่าเสื่อมราคาไม่เกินอัตราร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของสินทรัพย์ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจึงต้องมีการคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์นั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขตามที่กำหนดในมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527 ดังนั้น บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีสินทรัพย์อายุการใช้งานเกินกว่า 1 รอบระยะเวลาบัญชี ควรมีการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลเกี่ยวกับค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์แต่ละประเภท เพื่อให้สามารถหักได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพื่อเป็นการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรได้เป็นอย่างดี

4.2 การวางแผนภาษีค่าเสื่อมราคาที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การเตรียมการวางแผนเพื่อใช้ในการปฏิบัติในอนาคต เกี่ยวกับรายการทางการเงินของภาษีอากรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้มีการเสียภาษีอากร การปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรของกิจการเป็นไปอย่างถูกต้อง และครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายภาษีอากร และต้องมีการเสียภาษีอากรในจำนวนน้อยที่สุด หรือมีการประหยัดที่สุด โดยไม่ใช่เป็นการทุจริต หรือหลีกเลี่ยงภาษี แต่เป็นการรู้จักใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่กิจการของการวางแผนภาษีอากร เสริมสร้างระบบการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพ การดำเนินการตามที่ได้มีการวางแผนภาษี ส่งผลให้ผู้ประกอบกิจการลดความกังวลต่อการถูกเรียกตรวจสอบภาษีจากทางราชการ เพราะมีข้อมูลเอกสาร

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] กรมสรรพากร. (2563). *ภาษีเงินได้นิติบุคคลคำนวณจากกำไรสุทธิ*. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/828.html>.
- [2] กรมสรรพากร. (ม.ป.ป). *พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน*. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/2369>.
- [3] กรมสรรพากร. (ม.ป.ป). *มาตรา 39*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/5937.html?fbclid>.
- [4] กรมสรรพากร. (ม.ป.ป). *มาตรา 65*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/5939.html?fbclid>.
- [5] กรมสรรพากร. (ม.ป.ป). *อัตราภาษี*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.rd.go.th/841.html?fbclid>.
- [6] ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (2558). *การวางแผนภาษีอากร*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1896628&fbclid>.
- [7] ดำรงพล วิเศษสร. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET50*. บัญชีมหาบัณฑิตและวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาษีอากร.
- [8] ธัญพร ตันตยวงศ์. (2552). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษีและความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับมูลค่าของกิจการ: หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ บข.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- [9] บริษัท ฝึกอบรมและสัมมนาธรรมนิติ จำกัด. (2562). *ความสำคัญของค่าเสื่อมราคา*. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2565, จาก https://www.dst.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3550%

- [10] รสนา โชติสุวรรณ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนภาษีกับราคาหุ้นสามัญของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. บริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี.
- [11] รัชดา สุวรรณเกิด (2557). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบัญชีกับภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- [12] วราพร เปรมพานิชย์กุล. (2565). *การวางแผนภาษีอากร*. พิมพ์ครั้งที่2. มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.
- [13] สมเดช โรจน์คุรีเสถียรและคณะ. (2562). *การบัญชีภาษีอากรแบบมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่18. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติเพรส.
- [14] สัตยา ตันจันท์พงศ์. (2561). *การกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. *วารสารวิชาชีพบัญชี*. 10(28).
- [15] สัตยา ตันจันท์พงศ์. (2557). *อิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการที่ดีต่อการวางแผนภาษี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร สาขาวิชา บริหารธุรกิจ.
- [16] สุชาดา ศรีสกลกิจ. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100*. พาณิชยศาสตร์และการบัญชี สาขา บัญชี.
- [17] สุเทพ พงษ์พิทักษ์. (2541). *การวางแผนภาษีอากร*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานวิชิตา ทนายความ บัญชีและธุรกิจ.
- [18] อาทิตยา กุลธินิ. (2559). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ*. บัญชีมหาบัณฑิตและวิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาษีอากร.
- [19] Appolos Nwaobia & Olajumoke Jayeoba. (2016). *Tax Planning and Firms' Liquidity*. *Journal of Business Management*. 2(10).
- [20] C. Derashid. & H. Zhang. (2003). Effective tax rates and the "industrial policy" hypothesis: Evidence from Malaysia. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. Vol.12 (2003).
- [21] Hanlon, M., & Slemrod, J. (2009). What does tax aggressiveness signal? Evidence from stock price reactions to news about tax shelter involvement. *Journal of Public Economics*, 93(1-2), 126-141.

- [22] Heitzman Shane and Ogneva Maria. (2015). *Corporate Tax Planning and Stock Returns*. Marshall School of Business. University of Southern California.
- [23] Hoffman, W. H. (1961). The theory of tax planning. *The accounting review*, 36(2), 274-281.
- [24] Md Noor Rohaya, Nur Syazwani M. Fadzillah and Nor' Azam Mastuki. (2010). *Corporate Tax Planning: A study on corporate Effective Tax Rate of Malaysian listed companies*. *International Journal of Trade, Economics and Finance*, 1(2).
- [25] Naser Izadina, Dariush Foroghi and Setare Soltan Gheis. (2013). *The Effect of size, Return on sales, Leverage, fixed assets, industry and ownership on effective tax rate in the listed companies of Tehran stock exchange*. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 5(1), 523-527.
- [26] Richardson Grant and Lanis. Roman (2007). *Determinants of the variability incorporate effective tax rates and tax reform : Evidence from Australia*. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26.

ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ
ตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส

The Influence of Marketing Mix on Cultural Tourism Promotion of
Yakang Kanom 100 Years Floating Market, Narathiwat Province

แวรอสนีย์ สะมะอะ¹ และอัฟซา อาแว²

Waerosnee Samoh¹ and Afsa Arwae²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัด นราธิวาส จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ในแต่ละด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ (\bar{X} =4.35, S.D=0.61) ด้านราคา (\bar{X} =4.25,S.D=0.62) ด้านลักษณะทางกายภาพ (\bar{X} =4.25, SD=0.57) ด้านบุคคล (\bar{X} =4.22, S.D=0.65) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (\bar{X} =4.21, S.D= 0.60) ด้านกระบวนการในการบริการ (\bar{X} =4.21, S.D =0.65) และช่องทางการจัดจำหน่าย (\bar{X} =4.21, S.D=0.60) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านส่งเสริมทางการตลาด (\bar{X} =4.12, S.D=0.68) อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, ตลาดน้ำ, ส่วนประสมทางการตลาด

¹ อาจารย์, วิทยาลัยเทคนิคนราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ นราธิวาส 96000

² อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ นราธิวาส 96000

¹ Lecturer, Narathiwat Technical College, Princess of Narathiwat University, Narathiwat, 96000

² Lecturer, Faculty of Management Sciences, Princess of Narathiwat University, Narathiwat, 96000

* Corresponding author: E-mail address: is_memee@hotmail.com

Abstract

Research on Marketing mix that influences the promotion of cultural tourism Yakang Floating Market, 100-year-old dessert, Narathiwat Province have a purpose to study the marketing mix that influences cultural tourism promotion of Yakang floating market, 100 years dessert, Narathiwat province. The sample group used in the study was 400 tourists who came to visit Yakang Floating Market, Narathiwat Province, using a questionnaire as a tool for data collection. Basic statistics were used to analyze the data, consisting of percentage, mean, and standard deviation.

The results of the analysis of the 7Ps marketing mix in each aspect showed that Product ($\bar{X}=4.35$, $SD=0.61$) Price ($\bar{X}=4.25$, $SD=0.62$) Physical ($\bar{X}=4.25$, $SD=0.57$) Human ($\bar{X}=4.22$, $SD=0.65$) Distribution Channel ($\bar{X}=4.21$, $SD=0.60$) in service processes ($\bar{X}=4.21$, $SD=0.65$) and distribution channels ($\bar{X}=4.21$, $SD=0.60$) had the highest opinions. followed by marketing promotion ($\bar{X}=4.12$ $S.D=0.68$) at high opinion level, respectively.

Keywords: Tourism, Floating market, Marketing mix

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 3.81 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 2.46 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา สร้างรายได้ 0.19 ล้านล้านบาท (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2563) เนื่องจากประเทศไทยเป็นหนึ่งในภูมิภาค ตะวันออกเฉียงใต้ที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ทั้งทางธรรมชาติ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ส่งผลให้การท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว การท่องเที่ยวถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561-2564 เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวตามภารกิจใน ระยะ 4 ปีถัดไป ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น (กรมการท่องเที่ยว, 2561) ทำให้ผู้คนเกิดความมั่นคงในชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่กำลัง เป็นที่นิยมในปัจจุบัน คือ “ตลาดน้ำ” ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเป็นศูนย์รวมของการค้าขายที่มี ความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เนื่องจากตลาดน้ำเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ของสังคมไทยในอดีตที่มีชีวิตผูกพันอยู่กับสายน้ำเป็นหลัก (กฤษฎา ธีระโกศลพงศ์, 2562)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค หมายถึงบทบาทของนักท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเที่ยว ซึ่งกระบวนการซื้อของผู้บริโภคมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ

กระตุ้นและตอบสนองของพฤติกรรมบริการบริโภคของนักท่องเที่ยว โดยเห็นได้ว่าสิ่งกระตุ้น (Input) ได้แก่อัฒตภัณฑ์ การท่องเที่ยวทุกประเภท ตลอดจนการให้บริการของธุรกิจ สินค้าและบริการเหล่านี้ มีการแข่งขันสูง และเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจแสวงหาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ตลอดจนได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลใกล้ชิด เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง ประกอบกับการเรียนรู้แรงจูงใจ ประสบการณ์และทัศนคติของตนเอง การกลั่นกรองข้อมูล ซึ่งอยู่ในกระบวนการตัดสินใจ ทำให้เกิดการรับรู้ (Perception) และนำไปสู่การพยายามหาทางตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของตนเองโดยการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและโรงแรมที่เลือกสรร แล้วการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการนับว่าเป็นการตอบสนอง (Output) จากสิ่งกระตุ้น และกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่ต้น และถ้าสินค้าและบริการสามารถตอบสนองความจำเป็นและความต้องการได้ นักท่องเที่ยวได้รับความพอใจ จะเพิ่มประสบการณ์ทางบวกมากขึ้น และทำให้เกิดการซื้อซ้ำ (เดินทางมาเที่ยวและใช้บริการอีก) แต่ถ้าไม่พอใจก็จะกลายเป็นประสบการณ์ลบ และไม่กลับมาท่องเที่ยวอีกแม้ว่าจะมีเส้นทางท่องเที่ยวที่ดีกว่า

ตลาดน้ำยะกังขนม 100 ปี ตั้งอยู่ที่ถนนยะกัง 1 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นอาหารพื้นเมืองขนมโบราณที่มีความหลากหลาย วิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นในการอยู่ร่วมกันทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้าง รายได้ให้กับคนในชุมชนถือเป็นปัจจัยในการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและสามารถนำมาพัฒนาและเพิ่มศักยภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เมื่อมีการจัดตั้งตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จึงสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้กับคนในพื้นที่และส่งเสริมการสร้างรายได้จากการค้าขาย เนื่องจากตลาดน้ำเป็นศูนย์ รวมทางการค้าขาย เช่น อาหาร ขนมโบราณที่ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและนำกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส โดยใช้หลักส่วนประสมทาง การตลาด 7Ps ประกอบไปด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ด้านการส่งเสริมทางการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านกายภาพ (Physical Evidence) และด้าน กระบวนการ (Process) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบในการพัฒนาการบริหารจัดการ ตลาดน้ำได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำ ยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัย (ระบุรูปแบบของการวิจัย) ประกอบด้วย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่เคยท่องเที่ยวตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส โดยการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งหมดจำนวน 400 คน (จากคำนวณโดยวิธีของ Krejcie and Morgan, 1970) ในช่วงเดือนกันยายน 2565 - ตุลาคม 2565

2. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่เคยท่องเที่ยวตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส โดยการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งหมดจำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นแบบสอบถามในลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส เป็นแบบสอบถามที่มีให้เลือกหลายคำตอบ (Multiple choices) มีลักษณะปลายปิด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งระดับ ความเห็นออกเป็น 5 ระดับ (Rating Scale)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.70-1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนกันยายน 2565 - ตุลาคม 2565 จำนวน 400 คน และนำข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย

ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 มีอายุเฉลี่ย อยู่ ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 251 คน คิด เป็นร้อยละ 62.8 สถานภาพโสด จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส จากการแนะนำโดยคนรู้จัก จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 68 มีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 ส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 ซึ่งมีส่วนตัดสินใจมาท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 66 โดยส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวเวลา 17:01-19:00 น. จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส

ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีสมบูรณ์ครบถ้วน จำนวน 400 ชุด พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมทั้ง 7 ปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 สามารถสรุปตามส่วนประสมทางการตลาดแต่ละด้านได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด 7Ps

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปรผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.35	0.61	มากที่สุด
2. ด้านราคา	4.25	0.62	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.21	0.60	มากที่สุด
4. ด้านส่งเสริมทางการตลาด	4.12	0.68	มาก
5. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.25	0.57	มากที่สุด
6. ด้านบุคคล	4.22	0.65	มากที่สุด
7. ด้านกระบวนการในการบริการ	4.21	0.65	มากที่สุด
รวม	4.24	0.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps โดยรวมพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.40) เมื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ในแต่ละด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.35$, S.D=0.61) ด้านราคา ($\bar{X} = 4.25$, S.D=0.62) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.25$, S.D=0.57) ด้านบุคคล ($\bar{X} = 4.22$, S.D 0.65) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.21$, S.D 0.60) ด้านกระบวนการในการบริการ ($\bar{X} = 4.21$, S.D 0.65) และช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.21$, S.D=0.60) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X} = 4.12$, S.D=0.68) อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก นั่นแสดงให้เห็นว่า ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของ ศิลปวัฒนธรรม และความน่าสนใจในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ มีผลต่อความคิดเห็นของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของวินัส หอมจันทร์ จีร์น (2556) ที่พบว่าสำหรับธุรกิจบริการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps สำหรับธุรกิจบริการที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการตลาด อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

ฉันท์ชนิด เกตุน้อย, โสมฤทัย สนธยาธร (2559) พบว่า ถึงแม้ร้านมีการจัดการส่งเสริมการขาย เช่น คุปองส่วนลดของแถม เพื่อดึงดูดลูกค้า มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมหรือข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องก็ยังมีอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดในส่วนประสมทางการตลาด 7s ส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด 6 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการในการบริการ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ และอยู่ในระดับมาก 1 ด้านคือ ด้านส่งเสริมทางการตลาด และส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลหรือรูปแบบการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอการท่องเที่ยวหรือเป็นข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว ตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส
2. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส ให้มีศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่ ด้านสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขาดการรับรู้ข่าวสาร กิจกรรมที่ทางตลาดน้ำยะกังจัดขึ้น ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลหรือรูปแบบการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอการท่องเที่ยวหรือเป็นข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว ตลาดน้ำยะกัง ขนม 100 ปี จังหวัดนราธิวาส

เอกสารอ้างอิง

- [1] กริณย์พัฒน์ อิมประเสริฐ และอมรา รัตตากร. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาตลาดน้ำวัดตะเคียนสู่การเป็นตลาดสีเขียว. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 12(2), 71-83.
- [2] กฤษณา ธีระโกศลพงศ์. (2562). บทความปริทัศน์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 7(1), 1-12.

- [3] ชลลดา แสงมณีศิริสาธิตกิจ และธีรศักดิ์ อุ๋นอารมณ์เลิศ. (2557). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 6(1), 66-79.
- [4] จูติมนต์ ธนิกิติเอื้ออังกูร. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำจาดนา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 1(1), 43-52.
- [5] เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. (2538). พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยว. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [6] พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก และคณะ. (2560). ยุทธศาสตร์การจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกแบบมีส่วนร่วมของชุมชนดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 465-478.
- [7] พรนภา ธนโพธิ์รัตน์. (2551). การเปรียบเทียบปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยว ตลาดน้ำดอนหวายและตลาดน้ำกลางคูเวียง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [8] ไพฑูรย์ พรหมสุภกร. (2563). แนวทางการจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์และความสำเร็จของธุรกิจหม้อแปลงไฟฟ้า. *วารสารสังคมศาสตร์และ มานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(3), (ม.ป.ท), 180-194.
- [9] สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. (2563). ข้อมูลเบื้องต้นจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. สืบค้น 6 ธันวาคม 2565, จาก https://division2.immigration.go.th/read?content_id=5ee1d09a1dd888ef04b7055

ภาษีสำหรับผู้ขายของออนไลน์บนแพลตฟอร์มช้อปปี้

Tax for Online Sellers on the Shopee Platform

ชุตินา จันทะแสงใส¹ ศตวรรษ ทองศรี¹ อัศววิชช์ روبคอบ² และ เกสินี หมั่นไธสง²
Chutima Janthasaengsai¹, Satawat Thongsorn¹, Aukkarawit Robkob² and Kesinee Muenthaisong²

บทคัดย่อ

ผู้ประกอบการที่ขายสินค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของ Shopee ซึ่งถือเป็นผู้มีเงินได้พึงประเมินจึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการชำระภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายสินค้าเช่นเดียวกับผู้ขายทั่วไป หากผู้ขายสินค้าบนแพลตฟอร์มของช้อปปี้ ยังมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการทางภาษีก็ไม่เพียงพอ อาจส่งผลให้มีการยื่นแบบแสดงรายการทางภาษีที่ไม่ถูกต้อง และไม่ครบถ้วน รวมถึงการไม่ยื่นในระยะเวลาที่กรมสรรพากรกำหนด เป็นเหตุให้ต้องชำระเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ซึ่งอาจถือเป็นต้นทุนที่ไม่จำเป็นของผู้ขายได้ ฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ขายที่เคยขายสินค้าอยู่เดิมแล้วแต่มีการเพิ่มช่องทางการขายบนอินเทอร์เน็ตเข้ามา และผู้ขายรายใหม่ที่มีช่องทางการขายบนอินเทอร์เน็ตเพียงช่องทางเดียว ก็ควรที่จะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรสำหรับผู้ประกอบการที่ขายสินค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของ Shopee เพื่อจะได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่มีหน้าที่เสียภาษีพึงกระทำ

คำสำคัญ: ผู้ขายออนไลน์, ภาษีอากร, แพลตฟอร์มช้อปปี้

Abstract

Entrepreneurs who sell products on Shopee platform, who are considered to have assessable income, therefore those who It is obligated to pay income taxes related to transactions arising from the sale of goods, just like a general seller. If

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

¹ Undergraduate student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

² Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

* Corresponding author: E-mail address: 62010917097@msu.ac.th

sellers on the Shopee platform do not have sufficient tax management knowledge, this may result in the filing of incorrect tax returns. and incomplete Including not filing in the period of revenue resulting in the payment of fines and additional money this can be considered an unnecessary cost for the seller. Therefore, whether it is a man who has previously sold a product but has added an Internet sales channel and a new man who has only one channel to sell on the Internet. It should be studied and understood about Tax Laws for Entrepreneurs Selling on Shopee Online Platform in order to comply Duties that a person liable to pay taxes should perform.

Keywords: online sellers, taxation, Shopee Platform

บทนำ

ในปัจจุบันการขายสินค้าและบริการมีการเติบโตและมีการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ประกอบการต้องมียุทธศาสตร์ในการขายสินค้าเพื่อให้เข้าถึงฐานลูกค้าได้มากขึ้น ซึ่งช่องทางการขายสินค้าบนอินเทอร์เน็ตถือเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยม จากผลสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยในปัจจุบัน มีสัดส่วนอยู่ที่อัตราร้อยละ 77.8 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ (Marketeer, 2565) โดยผู้ใช้งานร้อยละ 35.5 ใช้งานอินเทอร์เน็ตในการดำเนินการซื้อขายสินค้าและบริการบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Nattapon Muangtum, 2565) หรือที่เราเรียกกันในระบบ E-Commerce ซึ่งปัจจุบันเป็นช่องทางการขายหลักในการเข้าถึงผู้บริโภค จึงอาจก่อให้เกิดการแข่งขันด้านการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด รวมถึงมีระบบชำระเงินออนไลน์ (Online Payment) ที่พัฒนาไปอย่างมากทั้งในด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ ตลอดจนการมีระบบจัดการสินค้าและขนส่งที่มีบริการเก็บเงินปลายทาง (Warehouse & Fulfillment) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ขายเลือกใช้ช่องทางการขายสินค้าบนช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยช้อปปี้ ก็เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีผู้คนจำนวนมากมาซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันบนช่องทางนี้

ช้อปปี้เป็นแพลตฟอร์มที่ถูกพัฒนาขึ้นมาโดย บริษัท ช้อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด ภายใต้แนวคิดการเป็นแหล่งช้อปปิ้งออนไลน์ที่มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย เหมือนยกห้างสรรพสินค้ามาไว้บนหน้าจอ และ ช้อปปี้ยังเป็นบริษัทที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ในปี 2021 (กองบรรณาธิการ TCII, 2565) ในการขายสินค้าหรือให้บริการบนแพลตฟอร์มของช้อปปี้ ก็จะต้องมีการเสียภาษีเหมือนกับผู้ประกอบการอื่น ๆ ทั่วไปในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นภาษีสำหรับบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ตลอดจนถึงภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้ขายซึ่งให้บริการซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มของช้อปปี้ จำนวนไม่น้อยที่ยังไม่รู้ว่าเมื่อมีรายได้เกิดขึ้นแล้วจำเป็นต้องชำระภาษีนั่นให้กับกรมสรรพากร จึงเป็นเหตุให้เกิดการชำระเบี้ยปรับเงินเพิ่มและอาจโดนเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง ดังนั้น ผู้ที่ขายสินค้าบนแพลตฟอร์มช้อปปี้ จึงจำเป็นที่จะต้องทราบว่าตนเองต้องเสียภาษีตัวใดบ้าง

ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น ก็จะขึ้นอยู่กับสถานภาพของผู้ขายโดย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากบุคคลทั่วไปที่มีเงินได้ สามารถนำเงินได้นั้นมาหักค่าใช้จ่ายและ ค่าลดหย่อน จึงจะได้เป็นยอดเงินได้สุทธิ จากนั้นนำมาคูณกับอัตราก้าวหน้า ส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นภาษีที่เรียก เก็บจากนิติบุคคลที่จดทะเบียน โดยจะคำนวณจากกำไรสุทธิทางภาษีและนำมาคูณกับอัตราภาษีที่กฎหมายกำหนด รวมไปถึงหากผู้ขายนั้นมีรายได้จากการขายสินค้าหรือบริการเกิน 1,800,000 บาทขึ้นไปจะต้องจดทะเบียนเพื่อเสีย ภาษีมูลค่าเพิ่มไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

ทั้งนี้ในบทความนี้คณะผู้จัดทำจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็นทางภาษีที่จะเกิดจากการขายสินค้าบน แพลตฟอร์มของช้อปปี้ เพื่อที่จะให้ผู้ขายสามารถยื่นแบบแสดงรายการทางภาษีที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องและครบถ้วน รวมถึงเป็นการหลีกเลี่ยงเพื่อให้ไม่ถูกรวมสรรพากรเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง

1. กรณีผู้ขายเป็นบุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตามคำนิยามของ “บุคคลธรรมดา” นั้นมีความหมายว่า เป็นบุคคลที่มีเงินได้ในประเภทต่าง ๆ ตามที่ ประมวลกฎหมายรัชฎากรได้กำหนดไว้ให้มีหน้าที่ในการเสียภาษีเงินได้ ไม่ว่าจะเป็เด็กแรกคลอด ตลอดไปจนถึง คนที่ศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ โดยผู้มีเงินได้จะต้องมีแหล่งเงินได้ในประเทศและอยู่ในประเทศครบ 180 วัน ในปีเดียวกันกับที่เกิดรายได้ (กรมสรรพากร, 2564) โดยผู้ขายที่มีรายได้จากการขายสินค้าบนช้อปปี้ จะต้อง คำนวณและยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี 2 ครั้งต่อปี (Shopee, 2564) ซึ่งรายได้จากการขายสินค้าบนช้อปปี้เป็น รายได้ที่เข้าลักษณะตามมาตรา 40 ประเภทที่ 8 แห่งประมวลรัชฎากร โดยการคำนวณภาษีของผู้ประกอบการ สามารถคำนวณโดยใช้ 2 วิธี แล้วนำมูลค่าภาษีที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกัน ผู้ขายจะต้องเสียภาษีตามจำนวนที่ “สูงกว่า” ให้แก่กรมสรรพากรภายในระยะเวลาที่กำหนด

แบบแสดงรายการที่ต้องใช้ยื่น

ผู้ขายที่ต้องยื่นเสียภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดานั้น จะต้องยื่นแบบแสดงรายการเกี่ยวข้องกับเงินได้ที่ ได้รับ เมื่อมีรายได้เกิน 60,000 บาท (กรณีเป็นคนโสด) หรือมีรายได้เกิน 120,000 บาท (กรณีสมรส) โดยทั่วไป แล้วผู้ขายจะต้องนำรายได้ทุกประเภทที่ได้ตลอดปี (ไม่รวมเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นให้ไม่เสียภาษี) ไปคำนวณเพื่อ เสียภาษี ซึ่งจะมีการเสียปีละ 2 ครั้ง นั่นก็คือภาษีครึ่งปีและภาษีสิ้นปี ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้จากการขายสินค้าบน Shopee จะต้องคำนวณและยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีบุคคลธรรมดา 2 ครั้งต่อปี ดังนี้

1. แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปีตามแบบ ภ.ง.ด. 94

ซึ่งจะใช้สำหรับรายได้ส่วนที่เกิดขึ้นใน 6 เดือนแรก เริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 30 มิถุนายน โดยมี กำหนดการให้ยื่นแบบฯ ภายในเดือนกันยายนของทุกปี

2. แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเต็มปีตามแบบ ภ.ง.ด.90 การเสียภาษีในครั้งที่ 2 จะใช้สำหรับเงินได้พึงประเมินที่เกิดขึ้นทั้งปีโดยมีกำหนดการให้ยื่นแบบฯ ภายในวันที่ 31 มีนาคมของปีถัดไป

วิธีการคำนวณภาษี

รายได้จากการขายสินค้าบนช้อปปี ถือเป็นเงินที่เข้าลักษณะตามมาตรา 40 ประเภทที่ 8 แห่งประมวลรัษฎากร ได้แก่ รายได้จากทำกรธุรกิจ การพาณิชย์ เป็นต้น โดยการคำนวณภาษี ผู้ขายสามารถคำนวณโดยใช้ 2 วิธี แล้วยอดที่ได้เปรียบเทียบกับกัน ดังนี้

วิธีที่หนึ่ง เป็นการคำนวณภาษีตามประมวลรัษฎากร มาตรา 48(1) ซึ่งจะคำนวณจากเงินได้สุทธิโดยใช้สมการ ดังต่อไปนี้

$$\text{เงินได้สุทธิ} = (\text{เงินได้พึงประเมิน} - \text{ค่าใช้จ่าย} - \text{ค่าลดหย่อน}) \times \text{อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา}$$

จากสมการจะเห็นได้ว่ารายการที่สามารถช่วยลดภาระภาษีลงไปได้ ประกอบด้วย ค่าลดหย่อน และ ค่าใช้จ่าย ซึ่งสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ 2 รูปแบบ ให้ผู้ขายเลือกใช้ ดังนี้

1. การหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ผู้ที่ขายสินค้าบนช้อปปี สามารถนำเอกสารหลักฐาน ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมดในการประกอบกิจการ รวมถึงข้อมูลการบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายดังกล่าวมาแนบประกอบการหักค่าใช้จ่ายตามความเป็นจริง
2. การหักค่าใช้จ่ายแบบเหมา ผู้ที่ขายสินค้าบนช้อปปี สามารถที่จะหักค่าใช้จ่ายในรูปแบบนี้ได้ ในอัตราร้อยละ 60 ของรายได้ที่ได้จากการขายสินค้า

วิธีที่สอง เป็นการคำนวณภาษีตามประมวลรัษฎากร มาตรา 48(2) ให้ดูว่าจะต้องเสียภาษีตามวิธีที่สองหรือไม่ โดยเงื่อนไข คือ ต้องมีเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 40(2) - (8) ซึ่งนำมารวมกันแล้วได้มากกว่าหรือเท่ากับ 120,000 บาท แล้วคูณด้วย 0.005 หรือ อัตราร้อยละ 0.5 ดังนั้น เมื่อผู้ขายมีรายได้จากการขายสินค้าออนไลน์ รายได้ในส่วนนี้จึงถูกนำมาคำนวณภาษี โดยการนำยอดเงินจากที่ได้รับจากรายได้ที่ขายสินค้าบนช้อปปี ทั้งหมด และรายได้อื่นที่นอกเหนือจากการขายสินค้าออนไลน์ซึ่งเป็นยอดก่อนหักค่าใช้จ่ายรวมถึงหักค่าลดหย่อนแล้วนำไปคูณด้วยอัตราภาษี ร้อยละ 0.5 ถ้าคำนวณออกมาแล้ว ได้ยอดตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป ต้องมีสิทธิ์ที่จะเสียตามวิธีที่สองโดยนำไปเปรียบเทียบกับยอดภาษีตามวิธีที่หนึ่ง

เมื่อเปรียบเทียบยอดภาษีที่คำนวณได้จากทั้ง 2 วิธีข้างต้น ผู้ขายจะต้องเสียภาษีตามวิธีที่มียอดภาษีที่ “สูงกว่า” ให้แก่กรมสรรพากรภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หากมีผู้มีรายได้สุทธิจากการขายสินค้าบนแพลตฟอร์มช้อปปี ตั้งแต่ 150,000 บาทต่อปีขึ้นไป โดยเป็นการนำรายได้ทั้งหมดจากการขายสินค้าออนไลน์มาหักค่าใช้จ่ายก่อนนำไป

คำนวณภาษี สามารถคิดค่าใช้จ่ายได้ 2 วิธี คือ วิธีที่หนึ่ง "การหักค่าใช้จ่ายแบบเหมา" จะเป็นการหักต้นทุนในส่วน ร้อยละ 60 ของรายได้ และนำร้อยละ 40 ของรายได้ทั้งหมดไปคิดภาษีวิธีที่สอง "การหักค่าใช้จ่ายตามจริง" คือ การนำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง จากการขายออนไลน์มาหักออก และวิธีนี้ต้องมีใบเสร็จ,ใบกำกับภาษี,เอกสารแสดง รายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นให้ถูกต้องครบถ้วน โดยวิธีนี้จะมีความยุ่งยาก ดังนั้นผู้ขายสินค้าออนไลน์มักเลือก "หักค่าใช้จ่ายแบบเหมา" มากกว่า (นายรัชพล เตชะพงศกิจ, 2562: หน้า 7)

ตัวอย่าง นางสาวบี มีสถานะโสด เป็นผู้มีเงินได้จากการขายสินค้าออนไลน์บนแพลตฟอร์มช้อปปิ้ง 1,200,000 บาท คำนวณภาษีด้วยการหักค่าใช้จ่ายตามอัตราร้อยละ 60 มีค่าลดหย่อน 60,000 บาท และมีภาษี หัก ณ ที่จ่าย เท่ากับ 3,400 บาท

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาวิธีที่ 1

เงินได้ 40(8) รายได้จากการขายสินค้าออนไลน์		1,200,000
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายแบบเหมา 60%		<u>720,000</u>
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย		480,000
<u>หัก</u> ค่าลดหย่อน		
ผู้มีเงินได้		<u>60,000</u>
เงินได้สุทธิ		<u>420,000</u>
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		
0 - 150,000 ยกเว้นอัตราภาษี		
150,001 – 300,000 อัตราภาษี 5%	= 150,000 × 5%	= 7,500
300,001 - 420,000 อัตราภาษี 10%	= 120,000 × 10%	= <u>12,000</u>
รวมภาษีที่ต้องชำระตามวิธีที่ 1		= <u>19,500</u>

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามวิธีที่ 2

เงินได้ 40(8) รายได้จากการขายสินค้าออนไลน์		1,200,000
คูณ อัตราภาษี 0.5%		<u>0.5%</u>
ภาษีที่ต้องชำระตามวิธี 2		<u>6,000</u>

ดังนั้น เมื่อคำนวณยอดทั้ง 2 วิธีแล้ว จะนำยอดทั้ง 2 วิธีมาเปรียบเทียบว่ายอดวิธีใดสูงกว่ากัน ซึ่งจากการ คำนวณจะเห็นได้ว่า ยอดภาษีตามวิธีที่ 1 มีภาษีที่ต้องชำระอยู่ 19,500 บาท ส่วนวิธีที่ 2 มีภาษีที่ต้องชำระอยู่ที่ 6,000 บาท ทำให้นางสาวบีต้องเสียภาษีตามวิธีที่ 1 เป็นจำนวนเงิน 19,500 บาท

2. กรณีผู้ขายเป็นนิติบุคคล

หากผู้ขายที่เป็นนิติบุคคลนำสินค้ามาขายบนช้อปปี ที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะได้แก่ บริษัทหรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งจะมีภาระภาษีที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม (หากเข้าเงื่อนไข) และภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Shopee, 2565) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาษีเงินได้นิติบุคคล

ภาษีเงินได้นิติบุคคลถือส่วนหนึ่งของเครื่องมือที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการรายใหญ่ มีรายได้จากการประกอบกิจการหรือกิจการที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่า 1 คนที่เสียภาษีจากฐานภาษีตามรอบระยะเวลาบัญชี มีแบบแสดงรายการภาษีที่เกี่ยวข้อง (กรมสรรพากร, 2565) ได้แก่

1. แบบแสดงรายการภาษีเงินได้สำหรับนิติบุคคล (ภ.ง.ด.50)
2. แบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับครึ่งปี (ภ.ง.ด.51)
3. แบบแสดงรายการภาษีเงินได้สำหรับนิติบุคคล เฉพาะกิจการขนส่งต่างประเทศ (ภ.ง.ด.52)
4. แบบยื่นรายงานนำส่งภาษี และการจ่ายเงินกำไร (ภ.ง.ด.54)
5. แบบแสดงรายการภาษีเงินได้สำหรับมูลนิธิหรือสมาคม (ภ.ง.ด.55)

ฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลและอัตราภาษี

สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคล จะคำนวณจากเงินได้หรือฐานภาษีที่แตกต่างกัน ซึ่งในปัจจุบันจะอยู่ที่ร้อยละ 20 ดังนั้น ผู้ขายบนช้อปปี ที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีจากกำไรสุทธิที่คำนวณได้จากรายได้จากกิจการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น หักกับรายจ่าย ตามเงื่อนไขที่มีการระบุไว้ในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร

ซึ่งรอบระยะเวลาบัญชีที่ใช้คำนวณจะต้องเท่ากับ 12 เดือนโดยจะเริ่มจากวันใดก็ได้ ส่วนในกรณีที่กฎหมายยอมให้ใช้รอบระยะเวลาบัญชีน้อยกว่า 12 เดือนได้ จะเกิดขึ้นเฉพาะ

กรณีที่ 1 เมื่อเริ่มตั้งกิจการใหม่ จะมีการถือวันเริ่มตั้งในวันใดวันหนึ่งเป็นรอบระยะเวลาบัญชีแรกก็ได้ แต่รอบระยะเวลาบัญชีถัดไปต้องเท่ากับ 12 เดือน กล่าวคือ หากกิจการเริ่มตั้ง วันที่ 10 กันยายน 2564 ซึ่งนับวันสิ้นรอบ เป็นวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี ทำให้ในปีแรกมีรอบระยะเวลาที่ไม่ครบ 12 เดือน แต่ในรอบปี 2565 ต้องเริ่มวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ซึ่งรอบระยะเวลาที่จะครบ 12 เดือน

กรณีที่ 2 หากกิจการต้องการขอเปลี่ยนวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีซึ่งก็สามารถทำได้ โดยกิจการต้องไปยื่นคำร้องต่ออธิบดีกรมสรรพากร ทั้งนี้การขอเปลี่ยนรอบระยะเวลาบัญชีจะเกิน 12 เดือนไม่ได้

กรณีที่ 3 หากมีการเลิกกิจการหรือควบเข้ากัน ให้ใช้วันที่จดทะเบียนเลิกกิจการหรือวันที่ควบเข้ากันเป็นวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี

กรณีที่ 4 เมื่อมีการขยายรอบระยะเวลาบัญชี ทำให้ไม่สามารถยื่นแบบแสดงรายการภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ โดยต้องยื่นคำร้องต่ออธิบดีกรมสรรพากร ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ที่มีการจดทะเบียนเลิก ซึ่งอาจได้รับการอนุมัติให้ขยายรอบระยะเวลาบัญชีออกไปได้ (กรมสรรพากร, 2565)

การยื่นแบบแสดงรายการและการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล

ผู้ขายที่เสียภาษีเงินได้จากกำไรสุทธิจะต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีดังนี้

1. การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลครั้งรอบระยะเวลาบัญชี

ผู้ขายจะต้องยื่นแบบแสดงรายการพร้อมกับชำระภาษี ตามในแบบ ภ.ง.ด.51 ภายใน 2 เดือนนับจากวันสุดท้ายของทุก ๆ 6 เดือนแรกของรอบระยะเวลาบัญชี หากผู้ขายยื่นไม่ทันตามกำหนดก็จะถูกเรียกเก็บค่าปรับอาญาในกรณีผู้ขายยื่นช้าแต่ไม่เกิน 7 วัน อัตราค่าปรับจะอยู่ที่ 1,000 บาท แต่หากเกิน 7 วัน จะต้องเสียค่าปรับ 2,000 บาท รวมถึงจะต้องชำระในส่วนของเงินเพิ่มโดยในกรณีที่ผู้ขายยื่นช้าแต่ไม่เกิน 2 วัน อัตราเงินเพิ่มจะอยู่ที่ร้อยละ 0.1 หรืออีกกรณีหนึ่งคือผู้ขายยื่นช้าเกิน 2 วัน แต่ไม่เกิน 7 วัน จะต้องเสียอัตราเงินเพิ่มร้อยละ 0.5 และในกรณีสุดท้ายหากยื่นช้าเกินกว่า 7 วันขึ้นไป จะทำให้มีอัตราเงินเพิ่มอยู่ที่ร้อยละ 1.5 ต่อเดือน ของภาษีที่ต้องชำระ

2. การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

ผู้ขายจะต้องยื่นแบบแสดงรายการพร้อมกับชำระภาษี(ถ้ามี) ตามในแบบ ภ.ง.ด.50 ภายใน 150 วันนับจากวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ถ้าหากช้ากว่าที่กำหนด ผู้ขายต้องเสียค่าปรับเงินเพิ่ม หากผู้ขายยื่นช้าไม่เกิน 7 วัน จะเสียค่าปรับจำนวน 1,000 บาท แต่หากเกินกว่า 7 วันจะถูกเรียกปรับ 2,000 บาทซึ่งนั่นจะเป็นเพียงส่วนของเบี้ยปรับอาญาเกินกำหนด นอกจากนี้มียังค่าปรับอาญาไม่ยื่นงบการเงิน 2,000 บาท หากผู้ขายไม่ยื่นแบบพร้อมชำระภาษี โดยไม่ว่าผู้ขายจะยื่นช้าหรือไม่ยื่นก็จะถูกเรียกเก็บเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน โดยเฉพาะของเดือนจะถูกนับเป็น 1 เดือน และอายุความเปรียบเทียบปรับอาญา 1 ปี (กรมสรรพากร, 2565)

3. กรณีมีการหัก ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย หมายถึง การเก็บภาษีส่งหน้าโดยจะให้ผู้จ่ายเงิน ทำการหักภาษีจากเงินที่ได้จ่ายให้กับผู้รับเงินซึ่งจะหักทุก ๆ ครั้งที่มีการจ่ายเงินให้ผู้รับและทำการนำเงินจำนวนนั้นส่งให้แก่กรมสรรพากร (กรมสรรพากร, 2563) ในการหักแต่ละครั้งจะต้องเป็นไปตามหลักการ เงื่อนไขที่ ท.ป. 4/2528 ได้มีการกำหนดไว้เป็นเรื่องของการที่ส่งให้ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร ต้องทำการหัก ณ ที่จ่าย ในส่วนของ ผู้จ่ายเงินได้ หรือผู้ขายที่เป็นนิติบุคคล จะต้องทำการหักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย Shopee / Shopee Xpress ในทุกเมื่อที่ได้ทำการจ่ายเงินและนำส่งแก่กรมสรรพากรตามหลักการ วิธี และเงื่อนไขที่ได้มีการกำหนด (ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสำหรับผู้ขายใน Shopee, 2564)

ตัวอย่างเช่น ผู้ขายมีรายการขายสินค้าเกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มของ Shopee ส่งผลให้มีค่าจัดส่ง และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ แต่ยังไม่ได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม ฉะนั้นผู้ขายมีหน้าที่ในการทำหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่

จ่าย (มาตรา 50 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร) ด้วยอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 1 และร้อยละ 3 ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้ขายการมีหน้าที่ในการนำภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายส่งให้กับกรมสรรพากรตามหลักการ วิธี และเงื่อนไข ตามแบบ ภ.ง.ด.53 (ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสำหรับผู้ขายใน Shopee, 2564)

ผู้จ่ายเงินได้ที่มีการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายต้องปฏิบัติดังนี้

กรณีผู้ขายได้จ่ายเงินให้กับคนรับซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา ถ้าหากเงินที่ได้รับดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่มีการ ต้องถูกหักภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ผู้ขายจะต้องหักภาษีและนำส่งแก่กรมสรรพากรด้วยแบบ ภ.ง.ด.3

กรณีผู้ขายจ่ายเงินให้กับคนรับซึ่งเป็นนิติบุคคล ถ้าหากเงินดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องถูกหักภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย เช่น การหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 3 สำหรับการจ่ายให้กับ ค่าบริการ ค่าส่งเสริมการขาย เป็นต้น จึงต้องหักภาษีและนำส่งแก่กรมสรรพากรด้วยแบบ ภ.ง.ด.53 (ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสำหรับผู้ขายใน Shopee, 2564)

ทั้งนี้ในการยื่นแบบ ภ.ง.ด.3 และ ภ.ง.ด.53 ต้องทำการยื่นภายในวันที่ 7 ของเดือนถัดไป ในกรณียื่นแบบ ออนไลน์สามารถขยายเวลาออกไปอีก 8 วัน หรือตามประกาศของกรมสรรพากร (ถ้ามี) นอกจากนี้ ผู้ที่จ่ายเงินได้ ยังมีต้องทำการออก “หนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย” ที่ได้ทำการหักไว้แล้วให้แก่คนที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย ในทันทีและในทุกเมื่อที่ทำการหักภาษี ณ ที่จ่าย (ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสำหรับผู้ขายใน Shopee, 2564)

ตัวอย่าง บริษัท ก. ประกอบกิจการผลิตและจัดจำหน่ายเสื้อผ้าผ่านแพลตฟอร์มของช้อปปี้ ทำให้มี ค่าบริการและค่าขนส่งซึ่งไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 1,000 บาท ระบบแพลตฟอร์มของช้อปปี้ จะส่งคำสั่งซื้อ ของลูกค้าไปยังผู้ขายสินค้าเพื่อให้ผู้ขายสินค้าจัดเตรียมสินค้าจากนั้นบริษัทขนส่งสินค้า Shopee Express จะเข้า มารับสินค้าเพื่อจัดส่งให้แก่ลูกค้า

จากประเด็นดังกล่าวผู้ขายมีรายการขายสินค้าเกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มของช้อปปี้ ส่งผลให้มีค่าบริการและ ค่าจัดส่ง (ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม) ดังนั้น ผู้ขายจึงมีหน้าที่ที่จะต้องออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย (ตาม มาตรา 50 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร) ด้วยอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย 1% และ 3% ตามลำดับ และผู้ขายมีหน้าที่ นำส่งภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายให้แก่กรมสรรพากรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดด้วยแบบ ภ.ง.ด.53 (Shopee, 2564)

กรณี การให้บริการช้อปปิ้งโดยเป็นตัวแทนออกของแทนลูกค้าและมีการให้บริการขนส่งสินค้าให้แก่ลูกค้า ด้วย ไม่ว่าจะแยกค่าขนส่งออกจากค่าบริการช้อปปิ้งหรือไม่ก็ตามถือเป็นการให้บริการช้อปปิ้งทั้งจำนวน บริษัทฯ ต้อง เสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 77/1(10) และมาตรา 77/2 แห่งประมวลรัษฎากร ผู้จ่ายเงินที่เป็นบริษัทหรือห้าง หุ้นส่วนนิติบุคคลมีหน้าที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย ในอัตราร้อยละ 3.0 ของค่าบริการ จำนวน 30 บาท (1,000 x 3%) (กรมสรรพากร, 2549)

กรณี การให้บริการขนส่งสินค้าแต่เพียงอย่างเดียว โดยนำสินค้าจากคลังสินค้าของลูกค้าไปส่งตามสถานที่ที่ลูกค้ากำหนด ซึ่งถือเป็นการให้บริการขนส่งในราชอาณาจักรจึงได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 81(1)(ณ) แห่งประมวลรัษฎากร ผู้จ่ายเงินที่เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีหน้าที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย ในอัตราร้อยละ 1.0 ดังนั้นบริษัท ก. จะต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย จากบริษัท Shopee Express จำนวน 10 บาท (1,000 × 1%) (กรมสรรพากร, 2549)

4. ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax)

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากการขายสินค้าหรือการให้บริการในประเทศรวมไปถึงสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันจะอยู่ที่อัตราร้อยละ 7 ซึ่งผู้ขายที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มมีหน้าที่เรียกเก็บภาษีจากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการและทำการนำส่งให้แก่กรมสรรพากร

ทั้งนี้ผู้ขายบนข้อปี้ ต้องมีรายได้จากการขายสินค้าหรือให้บริการ เกิน 1,800,000 บาทต่อปี และถือเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภายใน 30 วันนับแต่วันที่มียารับเกินตามที่กฎหมายกำหนด (ITAX, 2564)

1. ผู้ที่จะต้องมีการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.1 ผู้ประกอบการ คือ บุคคลทั่วไปหรือคณะบุคคลที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคล หรือนิติบุคคลที่ทำการขายสินค้าและบริการในประเทศไทย

1.2 นำเข้า คือ ผู้ขายทำธุรกิจหรือบุคคลอื่นที่ได้มีการนำสินค้าเข้ามาในประเทศ ทั้งนี้ไม่ว่าจะทำการใด ๆ ซึ่งจะรวมไปถึงการนำสินค้าที่ต้องเสียอากรขาเข้าและที่ได้มีการรับยกเว้นอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรออกจากเขตปลอดอากรแต่ไม่ใช่การส่งออก

1.3 บุคคลที่มีข้อบังคับตามกำหนดให้หน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นกรณีพิเศษตามมาตรา 82/1 ของประมวลรัษฎากร เช่น

1.3.1 ในกรณีที่ผู้ขายทำธุรกิจอยู่นอกประเทศได้ทำการขายสินค้าและบริการในประเทศไทยเป็นปกติธุระ โดยมีตัวแทนอยู่ในประเทศไทย ผู้ขายมีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม คือ ตัวแทน

1.3.2 ในกรณีที่มีการรวมกิจการเข้าด้วยกัน ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ ผู้ที่ได้ทำการรวมกิจการเข้าด้วยกันและผู้ประกอบการกิจการใหม่

1.3.3 ในกรณีที่มีการโอนกิจการ บุคคลที่มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ได้แก่ บุคคลที่โอนและคนที่รับโอน (บริษัท พีเอสเอ ตรวจสอบบัญชี จำกัด, 2559)

ความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (Tax Point)

กรณีที่ 1 เกิดขึ้นเมื่อ Shopee ได้มีการหักค่าจัดส่งและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่ข้อปี้ ออกชำระให้ก่อนโดยใช้ชื่อของผู้ขาย พร้อมทั้งได้โอนเงินส่วนของผู้ขายเข้ากระเป๋าเงินสำหรับผู้ขาย (Seller Balance)

กรณีที่ 2 เกิดขึ้นเมื่อมีการถอนเงินออกจากกระเป๋าเงินสำหรับผู้ขาย (Seller Balance) มากกว่า 1 ครั้ง ต่อสัปดาห์ หากการถอนไม่เกินจำนวนการถอนขั้นต่ำ Shopee จะไม่มีการหักค่าธรรมเนียมการถอนเงินดังกล่าว หลังจากการถอนเงินตั้งแต่ครั้งที่ 2 เป็นต้นไปจะมีค่าธรรมเนียมการถอนเกิดขึ้น

กรณีที่ 3 หากมีการซื้อบริการอื่น ๆ เช่น ค่าเครดิตโฆษณา ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของข้อปู้จุด ความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (Tax point) จะเกิดขึ้นเมื่อร้านค้ามีการชำระค่าบริการให้ Shopee สำเร็จ สำหรับการออกไปกำกับภาษี โดยวันที่ที่ระบุ คือ วันที่เกิดความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (Tax point) ตามที่ได้กล่าวข้างต้น (ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษีสำหรับผู้ขายใน Shopee, 2564)

หน้าที่ของผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ในยุคปัจจุบันผู้ขายที่มีการจดทะเบียนมีความสำคัญในการพัฒนารูปร่างให้บรรลุถึงเป้าหมาย ตามระบบ และกลไกด้านการบริหารจัดการ หน้าที่ของผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม มีดังต่อไปนี้

1. การแจ้งเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้ซื้อสินค้าและผู้รับบริการ
2. ผู้มีหน้าที่ออกไปกำกับภาษี สามารถออกไปกำกับภาษีด้วยกระดาษหรือระบบอิเล็กทรอนิกส์
3. การจัดทำรายงานภาษีซื้อและภาษีขาย รายงานสินค้าและวัตถุดิบ
4. การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มและช่องทางในการยื่นแบบ

ผู้ประกอบการจะต้องทำการยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นรายเดือนภาษีในทุก ๆ เดือน (แบบ ภ.พ.30) ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ในส่วนของการยื่นแบบออนไลน์ผ่านเว็บกรมสรรพากร จะสามารถขยายเวลาออกไปได้อีก 8 วัน หรือตามประกาศกรมสรรพากร (ถ้ามี)

4.1 การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มและชำระภาษีผ่านออนไลน์ ประเภทแบบที่ยื่น ได้แก่ แบบ ภ.พ. 30 และ แบบ ภ.พ. 36 ตามขั้นตอนในการดำเนินการ เช่น การสมัครสมาชิก การยื่นแบบผ่านออนไลน์ การชำระภาษีสำหรับแบบที่ยื่นผ่านออนไลน์ การตรวจสอบผลที่ยื่นแบบผ่านออนไลน์ การพิมพ์และการขอคัดแบบแสดงรายการภาษีที่ยื่นผ่านออนไลน์

4.2 การยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มและชำระภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาในการกำหนดเวลาแบบ ภ.พ. 30 ให้ยื่นภายใน 15 วันของเดือนถัดไปไม่ว่าจะมีการขายและบริการหรือไม่ก็ตาม ในการยื่นแบบ ภ.พ. 30 กรณีมีสถานที่ทำกิจการหลายแห่ง ให้ทำการแยกยื่นแบบและชำระภาษี เว้นแต่มีการได้รับอนุมัติให้ยื่นแบบและชำระภาษีรวมกันได้ ซึ่งช่องทางการชำระภาษีสามารถชำระได้ทั้ง เงินสด บัตรภาษี บัตรอิเล็กทรอนิกส์ และเช็คหรือตราพด

4.3 การยื่นแบบใบขนส่งสินค้าขาเข้าและมีการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มพร้อมกับชำระอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ณ ด่านศุลกากรที่มีการนำเข้าสินค้าสำหรับผู้ประกอบการจดทะเบียนหรือผู้นำเข้าที่นำเข้าสินค้า (กรมสรรพากร, 2565)

ซึ่งในแต่ละเดือนจะมีการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับยอดภาษีขายและภาษีซื้อของแต่ละเดือน และการชำระภาษีรายเดือนคำนวณได้จาก ภาษีขาย - ภาษีซื้อ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลลัพธ์แตกต่างกันดังต่อไปนี้

กรณีภาษีขายมากกว่าภาษีซื้อ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการจดทะเบียนมียอดขายมากกว่า ยอดซื้อ จึงมีการเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขาย (ภาษีขาย) มากกว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้จ่ายออกไป (ภาษีซื้อ) ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องทำการนำส่วนต่างนี้นำส่งให้กรมสรรพากรพร้อมกับการยื่นภาษีรายเดือน

กรณีภาษีขายเท่ากับภาษีซื้อ เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ประกอบการจดทะเบียนมียอดขายเท่ากับยอดซื้อ จึงทำให้มีการเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขาย (ภาษีขาย) เท่ากับภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้จ่ายไป (ภาษีซื้อ) ดังนั้นผู้ประกอบการจึงไม่มีภาระต้องนำส่วนต่างนี้ แต่ยังคงมีหน้าที่ต้องยื่นภาษีรายเดือนอยู่

กรณีภาษีขายน้อยกว่าภาษีซื้อ เกิดขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการจดทะเบียนมียอดขายน้อยกว่ายอดซื้อ จึงทำให้มีการเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขาย (ภาษีขาย) น้อยกว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่ได้จ่ายออกไป (ภาษีซื้อ) เพราะฉะนั้น ผู้ประกอบการต้องยื่นแบบเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแต่ไม่ต้องนำส่งภาษี เพราะยอดที่จ่ายออกไปมากกว่าที่เรียกเก็บได้ (iTAX, 2564)

ตัวอย่าง การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม

นาย เอ มีขายเสื้อยืด 1 ตัว เป็นเงิน 260 บาท (รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว) มีค่าขนส่ง 40 บาท ทางร้านค้ามี ใ้ค้ดส่วนลดอีก 50 บาท การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อนำส่งกรมสรรพากร เป็นดังนี้

มูลค่าสินค้า	260.00
<u>บวก</u> ค่าขนส่ง	<u>40.00</u>
รวมเงิน	300.00
<u>หัก</u> ส่วนลด	<u>50.00</u>
มูลค่าสินค้าหลังหักส่วนลด	250.00
<u>บวก</u> ภาษีมูลค่าเพิ่ม 7%	<u>16.36</u>
รวมสินค้า	<u>233.64</u>

ดังนั้น ผู้ขายต้องนำส่งภาษีขายในการขายครั้งนี้ เป็นจำนวนเงิน 16.36 บาท (คำนวณโดย นำยอด 250*7%)

บทสรุป

การประกอบธุรกิจในรูปแบบของการขายสินค้าบนแพลตฟอร์มของ Shopee ซึ่งเป็นช่องทางในการขายสินค้าผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-marketplace) ผู้ขายสินค้าทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล มีหน้าที่คำนวณและยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด การวางขายสินค้า การให้บริการบนออนไลน์ในแพลตฟอร์มของ Shopee ต้องเสียภาษีให้กับรัฐบาลเช่นผู้ประกอบการทั่วไปใน

ราชอาณาจักรไทย โดยกรณีผู้ประกอบการเป็นบุคคลธรรมดา มีรายได้ตามลักษณะมาตรา 40(8) ตามประมวล รัษฎากรจะมีหน้าที่ในการคำนวณภาษีและนำส่งกรมสรรพากรโดยตามแบบ ภ.ง.ด.94 และภ.ง.ด.90 เมื่อสิ้นปี

กรณีผู้ขายเป็นนิติบุคคลเป็นผู้ประกอบการบน Shopee จะมีหน้าที่ยื่นภาษีนิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และ ภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยในการคำนวณจะมีข้อกำหนดตามมาตรา 65 ทวิและมาตรา 65 ทรี แห่งประมวลรัษฎากร หากไม่ยื่นตามกำหนดจะมีบทลงโทษต้องเสียค่าเบี้ยปรับเงินเพิ่ม กรณีมีการหักภาษี ณ ที่จ่าย หากผู้รับเป็นบุคคล ธรรมดา ผู้จ่ายมีหน้าที่หักและนำส่งกรมสรรพากรด้วยแบบ ภ.ง.ด.3 และหากผู้รับเป็นนิติบุคคล ผู้จ่ายมีหน้าที่หัก และนำส่งกรมสรรพากรด้วยแบบ ภ.ง.ด.53 และออกหนังสือรับรองการหัก ณ ที่จ่ายให้แก่ผู้รับเงินได้ และกรณีมีรายได้จำนวนเข้าตามเงื่อนไขจะต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม จะต้องมีการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มและมี หน้าที่ยื่นแบบ ภ.พ.30 และ แบบ ภ.พ.36 อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มในปัจจุบันเป็นอัตราร้อยละ 7 โดยผู้ประกอบการ จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม มีหน้าที่เรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 จากผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ แล้วนำส่งให้แก่กรมสรรพากร

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ คือ การที่ผู้ประกอบการรายย่อยอยากหารายได้เสริมหรือบางครั้งอาจเป็น รายได้หลักในช่องทางใหม่ในช่วงที่โรคระบาดโควิด-19 ผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee ซึ่งให้ความสำคัญกับ ช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว ดังนั้น ผู้ประกอบการขายสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ต้องมีการ ตั้งราคาขาย โดยควรตั้งราคาขายให้มีกำไรที่ร้อยละ 40 ขึ้นไป เพื่อเสียภาษีและนำส่งให้กับกรมสรรพากรอย่าง ถูกต้อง กำไรที่ผู้ประกอบการตั้งไว้จะทำให้ผู้ประกอบการมีกำไรและไม่ต้องเสียภาษีย้อนหลัง

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมสรรพากร. (2563). *การยื่นแบบแสดงรายการและการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี กรมสรรพากร The Revenue Department (rd.go.th).
- [2] กรมสรรพากร. (2563). *ภาษีเงินได้นิติบุคคล*. สืบค้น 12 ธันวาคม 2565, จาก: ผู้มีหน้าที่เสียภาษี กรมสรรพากร The Revenue Department (rd.go.th).
- [3] กรมสรรพากร. (2564). *ใครมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: <https://www.rd.go.th/548.html>
- [4] กองบรรณาธิการ TCIJ. (2565) *เปิดข้อมูล “การแข่งขัน E-commerce ของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ไตรมาส 3/2021”*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: <https://www.tcijthai.com/news/2022/10/scoop/12127>
- [5] รัชพล เตชะพงศกิจ. (2562). *กฎหมายร้านค้าออนไลน์ที่ผู้ประกอบการ SME ควรรู้*. สืบค้น 19 ธันวาคม 2565, จาก: <https://shorturl.asia/dVjLS>

- [6] บริษัท บีเอสเอ ตรวจสอบบัญชี จำกัด. (2559). *ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม*. สืบค้น 19 ธันวาคม 2565, จาก: <https://shorturl.asia/dqom0>
- [7] iTAX. (2564). *ภาษีขายของออนไลน์ พ่อค้าแม่ค้าออนไลน์เสียภาษีอย่างไร?*. สืบค้น 19 ธันวาคม 2565, จาก: <https://shorturl.asia/WFWCx>
- [8] Marketeer. (2565) *Thailand Internet User 2022 โลกอินเทอร์เน็ตของคนไทย*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: <https://marketeeronline.co/archives/250184>
- [9] Nattapon Muangtum. (2565) *13 Insight Ecommerce 2022 ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการซื้อขายของออนไลน์*. จาก: Digital Stat 2022 สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.everydaymarketing.co/trend-insight/insight-ecommerce-thai-2022-digital-stat-we-are-social/>
- [10] Page365. (2565) *ภาษีขายของออนไลน์ ฉบับอัปเดต 2022 เข้าใจง่าย 3 นาที*. สืบค้น 19 ธันวาคม 2565, จาก: <https://shorturl.asia/SAEmy>
- [11] Shopee. (2564). *กรณีผู้ขายเป็นนิติบุคคล*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://seller.shopee.co.th/edu/article>
- [12] Shopee. (2564). *กรณีมีการหัก ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: <https://seller.shopee.co.th/edu/article/7129>
- [13] Shopee. (2564). *ฐานภาษีเงินได้นิติบุคคลและอัตราภาษี*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: <https://seller.shopee.co.th/edu/article/11063>
- [14] Shopee. (2564). *ผู้จ่ายเงินได้ที่มีการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายต้องปฏิบัติดังนี้*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: <https://seller.shopee.co.th/edu/article/7129>,
- [15] Shopee. (2564). *วิธีการคำนวณภาษี*. สืบค้น 9 ธันวาคม 2565, จาก: <https://seller.shopee.co.th/edu/article/11063>

สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรที่ควรรู้

Customs tariff incentives you should know

ชลธิชา จงเหนี่ยวกลาง¹ ณิชฐากร เมืองศรี¹ เกสินี หมื่นไธสง² และอัศววิษ ropicob²
Chonthicha Jongniaoklang¹, Nattakorn muangsri¹, Kesinee Muenthaisong²
and Aukkarawit Robkob²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรที่ควรรู้ รวมถึงเพื่อศึกษาการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรอย่างคุ้มค่า และถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นประโยชน์ทางภาษีอากรสำหรับผู้ประกอบการ และนักลงทุน ทั้งนี้การมีความรู้ทางสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรนั้นยังเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่จะทำให้เกิดความได้เปรียบในการประกอบธุรกิจ ซึ่งในปัจจุบันมีข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการนำเข้าสินค้า หรือของที่ผิดกฎหมาย โดยที่ไม่ผ่านพิธีการศุลกากรเนื่องจากมีจุดประสงค์ที่จะเลี่ยงภาษี หรือหนีภาษีศุลกากรในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเลี่ยงภาษีหรือการหนีภาษีดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร และไม่ตระหนักถึงการเสียภาษีอย่างถูกต้อง อีกทั้งผู้ประกอบการยังมองว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ที่มีราคาที่สูงกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย

คำสำคัญ: สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร, ภาษีศุลกากร, การนำเข้า

Abstract

This academic article The purpose is to study the benefits of customs duties that should be known. as well as to study the cost-effective use of customs tax privileges and correct as required by law to be beneficial in taxation for entrepreneurs and investors. Having knowledge of tax benefits is also likened to a tool that will create an advantage in doing business. which

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม 44150

¹ Undergraduate student, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

² Assistant Professor, Mahasarakham Business School, Mahasarakham University, Mahasarakham, 44150

* Corresponding author: E-mail address: chon30122543@gmail.com

currently has interesting information about importing goods or illegal items without going through customs clearance for the purpose of tax avoidance or escaping more customs duties in Thailand Such tax evasion or tax evasion is caused by entrepreneurs lacking knowledge and understanding in exercising customs privileges. and not aware of paying taxes properly in addition, entrepreneurs also see it as an expense for running a business. especially importing goods from abroad with a higher price than products manufactured in Thailand.

Keywords: Tax Privilege Benefits, Custom tariff, Import

บทนำ

จากนโยบายส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐ และการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศโดย มีการรวมกลุ่มทางการค้าในประชาคมโลก อาทิเช่น กลุ่มประชาคมยุโรป (EU) กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งผลักดันให้มีการเปิดเสรีด้านการค้า (Free Trade Agreement: FTA) ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการค้า มีการออกมาตรการ และรูปแบบการสนับสนุนของภาครัฐด้วยมาตรการทางภาษีอากร เพื่อดึงนักลงทุนโดยเฉพาะผู้ประกอบการต่างชาติให้เข้ามาดำเนินธุรกิจทั้งภาคการผลิต การค้า และบริการ ทั้งนี้ ประเทศไทยเข้าสู่ตลาดการค้าเสรีมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ได้มีการพัฒนาปรับปรุงการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร (Tax Privilege) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้ออกมาตรการจูงใจทางภาษีอากรเพื่อสนับสนุนกิจการผลิต ผสม ประกอบ และกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อการส่งออกในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีหลายมาตรการด้วยกัน และสามารถแยกมาตรการทางภาษีอากรของประเทศไทยออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆได้สองลักษณะคือ สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายศุลกากร และสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่น [1]

จากสิทธิประโยชน์ดังกล่าวทำให้สินค้าของประเทศไทยที่ส่งออกไปยังต่างประเทศจะมีราคาถูกลง และสามารถแข่งขันได้มากขึ้น ในขณะที่ด้านการนำเข้า ผู้นำเข้าจากประเทศคู่ค้าสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากร ซึ่งจะส่งผลทำให้การนำเข้าในราคาที่ถูกลง เช่นเดียวกัน ถ้าหากเป็นสินค้าจำพวกวัตถุดิบ เครื่องจักร และสิ่งที่นำเข้ามาเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งผลการผลิตสูงขึ้นด้วยนั้น หมายความว่า ผู้ประกอบการในประเทศไทยสามารถนำเข้าสินค้าที่อยู่ภายใต้ข้อตกลงได้ลดหรือยกเว้นภาษีอากรขาเข้า ส่งผลดีต่อต้นทุนการผลิตที่ลดลง [2]

1. ฐานข้อมูลการนำเข้า – ส่งออกในประเทศไทย

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ (Trad Theory) การส่งออกและการนำเข้า หรือดุลการค้าของประเทศใดประเทศหนึ่งจะขึ้นอยู่กับตัวกำหนด (Determinants) ที่เป็นตัวแปรสำคัญอย่างน้อย 3 ตัวแปร คือ อัตราแลกเปลี่ยนแท้จริง (Real Exchange Rate) รายได้แท้จริงในประเทศ (Domestic Real Income) และรายได้แท้จริงของต่างประเทศ (Foreign Real Income) เมื่อเปรียบเทียบกับภาวะวิเคราะห์ความต้องการ หรืออุปสงค์

ของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในประเทศ ตัวแปรคล้ายกันที่มีส่วนในการกำหนดปริมาณความต้องการสินค้าคือ ราคาของสินค้าชนิดนั้น ราคาสินค้าอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าชนิดนั้น (Related Products) ไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (Substitutes) หรือสินค้าที่ใช้ประกอบกัน (Complements) อีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดปริมาณความต้องการสินค้าคือ รายได้ของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าชนิดนั้น ความแตกต่างระหว่างความต้องการสินค้าในประเทศและความต้องการสินค้าจากต่างประเทศ จะเห็นได้ชัดจากการวัดราคาของสินค้าถ้าเป็นสินค้าที่ส่งออกหรือสินค้าที่นำเข้าการใช้ราคาในประเทศหรือทั้งนี้ เนื่องจากประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ราคาต่างประเทศจะไม่ใช้ตัวกำหนดที่ถูกต้อง ใช้เงินตราในสกุลต่างกันและอำนาจซื้อ (Purchasing Power) ซึ่งวัดจากราคาก็แตกต่างกันด้วย อัตราแลกเปลี่ยนแท้จริงจึงมีความสำคัญในการที่จะกำหนดว่าประเทศจะสามารถส่งออก หรือนำเข้ามากขึ้นหรือน้อยลง เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ อยู่คงที่ [3]

การนำเข้า (Import) คือ การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเข้ามา โดยสินค้าที่นำเข้ามามักจะเป็นสินค้าที่ไม่มีหรือไม่สามารถผลิตในประเทศได้ เช่น ยารักษาโรค เครื่องจักรต่าง ๆ ที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิต การนำเข้าสินค้าช่วยให้ประชาชนในประเทศมีสินค้าอุปโภคและบริโภคที่สมบูรณ์

การส่งออกสินค้า (Export) คือ การจัดส่งสินค้าและบริการจากต้นทางสู่ปลายทางในทางบก ทางน้ำหรือทางอากาศ โดยผู้ส่งสินค้าหรือบริการออกเรียกว่า ผู้ส่งออก ในทางการค้าระหว่างประเทศ การขายสินค้าและบริการในประเทศไปสู่ตลาดอื่น (ตลาดสากล)

ในการส่งออกและนำเข้าซึ่งสินค้าจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมศุลกากร แม้ว่าจะเป็นการนำเข้าหรือส่งออกผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตเองก็จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับกรมศุลกากรด้วย และที่สำคัญต้องอยู่ภายใต้กฎหมายการนำเข้าและส่งออกของประเทศนั้น ๆ

มูลค่าสินค้านำเข้า - ส่งออกของไทยปี 2565 (ตัวอย่าง 3 อันดับแรก)

ข้อมูลการนำเข้า - ส่งออกสำคัญ 3 อันดับแรกของประเทศไทย สินค้านำเข้าหลักในประเทศไทย 3 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ น้ำมันดิบ และเหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ และ สินค้าส่งออกหลักในประเทศไทย 3 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และเครื่องใช้ไฟฟ้า [4]

มีตารางเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

อัตราการเปรียบเทียบ % เพิ่มขึ้น-ลดลง ของเดือน ม.ค.-เม.ย. 2565 กับ ม.ค. - เม.ย. 2564

ข้อมูล ณ วันที่ 19 พฤษภาคม 2565

ตารางที่ 1 สินค้านำเข้า ของเดือน ม.ค. - เม.ย. 2565

อันดับ	สินค้านำเข้า	% เพิ่มขึ้น	มูลค่าการค้า(ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
1	เครื่องอิเล็กทรอนิกส์	-2.23	12,918.98
2	น้ำมันดิบ	95.80	12,509.00
3	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	12.21	7,517.55

ตารางที่ 2 สินค้าส่งออก ของเดือน ม.ค.-เม.ย. 2565

อันดับ	สินค้าส่งออก	% เพิ่มขึ้น	มูลค่าการค้า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)
1	เครื่องอิเล็กทรอนิกส์	-15.65	11,103.66
2	ยานพาหนะ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	-22.63	10,120.85
3	เครื่องใช้ไฟฟ้า	-0.88	9,356.18

2. สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร

2.1 สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายศุลกากร

2.1.1 การคืนอากร ตามมาตรา 28

ผู้นำของเข้ามาในประเทศไทยและเสียภาษีอากรแล้ว เมื่อส่งของกลับออกไป หรือส่งไปเป็นของใช้ สิ้นเปลืองทางน้ำหรือทางอากาศที่ออกไปนอกราชอาณาจักร ให้มีสิทธิขอคืนอากรขาเข้า สำหรับของที่ส่งออกไป 9 ใน 10 ส่วน หรือส่วนที่เกิน 1,000 บาท ของจำนวนที่ได้เรียกเก็บได้ โดยคิดตามใบขนส่งสินค้าที่ส่งออกไปแต่ละฉบับ ตามแต่จำนวนใดจะมากกว่า โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขระยะเวลา 1) ต้องพิสูจน์ได้ว่าเป็นของรายเดียวกันกับที่นำเข้ามา 2) ต้องไม่นำของไปใช้ประโยชน์ เว้นแต่การใช้ประโยชน์เพื่อส่งของนั้นกลับออกไปนอกราชอาณาจักร และไม่ได้เปลี่ยนแปลงสภาพลักษณะแห่งของนั้น 3) ภายในเวลาที่กำหนด 1 ปี นับตั้งแต่วันที่นำของเข้ามานั้น ได้ส่งของกลับออกไปนอกราชอาณาจักร 4) ต้องขอคืนอากรภายในระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่วันที่ส่งของออกไปนอกราชอาณาจักร โดยมีเงื่อนไขระยะเวลา ต้องพิสูจน์ชัดเจนว่าเป็นของเดียวกันกับที่นำเข้า

ตัวอย่าง เช่น 9 ใน 10 ส่วน หรือส่วนที่เกิน 1,000 บาท ของจำนวนที่เรียกเก็บได้ ถ้าชำระอากรขาเข้า 10,000 บาท จะได้อากรคืน 9,000 บาท แต่ถ้าชำระอากรมากกว่า 10,000 บาท 1 ใน 10 ส่วนที่เกิน 1,000 บาท กรมศุลกากรจะเรียกเก็บไว้ 1,000 บาทเท่านั้น ส่วนที่เกิน 1,000 บาทจะคืนให้ผู้นำเข้า และจำนวนอากรขาเข้าจะคำนวณตามใบส่งสินค้าขาออกที่ส่งออกไปออกนอกราชอาณาจักรแต่ละฉบับ ตามมาตรา 28 [5]

2.1.2 การคืนอากร ตามมาตรา 29

เป็นการคืนเงินอากรขาเข้าที่ผู้นำของเข้ามาในประเทศไทย ได้ชำระเงินสด หรือมีการใช้หนังสือค้ำประกันของธนาคาร หรือระบบ e-Guarantee หรือหนังสือค้ำประกันของกระทรวงการคลัง วางประกันแทนการชำระอากรขาเข้าด้วยเงินสด สำหรับของที่ได้มีการนำเข้ามาในประเทศไทยจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการผลิต ผสม ประกอบ บรรจุ หรือดำเนินการด้วยวิธีอื่นๆ เป็นของที่ส่งออกไปนอกประเทศไทยภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่นำของเข้ามาในประเทศไทยและต้องยื่นขอคืนอากร ภายใน 6 เดือน ตั้งแต่วันที่ส่งของออกไปต่างประเทศ

ของที่นำเข้ามาในประเทศไทย หากโอนเข้าไปในคลังสินค้าทัณฑ์บน หรือจำหน่ายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับยกเว้นอากรตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร หรือกฎหมายอื่น เช่น ตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุน ตามกฎหมายการนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ตามกฎหมายจะถือว่าของนั้นได้ส่งออก ตามมาตรา 29 ในเวลาที่โอนหรือจำหน่ายทำให้มีความความสะดวกแก่ผู้ประกอบการที่จะได้รับการคืนอากรสำหรับของที่นำเข้า ถึงแม้ไม่ได้ส่งออกนอกราชอาณาจักรซึ่งใช้บังคับเฉพาะกรณีที่มีเงิน หรือจำหน่ายสินค้าสำเร็จรูป/กึ่งสำเร็จรูปเท่านั้น ดังนั้นผู้นำของเข้ามาในประเทศไทย ตามมาตรา 29 สามารถยื่นขอคืนอากรสำหรับของนั้นได้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

ของที่ได้รับคืนอากร ตามมาตรา 29

1) วัตถุดิบที่มองเห็นได้ชัดเจนว่ามีอยู่ในของที่ผลิตเพื่อส่งออกต่างประเทศ เช่น ผ้า กระดุม ชิป ด้าย ในผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น 2) วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตโดยตรงที่มีอยู่ในของที่ผลิตเพื่อส่งออก แต่ไม่ปรากฏชัดเจน เช่น เคมีภัณฑ์ที่ใช้รักษาสภาพอาหารในผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารกระป๋อง เป็นต้น 3) วัตถุดิบจำเป็นที่ใช้ในการผลิต เช่น เคมีภัณฑ์ที่ทำให้เส้นด้ายเหนียว (Sizing Material) เคมีภัณฑ์ที่ใช้ในซักฟอก (Bleaching Agent) ในผลิตภัณฑ์ประเภท สิ่งทอ กระดาษทราย เป็นต้น

ของที่ไม่ได้รับคืนอากร ตามมาตรา 29

1) เครื่องจักร เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีลักษณะคงทนใช้ซ้ำได้ เช่น แม่พิมพ์ (Mould) เครื่องใช้ในการผลิตชนิดต่าง ๆ เช่น ลูกกลิ้งบดแร่ (Grinding Ball) เป็นต้น 2) เชื้อเพลิงที่ใช้ในกระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์หล่อลื่นเพื่อใช้สำหรับเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต เช่น น้ำมัน ไม้พิน ถ่านหิน แก๊ส เป็นต้น [6]

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการภายในประเทศที่ไม่สามารถส่งออกสินค้าได้ แต่ยังคงต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายจากต้นทุนของการผลิตที่ยังคงมีอยู่

เช่นเดิม กรมศุลกากรจึงได้มอบหมายให้แต่ละหน่วยงานกำหนดมาตรการเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ โดยได้มีการออกประกาศกรมศุลกากร จำนวน 2 ฉบับดังนี้ ฉบับที่ 1 ประกาศกรมศุลกากรที่ 74/2564 เรื่อง การขยายระยะเวลาการส่งออกของที่ขอคืนอากร และระยะเวลาการขอคืนอากรตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งมีผลสำหรับการนำเข้าวัตถุดิบ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2564 เพื่อให้การคืนอากรภายใต้ มาตรการคืนอากรตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 เป็นไปด้วยความเหมาะสมใน สถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ผู้นำของเข้า ไม่สามารถดำเนินการส่งออก และขอคืนอากรภายใน ระยะเวลาที่กำหนด และฉบับที่ 2 ประกาศกรมศุลกากร ที่ 150/2564 เรื่อง การขยายระยะเวลาการส่งออกของที่ขอคืนอากร และระยะเวลาการขอคืนอากรตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ในสถานการณ์ แพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (ฉบับ ที่ 2) ซึ่งมีผลสำหรับการนำเข้าวัตถุดิบ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2564 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 [7]

2.1.3 คลังสินค้าทัณฑ์บน

คลังสินค้าทัณฑ์บน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า โกดังทัณฑ์บน เป็นพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย ศุลกากรและต้องดำเนินการตามเงื่อนไข เป็นพื้นที่ใช้ในการเก็บรักษาของหรือสินค้าที่ได้นำเข้าโดยไม่ต้องชำระภาษี อากรขาเข้าและอากรขาออก ดังนั้น การยกเว้นการเก็บอากรขาเข้าและอากรขาออกกับสินค้าที่ได้นำออกจาก คลังสินค้าทัณฑ์บนเพื่อส่งออกไปยังนอกราชอาณาจักรทำให้ไม่ต้องเสียภาษี จึงเป็นประโยชน์ที่เอื้อให้แก่ ผู้ประกอบการในการส่งออกสินค้า ทั้งยังช่วยบรรเทาภาระให้แก่ผู้ประกอบการในการลดต้นทุนการผลิตและ คลังสินค้าทัณฑ์บนสามารถจัดเก็บสินค้าไว้ได้นานถึง 2 ปี อย่างไรก็ตามจะไม่รวมถึงการนำสินค้าที่อยู่ใน ราชอาณาจักรซึ่งจะต้องชำระอากรขาออกตามกฎหมายเข้าไปในคลังสินค้าทัณฑ์บนและได้นำสินค้าดังกล่าวนั้น ส่งออกไปยังนอกราชอาณาจักรในสภาพเดิม [8]

2.1.4 เขตปลอดอากร

จากประกาศกรมศุลกากร ที่ 112/2561 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ เขตปลอดอากร หมายถึง เขตพื้นที่ที่ให้ กำหนดไว้เพื่อประโยชน์ทางอากรศุลกากร ด้านธุรกิจอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และกิจการที่ให้ประโยชน์แก่ เศรษฐกิจของประเทศ [9]

สิทธิประโยชน์ในเขตปลอดอากร

1. เครื่องมือที่ได้ยกเว้นอากรขาเข้า เครื่องมือที่นำเข้ามาในประเทศเพื่อเข้าไปในเขตปลอดอากร มีดังนี้ (ก) เครื่องจักร อุปกรณ์ ส่วนประกอบที่จำเป็นต่อการประกอบกิจการ โดยรวมถึงของที่ใช้ในการสร้าง ประกอบ ติดตั้งโรงงานหรืออาคารในเขตปลอดอากร และ (ข) ของที่ปล่อยออกมาจากเขตปลอดอากรอื่น

2. ยกเว้นการขากออก สำหรับสินค้าที่ส่งออกไปจากเขตปลอดอากรเพื่อส่งออกไปนอกประเทศ
3. ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้สินค้าชนิดใดได้รับยกเว้นหรือคืนอากรเมื่อส่งออกนอกประเทศ หากนำสินค้านั้นเข้าไปในเขตปลอดอากร ให้ได้รับยกเว้นหรือคืนอากร โดยให้ถือว่าสินค้านั้นได้ส่งออกไปนอกประเทศในเวลาที่ได้นำสินค้านั้นเข้าไปในเขตปลอดอากร

ยกเว้นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมาย

การควบคุมมาตรฐาน หรือคุณภาพ การประทับตราหรือเครื่องหมายใดๆ แก่สินค้าที่นำเข้ามาในประเทศ หรือนำวัตถุดิบภายในประเทศ เข้าไปในเขตปลอดอากร เพื่อผลิต ผสม ประกอบ บรรจุ หรือดำเนินการด้วยวิธีอื่นกับสินค้านั้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งออกไปนอกประเทศ การส่งออกไปนอกประเทศ การครอบครอง หรือการใช้ประโยชน์ซึ่งสินค้านำเข้ามาภายในประเทศหรือวัตถุดิบภายในประเทศที่นำเข้าไปในเขตปลอดอากร เพื่อส่งออกไปนอกประเทศเฉพาะเขตปลอดอากร ณ สนามบินดอนเมือง สนามบินสุวรรณภูมิ และสนามบินอุตะเถา เขตปลอดอากรที่จัดตั้งในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และค่าธรรมเนียมรายปี

การได้รับสิทธิประโยชน์ในฐานะผู้จัดตั้งหรือผู้ประกอบการในเขตปลอดอากร ต้องชำระเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และค่าธรรมเนียมรายปี ดังนี้ (ก) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับผู้จัดตั้งเขตปลอดอากร 10,000 บาท (ข) ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับผู้จัดตั้งเขตปลอดอากร 300,000 บาท (ค) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับผู้ประกอบการในเขตปลอดอากร 5,000 บาท และ (ง) ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับผู้ประกอบการในเขตปลอดอากร 15,000 บาท

พิธีการศุลกากรของเขตปลอดอากร

1. การนำสินค้าเข้าเก็บในเขตปลอดอากร ได้แก่ 1.1) การนำสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศให้ทำใบขนส่งสินค้า Type D และระบุงการใช้สิทธิประโยชน์ของเขตปลอดอากรในใบขนส่งด้วย 1.2) การรับโอนสินค้าจากสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรอื่น เช่น รับโอนของ ตามมาตรา 29/คลังสินค้าทัณฑ์บน/เขตปลอดอากรอื่น/เขตประกอบการเสรี/ของที่ได้รับการส่งเสริม (BOI) ให้จัดทำใบขนส่งสินค้า Type D และระบุงการใช้สิทธิประโยชน์ในใบขนส่งด้วย 1.3) การนำสินค้าจากในประเทศ ให้จัดทำคำร้องแบบ กศก. 122 หรือใบขนส่งสินค้า Type D โดยไม่ต้องระบุงการใช้สิทธิประโยชน์ในใบขนส่งสินค้า

2. การนำสินค้าออกจากเขตปลอดอากร ได้แก่ 2.1) การนำสินค้าออกไปต่างประเทศ ให้จัดทำใบขนส่งสินค้า Type 1 2.2) การโอนของไปยังสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรอื่น ได้แก่ การโอนไปเขตปลอดอากรอื่น/เขตประกอบการเสรี ให้จัดทำใบขนส่งสินค้า Type D และ การโอนไปคลังสินค้าทัณฑ์บน/ของที่ได้รับการส่งเสริม BOI /ของตามมาตรา 29 ให้จัดทำใบขนส่งสินค้า Type C 2.3) การนำสินค้าเข้ามาในประเทศ ให้จัดทำใบขนส่งสินค้า

Type P เพื่อจ่ายชำระค่าภาษีอากร ตามสภาพของสินค้านั้น ราคาศุลกากร และพิกัดอัตราศุลกากรที่เป็นอยู่ในเวลาที่ปล่อยสินค้านั้นออกไปจากเขตปลอดอากร 2.4) การขออนุมัติทำลายของ ให้จัดทำคำร้องเพื่อขออนุมัติทำลายของและนำไปตัดบัญชีของคลังต่อไป

3. ระยะเวลาการเก็บสินค้าในเขตปลอดอากร โดยสินค้านำเข้ามาในประเทศและเก็บในเขตปลอดอากร ได้รับสิทธิยกเว้นอากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรให้จัดเก็บสินค้านั้นในเขตปลอดอากรได้ไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันที่นำเข้าเก็บครั้งแรกและสามารถขยายระยะเวลาการเก็บสินค้าได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กรมศุลกากรกำหนดไว้ ทั้งนี้ไม่นับระยะเวลาการเก็บสินค้าที่เป็นเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ รวมทั้งส่วนประกอบของสินค้าดังกล่าวที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมและธุรกิจพาณิชย์กรรม

ตัวอย่าง การยกเว้นอากรขาเข้า

กรณีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศผ่านเข้าไปในเขตปลอดอากรเพื่อส่งต่อไปให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนซึ่งอยู่ในต่างประเทศ บริษัทฯ ได้สั่งซื้อเครื่องจักรฯ จากบริษัทผู้ผลิตที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น (บริษัทต่างประเทศ) และบริษัทต่างประเทศได้ขนส่งเครื่องจักรฯ ให้บริษัทฯ โดยทางเรือมายังท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2558 โดยตามใบขนสินค้าขาเข้าได้ระบุชื่อบริษัทฯ เป็นผู้รับตราส่งในใบตราส่งและออกใบเสร็จรับเงิน (Invoice) ให้แก่บริษัทฯ บริษัทฯ ได้ว่าจ้างให้บริษัท C จำกัด (มหาชน) ซึ่งประกอบกิจการให้บริการโลจิสติกส์ในเขตปลอดอากร ดำเนินการขนส่งเครื่องจักรฯ จากท่าเรือฯ ไปพักไว้ในเขตปลอดอากรและขนส่งเครื่องจักรฯ ออกจากเขตฯ ไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2558 ตามใบขนสินค้าขาออก โดยบริษัทฯ เป็นผู้ดำเนินการนำเข้าเครื่องจักรฯ ไปพักไว้ในเขตปลอดอากร และเป็นผู้ดำเนินการส่งออกเครื่องจักรฯ ออกจากเขตปลอดอากร กรณีบริษัทฯ ได้สั่งซื้อเครื่องจักรฯ จากต่างประเทศและนำเข้าเครื่องจักรฯ จากต่างประเทศเข้าไปในเขตปลอดอากรตามมาตรา 77/1 (21) แห่งประมวลรัษฎากร หากเครื่องจักรฯ เป็นสินค้าที่ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ตัวอย่าง การยกเว้นอากรขาออก

ผู้ประกอบการในเขตปลอดอากร นำวัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศไทย มูลค่า 100 บาท เข้าไปในเขตปลอดอากร เพื่อผลิต ผสม ประกอบ ฯลฯ หรือดำเนินการใดๆ ในเขตปลอดอากร และต่อมาได้นำออกจากเขตปลอดอากร โดยมีใช้เพื่อการส่งออก โดยผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีมูลค่าทั้งสิ้น 500 บาท ในการคำนวณฐานภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการนำเข้าสินค้านี้ดังกล่าว ให้คำนวณโดยใช้มูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามาในประเทศโดยไม่มีภาระหักทอนมูลค่าของวัตถุดิบออกจากมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ดังนั้น มูลค่าของสินค้านำมาใช้ในการคำนวณฐานภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการนำเข้าจึงมีจำนวนเท่ากับ 500 บาท มีใช้ 400 บาท เป็นต้น [10]

2.2 สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่น

2.2.1 พ.ร.บ.ส่งเสริมการลงทุน

การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร ตามมาตรา 28

มาตรา 28 ผู้ได้รับการส่งเสริมจะได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรตามที่คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ แต่เครื่องจักรนั้นต้องไม่เป็นเครื่องจักรที่ผลิตหรือประกอบได้ในราชอาณาจักร ซึ่งมีคุณภาพใกล้เคียงกันกับชนิดที่ผลิตในต่างประเทศ และมีปริมาณเพียงพอที่จะจัดหามาใช้ได้

การลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักร ตามมาตรา 29

มาตรา 29 เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า การให้การส่งเสริมแก่กิจการใดหรือแก่ผู้ขอรับการส่งเสริมรายใด ไม่สมควรให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามมาตรา 28 คณะกรรมการจะให้การส่งเสริมแก่กิจการนั้นหรือผู้ขอรับการส่งเสริมรายนั้นและรายต่อไป โดยให้ได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรเพียงกึ่งหนึ่ง หรือจะไม่ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรเลยก็ได้

การลดหย่อนอากรขาเข้าวัตถุดิบ ตามมาตรา 30

มาตรา 30 ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจะให้ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าไม่เกินร้อยละเก้าสิบของอัตราปกติสำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อใช้ผลิตผสมหรือประกอบในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม มีกำหนดเวลาคราวละไม่เกิน 1 ปีนับแต่วันที่คณะกรรมการกำหนด แต่วัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นนั้นต้องไม่เป็นของที่ผลิตหรือมีกำเนิดในราชอาณาจักรซึ่งมีคุณภาพใกล้เคียงกันกับชนิดที่จะนำเข้ามาในราชอาณาจักรและมีปริมาณเพียงพอที่จะจัดหามาใช้ได้

ยกเว้นอากรขาเข้า และอากรขาออก เมื่อส่งออก

นำเข้า วางประกัน ภาษีอากรทุกประเภทและสามารถใช้วัตถุดิบในประเทศรวมผลิตด้วย แปรรูปในคลังสินค้าทัณฑ์บนแล้วส่งออกไปประเทศใดก็ได้กำกับโดยศุลกากร ได้ยกเว้นอากรขาเข้า ตามสัดส่วนที่ใช้ในการผลิต และผลิตภัณฑ์ได้ยกเว้นอากรขาออก ขายเป็นประเทศชำระอากรตามกฎหมายกำหนด นำเข้าเฉพาะกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริม ยกเว้นอากรขาเข้า ชำระภาษีสรรพสามิต (ถ้ามี) มูลค่าเพิ่มใช้การค้าประกันและสามารถใช้วัตถุดิบในประเทศรวมผลิตด้วย ไม่ส่งเสริมการลงทุนยังให้สิทธิเรื่องอากรขาเข้ากับกิจการที่เป็นไปเพื่อในประเทศด้วย แปรรูปในสถานประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมและส่งออกไปประเทศใดก็ได้ โดยสำนักงานส่งเสริมการลงทุนได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าตามสัดส่วนที่ใช้ในการผลิตและผลิตภัณฑ์ได้ยกเว้นอากรขาออกขายในประเทศ ชำระอากรตามกฎหมายกำหนด

ตัวอย่าง การคืนอากรตามมาตรา 28 (ของส่งออกใน สภาพเดิมที่นำเข้า)

ผ้า 10,000 เมตร เมตรละ 50 อัตรา 10% อากร = $10000 \times 50 \times 10\% = 50,000$ บาท อากร เมตรละ 5 บาท VAT 38,500 บาท ส่งออกผ้า 5,000 เมตร เมตรละ 60 บาท ต้องพิสูจน์ให้ได้ตามเงื่อนไขของกฎหมาย อากรขาเข้า = 25,000 บาท คืน $9/10 = 22,500$ ส่วนที่เหลือ 1,000 บาท = 24,000 ต้องคืนจริง 20,000

* ยื่นขอคืนอากรหลังจากส่งออกไม่เกิน 6 เดือน

การคืนอากรตามมาตรา 29 (ของส่งออกที่เกิดจากการนำของที่นำเข้ามาผ่านกระบวนการแปรรูป) ถ้า 10,000 เมตร เมตรละ 50 บาท อัตรา 10% วัตถุดิบที่มีสิทธิขอคืนอากรตามมาตรา 29 วัตถุดิบที่เห็นในของส่งออก วัตถุดิบที่มีในของส่งออกตามองไม่เห็น วัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิต แต่ไม่อยู่ในของส่งออก อากร = $1,000 \times 50 \times 10\% = 50,000$ บาท อากรเมตรละ 5 บาท VAT = 38,500 บาท

* แต่ก่อนวางประกันได้แต่ VAT ต้องชำระทุกครั้ง ผ่านขบวนการแปรรูปเป็นเสื้อ เสื้อ 1 ตัวใช้ผ้า 2 เมตร ตัดเสื้อ 2,500 ใช้ผ้า 5,000 เมตร ต้องพิสูจน์ว่าใช้วัตถุดิบที่นำเข้ามาจัดทำตามสูตรการผลิต

(ก) ส่งออกเสื้อได้คืนเงินอากรผ้า 5,000 เมตรเป็นเงิน 25,000 บาท

(ข) เฉพาะกรณีวางประกันขายเสื้อหรือผ้าในประเทศ ต้องนำเงินอากรผ้า 5,000 เมตร มาเสียภาษีเป็นเงิน 25,000 บาท + เงินเพิ่ม 1% ต่อเดือน นับจากวันที่นำเข้า [11]

2.2.2 พ.ร.บ. นิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย

การยกเว้นอากรขาเข้าในการนำเข้า การลดหย่อนภาษีและภาษีมูลค่าเพิ่มของเครื่องจักรและวัตถุดิบ การยกเว้นอากรขาออกในการส่งออก การยกเว้นภาษีและภาษีมูลค่าเพิ่มของสินค้าส่งออก

สิทธิประโยชน์แบ่งตามการสิทธิด้านอากรขาเข้า

กลุ่มยกเว้นอากรขาเข้าและขาออกเมื่อนำเข้าและส่งออก ได้แก่

(ก) นำเข้ายกเว้นอากรขาเข้าเฉพาะของที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม และใช้วัตถุดิบในประเทศร่วมผลิตด้วย ต้องแปรรูปในเขตปลอดอากรแล้วส่งออกไปประเทศใดก็ได้กำกับโดยศุลกากรได้ยกเว้นอากรขาออกภายในประเทศชำระอากรตามกฎหมายที่กำหนด

(ข) นำเข้ายกเว้นอากรขาเข้าเฉพาะของที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม และใช้วัตถุดิบในประเทศร่วมผลิตด้วย แปรรูปในเขตประกอบการเสรีแล้วส่งออกไปประเทศไหนก็ได้กำกับโดยสำนักงานนิคมอุตสาหกรรม จะได้รับการยกเว้นอากรขาออกภายในประเทศชำระอากรตามกฎหมายกำหนด

เขตที่ได้รับการยกเว้นภาษีอากร คือ เขตพื้นที่ที่กำกับไว้เพื่อประโยชน์ทางศุลกากรในการประกอบอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ หรือกิจการอื่นที่มีผลต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยหากต้องการที่จะขอจัดตั้งเป็นเขตปลอดอากร ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมศุลกากร

เขตประกอบการค้าเสรี

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยขึ้นเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีชื่อย่อว่า "กนอ." มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหลายประการ โดยเริ่มจากการจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อทำการจัดตั้ง หรือขยายนิคมอุตสาหกรรม หรือเพื่อดำเนินธุรกิจอื่นที่คาดว่าจะเกิดประโยชน์ ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้บริการ พร้อมทั้งมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน รวมทั้งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้แก่ผู้ดำเนินงานในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม พื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เขตพื้นที่อุตสาหกรรมทั่วไป เป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบกิจการอุตสาหกรรมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์ หรือที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการอุตสาหกรรม
2. พื้นที่เขตประกอบการค้าเสรี (เขตอุตสาหกรรมส่งออกเดิม) อันเป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับ การประกอบกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการอุตสาหกรรมหรือพาณิชยกรรมเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การรักษาความมั่นคงของภาครัฐ สวัสดิภาพของประชาชน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หรือความจำเป็นอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยของที่เข้าไปในเขตจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร และค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรในเขตประกอบการค้าเสรี

(ก) ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน อกรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิตสำหรับเครื่องจักร อุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้ รวมทั้งส่วนประกอบของสิ่งของดังกล่าวที่จำเป็นในการผลิตและของที่ใช้ในการสร้างโรงงานหรืออาคาร

(ข) ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน รวมทั้งอกรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า หรือเพื่อพาณิชยกรรมสำหรับของที่นำเข้ามาในประเทศไทย และนำเข้าไปในเขตประกอบการค้าเสรี

(ค) ได้รับยกเว้นอกรขาออก ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตสำหรับของที่ได้นำเข้ามา ตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 รวมทั้งผลิตภัณฑ์ สิ่งพลอยได้ และสิ่งอื่นที่ได้จากการผลิตแล้วส่งออก

(ง) ได้รับยกเว้นหรือคืนค่าภาษีอากรสำหรับของที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ได้รับยกเว้น หรือคืนค่าภาษีอากร เมื่อได้ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร หรือหากผู้ประกอบการที่ได้รับยกเว้นอากรสำหรับวัตถุดิบตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 หรือผู้ประกอบการที่เป็นคลังสินค้าทัณฑ์บนประเภทโรงผลิตสินค้าตามมาตรา 8 ทวิ (2) แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 หรือผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิคืนอากรตามมาตรา 19 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร(ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 ส่งของเข้าไปในเขตประกอบการเสรี จะได้รับยกเว้นค่าภาษีอากรหรือคืนค่าภาษีอากรเช่นเดียวกับการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร [12]

2.2.3 พ.ร.บ. ขตเซยค่าภาชีอากรฯ

การขตเซยค่าภาชีอากร เป็นมาตรการหนึ่งของรัฐบาลเพื่อพัฒนาศักยภาพและสนับสนุนการนำออกสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยออกไปจำหน่ายต่างประเทศให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ โดยคณะกรรมการ พิจารณาขตเซยค่าภาชีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร จะกำหนดอัตรา เงินขตเซยค่าภาชีอากรสำหรับสินค้าที่ส่งออกและมีการจ่ายเงินขตเซยค่าสินค้าส่งออก ในรูปแบบของบัตรภาชี

ผู้ประสงค์จะขอใช้สิทธิในการขอรับเงินขตเซยให้ปฏิบัติ ดังนี้

1. ลงทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการตามพิธีการศุลกากร หรือปฏิบัติในกระบวนการทางด้านกรมศุลกากร ตามคำสั่งหรือกฎระเบียบที่ศุลกากรกำหนด ณ ส่วนทะเบียนสิทธิพิเศษ กองมาตรฐานพิธีการและราคาศุลกากร หรือแผนกบริหารงานทั่วไป กรมศุลกากร หรือด่านศุลกากร

2. ลงทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินขตเซย ตามคำร้องขอเป็นผู้ที่ได้รับเงินขตเซยค่าภาชีอากร แนบท้ายประกาศนี้ ณ ส่วนขตเซยค่าภาชีอากร กองสิทธิประโยชน์ทางภาชีอากร ในกรณีที่ประสงค์จะโอนสิทธิในบัตรภาชีให้ผู้รับโอนลงทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินขตเซยด้วย ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง โดยการลงทะเบียนให้ดำเนินการ ตามเลขประจำตัวผู้เสียภาชีอากร

เมื่อลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ผู้ส่งออก/ผู้รับโอนสามารถขอรับเอกสารแจ้ง เลขทะเบียนผู้ที่ได้รับเงินขตเซยค่าภาชีอากร (14 หลัก) ได้ ณ ส่วนขตเซยค่าภาชีอากร กองสิทธิประโยชน์ทางภาชีอากร ใช้เป็นเลขทะเบียนอ้างอิง เพื่อรับเงินขตเซยและใช้เงินขตเซยของการชำระค่าภาชีอากร

3. ผู้ที่ส่งออกตามกฎหมายที่ใช้สิทธิขอรับเงินขตเซย ดำเนินการเตรียมข้อมูลใบขนสินค้าขาออกตามมาตรฐานที่กรมศุลกากรกำหนด แล้วนำส่งข้อมูลผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศุลกากร ในส่วนของรายละเอียดใบขนสินค้าขาออกแต่ละลำดับ (Export Declaration Detail (Detail)) ในกระบวนการใช้สิทธิขตเซย (Compensation) ต้องมีค่าเท่ากับ Y ช่อง Privilege Code ต้องเป็น 003 และให้ระบุเลขทะเบียนผู้ที่ได้รับเงินขตเซย (14 หลัก) ด้วย

4. ในสถานการณ์สินค้าที่ผลิตในประเทศไทยนำเข้าไปในเขตปลอดอากรหรือ เขตดำเนินการเสรี เพื่อการจัดทำในการส่งออกไปนอกประเทศไทย โดยไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะ หรือรูปของสินค้า และประสงค์จะใช้สิทธิขอรับเงินขตเซย ให้ผู้ส่งออกปฏิบัติพิธีการศุลกากร ตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและเงื่อนไขในการปฏิบัติพิธีการนำเข้าหรือปล่อยของออกไป การเก็บรักษาของ การขนย้ายของ การสำรวจและการควบคุมในเขตปลอดอากร หรือดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และพิธีการสำหรับเขตดำเนินการเสรีตามกฎหมายว่าด้วยนิคมอุตสาหกรรม ตามแต่กรณี และดำเนินการเตรียมข้อมูลใบขนสินค้าขาออกตามมาตรฐานที่กรมศุลกากรกำหนด โดยต้องระบุเลขที่และวันที่ ของเอกสารแสดงรายละเอียดสินค้าที่ส่งออกลงในส่วน Export Declaration Detail ในช่อง Remark ของรายการสินค้าแต่ละลำดับ

การจ่ายเงินชดเชย

เมื่อชุดคำร้องขอรับเงินชดเชยค่าภาษีอากรได้รับการอนุมัติแล้ว กรมศุลกากรจะจ่ายเงินชดเชยในรูปแบบบัตรภาษีอิเล็กทรอนิกส์ โดยการตั้งวงเงินชดเชยตามจำนวนที่ได้รับการอนุมัติ ตามเลขทะเบียนผู้มีสิทธิได้รับเงินชดเชยค่าภาษีอากร (14 หลัก) ที่ได้จากการลงทะเบียน แยกเป็นรายชุดคำขอ โดยผู้ยื่นคำร้องขอรับเงินชดเชยสามารถตรวจสอบรายละเอียดและวงเงินชดเชยคงเหลือ ได้ในระบบการติดตามสถานะการณ์ผ่านพิธีการศุลกากรทางอินเทอร์เน็ต (e - Tracking)

สินค้าส่งออกที่ถูกส่งกลับคืนหรือการส่งคืนค่าคืน

1. กรณีที่สินค้าส่งออกถูกส่งกลับคืนมาและต้องคืนเงินค่าสินค้านั้นให้แก่ผู้ซื้อ โดยที่สินค้านั้นได้ใช้สิทธิขอรับเงินชดเชยไปแล้ว ผู้ใช้สิทธิชดเชยต้องคืนเงินชดเชยเป็นจำนวนตามส่วนของสินค้าที่มีการส่งกลับคืน ให้กรมศุลกากรภายใน 60 วันนับแต่วันที่นำสินค้ากลับเข้ามา
2. ถ้าผู้มีสิทธิได้รับเงินชดเชยมิได้คืนเงินชดเชยภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องชำระเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 2 ต่อเดือนของเงินชดเชยที่ต้องคืน จนกว่าจะคืนเงินชดเชยครบถ้วน เศษของเดือนให้นับเป็นหนึ่งเดือน
3. การคืนเงินชดเชย และกรณีจะต้องชำระเงินเพิ่ม จะชำระด้วยเงินสด เช็ค บัตรเดบิต/เครดิต หรือบัตรภาษี หรือชำระผ่านธนาคารหรือตัวแทนรับชำระ (Bill Payment) ก็ได้ [13]

สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร มีผลกระทบต่อการหนีภาษี

สิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ การลดภาระอากรที่เป็นต้นทุนของสินค้าที่นำเข้า เพื่อให้ทางผู้ส่งออกได้มีความได้เปรียบในด้านการแข่งขันกับตลาดโลก โดยทำได้หลายรูปแบบ เช่น การคืนอากร การยกเว้นอากร หรือการลดอัตราอากร [14]

การลักลอบหนีภาษี เป็นการนำของที่ยังไม่ได้เสียภาษีอากรเข้ามาในประเทศไทยหรือนำออกไปนอกประเทศไทย โดยไม่ได้ผ่านพิธีการศุลกากรตามช่องทางที่กำหนด [15]

ดังนั้น สิทธิประโยชน์ทางภาษีก่อนข้างที่จะมีผลกระทบในการหนีภาษี เนื่องจากยังมีบุคคลธรรมดา และผู้ประกอบการบางรายอาจจะยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างแท้จริงในการประหยัดต้นทุนการนำเข้า หรือส่งออกของผู้ประกอบการบางรายอาจไม่ได้คำนึงถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ถูกกฎหมาย จึงมีการใช้ช่องว่างทางภาษีในการนำเข้าหรือส่งออกแบบหนีภาษีซึ่งมีความผิดทางกฎหมายภาษีอากร โดยไม่คำนึงถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรที่ควรกระทำ และไม่ผ่านพิธีการศุลกากรตามที่กฎหมายกำหนด

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศ ประกอบกับนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐ จึงส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการค้า ได้มีการออกมาตรการทางภาษีอากรเพื่อดึงนักลงทุนเข้ามา โดยในปัจจุบัน

ประเทศไทยได้ออกมาตรการเพื่อสนับสนุนกิจการผลิต ผสม ประกอบ และกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อการส่งออกในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกมาตรการทางภาษีอากรของประเทศไทยออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆได้สองลักษณะคือ สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายศุลกากร และสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่น โดยจากสิทธิประโยชน์ทางภาษีนี้นำให้สินค้าของไทยที่ส่งออกมีราคาถูกลง และทำให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้น ซึ่งสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายศุลกากรที่เกี่ยวข้องมี ดังนี้ 1) การคืนอากร ตามมาตรา 28 2) การคืนอากรตามมาตรา 29 3) คลังสินค้าทัณฑ์บน 4) เขตปลอดอากร นอกจากนี้ยังมีสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่น ได้แก่ 1) พ.ร.บ.ส่งเสริมการลงทุน 2) พ.ร.บ. นิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย 3) พ.ร.บ. ชดเชยค่าภาษีอากรฯ

ฐานข้อมูลการนำเข้า – ส่งออกในประเทศไทย จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ (Trade Theory) การส่งออกและการนำเข้า หรือดุลการค้าของประเทศใดประเทศหนึ่งจะขึ้นอยู่กับตัวกำหนด (Determinants) ที่เป็นตัวแปรสำคัญอย่างน้อย 3 ตัวแปร คือ อัตราแลกเปลี่ยนแท้จริง (Real Exchange Rate) รายได้แท้จริงในประเทศ (Domestic real income) และรายได้แท้จริงของต่างประเทศ (Foreign Real Income)

การจัดเก็บภาษีศุลกากรในปัจจุบัน ยังมีความสำคัญกับการปกป้องอุตสาหกรรมบางชนิด ที่ประเทศยังไม่มี ความชำนาญเพื่อให้สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าได้ แต่ในอนาคตภาษีศุลกากรจะถูกลดความสำคัญลง เนื่องจากความตกลงเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีมีมากขึ้น ทำให้กำแพงภาษีลดลงเรื่อย ๆ จนไม่มีกำแพงภาษี

เอกสารอ้างอิง

- [1] วัชรินทร์ วิศิษฐ์วงศ์. (2563). *การพิจารณาเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรของคลังสินค้า*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Vatcharis.Vis.pdf>.
- [2] ชูศักดิ์ จรูญสวัสดิ์. (2548). *ระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ส.เสริมมิตรการพิมพ์.
- [3] โกเมน จิรัญกุล. *กรอบการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมในตลาดโลก*. *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*, 43(1/2546), หน้า 4-5. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dtn.go.th/th/trade-statistics>.
- [4] กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2565). *มูลค่าสินค้าส่งออก-นำเข้าของไทยปี 2565*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.dtn.go.th/th/trade-statistics>, 5 ธันวาคม 2565.
- [5] กรมศุลกากร. (2563). *การคืนอากรตามมาตรา 28 (Re-export)*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://ecssupport.github.io/KM/customs/pages/export/re-export/>, 9 ธันวาคม 2565.
- [6] กรมศุลกากร. (2563). *การคืนอากรตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก https://www.customs.go.th/cont_strc_simple.php?ini_content=tax.

- [7] กรมศุลกากร. (2563). *การขยายเวลาการส่งของที่ขอกู้คืนอากรและระยะเวลาการขอกู้คืนอากรตามมาตรา 29*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/6ySXw>.
- [8] กรมศุลกากร. (2563). *คลังสินค้าทัณฑ์บน*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/Dt7WU>.
- [9] กรมศุลกากร. (2561). *ประกาศกรมศุลกากรที่ 112/2561*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/OWKs5>.
- [10] กรมศุลกากร. (2561). *สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรด้านเขตปลอดอากร*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/YGzHI>.
- [11] สำนักคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2520). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก https://www.boi.go.th/upload/content/Summary_Investment.pdf.
- [12] กรมศุลกากร. (2561). *สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรด้านเขตปลอดอากร*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.customs.go.th>.
- [13] คลินิกสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร. (2565). *สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/EUXme>.
- [14] บริการสิทธิประโยชน์ทางการค้าและสิทธิประโยชน์ทางภาษี. (2565). *สิทธิประโยชน์ทางภาษีคืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.abassociated.com/info/trade-and-tax-incentives/>.
- [15] กรมศุลกากร. (2565). *ความผิดทางศุลกากร*. สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2565, จาก http://taxclinic.mof.go.th/pdf/CA4FA7AB_966C_7B83_CB76_18C92C746884.pdf,

**ประสิทธิภาพการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนสู่
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ**
**Efficiency of Transferring the Household Accounting to the Community
Enterprise Group of the Integrated Vegetable Growing, Safe from Toxins**

การีมา เส้นบัตร¹ มารีน่า อองสารา¹ และนิชาภัทร บุญรัตน์²
Kareema Senbat¹, Mareena Ongsara¹, and Nichapat Boonyarat²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อตรวจประเมินประสิทธิภาพของการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนสู่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ อำเภอเมืองสงขลา ในโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำนักศึกษาทางการบัญชีชั้นปีที่ 3 ซึ่งให้บริการวิชาการแก่วิสาหกิจชุมชนท้องถิ่นรอบที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ส่วนหนึ่งของรายวิชาการตรวจสอบภายใน มุ่งให้ผู้เรียนออกแบบประเมินและจัดทำรายงานการตรวจสอบอันเป็นพื้นฐานของรายวิชาวิจัยทางการบัญชี และสหกิจศึกษาต่อไป กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว จำนวน 10 คนเข้ารับการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือน เครื่องมือประเมินคือ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบก่อนและหลังรับการถ่ายทอด และแบบประเมิน สถิติประเมินคือ ค่าเฉลี่ย ผลการประเมินพบว่า ประสิทธิภาพของการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบัญชี, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The objective of this academic article was to assess the efficiency of transferring the household accounting to the community enterprise in the group of planting the integrated vegetables that were safe from toxic, Mueang Songkhla District in the leader potential

¹ นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา 2565

¹ Bachelor of Accountancy Program, Faculty of Management Science, Songkhla Rajabhat University, 90000

² Assistance Professor, Ph.D., Faculty of Management Science, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, 2022

* Corresponding author Email address: nichapaboony@hotmail.com

development project for the third year accounting students who provide academic services to local community enterprises around the location of Songkhla Rajabhat University. A partial of the internal audit course aim for learners to design, evaluate and prepare audit reports which was the basis of the accounting research subject and the cooperative education subject. The sample was ten members of the community enterprise of the integrated by safe-toxin-free vegetable growing group, Koh Taew Subdistrict received the transferring on the household accounting. The Assessing instruments were the interview form, the pre-transfer test, the post-transfer test, and the assessment form. The evaluation statistic was the mean. The evaluation results showed that the efficiency of transferring the household accounting was at a rather high level.

Keywords: efficiency, accounting, community enterprise

บทนำ

การตรวจสอบภายในเป็นวิชาชีพซึ่งมีการปฏิบัติงานแตกต่างกันในแต่ละองค์กร เนื่องจากแต่ละองค์กรมีขนาดโครงสร้าง ระบบการทำงาน และวัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนกฎหมายควบคุมที่มีความซับซ้อนแตกต่างกัน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกฎหมาย ตลอดจนการเรียกร้องต่าง ๆ ของผู้มีส่วนได้เสีย มีส่วนผลักดันให้องค์กรจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการบริหารงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้ อีกทั้งในแต่ละองค์กรมีระบบที่ซับซ้อนมากขึ้น มีการแข่งขันสูง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยมาใช้ และการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของปัจจัยแวดล้อม มีส่วนทำให้วิชาชีพตรวจสอบภายในพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ผู้ตรวจสอบภายในจึงมีความรับผิดชอบกว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีบทบาทที่ชัดเจนขึ้น ทำให้ความต้องการผู้ตรวจสอบภายในที่ประกอบไปด้วยความรู้และความชำนาญเพื่อส่งเสริมกิจกรรมของฝ่ายบริหารมีมากขึ้น

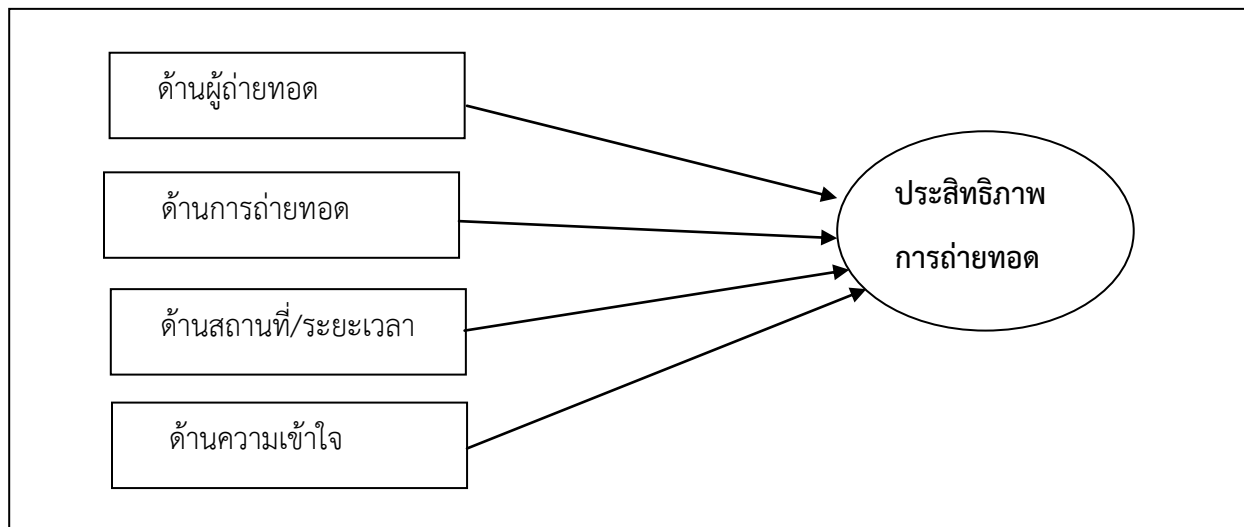
การฝึกฝนให้ผู้เรียนวิชาการตรวจสอบภายในได้บริการวิชาการและออกแบบประเมินตนเอง เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน โดยถ่ายทอดหลักการบัญชีครัวเรือนซึ่งประยุกต์มาจากความรู้หลักการบัญชีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น คณะผู้ตรวจสอบจึงสนใจถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนให้แก่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ หมู่ 7 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยให้ผู้รับการถ่ายทอดประเมินประสิทธิภาพการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนว่าอยู่ในระดับใด

เนื้อหา

การศึกษาประสิทธิภาพของการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือน มุ่งองค์ประกอบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานประเมิน

ประสิทธิภาพของการถ่ายทอดมีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ ด้านผู้ถ่ายทอด ด้านการถ่ายทอด ด้านสถานที่/ระยะเวลา และด้านความเข้าใจ

วัตถุประสงค์การประเมิน

เพื่อตรวจประเมินประสิทธิภาพของการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนให้แก่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา

ทบทวนวรรณกรรม

การตรวจประเมิน เป็นกระบวนการตรวจประเมินอย่างมีระบบ มีความเป็นอิสระ และจัดทำผลการตรวจประเมินเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ได้หลักฐานการตรวจประเมิน (audit evidence) โดยประเมินผลจากการพิจารณาความสอดคล้องตามเกณฑ์การตรวจประเมิน (audit criteria) อาทิ ข้อกำหนดของระบบคุณภาพนโยบาย ขั้นตอนการปฏิบัติงาน [1], [2]

ประสิทธิภาพการถ่ายทอดขึ้นอยู่กับผู้ถ่ายทอด ซึ่งเป็นผู้ที่แบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้ที่ต้องการความรู้ กระบวนการแบ่งปันความรู้ถูกถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคน กลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่ม หรือองค์กรหนึ่งไปยังอีกองค์กร เป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ไปยังผู้ที่ต้องการความรู้ หรือการได้มาซึ่งความรู้ของผู้ที่ต้องการความรู้ โดยมีองค์ประกอบเพิ่มเติมคือ สถานที่ซึ่งจัดเตรียมไว้เพื่อรองรับการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ต้องการความรู้ในช่วงระยะเวลาที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ต้องการความรู้ ความเข้าใจจากกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลสามารถนึกถึงสิ่งนั้น และสามารถไข่มโนทัศน์ (concept) เพื่อจัดเก็บกับสิ่งนั้นได้อย่างเพียงพอ การจัดการความรู้ประกอบด้วยชุดปฏิบัติงานที่ถูกใช้โดยองค์กรต่าง ๆ ระบุ สร้าง แสดง และกระจายความรู้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้สู่การจัดการสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น [3], [4]

บัญชีครัวเรือน แสดงหรือบันทึกจำนวนเงิน รับ-จ่าย ประจำวัน ของครัวเรือน โดยระบุ วัน เดือน ปี ซึ่งบัญชีครัวเรือนมีทั้งแบบบันทึกอย่างง่าย และแบบบันทึกที่ซับซ้อน ได้แก่ การสำรวจข้อมูลครัวเรือนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ให้การสนับสนุนโดยขอความร่วมมือจากเกษตรกรให้บันทึกบัญชีครัวเรือน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จัดโครงการเพิ่มรายได้เกษตรกรด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทำสมุดต้นทุนประกอบอาชีพเป็นบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน รู้รายรับรู้รายจ่าย รู้ต้นทุนรู้การออม เป็นภูมิปัญญาทางบัญชีสร้างวิถีสู่ออนาคต [5], [6], [7], [8], [9], [10]

ภาพที่ 2 กระบวนการผลิตผักของชาวบ้านวิสาหกิจชุมชน

งานประเมินที่เกี่ยวข้อง

[11] ศึกษาแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ จำนวน 11 คนโดยประชุมเชิงปฏิบัติการและสนทนากลุ่ม พบว่า ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ เท่ากับ กิโลกรัมละ 73.76 บาท แนวทางคือ 1) สร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ เพื่อเป็นแหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ผักที่มีคุณภาพ ราคาถูก 2) ปรับลดต้นทุนเมล็ดพันธุ์ผักจากพันธุ์ต่างประเทศ เป็นผักพื้นถิ่น ซึ่งราคาถูกกว่า และรอบการผลิตเร็วกว่า 3) ต้นทุนการปลูกผักในส่วน of ค่าแรงงาน ควรกำหนดหลักเกณฑ์อัตราค่าแรงงานให้ชัดเจนตามมติของกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกกระทั่งถึงเก็บเกี่ยวจำหน่าย 4) ผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เอง ลดการใช้สารเคมีในกระบวนการปลูก และ 5) ปรับลดต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม เพิ่มปริมาณการผลิต

[10] สร้างและประเมินนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนสายยาว ตำบลถลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทำบัญชีและสอนบัญชีครัวเรือน 30 คน พบว่า นวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนมี 6 องค์ประกอบคือ 1) การสร้างความเข้าใจ 2) การจัดอบรม 3) การสอบบัญชีครัวเรือน 4) การกำกับติดตาม 5) การสร้างเครือข่ายการทำงานและ 6) การวิเคราะห์ข้อมูล คู่มือการประเมินมีองค์ประกอบ 10 รายการ

คือ (1) ที่มาข้อมูล (2) ข้อมูลกลุ่มอาชีพ (3) กระบวนการจัดการความรู้ (4) เป้าหมาย (5) แนวทางการสร้างรูปแบบสมุดบัญชีครัวเรือน (6) วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน (7) ประเภทของรายได้ในครัวเรือน (8) ประเภทของรายจ่ายในครัวเรือน (9) รูปแบบสมุดบัญชีครัวเรือนและ (10) ความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ซึ่งภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

[12] ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนครัวเรือนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนในอำเภอขนอม 32 หมู่บ้าน พบว่า ครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก 2 ด้านคือ การเพิ่มรายได้ และการเอื้ออาทรต่อกัน ภาพรวมมีการบันทึกบัญชีครัวเรือนเป็นครั้งคราว และมีความคิดเห็นระดับปานกลางเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีครัวเรือน พบความสัมพันธ์ใน 3 ประเด็น ประเด็นแรก คือ เพศส่งผลต่อรายรับ ประเด็นต่อมาคือ ระดับการศึกษาส่งผลต่อการเก็บออมรายได้ของครัวเรือนส่งผลต่อรายจ่ายและการเก็บออม อาชีพหลักส่งผลต่อรายจ่าย ตำแหน่งสังคมส่งผลต่อการเก็บออม ประเด็นสุดท้ายคือประสบการณ์ฝึกอบรมส่งผลต่อรายรับและรายจ่าย

[13] วิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มผลผลิตของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (ผักปลอดสารพิษ) ของสมาชิกชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างคือผู้นำกลุ่มวิสาหกิจบ้านถ้ำเสือ ประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ คณะทำงาน และสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ จำนวน 10 คน พบว่า ด้านทรัพยากร มีจำนวนแรงงานไม่เพียงพอ ขาดความต่อเนื่องในการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย แนวทางแก้ไข คือ ชุมชนควรกระจายการผลิตสู่ชุมชนรอบข้าง โดยควบคุมสินค้าให้มีมาตรฐาน ด้านการผลิตมีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย แนวทางแก้ไข คือ หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต เช่น ภาครัฐ/ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา โดยภาครัฐสนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพและรายได้ ภาคเอกชนสนับสนุนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และสถาบันการศึกษาสนับสนุนด้านความรู้ ด้านการเงินและบัญชี คือ ขาดแหล่งเงินทุนในการบริหารจัดการ ขาดการบริหารด้านการเงินและบัญชี แนวทางแก้ไข คือ ควรจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์วิสาหกิจชุมชน โดยให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านบัญชี เพื่อสร้างระบบการจัดการการเงินที่เป็นระบบ

ระเบียบวิธีประเมิน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรผู้รับการถ่ายทอดคือ ผู้ทำบัญชีและผู้เกี่ยวข้อง ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสาน ปลอดภัยจากสารพิษ หมู่ 7 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกในวิสาหกิจชุมชน จำนวน 10 ครัวเรือน มาเข้ารับการถ่ายทอด

2. เครื่องมือประเมิน

เครื่องมือประเมินใช้ 2 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน โดยแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเติมเต็มตามจากคำบอกเล่าจากผู้มีส่วนได้เสีย 3 ฝ่าย ๆ ละ 1 คน ๆ ละ 20 ข้อ คือ ผู้ใหญ่บ้าน, ลูกค้าที่มาซื้อสินค้าในวิสาหกิจชุมชน, และนักพัฒนาชุมชนอำเภอ เพื่อสำรวจและสังเกตบริบทปัจจุบัน พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาถอดเทปคำสัมภาษณ์

ภาพที่ 3 สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชนฯ ตำบลเกาะแก้ว

แบบประเมินใช้เก็บข้อมูลจากผู้รับการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือน ประเมินเพื่อสรุป ระดับประสิทธิภาพในกระบวนการถ่ายทอด ในส่วนที่ 2 ของแบบประเมินมีมาตรวัดระดับความคิดเห็นตั้งแต่ 0-5 คือ ไม่มีกระทั่งถึงมาก ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ แล้วแปลผล อย่างไรก็ตาม มีส่วนที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 3 การสร้างฟอร์มแบบประเมินมี 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพการถ่ายทอด จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผู้ถ่ายทอด 8 ข้อ ด้านการถ่ายทอด 2 ข้อ ด้านสถานที่/ระยะเวลา 5 ข้อ ด้านความเข้าใจ 5 ข้อ และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม 1 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานตรวจประเมินนี้ใช้ระยะเวลา 2 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ขั้นตอนคือลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเบื้องต้นกับผู้ใหญ่บ้าน จากนั้น ลงพื้นที่ติดต่อนัดหมายสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ และให้ทำแบบทดสอบ Pre-Test การบัญชีครัวเรือน แล้วลงพื้นที่ให้ความรู้เรื่องบัญชีครัวเรือน หลังการถ่ายทอดให้ผู้รับการถ่ายทอดทำแบบทดสอบ Post-Test และทำแบบประเมินประสิทธิภาพการถ่ายทอดฯ พร้อมมอบสมุดบัญชีครัวเรือนไว้แก่วิสาหกิจชุมชน

ภาพที่ 4 ให้ผู้เข้ารับการถ่ายทอดทำแบบทดสอบ Pre-Test

1. สถิติวิเคราะห์

แบบประเมินส่วนที่ 1 ใช้สถิติความถี่ และร้อยละ ส่วนที่ 2 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย

2. การตีความแปลผล

ค่าเฉลี่ยที่ได้ 0.00 หมายถึง ไม่มี/ไม่ได้ทำ, 0.01-1.99 หมายถึง มี/ทำน้อย, 2.00-2.99 หมายถึง มี/ทำค่อนข้างน้อย, 3.00-3.99 หมายถึง มี/ทำปานกลาง, 4.00-4.99 หมายถึง มี/ทำค่อนข้างมาก, และ 5.00 หมายถึง มี/ทำมาก [14], [15]

บทสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน สมาชิกทั้งหมด 10 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 70 อายุ 34, 40-42, 46-47, 53-54 ปีอย่างละ 1 คนและ 62 ปีจำนวน 2 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 70 รองลงมาคือ รับราชการ ร้อยละ 20 และค้าขาย ร้อยละ 10 ทั้งหมดอาศัยอยู่ในตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองสงขลา

ภาพรวมประสิทธิผลการถ่ายทอดมีค่าเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งสี่ด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยรวมของด้านที่มากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความเข้าใจ ด้านสถานที่/ระยะเวลา ด้านการถ่ายทอด และด้านผู้ถ่ายทอด ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48, 4.48, 4.45, และ 4.38 ตามลำดับ

ผลการลงพื้นที่พบว่า กลุ่มวิสาหกิจปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว เคยบันทึกบัญชีครัวเรือน โดยใช้สมุดบัญชีครัวเรือนของพัฒนาชุมชน แต่ไม่ได้บันทึกอย่างต่อเนื่อง กลุ่มวิสาหกิจปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษมีการปลูกผักรับประทานเอง ไม่ซื้อกิน และมีรายได้จากอาชีพที่สืบทอดกันมา ได้แก่ การเลี้ยงไก่ เป็ด แพะ ปลา เกษตรและทำสวนต่าง ๆ

กลุ่มวิสาหกิจปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแรงจูงใจในการบันทึกบัญชีครัวเรือนครั้งนี้ ที่ผ่านมามีเงินไม่พอใช้ คิดว่า การบันทึกบัญชีจะช่วยให้มีเงินพอใช้ เพราะอาจจะได้ทราบรายได้และรายจ่าย เป็นต้น สำหรับบริบทการทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ประธานกลุ่มวิสาหกิจปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว ได้บันทึกบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายประจำวันโดยสรุปรายได้ค่าใช้จ่ายประจำเดือนให้คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ตำบลเกาะแก้ว เป็นประจำสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนของวิสาหกิจกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ ได้มีการวางแผนทางการเงินและบันทึกรายรับ-รายจ่าย ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของยอดเงินคงเหลือในอดีตที่ยังไม่มีการบันทึก และปัจจุบันที่ได้ทำการบันทึกอย่างชัดเจน, ผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนได้นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ภายในครอบครัว และผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนเริ่มเก็บออมเงินได้จากการวางแผนการเงิน

ภาพที่ 5 ถ่ายทอดบัญชีครัวเรือน

อภิปรายผล

ผู้ตอบแบบประเมินซึ่งเป็นสมาชิกทั้งหมดของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดสารพิษ จำนวน 10 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร และส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ [16] ศึกษาแนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีสมาชิกเป็นเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษในพื้นที่เกษตรของตนเอง 11 คน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ [17] ศึกษาพฤติกรรมความต้องการผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ [18]

ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองบนพื้นฐานเกษตรอินทรีย์ จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง 277 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.81 มากกว่าเพศชาย และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ [19] เรื่องการพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชนบ้านนาแล ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างคือ หัวหน้าหรือตัวแทนในครัวเรือน 26 ครัวเรือน พบว่า เป็นเพศหญิงทั้งหมด ส่วนใหญ่มีรายได้หลักมาจากการทำเกษตรและรับจ้าง

ประสิทธิภาพการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกด้านคือ ด้านความเข้าใจ ด้านสถานที่/ระยะเวลา ด้านการถ่ายทอด และด้านผู้ถ่ายทอด สอดคล้องกับงานวิจัยของ [10] ประเมินนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนสายยาว ตำบลถลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทำบัญชีและสอนบัญชีครัวเรือน 30 คน พบว่า นวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจ 2) การจัดอบรม 3) การสอบบัญชีครัวเรือน 4) การกำกับติดตาม 5) การสร้างเครือข่ายการทำงานและ 6) การวิเคราะห์ข้อมูล และได้คู่มือที่มีองค์ประกอบ 10 รายการคือ 1) ที่มาข้อมูล 2) ข้อมูลกลุ่มอาชีพ 3) กระบวนการจัดการความรู้ 4) เป้าหมาย 5) แนวทางการสร้างรูปแบบสมุดบัญชีครัวเรือน 6) วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน 7) ประเภทของรายได้ในครัวเรือน 8) ประเภทของรายจ่ายในครัวเรือน 9) รูปแบบสมุดบัญชีครัวเรือนและ 10) ความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ [12] ศึกษาหาความรู้และความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนครัวเรือนที่จัดทำบัญชีครัวเรือนในพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช 32 หมู่บ้าน พบว่า ครัวเรือนมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับปานกลาง

องค์ความรู้ ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์

1. การให้ความรู้ในการบันทึกรายได้ ค่าใช้จ่าย เพื่อจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น ควรจัดให้มากกว่า 1 ครั้ง เพราะการอบรมให้ความรู้เพียงครั้งเดียวอาจจะน้อยเกินไป ทำให้ผู้เข้าร่วมฟัง ไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ หรือไม่เห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่แท้จริงของการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2. ควรเผยแพร่ความรู้ไปยังเยาวชนที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ควบคู่ไปกับผู้เข้าฟังที่เป็นผู้บริหารจัดการรายได้ ค่าใช้จ่ายของครอบครัว เพื่อจะได้ให้เยาวชนที่เป็นลูกหลานช่วยจดบันทึกและเตือนความจำ หรือย้ำเตือนรายการการเงิน รายได้ ค่าใช้จ่ายอย่างครบถ้วน

3. ควรมีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้ แนะนำแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนและเข้ามาติดตามการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประมาณค่าใช้จ่ายและรายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ดูแลวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ และคณะทำงาน ได้รับความรู้ มีความเข้าใจในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และได้รับประโยชน์จากการนำความรู้บัญชีครัวเรือนไปเผยแพร่ในหมู่บ้านของวิสาหกิจชุมชนให้ได้รับประโยชน์ เพราะผู้ใหญ่บ้าน และคณะทำงานของหมู่บ้านที่ตั้ง

วิสาหกิจชุมชน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน จึงสามารถจัดการกับรายได้และรายจ่ายให้มีประสิทธิผลได้ แม้จะอยู่ในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี

5. นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตและสาขาที่เกี่ยวข้องซึ่งจัดโครงการลงพื้นที่ชุมชนให้บริการวิชาการเป็นการคืนกำไรสู่สังคม สามารถพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำนักศึกษาทางการบัญชี เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาขั้นสูง และอาชีพในอนาคต ตลอดจนพัฒนาภูมิปัญญาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2557). *การนำมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการมาใช้ในการปฏิบัติงาน*. มาตรฐานการตรวจสอบภายใน. กลุ่มตรวจสอบภายใน. 25 หน้า. กันยายน 2557.
- [2] เรวดี สิริธัญญานนท์. (2561). การประเมินผลคุณภาพและมาตรฐานการให้บริการทางห้องปฏิบัติการของหน่วยบริการปฐมภูมิตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2557-2559. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*. 12(1): 113-123. มกราคม-มีนาคม 2561.
- [3] กนกกร จีนา และอลงกรณ์ คูตระกูล. (2561). กระบวนการถ่ายทอดความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชน: กรณีศึกษาโครงการอนุรักษ์วิหารพระเจ้าพันองค์วัดปงสนุก จังหวัดลำปาง. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. 9(1): 59-80. มกราคม-มิถุนายน 2561.
- [4] สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านแฮด. (2564). *การจัดการความรู้ (Knowledge Management, KM)*. ขอนแก่น. สืบค้นจาก <https://district.cdd.go.th/banhaet/services/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89-knowledge-management-km/>. เผยแพร่เมื่อ 13 พฤษภาคม 2564.
- [5] รัชนก ใจคำ, วิลาพร พรมราช และสัจจิพรรณ ชาวฟู. (2554). *โครงการการจัดทำบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษา: นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสันคะยอม ต.หนองจ่อม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่*. สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ. Payap Technology and Business College. ปีการศึกษา 2554.
- [6] ปภาพิต ศรีสว่างวงศ์. (2556). *ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรในเขตอำเภอมืองจังหวัดกาฬสินธุ์*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ปีที่ได้รับทุน 2556. ปีที่แล้วเสร็จ 2556.

- [7] สุบิน พุทธิโสสม และนิตยา ลีโนทัย. (2560). การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยห่าน อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย. *Journal of Nakhonratchasima College*. 11(3): 121-131. September-December 2017.
- [8] อุทุมพร ศรีโยม และพรศิลป์ บัวงาม. (2561). การพัฒนาแอปพลิเคชันระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์สำหรับบัญชีครัวเรือนในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 12(2): 57-69. เมษายน-มิถุนายน 2561.
- [9] สุนันทา ศรีบุญเรือง. (2562). การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรจังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์ส่วนหนึ่งของหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี.
- [10] ผกามาศ บุตรสาลี, สุพัตรา รักการศิลป์ และแก้วมณี อุทธิรัมย์. (2565). นวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนสายยาว ตำบลลูกเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารชุมชนวิจัย*. 16(1): 92-103. มกราคม-มีนาคม 2565.
- [11] ทิพย์วรรณ ทนไชย และละเอียด ศรีหาหง่า. (2565). แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 41(2): 30-47. มีนาคม-เมษายน 2565.
- [12] อาทิตย์ สุธงเสน, นิตยา ทัดเทียม และกมลนันท์ ชีวรัตน์โชติ. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริกับการบันทึกบัญชีครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. ทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. งบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2561. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ.
- [13] สร้อยสุดา แสงจันทร์. (2560). แนวทางการเพิ่มผลผลิตของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ (ผักปลอดสารพิษ) ของสมาชิกชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. การค้นคว้าอิสระส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. 31 สิงหาคม 2560.
- [14] ศศิธร ตันติเอกรัตน์, ภัทราวดี มากมี, นิชาภา สุขสงวน และนวพร สัตพันธ์. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้ทฤษฎี Precede Framework. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 15(1): 59-73. มกราคม-เมษายน 2563.

- [15] แหวดาว บุญตา. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 คณะช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพ และบริหารธุรกิจ ที่จัดกิจกรรมเรียนแบบร่วมมือ. งานวิจัยชั้นเรียน. วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.
- [16] ทิพย์วรรณ หนั้นไชย, ละเอียด ศรีหาแห่ง่า, นิรุช บุญฤทธานนท์ และสัชฌ์เศรษฐ์ เรื่องเดชสุวรรณ. (2565). แนวทางการบริหารต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษ ตำบลยางเม็ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 41(2): 30-47. มีนาคม-เมษายน 2565.
- [17] สุทธดา ชัดติยะ, ธัญพร ฟุ้งเฟื่อง และวัชระ วัฒนารวี. (2562). พฤติกรรมความต้องการผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสารสืบเนื่องงานประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2. วันที่ 5-6 สิงหาคม 2562. หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา.
- [18] วาริรัฐ ส้วงวงศ์, แดนวิชัย สายรักษา และรังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2565). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองบนพื้นฐานเกษตรอินทรีย์ จังหวัดหนองคาย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 10(1): 152-170. มกราคม-มิถุนายน 2565.
- [19] สกิต มโนการ. (2560). การพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชนบ้านนาแล ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว
ต่างประเทศ ของพนักงานเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting The Decision to Travel Abroad of Private
Employees in Bangkok

ภณสิทธิ์ อ้นยะ¹ และณัฐมล หวังเป็น¹
Panasit Onya¹, and Natthamon Wangpen¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ ของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 คน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-30 ปี ระดับการศึกษาปัจจุบันปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท โดยพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทาง ท่องเที่ยวต่างประเทศ ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 4.35 รองลงมา คือด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 4.30 ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.29 ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย 4.19 ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.17 ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 4.05 ผลการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, ท่องเที่ยวต่างประเทศ, พนักงานบริษัทเอกชน

Abstract

The purpose of this research was to study the factors affecting the decision to travel abroad of private employees in Bangkok. This research was quantitative research and random sampling method by accidental sampling. To collect data from the sample by The questionnaire consisted of 400 people. The results showed that most of the respondents were female, aged 21-30 years old, with a bachelor's degree in education and have an average

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ กรุงเทพฯ 10520

¹ Department of Tourism, Faculty of Business Administration, Bangkok Suvarnabhumi University Bangkok

* Corresponding author E-mail: jabjune_jabjune@hotmail.com

monthly income 25,001-35,000 baht. The private employees in Bangkok give importance to factors that affect travel decisions travel abroad in terms of distribution channels and service process with an average of 4.35, followed by marketing promotion with an average of 4.30, the physical of tourist attractions with an average of 4.29, personal with an average of 4.19, product with an average of 4.17, price with an average 4.05. Comparison of respondents' demographic characteristics affecting private employees' decision to travel overseas In Bangkok, it was found that sex, age, current level of education, average monthly income. Affecting the decision to travel abroad of private employees in Bangkok, the difference is statistically significant at 0.05

Keyword: Decision, Private Employees, Overseas Travel

บทนำ

เมื่อแบ่งประเภทของนักท่องเที่ยวแล้ว พนักงานเอกชนแทบจะมีบทบาทในทุกประเภทที่เห็นได้ชัดก็คือ การเป็นนักท่องเที่ยวอิสระ และนักท่องเที่ยวกลุ่ม Incentive Travel ทั้งสองกลุ่มนี้มีความแตกต่างกันอย่าง สิ้นเชิง โดยนักท่องเที่ยวอิสระจะจัดการเดินทางด้วยตนเอง มีอิสระในการเดินทาง และรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วย ตนเอง ส่วนนักท่องเที่ยวกลุ่ม Incentive Travel นั้นจะเป็นผู้ถูกคัดเลือกแล้วว่ามีผลงานดีเด่น เหมาะกับการ ได้รับรางวัลเป็นการท่องเที่ยวที่มีความพิเศษ เพื่อสร้างความรู้สึกที่แตกต่างและน่าประทับใจ สำหรับเรื่อง ค่าใช้จ่ายนั้นทางบริษัทจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยส่วนใหญ่ทำให้พนักงานเอกชนถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความ น่าสนใจทั้งเรื่องการท่องเที่ยว และเรื่องค่าใช้จ่ายที่ทำให้เกิดรายได้ในการเติบโตของเศรษฐกิจ ในปี 2562 การ ท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทยนั้นสูงสุดในรอบ 6 ปี มีนักท่องเที่ยวถึง 10.75 ล้านคน ทำให้เงินสะพัดถึง 3.9 แสนล้านบาท โดยจากการสำรวจของสภาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(สทท.) พบว่า คนไทยวางแผนการเดินทางโดยเฉพาะช่วงวันหยุดเทศกาล ประกอบกับสภาพแวดล้อมในประเทศที่เกิดขึ้นก็มีผลต่อการ ตัดสินใจไปท่องเที่ยวต่างแดนเช่นกัน ปัจจัยอื่นๆที่มีผลให้เกิดความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ เพิ่มขึ้นนั้น มาจากที่เงินบาทแข็งค่า เมื่อเทียบกับค่าเงินของประเทศจุดหมายปลายทาง จึงทำให้ค่าใช้จ่ายถูกลง ขณะเดียวกันองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศต่าง ๆ ก็ได้เข้ามาทำตลาดท่องเที่ยวให้มีจุดหมาย ปลายทางใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ รวมถึงสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบ และมีการขยายเส้นทางจุดหมาย ปลายทางใหม่ด้วย นอกจากนี้การแข่งขันในธุรกิจนำเที่ยวที่รุนแรงขึ้นทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ ด้านราคาเป็นตัวกระตุ้น บางประเทศจึงถูกมองว่าคุ้มค่าเมื่อเทียบกับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ รวมไปถึง การเข้ามาของเทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ การเข้าถึงของแอปพลิเคชันที่เป็นช่องทางสำคัญในการกระตุ้น ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น (สภาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อ การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้

ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่จะสามารถนำผลวิจัยไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และมีการจัดโปรโมชั่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

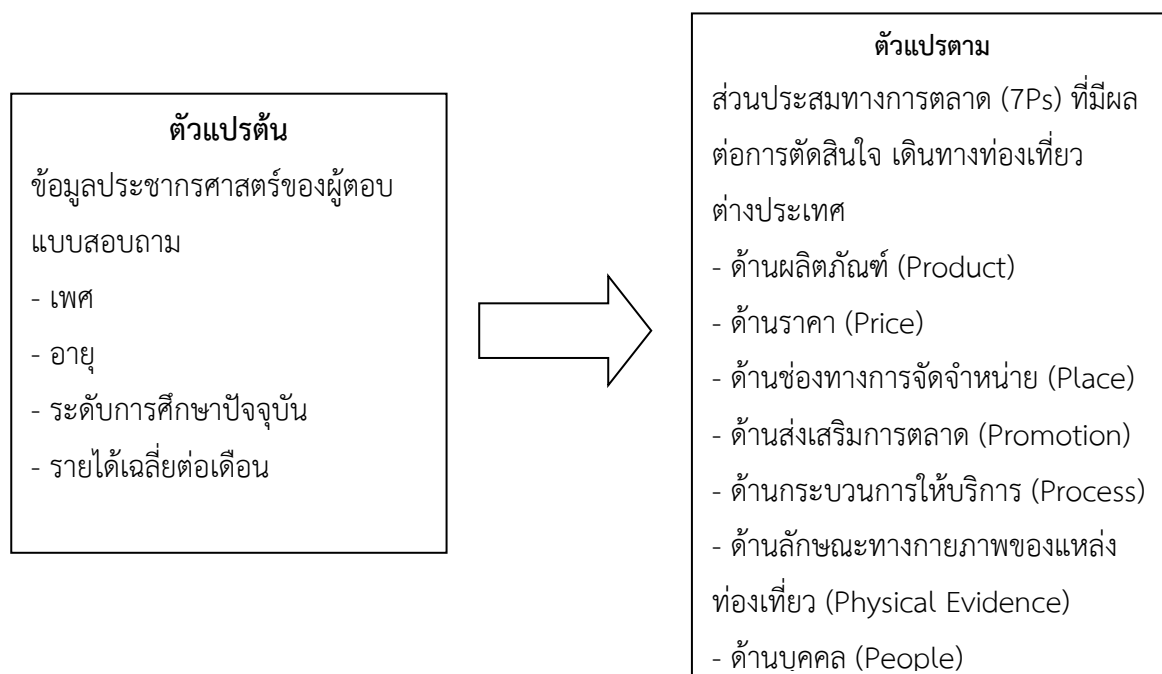
1. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานครที่เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางแก่ผู้ที่ต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานคร
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสามารถนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทางการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
3. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงาน เอกชน และสามารถนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดโปรโมชั่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ต่างประเทศต่อไป

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ เป็นความหลากหลายด้านภูมิหลังของบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสในการทำงาน เป็นต้น โดยจะแสดงถึง ความเป็นมาของ แต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ในหน่วยงานหรือในองค์กรต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย พนักงานหรือบุคลากรใน ระดับต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมและการแสดงออกที่แตกต่างกัน มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้าน ประชากรศาสตร์หรือภูมิหลังของบุคคลนั่นเอง (วชิรวีชร งามละม่อม, 2558)

ทฤษฎีประชากรศาสตร์หมายถึง ศาสตร์วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากร คำว่า “Demo” หมายถึง “People” แปลว่า ประชาชน หรือ ประชากร “Graphy” หมายถึง “Writing Up” หรือ “Description” แปลว่าลักษณะ ดังนั้น Demography จะมีความหมายว่าวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ประชากร ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ เป็นต้น (กอบกาญจน์ เจริญทอง, 2556)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) ได้ให้คำจำกัดความว่าหมายถึง ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา องค์กรประกอบ เหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่นิยม นำมาใช้ในการแบ่งส่วนการตลาด ลักษณะประชากรศาสตร์เป็นสิ่งที่สำคัญ และสถิติที่วัดได้ของประชากรที่จะ สามารถช่วยกำหนดตลาดของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งทำให้ง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรทางด้านอื่นๆ ตัวแปร ทางด้านประชากรที่สำคัญ ประกอบด้วย

1. เพศ (Sex) สามารถแบ่งแยกความต้องการของผู้บริโภคได้ โดยดูเพศของผู้บริโภคเป็นหลักในการ ตอบสนองความต้องการ ซึ่งเป็นตัวแปรในการแบ่งส่วนตลาดที่สำคัญเพราะปัจจุบันนี้ ตัวแปรด้านเพศมีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคมาก เพศที่แตกต่างกันมักจะมีทัศนคติ การรับรู้ และการตัดสินใจในเรื่องการ ซื้อสินค้าบริโภคแตกต่างกัน เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งเพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำมะโนประชา และเคหะ พ.ศ. 2543)

2. อายุ (Age) อายุของกลุ่มผู้บริโภคซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการบริโภคสินค้า หรือบริการ จะสามารถ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน นักการตลาดจึงใช้ประโยชน์จากด้านอายุ เพื่อเป็นตัว แปรทางด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันของส่วนตลาด ได้ทำการค้นคว้าหา ความต้องการของตลาดส่วน เล็ก (niche market) โดยมุ่งความสำคัญที่ตลาดอายุส่วนนั้น ๆ เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งอายุ ได้แก่ 21 - 30 ปี, 31 - 40 ปี, มากกว่า 40 ปี ขึ้นไป (ตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย พ.ศ.2563)

3. การศึกษา อาชีพ และรายได้ (Income, Education and Occupation) ส่วนใหญ่มักจะมีความ สอดคล้องกัน โดยบางครั้งนักการตลาดอาจจะใช้เกณฑ์เรื่องของรายได้มาใช้ในการกำหนดตลาด ก่อนแต่ทว่า การแบ่งเกณฑ์รายได้เพียงอย่างเดียว อาจจะไม่สามารถใช้ในการตัดสินใจผู้บริโภคได้ เนื่องจากการศึกษาและ อาชีพก็มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคด้วยเช่นกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (Service Marketing Mix) คือ เครื่องมือหรือปัจจัยทางการตลาดที่ธุรกิจต้องใช้ร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่กลุ่มลูกค้า เป้าหมาย หรือเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดความต้องการสินค้าและบริการของตน ซึ่งหมายถึงส่วนประกอบที่เป็นปัจจัยในการวางแผนการตลาดในสินค้าหรือบริการ โดยมากแล้วส่วนประสมทางการตลาดบริการ จะมีความแตกต่างจากส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าธรรมดาทั่ว ๆ ไป สำหรับตลาดธุรกิจบริการนั้น จะมีการทำการตลาดในส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเพิ่มอีก 3 ปัจจัย คือ บุคคลหรือผู้ให้บริการกระบวนการ และสภาพแวดล้อม ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับตลาดบริการ ซึ่งบริการเป็นกิจกรรมที่สนองต่อ ความต้องการของลูกค้า เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้า จะเห็นได้ว่าก่อนที่จะมีการซื้อ ผู้ซื้อ จะต้องพยายามวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคุณภาพ และประโยชน์ที่จะได้จากบริการที่จะได้รับ ผู้ขายต้อง สร้างความเชื่อมั่นโดยจะต้องพยายามหาหลักประกันให้ผู้ซื้อสามารถทำการตัดสินใจได้เร็วขึ้นซึ่งก็คือ ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 หรือ 7Ps (ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, 2542) สรุปได้ว่าส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้ (มนรัตน์ ใจเอื้อ, พนิต กุลศิริ, ธนภูมิ อติเวทิน และวรินทรา ศิริสุทธิกุล, 2558)

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) คือ สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่ผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์จะต้องมีประโยชน์และคุณค่าในสายตาลูกค้า และต้องมีการเลือกคุณภาพที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ลูกค้าได้ โดยสามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้

2. ด้านราคา (Price) คือ คุณค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน ราคาเป็นต้นทุนของ (Cost) ลูกค้า จะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ผลิตภัณฑ์กับราคา (Price) ของผลิตภัณฑ์นั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคา ลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาจะต้องคำนึงถึงคุณค่า เพราะเป็นสิ่งที่ กำหนดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ในการแลกเปลี่ยนสินค้า หรือบริการในรูปเงินตราเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิธีการกำหนดราคานโยบาย และกลยุทธ์ต่าง ๆ อีกทั้งในการกำหนดราคา ผู้จำหน่ายจะต้องคำนึงถึง คุณค่าที่รับรู้ (Perceived Value) ในมุมมองของลูกค้า ซึ่งต้องพิจารณาว่าการยอมรับจากลูกค้าในคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ สูงกว่าราคาของผลิตภัณฑ์

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) คือ สถานที่หรือช่องทางในการนำผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวจากผู้ผลิตไปเสนอขายหรือส่งมอบให้แก่นักท่องเที่ยว และช่องทางการจัดจำหน่าย สำหรับการท่องเที่ยว ยังหมายรวมถึงวิธีการที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและรวดเร็วอีกด้วย ดังนั้น ในการกำหนดช่องทางการจัดจำหน่ายสำหรับการท่องเที่ยว จะต้องคำนึงถึง ทำเลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการ

4. ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) สิ่งสำคัญของการส่งเสริมการตลาด คือ การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้เชิงบวกต่อแหล่งท่องเที่ยวและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ การส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่จะกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับประเภทของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตามที่คาดหวังไว้

5. กระบวนการให้บริการ (Process) เป็นวิธีการปฏิบัติงานบริการเพื่อส่งมอบบริการที่ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว และสร้างความประทับใจ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2546) ทั้งนี้กระบวนการให้บริการจะต้องพิจารณาถึงการสร้างเหตุการณ์สำคัญ (Critical Incident) และช่วงเวลาที่เป็นจริง (The Moment of Truth) (Bitner, 1995) คือ ช่วงเวลาในการให้บริการ จะทำให้นักท่องเที่ยวจดจำ กระบวนการในการให้บริการ หากมีการบริการที่ดีในช่วงเวลาท่องเที่ยว จะทำให้นักท่องเที่ยวจดจำ เหตุการณ์ที่ทำให้ตนประทับใจได้ ในทางกลับกัน หากบริการไม่ดี จะทำให้นักท่องเที่ยวจดจำเหตุการณ์ที่เลวร้าย และเกิดความไม่พอใจต่อการท่องเที่ยวเหล่านั้นได้เช่นกัน ดังนั้น การสร้างความประทับใจต่อการท่องเที่ยว จึงต้องสามารถส่งมอบบริการที่ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก การขอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ง่าย และสะดวก มีการดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวก

6. ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว (Physical Evidence) คือ สิ่งที่เป็นรูปร่างหรือสิ่งที่ปรากฏสามารถมองเห็นได้ เน้นการสร้างและนำเสนอภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ทั้งทางด้านกายภาพ และรูปแบบการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจ ดังนั้นลักษณะทางกายภาพ ของการท่องเที่ยวจะต้องมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นอกจากนี้ ยังรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการที่จัดเตรียมสำหรับนักท่องเที่ยว ให้ได้รับความสะดวกสบาย และเพลิดเพลินใน การเยี่ยมชมโดยต้องมีการดูแลรักษาลักษณะทางกายภาพเหล่านี้ ให้อยู่ในสภาพดั้งเดิมไม่ชำรุดทรุด โทรม เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีของการท่องเที่ยว

7. บุคคล (People) คือ พนักงานหรือผู้ที่ให้บริการ จะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว ดังนั้น ในการพิจารณาเลือกบุคลากรที่ให้บริการจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณภาพ ในการให้บริการ ได้แก่ มีความรู้และความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยว มีความสามารถความชำนาญ สามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง มีความเป็นมิตร และมีจำนวนผู้ให้บริการที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชน ในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และทำการเก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) นำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ขนาด กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยได้ใช้ตารางสำเร็จ Cochran, 1977 (อ้างใน ชีรวิฑูมิ เอกะกุล, 2543) จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384.16 คน ผู้วิจัยจึงทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเป็น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการทางการท่องเที่ยว
2. กำหนดกรอบแนวคิด และขอบเขตของคำถามในการวิจัยให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย
3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากได้พิจารณาและตรวจสอบ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว จำนวน 30 ชุด นำไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนของข้อคำถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นต้องได้ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (วิเชียร เกตุสิงห์. 2543) จากการทดสอบแล้วพบว่า Alpha ของแบบสอบถามในภาพรวมเท่ากับ .951

แบบสอบถาม มีจำนวน 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา กลุ่มอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นมาตรวัดแบบให้คะแนน (Rating scale) เกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)
- ด้านราคา (Price)
- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)
- ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion)
- ด้านกระบวนการให้บริการ (Process)
- ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่ง ท่องเที่ยว (Physical Evidence)
- ด้านบุคคล (People)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อคิดเห็นได้ตามอิสระ

ผลการวิจัยการและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-30 ปี มีระดับการศึกษาปัจจุบันปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไววิทย์ แซ่ฮ้อ (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวต่างประเทศของประชาชนชาวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง อายุ 20-29 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของ พนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้าน ช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้าน ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านบุคคล สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ต้องการเลือกเดินทางไปเพื่อลิ้มลองอาหารที่มีชื่อเสียง หรืออาหารประจำชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.47 อยู่ในระดับมากที่สุด ความแปลกใหม่ของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศนั้นๆ มีค่าเฉลี่ย 4.42 อยู่ในระดับ มากที่สุด ความคุ้มค่าของของประกอบการเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับมาก และเลือกเดินทางในช่วงที่มีประเพณีวัฒนธรรม และเทศกาล มีค่าเฉลี่ย 3.76 อยู่ในระดับมาก

ด้านราคา ได้แก่ ค่าตัวเครื่องบิน ณ ช่วงเวลาที่ต้องการเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 4.27 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าที่พักของประเทศ ปลายทาง มีค่าเฉลี่ย 4.17 อยู่ในระดับมากที่สุด อัตราค่าแลกเปลี่ยนของสกุลเงินประเทศนั้นๆ มีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก และค่าธรรมเนียมในการขอวีซ่าเข้าประเทศนั้นๆ มีค่าเฉลี่ย 3.71 อยู่ในระดับมาก

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ อันดับแรก ได้แก่ เว็บไซต์ การจองโรงแรมมีราคาให้เลือกหลากหลาย มีค่าเฉลี่ย 4.49 อยู่ในระดับมากที่สุด เว็บไซต์สายการบินสามารถเข้าถึงและจองตั๋วได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 4.38 อยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบแพ็คเกจทัวร์ได้ง่าย มีค่าเฉลี่ย 4.19 อยู่ในระดับมาก

ด้านส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การจัดโปรโมชั่นของสายการบิน มีค่าเฉลี่ย 4.42 อยู่ในระดับมากที่สุด การจัดโปรโมชั่นของที่พักรัก มีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมากที่สุด และการรีวิวจาก Blogger, Influencer, Youtubers มีค่าเฉลี่ย 4.18 อยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ กระบวนการในการสำรองที่พักสามารถทำได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับมากที่สุด กระบวนการในการสำรองตัวเครื่องบินสามารถทำได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมากที่สุด และกระบวนการในยื่นขอวีซ่าสามารถทำได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ด้านความงามทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.62 อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม/ประเพณี/แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ในด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับมาก

ด้านบุคคล ได้แก่ ความเป็นมิตรของคนในประเทศนั้นๆ มีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมากที่สุด พนักงานสายการบิน/โรงแรม ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นประโยชน์ต่อการเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 4.18 อยู่ในระดับมาก และเป็นประเทศที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารเป็นหลักมีค่าเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับมาก

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานครที่เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยใช้ค่า t-test จำแนกตามเพศ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัย ด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านกระบวนการ

ให้บริการ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยด้านบุคคล มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 หมายความว่า เพศที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานครที่เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศใช้ค่า One-Way Anova จำแนกตามอายุ พบว่า ปัจจัยด้าน ราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้าน กระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยด้านบุคคล มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 หมายความว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงาน เอกชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษาปัจจุบัน พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัย ด้านราคา และปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด มีค่า Sig 0.557, 0.068 และ 0.767 ตามลำดับ หมายความว่า ระดับ การศึกษาปัจจุบันที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนใน กรุงเทพมหานคร ส่วนปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านลักษณะ ทาง กายภาพของแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยด้านบุคคล มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 หมายความว่าระดับการศึกษา ปัจจุบันที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่อง ทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ ปัจจัยด้านลักษณะทาง กายภาพของแหล่งท่องเที่ยว และปัจจัยด้านบุคคล มีค่า Sig เท่ากับ 0.00 หมายความว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่าง กัน

อภิปรายผล

ผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-30 ปี มีระดับการศึกษาปัจจุบัน ปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไววิทย์ แซ่ฮั้ง (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวต่างประเทศของ ประชาชนชาว ไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง อายุ 20-29 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน และสอดคล้องกับ นัฐชัย เสงไพบจิตร (2561) ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อแพ็คเกจการเดินทางไป เที่ยวประเทศเกาหลีใต้ของนักท่องเที่ยว ชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุ 20-30 ปี ประกอบอาชีพพนักงาน บริษัทเอกชน ระดับการศึกษาปริญญาตรี ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ ของ พนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของ พนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.41) โดยปัจจัยที่มีผลต่อการ ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร มากที่สุด คือ ด้านช่องทางการ จัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.58) และด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.59) ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.49) ด้านบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.62) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.57) ด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.49) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไววิทย์ แซ่อึ้ง (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวต่างประเทศของประชาชนชาวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ด้านปัจจัยการตลาดบริการ (7Ps) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากระดับมากที่สุด คือ ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางและพัฒนาให้กับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

- 1 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ เว็บไซต์การจองโรงแรมมีราคาให้เลือกหลากหลาย เว็บไซต์สายการบินสามารถเข้าถึงและจองตั๋วได้ง่าย สามารถหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบแพ็คเกจทัวร์ได้ง่าย
- 2 ด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ กระบวนการในการสำรองที่พักสามารถทำได้ด้วยตนเอง กระบวนการในการยื่นขอวีซ่าสามารถทำได้ด้วยตนเอง กระบวนการในการสำรองตั๋วเครื่องบิน สามารถทำได้ด้วยตนเอง
- 3 ด้านส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การจัดโปรโมชั่นของสายการบิน การจัดโปรโมชั่นของที่พัก การรีวิวจาก Blogger Influencer และ Youtubers

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้ได้ผลลัพธ์การท่องเที่ยวที่ดีสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ เว็บไซต์สายการบินสามารถเข้าถึง และจองตั๋วได้ง่าย เว็บไซต์การจองโรงแรมมีราคาให้เลือกหลากหลาย สามารถหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบแพ็คเกจทัวร์ได้ง่าย เมื่อสรุปรวมในด้านนี้ พบว่า พนักงานเอกชนตัดสินใจใช้บริการเว็บไซต์การจองโรงแรมที่มีราคา ให้เลือกหลากหลาย และเว็บไซต์สายการบินสามารถเข้าถึงและจองตั๋วได้ง่าย อีกทั้งถ้ามีเว็บไซต์ที่สามารถให้ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบแพ็คเกจทัวร์ได้ง่ายจะเป็นสิ่งที่ดีมาก

ด้านกระบวนการให้บริการ ได้แก่ กระบวนการในการสำรองตั๋วเครื่องบินสามารถทำได้ด้วย ตนเอง, กระบวนการในการสำรองที่พักสามารถทำได้ด้วยตนเอง, กระบวนการในการยื่นขอวีซ่าสามารถ ทำได้ด้วยตนเอง เมื่อสรุปรวมในด้านนี้ พบว่า พนักงานเอกชนอยากให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สร้างรูปแบบ กระบวนการในการสำรอง

ที่พัค กระบวนการในการสำรองตัวเครื่องบินสามารถทำได้ด้วยตนเอง และกระบวนการในยื่นขอวีซ่าที่สามารถทำได้ด้วยตนเองมากที่สุด

ด้านส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การจัดโปรโมชั่นของสายการบิน การจัดโปรโมชั่นของที่พัค และการรีวิวจาก Blogger Influencer และ Youtubers เมื่อสรุปรวมในด้านนี้ พบว่า พนักงานเอกชนเลือกเดินทางจากการจัดโปรโมชั่นของสายการบิน และการจัดโปรโมชั่นของที่พัค สำหรับการรีวิวจาก Blogger Influencer และ Youtubers ก็เป็นประโยชน์ต่อพนักงานเอกชนเช่นเดียวกัน

ด้านลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ เป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ในด้าน เทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม/ประเพณี/แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ด้านความงามทางธรรมชาติ เมื่อสรุปรวมในด้านนี้ พบว่า พนักงานเอกชนมีความต้องการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากกว่าประเทศที่เน้นขายวัฒนธรรม/ประเพณี/แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ สำหรับประเทศที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย พนักงานเอกชนอาจจะมองว่าปัจจุบันการเข้าถึงเทคโนโลยีเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้นเลยให้ความสำคัญน้อยที่สุด

ด้านบุคคล ได้แก่ เป็นประเทศที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารเป็นหลัก, ความเป็นมิตรของคนในประเทศนั้น ๆ พนักงานสายการบิน/โรงแรม ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นประโยชน์ต่อการเดินทาง เมื่อสรุปรวมในด้านนี้ พบว่า ความเป็นมิตรของคนในประเทศนั้น ๆ ทำให้พนักงานเอกชนเลือกที่จะเดินทางไปมากกว่าประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารเป็นหลัก เนื่องจากโลกมีเทคโนโลยีที่สามารถแปลภาษากันได้แล้ว สำหรับพนักงานสายการบิน/โรงแรม การให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นประโยชน์ต่อการเดินทางก็เป็นสิ่งที่พนักงานเอกชนให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน

ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ความแปลกใหม่ของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศนั้น ๆ เลือกเดินทางในช่วงที่มีประเพณี วัฒนธรรม และเทศกาล เลือกเดินทางเพื่อลิ้มลองอาหารที่มีชื่อเสียงหรืออาหาร ประจำชาติ ความคุ้มค่าของประกันการเดินทาง เมื่อสรุปรวมในด้านนี้ พบว่า พนักงานเอกชนเลือก เดินทางเพื่อลิ้มลองอาหารที่มีชื่อเสียง หรืออาหารประจำชาติ และเลือกความแปลกใหม่ของสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศนั้น ๆ มากที่สุด ทั้งนี้ควรลดการขายโปรแกรมการเดินทางในช่วงที่มีประเพณี วัฒนธรรม และเทศกาล

ด้านราคา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมในการขอวีซ่าเข้าประเทศนั้น ๆ ค่าตัวเครื่องบิน ณ ช่วงเวลา ที่ต้องการเดินทาง ค่าที่พักของประเทศปลายทาง อัตราค่าแลกเปลี่ยนของสกุลเงินประเทศนั้น ๆ เมื่อสรุปรวมในด้านนี้ พบว่า ค่าตัวเครื่องบิน ณ ช่วงเวลาที่ต้องการเดินทางมีผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ค่าที่พักของประเทศปลายทาง ส่วนอัตราค่าแลกเปลี่ยนของสกุลเงินประเทศนั้น ๆ กับค่าธรรมเนียมในการขอวีซ่าเข้าประเทศนั้น ๆ ไม่ได้เป็นปัญหาในการเดินทางเท่าไร เมื่อเทียบกับค่าตัวเครื่องบินกับค่าที่พัก

เอกสารอ้างอิง

- [1] กอบกาญจน์ เจริญทอง. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดนน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (สาขาการตลาด). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

- [2] ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). *การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- [3] ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชอุบลราชธานี.
- [4] นัฐชัย เสงไพจิตร. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อแพ็คเกจการเดินทางไปเที่ยวประเทศเกาหลีใต้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรม การท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- [5] มนรัตน์ ใจเอื้อ, พนิต กุลศิริ, ธนภูมิ อติเวทิน และวรินทรา ศิริสุทธิกุล. (2558). รูปแบบการตลาดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม: ชุมชนบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 12(3) เดือน มกราคม - มีนาคม 2559, 12-24.
- [6] วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*. สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการจัดการ TRDM: ปทุมธานี.
- [7] วิเชียร เกตุสิงห์ (2543) *คู่มือการวิจัย: การวิจัยเชิงปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- [8] ไววิทย์ แซ่อึ้ง. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวต่างประเทศของประชาชนชาวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร*. สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [9] ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- [10] สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). คนไทยเที่ยวนอกปี 62แตะ 10.75 ล้านคน สูงสุดในรอบ 6 ปี ญี่ปุ่นยังครองแชมป์. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2565, จาก <https://www.bltbangkok.com/bangkok-update/4813/>

พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นภายหลัง สถานการณ์โควิด 19

Behavior of Japanese Tourists After Covid 19 Situation

ภณสิทธิ์ อ้นยะ¹

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของประชากรชาวญี่ปุ่นในสถานการณ์โควิด 19 (Covid -19) กำลังแพร่ระบาดระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกรกฎาคม 2564 และหากสถานการณ์คลี่คลายลงชาวญี่ปุ่นจะมีแนวโน้มของพฤติกรรมท่องเที่ยวอย่างไร โดยใช้องค์ประกอบ 5W2H ซึ่งประกอบไปด้วย ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How) เท่าไหร่ (How much) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จำนวน 398 คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดย วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น สามารถสรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 398 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 40-49 ปี ระดับการศึกษาจะอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 3,000,001-4,000,000 เยน พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เดินทางท่องเที่ยว 3-4 ครั้งต่อปี ชอบเดินทางไปสวนสนุก มักวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง บุคคลที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวคือตัวเอง ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทาง มักเดินทางท่องเที่ยวช่วงฤดูร้อน ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวคือสภาพธรรมชาติมีความสวยงามร่มรื่น และคิดว่าหากสถานการณ์ Covid-19 หายเป็นปกติแล้วมีความสนใจเดินทางไปต่างประเทศมากยิ่งขึ้น หากมีโอกาสได้เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ทวีปเอเชียมากที่สุด

คำสำคัญ: โควิด 19, นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

Abstract

The purpose of this study was to study travel behavior of the Japanese population. by using the 5W2H component which consists of Who, What, Where, When,

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ กรุงเทพฯ 10520

¹ Department of Tourism, Faculty of Business Administration, Bangkok Suvarnabhumi University Bangkok 10520

* Corresponding author E-mail: jabjune_jabjune@hotmail.com

Why, How, and How much. Japan, 398 people using a questionnaire random sampling method by Accidental Sampling. From the study of travel behavior of Japanese people. can be summarized as follows Most of the 398 respondents were female, aged 40-49 years. The level of education was bachelor's degree. Most of them are company employees. Have an average annual income 3,000,001-4,000, 000 yen. The travel habits of most Japanese people travel for leisure, travel 3-4 times a year, like to go to amusement parks. Often plan travel trips on their own. The person who plays an important role in making travel decisions is yourself. Use a personal car as a vehicle for travelling. often travel during the summer The factor that affects the decision to choose a tourist destination is the natural beauty and shady. And think that if the Covid-19 situation is cured, there will be more interest in traveling abroad. If you have the opportunity to travel abroad, you want to travel to Asia as much as possible.

Keywords: Japanese tourists , COVID 19, Tourist behavior

บทนำ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีองค์ประกอบสำคัญ คือ เป้าหมาย ความพร้อม สถานการณ์ การแปลความหมาย การตอบสนอง ผลลัพธ์ที่ตามมา ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง ดังนั้นพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) จึงเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก (นิศา ชัชกุล, 2554)

ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับไทย มีประวัติยาวนานนับร้อยปีและมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการโดยการลงนามในปฏิญญาทางไมตรีและการพาณิชย์ เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2430 ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับไทยด้านการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2559 มีนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมาเยือนไทยจำนวน 1.42 ล้านคน สูงเป็นอันดับที่ 4 รองจากจีน มาเลเซีย เกาหลีใต้ และมีชาวไทยเดินทางเยือนญี่ปุ่นจำนวน 0.97 ล้านคน สูงเป็นอันดับ 6 รองจากจีน เกาหลีใต้ ใต้หวัน ฮองกง อเมริกา (th.wikipedia.org/ความสัมพันธ์ญี่ปุ่น-ไทย, 2564) นักท่องเที่ยวประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่ใช้เวลาในการมาพำนักในประเทศไทยเป็นเวลา 4-7 วัน และมีอีกส่วนหนึ่งใช้เวลาพำนักอยู่ในประเทศไทยเท่ากับหรือมากกว่า 10 วัน โดยภายในระยะเวลาดังกล่าว นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปยังภาคใดมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ กรุงเทพฯและปริมณฑล และในอันดับที่

สาม ได้แก่ ภาคกลาง ส่วนกลาง ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวประเทศญี่ปุ่นเดินทางมาท่องเที่ยว คือ ช่วงเข้าสู่ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกประเทศเพื่อการท่องเที่ยวของชาวญี่ปุ่นคือ ภาพลักษณ์ของประเทศและผู้คน อีกปัจจัยหนึ่งที่ชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญเป็นอันดับสอง คือ ช้อปบิง ดังนั้นในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยให้กับนักท่องเที่ยวประเทศญี่ปุ่น จึงควรที่จะมุ่งเน้นไปในด้านของภาพลักษณ์ของประเทศและผู้คนเป็นอันดับแรก และควรให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับราคา จุดท่องเที่ยวและแหล่งช้อปบิงเป็นอันดับสอง (ชวลินช อุทยาน, 2551)

ปัจจุบันเนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และภาวะเศรษฐกิจถดถอยล้นทำให้พฤติกรรมท่องเที่ยวของผู้คนเปลี่ยนไป โดยปกติสถานที่ที่เราไปเที่ยวมักมีความปลอดภัยอยู่แล้ว แต่การระบาดของโควิด-19 ทำให้ เวลาจะไปเที่ยว นักท่องเที่ยวมักคำนึงถึงความปลอดภัยเพิ่มขึ้นอย่างมาก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ทำให้พฤติกรรมในการท่องเที่ยวของผู้คนมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งน่าจะให้เห็นพฤติกรรม การท่องเที่ยวแบบนี้จนกว่า วัคซีนจะถูกค้นพบ และผู้คนส่วนใหญ่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว (Krungthai.com, 2564) จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เกิดคำถามการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวญี่ปุ่นในปัจจุบันว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรหลังจากเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวญี่ปุ่นภายหลังสถานการณ์โควิด-19 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ในส่วนนี้ผู้วิจัยกล่าวถึง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวองค์ประกอบของพฤติกรรม รูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและปัจจัยสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ความหมายพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

สุวีร์ณัฐ โสภณศิริ (2554) ให้ความหมายพฤติกรรมนักท่องเที่ยวว่า เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และบุคคลอื่นจะสังเกตการณ์กระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งโดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behaviour) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยการอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behaviour) เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมภายในจะมีสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

เลวิทท์ (พิบูล ทีปะปาล, 2543 : 109 อ้างจาก Levitt. n.d.) ได้กล่าวไว้ว่าก่อนที่มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาจะมีมูลเหตุที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมนั้นขึ้นเสมอ ซึ่งมูลเหตุการณืนั้นจะเป็นตัวกระตุ้น เร้าจิตใจ ทำให้เกิดความต้อการ และจากความต้องการนั้นจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมาในที่สุด

ในขณะที่ สรชัย พิศาลบุตร และ นฤมล สมิตินันท์ (2526 : 38-29) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์อาจแตกต่างกันไปตามสถานภาพทางสังคมของแต่ละคน การแสดงออกอาจแสดงออกได้หลากหลายรูปแบบซึ่งอาจมีเหตุผลหลายอย่างประกอบกัน กล่าวคือ ส่วนหนึ่งมาจากความพอใจส่วนตัว และอีกส่วนหนึ่งเพื่อต้องการแสดงสถานภาพของตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องจากสังคม แต่สำหรับบางคนการเดินทางท่องเที่ยวมีเหตุผลมาจากความต้องการหลีกเลี่ยงภาระกิจในชีวิตประจำวันที่ซ้ำซาก รวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น อยากรมีประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว คือ การปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวที่แสดงออกในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวอาจแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น คำพูด สีหน้า การกระทำ หรือท่าทาง เป็นต้น ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจมีรากฐานมาจากอุปนิสัยหรือความต้องการของแต่ละบุคคล ที่อาจจะคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกัน หรืออาจเกิดจากสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้รับในขณะนั้น

องค์ประกอบของพฤติกรรม

Cornbach (อ้างถึงใน จักรกฤษณ์ เรื่องเวช, 2550) ได้ให้ความคิดเห็นของพฤติกรรมมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความมุ่งหมาย (Goal) คือความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการ กิจกรรมบางอย่างอาจส่งผลต่อความต้องการได้ทันทีแต่ความต้องการหรือวัตถุประสงค์บางอย่างอาจต้อง ใช้เวลานานจึงจะบรรลุผล กล่าวคือ คนเรามักจะตอบสนองความต้องการหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันและมักจะเลือกสิ่งที่ต้องการที่เร่งด่วนก่อนจะตอบสนองความต้องการที่ห่างไกลภายหลัง

2. ความพร้อม (Readiness) คือ สภาพความพร้อมหรือวุฒิภาวะมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อตอบสนองความต้องการในการทำกิจกรรม ซึ่งคนเราจะสามารถตอบสนองความต้องการได้หมดทุกอย่างแต่ความต้องการบางอย่างอาจอยู่เหนือความสามารถของตน

3. สถานการณ์ (Situation) คือ เหตุการณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ทำกิจกรรมสามารถเลือกทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ

4. การแปลความหมาย (Interpretation) คือ ก่อนที่เราจะเลือกทำกิจกรรมใดก็ตามจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ก่อนตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมนั้นและคาดว่าจะพึงพอใจมากที่สุด

5. การตอบสนอง (Response) เป็นการเลือกทำกิจกรรมนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการโดยจากการเลือกในขั้นตอนของการแปลความหมายแล้ว

6. ผลที่ได้รับหรือผลที่ตามมา (Consequence) หากเลือกทำกิจกรรมนั้นแล้ว ย่อมได้ผลลัพธ์จากการเลือกกระทำนั้นซึ่งผลที่ได้อาจจะตรงตามที่คิดไว้หรืออาจตรงข้ามกับความหมายก็ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Thwarting) หากเราไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ได้ถือว่าประสบกับความผิดหวัง อาทิเช่น บุคคลนั้นอาจต้องทำการย้อนกลับไปแปลความหมายใหม่ และเลือกวิธีการตอบสนองในรูปแบบใหม่ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของพฤติกรรมนั้น เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการในการทำกิจกรรม อาจมีทั้งความต้องการที่ประสบความสำเร็จหรืออาจมี ผิดหวังขึ้นอยู่กับผู้เลือกทำกิจกรรมนั้น ๆ

2. ความหมายแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ 5W2H

เทคนิคการวิเคราะห์ปัญหาด้วย 5w2H คือ การตั้งคำถามในการสำรวจปัญหาและแนวทางการแก้ไข โดยการท้าทายด้วยคำถาม 5W2H จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหรือปัญหาได้เกือบทุกรูปแบบ โดยเป็นการคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking) ที่ใช้ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ นำมาหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นความเป็นจริงหรือที่เป็นสิ่งที่สำคัญ จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบ เรียบเรียงใหม่ ให้ง่ายแก่ต่อการทำความเข้าใจ (ชนินท์ บัวพลี, 2559)

องค์ประกอบของ 5W2H

1. Who คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า ใครรับผิดชอบ ใครเกี่ยวข้อง ใครได้รับผลกระทบ ในเรื่องนั้นมีใครบ้าง
2. What คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า เราจะทำอะไร แต่ละคนทำอะไรบ้าง
3. Where คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า สถานที่ที่เราจะทำว่าจะทำที่ไหน เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นอยู่ที่ ไหน
4. When คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า ระยะเวลาที่จะทำงานถึงสิ้นสุด เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นทำเมื่อใด
5. Why คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า สิ่งที่เราจะทำงานนั้นทำด้วยเหตุผลใด เหตุใดจึงได้ทำสิ่งนั้น
6. How คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า เราจะสามารถทำทุกอย่างให้บรรลุผลได้อย่างไร เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นทำอย่างไรบ้าง
7. How Much เท่าไร คือการวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย งบประมาณเท่าไร

ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ 5W2H

1. ทำให้เรารู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์นั้น
2. ใช้เป็นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา
3. ทำให้เราหาเหตุผลที่สมเหตุสมผลให้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง
4. ทำให้เราสามารถประมาณความน่าจะเป็นได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของประชากรชาวญี่ปุ่นเมือง โอทาวาระ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม 2564 แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น 72,189 คน ผู้วิจัยได้ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนที่ 5% เมื่อแทนค่าลงในสูตร ผลที่ได้ $n = 397.80$ คน ผู้วิจัยจึงปัดเป็น 398 คน จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนทั้งหมด 398 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบความถี่ ได้ผลคิดเป็นเปอร์เซ็นต์

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ในการแจกแจงความถี่ร้อยละ (Percentage) ในการอธิบาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนาในการแจกแจงความถี่ร้อยละ (Percentage) ในการอธิบาย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อปี โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 398 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน

241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 มีอายุ 40-49 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ระดับการศึกษาจะอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 266 คน คิดเป็น ร้อยละ 66.8 ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 3,000,001- 4,000,000 เยน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของประชากรชาวญี่ปุ่น เมืองโอทาวาระ จังหวัดโทซิงิ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงเป็นค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 398 คน ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 83.4 เดินทางท่องเที่ยว 1-2 ครั้งต่อปี และ 3-4 ครั้งต่อปี จำนวน 160 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 40.2 ชอบเดินทางไปสวนสนุก จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 มักวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3 มีบุคคลที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว คือ ตัวเอง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทาง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 มักเดินทางไปท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 มักเดินทางท่องเที่ยวช่วงฤดูร้อน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวคือสภาพธรรมชาติมีความสวยงามร่มรื่น จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 แหล่งค้นหาข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวคือเว็บไซต์ จำนวน 327 คน คิดเป็นร้อยละ 82.2 คิดว่าหากสถานการณ์ Covid-19 หาย เป็นปกติแล้ว มีความสนใจเดินทางไปต่างประเทศ จำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 85.2 คิดว่าหากมีโอกาสได้ เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ ต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ทวีปเอเชีย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.7 วางแผนและเดินทางท่องเที่ยวครั้งต่อไปมีความสนใจที่จะใช้บริการบริษัทจัดนำเที่ยว จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4

สรุปและการอภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของประชากรชาวญี่ปุ่นมารถ สรุปประเด็นสำคัญมาอภิปรายได้ดังนี้ จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 398 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 40-49 ปี ระดับการศึกษาจะอยู่ในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท มีรายได้ เฉลี่ยต่อปี 3,000,001-4,000,000 เยน สอดคล้องกับงานวิจัยของนักสนันท์ ทองอินทร์ ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอพระนครศรีอยุธยาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีร้อยละ 33.6 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 51.6 และมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 67.4 การศึกษาด้านพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวญี่ปุ่นพบว่าส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เดินทางท่องเที่ยว 1-2 ครั้งต่อปีและ 3-4 ครั้งต่อปี มักวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง มักเดินทางท่องเที่ยวช่วงฤดูร้อน เมื่อเดินทางไปท่องเที่ยวมักพักที่โรงแรม ปัจจัยสำคัญในการเลือกที่พักคือการบริการ มีแหล่งค้นหาข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยว คือ เว็บไซต์ ค่าใช้จ่ายสำหรับที่พักเฉลี่ยต่อคืน คือ 3,001-5,000 เยน วางแผนและเดินทางท่องเที่ยวครั้งต่อไปมีความสนใจ

ที่จะใช้บริการบริษัทจัดนำเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณภัสนันท์ ทองอินทร์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอพระนครศรีอยุธยาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ผลการวิจัยพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น พบว่า รู้จักพื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ผ่านอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 31.0 เดินทางมากกว่า 3 วัน ร้อยละ 41.1 เลือกที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยามากที่สุดช่วงเดือนพฤศจิกายน ร้อยละ 25.0 เดินทางมาพักโรงแรม/รีสอร์ท ร้อยละ 65.1 เดินทางท่องเที่ยวโดยรถบัสนำเที่ยว/รถตู้นำเที่ยว ร้อยละ 49.5 กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เลือกทำอันดับ แรกคือท่องเที่ยวบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ ร้อยละ 62.5 และนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่อยากเดินทาง กลับมาท่องเที่ยวอีก ร้อยละ 89.6

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาด้านพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวญี่ปุ่น พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เดินทางท่องเที่ยว 1-2 ครั้งต่อปีและ 3-4 ครั้งต่อปี มักวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง มักเดินทางท่องเที่ยวช่วงฤดูร้อน เมื่อเดินทางไปท่องเที่ยวมักพักที่โรงแรม มีแหล่งค้นหาข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยวคือเว็บไซต์ การวางแผนและเดินทางท่องเที่ยวครั้งต่อไปมีความสนใจที่จะใช้บริการบริษัทจัดนำเที่ยว ดังนั้นผู้ประกอบการจึงให้บริการด้านการท่องเที่ยวหากต้องการที่จะเจาะกลุ่มลูกค้าชาวญี่ปุ่น ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอและให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ และควรจัดโปรแกรมที่เน้นไปที่การให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวพักผ่อนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ที่สนใจจะศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นซึ่งถือว่าเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพอีกกลุ่มหนึ่ง ควรศึกษาในด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเพิ่มเติม เพื่อจะสามารถนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์ร่วมกันกับงานวิจัยนี้และนำมาวางแผนเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] จักรกฤษณ์ เรืองเวช, 2550 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [2] ชนินท์ บัวพลี. (2559). ความหมายและการวิเคราะห์ 5W2H. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2564, จาก <http://59130545v1.blogspot.com/2016/10/5w2h.html>
- [3] ชวัลนุช อุทยาน การท่องเที่ยว มทร.กรุงเทพ. (2551). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. สืบค้น 30 เมษายน 2564, จาก <https://touristbehaviour.wordpress.com>

- [4] ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- [5] นภัสนันท์ ทองอินทร์ (2562) แนวทางการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอพระนครศรีอยุธยาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์ ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2562)*.
- [7] นิศา ชัชกุล. (2554). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] พิบูล ทีปะपाल. (2543). *หลักการตลาด (ปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพมหานคร: เยลโลการพิมพ์.
- [9] สรชัย พิศาลบุตร และนฤมล สมิตินันท์. (2526). *แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [10] สุวีร์ณัฐ โสภณศิริ. 2554. *การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: อินทนิล.
- [11] อุดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2543). *พฤติกรรมผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินผลงานทางวิชาการและวิพากษ์ผลงาน
ในการประชุมวิชาการระดับชาติทางนิติศาสตร์ ครั้งที่ 2
ภายใต้หัวข้อ “การบูรณาการศาสตร์ทางนิติภายใต้ความท้าทายทางสังคม”

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินผลงานวิชาการและวิพากษ์ผลงาน
งานประชุมวิชาการระดับชาติทางนิติศาสตร์ ครั้งที่ 2
ภายใต้หัวข้อ “การบูรณาการศาสตร์ทางนิติภายใต้ความท้าทายทางสังคม”

1. ศาสตราจารย์ ดร.กรกฎ ทองชะไคค	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. รองศาสตราจารย์ปพนธีร์ ธีระพันธ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกลักษณ์ จุยมณี	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา พรยิ่ง	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ ศรีบุญโรจน์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษฎา อภินวถาวรกุล	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรรณภัทร ชิตวงศ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิรพันธ์ ชูชีพ	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจษฎา ทองขาว	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลีรัตน์ มหเสกขกุล	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรยุทธ ปึกษา	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภวีร์ เกลี้ยงจันทร์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น ยามาเจริญ	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอกราช สุวรรณรัตน์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
15. อาจารย์ ดร.จันทราทิพย์ สุขุม	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
16. อาจารย์ ดร.ชัชชัย ยุระพันธ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
17. อาจารย์ ดร.ศาสตรา แก้วแพง	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
18. อาจารย์พรณชม อ่อนน้อม	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
19. อาจารย์อาชาน จุยมณี	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร ทองชะไคค	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวศิริ ลาปือ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
23. อาจารย์ ดร.อภิรดี จิโรภาส	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ เฉิดโฉม	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
25. อาจารย์ ดร.โกมลมณี เกตตะพันธ์	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
26. อาจารย์ ดร.นิจกานต์ หนูอุไร	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

27.อาจารย์จารุมาศ เสน่หา	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
28.อาจารย์ ดร. กิตติธัช คงชะวัน	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
29.อาจารย์ ดร.ศิลป์ชัย สุวรรณมณี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
30.รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ สายธนู	วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ
31.อาจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ พุ่มสุขชี	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ
32.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษรัตน์ ศรีสว่าง	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
33.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารยา สุขสม	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
34.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาณุศักดิ์ อภิบาลเกียรติกุล	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
35.ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรินทร์ แก้วทอง	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
36.อาจารย์ ดร.ภาณุพงศ์ เฉลิมสิน	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
37.อาจารย์ ดร.ณัชชา สุขะวัณกุล	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
38.อาจารย์กิตติยา พรหมจันทร์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
39.อาจารย์ธนรัตน์ มังคุด	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
40.อาจารย์พงศ์ศักดิ์ เจ๊ะพงศ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
41.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
42.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญาภัส ทองมุสสิทธิ์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
43.ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา อุดมพะไวยะ	สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
44.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรยุทธ ลาสงยาง	สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
45.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิวรุฒ ลายคราม	สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
46.ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ่องอาจ เจ๊ะยะหลี	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
47.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงฤดี อุทัยหอม	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
48.ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณีนรัตน์ รัตนพันธ์	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
49.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาศ ปานเจี้ยง	คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
50.อาจารย์สุพรรณิ หมายดุษโเสะ	คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
51.อาจารย์ ดร.อริสรา บุญรัตน์	คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
52.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิชาภัทร บุญรัตน์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
53.ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศदानนท์ วัตตธรรม	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
54.อาจารย์กูปัทมา อาลีกะตาโป	คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

FACULTY OF LAW
UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA